

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

1035

Wendell Phillips as President

N. 3289.

PERSEVERANDO.

שמש

יהוה

KAOS
MAGNE
SIA

AD SIT,

NEC
FVMI
DE.

ORAN.
DO.

MEMO.
RIA
HONOR.
SIA.

AMPHITHEATRUM
 SAPIENTIAE AETERNAE,
 SOLIVS VERAE,
 CHRISTIANO-KABALISTICVM,
 DIVINO-MAGICVM,
 nec non
 PHYSICO-CHYMICVM,
 TERTIVM, CATHOLICON:
 instructore
 HENRICO KHUNRATH LIPS.
 THEOSOPHIAE amatore fideli, et
 MEDICINAE utriusq; DOCT:
 Hallelu-lah! Hallelu-lah! Hallelu-lah!
 Ohy diabolo!
 E MILLIBVS VIX VNI.

יהוה
הקדוש
ברוך
הוא

NEC
TIMI
DE.

LA
BORAN.
DO.

IMMOR.
TALI.
TATI
LAVDAN.
DE.

Triumphantur et illa Momo.

יהוה
אלהים
שמייים
מדינתים

MEP
CV.
RIVS.

ID QUOD
INFERIVS.

SICVT QUOD
SVPERIVS.

SOL.

LVNA.

CVM PRIVILEGIO CASAREAE MAIEST. AD DECENNIVM, A PRIMA IMPRESSIONIS DIE.

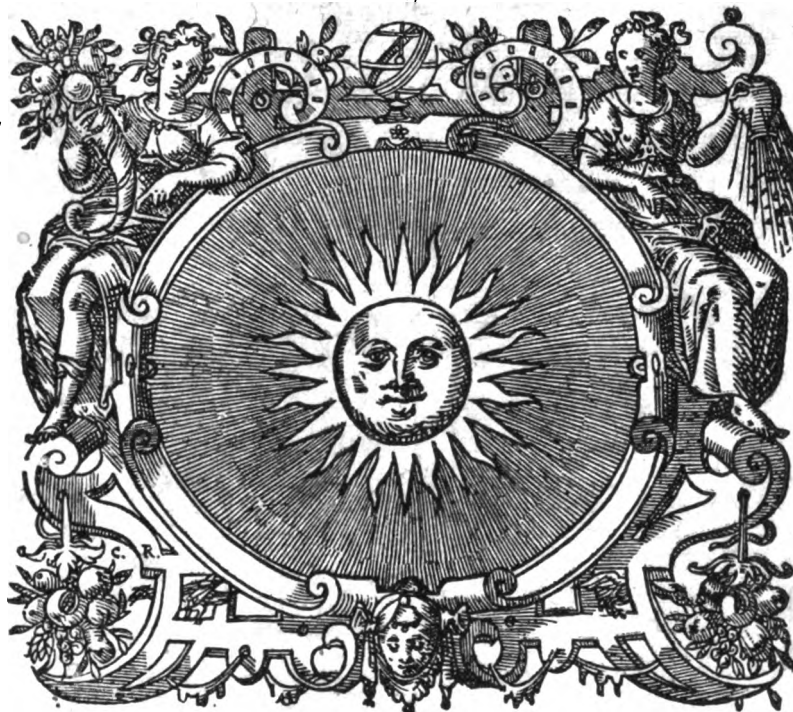

AMPHITHEATRUM
SAPIENTIAE
ÆTERNÆ, SOLIUS,
VERÆ:

CHRISTIANO-KABALISTICVM,
DIVINO-MAGICVM,
PHYSICO-CHYMICVM,
TERTRIVNVM-CATHOLICON:

Instructore
HENRICO KHUNRATH,
LIPS.

FRANCOFURTI,
Apud **TOBIAM GVNDERMANNVM**, Bibliopo-
lam Hamburgensem.

ANNO M. DC. LIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

SCIENTIFIC

ARTICLES

VOLUME

CHRISTIANITY

DIVINE

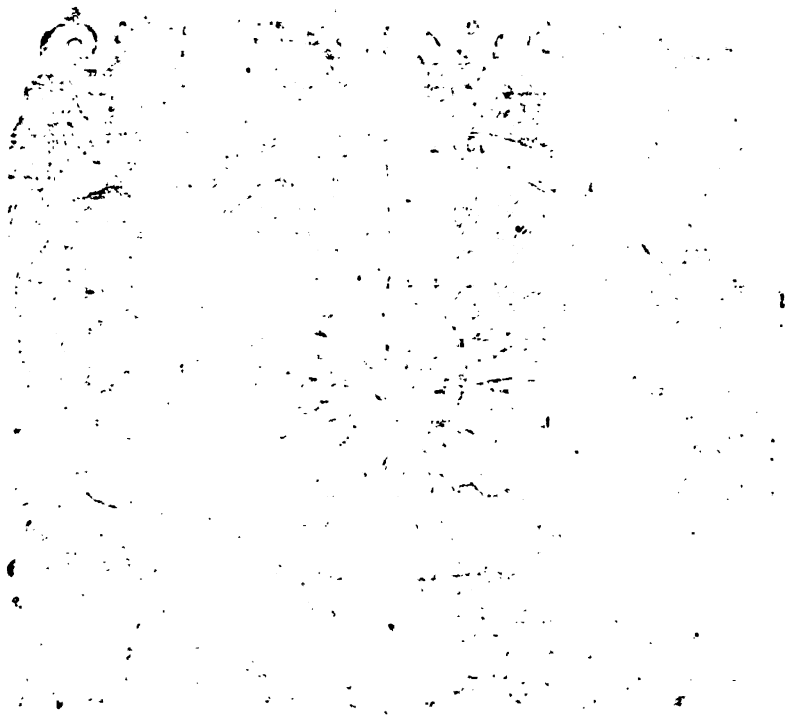
PHYSICS

THEORY

IN

THE

1911

FRANCIS

AND

THE

OF

S V M M A P R I V I L E G I I C Æ S A R E I.

*A C R Æ C Æ S A R E Æ M A I E S T A T I S
P r i v i l e g i o c a u t u m e s t , n e q u i s C h a l c o g r a p h o r u m , C e l a t o r u m , S c u l p t o r u m , T y p o g r a p h o r u m ,
B i b l i o p o l a r u m a c a l i o r u m q u a m c u n q u e l i b r a r i a m n e g o t i a t i o n e m e x e r c e n t i u m , O P E R A
H E N R I C I K H V N R A T H , L I P S . M e d i c i n e D o c t o r i s , t a m s c r i p t a q u a m p i c t a , M e d i c i n a l i a , C h y m i c a , K a b a l i s t i c a & p l e r a q u e a l i a
s e c r e t i o r a , L a t i n o & G e r m a n o i d i o m a t e , p a r t i m a l i u n d e c o n q u i s i t a , p a r t i m à s e i p s o c o n s c r i p t a & i n u e n t a , a c i n t e r e a q u i d e m A M P H I T H E A T R U M S A P I E N T I Æ Æ T E R N Æ , s o l i u s v e r e , C h r i s t i a n o - C a b a l i s t i c u m , D i u i n o - M a g i c u m , & P h y s i c o - C h y m i c u m , t e r t r i u n u m C a t h o l i c o n , & c . p e r d e c e m a n n o r u m s p a t i u m , à p r i m a c u i u s l i b e t e d i t i o n i s D i e c o m p u t a n d u m , i n t r a s a c r i R o m a n i I m p e r i i , R e g n o r u m q u e & D o m i n i o r u m M a i e s t a t i s s u e h e r e d i t a r i o r u m f i n e s , s i m i l i a u t a l i o q u o p i a m c h a r a c t e r i s g e n e r e & f o r m a , s i u e i n t o t o , s i u e i n p a r t e , i m i t a r i , r e c u d e r e , a u t a l i o r e c u d e n d a , v e l a l i b i e t i a m s c u l p t a & i m p r e s s a a d d u c e r e , v e n d e r e a u t d i s t r a h e r e p a l a m v e l o c c u l t e , c i t r a v o l u n t a t e m & c o n s e n s u m p r e s a t i D o c t o r i s H e n r i c i K h u n r a t h , s u o r u m v e h e r e d u m p r e s u m a t . S i q u i s v e r o s e c u s f a c i e n d o , P r i v i l e g i u m & i n t e r d i c t u m h o c C e s a r e u m s p e r n e r e , n e g l i g e r e a u t t r a n s g r e d i t e m e r a r i o q u o p i a m a u s u c o n a t u s f u e r i t , e u m n o n s o l u m o m n i b u s i l l i s e x e m p l a r i b u s p e r p e r a m s i c r e c u s i s & a d d u c t i s (q u e q u i d e m s u p r a d i c t u s H e n r i c u s K h u n r a t h , a u t e i u s h e r e d e s , e o r u m q u e m a n d a t a r i i v b i c u n q u e d e p r e h e n s a v e l p r o p r i a , q u a m i p s i s h a c i n p a r t e t r i b u i m u s , a u t h o r i t a t e v e l M a g i s t r a t u s l o c i i l l i u s a u x i l i o s i b i v e n d i c a r e p o t e r u n t)*

*de facto privandum, sed & multa insuper decem marcharum auri puri
fisco Cæsareo fraudis vindici, & sapientis Doctoris Henrici Khunrath,
suorum-ve heredum Usibus ex æquo pendenda, decretum irremissibiliter
plectendum, &c. Praga, die prima Junii. Anno 1598.*

RVDOLPHVS.

*Ad mandatum Sacre Cæsareæ
Maiestatis proprium*

A. BENCK.

**Additum sigillum Cæsareæ Maiestatis
in cera rubra.**

ÆTERNO

Æ T E R N O, I N V I -
S I B I L I, S O L I S A P I E N -
T I, O M N I V M O P T I M O, I N F I -
N I T O E T O M N I P O T E N T I

יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת

D E O D E O R V M,
E N T I E N T I V M
V N I T R I N O,

S A N C T O, S A N C T O, S A N C T O,
P A T R I, & F I L I O, i n p l e n i t u d i n e t e m p o r i s i n c a r n a t o,
J H S V H C H R I S T O, n e c n o n
S P I R I T V I S A N C T O;

V n i u e r s a r u m R e r u m c r e a t a r u m a c c o n d i t a r u m i n
t o t o V N I V E R S O e x i s t e n t i u m

A V T H O R I, C O N S E R V A T O R I, G V B E R N A T O R I,
p e r p e t u o;

D O M I N O a c P A T R O N O s u o C a t h o l i c o, b e n i g n i s s i m o,
f i l i a l i t e r t i m e n d o, v n i c e a m a n d o, h u m i l l i m e q u e
a d o r a n d o, & i n o m n e m a e t e r n i t a t e m,
d e u o t i o n e d e b i t, m e r i t o
l a u d a n d o:

4
II.
TOTI CÆLESTIS EXERCITVS SPIRITVALIS MILITIÆ PRÆPOTENTI, reuerenter habendæ; flammeis, nimirum, JΕΗΟΥÆ ministris, Diuinitus mihi concessis, officioque suo & didactico & tutelari vltro adfistentibus;

III.
PROXIMO SVO (Θεο-Αληθῆ-καὶ τεχνη-φίλω, Seinem/ Gott/der Wahrheit/und Kunstliebendem Nechsten/) fidei cuius, cumprimis diligendo:

IV.
SIBI METIPSI, seruo ac organo DEI (absit iactantia & calumnia verbo) sedulo pro modulo DONORVM à DOMINO liberalissimè conditorum:

V.
TOTI SS.^Æ BIBLICÆ SCRIPTURÆ, vtili ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum, in Justitia; vt perfectus sit HOMO DEI ad omne opus bonum instructus.

VI.
NATURÆ mirificæ, ministræ ELOHIM in MVNDOVNIuerso (cuiusque FILIO, MAGNESIA Philosophorum indigitato, nunquam odiosæ, NVMINI ac LVMINI suspiciendo:

Denique

VII. SCIEN-

2. Timoth
3. vers. 16.

VII.

SCIENTIIS & ARTIBVS singulis, per quas de **D**no gratissima in orbe Terrarum sparsa est fama; præsertim verò sublimioribus ac secretioribus, quæque **I**GNIS, omnia probantis, adminiculo Spagyricè peraguntur:

**AMPHITHEATRUM
SAPIENTIÆ ÆTERNÆ
SOLIVS VERÆ,**

NEC NON

Virginum instar, & **I** propemodum à cubiculis sanctis atque secretioribus, castissimarum, quibus, inter omnes in toto Terrarum orbe Scientias & Artes bonas generique humano utiles, non augustiores vel sanctiores, non (**OBVSUS AC FRUCTVS** tam Macro & Micro-cosmicos, quam **D**IVINOS, hîc & in æternum salutares) præstantiores vllæ, putâ,

KABALÆ, MAGIÆ, ALCHYMIÆ,

HEROINÆ suæ sanctissimæ, mirificæque, in **O**RATORIO & **L**ABORATORIO, Macro-ac Micro-COSMICÆ, artificio miraculoso, eoque multifario, prudentissimè veræque Theo-ac Philo-SOPHICÆ ancillantium; secundum Sanctioris & **C**HRIStIANÆ **P**HILOSOPHIÆ, solius veræ, Veritatis normam, è diabolicis sophismatum execrandorum, pro **V**ERITATE sese falsò substituentium, larvis fucatis, duce & adstantiâ **R**VACH **H**OCHEMANN-EL, necessariò repurgatarum, catholiceque dexteritate ad Archetypi exemplar sincerè reformatarum, primordially Simplicitati ac Bonitati triuni catholicæque suæ, dignè restitutarum & instauratarum,

CHRISTIANO-CABALISTICVM,
 DIVINO-MAGICVM,
 nec non
 PHYSICO-CHYMICVM,
 TERTRIUNVM, CATHOLICON,
 Hoc;

In quo Theo-ac Philo-SOPHICE docetur SAPIENTIÆ VERÆ, eiusque studii, hoc est, PHILOSOPHIÆ sincerioris fons: Venagenuini INTELLECTVS Numinis ac Luminis NATVRÆ essentialis in MVNDO maiori catholicè, in FILIO verò illius, MAGNESIA videlicet Sapientum, synopticè, catholicè, realiter existentis; JURIS quoque LEGISVE DEI in cordibus nostris Diuinitus scriptæ; nec non, Methodi dextrè intelligendi & orthodoxè interpretandi BIBLIA sacra; SCIENTIÆ quoque Ligni vitæ, Boni ac Mali, atque honestorum ac Turpium; ostenditur flumen:

OPVS, θεωρητικὸν καὶ πραγματικὸν attestante ἀνωψία (phy Momo & Zoilo) reuera eximium, recens reuisum, AMPHITHEATRICE instructum QVATVOR circularibus, aliisque hieroglyphicis FIGVRIS, in æs affabrè scalptis, VERITATIS, passim locorum, sine pudore vim publicè patientis iniquissimam, & quasi sub calumniarum pondere fatiscendo ingemiscentis, fene (proh!) succumbentis, ab interitu, pro viribus, vindicandæ ac erigendæ causa; & quo aliis bonis atque industriis viris idem tentandi & præstandi ansa haud vituperanda præberetur, in publicum, ex pio animi affectu, inque orbis CHRISTIANIVSVM atque VTILITATEM communem, necessariò iam tandem, & vix tandem (sed fat citò, si, vt spero, fat benè) missum;

SAPIENTIA VERA, CVI, QVID, VBI, QVIBVS AVXILIIS, QVAMDIV, CVR, QVOMODO, QVANDO, fieri possit ac debeat, Christianè docens; SVMMVMQVE HOMINIS BONVM, tam in futura quam in hac vita fructuosum, DEI donum singulare, tertriunum, catholicissimum, videlicet,

Agnitionem, Cognationem, Unionem & Fruitionem

Cognitionem

Cognitionem ac Fruitionem

J E H O V Æ,
& quem misit J H S V H
C H R I S T I, Librique
S S. Scripturæ, Triu-
nius;

S V I I P S I-
vs,
Triunius;

M V N D I maioris,
& quem dedit, Filii
cius, M A G N E S I Æ
Sophorum, vtrius-
que Triunius;

hoc est,

Catholicè

T R I A O M N I A,

tanquam in liquido Speculo,

S O P H I A Orthodoxâ,

ostendens:

C V I V S

mysteriorum reconditorum

(prout P A T E R L V M I N V M eadem illa, ex Benignitatis sue Diuine penu, liberaliter concessit.)

A P O C A L Y P T I C A C L A V I S

T R I V N A,

penes Authorem O P E R I S huius dignè reſeruata,

L E G E ſua

Triuna, ſancta, æqua & iuſta,

ideſt,

de

F I D E,

T A C I T V R N I T A T E legitima,

&

O P E R I B V S bonis,

(quæ animum ſaltem gratum debite concernunt)

solis debetur DISCIPLINÆ atque DOCTRINÆ filiis,
 SS.² SAPIENTIÆ candidatis, candidis hære-
 dibusque fidelibus dilectis;

ne sacrum detur canibus, aut margaritæ proiiciantur
 ante porcos, diabolismo grauitè obsessos:

Non enim omnibus OMNIA conueniunt,

sed est

QVID, QVIBVS, VBI, CVR, QVOMODO,
 QVANDO & QVANTVM:

AMIMI GRATI, REVERENTIÆ,
 CHARITATIS, GRATVLATIONIS,

ATTENTIONIS,

ADMIRATIONIS, HONORIS DEBITI,

ergò

Humillimè CONSECRAT, Officiosè DICAT,

Amicè OFFERT, Debitè NVNCVPAT,

Religiosè RELINQVIT,

Observantissimè DONAT, Studiosè PONIT,

HENRICVS KHVNRATH LIPSENS. THEO-
 SOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ
utriusque DOCTOR:

J E H O V A H

affante, incendente, stimulante ac dante

TRIVNO,

doctus, ductus, Inuentor, Author.

ANNO MASCHIACH

iuxta promissionem Diuinam missi

M D C I V.

HALLELV-IAH! HALLELV-IAH! HALLELV-IAH!

phy Diabolo!

Terque quaterque phy calumniatori cuius, nullo excepto!

J E H O V Æ

VNI TRINO SIT

LAVS, HONOR ET GLORIA.

A M E N.

LECTORI

LECTORI CANDIDO SALVTEM.

AMPHITHEATRI HOC INSIGNE O-
 PVS, in quo Auctor Henricus Khunrath Lips.
 utriusque Medicina & Philosophiæ Doctor,
 SAPIENTIAM DIVINAM, HVMANAM,
 MACRO & MICROCOSMICAM:
 Diuino-Magicam, Christiano-Cabalisticam
 & Physico-Chemicam, admiranda industria,
 spectandam OCVLIS: contemplandâ MEN-
 TE, sectandum Opere, in Oratorio & Laboratorio, omnibus proposuit, A-
 mice ac Candide Lector, damus tibi nunc integrum & absolutam. Ipse
 quidem Auctor immatura morte præuentus, aliquid ex parte, sed non ma-
 gna, imperfectum post se reliquit. Omnis illud meis humeris imparibus sa-
 nè, imposuit moriens, vt OPVS posthumum cura mea in lucem ederetur:
 tum quod ipsi fuerim intima familiaritate iunctus, cum, quod consilii sui, in
 hoc opere edendo fecerit me, vna cum aliis relictis à se se secretioribus, parti-
 cipem. Dedi igitur sedulo operam, vt tale prodiret in publicum, quale, vt
 prodiret, ipsum peruoluisse, accuratè intellexi: Si in multis non satisfactum
 est omnibus, illi & magnitudinem REI perpendant & meliora his fa-
 ciant. Restat vt de fine Operis te paucis admoneam: Quanta cura, mens
 humanâ SCIRE, naturatiter desideret, in confesso est omnibus. Quot vo-
 lumina Librorum Scientiarum gratia, euoluuntur? quot molestiæ deuo-
 rantur? quot sumptus impenduntur, quot Lucubrationes, Vigilia, labo-
 res exhauriuntur? quorum omnium finis tandem, aut vanitas est aut ino-
 pia, sæpe etiam fracta vires corporis & delirium animi; vsque adeo diffi-
 lem ad Philosophiam umbratilem, humana ratio monstrat viam & adi-
 tum. Secus verò facit Theosophia nostra in hoc OPERE, primum enim
 non tot laboribus & sumptibus constat. Audi Ipsam tibi loquentem: Fa-
 cile videtur ab his, qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui querunt illam:

Sap. 6. 7. 13,
14, 15.
Sap. 8. 7. 16.

preoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat. Qui de Luce vigi-
lauerit ad illam non laborabit, ASSISTENTEM enim illam foribus
suis inueniet. Deinde non tot molestiis occupata est. Non enim habet a-
maritudinem conuersatio illius, nec tedium conuiuius illius, sed letitiam
& gaudium. Facillima igitur & spontanea est hac nostra Sapiencia. Talia
sunt Omnia DONA DEI, VERA. At fraudes mundi, Illusiones, Phan-
tasia, Sophistica Diaboli, multis laboribus & sumptibus constat.

Tandem à contemptu huius Operis debortandus es, Stulti & inepti ho-
minis est, rem nondum lectam iudicare, non intellectam contemnere. Qua-
so te, an propterea sunt contemnenda sydera, quod tu illa non dignoscis? an
propterea abiicienda & conculcanda Plantae, quas fecunda mater Terra,
nobis porrigit, quod tu ipsarum signaturam & occultas vires non perspicis?
Quot inutiles & fatuos fetus parturit humanum Ingenium? atqui, tu illis
sepe primarium locum das in Bibliotheca tua, & habent illi in mensa tua,
Philosophica, primos accubitus. Memineris ergo hoc AMPHITHEA-
TRVM tuis oculis non fucatam aut fatuam Philosophiam spectandam pro-
ponere: sed contutum AETERNÆ SAPIENTIÆ SOLIVS VERÆ,
quam magno tuo malo & exitio neglexeris & contemseris. VALE, &
hoc Amphitheatro fruens, ad Agnitionem DEI, Cognitionem tui ipsius,
dignotionem Naturae, ad illuminationem Animae, puritatem Spiritus, sa-
nitatem Corporis. Datum Wernigerode in inchyto Comitatu Stolber-
gico ad Bruesterum Idib. Martii, Anno salutiferi partus Virginis 1609.

ERASMVS WOLFART. S.

THEOPHILI

THEOPHILI ARETII
 IN MAGNUM ET MI-
 RANDUM ILLUD AMPHI-
 THEATRUM CLARISSIMI VIRI, DN.
 HENRICI KHUNRATH LIPSENSIS, Vtrius-
 que MEDICINÆ DOCTORIS, ac veræ
 SAPIENTIÆ studiique eiusdem
 instauratoris,
 ENCOMIASTICVM.

ARDITA Divini si quis mysteria verbi
 Altius inspiciat, seque in penetralia condat,
 Nil nisi cum superis hominum commercia cernet,
 Felices anima, quæ gratia tanta beavit
 Audire Angelicæ martali in corpore linguæ,
 Humanoque DEI sentire in pectore vocem!
 Quò fugit ista dies? ubi iam latet aurea scala
 Cali, quæ superi descendant? quisve recludet
 Sacros aditus? nosque ad pia Numina ducet?
 Difficilem, mihi crede, viam, qui talia tendat
 Ingressitur, nec enim cuius manifesta videntur
 Divùm sydereas habitantia Numina luces.
 Attamen humana si consuetudine quondam
 Angelicas mentes latatas credimus, artem
 Abstrusam reor esse: Patres non ère vetusti.
 Occidit: Oceano veluti Sol mergitur alto,
 Mox tenebra infirmes, ac immedicabilis error
 Inualuit: mendaxque suum caput extulit orco.
 Fons est illimis SOPHIÆ: Divina CABALA
 Quamque tenent MAGI, reddentes thura Sabæi,
 Cuique dedit VIRIDE, & tacitum SAL, fusile nomen.
 Trinam hanc nemo DEI Sophiam sive Numine habebit,
 Theilogam, Astronomam, Medicatricemque Dianam,
 Nemo sine afflatu Divino magnus & altus.
 Vno fonte fluit Sapiëntia Trina beato
 Flaminis atherci, fusaque per omnia mentis,
 Quæ vegetat terras, mare, sydera & aëra complet.
 Rex mihi pacis erit testis, qui pectore quondam
 Tot gemmas habuit Sophia, quot litora arenas,
 Cuius corde altam Sapiëntia struxerat arcem.

Hic quoties pulcrum Libani de monte columbam
Ingeminans imo suspiria corde, vocat?

Namque sibi vita sociam delegerat unam.

O dilecta veni mea, te charissimus orat
Sponsus Rex Solyma tuus, & sacra Numina iurat
Se fore constantem tibi met castumque maritum.

Calluit hanc praesens IHOVANIS fictus Abramus
Alloquitur, & Chaldaica de gente profectus
Intulit Aegypto, & terris patefecit Idumis.

Hac tibi nota fuit Iacobe scientia rerum,
IHOVA tibi, tibi Scala DEI; calique patenti
Regia visa, gregem maculosis partibus implet
Rachelides: tenet hanc Pharii dum calica regis
Somnia pertractat cantus, prudensque futura
Euentura canit, per mystica pocula vates.

Hanc Aegyptiaca Moses eductus in aula
Imbibit; hac, diaque simul post luce coruscans
(Lux gemina hac) ipsi potuit se sistere IHOVA:

Hac Bileam sincerus adhuc, & criminis expertus
Turpis avaritia, nouit scrutarier alti
Abdita ritè DEI, & sancta benedicere genti.

Hac Regna Arabum solers anigmata promittit
Isacidum Regi, quo non sapientior alter
Clamit; hac Daniel, Magis praestantior, illum
Extulit instructum schola Regia Persidis, idem
Regibus edixit tristissima fata duobus,
Alter ab Imperio cadit, obbrutescit at alter.

Nomen ab hac quantum gessit ter maximus Hermes?
Hac venerata DEVM, visit cunabula CHRISTI:
Mirifico docuit VERBO Reuchlinus eandem.

Hanc Agrippa sagax mirando prodidit ore:
Prodidit Heluctius, Musarum filius, Hermes,
Exosus fatuus: Lumen Sapientibus ingens:

Cuius & humanos superat Sapientia sensus:
Hoc gratare tibi Celfo Germania Phabo.
Hanc & Stellatus mellito carmine condit.

Hac est, hac illa est, (michi crede) Scientia, verum
Qua tibi Natura Lumen, viresque capacia
Abstrusas Mundi pandat: Clarissima Lux est.

Qua sine cuncta iacent tenebris immersa profundis.
Hac tibi fax: hac Lux, hac dux te prania duces
Abdita cunctorum subito ad penetralia rerum,

Et sic mirifici non pondus inane Theatri
Non spectator iners, verum Rimator, & Actor
Intimus hospes eris, non hospes semper oberrans.

Hac & stellarum cursus viresque reuelat,
Et scrutata vices rerum, stata tempora signat;

Hac vis ventorum Pontique inuoluit astus,
 Vnde ortus & vita satis: vnde augmina rebus
 Edocet, & terra venis expromere gazas.
 Principia hac rerum cunctarum trina resoluit.
 Theiosopha hac suada est, & si praestantius illis
 Quicquam erit, Hac, genitore DEO, DEA; Sponsa Deorum;
 Et genitrix rerum, recolit quam turba Sophorum.
 Inuentum est Medicina tuum, ò DEA: Nūmine cedant
 Pulsa tuo; Resolutus hydrops; nodosa Podagra
 Lepraque proh viuum sedans immunda cadaver:
 Tussifera & Tabes flammis feruentibus, ima
 Exsucca ossa vorans, rapidusque Apoplecticus humor:
 Herculesque furens, & spurcans faucibus horror:
 Haecenus indomitas vincisque fugasque Chimeras.
 Salue blanda parens, salue expectata diu lux!
 Venisti tandem, dispellens nubila caelo.
 Hanc, HENRICE, tibi quod amicam elegeris unam
 Gratulor, Asclepidum decus immortale Sophorum:
 Grata DEO Charitum soboles; Diuine Promethei;
 Digne polo, qui mira nouo dans AMPHITHEATRUM
 In Lucem: veterum vix cunctis visa Theatru.
 Liuor iners, stolidumque coax, & sibilus orci
 Cedant auspiciis melioribus; ò labor ille
 Quam felix, suavis sudor, cura que beata?
 O quam fecundi fructus; ò tadia longa
 Quam incunda via? gemmanis pulueris ortus
 Aureus ille tuis, superum te in luce locabit.
 O Decus Aoniidum, Pylades mi, Nestoris annos
 Viue; vale; terris nec calicis scande relictis
 Testa prius, Medica, Chymia diaque Cabala
 Culmina quam superes, summa & fastigia ponas:
 Viue diu, solidèque vale, moriare beatè.

EPIGRAMMA

IN EDITIONEM AM-
PHITHEATRICAL. VIRIDN.
HENRICI KHVN RATH LIPS. VTRIVS-
QVE MEDICINÆ DOCTORIS, PHILOSOPHI
in signis, & nostræ ætatis primarii, &c. fau-
toris sui honorandi.

CARPERE qui gaudes, hinc noli carpere quicquam
Omnis huic Physico cedat labor Amphitheatro.
Numinis instinctu MEDICVS quod SYMMVS ab alto
Sensu deductum, veri Khunrathus amore,
Instruxit, Sophizque sacros illuminat vsus,
Lapsam restituit, vitiosaque membra repurgat.
In Mundo non est par his virtutibus illi,
Vngue leo notus: Diuina hac notus is arte.
Maxima nascetur quâ sparsis gloria libris,
Dona DEI variant, hoc certe est nobile donum,
Ecentum, vel plus centum vix millibus vni
Ingenium tantum contingit habere virorum.

M. ZVERVS P. L.

DE
AMPHITHEATRO
CLARISS. ET DOCTISS.
VIRIDN. HENRICI KHVN RATHI,
Vtriusque Medicinæ Doctoris
celeberrimi.

M^VNDVM extra mundum qui vult specularier omnem
Quique extra seipsum noscere se satagit;

Non

*Non opus est adeat veterum vastata Theatra
 Vel noua, spectaclis reddita vana suis.
 Immundum potius mundum exuat, exuat & se,
 Impeditrices & fugiat nebulas.
 Orchestramque tui subeat KVNRADE Theatri
 Aetheris igniculo progrediente bono.
 Dia ubi Smaragdi monstrat Sapientia speclo
 Quid Macrocosmus agit, quod Microsmus agat.
 Et Panace Hermetis regnatque Asclepia Hygea
 Ac dignis dignas utraque spargit opes.
 Quaspatulo, Inuidia pandis stomachante Theatro
 KVNRADE ingenui progenies Genii.
 Perge ita: firma tui basis est mansura Theatri,
 Dum Macrocosmus erit, dum Microcosmus erit.*

Iohannes Seuffius Electori Saxoniae à
 Secretis Ecclesiasticis, amico suo
 chariss. honoris & amoris ergo
 consecrabit Id. Mart. Ann. 1604.
 Dresdae.

THEOSOPHIÆ AMATORIS

ad

PHILOSOPHVM
 VMBRATILEM

ἠεροφώνεος

THEODORI AQUILINI P. L.

QUID abdicatas in meam curam vocas.
 Sophista Musas futiles?
 Negant camænis, nec patent Apollini
 DEODICATA pectora.
 Fuit ista quondam stulta confidentia,
 Fucus, Tenebræ, Somnia:
 Ciere surdum Delphica Phœbum specu,
 Vocare Musas Numina,
 Fandique munus, munere indultum DEI
 Petere fonte, nemore, aut iugis,
 Nunc alia mentem vis agit, maior DEVS
 Aliosque mores postulat.
 Sibi reposcens ab homine munus suum,
 Viuamus vt vitæ Patri:
 Vacare vanis, otio aut negotio,
 Et fabulosis literis

Vetat, suis vt pareamus legibus,
 LVCEM QVE cernamus suam,
 Quamuis Sophorum, callidaque ars rhetorum, &
 Figmenta Vatum nubilant,
 Qui corda falsis, atque falsis imbuunt,
 Tantumque linguas instruunt,
 Nihil adferentes, vt salutem conferant
 Quod veritatem detegat.
 Quid enim tenere vel bonum vel verum queant
 Qui non tenent summi caput
 Veri, bonique fomitem & fontem DEVM?
 Quem nemo nisi in Christo videt.
 Hic Veritatis Lumen est, via via,
 Vis, Mens, Manus, Virtus Patris,
 Sol Æquitatis, fons bonorum, flos DEI
 Natus DEO, Mundi Sator,
 Mortalitatæ vitæ nostræ, & mors necis
 Magister hic virtutis est,
 DEVM QVE nobis, atque pro nobis homo
 Nos induit, se exiit
 Æterna iungens homines inter & DEVM
 Interque se commercia.
 Hic ergo nostris vt suum præcordiis
 Vibrauerit è Cælo iubar,
 Abstergit ægrum corporis pigri situm,
 Habitumque mentis innouat,
 Exhaustis omnes quod iuuabat antea
 Castæ volupratæ vice,
 Totaque nostræ, iure Domini, vindicat
 Et corda, & ora, & tempora,
 Se cogitari, intelligi, credi, legi,
 Se vult timeri & diligi.
 Huic vacantem, vel studentem & deditum
 In hoc reponentem omnia
 Ne quæso inertem vel peruersum putes,
 Ne crimineris impium
 Pietas abesse Christiano qui potest?
 Namque argumentum mutuum est
 Pietatis, esse Christianum, & impii
 Non esse Christo subditum.
 Hæc te docebit inclytum Theatricum
 Opus hoc, & planè mysticum,
 Æterna monas & trias cordi tuo
 Fac insit, hunc finem bonum
 Scopumque monstrant hæc tibi spectacula,
 Quibus DEO potes frui.

ORATIO THEOSOPHICA

A D.

FONTEM SAPIENTIÆ
CHRISTVM OPT.
MAXIMVM.

Christiani Cordati.

*H*RISTE fac vt sapiam, quia tu SAPIENTIA Parris
Solus es, & tecum qui sapit, ille sapit:
Quis dabit in tantâ, mihi nam caligine lucem
Vt capiam verâ dulce salutis Iter?
Ad te confugio, qui LVX mortalibus ipsa es
Per quem senserunt cuncta creata diem.
Da mihi NATVRÆ LV MEN, tenebrasque repellè
Spiritus illustret pectora nostra tuus.
Non equidem fateor tanto sum dignus honore,
Sum miser, & multo crimine Christe reus.
Sed tamen in fuso confido sanguine, cuius
Purgabit sordes guttula parua meas.
Si mihi des vitam, cur non quoque commoda vita
Cuncta tua nobis pro bonitate dares?
A Patre quoniam etiam quacumque rogabimus, inquis
Nos accepturos nomine certa tuo.
Non mihi quero lucrum, vanam non arrogo laudem,
Et laus & luctum tu mihi solus eris.
Sed neque diuitias dederis, quas mirer avarus,
Cuncta cadunt, firmas non habet orbis opes.
Aspira cœptis, mentem celestibus imple
Ignibus, ac vmbrae aufer ab arte graues.
Nil erit obscurum, facile in penetralia ducar
Naturæ, monstras si mihi Christe viam.
Ipse feram magnas laudum tibi premia grates:
Nil homo maius enim quod tibi reddat habet.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ἢ

ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ

generalis,

PROLOGI

SEQUENTIS,

in

AMPHITHEATRUM

SAPIENTIÆ ÆTERNÆ

SOLIVS VERÆ,

CHRISTIANO-KABALISTICVM,

DIVINO-MAGICVM,

necnon

PHYSICO-CHYMICVM

ad

Homines

Vniuersos, Omnes, cunctos & singulos

scorsim, CATHOLICIS

directi.

PROLOGVS hic præfens SCALÆ cuidam, STVDII SAPIENTIÆ veræ, recteque PHILOSOPHANDI rationis; GRADVVM orthodoxorum SEPTEM mysticæ assimilatur, quâ (DEO vocante & ducente, GENIO stimulante, INGENIO cooperante, LABORE debito ac sedulo absolute) tam iuxta SAPIENTIÆ veræ, quam eius Præconis (ex IEHOVÆ ipsius calculo candidissimo) Sapiientis doctrinam verè Sapiientem ascensus fit THEOSOPHICVS ad AMPHITHEATRI præfati PORTAM quamuis angustam, exilem & despectam, attamen augustam satis & maiestaticam: IN & PER quam DOCTRINÆ filius fidelis quilibet, ad finem vsque constanter perseverans, lætus INTROIBIT, ibique SVMVM illud BONVM Tertrium catholicissimum, videlicet, primò, Agnitionem DEI, & quem misit IHSVH CHRISTI, Librique SS. Scripturæ intellectum genuinum; Secundò, cognitionem SVI IPSIVS; Tertio, cognitionem MVNDI maioris, & quem dedit, FILII eius MAGNESIÆ Philosophorum, LAPIDIS, nimirum Philosophorum catholici vel vniuersalis plusquam perfecti sVBIECTI debiti atque perfecti, Re generatione Physicâ, Artis Chymicæ adiumento, plusquam perficiendi; primò, IN & EX DEO, & quem misit, IHSVH CHRISTO, Libroq; SS. Scripturæ; Secundò, in & ex SEMETIPSO: Tertio deniq; in & ex MVNDO maiori, & quem dedit FILIO eius, MAGNESIA Sapiientũ, OMNIA in OMNIBVS, (quare & ab אלהים ELOHIM Triuno, ex Corpore, & Spiritu & anima etiam Triunus compositus; in Paradysum mundanam hanc præcipuè collocatus est) feliciter CONSEQVETVR, eoque tanquam singulari quodam *καταληξη και Βεβαίωση*, Theosophicè FRVETVR.

CONSTAT autem PROLOGVS hic VERSIBVS totidem, quot Annus diebus, trecentis nimirum sexaginta quinque, eò quòd per totum annum singulis diebus VNVS, SOPHIÆ studio genuino, contemplationis accuratæ lance, acutissimè pensitandus, industria mente considerandus, ac sæpius veluti riminandus sit, ita vt DOCTRINÆ huius THEOSOPHICÆ salutaris animi cibus ei in dulcem Animæ recreationem efficacissimumque Animi nutrimentum tanto conuenientius atque feliciter conuertatur: Sicque etiam integri anni spatium, (non enim est, nuperrimè initiato præsertim, crede veridico Experienciâ edocto, vnus vel diei, vel hebdomadis aut mensis labor vel studium!) & quidem auxilio ac adistentiâ RVACHCHOCHMAHEL, seu SPIRITVS SAPIENTIÆ DEI, à patre LVMINVM missi, non superficialiter aut primis duntaxat labris gustare, sed, penitus quoque ac crebrò deglutendo, quasi regustare & verè, imò QVINT-ESSENTIALITER, percipere queat, QVÆ NAM, QVALIS, QVANTA & QVAM SVAVIS sit cùm SAPIENTIA verâ, tum ratio hæc sincerè PHILOSOPHANDI: & quid demum DOCTRINA illius in recessu interiori foueat.

Hæc verò epulas opiparè apparatus atque lautissimas, imò THEOSOPHICAS, dignè nemo gustabit facile, multò minus eadem alicui iu-

cundissimè sapient, nisi prius reuerberatione ac tribulatione sufficiente, per *Ignem crucis*, probè fractus, à duritie ad mollitiem deductus, & (vexatione tali, dante intellectum) insigniter admodum exercitatus; *Aqua* etiam lachrymarum pœnitentialium ab impuritate ad munditiem & candorem vsque Christianè lotus, nec non Philosophico more vanitatibus Mundi huius immundi planè depositis, longeque post se derelictis, hac methodo spiritualis redditus, & ad conuiuium hoc benè præparatus ac ritè sit dispositus: quamobrem & is ipse, veluti sæpe tentatus, acriter examinatus, exactissimè probatus, atque ob id satis probus ac constans tandem deprehensus, in numerum Filiorum & assecularum DOCTRINÆ fidelium SAPIENTIÆ ipsius, legitimè recipitur, in album eorundem immatriculatur, epulisque *Theosophicis* præfatis solemnioribus dignè accumbit, conuiuiisque illarum meritò annumeratur. SYMMA, ipsa SCALÆ huius prologeticæ septigradualis nunc sequitur.

ARGUMENTVM GRADVS PRIMI.

PRIMVS GRADVS est, *Sapientem*, ceu verum atque perfectum *Theosophum*, ÆTERNÆ, solius veræ, SAPIENTIÆ magnificum cumq; Regium præconem, Diuinitus in- & constitutum ac subdelegatum, nec non SAPIENTIAM præfatam ipsam, ad sese primum, postmodo autè ad Amorem, Admirationem ac studium ΜΑΓΕΙΑΣ (ΣΟΦΙΑΣ) SAPIENTIÆ vè DIVINÆ, *Philosophia* nimirum *Theosophica* & sanctioris solius legitimæ atque veræ, *Homines* vniuersos, omnes, cunctos & singulos, ex singulari benevolentie affectione erga genus humanum flagrante, fideliter vtraque ab parte vocantes, & sedulo inuitantes, auidè atque libenter (*schnell vnd gerne/mit lust vnd frewden*) *Audire*; eisque, ob causas hinc inde ab vtrifque grauitè prolatas, reuerenter (*mit Ehrerbietung vnd andacht*) ceu initiati primum discipuli facere consueuerunt, sine contradictione *obedire*.

ARGUMENTVM GRADVS SECVNDI.

SECVNDVS GRADVS est, post susceptum Diuinum hoc semen (vocatione NVMINIS ELOHIM, atque tractu DEI, Patris *Luminum*) in eiusmodi feliciter cœpta *Obadientia*, contra conscientiam non reluctando, constanter *perseuerare*; SAPIENTIAMQ; ÆTERNAM, solam veram, omnis veritatis, virtutis, Sapientie bonæ, Cognitionis & Intelligentie veræ, cum in negotio Religionis, tum Scientiis & Artibus omnibus, humano generi summoperè vtilibus, vti & in *Philosophia* orthodoxâ, originem, fontem ac fundamentum vnum, solum, catholicum & æternum, atque ita consequenter *Philosophia Theosophica*, reuera sacræ, solius legitimæ atque veræ matrem, toto Corde, tota Anima, rotis viribus & omni mente (pro dono supernè cuius benignè concesso & communicato) ex omnimoda oblatio-

ne & tra-

ne & traditione sui ipsius, interna prorsus ratione *amare*; Eiusque studium hoc ardentem *continuar*: ^a Humanam verò, ^b carnalem, ^c mundanam, ementitam, atque putatitiam, aut vel quasi Sapientiam istam, ^d in sublimibus sermonibus ac Sophisticis & persuasoriis verbis ^e dicendivè peritia, hoc est, oratorix facultatis fucatis illis coloribus, ambitiosa Eloquentiâ turgidam (à quâ, ex mandato Divino, Apostolus, PAVLVS nos fideliter dehortatur) inque æmulationem DIVINÆ veræque SAPIENTIÆ superbam, & sese superciliosè extollentem, ac ^f falso ratiocinando sermonis probabilitate fallentem, diabolicè & ortam & per admiratores illius; organa sua (sui similia) perniciosissimè propagatam ac diuulgatam, spuriam & illegitimam, imò profanam, tenebrarum, vitiorum, errorum, seductionis & cōfusionis omnis, pseudæque *Philosophiæ* (à ^g vase illo DOMINI electo, tertii cæli, ac mysteriorum Paradyfi conscio, ^h *inanis fallaciæ* vel *deceptio* nominatæ) genitricem, quam vera SAPIENTIA ipsa, nec non præco eiusdem Regius, viuis hîc bellè depingunt coloribus suis, (ceu aliâs *συνέλαλα* suis, quibus solis debentur) ouando, & per intervalla longissimè à se remouendo, prorsus *relinquere*; Cane quoque & angue (quod dicitur) peius *odisse*; imò, ad Spiritum extremum vsque seuerè *abominari, execrari, ac detestari*; alios etiam impigra assiduitate pro virili ab eius cultu *auocare & dehortari*, ne istam vel minimo amplectantur aut sequantur; vt maturè *odisse* incipiant, quod ipsis nunc & semper est fugiendum.

ARGUMENTVM GRADVS TERTII.

TERTIVS GRADVS est, IHOVÆ gratiâ *noscere ac scire, Quid, Qualis,* quàm *Pulchra, Praclara & Præstans*, atque *Quanta Res* sit SAPIENTIA ÆTERNA, sola vera; quæ est *Philosophia* sincerioris, sanioris ac verioris, imò totius ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ rectèque *philosophandi* rationis, sola radix, fundamentum ac initium vnicum, solum, catholicū & æternum: Adhæc quoque, quidnam propriè sit prædicta PHILOSOPHIA vera?

ARGUMENTVM GRADVS QVARTI.

GRADVS QVARTVS est, *scire quis* SAPIENTIAM veram det; apud quem Doctorem aut Magistrum, vel *vbi* sit quærenda & inuenienda: *vndenam* veniat: *Quibus* in *Libris* tradatur: *Quotque modis* in illis ab initio *creaturis* omnibus, præsertim Hominibus sese eadem manifestauerit: & adhuc hodie, tam in *Macro & Microcosmo ubique* innumerabiliter sese conspicendam præbuit, quàm in BIBLIIS sacris (iisque præcipuè, qui *Enthusiasmo*, non ficto radiis SAPIENTIÆ SPIRITV DIVINI reuerâ sint illuminati) illa ipsa euidenter *appareat*?

a 1. Corint.
2. v. 4. 5. 13.
b Rom. 8.
v. 7.
2. Cor. 2. v.
v. 12.
c 1. Cor. 1.
v. 20. Et,
1. Cor. 3.
v. 19.
d 1. Cor. 2.
v. 1. & 4.
e 1. Cor. 1.
v. 17.
f Coloss. 2.
v. 4.
g Act. 9.
v. 15.
2. Cor. 12.
v. 1. & 4.
h Coloss. 2.
v. 8.
O soboles
egregia scilicet!

ARGVMENTVM GRADVS QVINTI.

QVINTVS GRADVS est, *scire cui detur vera SAPIENTIA*, cui non: *Quis* illius genuinus, legitimus ac fidelis sit alumnus, nimirum *Theo-* ac *Philosophus* orthodoxus: *Quis Sophista*: *Quomodo*, vel *quo studio*, aut *qua methodo* ea sit quærenda: *Qui* veniat & *Communicetur*: *Quibus auxiliis*, vel *mediis*; *Quando* & *quot modis* ea (I E H O V A H fouente & annuente) velit, debeat, queat aut possit impetrari ac percipi: *An*, & *Quid*, denique, de *Secretis* sublimioribus *Philosophia* huius sincerioris *Diuinitus adeptæ*; à *Quo*; *Cui*; *Quare*, qualve ob causas graues; *Quantum*; *Quibus* siue *Legibus* siue *Conditionibus*; *Quomodo*; *Vbinam* locorum & *Quando*, citra periculum, aut *Sit* aut *Non sit*, vel proponendum; dicendum; docendum; reuelandum atque ulterius comunicandum?

ARGVMENTVM GRADVS SEXTI.

GRADVS SEXTVS est, *scire, quæ veræ SAPIENTIAE* sint *Bona* ac *Dona*, & *Quæ studii Sapiëntia*, h. e. *Philosophia* veræ, sint *Exercitia*: *Quis* *Vsus*, *Abusus*, *Fructus* atque *Finis*: ac *Quanti* ac *quam varii* inde *Theſauri ad Doctrinam* filios, proximè & secundum I E H O V A E voluntatem, certo perueniat.

ARGVMENTVM

GRADVS SEPTIMI ET VLTIMI.

SEPTIMVS & vltimus Gradus est, *Negry morari* Sophistas quosuis, cuiuscunque etiam sint farina, diligentes vanitatem & quærentes mendacium, (*Die das Eitel so lieb haben / vnd die Lügen so gerne.*) *VERITATEM*q; calumniose mordentes; imò *SAPIENTIAM* solam veram, indeque ortam hanc quoque solam rectè *philosophandi* rationem aut methodum *Theosophicam* & orthodoxam *AMPHITHEATRI SAPIENTIAE* *Æternæ* huius, nec non amatores & affectas fideles, *VERITATIS* ac *SAPIENTIAE* indagatores pios, friuolè spernentes & condemnantes: Quinimò eosdem omnes magnanimiter ac verè philosophicè *floccipendere*, ac ne vnus quidem flatus vicissim intrepidè *astimare*; seseque ad *VERITATIS* agnitæ confessionem ac defensionem philosophicam (iuxta dono datam cuius à *DEO* gratiam) alacriter *preparare* & planè *componere*; atque sic demum ad posteros vtiliter *propagare*; iisque debitè *communicare*: imò, cum gratiarum actione *letari*, quòd non amplius labyrinthus, monoculus & cæcutiens sophista opinās, sed (qui ab *ÆTERNA SAPIENTIA* & *VERITATE* regitur) super lineâ *Veritatis* rectâ, absque deuiatione omniam bulans, verus ac sciens *PHILOSOPHVS* existat: adeoq; tandem paucissimis iisque *Theosophicè* doctis, *VERITATEM* catholicam videntibus & scientibus solis, placeat. Quod sanè haud

contemnendum signum est

VERITATIS.

Sophistarum certè, omnium exitus, ob contemptum veritatis, erit tragicus; si non in hac vita, sanè in extremo iudicio: ad quod prouocant omnes qui vident veritatem vim inferri, qui que propter illam opprimuntur.

PROLOGVS PRIMVS GRADVS PROLOGETICVS PRIMVS.

VERSIO
verus, seu
vulga-
ris.

NOVA
PROVERBIORVM
ex Hebræo,
SAPIENTIAE
ex Græco
TRALATIO.

Numerus
Versuum.

LOCA SS.
Scripturae.

Numerus
Versuum.

1 AVDI, fili mi, inquit SA-
LOMON, filius DAVID, Pro-
phetae, & Regis ISRAEL,
Rex Sapiens, SAPIENTIAE
AETERNAE, solius verae, præ-
co magnificus, omniumque
longe spectabilis; AVDI, fili
mi, inquit, *Parabolas meas*, ad
sciendam SAPIENTIAM &
DISCIPLINAM, ad intelli-
genda verba PRVDEN-
TIAE;

2 Et suscipiendam ERVDI-
TIONEM, DOCTRINAE, IUS-
STITIAM, & IUDICIUM,
& AEQUITATEM:

3 Ut detur paruulis astutia,
adolescenti Scientia & Intel-
lectus.

Prou. 1.
Vers. 1.

Ibid.
vers. 2.

Ibid.
v. 3.

Vers. 4.

1 *AVDI, fili mi, inquit SE-*
LOMOH, filius DAVID, Pro-
phetae & Regis ISRAEL, Rex
Sapiens, SAPIENTIAE AE-
TERNAE; solius verae, præco
magnificus, omniumque longe
spectabilis; AVDI, fili mi, in-
quit, parabolas meas, ad sci-
endum SAPIENTIAM & E-
RVDITIONEM, ad intelli-
gendum eloquia INTELLI-
GENTIAE.

2 *Ad suscipiendum ERVDI-*
TIONEM, INTELLIGEN-
TIAE, IUSTITIAM, & IUD-
DICIUM & RECTIV-
DINES:

3 *Ad dandum simplicibus*
caliditatem, puero Scientiam
& Cogitationem.

Hinc enim
disces SA-
PIENTIAM.

VIS, VSUS
& FRV-
CTVS studii
SAPIEN-
TIAE VERAE.

4	<i>Audiet Sapiens, & addet Doctrinam: & intelligens consilia possidebit.</i>	Verf. 3.	Audiens Sapiens, sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.	4
5	<i>Ad intelligendum parabolam, & elocutionem, verba Sapientum, & ænigmata eorum.</i>	Verf. 6.	Animaduertet parabolas & interpretationem, verba Sapientum & ænigmata eorum.	5
6	<i>Audi, fili mi, & suscipe verba mea, & multiplicentur tibi anni vitæ.</i>	Prou. 4. Verf. 10.	Audi, fili mi, & suscipe eloquia mea, & multiplicabuntur tibi anni vitæ.	6
7	<i>Per viam SAPIENTIÆ docui te incedere: calcare feci te semitas rectas.</i>	Verf. 11.	Viam SAPIENTIÆ monstrabo tibi, ducam te per semitas ÆQUITATIS:	7
8	<i>Quum ambulaueris, non artabitur gressus tuus: & si cucurretis, non impinges.</i>	Verf. 11.	Quas cum ingressus fueris, non artabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.	8
9	<i>Quando filius sui patri meo tener, & vnica inter filios matris meæ.</i>	Ibid. v. 3.	Nam & Ego filius sui patris mei, tenellus & vnigenitus coram matre meæ:	9
10	<i>Sum quidem & Ego mortalis homo, similis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus est, procreatus.</i>	Sap. 7. Verf. 1.	Sum quidem & Ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus est, & in ventre matris figuratus sum caro,	10
11	<i>In vtero matris caro decem mensium tempore formatus sum, in sanguine coagulatus, ex semine viri, ac voluptate somnum comitante.</i>	Verf. 1.	Decem mensium tempore, coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, & delectamento somni conueniente.	11
12	<i>Qui etiam natus communem hausi aerem, atq; in terram isdem incommodis malisque obnoxiam decidi, ac primam vocē eandem quam omnes, plorans emisi.</i>	Verf. 3.	Et Ego natus communem accepi aërem, & in similitudinem factam decidi terram, & primam vocem, similem omnibus, emisi plorans.	12
13	<i>In fasciis curisque sum educatus.</i>	Verf. 4.	In inuolumentis nutritus sum, & in curis magnis.	13

Eadem in vitâ introitus & exitus omnium hominum conditio.

Iob. 10.
Verf. 10.

Nemo

14 Nemo enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis initium.

Verf. 5.

Nullus enim Rex aliud nascendi initium habuit:

14

15 Vnus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus.

Verf. 6.

Sed vnus in vitam introitus est omnium, & idem exitus.

15

Iob 1. 7. 22. 1. Timoth. 6. 7. 7.

16 Et docebat me (Pater meus) atque dicebat: suscipiat verba mea cor tuum, custodi praecepta mea, & viues.

Prou. 4.

Verf. 4.

Ipse docebat me, dicebatque mihi, Teneat eloquia mea cor tuum: custodi praecepta mea, & viues.

16

17 Posside SAPIENTIAM, posside PRVDENTIAM: ne obliuiscaris, neque declines à verbis oris mei.

Verf. 3.

Compara SAPIENTIAM, compara INTELLIGENTIAM: ne obliuiscaris, neque declines ab eloquiis oris mei.

17

18 Ne demittas Eam, & custodiet te: dilige Eam, & conseruabit te.

Verf. 8.

Ne dimittas Eam, & custodiet te: dilige Eam, & conseruabit te:

18

19 Principium SAPIENTIAE, posside SAPIENTIAM, & in omni possessione tua acquire PRVDENTIAM.

Verf. 7.

Principium SAPIENTIAE, acquire igitur SAPIENTIAM, & omni substantia tua acquire INTELLIGENTIAM.

19

20 Arripe illam, & exaltabit te; glorificaberis ab Ea, cum Eam fueris amplexatus.

Verf. 8.

Exalta Eam, & exaltabit te: glorificabit te quum amplexatus fueris Eam:

20

21 Dabit capiti tuo augmentum gratiarum, & corona inclyta proteget te.

Verf. 9.

Dabit capiti tuo augmentum gratiae, coronam decoris tradet tibi.

21

22 O, fili mi, ne obliuiscaris LEGIS meae, & Praecepta mea cor tuum custodiat.

Prou. 3.

Verf. 1.

O, fili mi, LEGIS meae ne obliuiscaris, & Praecepta mea custodiat cor tuum.

22

DISCE.

23 Longitudinem enim dierum, & annos vitae, & pacem apponent tibi.

Verf. 1.

Quia Longitudinem dierum, & annos vitae, & pacem apponent tibi.

23

Sapientia vera, eiusque studium indefessum annos vitam & pacem afferunt.

24 Misericordia & veritas te non deserent: circunda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui:

Verf. 3.

Misericordia & veritas te deserant te, liga eas ad gutturtuum, scribe eas in tabula cordis tui.

24

Gratia & successus ante oculos DEI & hominū, quomodo inueniendus. Adhorratio ad custodiā & contemplationem illius doctrinæ Legis vel Præceptorum.

25 Et inuenies gratiam & intellectum bonum in oculis DEI & hominum.

Verf. 4.

26 Ne recedant ab oculis tuis, sed custodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui.

Prou. 4. verf. 21.

27 Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ carni suæ sanitas.

Verf. 12.

28 Quum deambulaueris, deducet (illa doctrina Legis vel præceptorum) te: quum dormieris, custodiet te: & cum experges factus fueris, ipsa colloquetur tecum:

Prou. 6. Verf. 12.

29 Quia ut lucerna est mandatum, & Lex lux: & via vitæ sunt increpationes eruditionis.

Verf. 23.

30 Acquirere SAPIENTIAM multò præstantius est, quam acquirere aurū pretiosum: & acquirere intelligentiam, multò præstantius est, quam acquirere electum argentum.

Prou. 16. verf. 16.

31 Nunc igitur fili, parete mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei. *vers. 11. Ne rugias in nouissimis tuis, vers. 12. & (nimis serò) dicas (ah) Quomodo odi Eruditionem, & increpationem spreuit cor meum;*

Prou. 5. Verf. 7.

32 Et non obtēperavi voci instruentium me, & docentibus me nõ inclinavi aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)

Verf. 13.

33 Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, letabitur cor meum, etiam ego læabor:

Prou. 21. Verf. 15.

Et inuenies gratiam ac Disciplinam bonam coram DEO & Hominibus.

25

Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui.

26

Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ carni suæ sanitas.

27

Cum ambulaueris, gradientur tecum, cū dormieris, custodiant te, & euigilans loquere cum eis.

28

Quia MANDATUM lucerna est, & LEX lux, & via vitæ increpatione DISCIPLINÆ.

29

Posside SAPIENTIAM; quia auro melior est, & acquirere PRUDENTIAM, quia pretiosior est argento.

30

Nunc ergò, fili mi, audi me, & ne recedas à verbis oris mei, & ne gemas in nouissimis, & (nimis serò) dicas (ah) cur detestatus sum Disciplinam, & increpationibus non acquieuit cor meum,

31

Nec audiui vocem docentium me, & Magistris non inclinavi aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)

32

Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.

33

Exulta-

34 Et exultabunt renes mei, cum recta loquuta fuerint labia tua. Sed age!

Verf. 16.

Exultabunt etiam renes mei, quorum labia tua loquentur quæ recta sunt.

34

35 Nūquid nō (חוכמה) HHOCH-MAH) SAPIENTIA, clamat, & (בונה) BINAH) PRVDENTIA dat vocem suam? (En, illa ipsa est! vel illæ ipse sunt!).

Prov. 8. verf. 1.

Nonne (חוכמה) CHOCH-MACH) SAPIENTIA clamat, & INTELLIGENTIA dat vocem suam?

35

SAPIENTIA seipſam cōmendat, & ad seſe vocat omnes.

36 In summis excelsisq; verticibus supra viam, in mediis semitis stans:

Verf. 1.

In summitate locorum excelſorum, iuxta viam, in loco ſemitarum ſtat:

36

37 Juxta portas ciuitatis in iſſis foribus loquitur, dicēs:

Verf. 3.

In loco portarū in oſtiorū ciuitatis, in ingreſſu oſtiorū clamat:

37

38 O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.

Verf. 4.

Ad vos, o viri, clamo, & vox mea ad filios hominum.

38

39 Intelligite paruuli aſtutiā & inſipientes animaduertite.

Verf. 5.

Intelligite ſimplices aſtutiā, & ſtolidi intelligite corde.

39

40 Audite, quoniam de rebus magnis loquutura ſum, & aperientur labia mea, vt recta prædicent.

Verf. 6.

Audite, quoniam honorabilia laquar, & apertio labiorum meorum erit rectitudines:

40

41 VERITATEM meditabitur guttur meū, & labia mea deteſtabuntur impium.

Verf. 7.

Quia Veritatē loquetur palatum meū: & abominatio labiorum meorum eſt impietas.

41

42 Iuſti ſunt omnes ſermones mei, non eſt in eis prauum quid, neq; peruerſum.

Verf. 8.

In Juſtitia ſunt omnia eloquia oris mei, non eſt in eis prauum, nec peruerſum.

42

43 Recti ſunt intelligentibus, & æqui inuenientibus ſcientiam.

Verf. 9.

Vniuerſa ipſa recta ſunt intelligenti, & recta inuenientibus ſcientiam.

43

44 Accipite Diſciplinam meā, & non pecuniam: Doctrinam magis quàm aurum eligite.

Verf. 10.

Accipite Eruditionē meam, & non argentū: & Scientiam potius quàm aurum electum.

44

45 Melior eſt enim SAPIENTIA cūctis opibus pretioſiſſimis: & omne deſiderabile non poteſt comparari:

Verf. 11.

Quia melior eſt SAPIENTIA margaritis: & omnia deſiderabilia non equabuntur ei.

45

46 Nunc ergo filii audite me, Beati q; cuſtodiūt vias meas.

Ibid. Verf. 12.

Nunc igitur filii obtemperate mihi: & beati qui vias meas cuſtodient.

46

47 *Audite ERVDITIONEM,*
 & sapientes estote, & ne repel-
 latis eam.

Verf. 33.

47 *Audite DISCIPLINAM,*
 & estote sapientes, & nolite
 abiicere eam

48 *Beatus homo qui auscultat*
mibi, excubando iuxta fores
meas quotidie, obseruando po-
stes ostiorum meorum.

Verf. 34.

48 *Beatus homo, qui audit*
me, qui vigilat ad fores meas
quotidie: & obseruat ad po-
stes ostii mei.

Conqueritur
 SAPIENTIA
 a
 Sophistis
 contemni:
 & exitium
 contempto-
 rum prædi-
 cit.

49 *SAPIENTIA* (in super etiam,
 iterum inquit Rex Sapientissimus) foris
 clamat, in plateis ipsis dat vo-
 cem suam:

Prou. 1.
Verf. 20.

49 *SAPIENTIA* (in super etiam,
 iterum inquit Rex sapientissimus) fo-
 ris prædicat, in plateis dat
 vocem suam:

50 *In capite tumultuantium cla-*
mat, in ostiis portarum, in vrbe
ipsa eloquia sua dicit,

Verf. 21.

50 *In capite turbarum clami-*
tat, in foribus portarum vr-
bis profert verba sua, dicens:

51 *Vsquequo simplices diligitis*
simplicitatem: & derisores de-
risionem desiderabunt, & stul-
ti odio habebunt scientiam?

Verf. 22.

51 *Vsquequo paruuli diligi-*
tis infantiam, & stulti ea quæ
sibi sunt noxia cupient, &
imprudentes odibunt Scien-
tiam?

Blais 65, 12
 Et, 66, 4.
 Ierem. 7, 13.

52 *Conuertimini ad increpationem*
meam, en depromam vo-
bis Spiritum meum, scire vos
faciam verba mea.

Verf. 23.

52 *Conuertimini ad corre-*
ptionem meam: en proferam
vobis SPIRITUM meum, &
ostendam vobis verba mea.

53 *Propterea quod vocaui, &*
renuistis, extendi manum meam,
& non fuit qui attenderet:

Verf. 24.

53 *Quia vocaui, & renuistis:*
extendi manum meam, &
non fuit qui aspiceret.

54 *Et cessare fecistis omne con-*
silium meum, & increpationem
meam nolulistis:

Verf. 25.

54 *Despexistis omne consi-*
lium meum, & increpation-
es meas neglexistis.

55 *Etiam ego in contritione ve-*
stri ridebo: subsannabo, cum
venerit timor vester,

Verf. 26.

55 *Ego quoq; in interitu ve-*
stro ridebo, & subsannabo,
cum vobis id, quod timeba-
tis, aduenerit.

56 *Quum, inquam, venerit sicut*
desolatio, timor vester: & con-
tritio vestri veluti turbo vene-
rit, quum venexit super vos tri-
bulatio & angustia.

Verf. 27.

56 *Cum irruerit repentina ca-*
lamitas, & interitus quasi tē-
pestatas ingruerit: quando ve-
nerit super vos tribulatio &
angustia.

Tunc

57 Tunc inuocabunt ME, & non exaudiam: manè con-

Verf. 28.

Tunc inuocabūt me, & non exaudiam: manè querent me, & non inuenient me:

57

58 Eò quòd exosam habuerint DISCIPLINAM, & TIMOREM DOMINI non susceperint.

Verf. 29.

Eò quòd oderunt Scientiam, & TIMOREM F E H O V E non elegerunt.

58

59 Nec acquieuerint CONSILIO meo, & detraxerint vniuersæ correctioni meæ.

Verf. 30.

Nec acquieuerunt consilio meo, spreuerunt vniuersam increpationem meam.

59

60 Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.

Verf. 31.

Comedent igitur de fructu viæ suæ, & consiliis suis saturabuntur.

60

61 Auersio paruulorū interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos.

Verf. 32.

Quia requies simplicium interficiet eos: & prosperitas stultorum perdet eos.

61

62 Qui autem ME audierit, absq; terrore quiescet, & abundantia perfruetur timore malorum sublato.

Verf. 33.

Qui autem obædit mihi, habitabit confidenter, & quiescet à timore mali.

62

Quapropter, rectè ac sapienter vir Sapiens concludit & admonet:

63 Melior est SAPIENTIA, quam vires: & vir prudens, quam fortis.

Sap. 6. verf. 1.

In Græco non extat Codice.

63

Prov. 16, 32. Eccles. 9, 18. Eccl. 7, 20.

64 Audite ergò (quoque) Reges, & intelligite, discite iudices finium terræ.

Verf. 2.

Audite igitur Reges, & attendite, & discite iudices finium terræ.

64

Magnates ad iustitiam & Sapientiam adhortatur Sapiens.

65 Præbete aures vos qui cōtinētis multitudines, & placetis vobis in turbis nationū.

Verf. 3.

Aures præbete moderatores populi, quique Nationum multitudinis gloriamini.

65

66 Quoniam data est à DOMINO potestas vobis, & virtus ab ALTISSIMO, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur.

Verf. 4.

Quoniam à DOMINO vobis dominatio data est, & potestas ab Altissimo, qui in opera inquireret vestra, & consilia perscrutabitur.

66

Rom. 13, 1.

67 Quoniam cum essetis mi-

Verf. 5.

Quoniam quum essetis mi-

67

nistri Regni eius non recte iudicastis, neque legem conseruastis, nec consilium DEI estis sequuti.

8 Horribiliter superueniet vobis, & repente, quoniam iudicium in proceres seuerissimum exercebitur.

69 Nam infimi homines digni sunt misericordia: in potentes vero inquiretur acriter.

70 Nec enim persona cuiusquam parcat omnium DOMINVS, nec magnitudine verebitur, quoniam tam infimum, quam summum IPSE creauit, & pariter providentiam habet omnium.

71 Potentibus vero vehemens instat inquisitio.

72 Non est sapientia, neque intelligentia, neq; consilium contra JEHOVAM.

(Nam)

73 Tuam vero manum vt quis effugiat, fieri non potest: quippe Mundus ipse iustorum vindex est.

74 Ad vos igitur spectant sermones mei, o tyranni, vt discatis SAPIENTIAM, neque offensus sitis.

75 Qui enim iura officiaq; sanctitatis sancte conseruauerint, sancti censebuntur: hisq; instituti, habebunt quod respondeant.

76 Expetite itaque sermones

nistri Regnorum, non recte iudicastis, nec custodistis LEGEM IUSTITIAE; neque secundum voluntatem DEI ambulastis.

Verf. 6. Horrendè & cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum in his, qui praesunt, fiet.

Verf. 7. Exiguo enim concedetur Misericordia: potentes autè potèter tormenta patientur.

Verf. 8. Non enim subtrahet personam cuiusquam DEVS, nec verebitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum & magnum IPSE fecit, & aequaliter cura est illi de omnibus.

Verf. 9. Fortioribus autem fortior instat cruciatio.

Prou. 21. Verf. 30. Non (enim) est sapientia, non est prudentia, non est consiliu contra DOMINVM.

(Nam)

Sap. 16. Verf. 15. Verf. 17. Tuam o DOMINE, manum effugere impossibile est: etiam vindex est ORBIS iustorum.

Sap. 6. Verf. 10. Ad vos ergo Reges (non abs re Sophus noster iteru actlamat) sunt hi sermones mei, vt discatis SAPIENTIAM, & no excidatis.

Verf. 11. Qui enim custodierint IUSTITIAM, iuste iudicabuntur; & qui didicerint iusta, inuenient quid respondeant.

Verf. 8. Concupiscite ergo sermo-

nes meos,

Deut. 10, 17.
2. Par. 19, 7
Iob. 34, 19.
Eccl. 35, 16.
Act. 10, 34.
Rom. 2, 11.
Galat. 2, 6.
Ephes. 6, 9.
Colos. 3, 25.
1. Pet. 1, 17.

Etia CREATURA vindictam exercet iusta in malos.
Sap 5. v. 18.
Et vique ad finem. Et, Cap. 19.

nes meos, diligite illos, & habebitis DISCIPLINAM.

77 Si delectamini sedibus & sceptris, ô Reges populi, diligite SAPIENTIAM, vt in perpetuum regnetis.

Ibid. Verf. 22.

meos ac desiderate, & Eruditionem consequimini.

Si itaque solis sceptrisque delectamini, Reges populorum, honorate SAPIENTIAM, vt in perpetuum regnetis.

77

Num. 27, 16
2. Reg. 14, 11
3. Reg. 3, 9.

78 Diligite (ô diligite) LUMEN SAPIENTIÆ omnes, qui præestis populis.

Verf. 23.

In Græco non habetur.

78

79 Multitudo enim Sapientum sanitas est orbis Terrarum: & Rex sapiens stabilimentum populi sui.

Verf. 26.

Sapientum autem multitudo est Mundi salus, & Rex prudens stabilimentum populi:

79

80 Ergò accipite DISCIPLINAM per sermones meos, & proderit vobis.

Verf. 27.

Quapropter sermonib. meis erudimini, & utilitatem percipietis.

80

Discite igitur, ô mortales, SAPIENTIAM!

&

81 Diligite IUSTITIAM, qui iudicatis Terram.

Sap. 1. verf. 1.

Diligite IUSTITIAM, qui iudicatis Terram.

81

3. Reg. 3, 3.
Esaï. 56, 1.

II. GRADVS PROLOGETICVS SECVNDVS.

82 Audite filii DISCIPLINAM Patris, & attendite, vt sciatis PRVDENTIAM.

Prou. 4. verf. 1.

Audite filii Disciplinam Patris: & attendite ad sciendam Intelligentiam.

82

Sapientiam eiusque fructum & viâ quærendâ, inque illa constantèr perseverandum docet ac admonet Sapiens.

83 DONVM bonum tribuam vobis, LEGEM meam ne derelinquat.

Verf. 2.

Quia Doctrinam bonam do vobis: Legem meam ne derelinquat.

83

Correctio
Dei cum
lætitia fe-
renda.
Hebr. 12, 5.
Apoc. 3, 17.

84 **CORRECTIONEM JE-
HOVAE**, fili mi, ne abiicias, &
ne tadio afficiaris propter in-
crepationem eius:

Prou. 3.
Vers. 11.

84 **DISCIPLINAM DOMI-
NI**, fili mi, ne abiicias; nec
deficias cum ab Eo corripe-
ris:

85 **Quem enim diligit JEHO-
VAH** increpat: & veluti pa-
ter filium, quem valde amat.

Vers. 12.

85 **Quem enim diligit DO-
MINUS**, corripit, & quasi pa-
ter in filio complacet sibi.

86 **Apprehende correctionem,**
ne dimittas: custodi eam, quia
ipsa est vita tua.

Prou. 4.
Vers. 13.

86 **Tene DISCIPLINAM**, ne
dimittas eam: custodi illam,
quia ipsa est via tua.

87 **VERITATEM** eme, & ne
vendas: emo Sapienciam, & e-
ruditionem & intelligentiam.

Prou. 23
Vers. 23.

87 **VERITATEM** eme, & no-
li vendere SAPIENTIAM, &
DOCTRINAM & INTEL-
LIGENTIAM.

88 **Mane semina sementum,**
& vesperi ne quiescere facias
manum tuam.

Ecl. 11.
Vers. 6.

88 **Mane** (quoque) semina se-
mentem tuam, & vespere ne
cesset manus tua.

89 **Dulcis quidem est Lux,** &
iucundum est oculis intueri So-
lem.

Vers. 7.

89 **Dulce** (enim) LUMEN, &
delectabile est oculis videre
SOLEM.

90 **Vade ad formicam piger,**
vide vias eius, & sapiens esto.

Prou. 6.
Vers. 6.

90 **Vade ad formicam,** o pi-
ger, & considera vias eius, &
disce SAPIENTIAM.

91 **Cui cum non sit dux, nec præ-
fectus, nec dominus;**

Vers. 7.

91 **Quæ,** cum non habeat du-
cem, nec præceptorem, nec
principem,

92 **Tamen parat in æstate cibum
suum; congregat in messe escam
suam.**

Vers. 8.

92 **Parat in æstate cibum sibi**
& congregat in messe quod
comedat.

93 **Vsquequo piger dormies?**
quando surges à somno tuo?

Vers. 9.

93 **Vsquequo piger dormies?**
quando consurges à somno
tuo?

94 **Parum somnorum, parum
dormitationum capiendo, parum
complicationis manuum ad
dormiendum:**

Vers. 10.

94 **Paullulum dormies, paul-
lulum dormitabis, paullu-
lum conferes manus ut dor-
mias.**

95 **Et veniet tanquam viator
egestas tua, & paupertas tua**

Vers. 11.

95 **Et veniet tanquam viator**
egestas tua, & paupertas qua-

si vir

Exhortatur
piger ad la-
borē & Sa-
pientie stu-
dium atque
inuestiga-
tionem.

si vir armatus. Si verò im-
piger fueris, veniet vt fons
messis tua, & egestas longè
fugiet à te.

96 Qui congregat in Messa,
filius sapiens est; qui autē ster-
ticit **ÆSTATA**, filius cōfufionis.

Porro

97 Mulier stulta & clamosa,
plenaque illecebris & nihil
omnino sciens:

98 Sedit in foribus domus
suæ super sellam in excelso
vrbis loco.

99 Vt vocaret trāseuntes per
viā, & pergentes itinere suo,

100 Quis est paruulus, declinet
ad me, & vecordi loquuta est

101 Aquę furtiuę dulciores sūt,
& panis absconditus suauis.

102 Et ignorauit quod ibi sint
gigantes, & in profundis in-
ferni coniuuæ eius.

Qui .n. applicabitur illi,
descēdit ad inferos: nam qui
abcesserit ab ea, saluabitur.

103 (O) fili mi, custodi sermo-
nes meos, & præcepta mea
reconde tibi.

Fili, honora **DOMINVM**;
& valebis: præter eum verò
ne timueris alienum.

104 Serua **MANDATA** mea, &
viues: & **LEGEM** meam qua-
si pupillam oculi tui.

105 Liga Eā in digitis tuis, scri-
be illam in tabulis cordis tui.

106 Dic **SAPIENTIÆ**, soror

tanquam vir chypeo armatus.

96 *Qui cōgregat in aestate, filius
intelligens est: qui verò dormit in
messe, filius est confundens.*

97 *Mulier stulta tumultuatur,
simplex est; & nescit quic-
quam.*

98 *Et sedet ad ostiū domus suæ
super sedem, in locis excelsis ci-
uitatis.*

99 *Vt vocet trāseuntes per viā,
qui dirigūt semitas suas, dicens,*

100 *Quisquis est simplex, decli-
net huc, & carenti corde dixit,*

101 *Aquę furatæ dulces sunt:
& panis absconditus suauis est.*

102 *Et nescit simplex quod mor-
tui sunt ibi, in profundis inferni
sunt inuitati ab ea.*

Prou. 10
Vers. 5.

Prou. 9.
Vers. 13.

Vers. 14.

Vers. 19.

Vers. 26.

Vers. 17.

Vers. 12.

Ex Se-
prua-
ginia.

Prou. 7.
Vers. 1.

EXLXX.

Vers. 2.

Vers. 3.

Vers. 4.

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

Exhortatio
ad SAPIEN-
TIAM, &
obseruatio-
nem præce-
ptorum.

mea est; & propinquam, INTELLIGENTIAM voca:

107 *Vt custodiat te à muliere aliena, ab extranea, qua sermones suos lenit.*

108 *Ne declinet ad vias eius cortuum, neque oberres in semitis eius.*

109 *Multos enim vulneratos cadere fecit: & fortes omnes occisi eius.*

110 *Via inferni, domus eius, descendentes ad cubicula mortis.*

111 *Quando intrauerit SAPIENTIA cortuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit:*

112 *Cogitantia custodiet te, & Intelligentia conseruabit te,*

113 *Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruersitates:*

114 *Qui derelinquunt semitas rectas, vt ambulent per vias tenebrosas:*

115 *Qui lætatur facere malum, exultant in peruersitatibus mali.*

116 *Quorum semite peruersæ sũt, & peruersi sunt in viis suis.*

117 *Vt eruat te, inquam, à muliere extranea, ab aliena qua eloquia sua emollit,*

118 *Quæ deserit ducem adolescentiæ suæ, & pacti DEI sui oblita est.*

119 *Quia inclinauit ad mortem domus eius, & ad mortuos semite eius ducunt.*

120 *Omnes ingredientiæ ad eam, non reuertentur, nec apprehendunt semitas vitæ.*

mea es: & PRVDENTIAM voca amicam tuam.

Vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena quæ verba sua dulcia facit.

Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius.

Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.

Via inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.

Si intrauerit SAPIENTIA cortuum, & SCIENTIA animæ tuæ placuerit

CONSILIVM custodiet te, & PRVDENTIA seruabit te.

Vt eruaris à via mala, & ab homine qui peruersa loquitur.

Qui relinquunt iter rectum, & ambulat p vias tenebrosas.

Qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis:

Quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum.

Vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ molliat sermones suos.

Et relinquit ducem pubertatis suæ, & pacti Dei sui oblita est.

Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semite ipsius.

Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ.

SAPIENTIA
ab impiorum
via & scorta-
tione cum
Sophistis li-
berat, & di-
git in vi-
am bonam.

Vt am-

121 Vt ambules in via bona :
& calles iustorum custodias.

Verf. 10.

Vt ambules, inquam, per viam
bonorum, & semitas iustorum
custodias.

121

122 Quare seduceris, fili mi,
ab aliena, & foueris in sinum
alterius?

Prou. 5.
Verf. 10.

Et vt quid delectaberis, fili
mi, cum aliena, & amplecteris
sinum extranea,

122

123 Respicit DOMINVS vias
hominis, & omnes gressus
eius considerat.

Verf. 11.

Quando coram oculis JE-
HOVAH sum via viri, & omnes
semitas eius ponderat.

123

124 Iniquitates suæ capiunt
impium, & funibus pecca-
torum suorū constringitur.

Verf. 12.

Iniquitates suæ capiet ipsum
impium, & funibus peccati sui
tenebitur.

124

125 Ipse morietur, quia non
habuit Disciplinam, & in mul-
titudine stultitiæ suæ deci-
pietur.

Verf. 23.

Ipse morietur, eò quod non
audiuit eruditionem : & pro-
pter multitudinem stultitiæ suæ
errabit.

125

126 Omni (igitur) custodia ser-
ua COR tuum, quia ex ipso
vita procedit.

Prou. 4.
Verf. 23.

Prae omni custodia (ergo) ser-
ua COR tuum : quia ex ipso
sunt egressus vite.

126

COR.

127 Remoue à te OS prauum,
& detrahètia labia sint pro-
cul à te:

Verf. 14.

Remoue à te peruersitatem
ORIS, & prauitatem labio-
rum elonga à te.

127

OS.

128 OCULI tui recta videant,
& palpebræ tuæ præcedant
gressus tuos.

Verf. 15.

OCULI tui ad rectum aspi-
ciant, & palpebræ tuæ dirigant
viam tuam coram te.

128

OCVLL

129 Dirige semitam PEDIBVS
tuis, & oēs viæ tuæ stabilient.

Verf. 16.

Pondera semitam PEDVM
tuorū, & oēs viæ tuæ dirigantur.

129

PEDES,
vel incessus.

130 Ne declines ad dexteram,
neque ad sinistram, auerte
pedem tuum à malo.

Verf. 27.

Ne declines ad dexteram,
neque ad sinistram: remoue pe-
dem tuum à malo.

130

131 Si enim Sapiens fueris, ti-
bi metipsum eris: si autem illu-
sor, solus portabis malum.

Prou. 9.
Verf. 12.

Si Sapiens fueris, sapiens e-
ris tibi: si verò illusor, solus lues
pœnas.

131

S V M M A.

132 SAPIENTIAM & DISCI-
PLINAM qui abiit infelix est:
& vacua est spes illorum, &
labores sine fructu, & inuti-
lia Opera illorum.

Sap. 9.
Verf. 11.

Nam qui SAPIENTIAM
DISCIPLINAM que pro ni-
hilo ducit, miser est, spes que ta-
liū vana: & labores infructuo-
si, atque opera eorum inutilia.

132

III.
GRADVS PRO-
LOGETICVS
TERTIVS.

133	<i>Quid sit SAPIENTIA, & quomodo orta fuerit; referam, nec celabo vos Mysteria: sed à prima origine inuestigabo cognitionem eius, atque in apertum proferam, neque veritatem præteribo.</i>	Sap. 6. verf. 14.	Quid est SAPIENTIA, & quemadmodum facta sit, referam, & non abscondam à vobis Sacramenta DEI, sed ab initio natiuitatis inuestigabo, & ponam in lucem scientiam illius, & non præteribo veritatem.	133
134	<i>Est enim SPIRITVS in Ea Intelligens, Sanctus, Simplex, Multiplex, Subtilis, Mobilis, Illustris, Impollutus, Perspicuus, Innoxius, Boni studiosus, Acutus, Expeditus, Beneficius,</i>	Sap. 7. verf. 22.	Est (etenim) in SAPIENTIA Spiritus Intelligentiæ, Sanctus, Vnic⁹, Multiplex, Subtilis, Discretus, Mobilis, Incoquinatus, Certus, Suavis, amans Bonum, Acutus, qui nihil vetat Benefacere,	134
135	<i>Humanus, Stabilis, Certus, Securus, omnia perspicuus, atque per omnes Spiritus intelligentes, puros, subtilissimosque permeans.</i>	Verf. 23.	Humanus, Benignus, Stabilis, Certus, securus, omnē habēs virtutem, omnia prospiciens, & qui capiat omnes spiritus, Intelligibilis, Mundus, Subtilis.	135
136	<i>Nullius enim est motus, quem agilitate sua non superet SAPIENTIA, quæ propter suam puritatem per omnia pertinet ac permeat.</i>	Verf. 24.	Omnibus enim mobilibus mobilior est SAPIENTIA: attingit autem ubique propter suam munditiam.	136
137	<i>Est enim Vapor virtutis DEI, & defluxus gloriæ Omnipotentis sincerus: quapro-</i>	Verf. 25.	Vapor enim est virtutis DEI, & Emanatio quædam est Claritatis Omnipotentis	137

sincera:

sincera: & ideo nihil inquinatum in eam incurrit.

138 Candor siquidem est LV-
CIS æternæ, & Speculum sine
macula DEI MAIESTA-
TIS, & imago BONITATIS
illius.

Verf. 26.

pter nihil polluti in eum cadit.

*Etenim Lucis æternæ splen-
dor est, atque speculum virtu-
tis DEI, nulla aspersum, eius-
que imago BONITATIS.*

138

Hebr. 1.
Verf. 3.

139 Est (quoque) SAPIENTIA
(hæc) speciosior SOLE, & su-
per omnem dispositionem
stellarum, luci comparata
inuenitur prior.

Ibid.
Verf. 29.

*Est (etiam) IPSA speciosior
SOLE, supraque omnem astro-
rum situm collocata, & luci
comparata prior inuenitur.*

139

140 Illi enim succedit nox,
SAPIENTIAM autem non
vincit malitia.

Verf. 30.

*Hanc enim nox excipit, S A-
PIENTIAM autem non vin-
cit malitia.*

140

141 Attingit ergò à fine vsque
ad finem fortiter, & disponit
OMNIA suaviter.

Sap. 8.
Verf. 1.

*Pertingit autem ab extre-
mo ad extremum fortiter, at-
que omnia vtiliter moderatur.*

141

142 Clara (etiam) est, & quæ
nunquam marcescit S A P I E N-
T I A.

Sap. 6.
Verf. 13.

*Præclara est, & quæ nun-
quam marcescit S A P I E N-
T I A.*

142

143 Generositatem illius glo-
rificat, contubernium ha-
bens DEI: sed & omnium
DOMINVS dilexit illam.

Sap. 8.
Verf. 3.

*Nobilitatem Eius hoc illu-
strat, quòd vnà cum DEO vi-
uit, D O M I N V S que omnium
illam dilexit.*

143

144 (Hæc) præoccupat, qui se
concupiscunt, vt illis se prior
ostendat.

Sap. 6.
Verf. 14.

*Anteuertens, sui studiosis
se offert cognoscendam.*

144

145 Quoniam dignos se, Ipsa
circuit quærens, & in viis o-
stendit se illis hilariter, & in
omni providentia occurret
illis.

Verf. 17.

*Quia se dignos Ipsa querit
circumeundo, atque in viis be-
neuolè se illis ostendit, in omni-
que cogitatione eis occurrat.*

145

146 Hanc (S A P I E N T I A M) a-
maui, & exquisiui Eam à iu-
uētute mea, & quæsiui spon-
sam mihi Eam assumere, & a-
mator fact⁹ sum formæ illi⁹.

Sap. 8.

*Hanc ego dilexi, & à iuuen-
tute mea quæsiui, ac sponsam
mihi studui adiungere, amore-
que pulcritudinis eius captus
sum.*

146

	147	<i>Eam sine fraude percepi, sine invidia communico, diuitiasque eius non abscondo.</i>	Sap. 7. Vers. 19.	Hanc sine fictione didici, & sine invidia communico; & honestatem illius non abscondo.	147
Sap. 9, 20.	148	<i>Я Н О В А Н possedit me principio viae suae ante opera sua ex eo tempore.</i>	Prov. 8. Vers. 22.	Nunc, de sese, sic inquit S A P I E N T I A. D O M I N U S possedit me in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio.	148
Ecc. 1, 4, 14.	149	<i>A seculo principatum habui, à principio, ante Terram.</i>	Vers. 23.	Ab aeterno ordinata sum, & ex antiquis antequam Terra fieret.	149
	150	<i>Quum nondum essent toragines, formata sum, quum nondum essent fontes abundantes Aquis.</i>	Vers. 24.	Nondum erant Abyssi, & Ego iam concepta eram, nec dum fontes Aquarum eruperant.	150
	151	<i>Antequam montes fundati essent, ante colles formata sum.</i>	Vers. 25.	Nec dum montes graui mole constiterunt ante colles E G O parturiebar.	151
	152	<i>Nondum fecerat Terram, & plateas, & summitatem puluerum Orbis.</i>	Vers. 26.	Adhuc Terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis Terrae.	152
	153	<i>Quando preparabat Caelos, illic eram: quando describebat circulum in superficie Abyssi:</i>	Vers. 27.	Quando preparabat Caelos, aderam: quando certa lege & gyro vallabat Abyssos:	153
	154	<i>Quando firmabat caelos desuper, quando roborabat fontes fontes Abyssi:</i>	Vers. 28.	Quando aethera firmabat sursum, & librabat fontes Aquarum.	154
	155	<i>Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent littus suum: quando describebat fundamenta Terrae:</i>	Vers. 29.	Quando circūdabat mari terminum suum, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terrae,	155
	156	<i>E R A M apud E V M veluti columinus, & eram in latitibus quotidie, & ludo coram illo omni tempore:</i>	Vers. 30.	Cum E O E R A M cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ludens coram Eo omni tempore:	156

Ludens

157 Ludés in orbe Terrarum :
& delitiæ meæ esse cum filiis
hominum.

Verf. 31.

Ludo in Orbe Terra eius, &
delectationes meæ cum filiis ho-
minum.

157

158 Ego (חכמה HHOCHMAH)
SAPIENTIA habito in con-
silio, & eruditis intersum co-
gitationibus.

Ibid.
Verf. 12.

Ego (חכמה HHOCHMAH)
SAPIENTIA habito in astu-
tia: & scientiam cogitationum
inuenio.

158

159 TIMOR DOMINI odit
malum, arrogantiam & su-
perbiam; & viam prauam, &
os bilingue detestor.

Verf. 13.

TIMOR JEHOVÆ est odio
habere malum, superbiam &
arrogantiam, & viam malam,
& os loquens peruersitates odi.

159

160 Ego diligentes ME, diligo:
& qui manè vigilant ad ME,
inuenient ME.

Verf. 17.

Ego diligentes me diligo; &
quærentes me, inueniunt me.

160

161 In viis IUSTITIÆ ambu-
lo, & in medio semitarum
iudicii.

Verf. 10.

Per semitas IUSTITIÆ
deduco in medio semitarum in-
dicii.

161

162 DOMINVS SAPIENTIA
fundauit Terram, stabiliuit
Cælos PRVDENTIA.

Prou. 3.
Verf. 19

Audiamus iterum Sapientem.
JEHOVAH in SAPIEN-
TIÆ fundauit Terram, stabili-
uit Cælos in INTELLIGENTIA.

162

163 SAPIENTIA illius erup-
erunt Abyssi, & nubes rore
concresecunt.

Verf. 10.

In SCIENTIA eius abyssi
ruperunt sese, & Cæli stillant
rorem.

163

164 Quis ascendit in Cælum
atque descendit? Quis con-
tinuit Spiritum in manibus
suis? Quis colligauit Aquas
quasi in vestimèto? Quis suf-
citauit oës terminos Terræ?
QVOD NOMEN EST EIVS,
& quod NOMEN FILII E-
ius sit, nosti?

Prou. 30
Verf. 4.

Quis ascendit in Cælum &
descendit? Quis collegit ven-
tum in pugillis suis? Quis con-
gregauit Aquas in vestimento?
Quis stabiluit omnes terminos
Terra? Quod Nomen eius, &
quod NOMEN FILII eius, si
nostri?

164

165 Comede (itaque) fili mi,
MEL, quia bonum est, & fa-
uum dulcissimū gutturi tuo:

Prou. 24
Verf. 13.

Comede, fili mi, mel, quia
bonum est: & fauum, qui dulcis
est palato tuo:

165

166 Sic & Doctrina SAPIEN-
TIÆ Animæ tuæ; quam cum

Verf. 14.

Sic cognitio SAPIEN-
TIÆ suavis erit anima tuæ, si

166

*inuenies eam: & erit merces:
& expectatio tua non excide-
tur.*

inuenieris, habebis in nouis-
simis spem, & spes tua non
peribit.

I V.
G R A D V S P R O -
L O G E T I C V S
Q V A R T V S.

Sapientia,
Scientia &
Intelligen-
tia dona
Dasi sunt.

167 *Jehovah dat SAPIEN-
TIAM, ex ore eius egredietur co-
gnitio & Intelligentia.*

Prou. 2.
Vers. 6.

167 *DOMINVS dat SAPIEN-
TIAM, & ex ore Eius PRV-
DENTIA & SCIENTIA.*

167

168 *Recondet rectis essentiam,
secutum erit ambulantes per-
feste,*

Vers. 7.

168 *Custodiet rectorum salu-
tem, & proteget gradientes
simpliciter,*

168

169 *Vt custodiant semitas iudi-
cii: & viam misericordiarum
eius custodiet.*

Vers. 8.

169 *Seruans semitas I V S T I -
T I E, & vias sanctorum cu-
stodiens.*

169

* *Tunc intelliges Iustitiam &
Iudicium, & Rectitudines, &
omnem semitam bonam.*

Prou. 2.
Vers. 9.

* *Tunc intelliges Iustitiam.
& iudicium, & aequitatem,
& omnem semitam bonam.*

*

170 *Quo notum esset, Solem ad
gratias tibi agendas praeueni-
endum esse, atque te sub lucis
ortum saluandum.*

Sap. 16.
Vers. 28.

170 *Vt notum omnibus esset,
quoniam oportet praeuenire
SOLEM ad BENEDICTIO-
NEM TVAM, & ad orientem
LVCIS TIBI adorare.*

170

171 *Tu (JEHOVAH) docuisti
hostes nostros, te eum esse, qui o-
mni ex malo eripis.*

Sap. 16.
Vers. 2.

171 *Tu (DOMINE) es, qui li-
beras ab omni malo.*

171

172 *Tu (JEHOVAH) vita &
mortis potestatem habes, ad
portasque inferorum deducis
& reducis.*

Vers. 13.

172 *Tu es, DOMINE, qui vita
& mortis habes potestatem,
& deducis ad portas mortis
atque reducis.*

172

173 *Benedictio JEHOVAE di-*

Prou. 10
Vers. 22.

173 *Benedictio DOMINI di-*

173

uites

uites facit, nec sociabitur eis
afflictio.

174 Turris fortissima **NOMEN**
DOMINI: ad ipsum currit
iustus, & exaltabitur.

175 Multæ cogitationes in
corde viri, voluntas autem
DOMINI permanebit.

176 Equus paratur ad diem
belli, **DOMINO** autem salu-
tem tribuit.

177 Multi requirunt faciem
principis, & iudicium à **DO-**
MINO egreditur singulorū.

178 Sicut diuisiones aquarum,
ita cor Regis in manu **DO-**
MINI: quocumque voluerit
inclinabit illud.

179 Omnis via viri recta sibi
videtur: appedit autem cor-
da **DOMINVS**.

180 Sortes mittuntur in sinum,
sed à **DOMINO** temperantur.

181 (Quocirca) habe fiduciam
in **DOMINO** ex toto corde,
& ne innitaris Prudentiæ tuæ.

182 Reuelá **DOMINO** opera
tua, & dirigentur cogitatio-
nes tuæ.

183 In omnibus (igitur ó mortalis)
viis tuis recognosce **DOMI-**
NVM: & **IPSE** diriget semitas
tuas.

184 Ne sis sapiens in oculis tuis:
ipsum: Time **DEVM**, & re-
cede à malo.

185 Mihi dedit **DEVS** dicere
ex sententia digna horum

tet, nec apponit **JEHOVAH**
dolorem ei benedictioni.

174 *Vt turris fortis est **NOMEN**
JEHOVE: ad ipsum curret
iustus, & exaltabitur.*

175 *Multæ cogitationes sunt in
corde viri, cõsilium autem **JE-**
HOVE permanet.*

176 *Equus paratus est ad diem
belli: sed **JEHOVE** est ipsa sa-
lus.*

177 *Multi querunt faciem do-
minantis: & à **JEHOVA**
proficiscitur iudiciũ vnusquisq;.*

178 *Velut riuuli aquarum est
cor Regis in manu **JEHOVE**:
ad omne quod vult, inclinat il-
lud.*

179 *Omnis via recta est in ocu-
lis eius: ponderat autem corda
JEHOVA.*

180 *In sinum proicitur **SORS**,
& à **JEHOVAH** est omne iu-
diciũ eius.*

181 *Fide **JEHOVE** toto corde tuo,
& intelligetis tua ne innitaris.*

182 *Denolue ad **JEHOVAM**
opera tua: & firmabuntur co-
gitationes tuæ.*

183 *In omnibus viis tuis reco-
gnosce Eum, & Ipse diriget se-
mitas tuas.*

184 *Ne sis sapiens in oculis tuis:
time **IEHOVAM**, & recede à
malo.*

185 ***DEVS** mihi dedit ex sen-
tentia dicere, ac pro dignitate*

Deo confi-
dendum.

Psal. 37, v. 5.
I. Pet. 5. 7.

eorum quæ dantur, cogitare:
quoniam Ipse est Sapiencia dux
est, et Sapiantum moderator.

186 Nam in manu Ipsius sumus
tunc nos, tum sermones nostri,
omnis etiam prudentia, scien-
tiaque opificiorum.

187 . Mihi autem dedit DEVS,
eorum quæ sunt in Natura ve-
ram cognitionem.

188 SAPIENTIA ædifica-
uit domum suam, excidit colu-
mnas suas septem:

189 Immolauit victimam suam,
miscuit vinum suum, etiam ap-
parauit mensam suam.

190 Misit puellas suas, vocauit:
super summitates excelsorum
ciuitates; dicendo,

191 Quisquis est simplex, decli-
net huc. Carenti corde dixit
quoque

192 Venite, comedite panem
meum, et bibite de vino quod
miscui.

193 Relinquitte simplices viam ve-
stram, et vinetis: et incedite
per viam Intelligentie.

quæ mihi dantur, quoniam
IPSE SAPIENTIAE dux est,
& Sapiantum emendator.

186 In manu enim Illius &
nos, & sermones nostri, & o-
mnis SAPIENTIA, & ope-
rum SCIENTIAE & DISCI-
PLINA.

187 Ipse mihi dedit horum,
quæ sunt SCIENTIAM VERAM.

188 Hæc, porro, quàm dat DEVS
SAPIENTIA ædificauit
sibi domum; excidit colu-
mnas septem;

189 Immolauit victimas suas,
miscuit VINUM, & propo-
suit mensam suam.

190 Misit ancillas suas, vt vo-
carent ad Arcem, & ad mœ-
nia ciuitatis.

191 Si quis est paruulus, veni-
at ad ME: & insipientibus lo-
quuta est,

192 Venite, comedite panem
meum, & bibite VINUM, quod
miscui vobis.

193 Relinquitte (ergo) infan-
tiam, & viuite, & ambulate
per vias PRVDENTIAE. (Quas
Ego fideliter monstraui, & pater-
ne commendo vobis.)

SAPIENTIA
ad se inui-
tat omnes.

V.
GRADVS PRO-
LOGETICVS
QVINTVS.

194	Qui BONVS est, hauriet gratiam à DOMINO : qui autem confidit in cogitationibus suis, insipiens est.	Prou. 12 Vers. 2.	<i>Bonus hauriet beneplacitum à J E H O V A H, & virum malorum cogitationum condemnabit D E V S.</i>	194
195	Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt DOMINVM , animadvertunt OMNIA .	Prou. 28 Vers. 5.	<i>Viri mali non intelligunt iudicium: querentes autem J E H O V A M intelligunt omnia.</i>	195
196	Benedictio DOMINI super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.	Prou. 10 Vers. 6.	<i>Benedictiones sunt super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.</i>	196
197	Abominatio DOMINI est omnis illusor, & cū SIMPLICIBVS fermocinatio eius.	Prou. 3. Vers. 32.	<i>Abominatio J E H O V E est peruersus: & cum Rectis secretum Eius.</i>	197
198	IPSE deludet illusores, & mansuetis dabit gratiam.	Vers. 34.	<i>Perfecto illusoribus IPSE illudit, & humilib. dat gratiã.</i>	198
*	Abominabile DOMINO cor prauum, & voluntas eius in iis q̄ simpliciter ambulãt.	Prou. 11. Vers. 20.	<i>Abominabile J E H O V E sunt peruersi corde: & perfecti via beneplacitum eius.</i>	*
199	Qui peruersi cordis est, non inueniet BONVM , & qui vertit linguam, incidet in malum.	Prou. 17. Vers. 20.	<i>Peruersus corde non inuenit bonum: & qui vertitur in lingua sua, cadet in malum.</i>	199
200	Melior est pauper ambulãs in simplicitate sua, quã diues in prauis itinerib ⁹ suis.	Prou. 28 Vers. 6.	<i>Prestantior est pauper, qui ambulat in perfectione sua, quã peruersus viis, & ipse diues.</i>	200
201	Quid prodest stulto habere diuitias, cum SAPIENTIAM emere non possit?	Prou. 17 Vers. 16.	<i>Vt quid est pretium in manu stulti, vt emat SAPIENTIAM, & cor non est ei.</i>	201

202	FIMOR JEHOVÆ , eruditio SAPIENTIÆ: & ante gloriam humilitas.	Prou. 15. Verſ. 33.	TIMOR DOMINI Disciplina SAPIENTIÆ: & gloriam præcedit HVMILITAS.	202
203	Quum venit superbia, venit & ignominia: & cum humilibus Sapiaentia:	Prou. 11. Verſ. 2.	Vbi fuerit superbia, ibi fuerit & cõtumelia: Vbi autem est Humilitas, ibi & Sapiaentia.	203
	Prouerb. 16. v. 5. Abominatio JEHOVÆ est omnis elatº corde.		Prou. 16. v. 5. Abominatio n. DOMINI est omnis arrogas.	
204	In corde intelligentis requiescit SAPIENTIA: at in medio stultorum ipse cognoscitur.	Prou. 14. Verſ. 33.	In corde Prudentis requiescit SAPIENTIA: & indoctos quosque erudiet.	204
205	Qui graditur cum Sapien- tibus, sapiens erit: sed qui est amicus stultis, conteretur.	Prou. 15. Verſ. 10.	Qui cum Sapien- tibus gra- ditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.	205
206	Etiã absque scientia, desiderium non est bonum.	Prou. 19. Verſ. 2.	Vbi non est SCIENTIA ANIMÆ, non est BONVM.	206
207	Neque verò cum eo qui in- iudicia contabescit iter habebò: quoniam huiusmodi non erit Sapiaentia particeps.	Sap. 6. Verſ. 25.	Neque (etiã) cum inuidia tabescente iter habebò, (in- quit Sapiens) quoniã talis homo non est particeps Sapiaentia.	207
208	Derisorem efficit vinum, tu- multuantem efficit Sechar: & omnis qui se oblectat in ea, non erit sapiens.	Prs. 20. Verſ. 1.	Luxuriosa res est VINVM, & tumultuosa ebrietas: qui- cunque his delectatur, non erit sapiens.	208
209	Cor intelligens querit SCI- ENTIAM, & os stultorum pa- scetur stultitia.	Prou. 15. Verſ. 14.	Cor sapientis quærit DO- CTRINAM: & os stultorum pascitur imperitia.	209
210	TIMOR JEHOVÆ prin- cipium SCIENTIÆ: Sapien- tiam & Eruditionem stulti de- spiciunt.	Prou. 1. Verſ. 7.	TIMOR DOMINI prin- cipium SAPIENTIÆ. SAPI- ENTIAM atq; DOCTRI- NAM stulti despiciunt.	210
211	TIMOR JEHOVÆ velut vena vitæ, vt recedatur à la- queis mortis.	Prou. 14. Verſ. 27.	TIMOR DOMINI fons vitæ, vt declinet à ruina mor- tis.	211
212	Principium SAPIENTIÆ TIMOR JEHOVÆ: & scientia sanctorum, intelligentia	Prou. 9. Verſ. 10.	Principium SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & SCIEN- TIA sanctorum PRVDENTIA.	212
213	Ne æmuletur cor tuum pec-	Prou. 23. Verſ. 17.	Non (igitur) æmuletur cor	213

tuum

tuum peccatores, sed in Timore DOMINI esto tota die.

214 Quia habebis spem in nouissimo, & prestolatio tua non auferetur.

215 Sentite (ô mortales) de DOMINO in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illû:

216 Quoniã inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem iis, qui fidem habent in illum.

217 Peruersæ enim cogitationes separant à DEO: probata autem virtus corripit insipientes.

218 Quoniam in maleuolam animam non introibit SAPIENTIA: nec habitat in corpore subdito peccatis.

219 Si enim SAPIENTIAM inuocaueris, & inclinaueris cor tuum PRVDENTIÆ,

220 Si quæseris Eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam:

221 Tunc intelliges Timorem DOMINI, & Scientiam DEI inuenies.

222 Nō sē enim TE (ô DOMINE) consummata IUSTITIA est, & scire IUSTITIAM & VIRTUTEM tuam, radix est immortalitatis.

223 Propter hanc OPTAUI, & datus est mihi sensus: & INVOCAVI, & venit in me SPIRITVS SAPIENTIÆ.

catores, imo potius in Timore JEHOVÆ esto tota die.

214 Quia reuera est merces: & spes tua non succidetur.

215 Sentite (ô homines) de DOMINO in bonitate, atque in simplicitate cordis eū quærite:

216 Quoniam inuenitur ab iis, qui non tentant eum, & illis patefit, qui ei non diffidunt.

217 Cogitationes namque peruersæ separant à DEO, eiusque potentia dum tentatur, insipientes arguit.

218 Quoniam in animam maleuolam non introibit Sapiētia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit.

219 Imò, si ad Intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam:

220 Si quæseris eam tanquam argentum, & sicut thesauros scrutatus fueris eam.

221 Tunc intelliges TIMOREM JEHOVÆ, & cognitionem DEI inuenies.

222 Nam nosse TE, consummata est Iustitia, & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis.

223 Quapropter optaui, & prudentia mihi data est: inuocaui, & spiritus Sapiētiæ obuēnit mihi.

Dent. 4, 29.
2 Paralip.
15 v. 4.
Quorū modo
DEVS quæ-
rendus; & a
quibus in-
ueniatur.

224	Sceptris ac solis illum anteposui, præcuique diuitias pro nihilo aestimavi.	Verf. 8.	Et præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius.	224
225	Nec verò ei Lapidem pretiosum comparavi, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca: & lutum aestimabitur argentum, cum illa comparatum.	Verf. 9.	Nec comparavi illi lapidè pretiosum: quoniam omne aurum, in comparatione illius, arena est exigua, & tanquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.	225
226	Supra sanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam: atque ea malui quàm luce frui, ut cuius splendor non potest supprimi.	Verf. 10.	Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui pro Luce habere illa: quoniam inextinguibile est Lumen illius.	226
227	Facile perspicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam querunt.	Sap. 6. Verf. 13.	Facile (equidem) videtur ab his, qui diligunt Eam, & inuenitur ab his, qui quærunt illam.	227
228	Anteuertens, sui studiosis se offert cognoscendam.	Verf. 14.	Præoccupat qui se cõcupiscunt, ut illis se prior ostendat.	228
229	Qui manè surrexerit ad illam, non laborabit: assidentem enim suis foribus eam inueniet.	Verf. 15.	Quide L V C E vigilauerit ad illam, nõ laborabit: assidentem enim illam foribus suis inueniet.	229
230	Nam de illa suscepta cogitatio, prudentiæ est perfectio: & qui propter eam vigilauerit, continuo securus erit.	Verf. 16.	COGITARE ergò de Illa, sensus est consummatus: & qui vigilauerit propter illam, citò securus erit.	230
231	Quia se dignos ipsa querit, circumeundo, atque in viis beneuolè se illis ostendit, in omni que cogitatione eis occurrit.	Verf. 17.	Quoniam dignos S E, I P S A circuit quærens, & in viis ostendet S E illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.	231
232	Initium enim ipsius est verissima eruditionis cupiditas: cura verò eruditionis, amor.	Verf. 18.	Initium enim illius verissima est DISCIPLINÆ concupiscentia.	232
233	Amor autem, obseruatio legum ipsius: rursus legum ob-	Verf. 19.	Cura ergò DISCIPLINÆ, dilectio est: & dilectio	233

custodia LEGVM illius est :
custoditio autem legū, con-
summatio incorruptiois est.

234 Incorruptio autem facit
proximum esse DEO.

235 CONCVPISCENTIA ita-
que SAPIENTIAE, deducit
ad REGNUM PERPETVVM.

236 Intrans (itaque) in domum
meam, conquiescam cum il-
la. Non enim habet amari-
tudinem conuersatio illius,
nec tedium conuictus illius,
sed lætitiā & gaudium. v. 18.
Circūibam quærens, vt mihi
Eam assumerem.

237 Ne temerè quid loquaris,
neque cor tuum sit velox ad
proferendum sermonem co-
rā DEO: DEVS enim in Cæ-
lo, & tu super Terrā; iccirco
sint pauci sermones tui.

238 (Et) Si quid vouisti DEO,
ne moreris reddere; displi-
cet enim ei infidelis & stulta
promissio: sed quodcunque
voueris, redde.

239 Multoque melius est non
VOVERE, quàm post VO-
TVM promissa non reddere.

240 Victimæ impiorum abo-
minabiles DOMINO: VOTA
iustorum placabilia.

241 Eruditus in VERBO repe-
riet Bona: & QUI SPERAT IN
DOMINO, beatus est. Prou. 28.
v. 25. QUI SPERAT IN DOMI-
NO, sanabitur.

*seruatio est immortalitatis con-
seruatio.*

234 *Porrò immortalitas facit vt
proximè ad Deum accedamus.*

235 *Sapientie igitur cupiditas
ad regnum perducit.*

236 *In hac domum meam, in-
gressus conquiescam, nullam e-
nim acerbitem habet consue-
tudo ipsius, nec vllā molestiam
eius conuictus, sed lætitiā &
gaudium. v. 18. Circumeun-
do quærebam, vt eum apud me
reciperem.*

237 *Ne festines ore tuo, neque
cor tuum acceleret proferre ver-
bum ante DEVM: quia DEVS
est in Cælo, & tu super Terram,
iccirco sint verba tua pauca.*

238 *Quum voueris votū DEO,
ne tardes reddere illud; quia
non est beneplacitum DEO in
stultis: quæ igitur voueris, red-
de.*

239 *Melius est vt non voueas,
quàm vt voueas, & non red-
das.*

240 *Sacrificium impiorum est ab-
ominatio JEHOUÆ: Oratio
aut̄ rectorum beneplacitū eius.*

241 *Intelligens rem inueniet bo-
num: & confidens in JEHOU-
VAH, beatus est. Prou. 28. v. 25.
Qui fidit JEHOUÆ, impin-
guabitur.*

Non teme-
rè apud
DEVM pro-
nuncian-
dum.

VOVTVM.
Deut. 23, 21.

Ecl. 34, 23.

242 *Qui fiduciam suam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanent: quoniam gratia & misericordia erga sanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.*

Sap. 3.
Verf. 9.

242 **QUI CONFIDUNT IN ILLO,** intelligent **VERITATEM:** Et fideles in dilectione acquiescunt illi; quoniam donum & pax est electis eius.

243 *Longinquus est JEHOUAH ab impiis: sed orationem iustorum exaudit.*

Prou. 15.
Verf. 19.

243 **LONGÈ EST DOMINVS** ab impiis, & **ORATIONES** iustorum exaudit.

244 *Qui remouet aurem suam, ne audiat legem, etiam oratio eius erit abominatio.*

Prou. 28
Verf. 9.

244 **QUI** declinet aures suas, ne audiat **LEGEM,** **ORATIO** eius erit execrabilis.

245 *Qui tegit scelera sua nunquam aget prospere: qui verò confitetur, & derelinquit, misericordiam consequetur.*

Verf. 13.

245 **QUI** abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit, & relinquit ea, **MISERICORDIAM** consequetur.

246 *Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore JEHOUÆ receditur à malo.*

Prou. 16
Verf. 6.

246 **MISERICORDIA** & **veritate** redimitur iniquitas; & in **TIMORE DOMINI** declinat à malo.

247 *Nonne errant cogitantes malum? misericordia autem & veritas cogitantibus bonum.*

Prou. 14
Verf. 22.

247 **Errant** (igitur) qui operantur malum, **Misericordia** autem & **Veritas** præparant **Bona:**

248 *Qui sectantur iustitiam & misericordiam inueniet vitam, iustitiam & gloriam.*

Prou. 21.
Verf. 21.

248 **QUI** (ergò) sequitur **Iustitiam** & **Misericordiam**, inuenient vitam, iustitiam & gloriam.

249 *Eram autem puer, eximii ingenii indole præditus, bonamque animam sortitus.*

Sap. 18.
Verf. 19.

249 **Puer** autem eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.

250 *Imò vero cum essem bonus, in corpus introiui impollutum.*

Verf. 10.

250 **Et** cum essem magis bonus, veni ad corpus inquinatum.

251 *Quum autem intellexissem, me non aliter eius compotem fore, quam si DEVS eam daret,*

Verf. 21.

251 **Et** ut sciui, quoniam aliter non possem esse continens, nisi **DEVS** det; & hoc

ipsum

ipsum erat Sapiaientia, scire eius esset hoc donum : adii DOMINUM, & deprecatus sum illum, & dixi ex totis præcordiis meis.

252 DEVS patrum meorum, & DOMINEM misericordiae, qui fecisti OMNIA VERBO tuo,

253 Et SAPIENTIA tua constituisti hominem, ut dominaretur creature, quæ à te facta est,

254 Ut disponat orbem Terrarum in Æquitate & Iustitia, & in directione cordis iudicium iudicet:

255 Da mihi sedium tuarum assistricem SAPIENTIAM, & noli me me reprobare à pueris tuis:

256 Quoniã seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus & exigui temporis, & minor ad intellectum iudicii & Legum.

257 Et si quis consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit SAPIENTIA tua, in nihilum computabitur.

258 Tu elegisti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuarum, & filiarum:

259 Et dixisti me ædificare Templum in monte sancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare, ad similitudi-

quod ipsum erat Prudentia intelligere cuius hoc esset beneficium, adii DOMINUM meumque oravi, ac dixi toto corde meo;

Sap. 9. Verf. 1. DEVS patrum ac DOMINE Misericordiae, qui omnia creasti Verbo tuo;

Verf. 2. Atque hominem tua Sapiaentia effecisti, ut rebus abs te conditis dominaretur,

Verf. 3. Et administraret mundum in Sanctitate ac Iustitia, rectitudineque cordis iudicium exerceret:

Verf. 4. Da mihi assidentem thronis tuis SAPIENTIAM, & ne me numero seruorum tuorum summoieas.

Verf. 5. Quoniã ego seruus tuus sum, ac filius ancillæ tuæ, homo imbecillus, ac vitæ brevis, & minor quàm ut iudicium ac Leges possim intelligere.

Verf. 6. Nam etiamsi quis fuerit perfectus inter filios hominum, tamen si Sapiaentia absit tua, nihili æstimabitur.

Verf. 7. Tu me elegisti regem populi tui, & iudicem filiorum tuorum, ac filiarum.

Verf. 8. Iussisti me ædificare Templum in monte sancto tuo, & in vrbe habitationis tuæ altare instar tabernaculi sancti,

SAPIENTIA ergò vera, precibus & votis assiduis cælitus est accersenda. ORATIO Salomonis pro Sapiaentia habenda.

3. Reg. 3. v. 9.

Psal. 115. v. 16.

1. Paral. 28. v. 5.
2. Paral. 1. 9.

quod præparasti ab initio.

260 *At tecum est Sapiencia, quæ
tua nouit opera, quæque tunc
affuit cum Mundum efficeres,
quæ scit quid in oculis tuis gra-
tum sit, ac rectum in præceptis
tuis.*

Verf. 9.

261 *Hanc demitte è Cælis san-
ctis, atque à folio gloria tue
eam mitte, ut præsens mecum
laboret, atque intelligam quid
acceptum sit apud te.*

Verf. 10.

262 *Nouit enim ac intelligit o-
mnia, ac me deducet in actioni-
bus meis moderatè, atque in
gloria sua custodiet.*

Verf. 11.

263 *Et erunt accepta opera meu,
ac rectè populum tuum diudi-
cabo, eroque dignus folio patris
mei.*

Verf. 12.

264 *Quis enim homo consilium
DEI intelligit? aut quid velit
DEVS animo comprehendet?*

Verf. 13.

265 *Nam cogitationes morta-
lium timida sunt, ac nostra opi-
niones fallaces.*

Verf. 14.

266 *Corpus enim corruptioni ob-
noxium aggrauat animam, ac
terrenum domicilium plenum
curarum mentem deprimit.*

Verf. 15.

267 *Ac uix quæ in terra sunt,
coniectura assequimur, & quæ
in manibus versantur, cum la-
bore inuenimus, quis autem ea
peruestigauit quæ sunt in cælis?*

Verf. 16.

nem Tabernaculi sancti tui,
quod præparasti ab initio.

Et tecum SAPIENTIA,
quæ nouit opera tua, quæ &
affuit tunc cum orbem ter-
rarum fingeres, & sciebat
quod esset placitum oculis tu-
is, & quid directum in præ-
ceptis.

Mitte illam de cælis san-
ctis tuis, & à sede Magnitu-
dinis tuæ, ut mecum sit, & me-
cum LABORET, ut sciam
quid acceptum sit apud TE.

Scit enim illa OMNIA &
intelligit, & deducet me in
operibus meis sobriè, & cu-
stodiet me in sua potentia.

Et erunt accepta opera
mea, & disponam populum
tuum iuste, & ero dignus se-
dium Patris mei.

Quis enim hominum pote-
rit scire Consilium DEI? aut
quis poterit cogitare quid
velit DEVS?

Cogitationes enim mor-
taliū timida, & incertæ
prouidentia nostræ.

Corpus enim; quod cor-
rumpitur, aggrauat Animam;
& terrena inhabitatio depri-
mit sensum multa cogitantē.

Et difficile estimamus quæ
in terris sunt: & quæ in con-
spectum sunt inuenimus cum
labore, quæ autem in Cælis
sunt, quis inuestigabit?

Sensum

268 Sensum autem tuum quis
sciet, NISI TU DEDERIS
SPIRITUM SANCTUM de
ALTISSIMIS:

Verf. 17.

268 *Consilium autem tuum quis
noscit, nisi tu dederis SAPIEN-
TIAM; ac de altissimis Spiritu-
m sanctum tuum miseris?*

269 Et si correctæ sint semitæ
eorum qui sunt in Terris, &
quæ tibi placent didicerint
homines:

Verf. 18.

269 *Nam ita via eorum qui
Terram incolunt, directæ fue-
runt, ac quæ tibi placent, didi-
cerunt;*

270 Nam per SAPIENTIAM
sanati sunt quicumque pla-
cuerunt tibi DOMINE à prin-
cipio.

Verf. 19.

270 *Et sunt SAPIENTIA con-
servati.*

271 DVO (insuper) rogavi TE,
ne deneges mihi antequam
moriar,

Prou. 30
Verf. 7.

271 *Duo postulavi à te, ne pro-
hibeas à me, antequam moriar;*

272 Vanitatem & verba men-
dacia longè fac à me. Men-
dicitatem & diuitias ne de-
deris mihi: tribue tantum vi-
ctus mea necessaria.

Verf. 8.

272 *Vanitatem & verbū men-
dax remoue à me: paupertatem
& diuitias ne dederis mihi: ale
me cibo qui conuenit mihi:*

273 Ne fortè satiatus illiciar
ad negandum, & dicam, Quis
est DOMINVS? aut egestate
compulsus, furer, & periu-
rem NOMEN DEI mei. Ecce.

Verf. 9.

273 *Ne fortè satier, & abnegem,
dicamq; quis est J E H O V A H?
& ne fortè efficiar pauper, &
furer, assumamque in vanum no-
men DEI mei.*

274 Post INDUSTRIAM (hanc
verò tandem) sequitur S A P I -
E N T I A!

Eccle. 10.
Verf. 10.

274 *At excellentia reedificatio-
nis est Sapiencia.*

Verùm, ut DOCTRINÆ fili, qui, I E H O V A gratiâ, sic adeptus es
SAPIENTIAM Eiusve DONA quædam singularia,

275 Da (quoque) Sipienti occa-
sionem, & addetur ei S A P I -
E N T I A: doce iustum, & fe-
stinabit accipere.

Prou. 9.
Verf. 9.

275 *Da Sipienti occasionem, &
sipientior erit: doce iustum, &
addet doctrinam.*

276 In auribus (autem) insipi-
entium ne loquaris: quia de-
spicient DOCTRINAM eloquii
tui.

Prou. 23
Verf. 9.

276 *In auribus stulti ne loqua-
ris: quia condemnent pruden-
tiam eloquiorum tuorum.*

277	Exultando exultabit pater iusti : & generans sapientem, letabitur in eo.	Verf. 24.	Exultat gaudio pater iusti : qui Sapientem genuit, lætabitur in eò.	277
278	Auris, que audit increpationem vitæ, in medio Sapientum commorabitur.	Pro. 15. Verf. 31.	Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio Sapientum commorabitur	278
279	Qui negligit Disciplinam, spernit animam suam : sed qui audit increpationem, possidet cor.	Verf. 32.	Qui abiicit <i>Disciplinam</i> , despicit animam suam : qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.	279
280	Pauerttas & ignominia erit deserenti correctionem : sed qui custodit increpationem, honore afficietur.	Pro. 13. Verf. 18.	Egestas & ignominia ei, qui deserit <i>Disciplinam</i> : qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.	280
281	Corripiens derisorem, accipit sibi ignominiam : & increpans impium, accipit maculam suam.	Pro. 9. Verf. 7.	Qui enim erudit derisorem, ipse sibi iniuriam facit : & qui arguit impium, maculam sibi generat.	281
282	Ne increpes ergo derisorem, ne forte odio habeat te : increpa sapientem, & diliget te.	Verf. 8.	Noli arguere derisorem, ne oderit te, argue sapientem, & diliget te.	282
283	Querit derisor Sapientiam, & non inuenit : at scientia intelligenti est facilis inuentu.	Pro. 14. Verf. 6.	Querit (quidē) derisor SAPIENTIAM, & non inuenit : doctrina prudentium facilis.	283
284	In conspectu intelligentis apparet SAPIENTIA : & oculi stulti sunt in extremo terra.	Pro. 17. Verf. 24.	In facie prudentis lucet SAPIENTIA ; oculi stultorum in finibus Terræ.	284
285	Etenim operibus suis cognoscitur puer, an mundum & an rectum sit opus eius.	Pro. 20. Verf. 11.	Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius.	285
286	Qui ambulat fraudulenter, reuelat secretum : fidelis autem spiritus, celat rem.	Pro. 11. Verf. 13.	Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana : qui autem fidelis est, celat amici commissum.	286
287	Qui reuelat secretum, incidit fraudulenter : & cum eo qui allicit labiis suis, ne misceas te.	Pro. 20. Verf. 19.	Qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.	287

Multi

288

Multi homines misericordes vocantur, virum autem fidelem quis (facile) inueniet?

Verf. 6.

Multitudo hominum pradicat misericordiam: virum autem veracem quis inueniet?

288

289

Ne (igitur) moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.

Prou. 3.
Verf. 19.

Ne cogites contra amicum tuum malum, quum ipse habet secure tecum.

289

290

Qui (enim) reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.

Prou. 17
Verf. 3.

Est conflatorium argento, & camino, at probat corda. J EHOVAH.

290

VI.

GRADVS PRO-
LOGETICVS
SEXTVS.

291

VENERUNT mihi (vir sapiens attestatur) ONNIA BONA, pariter cum (SAPIENTIA) illa, & innumerabilis honestas per manus illius.

Sap. 7.
Verf. 11.

Accesserunt autem mihi bona simul omnia cum illa, diuitiaque per manus illius innumerabiles.

291

292

Et lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista SAPIENTIA, & ignorabam, quoniam horum omnium mater est.

Verf. 12.

Lætatus autem sum in omnibus, quoniam eorum author est Sapiencia: ego vero ignorabam eorum ipsam esse matrem.

292

293

Ininitus enim thesaurus est hominibus; quo qui vsi sunt, participes facti sunt Amicitia DEI, propter DISCIPLINÆ dona commendati.

Verf. 14.

Inexhaustus enim hominibus thesaurus est: quo qui sunt vsi amicitiam cum DEO coiherunt, propter dona disciplina commendati.

293

294 *Mihi enim dedit DEVS,*
eorum quæ sunt in Natura ve-
ram cognitionem, ut Mundi
constitutionem, & uniusque Ele-
mentorum intelligam:

Verf. 17.

294 **IPSE** enim dedit mihi ho-
 rum quæ sunt **SCIENTIAM**
 veram: ut sciam dispositio-
 nem orbis Terrarum, & vir-
 tutes Elementorum,

294

295 *Initium, exitum, medium-*
que temporis, solstitiorum vi-
cissitudinem, ac tempestatum
varietatem,

Verf. 18.

295 **Initium** & consummatio-
 nem & medietatem tempo-
 rum, vicissitudinum permu-
 tationes, & consummatio-
 nes temporum,

295

296 *Annorum circuitus, ac si-*
tus stellarum:

Verf. 19.

296 **Morum** mutationes, & di-
 uisiones temporum, **Anni** cur-
 sus, & stellarum dispositiones,

296

297 *Naturas animalium iras-*
que bestiarum, ventorum vim,
& cogitationes hominum, dif-
ferentias plantarum, radicum-
que facultas,

Verf. 20.

297 **Naturas Animalium,** & i-
 ras bestiarum, vim ventor-
 um, & cogitationes homi-
 num, differentias virgulto-
 rum, & virtutes radicum,

297

298 *Omnia denique quæ sunt*
recondita & aperta cognoui:
nam omnium Artifex Sapien-
tia me docuit.

Verf. 21.

298 **Et quæcunque** sunt ab-
 conla & improuisa didici. **O-**
mnium enim **Artifex** docuit
 me **SAPIENTIA.**

298

299 *Quum autem unicus sit, o-*
mnino potest: in seipsa que ma-
nens innouat omnia, ac singu-
las per etates in sanctas se
transferens animas, amicos
DEI, Prophetasque efficit.

Verf. 27.

299 **Et cum (SAPIENTIA)** sit
 vna, **OMNIA** potest: & in se
 permanens omnia innouat:
 & per nationes in **Animas**
 sanctas se transfert, **Amicos**
DEI & **Prophetas** constituit.

299

300 *Neminem enim diligit DEVS,*
nisi qui cum Sapiaentia consue-
tudinem habeat.

Verf. 28.

300 **Neminem** enim diligit
DEVS, nisi eum, qui cum **SA-**
PIENTIA inhabitat. **Et,**

300

301 *Quum placuerint J E H O-*
V A TIVE viri, etiam inimicos
eius pacatos reddat ei.

Prou. 16

Verf. 7.

301 **Cum** placuerint **D O M-**
INO viae hominis, inimicos
 quoque eius conuerter ad
 pacem.

301

302 *Est enim perita Scientia*
DEI, atque ei initiata, eius-
que operum electrix.

Sap. 8.

Verf. 4.

302 **Doctrix** (scilicet) est **DISCI-**
PLINÆ **DEI,** & electrix o-
 perum illius.

302

Et si

303 Et si diuitiæ appetuntur
in vita; quid SAPIENTIA locupletius;
quæ operatur OMNIA?

Verf. 5.

303 Quod si diuitiarum est in
vita possessio desiderabilis: quid
SAPIENTIA, omnia operan-
te locupletius?

304 Si autem sensus operatur:
quis horum quæ sunt: ma-
gis quàm illa est artifex?

Verf. 6.

304 Si autem Prudentia agit, at-
que opera efficit: quid illa in re-
rum natura artificiosius est?

305 Et si IUSTITIAM quis
diligit; labores huius ma-
gnas habent virtutes: Sobri-
etatem enim & PRVDEN-
TIAM docet, & IUSTITI-
AM & VIRTUTEM, quibus
utilius nihil est in vita homi-
nibus.

Verf. 7.

305 Si verò IUSTITIAM quis
diligit: labores huius virtutes
sunt: Temperantiam enim do-
cet, & Prudentiam, Iustitiam
ac Fortitudinem, quibus nihil
est hominibus in vita uti-
lius.

306 Et si multitudinem SCI-
ENTIÆ desiderat quis: scit
præterita, & de futuris æsti-
mat: scit versutias sermonū,
& dissolutiones argumen-
torum: signa & monstra scit an-
tequam fiant, & euentus tē-
porum & seculorum.

Verf. 8.

306 Præterea si quis multarum
usum rerum desiderat, hæc an-
tiqua nouit, & futura conie-
ctat, sermonum versutias at-
que enigmatum explicationes
intelligit, signa & prodigia
prænoscit, euentusque tempē-
statum ac temporum.

307 Proposui ergo HANC ad-
ducere mihi ad conuiuen-
dum; sciens quoniam me-
cum cōmunicabit de bonis,
& erit allocutio tædii mei.

Verf. 9.

307 Itaque hanc decreui mihi
ad usum vite ac consuetu-
dinem adiungere, certo sciens
eam honorum consultricem mi-
hi fore, curarumque ac molestiæ
consolatricem.

308 Habebo propter HANC
claritatem ad turbas, & ho-
norē apud seniores iuuenis:

Verf. 10.

308 Gloriam in vulgus propter
hanc adipiscar, & honorem a-
pud seniores iuuenis.

309 Et acutus inueniar in iu-
dicio, & in cōspectu poten-
tium admirabilis ero,

Verf. 11.

309 Acutus inueniar in iudicio,
in conspectuque potentium ero
admirabilis.

Et facies principum mi-
rabuntur me.

310 Tacentē me sustinebunt,
& loquentem me respicient,

Verf. 12.

310 Me tacentem expectabunt,
loquentemque attentē audient,

atque dum pluribus differam,
ori suo manus opponent.

311 Propter hanc, immortalitatem obtineba, ac reliquam memoriam posteris sempiternam.

312 Populos gubernabo, nationesque mihi subditæ erunt.

313 Tyranni formidabiles quum audierint, me extimescent, in multitudine bonus videbor, in bello strenuus.

314 Hæc apud me reputans, summaque animi cura perpendens esse immortalitatem in cognitione Sapientia.

315 Et bonam in amicitia illius delectationem, diuitiasque inexhaustas in laboribus manuum eius, atque in congressione colloctioneque eiusdem prudentiam, atque in communicatione sermonum gloriam.

SAPIENTIA
laus.

316 Beatus homo, qui inuenit Sapientiam, & homo qui producit in lucem intelligentiam:

317 Quia melior est negotiatio eius negotiatione argenti: & auro melior est preuentus eius.

318 Pretiosior est margaritis, & omnia desiderabilia tua non æquantur ei.

319 Longitudo dierum in dexte-

& sermocinante me plura, manus ori suo imponent.

Verf. 13. Præterea habebō per Hæc immortalitatem; & memoriam æternam his qui post me futuri sunt relinquam.

Verf. 14. Disponam populos: & nationes mihi erunt subditæ.

Verf. 15. Timebunt me audientes Reges horrendi; in multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

Verf. 17. Hæc cogitans apud me, & commemorans in corde meo, quoniam immortalis est in cogitatione SAPIENTIAE.

Verf. 18. Et in amicitia Illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectio, & in certamine loquelæ Illius SAPIENTIA, & præclaritas in communicatione sermonum IPSIVS.

Prou. 13. Verf. 13. Beatus homo qui inuenit SAPIENTIAM, & qui affluit PRUDENTIA. (Legitur & effluit Prudentiam.)

Verf. 14. Melior est acquisitio Eius negotiatione auri & argenti, primi & purissimi fructus eius.

Verf. 15. Pretiosior est cunctis opibus: & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari.

Verf. 16. Longitudo dierum in dexte-

ra Eius,

	ra Eius, & in sinistra Illius diuitiæ & gloria.		ra illius: & in sinistra illius diuitiæ & gloria.	
320	Via eius pulchræ, & omnes semitæ illius pacificæ.	Verf. 17.	Via eius, via delectabiles: & omnes semitæ eius pax.	320
321	Lignum VITÆ est his qui apprehenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.	Verf. 18.	Hac lignum vitæ est apprehendentibus eam: & qui tenent eum beati.	321
322	SAPIENTIA (eternam) aperuit os mutorum, & linguas infantium facit disertas.	Sap. 10. Verf. 21.	Quoniam Sapiencia os mutorum aperuit, linguasque infantium fecit disertas.	322
323	Mecum (ulterius inquit SAPIENTIA ipsa) est CONSILIUM & ÆQUITAS, mea est PRUDENTIA, mea est FORTITUDO.	Prou. 8. Verf. 14.	Penes me est consiliam & Sapiencia, Ego sum Intelligentia, mea est fortitudo.	323
324	Per me Reges regnant, & Legum conditores iusta decernunt.	Verf. 15.	Per me Reges regnant, & Principes decernunt Iustitiam.	324
325	Per me Principes imperant, & potentes iusta decernunt.	Verf. 16.	Per me Principes dominantur, & principes & omnes iudices Terra.	325
326	Mecum sunt diuitiæ & gloria, opes superbæ & iusticia.	Verf. 18.	Diuitiæ & gloria mecum sum, substantia stabilis, & iusticia.	326
327	Melior est fructus meus auro & lapide pretioso: & gemina mea argento electo.	Verf. 19.	Melior est fructus meus auro & obrizo: & proventus meus argento electo.	327
328	Vt ditæ diligentes me, & thesauros eorum repleam.	Verf. 21.	Vt diligentes me hereditare faciam esse perpetuum, & thesauros eorum repleam.	328
329	Qui me inuenierit, inueniet vitam, & hauriet salutem à DOMINO.	Verf. 35.	Nam qui inueniet me, inueniet vitam: & hauriet voluntatem à JEHOVAH.	329
330	Qui autem in me peccauerit, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.	Verf. 36.	Qui autem peccat contra me, spernit animam suam: omnes qui odio habent me, diligunt mortem.	330
331	Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	Prou. 9. Verf. 11.	Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	331
332	Fili mi, (iterum paternè admonet	Prou. 3. Verf. 21.	Fili mi, ne recedant ha ab o-	332

culis tuis : custodi Legem & cogitationem.

333 Et erunt vita anima tuæ,
& gratia gutturi tuo.

Verf. 22.

334 Tunc intelliges Iustitiam, &
iudicium, & rectitudines, & omnem
semitam bonam.

Prou. 2.
Verf. 9.

335 Tunc ambulabis cum fiducia
viam tuam, & pes tuus non
impinget.

Prou. 3.
Verf. 23.

336 Si accubueris, non timebis :
quum quiesces, suavis erit somnus
tuus.

Verf. 24.

337 Non timebis à pauore
repentino, & à desolatione impiorum
quum venerit.

Verf. 25

338 Quia J E H O V A H erit fiducia
tua, & custodiet pedem
tuum à captione.

Verf. 26.

339 Cultores suos Sapiencia arum
mnis liberavit.

Sap. 10.
Verf. 9.

Tob. 4, 7.
Luc. 14, 13.

340 Honora J E H O V A M de divitiis
tuis, & de primitiis omnium
proventuum tuorum.

Prou. 3.
Verf. 9.

341 Et implebuntur horrea tua
saturitate, & vino novo torcularia
tua sese rumpent.

Verf. 10.

Propriis laborib.
vult nos vivere,
eosque aliis
impertiri.

342 Bibe aquam de cisterna tua,
& fluenta de medio putei tui.

Prou. 5.
Verf. 15.

343 Deriuetur fontes tui foras, &
in plateis & aquas tuas divide.

Verf. 16.

344 Sint tibi soli, & non alienis
tecum.

Verf. 17.

345 Bonorum enim laborum gloriosus
est fructus : nec radix Prudentie
decidit.

Sap. 3.
Verf. 15

Sapienter noster) ne effluant hæc
ab oculis tuis. Custodi L E
G E M atque C O N S I L I V M.

Et erit vita Animæ tuæ, &

333

Tunc intelliges Iustitiam
& Iudicium, & Æquitatem, &
omnem semitam bonam.

334

Tunc ambulabis fiducia-
liter in via tua, & pes tuus nō
impinget.

335

Si dormieris, nō timebis ;
quiesces, suavis erit somnus
tuus.

336

Ne paucas repentino ter-
rore, & irruentes tibi poten-
tias impiorum.

337

D O M I N V S enim erit in
latere tuo, & custodiet pe-
dem tuum ne capiaris.

338

S A P I E N T I A hos, qui se ob-
servarūt, à dolorib. liberavit.

339

Honora (ergo) D O M I N V M,
de tua substātia, & de primi-
tiis omnium frugū tuarum.

340

Et implebuntur horrea
tua, & vino torcularia tua
redundabunt.

341

Bibe aquā de cisterna tua,
& fluenta putei tui.

342

Dispergant sese fontes tui
foras : in plateis, riui aquarū.

343

Habeto eas solus, nec sint
alieni participes tui.

344

Bonorum enim (enim) la-
borum gloriosus est fructus,
& quæ non condidit radix
S A P I E N T I Æ.

345

VII.

GRADVS PROLOGE-
TICVS SEPTIMVS.

346	Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.	Prou. 4. Verf. 14.	<i>Per semitam impiorum ne ingrediaris: & ne ingrediaris in via malorum:</i>	346
347	Fuge ab ea, nec transeas per illam, declina & desere eam.	Verf. 15.	<i>Desere eam, ne transeas per eam, declina ab illa, & transi:</i>	347
348	Est (enim) via, quæ videtur homini recta; & nouissima eius deducunt ad mortem.	Prou. 14. Verf. 12.	<i>Est via recta coram viro: & exitus eius, via mortis:</i>	348
349	Iustorum autem semita quasi Lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectam diem.	Proh. 4. Verf. 18.	<i>Semita autem iustorum ve- luti lux luciferi: progreditur & illuminatur usque ad perfectum diem.</i>	349
350	Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant.	Verf. 19.	<i>Via autem impiorum sicut cali- go: nesciunt in quid impingant.</i>	350
351	SENECTVS (quidem) venera- bilis est, non (tamen) diuturna; neque annorum numero copu- lata. Canities autem sunt sen- sus hominis. Verf. 9. Et ætas se- nectutis vita immaculata. Prou. 16. & 31. Corona dignitatis senectus, quæ in viis IUSTI- TIÆ reperitur.	Sap. 4.	<i>Honorata enim est senectus, non diuturnam adeptam vitam, neque numero annorum defi- nitæ: verf. 9. Sed canities homini- bus Prudentia est, & ætas se- nectutis vita nulla labe macu- lata. Prou. 16. verf. 31. Corona glo- riæ est canities: in via iustitiæ in- uenietur.</i>	351
352	Prouerbiū est, Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Ih. 27. & 22. Si contuderis stultū in pila quasi pisanas, ferien- te desuper pilo, non aufere- tur ab eo stultitia eius. Siqui- dē Eccles. 1. & 35. Peruersi difficilē corriganter, & stultorum in- finitus sit numerus.	Prou. 22. Verf. 6.	<i>Imbue puerum iuxta viam suam: etiam quum senuerit, non recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. At si contuderis stultum in mor- tario in medio triticorum con- tusorum pistillo, non recedet ab eo stultitia eius. Siquidem Eccles. 1. v. 35. peruersum non potest di- rigi, & defectus non potest nu- merari.</i>	352
353	Illusor nō audit eū arguē. 354 Responde igitur stulto	Prou. 13. Verf. 1. Prou. 26. Verf. 5.	<i>Derisor non audit increpa- tionem. Responde stulto secundum</i>	353 354

stultitiam suam, ne fortè sit sapiens in oculis suis.

355 *Occurrere vrsæ orbata, sapius est viro, quàm stulto in stultitia sua.*

356 *Via stulti recta est in oculis eius: & qui obtemperat consilio, sapiens est.*

357 *Qui increpat hominem retrocedentem, gratiam inueniet magis quàm is qui blanditur lingua.*

358 *Vir increpatus qui indurat cervicem, repente conteretur, nec erit illi sanitas.*

359 *Qui ambulat in rectitudine sua timet J E H O V A M; sed peruertès vias suas, despicit eū.*

360 *Abominatio iustorū est vir iniquus: abominatio autem impii est reclusa via.*

361 *Perfectio rectorum deducit eos: perversitas autem prauaricatorum perdit eos.*

362 *Fortitudo perfectio est via J E H O V A E: & pavor operantibus iniquitatem.*

363 *Timor hominis ponit laqueum, & qui fidit J E H O V A E, exaltabitur.*

364 *Omnis sermo D E I velut igne purgatus, clypeus est sperantibus in se.*

365 *Ne addas verbis eius, ne fortè increpet te, & mendax deprehenderis.*

Prou. 17
Vers. 12.

Prou. 12
Vers. 15.

Prou. 18
Vers. 23.

Prou. 19
Vers. 1.

Prou. 14
Vers. 2.

Pro. 29
Vers. 27.

Prou. 11
Vers. 3.

Prou. 10
Vers. 29.

Prou. 29
Vers. 25.

Prou. 30
Vers. 5.

Vers. 6.

iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.

355 *Expedit (certè) magis vrsæ occurrere fœtibus raptis, quàm fatuo confidenti sibi in stultitia sua.*

356 *Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.*

357 *Qui (iustè) corripit hominem, (meritò) gratiã (quandoque) postea inueniet apud eū magis, quàm ille qui per linguæ blandimenta decipit.*

358 *Viro, qui corripientē dura ceruice contemnit, repentinus ei superueniet interit⁹, & eum sanitas nō sequetur.*

359 *Ambulās recto itinere, & timens D E V M, despicitur ab eo qui infami graditur via.*

360 *Abominantur iusti virum impiū: & abominantur impil eos, qui in recta sunt via. (Sed)*

361 *Simplicitas iustorum diriget eos: & supplantatio perversorum vastabit illos.*

362 *Fortitudo simplicis via D O M I N I: & pavor illis, qui operantur malum.*

363 *Qui timet hominem, citò corruet: qui sperat in D O M I N O, subleuabitur.*

364 *Omnis (enim) sermo D E I ignitus clypeus est sperantibus in se:*

365 *Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inueniaris que mendax.*

INTERPRETATIONES
&
ANNOTATIONES

HENRICI KHVNRATH LIPS. THEO-
SOPHIE *amatoris fidelis, & MEDICINÆ*
utriusque DOCTORIS.

Quibus TEXTVS PROLOGI præcedentis, non solum à Ver-
borum, quod quidem per alios sufficienter factum, verum po-
tius à RE RV M, in Theosophicis sublimioribus, obscuritate,
quod hætenus per neminem ita præstitum, (demonstra,
quæso, nasute, contrarium!) veritatis Theosophicæ normâ
Catholica triunâ, (quæ est S S^a. Scriptura Biblica; Liber Natu-
ræ macrocosmicus; & Testimonium Conscientiæ in mi-
crocosmo:) I E H O V A H auxiliante triuno, sæculo
demum hoc igneo, & orthodoxè &
summoperè necessariò
vindicaretur.

I
GRADVS
PROLOGETICVS
PRIMVS
EXPOSITVS.

Hic inscriptus figura Gradus primi.

NOVA

NOVA
PROVERBIORVM
ex Hebræo;
SAPIENTIÆ
ex Græco
TRALATIO.

VERSIO
vetus, seu
vulgaris.

LOCA
SS. SCRIPTVRÆ.

AVDI, fili mi, inquit, SE-
LOMOH, filius DAVID,
Prophetæ & Regis ISRA-
EL, Rex Sapiens; SAPIEN-
TIÆ ÆTERNÆ; solius veræ
præco magnificus; omniū-
que longè spectabilis; A-
VDI, fili mi, inquit, PARABO-
LAS meas, ad sciendum SA-
PIENTIAM & BRVDITIO-
NEM; ad intelligendum elo-
quia INTELLIGENTIÆ,

Prouer.
verf. 1.

Ibidem
verf. 1.

AVDI, fili mi, inquit
SALOMON, filius DA-
VID, Prophetæ & Regis ISRA-
EL in Jerusalem, Rex Sapiens;
SAPIENTIÆ ÆTERNÆ,
solius veræ, præco magnificus,
omniūque longè spectabilis,
AVDI, fili mi, inquit, para-
bolas meas & ad sciendam
SAPIENTIAM & DISCI-
PLINAM, ad intelligenda ver-
ba PRVDENTIÆ.

SOLOMON
SAPIEN-
TIÆ DIVI-
NÆ ORACU-
LUM.

VIS, VSVS
& FRVCTVS
studii SA-
PIENTIA
VERÆ.

Sequuntur
Prologi

EXPLICATIONES.

AVDI] Auribus tam rationis, intellectus & mentis, quam sensuum siue
corporis: ne in numero reperiatis istorum, qui aures habent & non
audiunt, oculos & non vident, quos surdastros, mutos ac cæcos reddidit
princeps Mundi huius immundi malitiosa superbia cæcus. *Fili]* Filius
perinde est Hebræis, atque Latinis HOMO, siue VIR: hinc, cum Rex sa-
piens alloquatur omnes, voce hac Catholica utitur. Vocat enim SA-
PIENTIA omnes, Prou. 8, verf. 4. & 9, 4. Hæc incarnata dicit: *Venite ad me
omnes, qui laboratis & onerati estis: ego reficiam vos. nat' ἵζοχλῶ*, hoc est, secun-
dum præstantiam, Filius, puta, DOCTRINÆ, & DISCIPLINÆ, SA-
PIENTIÆ ÆTERNÆ, hæres fidelis dilectus intelligitur. *Præco magni-
ficus]* Quia Rex, Regis filius, & à IEHOVAH IPSO, SAPIENTIA
DIVINO SPIRITV, (3. Reg. 3.) illuminatus, doctus ac ductus. Cui, vt
experto, nec non à SOPHIA SVPERCELESTI in hunc vsu, sapien-
ter electo, constitutoq; maximè credendum. *Ad sciendam SA-
PIENTIAM, &c.]* Omnia hæc, quorum hoc loco fit enumeratio, Bona &

Dona sunt DEI Misericordis atque Benigni, qui ex mera Bonitate sua per SAPIENTIAE Spiritum sanctum, suis diuersimodè, hoc est, vel mediatè, vel immediatè, largitur, pro tempore & loco (secundum quod viderit conferre ad gloriam nominis sui diuini, & prodesse illis proximisque eorum, quibus distribuit aut dono dat) diuersis. Nec vni dat cuncta DEVS; Doctrinæ filiis, hoc est, fidelioribus & dexteritate præditis debita, certisq; quibusdam electis, (qui pauciores) meliora, secretiora, certa & selectiora vt conueniunt, ita communicantur. Vndè Lilius, de Lapide Philm. verba faciens, Si, inquit, DEVS sciret in homine mentem fidelem, vt sique ei veritatem intimaret. Sis ergò in Timore DEI (indutis vestimentis Christiano-Cabalisticis DECEM, figura Amphit. huius secunda anhoratis) totus reiiciendo Binarium, & Ternarium per Quaternarium ad Monadis simplicitatem, pro viribus Diuinitus concessis, reducendo, quærens Regnum DEI & Iustitiam eius ex toto corde, totâ animâ, totis viribus, totâ mente, aut quærere saltem Theosophicè studens, nō respuit IEROVANI tuum velle: quia in bonis, instinctu optimi) benè voluisse sat est. *Est aliquid prodire sensus, si non datur vltimè: Cuius, desint vires, tamen est laudanda voluntas.* Gott gesült der gehorsam wol. Nec solet DEVS, teste D. Paulo, extinguere ellychnium candens. Si scopus tibi gloria DEI, & phy diaboli; proderitque tibi & proximo tuo, (est enim cur, cui, quando & quantum) ascendèdo per Scalam Coniunctionis & Vnionis, necnon descendendo per Gradus Decem Cognitionis, à IEROVANI quòd petis, Orando & Laborando, feliciter impetrabis; imò ad cognitionem OMNIUM, quæ sunt verè, aut sensu, aut scientia, aut fide, ab imò ad summum ascendere poteris: Faciet enim DOMINVS (nihil certius) voluntatem tuam, qui times eam, Psal. 145, 19, vide vers. 169. & 334. Secedat igitur à te dubitatio (conceptus diaboli in te) omnis: Sapienter ad laborans crede DEO & in DEVM, fiducia firma, non hæsitans fide, inuenies, quod quæris; dabitur tibi; accipies; fiet. O bestiam incredulitatem! Ora DEVM, vt augeat tibi fidem. Fides DEI Donum. Hanc à me nē auferas, obsecro Domine!

2.	<p>Et suscipiendam ERUDITIONEM DOCTRINÆ, IUSTITIAM, & IUDICIUM & ÆQUITATEM:</p>	<p>Ibid. vers. 3.</p>	<p>Ad suscipiendum ERUDITIONEM INTELLIGENTIÆ, IUSTITIAM, & IUDICIUM & RECTITVDINES:</p>	2.
----	---	-----------------------	---	----

Et suscipiendam] Eruditio, quæ Diuinitus contingit, magna solertia, celesti & sancto desiderio amplectenda venit. Notanda etiam hîc est erudita Intelligentia; non vulgaris illa, communis & cuius obuia; sed quæ cælestem eruditionem sapiat, Theologicam, macro & microcosmicam. Hanc distribuit in *Iustitiam*, quæ animam hominis concernit; in *Iudicium*, quod corpus; in *Rectitudinem*, quæ spiritum, mores, & cuiusque officium ac vocationem conformat: vt sanctè agat in diuinis, iuste in humanis, rectè in propriis, erga Deum, homines, ac seipsum.

¶ Vt

3

Vt detur paruulis
Astutia, adolescenti sci-
ENTIA & INTELLI-
CTVS.

Verf. 4.

Ad dandum simplicibus
calliditatem, puero SCIEN-
TIAM & COGITATIO-
NEM.

3

Vt detur paruulis] Paruulos hic vocat (quemadmodum & verf. 39.) simplices, qui se consiliis suis expedire non possunt, proinde auxilium expectant a DOMINO & Adiutrice DEI SAPIENTIA; qui non apud semetiplos sunt prudentes, Proverb. 3, 7. vt sunt sapientes huius seculi, Roman. 12, 16. his enim abscondit DEVS Sapienciam suam: quo nomine Saluator noster Patri suo caelesti agit gratias. Matth. 11, 25. *Paruulis*, inquit, *reuelasti haec.* *Astutia*] Astutia hic significat circumspectionem & cautionem, ne dolis mundi capiamur & seducamur: sed vt fimus prudentes, sicut serpentes, & simplices sicut columbae. Matth. 10, 16. hoc est, (quemadmodum interpretatur D. Paullus Roman. 16, 19.) *sapientes in bono, simplices in malo.* Intelligite igitur, o paruuli, Astutiam, & insipientes animaduertite. *Scientiam, &c.*] Scientia & cogitationes hic coniunguntur, vt discamus meditari, meditando inuestigare scientiam, inuestigando precari DEVM, & precando laborare.

4

Audiet Sapiens, & addet
Doctrinam, & intelligens,
consilia possidebit.

Verf. 5.

Audiens Sapiens, & sa-
pientior erit: & intelligens gu-
bernacula possidebit.

4

Sapientior erit] Vt enim dies posterior, praceptor est prioris; sic sapiens sapientis. Sunt gradus inter Doctrinae filios; vnus praecellit alium: nullus tamen horum contemendus. *Laudato ingentia rura, exigua colito;* recte monuit Virgilius. Quasi diceret Solomon: Intelligentiam praeditus, seruans mandata mea, artes non solum vulgares, sed & secretiores ac reconditiores artes acquireret, sicque sapientior erit: & tum, iudicio, sapientiam experientiaque confirmatus, pollens, ingeniosa de die in diem consilia subtiliaque inuenta; in quouis seibili, Theosophice consequetur. Qui autem SAPIENTIAE operam dant, accipere eam oportet, a Sapientiori, a SAPIENTISSIMO DEO; Orando Theosophice, & PhysicoChemice Laborando. *Consilium*] Est ratio rerum agendarum, respiciens semper ad DEVM, ad Hominem, ad seipsum. Hoc Diuinitus Orando accipitur, vt salutaris exitus sequatur.

5

Animaduertet & parabo-
las & interpretationem,
verba Sapientum & aigni-
gmata eorum.

Verf. 6.

Ad intelligendum parabo-
lam, & elocutionem, verba
Sapientum, & enigmata eo-
rum.

5

Parabolas] Sermones occultos plenos mysteriorum & rerum absconditarum nemo intelliget, nisi SAPIENTIA DEI reuelante.

Talibus tentasse Regina Sabæa Solomonem legitur: Has Diuinitus edocti fuerunt Ioseph Patriarcha, & Regius Propheta Dauid: talia multa habent Prophetæ & Apocalypsis Iohannis; hisce celebres fuerunt Ægyptii, qui mysteria sua hieroglyphicis notis occultarunt. Hinc imagines illæ mystica, quibus Magi Mysteria Diuina, Theologica, Politica, Naturalia, & reconditam rerum naturam, admirando artificio, depinxerunt. Hinc illa, Tabulæ Smaragdinae Hermeticae; ænigmata, & insignes lapidis Philosophorum picturæ. Disce hic (qui sitis veritatis nectar, ex Sapientum inuolucris) viam ac methodum perueniendi ad intellectum ænigmatum, parabolarum, allegoariarum, mysticorumque sermonum, veterum Sapientum, in Cabalisticis, Magicis, Chemicis; O M N I B V S. Si S A P I E N T I A M sororem habes; & P R Y D E N T I A M, amicam, (vesti vers. 106.) Theosophicè intelliges ac disces O M N I A. *Interpretationem.*] Mensuram, vt loquuntur Hebræi, & pondus verbi. Huc pertinet Cabalistarum Gimetria; *Tenos rasche*; & *Neoteriken*. Siue, (vt Ioannes à Dee Londinensis exprimit, in suis ad Parisienses Aphorismis; & in Præfatione ad Regem Maximilianum Monadi Hieroglyphicæ præfixâ) Geometria, *Nezariacan* & *Tzyraph*. Et hanc quidem ex signatura vocat *Cabalam Realem*, siue *Font*; illam autem vulgarem, *Cabalisticam Grammaticam*, siue *Λεγομενα*; quæ notissimis literis, ab homine scriptibilibus insistit. Huc apponere lubet verus quos ante annos viginti septem, vir Clarissimus Iohannes Olearius Theologiæ Doctor, & Linguae Hebraicæ in Illustri Academia Julia Professor, in laudem Cabalæ, ad Paulum à Pragâ scripsit:

Nullus apex, nullum de lege peribit Iota,

Nulla Prophetali litera scripta stylo.

Autor id asseruit Christus. Quis credere possit

Exiguus tantum pondus inesse notis:

Aspice Christigenæ Rabbi, de nomine I E S V

Fontibus Hebraicis eruta; cersus eris.

Ni lequidem tota reperiri crede Cabala

Pulchrius: aut animis hoc mage dulce piis.

Ergo faue sancto studio, & mysteria plura

Offerat vt Christo Paullus hinc, adde preces.

6 Audi, fili mi, & suscipe eloquia mea, & multiplicabuntur tibi anni vitæ.

Prou.
vers. 10.

6 Audi, fili mi, & suscipe verba mea, vt multiplicentur tibi anni vitæ.

Multiplicabuntur.] Mediante P H Y S I C O C H E M I A, (quæ S A P I E N T I A veræ, in hoc seculo, pedisequa est fidelis, & virgo quasi cubicularis à secretis naturalibus) filio Disciplinæ industriæ, D O M I N A benignè largitur Vegetabilium, Animalium, partiumque eorundem, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum essentias pretiosas, subtilitatesque salutariter efficacissimas: imò & L A P I D E M P H I L O S O P H O R V M restorationis ac conseruationis nostræ verissimam Medicinam Catholicam: ex quorum vsu legitime Medico longitudo dierum. Prou. 3, 2. Etcap. 9. v. 11.

 Viam

7

Viam SAPIENTIAE mōstrabo tibi, ducam te per semitas ÆQVITATIS.

Verf. 11.

Per viam SAPIENTIAE docui te incedere: calcare feci te semitas rectas.

7

Viam SAPIENTIAE] Via SAPIENTIAE Regia est TIMOR DOMINI, quae itur ad astra Diuinitatis. Semitæ Æquitatis sunt LEGES atque MANDATA VERBI DIVINI. Hæc lux & lucerna Menti, Spiritui ac Corpori, ad BONVM HOMINIS (DEIDONVM) ter triumum, catholicum, SVMVM, de quo in Amphitheatribus agitur hoc, feliciter adificandum. Felix, terque quaterque felix, recta incedens.

8

Quum ambulaueris, non artabitur gressus tuus: & si cucurreris; non impinges.

Verf. 12.

Quas cum ingressus fueris, non artabuntur gressus tui, & cucurreris non habebis offendiculum.

8

Currens.] In stadio siue curriculo totius vitæ tuæ; tam actiue, quam contemplatiue. Non habebis, &c.] Nec seducēris; per philosophiam & inanem fallaciam, a veritatis Theosophicæ centro, ad lubricam sophistarum mundanorum mendaciorumve diabolicorum circumferentiam. In centro, veritas: in circumferentia mendacium: Centralis esse studeto; nam Medio iustissimus ibis.

9

Quando filius fui patri meo tener, & vnicus inter filios matris meæ.

Ibid. Verf. 3.

Nam & Ego filius fui patris mei, & tenellus & vnigenitus coram matre mea:

9

Tenellus] Etiam pueros, tenellos, iuuenes, ab ineunte statim ætate, instituendos, educandosque in SAPIENTIAE VERÆ DISCIPLINA, exemplum atque mandatum huius loci clarè docent. Omnesne? Utinam: sed nō ex quouis ligno Mercurius fingitur: & ξύλον άγκυλον εδωκεν οφθαλμοις, hoc est, Lignum prauum, haud vnquam rectum: quod hemistichium apud Galenium legitur. Quosnam igitur quæso? Eximii ingenii indole præditos, sicuti est verf. 249. bonamque animam sortitos. Non expectanda cum iis senectus annorum. Nam, vt verè inquit Horat. Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu. Adeo à teneris assuescere multum. Prouerbiū est, inquit Sapiens, Prouerb. 22, 6. Adolescens iuxta viam suam, etiā cum senuerit, non recedet ab ea. Possunt enim, nisi in tempore adhibeatur institutio, etiam depruari & seduci indoles bonæ. Admonetur quoque iuuentus, vt exemplo Regis, cum tenelli sint, obediētes atque morigeri sint parentibus; & parentum loco præceptoribus fidelibus.

10

Sum quidē & Ego mortalis homo; & similis omnibus, & ex genere terreno illius qui prior factus est, & in vêtre matris figuratus sum caro.

Sap. 7. Verf. 1.

Sum quidem & Ego mortalis homo, similis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus est, procreatus.

10

Eadem in vitâ introitus & exitus omnium hominum cōditio,

Sum quidem & Ego mortalis homo.] Diceret aliquis; quid DEVS reuelaret mysteria sua; quid communicaret Naturæ secreta mihi? Mihine? Quis ego sum? nonne peccator, atque ob id mortalis? & per consequens, tantis DEI Bonis atque Donis, hoc est, thesauris SAPIENTIÆ Æternæ infinitis, quorum in hoc Prologo fit mentio, indignus. Fateor quidem, respondeo, talibus, quod sum indignus, at tamen indigus. Audi Regem Sapientem, qui nondum perfecte ambulans in præceptis Davidis patris sui, (immolabat enim in excelsis, & accedebat thymiama) tamē in vnius noctis somniq; omnium superiorum & inferiorum Sapientia repletus est à DEO. 3. Reg. 3. Simul atque rerum gerendarum prudentia, adeo, vt nullus ei par extiterit: Sum, inquit ille, & ego mortalis homo, similis omnibus, &c. Talis etiam (dicere pergo) fuit Bezeleel; impletus nihilominus Spiritu DEI, Sapientiâ, Intelligentiâ, & Scientiâ in omni opere, ad excogitandum quicquid fabricari posset ex auro & argento, ære, marmore, gemmis, & diuersitate lignorum: cui datus socius Achaliab: & in corde omnis eruditi posita à DOMINO SAPIENTIA, vt facerent cuncta, quæ præcepit Moyses, Exod. 31. 3. Talis quoque David, qui cum literas non didicerat, tamen vntionē Spiritus DEI, ex pastore effectus est Vates, & Diuinarum rerum Doctor præcipuus; quibus adeo suos compleuit Psalmos, vt omnes, quamuis exquisitissimi Poëtæ, ipsi longo cedant interuallo. Peccator erat, scortator, homicida: at tamen iusti nomen non amittebar, quoties per pœnitentiã semper resurgebat. Helias, inquit Iacob. 5. 17. (obiectioni præsentis tēpestiuè occurrens) homo erat SIMILIS NOBIS (seipsum, quamuis Apostolus, minimè eximens cœtui communi) affectionibus obnoxius: & oratione orauit, vt non plueret super terram, & nō pluit annos tres, & menses sex. Et rursus orauit, & cælum dedit pluuiam, & terram fructum suum. Hæc ille. Instares obiiciendo: Noli, amice, te cōparare hisce; ad singularia organa istis singularibus singulariter DEVS est vsus: Vocationes considerans horum & tuam diuersas, diuersum ipse iudicabis. Est aliquid, respondeo, bone vir, quod dicis: & reuera me deterruisset, nisi tam SAPIENTIÆ ipsius, quam Sapientis obstarent tot, tales ac tantæ vocationes, inuitationes, admonitiones, adhortationes Catholicæ; imò comminationes; et iã sub pœna iræ Diuinæ grauissima, passim in hoc Prologo, me reuocarent: VERITATIS QUÆ Æternæ obstaret refocillaretq; Promissi, Catholica; inuitans omnes, excludens neminem, toties repetita, paullo post annotata. Huic vni plus credo soli veraci, quam dubitationum tuarum plaustrò fallaci. SAPIENTIAM igitur & Sapientem sapienter sequar vocantes, Diuinitus me ad Diuina patiendã stimulant. Cur metetipsum excluderē, si non excludar à DEO? Iterum quis dubitaret: Iuuenis sum, dicens, nondum incanui. Opono: DEVS non est acceptor personarum, &c. vers. 38, 184, 299: nec in sola multitudine annorum DEI grata consistit & docta senectus, sed, &c. vt vers. 351. Sit quoque solatio tibi arque exemplo iuuentus Ioseph, Davidis, Solomonis, Danielis, Hieremiz, Timothei, &c. aliorumque (etiã nostro sæculo) innumetorum, non insipientium, thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum (DEI gratia) possessorum. Idem sit responsum ad obiectionem defectus vel carentiæ linguarum variarum; puta, Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, &c. Solet enim DEVS excitare quoque

Sapientes & Doctores ex iis, qui solam & vnicam callent linguam maternam. Exempla in promptu sunt, innumera, ex omni gente. I E H O V A H est; qui dat os & S A P I E N T I A M, Exod. 4, 11. Matth. 10, 19. Marc. 13, 11. Luc. 12, 11. & 12. *Spiritus Domini locutus est per me, inquit Dauid, 2. Sam. 23, 2. & sermo eius per linguam meã. Spiritu S. inspirati locuti sunt sancti D E I homines. 2. Pet. 1, 21. Non est, igitur, cur diffidas de gratia D E I, cuius misericordia ab æterno in æternum, super timentes eum, Psalm. 103, 17. Exceptiones istæ tam caluæ non possunt patrocinari pigritiæ ac diffidentiz tuæ, vers. 216. & 324. Bone D E V S, quam prolixum possem ab antiquis recensere catalogum (etiã Ethnicis non exclusis) Scientiarum & Artium inuentorum, inter quos pars maxima linguarum experts variarum; nostroque seculo Earum instauratorum & excultorum, omniũ Diuinitus excitatorum Theosophicorũ doctorum & ductorum, nisi inhiberet calamũ Lex præfationis. Hi omnes, inquã, fuere mortales, sicuti ego, tu, nos sumus; quin & peccatores. D E V M nob̄ hodie habemus eundem, quem tũ illi: Vnius eiusdemque E L O H I M Creatoris (ad cuius imaginem & similitudinem formati omnes) sumus fabrica: Eorundem, quorum illi, Spirituum bonorum vtimur (mittente eos D E O) ministerio, consolatione, defensione, custodia & directione viarum nostrarum: Eadẽ in Mundo eodem fruimur Naturã: Eadem quæ cæteris, vnius eiusdemque S A P I E N T I A E T E R N A E in plenitudine temporis incarnatæ P R O M I S S I O veracissima, Catholica, & Nobis data. Quænam, dices, est illa, de qua tantopere gloriaris: cui tantum fidis? Probe respondeo: S A P I E N T I A, quam incarnandam audisti & audies in Prologo hoc; eadem incarnata, ipsissima V E R I T A S, inquit, Johan. 14, 12. *Amen, Amen, dico vobis, hoc est, Omnibus, cunctis, singulis, ac vniuersis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora his faciet: quia ego ad Patrem vado. Et, quicquid petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam. Matth. 17, 19. accesserunt discipuli ad I H E S V M secretò, & dixerunt: Quare nos nõ potuimus eiicere dzmonium illud? dixit illis I H S V H, P R O P T E R I N C R E D V L I T A T E M V E S T R A M. (Reuera & hodie!) *Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granũ sinapis, dicetis monti huic, transi hinc, illuc: & transibit, E T N I H I L I M P O S S I B I L E E R I T V O B I S. Hoc autem genus non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium. Luc. 17, 6. dixit D O M I N V S: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moro: eradicare & transplantare in mare: & obediret vobis. En habes. Clamemus igitur cum C H R I S T I discipulis (ex eodem cap. v. 5.) ò D O M I N E, adauge nobis fidem. Modo tu, qui Christo dedisti nomen, Theosophico exercitio didiceris, rogare Patrẽ in nomine I H S V H C H R I S T I C R V C I F I X I, & C R E D E R E, poteris o M N I A. Vltterius instas, dubitator, inquit: Dixit hæc Christus Apostolis tantum, sicut & illud, Marc. 16, 17. *Signa vos, qui in me crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dzmonia eiicient, &c. Nõ igitur vniuersaliter pertinent ad omnes Ecclesiæ Catholicæ ministros (nødum Christianos) nec omni vel tempore, vel loco. Quæto Domine mi, nonne hæc quoque Apostolis? *Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remissentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Ioh. 20, 22. Et, Euntes in mundum vniuersum, predicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit & ba-*****

ptizatus fueris, &c. Marc. 16. 15. Maximè. Si igitur illa tantum Apostolis, cur non & hæc: si illa vos excludunt, cur hæc potius (quemadmodum dicitis) includunt? Mādātum separatorium exhibete. Si promissiones de fidei virtute non sint Catholicæ, cur cōsolatoriè iis vtimini pro conceione ad vniuersos: sin autem, cur (nè dicam durius) fabulamini nō capita sinistra! Cap. II. Epist. ad Hebr. mecum est contra vos. Vereor, si rediret omnium Christianorum magister, ne incredulitatē & duritiem cordis egregiè vobis exprobraret; quia iis, quæ (Conscientiæ testimonio conuicti veritatis) scitis eum vobis quoq; dixisse, non credidistis. Non igitur desperet quisquam, de Bonis ac Donis SAPIENTIAE Aeternæ Theo-Sophicè adipiscendis: nō est abbreviata manus DOMINI omnibus in fide ac veritate inuocantibus eū. Historiam claudi sanati per fidem, A. & 3. tibi commendo. Oculis nunc, mi frater, & Mente contemplare Amphitheatrum hoc nostrum totū, in luce æterna te inuenire docebit Lucem veritatis OMNIS. At Spiritu SAPIENTIAE illuminatū esse oportet spectatorem, qui vult pertingere ad cētrum. aliās, hæc Diuinitus per nos Theosophica, nox erant. Hoc addo: Blasphemum est, primitiua suam pigritiam (vers. 23.) & diffidentiam non Christianam, giganticè velle excusare Ecclesia, miraculis confirmanda. VERITATIS habemus promissionem Catholicam, semel datam pro semper, Aeternæ, quæ nō deficit in æternum: incredulitas tua est (teste Christo Matth. 17. 20.) quæ Bonis ac Donis DEI mirificis obstat. DEI Opt. Max. constans, firma ac rata semper fuit, est, & erit promissio, sigillo DEI (quod est EMES, VERITAS, figura Amphitheatri huius prima) roborata atq; firmata: videas modò tu, ne malitia diffidentiaq; tua illius leuiter excutias aut impediās operationem atq; effectum. Multi Theologorum (sic dictorum) multa e suggestis historicè blaterant de Fide; qui ne atomo virtutis fidei operosa presentiam effectu demonstrant. Negant isti (de bonis non loquor) vita & factis, quod ore aiunt. Contrarium patrum, & nostra memoria factum a Theologis non contemnēdis scio, scitis ipsi, sciunt ac testabuntur alii. Mira & rara per Fidem operari ac impetrare debes, non pro Religionis Doctrina confirmanda, quam (etiam absq; tuo monitu) satis superq; cōfirmatam esse scio: sed (notes hoc velim) pro Fidei virtute (vt decet Fidelem, a Fide sic dictum) Charitatisq; officio in Proximum egenum Christianè exercendo. Idcirco velim credat omnium nemo, quod ii sint verè Theologi, quantumcunq; senes, quantumcunq; præditi contentiosa loquacitate, qui vitiorum quolibet genere scædati, superbiā, hypocrisi, auaritiā, odio, inuidiā, inebriatione, & sæpe (testā religione) luxuriā, neglecto Fidei dono operosa, mentisq; lumine, affectiones sequuntur animales. AXIOMA: *Quantum quisq; patitur Diuini, tantum habet & Fidei: quantum fidei, tantum mirifica virtutis.* Fidem intelligo non mortuam illam, Iacob. 2. (quæ non magis Fides est, quam diabolus Sanctus, aut homo mortuus, homo) sed viuam & operosam, qualis describitur 2. Pet. 1. SVMMMA: Christianè crede; Theo-Sophicè viuē; ieiunans Ora in Spiritu ac Veritate, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius; DE VM testor, Sapienter collaborando, fiet, quod à I E H O V A H (in honorem sui, Proximi egeni, Tuiq; ipsius vtilitatem honestam, & phydiaboli) Christianè petis. Vide vers. 335. *Similis omnibus*] Ex A dā protoplasto, hoc est, primū formato, qui comedit malū,

propagatus terrigena, eadem conditione ac Lege, qua cæteri: Quapropter, Hodie Rex, cras cadauer. *Mors sceptru ligombus aquat.*

II

¶ Decem mensiu tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, & delectamento somni conueniente.

Verf. 2.

In vtero matris caro decem mēsum tempore formatus sum, in sanguine cagulatus, ex semine viri ac voluptate somnum comitante.

II

Iob 10. Verf. 10.

Decem mensium, &c.] Vt plebeius, in vtero materno, cuius situs inter vetricam & intestina: Hinc exclamatio Realdi Columbiani anatomici Romani: *ô homo quid inani fastu superbus, inter urinam & stercora natus!* Considera, quæso, mi frater, quid sis, & superbire defines: nonne foetor in exortu, bulla in omni vita, esca vermium in morte? Aliàs etiam in sacris homo vocatur *lutum*, Gen. 2, 7. Iob. 10, 9. *puluis*, Gen. 3, 19. *cinis*, Gen. 18, 27. *Quid ergo superbus terra & cinis?* Ecclesiast. 10, 9.

Cum finis & limus, cum fax turpissima finis: Quare superbimus, nescimus quando perimus.

12

Quin etiam natus communem hausi aerem, atq; in terram iisdem incommodis malisque obnoxiam decidi, ac primam vocem eandem quam omnes, plorans emisi.

Verf. 3.

Et ego natus accepi communem aerem, & in similitudinem decidit terram, & primam vocem similem omnibus, emisi plorans.

12

Primam vocem.] Quæ illa? fortassis A masculorum; E femellarum: quemadmodum annotauit Nobilis ab Eib, I. V. D. de coniugio agens; & affirmant quæ obseruarunt, obstetrices. *Plorans.]* Estque sic, (vt inquit Augustinus) propheta suæ calamitatis futuræ. Vnde Iob 13, 1. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseriis.* Rationem addit Syracides cap. 40. Est enim, teste Seneca, *Vnius mali finis parasceue alterius.* Quod egregie expertus Iob inquit cap. 7. verf. 3, & 4. *Habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumerari mihi. Si dormiero, dicam: quando consurgam? & rursus expectabo vespere, & replebor doloribus usque ad vespere. Melior ergo est dies mortis, die natiuitatis.* Ecclef. 7. 2.

13

In inuolumentis nutritus sum; & in curis magnis.

Verf. 4.

In fasciis curisque sum educatus.

13

14

¶ Nemo enim ex Regibus aliud habuit **¶** Natiuitatis initium.

Verf. 5.

Nullus enim Rex aliud nascendi initium habuit.

14

Nemo ex Regibus,] &c. Quare Petronius Arbiter: Heu! Heu! quàm totus ho-

municio nil est! Initium habuit] Ne ullam superbiendi causam haberet. Ex vna corrupta massa omnes fumus conflati.

Iob. 1, 21.
1. Timoth.
6, 7.

15

Vnus ergò introitus est
omnibus ad vitam, & si-
milis exitus.

Vers. 6.

*Sed vnus in vitam introi-
tus est omnium, & idem exitus.*

15

Similis exitus] Lex Catholica omnibus posita, semel mori. Hebr. 9, 27.
Calcanda omnibus via lethi: Horat. 1. Carm. Rectè Cornelius Gallus:

*Omnibus est eadem lethi via, non tamen vnus
Est vita cunctis exitusq; modus.*

Perpende propterea, mi frater, quam sit hæc vita fumo fugacior, vmbra inanior. *Siquidem dies vita nostra cen vmbra fugiant.* 1. Paral. 29, 15. Iob. 8, 9. & 14, 2. Psalm. 109, 23. & 144, 4. Eccles. 7, 1. Sap. 2, 5. & 5, 9. *Sicut fumus deficiunt.* Psalm. 102, 4. *velocinus transeunt, quam à texente tela succiditur.* Iob. 7, 6. *cursores velociores sunt.* Iob. 9, 25. *meditantur, sicut aranea.* Psal. 90, 9. *custodia sunt in nocte.* Psalm. 90, 4. & 6. *Vita nostra est ventus,* Iob. 7, 7. *vapor ad modicum parens, & postea exterminatur.* Iacob. 4, 14. *sicut nubes pertransit.* Psal. 7, 9. *Omnis caro fenum, & omnis gloria eius, quasi flos agri manè florens, & vespere decidens.* Esa. 40, 6 & 7. Iob. 14, 2. Psalm. 90, 4 & 6. Eccles. 14, 18. Hanc vitæ humanæ fragilitatem ex vna parte, ex altera verò infinitam Diuinæ maiestatis amplitudinem, considerans Prophetâ Regius, ad stuporem rapitur, & quasi attonitus in hanc erumpit vocem: *Quid est homo, quod memores eius?* Psalm. 8, 5. Quod idem etiam Xerxi & duci strenuo & potentissimo Regi, cum aliquando de sublimi celsoq; loco infinitam hominum multitudinem & innumerabilem vidisset exercitum, lachrymas extorsit, eò quod nullus eorum, quos tunc cernebat, post centum annos superfluiturus esset. Hanc ergo vitæ breuitatem bonitate & integritate compensâ, tu, qui Christianum te profiteris; nec quam diu, sed quam benè viuas, cogita. Et cum nihil certius sit morte, at nihil horâ mortis incertius, sanctè in Timore D E I viuendo, benè mori discito.

16

Et docebat Me (Pater meus),
atque dicebat: Suscipiat ver-
ba mea cor tuum, custodi
præcepta mea, & viues.

Prou. 4.
Vers. 4.

*Ipse docebat me, dicebatque
mibi: Teneat eloquia mea cor
tuum: custodi præcepta mea, &
viues.*

16

Et viues] Longæus eris super terram, vitæque fruëris posthac in æternum, in Iobilæo ultimo. Ex verbo vitæ, vita promanat. Verbum D E I est Spiritus & vita: Ergò custos verbiviuifici, mercedem habebit vitam.

Sapientiam
eiusque fru-
ctum & vi-
am quæren-
dam præci-
pit.

17

Posside SAPIENTIAM,
posside PRUDENTIAM: ne
obliuiscaris; neque de-
clines à verbis oris mei.

Vers. 5.

*Compara SAPIENTIAM,
cõpara INTELLIGENTIAM:
ne obliuiscaris, neque declines
ab eloquiis oris mei.*

17

Posside SAPIENT.] Neminem enim diligit D E V S, nisi qui cum SA-

PIENTIA inhabitat, aut consuetudinem cum ea habet, inquit Sapiens, vers. 300. *Ne declines.*] Qui ab eloquiis DEI discedit, nunquam ad DEVM ipsum, ad fontem SAPIENTIAE accedere potest.

18

Ne dimittas Eam, & custodiet te: Dilige Eam, & conseruabit te.

Verf. 6.

Ne dimittas Eam, & custodiet te: dilige Eam, & conseruabit te:

18

Ne dimittas Eam.] Nam qui dimittit SAPIENTIAM, ipsum SAPIENTIA iure vicissim dimittit: qui spernit eam, dignus est, vt ab eadem rursus spernatur. *Dilige illam.*] Dilige, & diligeris. Sapiens, quod obseruatione dignum, filium instituens ad SAPIENTIAM veram, tantum operæ sumit (passim in hoc prologo) in hortando ad SAPIENTIAE amorem, quantum in docendo: quali SAPIENTIAM amasse, propemodum præparasse sit. O vim magnam amoris! Amor in vera fide viuentis potest Omnia. vide vers. 230.

19

Principium SAPIENTIAE, acquire igitur SAPIENTIAM, & omni substantia tua acquire INTELLIGENTIAM.

Verf. 7.

Principium SAPIENTIAE, posside SAPIENTIAM, & in omni possessione tua acquire PRVDENTIAM.

19

Principium SAPIENTIAE.] Prora & puppis consilii, in omni actione tua, theoretica & practica, sit Spiritus SAPIENTIAE DEI, RVACH HÖCHMAHEL, magni consilii Angelus. A Ioue, hoc est, IEHOVA, SAPIENTIA IPSISSIMA, Musa Musarum, Principium Musæ, etiam Ethnica sapienter dixit antiquitas. *Omni substantia.*] Bonis Corporis, Animi atque Fortunæ dictis, præ vniuersis quæ possides: toto corde, tota anima, omnibus viribus, tota Mente, DEO eam inspirante ac dante. Vnde Sapiens vers. 251. *Adis DOMINVM, cumq; orati, ac dixi ex toto corde meo.*

20

Exalta eam, & exaltabit te: glorificabit te quum amplexatus fueris eam:

Verf. 8.

Arripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.

20

Exaltabit te.] Vt præsis, thesaurarius, gazophylacio eius: constituëris enim thesaurorum ipsius (qui quales sint, ex sequentibus latius patebit) inexhaustorum hæres in hac vita, & possidebis Regnum perpetuum, Sabbatho Sabbathorum, in vltimo Iob 120.

21

Dabit capiti tuo augmentum gratiarum, & corona inclyta proteget te.

Verf. 9.

Dabit capiti tuo augmentum gratiæ, coronam decoris tradet tibi.

21

Proverb. 19

Augmentum gratiarum.] Sertum gratiæ elegans. Laurea coronaberis gratiæ diuinæ, non tantum coram populo, sed & creatura vniuersa: scies enim præ multis aliis multa. Vide vers. 25. & 308. cum aliquot sequentibus.

Ornamentum gratiæ, Doctrinæ & Disciplinæ filiis, SAPIENTIA sui hæredibus fidelibus dilectis, nõ solum sanctè in prologo hoc promittit, sed & realiter in vita vtraque præstat. *Corona inclita.*] Honoris propter timorem DEI, qui fons est omnium virtutum. Seneca: *Nunquam stygiis mergitur undis Inclita Virtus.*

DISCR.

22

O fili mi, ne obliuiscaris LEGIS meæ, & Præcepta mea cor tuum custodiat.

Prou. 1.
Vers. 1.

O, fili mi, LEGIS meæ ne obliuiscaris, & Præcepta mea custodiat cor tuum.

22

Fili] Suauissimi filii nomen, paternum fideliter instituentis affectum indicat. *Custodiat*] Ne loco Legis meæ, spiritus malignus, impostor, fallax, occupet cor tuum, & sedem ibi figat.

SAPIENTIA
vera, eiusq;
studium in-
defessum,
annos vitæ
& pacem af-
ferunt. Deut.
8, 1. Et, 30,
16.

23

Quia longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.

Vers. 2.

Longitudinem enim dierum, & annos vitæ & pacem apponent tibi.

23

Pacem] Vtramque; externam, temporalem & mundanam; vnde Sapiens, (Prou. 16, 7.) cum placuerint DOMINO vitæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem: Et, internam; animi, æternam ac supercælestem, quam SAPIENTIA incarnata, vna & sola, dono dat, mundus dare non potest inmundus. Ad hanc perueniendi vera ratio est, si cum nobismetipsis bellum geramus, tam corporale, quam spirituale, externum & internum: si BINARIUM (vt est figura Amphitheatri huius secunda) Christianè reiciamus, quod est, cum vitiis nostris acriter depugnemus, eaque in SAPIENTIA vincamus. Cum ergo militia sit omnis vita nostra super terram, Iob. 7, 1. *milita bonam militiam, habens fidem & bonam conscientiam.* 1. Tim. 1, 18. & 19. Pugnæ huius spiritualis arma describit Paulus Ephes. 6, 13. & seqq. Vincet in hoc certamine, qui seipsum prius vicerit: nemo autem vincet, nisi qui est Israëlita. Vide vers. 320. IEHOVAM cum DAVIDE, Psalm. 144, 1. inuocemus, qui doceat manus nostras ad prælium hoc, & digiros ad bellum erudiat, nobisque ad vincendum vires suppeditet, noxiam DVALITATIS bestiam. Vera pax animi in solo IHSVCHRISTO, pace nostra consistit, ac in vera fide, quæ nititur merito Christi, Rom. 5, 1. Pax DEI, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda nostra & intelligentias nostras in Christo Iesu.

Misericordiaz & Veritatis inueniendi ratio.

24

Misericordia & Veritas te non deserent: Circūda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui:

Vers. 3.

Misericordia & Veritas ne deserant te, liga eas ad guttur tuum, scribe eas in tabula cordis tui:

24

Misericordia, &c.] O hominem beatum, circumfusum Misericordia & Veritate diuina, in omnibus actionibus & laboribus suis! hic quæcunque vult, feliciter impetrat (*Orando & Laborando*) à IEHOVAH. In hisce vt sitis toti, moneo vos, qui quæritis SVMVM BONVM. *Circūda eas, &c.*] sint Leges meæ semper in ore, corde, gutture, & lingua: præfige eas oculis,

tum

tum animi tum corporis, inque eis meditare, lege, stude, die ac nocte, tota
vita, Eructet cor tuum verbum DOMINI, non diaboli. *In tabulis cordis
tui.* Quibus Lex Diuinitus inscripta nobis.

25

Et inuenies gratiam ac
Disciplinam coram DEO &
hominibus.

Verf. 4.

Et inuenies gratiam & in-
tellectum bonam in oculis DEI
& hominum.

25

Gratia &
succellus
ante oculos
DEI & ho-
minū, quo-
modo inue-
niendus.

Inuenies gratiam, &c.] Vt virtus magna, placere magnis, hoc est, bonis ;
nam solum verè magnum, quod bonum : sic maxima, placuisse opt. max.
Vox audita de celo, Matth. 3, 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene
complacitum est. Hunc audite.* Hunc si audieris, Christianè que (tanquam Ar-
chetypum) imitatus fueris, etiam tu filius eris DEI adoptiuus in filio ge-
nuino, dilectus in dilecto, Sapiens, in SAPIENTIA, placebis DEO, quo-
niam Inhabitas cum SAPIENTIA, verf. 300. eris amicus DEI, verf. 293.
& 299. inueniesq; gratiam, &c. vt est in textu. Vide verf. 21. & 308. cum ali-
quos sequentibus.

26

Ne recedant ab oculis
tuis, sed custodi ea (eloquia mea)
in medio cordis tui :

Pro. 4
Verf. 21.

Ne recedant ab oculis tuis,
custodi ea (eloquia mea) in
medio cordis tui.

26

Adhortatio
ad custodia
& contem-
plationem
illius Do-
ctrinæ, Le-
gis vel Præ-
ceptorum.

In medio cordis tui.] In extrema ac solitaria Mēt: s, à sensibilib. separatæ, in
DEVM rractione; in profundiss. suæ sublimationis aut exaltationis recessu;
obseruetur ante oculos tibi. Si. n: ex intimis cordis tui recesserit, memoria
& reuerentia DEI: succedēt phantasiz diabolicæ, carnales atq; mundanæ.

27

Vita enim sunt inuenien-
tibus ea, & vniuersæ carni
suæ sanitas:

Verf. 22.

Vita enim sunt inuenien-
tibus ea, & vniuersa & carni
sanitas.

27

Vita sunt.] Verba vitæ sunt, prodeuntia e vitæ fonte, dantia vitam. Sciunt
hoc non nisi experti. Turba Leuitarum dulcedinem vitæ non gustavit, nec
gustabit vnquam. Oret DEVM omnis homo, vt sui misereatur, seque reci-
piat in numerum SAPIENTIÆ filiorum; fruaturque vitæ, DEO. *Carni
sanitas.*] Caro nostra, affectibus, desideriis & concupiscentiis carnalibus,
seu putidis, ac purulentis vulneribus lethaliter (proh dolor!) vulnerata,
non nisi per viuum DEI verbum cuncta viuificans sanari potest. Quod fit
reiectione Binarii, vt est in figura Amphitheatri huius secunda.

28

Cum ambulaueris,
gradientur tecum, cum
dormieris, custodiant te,
& euigilans loquere
cum eis.

Pro. 6.
Verf. 22.

Quum deambulaueris, dedu-
cet (i. h. Doctrina Legis vel Præceptorum)
te: quum dormieris, custodiet te, &
quum experges factus fueris, ipsa
colloquetur tecum.

28

Cum ambulaueris, &c.] Vbiuis locorum, omni tēpore, die, ad Lampadem
Solarem, nocte etiam ad Lunarem, aut artificiosè ardentem, in L E G E &
VERBO DOMINI, Biblicè, Macro & Micro. Cosmicè tradita & scripto
meditare, SAPIENTIAM solius SAPIENTIS alloquere; ore ac corde
colloquia cū I E H O V A H Theosophicè exerce: Votis fidelib. precibusq;
piis R V A C H H H O C H M A H . E L, hoc est, Spiritum SAPIENTIÆ

DEI inuita, vt sit familiaris tibi, auctor & præceptor omnium consilio-
rum, laborum, totiusque vitæ; consule in Oratorio SAPIENTIAM
DEI, quæ optimè tibi consultum vult esse; inque Laboratorio, sapienter
sequere consilia eius, vtroque, publico atq; secreto: te non pœnitebit. Af-
flari enim Numine; Diuinitus affici; rapi; transfigurari, doceri te, Spiritus
sancti vñctione, experieris: si primùm & ante omnia (vt diximus) reli-
giosè, si cum veneratione debita, si meditationibus & soliloquiis I E H O-
V A M Theosophicè adieris: Remouebuntur signacula, aperieturque tibi
LIBER SS^{us}. Scripturæ, Naturæ, & Tuipius, ter triunus, Catholicus, si-
gillis septem (de quibus aliàs) sigillatus: oculis Mentis & Corporis videbis
sponsæ beatæ delicias: habebis ex SAPIENTIA Laboribus Christiano-
Cabalisticis, Physico-Magicis & Physico-Chemicis opes ditissimi Solo-
monis: possidebisque Physicè, Physico-Medicè, Physico-Chemicè, &c. vt
est figuris Amphitheatri huius secunda, tertia & quarta, infinitos SAPI-
ENTIAE veræ Thesauros. Dies enim eructabit diei verbum; Liber librum
aperiet, & nox nocti indicabit scientiam. Hic verè philosophandi modus
Sapientum. Hac methodo Sapienti, se tibi videndum exhibebit in Libro
DEI Catholico, tertriuno, Omnipotentia, Misericordia, infinitaq; Boni-
tas supremi; cui nomen I E H O V A H, cuius Gloriæ Maiestate pleni sunt
Cæli, plena est Terra, plenum Mare, plena OMNIA. *Hallelu-jáh: Hallelu-
jáh: Hallelu-jáh.* O visionem beatam, OMNIA videntem. *Ensigilans.* Pri-
mò à somno sensibili, summo manè, etiamnum lectè decumbens: deindè,
à sopore peccatorum, nocte tenebrarum mentis pœnitentialiter discussa,
vt exoriatur in te SOL veritatis OMNIS. Vide vers. 160.

29

Quia vt lucerna est MAN-
DATUM, & LEX vt lux: & via
vitæ sunt increpationes eru-
ditionis.

Vers. 13

¶ Quia MANDATUM
lucerna est, & LEX lux, &
via vita increpatione DISCI-
PLINE.

29

Quia MANDATUM lucerna est. Sit quæso, Ô I E H O V A H, VERBUM
tuum, Biblicè, Macro & Microcosmicè scriptum, lucerna, non tantum pe-
dibus meis, sed & Menti, Intellectui, rationi ac sensibus, in omnibus actio-
nibus meis: vtque ex eo solo triuno, omnium rerum vener veritatem, be-
nignè largire mihi, Ô *Hochmah el!* QUIES VIA, VERITAS & VITA,
Amen.

30

Acquirere SAPIENTIAM,
multo præstantius est, quam
acquirere aurum pretiosum: &
acquirere intelligentiam mul-
tò præstantius est quàm acquirere
electum argentum.

Prou. 16.
Vers. 16.

¶ Posside SAPIEN-
TIAM, quia auro melior
est; & acquirere PRVDEN-
TIAM, quia pretiosior est
argento.

30

Posside S A P. Huc quadrat verus hoc:

Auro quid melius? Iaspis: quid Iaspide? Virtus:

Quid virtute? DEVS: quid DEITATE? nihil.

DEVM;

DEVM; virtutem; Lapidem Philm. per Iaspidem (ob viriditatem & sanguineum eius colorem) aptissima ratione, mysterio non carente, philosophicè designatum, Aurum; OMNIA; dat in Oratorio & Laboratorio, SAPIENTIA DEI. Vide vers. 4). Venerunt mihi OMNIA BONA pariter cū illa, vers. 291. SAPIENTIA Migitur, quanto melior Auro; & PRVDENTIAM, quanto pretiosior Argento; tanto ardentius quærto. Nil proderunt diuitiæ pecuniaræ (quæ vmbra & res caducæ fumo similes) impio, nil proderunt thesauri iniquitatis, in die ultionis: SAPIENTIA lignum vitæ est; & Iustitia (quam SAPIENTIA ÆTERNA incarnata, cuius thesauri infiniti, quare & inexhausti, nobis dono dat) sola liberat à morte. Prou. 10, 2, 11, 4. Psal. 49. Ecclesiast. 5, 10. Sophon. 1, 13. Zach. 9.

31 **N**unc ergo, fili mi; audi me; & ne recedas à verbis oris mei; ne gemas in nouissimis: & (nimis serò) dicas, (ah) cur detestatus sum DISCIPLINAM, & increpationibus non acquieuit cor meū;

Prou. 5.
v. 7.
v. 11.
v. 12.

31 *Nunc, igitur, fili, parece mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei: Ne rugias in nouissimis tuis; & (nimis serò) dicas (ah.) Quomodo odi ERVDITIONEM, & increpationem spreuit cor meum,*

Nunc.] Toties admonitus, præmiis inuiratus, & blandimentis quasi allectatus. Quemadmodum Sapientie acquisitio, Gloria, Vita & gaudium: ita Sapientie contemptus, ignominia, mors, & luctus rugitusq; perpetuus.

32 **E**t non obtemperavi voci instruentium me, & docentibus me non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi.)

Vers. 13.

32 *E Nec audiui vocem docentium me, & Magistris non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi.)*

Nec audiui vocem, &c.] Non obseruaui DEVM loquentem atq; docentem, in Natura, SS.^a Scriptura, & Conscientia mea. *Magistris.]* Hoc est, iis, qui verè Magistri sunt, docentibus Scientias & Artes bonas, mysteriorum DEI, secretorumq; Naturæ Bonis ac Donis instructissimas: Opus, inquam, de Beresith, & de Mercaua, vers. 162. ad Legem & Testimonium SS.^a Scripturæ, Libri Naturæ magni, Conscientiæ rectæ, Christiano-Cabalisticè, Physico-Magicè & Physico-Chemicè: non Ethnicè, sophisticè, fabulosè. Docemur autem à SAPIENTIA Spiritu, tam per Magistros viuos, Sapientes atque peritos, Diuinitus nobis concessos, & mutos, qui libri Sapientum, clauè Spiritus sancti eos aperiente, quam inspiratione nuda ac sola; aut, reuelatione secreta. Scientias bonas, Artes secretas, Lapidem Philm. eiusq; quo apud vulgus nominatur, proprium nomen, necnō præparandi modum, quæ duò Artis secreta, OMNIA, sic discere potest Theo-Sophus. Quapropter siuè Princeps, siuè Nobilis, ne insipiens sis stultusq; dicaris in conspectu DEI verèq; Sapientum, & aliquando insipientiæ huius te peniteat, obtempera bene monèti; (*αἰσθητὴν τῆς ἀφροσύνης* ut inquit Homer. Iliad. 4.) Præceptor, te Theo-Sophicè corrigere, & à vitiis erroribusq; quasi regenerare, student. Iuuenal. Satyr. 7.

Dii Præceptorem sancti voluere Parentis

Esse loco:

Laude dignus Alexander Magnus, egregie dicens, *se Aristoteli Præceptori non minus debere, quam Patri: quod à Patre viuendi, à Præceptore bene viuendi initium accepisset.* Totum tamen hoc à voluntate DE I dependet. *Non enim est humanitus volentis aut per se currentis, sed miserentis (& præcurrentis) DEI.* Velle, inquit Paulus Rom. 9, 16. & 7, 18. *adiacet mihi: perficere autem bonum non inuenio* (Cooperatore igitur DE O opus est.) Et paulò post vers. 22. *Condelector enim Legi DEI, secundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem Legi Mentis meæ, & captiuantem me in Legge peccati, quæ est in membris meis,* (Perficiende igitur DE O opus est.) Sic DEVS à seculo cooperatus est, Ecclesiast. 51. 11. Sic Christus Apostolis, in vniuersum mundum, vt prædicarent Euangeliùm omni creaturæ, missis, cooperatus est, & sermonem eorum sequentibus signis confirmauit. Marc. 16. vers. vlt. Vt ergò tui misereatur DEVS, MISERICORDIAM Misericordis animo fideli implora.

33

Fili mi *¶* si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.

Pro. 23.
Vers. 15.

Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, letabitur cor meum, etiam ego letabor.

33

Si sapiens fuerit, &c.] Vers. 27. rectè inquit Sapiens noster: Qui Sapientem genuit, letabitur in eo. Idem & hoc loco: Exultant præ gaudio parentes, præceptores, videntes se doctrinam bonam benè collocasse, margaritasq; boum calcibus non conculcari. Dico hæc & ego omnibus, quibus Amphitheatrum hoc nostrum videre contingit.

34

Exultabunt etiam renes mei, quum labia tua loquentur quæ recta sunt.

Vers. 16.

Et exultabunt renes mei, ¶ cum recta loquuta fuerint labia tua.

34

Cum recta loquuta fuerint, &c.] Hoc est, cum falsus fueris veritatem, de vtili & fideli institutione mea. Quod si astutia malitiosa reticueris, verum, me non enecat reticentia tua ista, sed dico cum Cicerone; *Vbi verum testimonia adsunt, quid opus est verbis? Conscia mens recti fama mendacia ridet.* Solo mea placeant bono. Consolatorium Tertulliani hoc: *Cum damnamur à mundo, ab-solui-mur à DOMINO.*

35

Nonne (חוכמה CHOCHMAH) SAPIENTIA clamat, & INTELLIGENTIA dat vocem suam?

Pro. 8.
v. 1.

Sed age! Nunquid nõ (חוכמה HOCHMAH) ¶ SAPIENTIA clamat, & (בינה BINAH) PRVDENTIA ¶ dat vocem suam? (En, illa ipsa est! vel; illa ipse sunt!)

35

SAPIENTIA clamat.] Vbinam? in toto vniuerso; pata; in Libris Naturæ atque Creaturæ, SS. Scripturæ, & Conscientiæ propriæ, quinimò in omnibus sese offert conspiciendam: clamant Astra lucendo, & ad Lucem Æternam nos inuitant; clamant Venti, & Spiritum DOMINI annuntiant, qui in omnibus habitat; clamant Aquæ, & ad Crystallinum

flumen

SAPIENTIA seipsam commendat, & ad sese vocat omnes.

flumen Paradyfi nos vocant, & ad occultas illas Philosophorum lymphas; clamat terra, mille vocibus, & floribus & fructibus, & tot colores Naturæ & Philosophicos depingit; clamat terra, quando tremit, & concutitur, vt ruinam intelligamus mundi. *Dat vocem suam.*] Quanam? Triunam: Naturæ; SS.^a Scripturæ; & Legis conscientiæ, quæ scintillæ Iustitiæ Diuinæ. Vocem hanc Catholicam auribus haurimus sensuum; rationis, Intellectus ac Mentis: in Oratorio, Orando; in Laboratio, Laborando, Micro & Macro-Cosmicè, Physicè; Physico-Medicè, Physico-Chemicè, &c. Vt est figuris Amphitheatri huius secunda & quarta. Vox DEI, in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Vide expositionem vers. 185.

36	In summis excelsisq; verticibus supra viam, in mediis semitis stans.	<small>Verf. 2.</small>	In summitate locorum excelsorum, iuxta viam, in loco semitarum stat:	36
----	--	-------------------------	--	----

Supra viam] Totius Vniuersi, hoc est; per Omnia, quæ sunt in toto Vniuerso, quemadmodum annotauimus in quarta huius Amphitheatri figura. *In mediis semitis.*] Coram omnibus, cunctis, singulis ac vniuersis; vbiuis locorum: coram Deo; Angelis; Hominibus; Mundo.

37	Iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur, dicens:	<small>Verf. 3.</small>	In loco portarum in ostio ciuitatis, in ingressu ostiorum clamat:	37
----	--	-------------------------	---	----

Iuxta portas] Tanquam in publico, omniumque conspectu, palam omnibus, per totum Vniuersum creatum, vt nemo se possit excusare. In portis enim ciuitatum veteres ius dicebant. vers. 49. *Loquitur*] Qua voce? certo mirabili: nec mirum, si, vt inquit Hugo, *Mirabilis mirabilia operetur.* Voces SAPIENTIÆ has, linguasve varias, vide annotatas, figurâ Amphitheatri huius quarta: & præfatione in *Zebelem.* à me publicatum. Notatu dignum, quod SAPIENTIA Altissimi, amorè nostri amoris; vt se nos amemus; è throno Celsitudinis suæ ad profundum humilitatis nostræ, sese tam alte demittat, coniungat ac vniat lumen immortalitatis suæ, cum limo mortalitatis nostræ. Vide expositionem vers. 157. Hæc fermentatio mirabilis, mortalem reddit immortalem. Lapis Philm. hic hyperphysico Magicus, & verè Diuinus, solis Christiano-Cabalisticis cognitus. O SAPIENTIA, mentis meæ aperi oculos, vt te videam; aures, vt te audiam; sensus purga, Rationem & Intellectum, vt te intelligam; cordis tange linguam, vt te gustem! denique fac, quæso, Magnetis tui tractu leuèr, Spiritus tui igne sublimèr, coniungar & vniar tecum.

38	Ad vos, o viri, clamo, & vox mea ad filios hominū.	<small>Verf. 4.</small>	 O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.	38
----	--	-------------------------	--	----

O viri, &c.] Viri, hoc est, secundum Hebræos, genere & Doctrina Nobiles: & filii hominum; id est, humiles, obscuro atque plebei. Non est DEVS acceptor personarum, sed in omni genere, ordine, ætate ac statu, qui timet DEVM, & operatur Iustitiam, acceptus est illi. Actor. 10, 35. Quapropter

SAPIENTIA sine discrimine vocat omnes vers. 1. In conspectu DEI, rusticus æquipollet Nobili: ratio est, quod vno eodemq; pretio ex diaboli sint potestate ambo redempti. Tanti hic, quanti ille. Imò mundi γρῦ, hoc est, ne gry solo genere Nobilis melior plebeio probo, atq; honesto: etiam in hac vita. Humilitas nobilitat virtus. Scis quæ vera sit Nobilitas? Audi Iuuenal. Satyr. 7. *Nobilitas sola est atq; unica virtus. Virtute decet, non sanguine niti. Contempta res est homo, nisi virtutem curet.* Propter genus, diuitias, officia, honores, superior quidem aut maior est & dicitur homo: melior, ob solam virtutem. Hac etiam ex plebe infimus præditus esse potest; carere, generis Nobilitate summus. De nomine solo Nobilibus Italus quidam non inconcinne dicit: *Gensilis est bestia, sedens super bestiam, habens bestiam supra manum; bestias circumcirca sese cursumantes; persequens & insectans bestiam.* O propriam istorum nobilium descriptionem! Et Regem indoctum, Rex Alphonsus dixit a sinum esse coronatum. Et alius contra iactantiam ex diuitiis, stemmate, nobilitate ac prole venientem, sic cecinit:

Sis licet ingenuus, clarusq; parentibus ortus,

Esse tamen vel sic bestia magna potes.

Adde decus patris, claros tibi sume propinquos,

Esse tamen vel sic bestia magna potes.

Sint tibi diuitia; sit longa & munda supellex,

Esse tamen vel sic bestia magna potes.

Deniq; quicquid eris, nisi sit prudentia tecum,

Magna quidem dico bestia semper eris.

Audi nunc, quem DEVS, parens & auctor nobilitatis, velit nobilitare. i. Reg. 2. 30. Propterea ait DOMINVS DEVS Israël: *Loquens locutus sum, ut domus tua, & domus patris tui ministraret in conspectu meo, usq; in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me: sed quicumq; honorificauerit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

39

Intelligite simplices astutiam, & stolidi intelligite corde.

Vers.

Intelligite ¶ paruuli ¶ astutiam, & insipientes animadvertite.

39

Paruuli.] Simples, qui facile huc & illuc impelluntur, malè persuasi atque seducti. Ita & vers. 3. Oremus SAPIENTIAM verã, ut quæ paruulos & verè humiles mirifica veritatis dulcedine reficere, inenarrabilisq; gaudio ac lumine exhilarate cõsuevit, nos totos nostrosq; in Oratorio & Laboratorio labores, cælesti benedictione gratiaq; sua Diuina replere dignetur. Obseruandum: Cum successus continuz felicitatis rotas a voluntate deriuetur Diuina, videat ne defectiue peccet in pũcto Impetrationis hoc, Cabalam, Magiam & Alchemiam exercens. Ut tibi faucat LEHOVAH, solis supercælestis radius tibi, laboribusq; tuis affulgeat, studere memento. *Astutiam.*] subintelligitur, bona. Calliditas, solestia. In bonam namq; partem hoc Prologo vocabula hæc accipiuntur.

40

Audite, quoniam honorabilia loquar, & apertio

Vers.

¶ Audite, quoniam ¶ de rebus magnis loquutura sum,

40

labiorum meorum erit re-
ctitudines:

Et aperientur labia mea, & vt
recta predicent.

Audite] **A**VDITE, videte, obseruate **S**APIENTIAE sermones, cum attentione accurata, non oscitanter. *De rebus magnis*] Reuera magnis, & **S**APIENTIA Maximi maxima dignis, quæ expiatio a perturbationibus animo diligenter sunt auscultanda, expurgatoque Theosophicè Intellectu, & veritati veluti clavis (illuminationis Diuinæ manu) cum sera coaptato, rimanda, percontanda & obseruanda. Quod si feceris, fructus **S**APIENTIAE nancisteris, theoreticè & practicè insignes. *Vt recta predicent*] Quicquid igitur cum **S**APIENTIAE Æternæ **V**ERBO, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè scripto, de Physicis, Hyperphysicis, atque Diuinis, harmonica ratione non concordat, rectum aut verum esse non potest: fucet defendatque mundus immundus diaboli sophermata, vt ut possit ac velit.

41 **V**ERITATEM meditari-
bitur guttur meum, & labia
mea detestabuntur impium.

Verf. 7.

41 Quia **V**ERITATEM loque-
tur palatum meum: & abominatio
labiorum meorum est impietas.

Veritatem.] Veritas ipsa, non nisi meram proferre vult ac potest veritatem. Hæc incarnata: **E** **Ë** **O** **S** **V** **M**, **V** **I** **A**, **V** **E** **R** **I** **T** **A** **S** & **V** **I** **T** **A**. In hulus ore non iuentus dolus. Ad imitationem **S**APIENTIAE veræ, omnes alumni eius meditabuntur veritatem, & labia illorum detestabuntur impium, derisorem, stultum, quantumuis etiam siue generis, siue doctrinæ mundanæ nobilitate præcellentem. Ego, **D**E **V** **M** restor, nauci & nihili æstimo istos Centauros, Thraones; sibi sui que similibus tantum nobiles; **D**E **O** & sapienci, ignobiles. Abominatio sunt in conspectu meo tales. Veræ nobilitati negry detractum volo. Scis ipse, quod ollæ contritæ, reperiantur vbique.

Iohan. 14.
Verf. 6.

42 In Iustitia sunt omnia elo-
quia oris mei: non est in eis
prauum nec peruersum.

Verf. 8.

42 **I**usti sunt omnes sermo-
nes mei, non est in eis prauum
quid, neque peruersum.

Iusti sunt. &c.] **S**APIENTIAE sermones, vt omnes, ita & hocce oracula mera (sicuti sunt) esse purato, de Diuinæ mentis adyto Sapienter profecta, veracia, iusta, recta. A fonte enim Iustitiæ, Bonitatis, Sapienciæ, Vitæ, nihil aliud quam iustum, bonum, Sapiencia plenum, viuificum, dimanare potest.

43 Vniuersa ipsa recta sunt
intelligenti, & recta inueni-
entibus scientiam.

Verf. 9.

43 **R**ecti sunt intelligenti-
bus, & aequi inuenientibus
Scientiam.

Recti. &c.] **P**lani, obuii, intellectu faciles. At quibus? Intelligentibus, hoc est, Sapienciibus, siue sectantibus **S**APIENTIAM veram; a qua sola intelligendi modus nobis inest, & fruendi possessio. Non nominat Sapiens hoc loco Intelligentes eos, qui Etymologi, secundum idiomata linguarum, Hebraicæ, Græcæ, Latine, &c. ad literam aliquid intelligunt, sed

qui nucleum mentis percipiunt, & assequuntur medullam. Intelligentes ab Intelligentia, quæ SAPIENTIA dicitur, vocantur. De his loquuntur Philosophi Physico-Chemici, dicentes: *Nos scribimus intelligentibus & scientibus, non ignorantibus.* Adde: Cui SAPIENTIAE luminis radius (Micro, vel Macro-Cosmicè) non affulsit, aut in Oratorio, aut Laboratorio, aut per Magistrum Sapientem, ignorans est, cæcus, & nihil veri de SAPIENTIAE veræ laboribus sciens; nihil intelligens; opinans omnia. Quapropter vanæ omnes theoriæ, vanique labores eius.

SAPIENTIA
auro præfe-
renda. 44

☞ Accipite DISCIPLINAM meam, & non pecuniã: DOCTRINAM magis quam aurum eligit:

Verf. ro.

44
Accipite Eruditionem meam, & non argentum: & Scientiam potius, quam aurum electum.

Accipite disciplinam, & non, &c.] Sapiens hortatur, vt venemur SAPIENTIAM, non pecuniam; Regnum DEI & Iustitiam eius, non opulentiam. Quam artem calluit & exercuit Regius Propheta David: quemadmodum inquit Psalm. 119, 14. *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis.* Ausim ego sanctè affirmare; Φιλαργυριαυ aut πλεονεξιαυ, hoc est, auaritiã, non minimum esse obstaculum, cur tam pauci (inhiantes toti diuitiis tantum pecuniariis) adipiscantur Lapidem Philm.; quasi principalis Philosophi scopus sit, auro atque argento abundare (Erras, erras; Tertia & quarta huius Amphitheatri figuræ, de altioribus te admonebunt SAPIENTIAE, per Cabalam, Mageiam, & Physico-Chemicam vsuum fructibus. Aurum & Argentum inter Lapidis Philm. fructus infimum occupant locum: at nostri laborantes quærun SAPIENTIAE thesauros propter solas diuitias, vanosque mundi honores; hic scopus illorum; cum tamen nihil minus, quam hoc, deberent cogitare. Si quærerent primum Regnum DEI & Iustitiam eius, cætera omnia (inter quæ & aurum & argentum) adicerentur illis. Cum igitur faciant *ὕψιστον ἀετιρον, daß sie die Ross hinder den Wagen spannen*, & legitimum sibi non proponant finem, deuiant à veritatis linea recta; longeque errantes, miserè euanescent in vanitatibus suis. Rectè igitur Philosophus: Si DEVS inueniret cor fidele, vtique reuelaret ei Scientiam & artem.

45

Quia melior est SAPIENTIA margaritis: & omnia desiderabilia non æquabuntur ei.

Verf. 11.

45
☞ Melior est enim SAPIENTIA cunctis opibus pretiosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari.

Melior est, &c.] Quia dat OMNIA, vt est verf. 30, 314, & 315. Quare & auro atque argento, negotiatione mundana, quantumuis etiam pecuniosa, totiusque mundi immundi gloria vana, longè pretiosior, eligibilior, optabilior; quod minimè credunt mundani immundi, *Die reichen Schindhund glauben solches nicht.* At qui se moriturum esse seriò cogitat, facile omnia contemnit mundana immunda. Vt sanctè olim moriatis, benè viuere discere; vtque pie possis viuere; discere mori. Vide verf. 324. 317. 318. & 127.

Nunc

46

Nunc igitur filii obtempe-
rate mihi: & beati qui vias
meas custodient.

Ibid.
Vers. 32.

*Nunc ergo filii audite
me, beati. Qui custodiunt
vias meas.*

46

Nunc] Posteaquam audistis, quæ, qualis & quanta sim EGO, SAPIEN-
TIA. *Qui custodiunt vias meas.*] Hoc est, qui seruant aut faciunt manda-
ta mea. Vos, inquit Christus, SAPIENTIA incarnata, Iohan. 15, 14. ami-
ci mei estis, si FECERITIS ea, quæ ego præcipio vobis. Et ibidem cap. 13,
17. Beati eritis, si FECERITIS ea. Luc. 8, 21. *Mater mea, & fratres
mei hi sunt, qui verbum DEI audiunt & FACIUNT.* Facere quæ præce-
pit SAPIENTIA DEI, est ambulare in viis eius. Quare emendet
vitam, vt induatur vita, qui vult acquirere vitam. Christus, Archetypus;
hunc, quæ nouit, induit & imitatur, & Sapiens, Beatus, vereque Chri-
stianus. Notandum: Quamuis dum in cute hæremus, nos oportet esse ac viuere in Mundo, debemus tamen fugere quotidie & dere-
linquere mundum immundum. Quomodo hoc? Si, inquam, corde,
verbis ac factis, mundanis non adhæremus immundis, hoc est, munda-
nè cum mundo immundo non viuimus: tunc induimur Christo, & imi-
tamur, vita Theo-Sophica, Archetypum. Hoc, approximare est DEO.
Qui approximauit, illuminatur, iungitur atque vnitur. Spiritualis, bo-
nus & mente sublimis fiat in Spiritu Opt. Max. necesse est, qui spirituum
bonorum consortium, sublimiores contemplationes, DEIFICAM-
que optat vniõnem. Similium enim sit coniunctio & vniõ, non dissi-
milium. In circumferentia mundana se ita amittere, est in Centro, hoc
est, DEO se inuenire, DEVM que in se reperire. Vide vers. 32. Hac SA-
PIENTIAE via, cum Christo secedis è mundo, quamuis viuas & con-
uerferis quotidie in Mundo, etiam in medio inter mundanè viuentes:
Tu non mundanè, sed Theosophicè in & cum Christo. Cum peccato-
ribus, publicanis, Phariseis, hæreticis, &c. conuersabatur ac comede-
bat Christus; poteris & tu, modo non vt peccator enormis, Publica-
nus, Pharisæus, hæreticus, &c. In centro maneto: hoc sibi vult Cabali-
sticum illud, Nunquam tam bonum est exire, quin sit intus manere me-
lius. O I E H O V A H mane in me, vt maneam in te, Christophorum-
que me constitue, vt è vadis mundi huius inmundi emergam, & scopulos
prætergressus, in portu stem pede lato ac firmo salutis tutus, custodiens
vias tuas. Amen.

47

Audite ERVDITIONEM,
& sapientes estote, & ne re-
pellatis eam.

Vers. 33.

*Audite DISCIPLI-
NAM, & estote Sapientes, &
nolite abicere eam.*

47

Disciplinã
audientes,
sunt Sapi-
entes.

Audite DISCIPLINAM] Quam sit SAPIENTIAE Diuinæ stu-
dium Nestare quouis atque Ambrosiã dulcius, nonnisi intelligunt, qui
iam inde à pueris Sapientum parere monitis didicerunt, atque ita DISCI-

PLINÆ amaritudinem prius degustârunt. Hinc tanto studio, tantaque fidelitate nos admonet Sapiens, vt propria voluntate Diuinæ subiectâ, quid Spiritus DEI RVACH HHOCHMAEL præceptor noster fidelissimus, in aures Mentis nostræ suauiter infurret, diligenter auscultemus. O sancta DISCIPLINA.

48 Beatus homo qui auscultat mihi, excubando iuxta fores meas quotidie, obseruando postes ostiorum meorum,

Verf. 34

48 Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie: & obseruat ad postes ostii mei.

Qui vigilat ad fores meas] Fores & postes SAPIENTIÆ ATERNÆ, sunt numero tres, puta, Biblia SS^a. Creatura atq; Natura, hoc est, Macro-Cosmus cū tota cælestis exercitus Spiritualis militia, totus; & Micro-Cosmus, secundum corpus ac Spiritum: deniq;, Mens siue anima in homine Diuina. O felix terq; quaterq; felix, & tam in vita hac, quam futura beatus, qui ad fores SAPIENTIÆ hæc manè (vt est verf. 170.) vigilat, quotidie (verf. 28, 158.) audit, Theo-Sophicè videt, per totam vitam ad postes eius sapienter obseruat sapientiam veram mirabiliter loquentem, respondentem, atque docentem. Hic, sic resciscet, si velit, OMNIA. verf. 5. Vide fig. Amph. huius.

Conqueritur SAPIENTIA se à Sophistis contemni: & exitium cōtemporum prædicat.

49 *S* SAPIENTIA (in super etiam, iterum inquit Rex Sapientissimus) *S* foris prædicat, in plateis dat vocem suam:

Prou. 1. verf. 20.

49 SAPIENTIA (in super etiam, iterum inquit Rex Sapientissimus) foris clamat in plateis ipsi dat vocem suam:

SAPIENTIA] Hebraicè ad verbum, SAPIENTIÆ. Legitur enim *Hhochmosh*, quod est plurale: ratio est, quod illa sit Spiritus multiplex, Sap. 7, 22. & *ἑπολυμοσία*, hoc est, multiformis, Ephes. 3, 10. Vide tertiam Amphitheatri huius partem, Quæst. quarta. *Foris prædicat.*] Publicè, & palam omnibus, in Macro & Micro-Cosmo, (verf. 37.) vt non sint excusabiles, in die iudicii, mortales. Rom. 1, 20. Non tantum SS^a Scriptura, verum quoque tota Creatura atque Natura, (præsentemque DEVM quolibet herba docet, rectè cecinit Poëta Christianus) Hominisque conscientia Creatorem & Conditorem omnium mirificè loquitur Triunum; Semetipsam, hoc est, SAPIENTIAM, Bonitatem & Potentiam eius infinitam, Theo-Sophicè, Physicè, Physico-Medicè, Physico-Chemicè, Physico-Mageicè, Hyperphysico-Mageicè atque Cabalicè nobis ob oculos ponit in toto Vniuerso, tanquam in loco editiore, ex quo possit ab omnibus, omni tempore & loco, audiri, videri, obseruari atque agnoscì.

50 In capite turbarū clamat in foribus portarū vr̄bis profert verba sua, dicens:

Verf. 21.

50 In capite tumultuantium clamat, in ostiis portarum, in vr̄be ipsa eloquia sua dicit.

In foribus portarum.] More iudicum, qui apud veteres ius dicebant in portis vr̄bium, tanquam in loco publico, in omnium conspectu, & inter turbas hominum. Ibi SAPIENTIA distinguit personas, ordinat iudicia,

figit

figit leges, administrat iustitiam, exercet vindictam; vt admiranda DEI iusti iudicia appareant & manifesta fiant; omniumque oculis patefcant, non humana, sed Diuina Prouidentia & Sapientia, Mundum regi. Quando enim iustus iudex, à Throno suo, iudiciũ emittit, & sententiam suam, iustissima & inopinata vindicta, promulgat; contremiscit terra, & silet.

51 **Vsquequo simplices diligetis simplicitatem: & derisores derisionem desiderabunt, & stulti odio habebunt Scientiam?**

Verf. 22.

Vsquequo ¶ paruuli diligetis ¶ infantiam, & ¶ stulti ea qua sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt Scientiam?

51

Esa. 65, 12.
Et 66, 4.
Iere. 7, 13.

Paruuli] Paruuli hoc loco sunt, qui verf. 3. *Infantiam*] Imperitiam, stoliditatem & ignauiam. *Stulti*] Vt verf. 201 & 205. malitiam; superbi, a nimi elationem, DEI Proximique contemptum; detractores, detractionem. Est querela SAPIENTIAE, ex iusta condolentia profecta. O insipientes & stulti, quò ruitis?

52 **Conuertimini ad increpationem meam, et deprodam vobis Spiritum meum, scire vos faciam verba mea.**

Verf. 33.

¶ Conuertimini ad correptionem meam: et ¶ proferam vobis SPIRITVM meum, & ¶ ostendam vobis verba mea.

52

Conuertimini] Respiscite, ó stulti, quorum plena omnia, & malè sani. *Proferam vobis Spiritum meum*] Effundam, aut efflabo super vos Spiritum meum, qui vena est Intellectus, SAPIENTIAE fons, Scientiæ flumen, diuitiarumque tam Corporalium quàm Spiritualium thesaurus inexhaustus, omnem longè superans Persarum gazam. Verf. 106. & 223. *Ostendam*] Quomodo? Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè: scireque vos faciam de Omnibus (quæ proderunt vobis) mentem, voluntatem & sententiam meam, per Christiano Cabalam, Diuino Mageiam, & Physico Chemiam: quod studium Triunum, vera THEOSOPHIA, Catholica. Verf. 142.

53 **Quia vocaui, & renuistis: ¶ extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret.**

Verf. 24.

Propterea quod vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui accenderet.

53

Extendi manum] More indicantis silentium & attentionem, aut digito vocantis. Manus Sapientiae, mystico quoque sensu sunt omnes creaturae, quibus ad Creatorem trahimur. Porrigit nobis SAPIENTIA manum; quocumque nos vertimus, & ambit amicitiam nostram, monstrando & offerendo nobis Bonitatis ac Benevolentiae suae riuulos.

54 **¶** Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. 54

Verf. 25.

Et cessare fecisti omne consilium meum, & increpationem meam noluisti.

Despexistis consil.] Amore & illecebris Mundi huius immundi capti & excæcati, deludendo Legem atque Doctrinam meam; Me ipsam, hoc est, D E V M delulistis, & Spiritus sancti ductum neglexistis. O vesani corde! Certè quemadmodum malum consilium consultori pessimum; ita derisio, derisori.

55 Etiam ego in contritione vestri ridebo: subsannabo, cum venerit timor vester. 55

Verf. 26.

¶ Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenierit.

Ego quoque, &c.] Horrendum profectò, à D E O irrideri: nihil miserius homine à D E O deserto: quod exempla Pharaonis, Saulis, Francisci Spieræ, aliorumq; quam plurimorum testantur. Quemadmodum fama, oculus & conscientia, ita nec D E V S potest ferre iocum. Inviolabile Numen.

56 Quum inquam venerit sicut desolatio, timor vester: & contritio vestri veluti turbo venerit, quum venerit super vos tribulatio & angustia. 56

Verf. 27.

Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos ¶ tribulatio & angustia.

Tribulatio & angustia] Tribulationes & angustias patiuntur etiam fideles; at exitu aut sine longè diuerso: quia D O M I N V M habent, qui liberat eos à malo, amicum: cuius auxilio prorsus destituuntur impii, derisores & stulti, non cognoscentes diem visitationis suæ: ideò miserè pereunt, & portio fiunt tartaro, furiis vlttricibus destinati.

57 Tunc inuocabunt me, & non exaudiam: manè quærēt me, & nō inuenient me: 57

Verf. 28.

Tunc inuocabunt ME, & non exaudiam: manè consurgēt, ¶ & non inuenient ME:

Non exaudiam] Quia post festum veniunt. In tēpore venire est omnium optimum. Admonemini, quæso, similitudine de virginibus decē, quinque prudentibus, & quinque fatuis, Matth. 25. Oleum Spiritus sancti pro lucernis mentium vestrarum, Doctrinam pro animabus, gratiæ tempore gratis comparate: vt nutrimentum habeat, vobisque fructuosè luceat lampas Mentis vestræ Diuinitus accensa, à luce Patris luminum lucente in tenebris mundi, & fugante tenebrarum potestates, à quo omne Bonum ac Donum perfectum. Manè, igitur, cum audieritis veræ S A P I E N T I Æ vocem, nolite obturare aures vestras. *Non inuenient*] Quia non insistentes viæ vnicæ ac soli ad S A P I E N T I A M Regiæ, (quæ T I M O R D O M I N I) non rectè quærunt nec inueniunt eam: in sophismatibus ambulat, fanaticisque sapientiæ mundanæ insipientis deliriis; quare per

vias tenebrosas hasce, seducentes à veritate, deuant à linea recta ad finitram, nihilque prodest iis, quamuis summo surrexerint manè. Discamus igitur, impossibile esse, DEVM sinè DEO quærere, inuenire & nosse; aut, loqui de DEO sinè DEO. Vnde illud; *Non loquaris de DEO absque lumine*. Nam sinè eius Numine, sinè eius Lumine, nihil est in homine, nihil est innoxium, vt canit Ecclesia.

58 **Eò quod exosam habuerint DISCIPLINAM, & TIMOREM DOMINI non susceperint.**

Verf. 29.

Eò quòd oderunt Scientiam, & TIMOREM JEHOVÆ non elegerunt.

58

Causa, cui deuiè mortales à veritatis linea recta, in quouis scibili.

59 **Nec acquieuerint CONSILIO ME O, & detraxerint vniuersæ correctioni meæ.**

Verf. 30.

Nec acquieuerunt consilio meo, spreuerunt vniuersam increpationem meam.

59

Eò quòd, &c.] Quapropter, qui aures habet ad audiendum, audiat, quid Spiritus veritatis dicat filius hominum.

60 **Comedent igitur de fructu viæ suæ, & consiliis suis saturabuntur.**

Verf. 31.

Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.

60

Comedent igitur, &c.] Fruantur igitur studiorum laborumque suorum fructibus, pugnantibus è diametro cum fructibus Theo-Sophiæ. At quinam sunt isti? Egregii scilicet, puta, vanitas, dolositas, sophismata, avaritia, (radix omnium malorum) superbia, (cui resistit DEVS) confidentia mendax, stultitia, desperatio, ignominia, tristitia, conscientia malæ stimulis, (cuius vermis nõ moritur) cõfusio, & mors æterna, quæ infernus. Ad saturitatem, imò ad nauseam vsque vtantur consiliis suis peruersis. Cum noluerint obcedere SAPIENTIAE veræ, dantur (iusto DEI iudicio) in sensum reprobum, vt obcediant spiritui tenebrarum, mendacii, errorum atque seductionis, abeuntque toti in pus corruptum. Nec fit volenti iniuria: deseruerunt DEVM, quapropter &, contra, DEVS iure deseruit illos, vt suo se consilio peruerso, peruersè regant ac perdant. Perditio illorum expis. Voluerunt; habeant.

61 **Quia requies simplicium interficiet eos: & prosperitas stultorum perdet eos.**

Verf. 32.

Auersio paruulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos.

61

Auersio paruulorum, &c.] Defectus siue rebellio hæc, deducit eos ad interitum: nam, malum consilium, consultori pessimum. *Prosperitas stult.*] Rebus mundanis coram mundo benè succedentibus, excæcantur corda impiorum, quo minus possint admittere correctionem salutarem. Crux & tribulatio, vox DEI ad pœnitentiam.

62 **Qui autem ME audierit, absq; terrore quiescet, & abundantia perfruetur, timore malorum sublato.**

Verf. 33.

Qui autem obædit mihi, habitabit confidenter, & requiescet à timore mali.

62

Qui me audierit, &c.] Vide vers. 336. & 337. cum aliquot tam præcedentibus, quàm subsequētib. Pteras nullum potest afferre timorem mali, sed spem & præmium vitæ: est enim arbor vitæ, cuius fructus pax & gaudium Spiritus. *Abundantia perfructur]* Dominus pauperes implet bonis, & diuites dimittit inanes. Gloria & diuitiz in domo timentium Dominum.

Quapropter, rectè ac sapienter
vir sapiens concludit
& admonet:

63 **Melior est SAPIENTIA, quàm vires: & vir prudens quàm fortis.**

Sap. 6.
Vers. 1.

In Græco non extat Codice.

Prou. 16, 32.
Ecclef. 9, 18.
Ecclesiast.
7, 20.

Melior est SAPIENTIA, &c.] Est enim fons omnis Boni, quemadmodum à Sapiente sapienter passim in Prologo hoc docemur. Vide vers. 45. & 327. Et certè SAPIENTIA Diuina præstat omni robore: nam vnica sæpe serua pique precatione magna frangitur potentia. Sic Moses, eleuatis manibus, fregit potentiam Amalek, Exod. 14, 11. Iosaphat vnico hymno fregit robur filiorum Ammon & Moab, dissipauitque exercitum eorum, 2. Paralip. 20, 22. Quoties Dauid sæuitiam Saulis, aliorumque hostium, hymnis suis, fregit: Qui occultam rerum Naturam intelligunt, multa possunt edere talia documenta, quæ vulgus pro miraculis habet. Et naturalibus viribus multos adiutos esse heroas, testantur historiz. Quoties verò insigni prudentia obrinetur victoria aut causa aliqua, aut seruatur populus: nonne Iosephi Sapientia seruata Ægyptus? Danielis, Persia? Mo- sis, populus Israëliticus? Hic certè Sapientia melior fuit, quàm vires.

64 **Audite igitur Reges, & attendite, & discite iudices finium terræ.**

Vers. 2.

Audite ergo (quoque) Reges, & intelligite, discite iudices finium Terræ.

64

Magnates ad iustitiam & Sapientiam adhortatur Sapiens.

Audite ergo Reges] Qui omnia vestra præsidia collocatis in arma & milites; cur non potius conducitis milites Sapientiz, qui Diuinæ Cabalæ & Cælesti Mageiz incumbunt, qui armis Sapientiz & Prudentiz pugnent, & regiones vestras sospitent? Iosephos & Danieleles conquirite, qui præsidia firmissima, & arma habent in virtute, Diuina & Naturali Sapientia. Intelligit hic quoque Sapiens per Reges, Magistratus omnes; Rectores ac gubernatores Ecclesiasticos, Politicos atque Scholasticos, è quorum nutu ac gubernatione administratio pendet totius Orbis Terrarum.

65 **Præbete aures vos, & qui continetis & multitudines, & placetis vobis in turbis Nationum.**

Vers. 3.

Aures præbete moderatores populi, quique Nationum multitudines gloriamini.

65

Qui

Qui continetis, &c.] Tam in statu Ecclesiastico & Scholastico, quàm Politico. Vos SAPIENTIAE veræ, Bonorum & Donorum eius; qui gaudetis appellari interpretes & possessores, in Vniuersitatibus, Academiis, &c. Vos, inquam, qui continetis, hoc est, regitis ac gubernatis multitudines iuuentutis, vos (dico, & ipsi, officiorum nominibus attestantibus, dicitis) Reges quoque, id est, Rectores populorum estis: & vos, inquit Sapiens, discite atque docete SAPIENTIAM: non tantum ex Ethnicorum quorundam malè sanorum (inter quos tenebrio ille Aristoteles princeps & antesignanus) fanaticis deliramentis; verùm potius ex fontibus librorum SS.^m Scripturæ atque Naturæ, & ex DEO ipso, loquente in vobismetipsis Theosophicè purgatis Diuinitusque illuminatis. Ad legem igitur & testimonium dictorum librorum probet ac iudicet SAPIENTIAE veræ amator OMNIA; IGNIS professor DEI Physico. Chemicè Veritati testimonium perhibebit; Experientia, quæ refutat syllogismum, Praxeos suo sigillo Veritatem confirmabit. Non igitur hominis mendacis in Scholis regnet auctoritas, sed solà Diuinæ voluntatis, iuxta SS.^m Scripturam, Naturam & Conscientias vestras rectas, VERITAS. *Multitudines*] Non gloriandum est de multitudine populi, sed de prudenti administratione, quæ fit ope Sapientum virorum, qui animos hominum flectere, vobis conciliare, & in officio continere possunt, qui vtilia prospicere, damna præuidere, aduersa profigare possunt, pietate, virtute, oratione, prudentia.

66

Quoniam à DOMINO vobis dominatio data est, & potestas ab Altissimo, quæ in opera inquireret vestra, & consilia perscrutabitur.

Verf. 4.

Quoniam data est à DOMINO potestas vobis, & qui virtus ab ALTISSIMO, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur.

66

Rom. 13, 1.

Virtus ab ALTISS. &c.] Nec enim sufficit habere regiones, populorum multitudines, in eisdemque potestatem, sed necesse est Sapientiam quoque & prudentiam regendi populum, à DOMINO petere, petendo inquirere; inquirendo apprehendere, apprehendendo exequi. A Summo enim rerum omnium gubernatore potestas in populos, & Sapientia rectè eà videnti, dimanat. Non igitur vestris & solis humanis consiliis populum regite, sed consiliis diuinis, quæ per Sapientiam Theo-Sophicam inquirenda & apprehendenda est. *Qui interrogabit, &c.*] Videte ergò Tyranni, vt habeatis quod respondeatis pro tyrannide, tam erga peregrinos, quàm subditos vestros: Theosophistæ, defanatico, impio, blasphemus & insanabili, quo insolenter laboratis, disputandi cacoëthe: iure peruersi, pro iniustitia, quàm strenuè exercetis: Pseudo-Medici & Academici nonnulli (reperiuntur enim Orthodoxi) pro in Naturæ secretis cæcis & claudicantibus, Antesignanis patronisvè vestris quibusdam, quorum auctoritates pestilentissimæ (malitiose à vobis postpositis SS.^m Scripturæ atque Naturæ libris; DEO ipso, SAPIENTIAE suæ Spiritum non audientes, IGNE, Naturæ artificiosissimo ac sagacissimo interprete; EXPERIENTIA, denique, Veritati testimonium acclamante) peruersè imprægnant ac regunt

sensus, rationes, mentesque vestras: quibus imbuti atque seducti, in Doctrinæ salutaris capitibus summè necessariis, & vos (reclamantibus interdum conscientias nonnullorum propriis) sinistrè imbutis, perniciosissimè seducitis, ac delirare facitis blandissimum iuuentutis florem. Væ, væ, in die iudicii vobis qui talia & tanta perpetratis. Non fingo hæc; ante me, super malo isto diabolico, ex animo conquesti sunt multi sancti Patres, conquerruntur mecum viri anterioris nostræque ætatis Doctissimi, inter quos *Reuchlinus, Erasmus, Lutherus, H. C. Agrippa, Philippus Theophrastus Paracelsus, Vigelius*, aliique studio SAPIENTIÆ veræ inclyti, fere innumeri; imò omnes, qui veritatem ex animo factam testam volunt. Resipiscite ergò aliquando toties admoniti, & conuertimini ad melius, emendateque peruersum & docendi & discendi methodum vestram, ac veritati palmam tandem concedite. Sed vereor, vt canes rabidi ferant lorum. O tempora! ô mores!

67

Quoniam cum essetis ministri Regnorum ¶ nõ rectè iudicastis, nec custodistis ¶ LEGEM IUSTITIÆ, neque secùdum ¶ voluntatem DEI ambulastis.

Verf.s.

Quoniam quum essetis ministri Regni ¶ eius, non rectè iudicastis, neque legem conseruastis, nec consilium DEI estis sequuti.

67

Ministri Regni eius] Hinc patet clarè, Regna esse DEI, & principibus personis ad tempus solummodo concessa. Cum ergò, ô Reges & Principes omnes, ministri solum sitis DEI Regnorumque eius; nolite ex vestra, sed DEI, DOMINI vestri, voluntate, Regnum administrare. Iustitia DEI, est voluntas DEI, quã per SAPIENTIÆ Spiritum inquirete: si secus, nondum rectè iudicare didicistis. *Non rectè iudicastis*] Non rectè docuistis, vos qui estis mancipia Græcorum quorundam mendacium: fuistis & estis seductores & deprauatores teneræ iuuentutis. O audaciam pestilentem! Quocirca admoniti à Sapiente nostro SAPIENTIÆ que tot ac tantis interpretibus fidelibus dilectis, Ethnicorum quorùdam non illuminatorum falsitatum luminis derelictis, & vltra montes Caspios in exilium relegatis, ad veritatem tandem conuertimini, & ad SOPHIÆ supercælestis Fontem anhelantes Theo Sophicè, Christiano Cabalisticè, Diuino-Magicè, & Physico-Chemicè, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando ac Laborando, properate catholicon, triumum, ad libros, inquam, SS. Scripturæ, Naturæ, & vosmetipsos pœnitentiæ methodo regeneratos, Theosophiæque radio illustratos: illic laticem haurite æthereum, & bibite pro saturitate mentium vestrarum. Huius venas non Sophisticè, sed Theosophicè scrutemini: reperietis ibi SAPIENTIÆ Mineram; & ex hac aquas viuas salientes in veritatem Physicam, Physico-Medicã, Physico-Chemicam, Physico Mageicam, Hyperphysico Mageicã, Ethicam, Politicam, Cabalisticam, Theosophicam; OMNEM. Physice & Ethice Christianæ Danæi, (vt taceam aliorum in hoc argumento labores & scripta) pudefacient Veritatis antagonistas. *Legem iustitiæ*] Diuinæ: In SS. Scriptura, Natura & Conscientiis vestris Diuinitus collocatam, triumam.

Voluntatem

Voluntatem DE I] Reuelatam & traditam in prædictis Biblicè, Macro & Microcosmicè.

68 Horrendè & citò ☞ appa-
parebit vobis: quoniam
☞ iudicium durissimum
in his, qui præsumunt, fiet.

Verf. 6.

*Horribiliter superueniet vo-
bis & repente, quoniam iudicium
in proceres seuerissimum exerce-
bitur.*

68

Apparebitis] Veniens enim veniet, & non tardabit DOMINVS. Habac. 2, 3.
Iudicium durissimum] Quemadmodum timent faciem Regis ministri: ita
vos timete Regem summum, cuius ministri estis. Nam vis illata populo, &
iniuria, quæ læditur Iustitia, magnam vim contra se excitat: & Iustitia
stringit gladium aduersus eum; qui eam iniuste administrat.

69 ☞ Exiguo enim cōcedetur
Misericordia, ☞ potētes au-
tē potēter tormēta patiētur.

Verf. 7.

*Nam infirmi homines digni sunt
misericordia: in potētes verò
inquiretur acriter.*

69

Exiguo concedetur, &c.] Nam, cui plus datum est, plus ab eo requiretur.
Potētes autem, &c.] Quemadmodum procera arbor cæsa, aut fulmine icta,
magnum edit strepitum: ita tragicos & horrendos exitus habent, qui abu-
si sunt magna potentia. Igitur Spiritu sapientiæ opus est, qui consilia gu-
bernet, auxilia præstet, euentum dirigat.

70 Nec enim personæ cuius-
quam parceret omnium D O-
M I N V S, nec magnitudinem
verebitur, quoniam tam in-
firmum quàm summū I P S E
creauit, & pariter prouiden-
tiam habet omnium.

Verf. 8.

*Non enim subtrahet ☞ per-
sonam cuiusquam D E V S, nec
verebitur magnitudinem cuius-
quam, ☞ quoniam pusillum &
magnum I P S E fecit, ☞ & æ-
qualiter cura est illi de omni-
bus.*

70

Deut. 10, 17.
2. Par. 19, 7.
Iob. 34, 19.
Ecl. 35, 16.
Act. 10, 34
Rom. 2, 11.
Galat. 2, 6.
Ephes. 6, 9.
Coloss. 3, 25.
1. Pet. 1, 17.

Personam] Nemo DE ò placet, quantumuis magnus & illustris, qui non
est cultor S A P I E N T I Æ, in quo Timor I E H O V Æ sedem suam non ha-
bet. A quo recessit Spiritus I E H O V Æ, ille cum Saule ruit in exitium. In
quo nihil est Diuini, hunc deserit DE I Consultrix S A P I E N T I A. *Pu-
sillum & magnum, &c.*] Pauperem & diuitem, vt habet Sapiens in Prouer-
biis. *Æqualiter est illi cura, &c.*] Hæc est vera Sapiētia, intelligere, DE VM,
curam agere omnium hominum, & radios benevolentiae suæ in omnes
spargere: Bonitatem omnibus communicare, inuidere nemini. Ergo ne-
mo contemnendus, nemo opprimendus, nemo abominandus. Magnum
D E V S non plus curat quàm pusillum: nec nauci præferet nobilem (vt
magis ei parceret tempore computationis, *wen er heisset / redde rationem
villicationis tuæ*) plebeio. *Er schenckt es keinem / er tastet einem so wol auff die
schwarten als dem andern.* Vide vers. 38. & 41.

71 Potentibus verò vehemens instat inquisitio. | *Verf. 9.* | *Fortioribus autem fortior instat cruciatio.* 71

Fortioribus, &c.] Fortem DEVS fortius prostermit, quicumque fortitudine sua contra DEVM & homines abutitur. Quia magna fortitudine fortes prostermendi, & pusilliterigendi veniunt. Non audiatur illud: Dat veniam coruis, vexat censura columbas. *Er brauchet vnd administriret das rechte Recht.*

72 Non (enim) est Sapiencia, nō est prudentia, non est cōfiliū *¶* contra DOMINVM. | *Prou. 21 Verf. 30.* | *Non est Sapiencia, neque intelligentia, neque consilium contra JEHOVAM.* 72

Contra DOMINVM] Cum omnis vera Sapiencia sit à DEO; contra DEVM, vera Sapiencia militare non potest: Sapiencia autem, quæ contra DEVM est, non est DEI Sapiencia, sed mundi, nec habet DEVM auctorem, sed diabolum. Stultitia igitur est, si tenebræ militant aduersus Lucem, sicut muscæ contra elephantem. SAPIENTIA DEI Lux est, quam nulla humana Philosophia obfuscare potest; Lucidior est omni humana & serpentina calliditate: ideo penetrabit, perumpet, & palmam obtinebit contra omnem sophisticam. Quando illucescet hora & dies veræ Sapiencia, euanescunt omnes larvæ umbratilis philosophiæ. Quemadmodum, orto Sole Iustitiæ Iesu Christo, omnes umbræ & larvæ profanarum religionum euanuerunt; & adhuc Solem illum splendens extinguere frustra nituntur tenebræ falsarum religionum; (Quod enim DEVS decreuit, non potest ab hominibus mutari.) Et sicut Iudæi frustra conantur extruere & instaurare templum Hierosolymitanum: ita veniet propediem tempus, quo emergit NOVALYX THEOSOPHICA, quam Sapientiali nostri, frustrâ extinguere conabuntur.

(Nam)

(Nam).

73 Tuam verò manum ut quis effugiat, fieri non potest: quippe Mundus ipse iustorum vindex est. | *Sap. 16. Verf. 35.* | *Tuam, ô DOMINE, manum effugere impossibile est: etiam vindex est ORBIS iustorum.* 73

Tuam manum, &c.] Manus DEI in omnibus creaturis. Estque duplex: Auxiliatrix, & Vltrix. Auxilium manus DEI sentimus, quando Sol nobis fulget; quando nobis spirat Aer; quando vernat Terra; quando humectat aqua. Vltricem verò DEI manum sentimus, quando Sol negat influxum; violentia ventorum ingruit; terra sterilefcit; aquæ inundant; omnes creaturæ vindictam in nos exercent; & quando totum Macro Cosmum DEVS in nos concitat, ut Cælum fundat fulgura, pestes, famas. Et quia DEVS manu suâ Cælum & Terram concludit, ideo effugere ipsius manum, impossibile est. Si Microcosmum respicias, quam facîle est DEO, auferre

Etiã CREATAVRA vindictam exerceat iustâ in malos. S. p. 5. y. 18. & vsque in finem. & cap. 19.

mentem,

mentem, immittere, huius loco, insaniam ac furorem, auferre Sapientiam, & in brutum conuertere, vt testatur exemplum Nebucadnezaris. Auxiliatrix ergò DE I MANUS IN OMNIBVS Agnoscenda: Vltrix verò IN OMNIBVS Timenda.

74

Ad vos igitur spectant sermones mei, **Q**uò tyranni, vt discatis SAPIENTIAM, neque offendetis.

Sap. 6.
Vers. 10.

Ad vos ergò Reges (non abs re Sophus noster iterum acclamat) sunt hi sermones mei, **Q**uò vt discatis SAPIENTIAM, & non excidatis.

74

O Tyranni] Tyrannos appellat Reges ac Principes, in bonam partem. *Tyrannos, Dominus, vel Rex*: Sic enim Trogus, Reges, inquit, ad huiusmodi fastidium maiestatis, sp: etata inter bonas moderationse prouecti, Tyranni ob fortitudinem vocantur. *Tyrannia, regna*. Hinc Euripidis illud, *Εσφι τυραννις εσφι αυουα*, hoc est, *Sapientes fiunt Reges Sapientum consuetudine*. Et sic nomen illud apud veteres contumeliosum non fuit, nec magis inuidiosum, quam Regum. Postea verò, malitià crescente, cum superbi regnare cepissent Reges, Tyranni nomen ad illos tantum translaturum est, qui non iure & legibus æquis, sed vi & animi libidine dominabantur, fecitque crudelitas eorum, vt nomen illud malè audierit. vers. 64. Græcus textus eos βασιλεις, hoc est, Reges appellauit. Intelligit autem non tantum Magistratum Politicum, verum quoque (vt ante dictum) inclusiue Ecclesiasticum atque Scholasticum. *Vt discatis Sapientiam*,] Discite, quemadmodum decet Philosophos genuinos; SAPIENTIAM VERAM: nã (certum est) maior pars vestrum in vestibulis potius hæret & corticibus, vusque versetur labyrinthis Scientiarum & Artium earum, quæ riuuli sunt Bonorum & Donorum SAPIENTIE, quàm Scientiis & Artibus ipsis; nedum circa SAPIENTIE nucleum, aut SAPIENTIAM IPSAM: cum Sophiæ pedisequas & Virgines quasi cubiculares ne vix è limine salutis extremo, nedum labia earum, osculo theoriæ aut praxeos, Theosophicè osculimini mellita: imò, pedibus conculcetis, anathematis fulmine diabolicè percutiatis; ob solum, quod dolendum, abusus (?) & adamicos, illarum Christianos, non Christianè damnetis: Vide vers. 113. Hoc maioris nostri quam plurimi questi sunt, hoc nos querimus, hoc posteri nostri querentur, euersum esse vetustissimorum CABALISTARVM & MAGORVM, hoc est, SAPIENTVM, philosophandi modum Sapientem: regnare sophismata, in deterius & in omne nefas lapsos sapientes mundi huius immundi insipientes omnes, secumque trahere (O DEVS!) ad interitum, qui sequuntur eos. Vide vers. 112. cum aliquot sequentibus. Item 28. & 187.

75

Qui enim iura officiaque Sanctitatis sanctè conseruauerint **Q**uò sancti censebuntur; hi que instituti, habebunt quod respondeant.

Vers. 11.

Qui enim custodierint **Q**uò IUSTITIAM, iuste iudicabuntur, & **Q**uò qui didicerint iusta, inuenient quid respondeant.

75

IUSTITIAM] Diuinam: in SS^a Scriptura, Natura & Conscientiis nostris Diuinitus traditam ac scriptam. Qui hanc Iustitiam custodierint, iustè iudicabuntur: quia **SAPIENTIA** ipsa, coram patre suo testimonium perhibebit illis, ipsos fuisse ac esse Doctrinæ ac Disciplinæ filios, **SAPIENTIÆ** fideles dilectos. *Sancti censentur*] Non qui umbram iustitiæ & sanctitatis sectati sunt, *μὴ φωνῆς ἔχοντες τῆς εὐσεβείας*, *Die nur einen Schein haben der Gottseligkeit*: sed qui fuerunt vera iustitiæ, pietatis & sanctitatis, organa, per quæ fides viua, & Spiritus sanctus, vera exercuit iustitiæ & pietatis opera: sancti iudicabuntur, hoc est, habebunt viua pietatis & fidei saluificæ testimonia, quæ pro ipsis respondebunt. *Didicerint iust.*] Quæ vera, recta & iusta sunt, in **OMNISCIBILI**. At vnde? Ex libro **DEI** Catholico, triuno, videlicet, SS.^a Scripturæ, Naturæ, Mentisque nostræ purgatæ Diuinitus illuminatæ. Est enim Mens mentis **IEHOVAH**. Et quomodo? TheoSophycè, Physicè, Physico Medicè, Physico Chemicè, &c. vt docet Amphitheatrum hoc: Orando ac Laborando. vers. 187.

76 Concupiscite ergò sermones meos, diligite illos, & habebitis **DISCIPLINAM**.

Vers. 12.

Expetite itaque sermones meos ac desiderate, & Eruditionem consequimini.

76

Et habebitis DISCIPLINAM] Et, per consequens, omnes Disciplinæ utilitates atque fructus, passim in hoc Prologo à Sapiente nostro enumeratos.

77 Si delectamini sedibus & sceptris ò Reges populi, diligite **SAPIENTIAM** vt in perpetuum regnetis.

Ibidem
Vers. 22.

Si itaque solis sceptrisq; delectamini, Reges populorum, honorate SAPIENTIAM, vt perpetuum regnetis.

77

Vt in perpetuum regnetis] Vt sitis hæredes **SAPIENTIÆ** æternæ, Solius enim pietatis atque virtutis flos (qui **SAPIENTIÆ**) perpetuus.

78 Diligite, (ò diligite) **LUMEN SAPIENTIÆ** omnes, qui præestis populis.

Vers. 23.

In Græco non habetur.

Lumen S A P.] Omnes qui (siuè Politicè, Ecclesiasticè aut Scholasticè) præestis populis, **LUMEN SAPIENTIÆ** Æternæ diligite: Lumen, inquam, Veritatis Diuinæ Diuinum, Diuinitus ortum & lucens in SS.^a Scriptura, Libro Naturæ, & Anima aut Mente, hominis Theosophicè purgati, mundata. Mundus noctua ad Lucem hanc. O Lumen de Lumine æterno æternum, illumina (quæ so) mentē meam radio Lucis tuæ Diuinæ, luceas, oro, in Mineræ templo Micro-Cosmico meo, vt cognoscam te in me, & me in te, in **SAPIENTIA** ÆTERNA, sola vera, Amen, vers. 176. In tuo enim Lumine videbo Lumen trium, SS.^a Scripturæ, Naturæ Mentisque meæ ignorantiz ac superfluitatum tenebris (ah turpiter!) obscuratum. Vide vers. 226.

Sapien-

Num. 27, 16
1. Reg. 14, 11.
3. Reg. 3, 9.

79

Sapientum autem multitudo est Mundi salus, & Rex prudens stabilimentum populi:

Verf. 26.

*Multitudo enim Sapientum
& sanitas est orbis Terrarum,
& Rex Sapiens stabilimentum populi sui.*

79

Sanitas orbis Terrarum] Quærent multi, cur mundus totus in malignitate positus? Respondeo, loci huius doctrina monitus: Quia stultorum plena sunt omnia: aliàs, mundus non esset immundus. Nam multitudo Sapientum, sanitas est orbis terrarum. Vndè autem tot insipientes? Propterea quod non obædiunt monitis Sapientum, verf. 32. Cur non obædiunt? Propria malicia, quæ etiam arguet eos, Ierem. 2. 19. Voluerunt, habeant. *Rex sapiens, &c.*] Væ populo, exclamat Solomon, Ecclef. 10, 16. Væ populo cuius Rex, (Politicus, Ecclesiasticus aut Scholasticus) puer est: (hoc est, insipiens, verf. 205. & cuius Principes manè comedunt. Beata Terra, cuius Rex (virtute) Nobilis est, & cuius Principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendum, non ad luxuriam. Firmus enim populi status consistit in Sapientia & Prudentia Regis: debilis, in luxuria helluonum, quos perdit crapula. Est certè anima sicca, prudentissima. Notate hoc vos, qui estis amphoræ Bacchi; & emendate sinistram hunc viuendi ac bibendi modum: *Sonsten sauffet ihr euch zu Narren/ frant/ arm/ vnd endlich zum teuffel gar in die Helle. Verf. 305.*

80

Ergò accipite DISCIPLINAM & per sermones meos, & proderit vobis.

Verf. 27.

Quapropter sermonibus meis erudimini, & utilitatem percipietis.

80

Per sermones meos] Per Legem atque Doctrinam meam, quam vobis trado: quæ in Amphitheatro hoc, ex fonte catholico triuno, dextrè proponuntur. Qui SAPIENTIÆ fructus desiderat, arborem eius, quæ est Verbum & Eloquium DEI, plantet in corde tuo, & tunc vescetur fructibus eius.

Discite igitur, ô mortales, SAPIENTIAM!

Et,

81

Diligite IUSTITIAM, qui iudicatis Terram.

Sap. 1.
Verf. 1.

Diligite IUSTITIAM, qui iudicatis Terram.

81

3. Reg. 3, 3.
Esaie 56, 1.

Iustitiam] Id quod iustum & æquum est, in SS. Scriptura, Libro Naturæ, & Conscientiis vestris rectis. *Qui iudicatis*] Ecclesiasticè, Politicè atque Scholasticè.

Hic inferatur figura à secundi gradus.

II. GRADVS PROLOGETICVS SECVNDVS EXPOSITVS.

Sapientiam
cuiusque fru-
ctum & viam
quæredam;
inque illa
constanter
perseueran-
dum docet
ac admonet
Sapiens.

82 Audite filii Disciplinam | Prou. 4 | *Audite filii DISCI-* 82
Patris: & attendite ad scien- | Verſ. 1. | PLINAM patris, & attendi-
dam Intelligentiam. | te, vt ſciatis PRVDENTIAM.

Audite filii] Viam legitimam ad SAPIENTIAM cuiusque fructum feliciter adipiscendum, monstrat hic Sapiens disciplinam nempe Patris audire, qua vitiosi in primis corriguntur affectus, ut luminis diuini fiant capaces. Quò enim magis caro domatur, eò plus Spiritus illuminatur. Audire doctrinam, & audiendo obedire, & obediendo gubernationem à DEO petere, est initium veræ ILLUMINATIONIS.

83 Quia doctrinam bonam | Verſ. 2. | *Donum bonum tribuam* 83
do vobis: Legem meam ne | *vobis, LEGEM meam ne de-*
derelinquatis. | *relinquatis.*

DONUM bonum] Bonum, idque Donum. Quodnam? Summum, quo nihil maius, Catholicon, Tertriunum, videlicet, I E H O V Æ, Creaturæ atque Naturæ, & vestri ipsius Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem atque Fruitionem: de quo feliciter adipiscendo, agit Amphitheatrum hoc nostrum. Sed quomodo hoc? Respondet SAPIENTIA ipsa: Legem meam, inquit, ne derelinquatis. Quasi diceret, ah, rogo, vos filii charissimi, ne derelinquatis Legem meam: ecce, si fideliter adhæseritis mihi, si permanseritis in Lege mea, tribuam vobis mea Bona & Dona infinita, abscondita in V E R B O meo, Biblicè, Macro & Micro. Cosmicè tradito ac scripto.

Correctio
Dæi cum
lætitia fe-
renda.

84 DISCIPLINAM DO- | Prou. 3. | CORRECTIONEM J E H O- 84
MINI, fili mi, ne abiicias, | Verſ. 11. | V Æ, fili mi, ne abiicias, & ne ta-

ne

85 **¶** nec deficias cum ab eo corripieris.

dio afficiaris propter increpationem eius:

Hebr. 12, 5.
Apo. 3, 17.

Nec deficias, &c.] Omnis enim afflictio vox DEI ad pœnitentiam. Hinc Psal. 119. 71. *Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discerem iustificationes tuas.* Consolatoriè inquit IEHOVAH Psal. 50, 15: *Inuoca me in die tribulationis, & ego eripiam te.* Orate igitur, ieiunantes, sine ira & hæsitatione: sine ira, ne irascimini, existimantes vos aut sine DEI consilio, aut iniuste affligi: (ò quàm sæpè sic tentantur etiam pii! expertis crede) sine hæsitatione, firmiter credentes, DEVM vobis opitulaturum. Disciplinam igitur accipite, tanquam beneficium paternum, quo vocemini ad pœnitentiam, & cognitionem misericordiæ Diuinæ. Afflictionè fides confirmatur, cum experimur nos à DEO iuari. Non tentatus qualia scit? Tribulatio est Schola practica, & parit experientiam.

85 **¶** Quem enim diligit DOMINVS, corripit: & quasi pater in filio, cõplacet sibi.

Verf. 11.

Quem enim diligit IEHOVAH, increpat, & veluti pater filium quem valdè amat.

85

Quem diligit DOMINVS, &c.] Huc pertinet Psal. 73. totus: qui est *Asaph.* Hunc lege.

86 Apprehende correctionem, ne dimittas: custodi eã, quia ipsa est **¶** vita tua.

Prou. 4
Verf. 13.

*Tene **¶** DISCIPLINAM, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est via tua.*

86

DISCIPLINAM.] Doctrinam & pietatem, quæ ad OMNIA vtilis: hoc est, Timorem DOMINI. *Vita.]* Emendet igitur vitam, & ambulet in SAPIENTIÆ viis, qui vult acquirere vitam: Impossibile est, sine vita acquirere vitam. Disciplinæ fructus, est vita; ferociæ, exitium.

87 VERITATEM eme, & ne vendas: eme Sapientiam & eruditionem, & intelligentiam.

Prou. 23
Verf. 23.

***¶** VERITATEM eme, & noli vendere SAPIENTIAM, & DOCTRINAM & INTELLIGENTIAM.*

87

VERITATEM eme.] Da operam, vt hauriendo à DOMINO voluntatem, tibi compares Veritatem: nec postponas SAPIENTIAM veram; Ethnicorum quorundam, Diuinitus non illuminatorum, nugis falsitatum. Hoc significat, non vendere SAPIENTIAM, vide verf. 201. *Mundus vult decipi; velis tu sapienter erudiri.* Quomodo autem emitur Veritas? nullo sane argento: sed pia inuestigatione, assiduis precibus, & laboribus indefessis in Oratorio & Laboratorio.

88 Manè semina semē tuum, & vesperi ne quiescere facias mantum tuam.

Ecc. 11.
Verf. 6.

***¶** Manè (quoque) semina sementem tuam, & vespere ne cesset manus tua.*

88

Manè semina, &c.] Quemadmodum cælum Macro-Cosmi, matutino & vespertino rore terram fecundat, & Micro-Cosmum quoque recreat: ita tu *manè* semen sparge piarum precationum, & vesperti Laudum Diurnarum. Et quemadmodum auroram Musis amicam veteres dixerunt; ita tu auroram Angelis bonis amicam statuito. Fecundissimum est semen, oratio ad DEVM: fructuosissimum semen est, liberalitas, beneficentia & eleemosyna: Opera charitatis semina sunt lætissima: emendatio totius vitæ est semen optimum. Hanc sementem in flore iuventutis, vsque ad vespertinum senectutis, seminabis, donec sequatur messis vitæ æternæ.

89

Dulce (enim) *☉* LVMEN, & delectabile est oculis videre SOLEM.

Verf. 7.

Dulcis quidem est LUX, & iucundum est oculis intueri Solem.

LVMEN, &c.] Summa, purissima, immaculata LUX DEVS est, LUX vera Christus est, & SOL Iustitiæ: LUX & LVMEN SAPIENTIÆ, Spiritus sanctus est: LUX est Angelus: LUX est, veritas, via, lætitia: LUX est amictus, est vestimentum DEI. O quam iucundum est Lucem illam æternam, infinitam, oculis Mentis intueri, & Mentem attingere; Increatam & incarnatam LVCEM fide amplecti in Salvatore: creatam LVCEM in Angelis contemplari: fulgentem in Macro Cosmico LVMINE Naturæ, in Luminaribus Cæli admirari: Lucentem in anima Micro-Cosmi excitare; & admirabile illud VRIM in Lapide Benedicto, Sole Philosophorum cernere. Dulce enim hoc Lumen & delectabile, clarius Aurorâ, pulchrius Lunâ, splendidius Solè. Effigies enim est fulgentis, resplendentis & clarificatæ faciei, & Lucis Candore albicantium vestium Salvatoris. Dilectus enim meus candidus & rubicundus, cui corpora nostra regenerata & glorificata erunt perquam simillima, quando fulgebant instar luminarium cæli, O dulce Lumen, & oculis delectabile!

89

Psal. 104, 2.

90

Vade ad formicam piger, vide vias eius, & sapiens esto:

Prou. 6.
Verf. 6.

☉ Vade ad formicam, ô piger, & considera vias eius, & discite SAPIENTIAM.

90

Vade ad formicam] Non ad formicam tantum, sed etiam ad animalia quævis: in vnoquoque enim horum Sapentia aut Prudentia experiens relucere scintillam. Auentinus, in annalibus Boiorum, proluxa probat historia, CICONIAM coniugalis castitatis esse studiosissimam, adeo, vt sociam propriam, adulteram si fortè deprehenderit (quod ore potest) vnâ cum pullis in adulterio à matre conceptis laniet ac discerpat. De CANVM fidelitate phalecion extat non inelegans Iacobi Mycilli, cuius initium est:

Inter quadrupedes, canis fidelis,

Inter quadrupedes, canis voluptas,

Inter quadrupedes, canis Patronum

Cognoscit, veneratur & tuetur, &c.

Canum fidelitatis exempla egregia multa vide apud Plutarchum lib. de industria animalium. Ideam fidei, constantia, ferocia, venustatis, lenitatis,

Excitatur piger ad laborem & Sapientia studio atque inuestigationem.

in Adamantio, lepidissimo Iulii Cæsaris Scaligeri catello, docet tumulus illius, parte poematum Domini sui prima. Nec desunt exempla aliorum, vbiuis ferè locorum. ELEPHAS, animalium terrestrium maximum, docile, clemens, prudens, memoria valens, *Φιλαθροπον*, iuxta Plinium, lib.8. Natural. histor. & *Iustum Lipsium* in Epistolis, teste quoque experientia hodierna: sciunt enim testes oculares & fide digni, quæ præstiterit magnanimitatis documenta Antuerpiæ, Vlyxeponæ, atque Viennæ, nostro tempore. ALAVDA nomen habet apud doctos, à laude, quod mire laudet DEVM, eique gratias agat pro Donis ac Bonis suis: septies etiam obseruatum est, ipsam volare in altum, seseque dimittere, priusquam assumat de terra granulum vnum pro victu. Hoccine est rationale quid laudare DEVM, eique gratias agere: Sapientiores in hisce sunt abundè multis hominibus inhumanis. Quis docuit hirundinem domum sibi tam artificiosam extruere? Quatuor, inquit Agur, filius Iace, (Prou. 30, 24. &c.) sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus: Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi: lepuscus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum: regem locusta non habet, & egreditur uersa per turmas suas: stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis. Magnus hîc de vestigiis Sapientiæ, Prudentiæque in animalibus differendi aperitur campus; sufficiant tamen in præsentia (loco quamplurimum) hæc pauca. Hoc addam: Sensit Plutarchus hæc, quæ dicuntur *ζῷα ἀλογα*, id est, bruta animalia, esse *λογικα*, hoc est, ratione prædita: (si non totali, saltem rationis atque virtutum scintillis vel atomis aliquibus dixisse potuisset) quod & Lactantius statuit, & nostro tempore Guilielmus Onciacus de mysteriis numerorum scripto peculiari agens, defendit. Et benè hi omnes (meo quoque iudicio) enserunt: dum enim scintilla Sapientiæ Diuinæ lucet in animalibus omnibus; puta terrestribus, aqueis & volatilibus, non illa prorsus irrationalia sunt, sed tantum in prudentiæ gradu hominibus inferiora: in hominibus enim relucet Sapientia longè vberior. Vereor, si quibusdam Animalibus (nec homines omnes sunt æquali gradu vel sapientes, vel prudentes) à creatore esset concessum beneficium linguæ, ne illa ipsa quodammodo satisfacerent reclamantibus. Loquelæ linguæ defectum resarciat loquela operum atque factorum. Iudicium esto penes expertos. Ingemiscencia Creaturæ ad Rom. 8, 22. non sibi vult nihil. Obiicit Psalmistæ illud: *Quibus non est intellectus*. Debile ceriè. Nonne idem de hominibus vehementibus, iracundis atque ferocibus dici solet, aliàs ratione non destitutis? Mirabilis DEVS in operibus suis; cuius Bonitatem, Omnipotentiam & Sapientiam (tam particulariter quàm vniuersaliter) loquitur, fatetur, ac præfitetur totum vniuersum: modo essent, qui obseruarent DEVM macrocosmicè loquentem, eumque intelligerent.

91

Cui cum non sit dux, nec præfectus, nec dominus. | ^{Verf. 7.} *Quæ cum non habeat ducem, nec præceptorè, nec principè.*

91

Ducem] Visibilem aut externum: internum habet, Naturam videlicet, præceptricem (quæ eam non insipienter instituit) fidelissimam ac sapientem.

92 Tamen parat in æstate cibum suum, cōgregat in messe escam suam.

¶ Parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat.

Parat in æstate, &c.] Laborandum esse, etiam à formica sapienter docemur. Theosophicè Orandum & sapienter Laborandum cuius nostrum. Ideò Paulus Ephes. 4, 28. præcipit, vt laboret vnusquisque manibus suis quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patiendi. Hæc DEI, qui otium execratur, voluntas: quia *otia dant vitia. Otium puluinar Sathana.* Apud Ezech. inter peccata Sodomæ, etiam otium numeratur, vbi c. 16, 49. sic legitur: *Hæc fuit iniquitas Sodoma, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius & filiorum eius: & manum egeno & pauperi non pargebant. Et eleuata sunt, & fecerunt abominationes: & abstuli eas, sicut vidisti.* Otium hoc loco intelligitur mane, cessatio & vacatio turpis; quod iucundum malum, & vitæ caries hecicaque ægritudo omnium bonorum: non honestum illud ac liberale, de quo infra vers. 205. Cum Minerua manum mouendam esse, rectè veneranda præcipit Antiquitas: & quidem in æstate, hoc est, in tempore opportuno. Vide vers. 170. Studium igitur & labores SAPIENTIÆ verè noli differre in crastinum, seu longum: hodie, hodie Ora, disce, observa, annota, quicquid Theosophicè suggerit tibi Spiritus veritatis: hodie, hodie Labora, & cibum SAPIENTIÆ corpori, Spiritui ac Animæ paratu Christiano Cabalæ, Physico-Magiz, & Physico Chemiz studiose. Rationis trutina diligenter perpende, ex negotio negotium feri, donec nascatur labyrinthus, ex quo nunquam extricèris. Sequere igitur bene momentem, bonosque labores (mentales & manuales) de die in diem nequam differ. Was du gutes thun vnd laboriren wilt, das thue bald. Nam vita breuis, ars longa.

93 Vsq̄uequo piger dormies? quando consurges à somno tuo?

Verf. 9.

Vsq̄uequo piger dormies? quando surges à somno tuo?

A somno] Non tantum pigritiæ, sed quoque malitiæ, derisionis, incredulitatis, ignorantis ac negligentis; tam famæ, quam vitæ, animæ & corpori, perniciosissimo. Prou. 20, 13. *Nesci diligere somnum, nesci egestas opprimat: aperit oculos, & saturat eum panibus.*

94 Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conferes manus vt dormias.

Verf. 10.

¶ Parum somnatus, parum dormitationum capiendis, parum complicationis manuum ad dormiendum:

Paululum dormitabis, &c.] Illud paululum solet crescere in immensum: iuxta illud. *Paruus error in initio, magnus in fine.* Piger moranda, fugit seipsum, & dona DEI.

95 Et veniet tanquam viator

Et veniet tanquam viator

egetas

egetas tua, & paupertas tua tanquam vit clypeo armatus.

Egestas tua, & paupertas, quasi vit armatus. Si vero impi- ger fueris, veniet ut fons messis tua, & egestas longè fugiet à te.

Ora & La- bora: Dvs dabit sine mora.

Egestas & paupertas] Non panis tantum, verum etiam SAPIENTIE, Prudentie ac Intelligentie, tam in Naturalibus, Artificialibus, Mechanicis, &c. quam in Metaphysicis atque Diuinis. Huc quadrant Prouerbia: *Labores recusans, honores recusat. Honos & otius concurrunt. Qui vult sentire com- mudo, sentiat & onera.* Sic Prou. 10, 4. *Egestatem operata est manus remissa: ma- nus autem fortium diuitias parat.* Et, ibid. 14, 23. *In omni opere bono erit abundan- tia, ubi autem verba sunt plerumq; sibi frequenter egestus.* Nullus liquidem fructus prouenit, ex sermone prolato. Germani inferiores dicunt: *Es ist mit sege gen nicht gethan.* Manus sunt in nomine Domini ad mouenda; & tunc te- quitur profectus aut emolumentum. *Si impiger, &c.*] Hinc illud: *Nufft recht und vnoerdrossen hat sich offt genossen. Primus forpat toru paterfamilias, vltimus cubet.*

96

Qui cōgregat in testate, filius intelligens est: qui vero dormit in messe, filius est confundens.

Prou. 10
Vers. 5.

Qui congregat in MES- SE, filius Sapiens est: qui autem fertit ESTATE, filius confusio- nis.

96

In messe] Occasionis aut temporis opportuni. Nam, *Fronte capillata est post hac occasio calua.* Notetur vox Ferdinadi Imperatoris; *Sape dat vnus dies, quod aliis integer non dedit annus.* Tempus igitur, locum, personas, & occasio- nem in rebus gerendis obserua: vigeatque vniuersique oblata sibi à DEO occasionem benè gerendæ rei. Paulus in eandem sententiam iubet seruire tempori, Ephes. 5, 16. *Stas est, non anni tantum sed & iuuentutis, totius vite, occasionis, temporis, amicorum, præceptorum, promotio- num, bonorum Corporis, Animæ atque Fortunæ dictorum.* Genius aut Spiritus tuus bonus potest ac vult: *Potest autem & vult, cum te impellit, quando motum in te percipis bonum.* Motus ille, illa impulsio æterna & externa, est vocatio Diuina, in qua, iuxta Apostoli doctrinam, *Orando & Laborando, fideliter permanendum.* 1, Cor. 7, 20. *Vide vers. 170, 172.*

97

Mulier stulta & cla- mola, plenaque illecebris, & nihil omnino sciens.

Prou. 9
Vers. 13.

Mulier stulta tumultua- tur, simplex est, & vscit quic- quam.

97

Mulier stulta, &c.] Sapiencia mundana est mulier illa stulta, quæ pro- pterea *stulta* vocatur, quia non est radio aliquo Sapienciae Cælestis illustra- ta. Summa stultitia est, quicquid humanum ingenium parturit absque il- laminatione Spiritus sancti; ex qua stultitia deinde sequuntur clamor, streper, & tumultuose contentiones, questiones, subtilitates, sophi- smata, quæ tandem in ventos & fumum abeunt. Nihilominus tamen

hæc fatua meretrix, fucò picta & purpurata veste induta, fraudibus suis illecebrisque inescat multos, & speciosis titulis palliat suam stultitiam, & per omnes gradus stultitiæ ducit alumnos suos, vsque ad supremam larvam. De hac vide plura vers. 107. & 117.

98 Et sedet ad ostium domus suæ super sedem, in locis excelsis ciuitatis. 98

Vers. 14.

Sedet ¶ in foribus domus suæ super sellam ¶ in excelso vrbis læo.

In foribus, &c.] Quemadmodum ostium Sapientiæ verè est timor DE & assidua preces: ita ostium domus stultitiæ est DE ignorantia, & propria phantasia, quæ in ludicris verborum tricis hæret, sese que fastuosè ostentat. Et quemadmodum vestibula domus solent esse pulchra & splendida: sic ostium stultitiæ magnis verborum ampullis est adornatum. *In excelso, &c.]* Etiam si præter fucum & lenocinia verborum inanium, mundana sapientia nihil habeat: tamen sedem in loco excelsò ciuitatis sibi extruxit, hoc est, opinionem Sapientiæ sibi conciliat, homines in admirationem sui rapit, & quasi numen quoddam ab omnibus colitur, verà Sapientiã oppressã & explosã: quemadmodum Scribæ & Pharisei & summi Pontifices in loco excelsò sedebant, id est, in magna autoritate erant, Christo Saluatore nostro, qui est vera Sapientia, profligato.

99 Vt vocet transeuntes per viam, qui dirigunt semitas suas, dicens. 99

Vers. 15.

Vt vocaret ¶ transeuntes per viam, & pergentes itinere suo.

Transeuntes per viam] Multi alliciuntur ad stultitiæ limites, vanis titulis, honoribus, stipendiis, laude eruditionis, & acquiescunt in umbratili illa & verbosa philosophia, ignari veræ Sapientiæ, quæ longè aliã viã inuestiganda & acquirenda est. Quam viam sapientissimus Rex nobis monstrat in libro Sapientiæ. Ah transeuntes per viam breuissimæ & miserrimæ vitæ huius, prudenter & piè discite dirigere semitas vestras, vt ad portam & portam Sapientiæ Æternæ perducamini.

100 Quis est paruulus, declinet ad me, & ¶ vecordi loquuta est. 100

Vers. 16.

Quisquis est simplex, declinet huc, & carenti corde dixit,

Vecordi loquuta est] Insiens & vecors & amens est, qui patitur sibi imponi à mundana sapientia, quæ inescat simplices honoribus, voluptatibus, opibus, quæ fumi instar diffugiunt & euanescent. Filii Sapientiæ quærunt honores per humilitatem, voluptates per sobrietatem, opes per benignitatem, gaudium per lachrymas, scientiam per experientiam in Oratorio & Laboratorio.

101 ¶ Aquæ furtiæ dulciores sunt, & ¶ panis absconditus suauior. 101

Vers. 17.

Aquæ furtiæ dulces sunt: & panis absconditus suauis est.

Aqua furtiva, &c.] Omnes Scientiæ non diuinitus, aut Diuino Magi-
cè, & Christiano-Cabalicè acquisite per preces & lachrymas sunt aquæ
furtivæ, nō Diuinitus datæ; ideo non sunt donâ perfecta à patre luminum
perfecta; igitur deceptorîa, fucata, nullius emolumenti. Dulces sunt, quia
acquiruntur sinè carnis mortificatione, sine vera pœnitentia, sine vero ti-
more DEI; ideo carni sunt dulces. *Panis absconditus*] Furtim acquisitus;
non est panis Sapientiæ & vitæ, quo anima alitur, sed est panis voluptatis
mundanæ, opum & honorum fatiliū; ideo suavis carni, ac læthalis animæ.

102

Et nescit simplex, quod
mortui sânt ibi, in profun-
dis inferni sânt inuitati ab
ca.

Verf. 18.

Et ignorauit quod ibi sint gi-
gantes, & in profundis infer-
ni conuiscie eius.

Ex Se-
ptuagin-
ta.

Qui enim applicabitur illi,
descendet ad inferos: nam qui
abscesserit ab ea, saluabitur.

102

Exhortatio
ad SAPIEN-
TIAM, & ob-
seruatione
Præcepto-
rum.

In profundis inferni, &c.] Hic est finis Sapientiæ mundanæ immundæ, huc
quoque omnes diuertunt eâ imbuti, inflati, turgidi. Hic splendor eorum
in tenebras, luxus in miseriam, voluptates in cruciatus; gaudium in eiula-
tum, honores in ignominiam, opes in fœditatem abominabilem conuer-
tuntur. Qui enim in hac vita non est domicilium SAPIENTIÆ ETer-
næ, Lucis Diuinæ, & Spiritus sancti; habitaculum erit tenebrarum, & hor-
roris infernalis, spirituum malorum: eò quod Lucem à tenebris, Verita-
tem à mendacio petiit. *O Eterna Veritas, doce nos; Eterna via, dirige nos; Eter-
terna Vita, viuifica nos; Eterna Lux, illumina nos; Eterna Salus, salua nos: ne in
profundis inferni epula nostra, sed in altissimis ad Sapientiam Eterna mensam affidea-
mus; satiati aspectu Diuino in æternum.*

103

(O) fili mi, custodi ser-
mones meos, & Præcepta
mea reconde apud te.

Pro. 7.
Verf. 1.

(O) fili mi, custodi sermo-
nes meos, & præcepta mea re-
conde tibi.

Ex Se-
ptuagin-
ta.

Fili, honora DOMINUM, &
ualebis; præter eum verò, ne ti-
mueris alienum.

103

Fili mi] Conuertat se DEI vE in melius, qui sepe cœcitate ignobili & mun-
dano spernis admonitiones Sapientis, tam paternas fraternasque meas.
Præcepta mea reconde tibi] Multa & serè innumerable, obiciunt spiritus
maligni & impostores, humanis ingenitè impedimenta, quibus viam ad Sa-
lutarem conuersionem & illuminationem intercludunt. Quos enim, ob-
secro, sunt Mundi illicebæ? quos voluptates, quibus quasi visos retinen-
tur corda mortalium, quemadmodum canit Poëta: *Filius tuus, vestra est
libanditia.* Et quemadmodum opio conuertuntur in somnum, eo qui v-
runtur: ita stygio & infernali opio, animi mortalium conuertuntur in so-
mnum lethæam, & profundam obliuionem rerum Cælestium. Ideo mo-

net hîc Sapiens, vt filius Theosophiæ, præcepta eius in intimos cordis penetralibus recondat, & fideli iugique memoria custodiat. Obliteratis enim viuis DE I sermonibus in pectore humano, recedit Spiritus Illuminationis & Sapientiæ, & succedit spiritus tenebrarum & stultitiæ.

Adhorratur
ad contem-
plationem
VERBI DEI,
quò retra-
himur à
seortatione
Mentis &
Corporis.

104 Serua MANDATA mea,
& viues: & LEGEM me-
am quasi pupillam oculi tui.

Vers. 2.

104 Custodi Præcepta mea, &
viues: & Legem meam tanquam
pupillam oculorum tuorum.

Et viues] Quia vita sunt inuenientibus ea. Vide vers. 27. O præclaram sententiam, plenam Sapientiæ! Quemadmodum enim pupilla sedes est radorum visiuorum & luminis visui, ita præcepta DE I sunt lux & radii luminosi in mentibus hominum.

105 Alliga ea digitis tuis; scri-
be ea in tabula cordis tui.

Vers. 3.

105 Liga Eam in digitis tuis,
scribe illam in tabulis cordis tui.

Liga eam in digitis] Tanquam in annulo recordationis. Hic ANNVLVS assistentiæ Spiritus boni, Theolophorum. *Liga præcepta mea in corde tuo inger, & circumda gutturi tuo* Prou. 6, 21. *Eruntque verba hæc, quæ ego precipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens: & ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque & mouebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine & ostiis domus tuæ,* Deut. 6, 6. Omnia, scito, nobis ad doctrinam esse scripta. Quamobrem, hîc, discere. *In tabulis cordis*] Hoc PENTACVLVM Solomonis virtuosum: non illud Nigromanticorum seu Cacomagorum phantasticum atque blasphemum: è collo Mentis tuæ suspendendum. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

106 Dic SAPIENTIÆ, soror
mea es tu: & propinquam,
INTELLIGENTIAM VOCA:

Vers. 4.

106 Dic SAPIENTIÆ, soror
mea es; & PRVDENTIAM
voca amicam tuam.

Dic SAPIENTIÆ, &c.] DEVS bone, quid hoc est? dicere SAPIENTIÆ Eternæ, SOROR MEA ES, & PRVDENTIAM DEI VOCARE Amicam meam! Ego ne mortalis hoc audebo? Quid faciam? Sapienti sapienter obtemperabo: optansque ex totis præcordiis meis, stimulo SAPIENTIÆ ipsius impulsus, lachrymasque pœnitentiales, primordiale Regenerationis *ύλη*, præ gaudio interno effundens, dico dicamque semper SAPIENTIÆ IEHOVÆ, sis amica mea, formosa mea, columba mea! Te eligo, cui dico, tu mihi sola places! Veni in hortum Mentis meæ! Veni, veni, veni, ô corculum meum! delitiæ meæ! O *Hochmabel!* à *Benabel!* ô fructuosissimum in nos SAPIENTIÆ veræ aduentum! Per placet mihi vox, quam Socrates Atheniensis Philosophus sigillo suo gerebat in sculptam, hæc: *Amicus hominis, Sapientia eius: Inimicus stultitia.* Quid, quæso, congruentius Sapientis nostri, loci citari, verbis, si de SAPIENTIA Eterna, solâ verâ, piè ac Christianè hoc intelligamus? Amicus, IHS V H

CHRISTVS, *Ἰσαβουρ* (SAPIENTIA DEI, nostri causa caro facta) certus, imò frater suavissimus, qui in te incerta cernitur. Amicus nonne magnus, qui moritur hostis amore? In hoc Archetypum fideliter imitantes, sapimus, possimus ac impetramus OMNIA, Christiano Cabalisticè, Physicomagicè, & PhysicoChemicè, Theosophicè. Per SAPIENTIAM conseruati sunt, quicumque placuerunt DOMINO à principio, vers. 270. Vide cap. 10. lib. Sapien. totum. Porro: Dixisti optimè frater, Matth. 8, 20. *Vulpes foueus habent, & volucres calididos, at filius hominis non habet vbi caput reclinet.* In me, obsecro, caput reclina: totus, tibi pateo: totus sum tuus: non vt tu conquieras, sed mihi, Corpore, Spiritu & Anima, ex te sit quies (QUIES) æterna. Concordat cum hisce nostris D. Augustinus, Medit. cap. 7. & 8. iniquens: *Amo te, DEVS meus, amore magno, magisque te amare cupio, da mihi vt amem te semper quantum volo, quantum debeo, vt tu solus tota intentio mea, & omnis meditatio mea, te mediter per dies sine cessatione, te sentiam per soporem in nocte, te alloquatur Spiritus meus, tecum fabuletur Mens mea; lumine sancta visionis tua illustretur cor meum, vt te duce, te rectore, ambulem de virtute in virtutem, tandemque videam te DEVM Deorum in Sion, nunc quidem per Speculum in anigmate, tunc autem facie ad faciem, Amen. Erue, Doctrina fili, quæ vobis.*

107

Vt custodiat te à muliere aliena, ab extranea quæ sermones suos lenit.

vers. 3.

Vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.

107

A muliere extranea] De qua vers. 117. Fornicatio cum ea, ad æternum ducit perniciem: mel enim habet in ore, fel arsenicale (rodens interiora) in corde.

108

Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in semitis eius.

Ibidem
vers. 25.

Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius.

108

Ne abstrahatur, &c.] Mundana sapientia meretrix est, illecebris suis carnalibus, vtpote fastu, arrogancia, superbia, voluptatibus, honoribus, diuitiis, mentes hominum alliciens; quibus tamen Mens humana non illuminatur, sed tenebris obscuratur, corrumpitur, fz datur. Semitz etiam ipsius deceptoriz, non perducentes ad verum finem hominis, ad veram & æternam Sapientiam, sed ad mortem & confusionem. Diuina Sapientia virgo est, quæ non iungitur, desponsatur aut copulatur cum impuris animis, sed DEI Timore imbutis, quos puritate sua illuminat, & ad fontem SAPIENTIAE, & ad primæuam lucem Christum Iesum perducit, & cum eodem coniungit. Vide infra vers. 117.

109

Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea.

vers. 16.

Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.

109

Multos vulneratos deiecit.] Multi qui concubuerunt cum meretrice hac, viri (quidam) ingenii alijs non admodum pravi, veneno eius subtili, tanquam epidemica lue, graviter infecti, vix tandem, in mortis agone, aliquid levaminis senserunt: muki, fortissimi, hoc est, docti & sapientissimi (à sui similibus) habiti, (cum tamen erant stultissimi) in Sapientiz tam insipientis caligine, lethaliter sauciati, decumbentes, miserè expirarunt (exempla sunt in promptu innumera) & perierunt in vanitatibus suis, inque tenebrarum abyssu sepulti iacentes manent. Alterius igitur exemplo, fili, discito. Nam *felix, quem faciunt aliena pericula cautum.*

110 **Via inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.** | *Verf. 17. Via inferni, domus eius, descendentes ad cubacula mortis.* 110

Via inferi, &c.] Ducentes eò, vnde venerunt: Sapientiz Divinz viz recta sunt ad celestia æternaque perducentes, penetrantes interiora vitæ: ad viz inferni sunt viz impietatis, ad interiores mortis acerbitates perducentes. Finis Sapientiz veræ ac Divinz, vita est: falsæ ac mundanz mors: Serpentina enim illa astutia mortem in mundum introduxit: Divina vero Sapientia (incarnata, filius, DEI) vitam mundo dedit.

SAPIENTIA ab impiorum via & scortatione cum Sophistis liberat & dirigit in viam bonam.

111 **Quando intraverit SAPIENTIA cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit:** | *Prou. 1. Verf. 7. Si intraverit SAPIENTIA cor tuum, & SCIENTIA animæ tuæ placuerit.* 111

Si intraverit] Si necat SAPIENTIA gustaverit cor tuum. *Placuerit]* Ita, ut decernas ad usum vitæ ac consuetudinem tibi adiungere eam, *verf. 307.* eique ex toto corde dicere, Soror mea es, & PRVDENTIAM vocare amicam tuam, *verf. 106.* Sponsam eam tibi assumere, *verf. 46.* & conquescere cum illa, *verf. 256.* O quanta multitudo dulcedinis diligentibus te Domine?

112 **Cogitantia custodiet te, & intelligentia cõseruabit te.** | *Verf. 12. Consilium custodiet te, & Prudentia seruabit te.* 112

Consilium custodiet te] Non humanum sed Divinum, quod IEREMIAH misit de altissimis. Ne in deceptionum & errorum lapidem incipiat pes mentis tuæ. Et sic corriguntur viz hominum in terra, & discunt salutaria vitæ & actionum consilia.

113 **Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruersitates:** | *Verf. 11. Perueris à via mala, & ab homine qui peruersa loquitur.* 113

À via mala] Hoc est, à dogmate Sapientiz mundanz aut secularis: que Philosophia ut prius dicitur, luce Veritatis, ita tota Sophistica & insipiens, stultitiaq; coram DEO, teste Paulo 1. Cor. 1, 20. Vnde ad Coloss. 2, 8.

Videte

Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundam elementa mundi, & non secundum Christum. Id est, per Philosophiam, quæ caret spiraculo DEI & illustratione Diuinâ: innitentem prudentiæ suæ phantasticæ atque mundanæ, non luci veritatis, in Libris SS. Scripturæ, Naturæ & Conscientiæ Diuinitus scriptæ, traditæ ac manifestatæ. *Qui peruersa loquitur*] In quocunque vis scibili. Diabologus ille sit, aut Jureperuersus, Cacomedicus, Pseudophysicalus, Sophista, aut quis alius, pro reâ falsâ substituens, specie veritatis fucata. Adeo in quouis status genere (super quo conqueritur omnis Iustitiam amans) rerum gerendarum isti gubernacula passim hodie tenent, vt inter Sapientes, hoc seculo ferè minimè tutum sit, SAPIENTIÆ Doctrinam purè profiteri. Tantum inualuit malitiæ fumus! Nam, si qui sunt, (Diis geniti) qui VERITATI totos se dedicant, insani, ignari, irreligiosi, interdum hæretici vocantur, odio habentur, etiam periculum capitale in eos constituitur, contumeliis afficiuntur, sæpè lucis huius viura priuantur. Hæc præmia SAPIENTIÆ amatorum, apud mundum immundum: hisce iniuriosè affecta ipsa SAPIENTIA incarnata caput: similia patienter feramus, membra. Est enim summa felicitas, propter Optimum, pati à pessimis. O tempora! ô mores! DEUS, det istis funem & finem. Amen, dicat omnis Theo-Sophiæ amator.

114

Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas.

Verf. 17.

Qui & derelinquunt semitas rectas, & ambulant per vias tenebrosas.

114

Qui derelinquunt, &c.] Nimirum, semitas SAPIENTIÆ veras: quos propterea SAPIENTIA vicissim relinquit, & iure optimo tradit (Rom. 1, 28. & seqq.) in reprobum sensum, vt ambulent per vias tenebrosas, & faciant ea, quæ non cõueniunt; repleti omni iniustitia, (perpendite hæc, queso, qui Ecclesiasticè, Politicè atq; Scholasticè, Terram iudicatis, verf. 65. & seqq.) scortatione, versutiâ, auaritiâ, malitiâ, pleni inuidiâ, cæde, contentione, dolo, malis præditi moribus, susurriones, obtrectatores, DEI olores, contumeliosi, elati, gloriosi, excogitatores malorum, parentibus immorigeri: expertes intelligentiæ, pastorum haud quaquam tenaces; alieni à charitatis affectu, nescii fœderis; immisericordes. Lapsi Lydio huic affricet vnusquisque (cuiuscunque sit ordinis, status ac facultatis) Conscientiam, examinetque acta & facta sua qui vult ac gaudet SAPIENTIÆ veræ filius esse & nominari. SIGNATURA hæ certo certius demonstrant, tales qui sunt, nihil firmi, solidi aut recte scire, opinari tantum: dum opinantur, sunt semper discentes ac disputantes, ad veritatis finem nunquam peruenientes. *Nimirum enim altercando; iuxta P. Clodii atque Varronis prouerbium, veritas amittitur.*

115

Qui letantur facere malum, exultant in peruersitatibus mali.

Verf. 14.

Qui letantur & cum male fecerint, & exultant & in rebus pessimis:

115

Cum male fecerint] Cum falsum pro vero, iniquum pro æquo, nefas pro iure, fraudulentissimi subdole substituerint atque defecerint: apud quos Ius & Iustitia, Veritas & Conscientia, nihil est, nisi publica merces vanæque, apud vulgum imperitum & profanum, qui ex veritate pauca, ex opinione multa æstimat, gloriæ aucupium. Pereant, qui candidum vertunt in nigrum. *In rebus pessimis*] Væ autem illis: quia committunt, quod haud facile remitteretur, peccatum contra Conscientiam.

116 Quorum **β** viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum. 116

Vest. 15.

Quorum semitæ peruersæ sunt, & peruersi sunt in viis suis.

Via peruersa] Ah, cur non peruersæ? Cum larvæ superbiz, sophismatum, mendaciorum, litigiosarum rationum conclusiuncularumve, deceptionum & falsitatum perniciosissimas, supercilio alto malitiose præferant formosæ veritatis faciei. Ob quod verè infames gressus eorum.

Scortationem tã rationis ac mentis, quã corporis vitandam.

117 Vt eruaris **β** à muliere aliena, & **β** ab extranea, **β** q̄ mollit sermones suos. 117

Vest. 16.

Vt eruat te inquam à muliere extranea, ab aliena, quæ eloquia sua emollit,

A muliere aliena] Sapiens hîc non simpliciter de scortatione agit carnali, verum quoque sensuum, rationis ac mentis, quemadmodum versu apparet 108. Vt enim corrumpunt bonos mores colloquia praua; sic bonas mentes dogmata falsa. Sapiencia mundana, vulpecularis, tumida, superba, litigiosè disputatoria, ampullosa, verborum inanium garrulitate sine mentis sonos blaterans, & dialecticis præstigiis (distinguo, amice Lector, vsum verum ab abusu) per sophismatum ambages, seductionum retia tendens, est illa illex, blâda & aliena & mulier (Prou. 7.) extranea, stulta & clamorosa, quæ mendacissimo titulo, pro SAPIENTIA vera, se diabolicè venditat stultis: cû, iuxta Paulum, nulla verior sit stulticia apud DEUM, quàm terrena sapientia; dediscenda ei, qui verè cupiat sapere. In Philosophicis Ludouicum Viues audite Philosophum (cui, vt artificii in sua arte credendum) senem, doctrina & experientia valentem: Quæ, inquit, in iuuentute elato supercilio putabam esse thesauros in Philosophia, iam conuersus & senex, video vix stercora esse, & tantum remoras vitæ piæ, studiorumque necessariorum fuisse. Hæc ille. Sanctos etiam Patres, Hieronymum, Ambrosiû, Augustinum, Cyprianum, Hilarium, Basilium, Cyrillum, Tertullianum, Bernhardum, Prudentium, Isidorum, multosque alios viros pios & doctos (quorum possem, si ferrent tempus & locus, prolixum instituere catalogum, scriptis illorum id abundè testantibus) non parum prenituit in sumptæ operæ, quam locarunt in tractanda Philosophia seculari, semper disputatoria, Ethnica, terrena: omnesque post multos in illa exanthlatis labores, in eo tandem conueniant, istam pestem esse veritatis, scientiæ solidæ, Legisque DEI, & Religionis Christi. Fugite ergo, fugite, ô adolescentes, meretricem: &, exemplo Imperatoris Maximiliani I.

Ethnicè aut profanè philosophantes, audite vt ranas, non vt philomelas. Qui (diabolo non impediante) potest capere, capiat & se emendet. *Ab extranea*] peregrina, Græca, mendaci, quæ non comprobatur testimonio Spiritus sancti interno. Ratio est, quia Sapientia non acquiritur fucatis & phaleratis Rhetoricæ verbis, nec syllogismorum tortuositatibus, quibus Extranea hæc paruulos & incautos in sui (heu turpem & meretricium!) amorem pellicit: sed Lumine mentis Diuinitus illustratæ (Enthusiasticè) cadente super intellectum, & mouente liberam credendi voluntatem: quæ nobilissima est omnium rerum sciendarum via. *Qua mollit sermones suos*] Dialecticè, Rhetoricè. Seneca: *Mellitum venenum, blanda oratio. Qui facile credit, facile decipitur.* Proinde Cicero rectè dixit: *Vires & nerui sunt Sapientia, non facile credere.* Et Euripides: *Prudenti diffidentia nihil melius & utilius hominibus.* Discite ergò nunc, ô mortales, tot tantorumque monitis, hanc cauere, non ipsorum in iuuentutis ignorantia feruore erratum imitari errorem potius, quàm ætate deinde plus sapientium pœnitentiam.

118

Et relinquit ducem
pubertatis suæ, & pacti
DEI sui oblita est.

Verf. 17.

*Qua deserit ducem adole-
scentia suæ, & pacti DEI sui
oblita est.*

118

Ducem pubertatis] Hoc est, DEVM ipsum: qui per SAPIENTIAM suam, in Libro Naturæ magno, Lege (in Micro & Macrocosmo) Diuinitus tradita, Verboque suo scripto, ab vsque initio Mundi, à malitia ad Regiam VERITATIS viam, auocauit, inuitauit: hodie inuitat, vocat. *Pacti DEI sui, &c.*] Exemplo Parentis, hoc est, diaboli, qui in veritate non permanfit. Iohan. 8, 44: cuius illa filia obœdientissima. Omnes qui iungunt & coniungunt secum hanc matrimonio, perdite obliuiscuntur pacti DEI sui, & generi fiunt diaboli, socrumque habent hostem DEI, Creaturæ atque Naturæ, totiusque generis humani. *Eine chrliche Gesellschaft.* Vt caueas, monitor tibi sum, amicus.

119

 Inclinata est enim ad
mortem domus eius, & ad
inferos semitæ ipsius.

Verf. 18.

*Quia inclinavit ad mortem
domus eius, & ad mortuos se-
mitæ eius ducunt.*

119

Inclinata est] Ducit ad interitum Corporis, Spiritus & Animæ, in vita hac & in æternum, doctrina illius: at, Lex Sapientis, fons vitæ, vt declines à ruina mortis. Prou. 13, 14.

120

Omnes ingredientés ad
eam, non reuertétur, nec ap-
prehendunt semitas vitæ.

Verf. 19.

*Omnes qui ingrediantur
ad eam, nõ reuertentur, nec ap-
prehendent semitas vitæ.*

120

Qui ingrediantur, &c.] Qui docendo & exercendo tractant eam, delectantur ea, associantur illi, amplectuntur & sequuntur eam: qui bibunt ex cratore illius, repète ex hominibus, tanquàm aliquo Circæ poculo inebriati, incantantur, trāsformantur in beluas & sues immūdas. *Semitas vitæ*] DECEM:

92 Tamen parat in æstate cibum suum, cōgregat in messe escam suam.

¶ Parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat.

Parat in æstate, &c.] Laborandum esse, etiam à formica sapienter docemur. Theosophicè Orandum & sapienter Laborandum cuius nostrum. Ideò Paulus Ephes. 4, 28. præcipit, ut laboret unusquisque manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patiendi. Hæc DEI, qui otium execratur, voluntas: quia *otia dant vitia. Otium pulvis Sathanae.* Apud Ezech. inter peccata Sodomæ, etiam otium numeratur, ubi c. 16, 49. sic legitur: *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius & filiorum eius: & manum egeno & pauperi non pargebant. Et elevata sunt, & fecerunt abominationes: & abstuli eas, sicut vidisti.* Otium hoc loco intelligitur mane, cessatio & vacatio turpis; quod iucundum malum, & vitæ caries hecicaque ægritudo omnium bonorum: non honestum illud ac liberale, de quo infra vers. 205. Cum Minerua manum movendam esse, rectè veneranda præcipit Antiquitas: & quidem in æstate, hoc est, in tempore opportuno. Vide vers. 170. Studium igitur & labores SAPIENTIÆ veræ noli differre in crastinum, seu longum: hodie, hodie Ora, disce, observa, annota, quicquid Theosophicè suggerit tibi Spiritus veritatis: hodie, hodie Labora, & cibum SAPIENTIÆ corpori, Spiritui ac Animæ paratu Christiano Cabalæ, Physico-Magiz, & Physico-Chemiz studiose. Rationis trutina diligenter perpende, ex negotio negotium feri, donec nascatur labyrinthus, ex quo nunquam extricèris. Sequere igitur bene momentem, bonosque labores (mentales & manuales) de die in diem nequaquam differ. Was du gutes thun und laboriren wilt/ Das thue bald. Nam vita brevis, ars longa.

93 Usquequo piger dormies? quando confurges à somno tuo?

¶ Usquequo piger dormies? quando furges à somno tuo?

A somno] Non tantum pigritiæ, sed quoque malitiæ, derisionis, incredulitatis, ignorantis ac negligentis; tam famæ, quam vitæ, animæ & corpori, pernitiosissimo. Prou. 20, 13. *Noli diligere somnum, ne se egestas opprimat: aperis oculos, & saturare panibus.*

94 Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conferes manus ut dormias.

¶ Parum somnorum, parum dormitationum capiendæ, parum complicationis manuum ad dormiendum:

Paululum dormitabis, &c.] Illud paululum solet crescere in immensum: iuxta illud, *Parvus error in initio, magnus in fine.* Piger morando, fugit seipsum, & dona DEI.

95 Et veniet tanquam viator

¶ Et veniet tanquam viator egestas

Egestas tua, & paupertas tua tanquam vir clypeo armatus.

Egestas tua, & paupertas, quasi vir armatus. Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tua, & egestas longe fugiet à te.

Ora & Labora: Dabit sine mora.

Egestas & paupertas] Non panis tantum, verum etiam SAPIENTIE, Prudentie ac Intelligentie, cum in Naturalibus, Artificialibus, Mechanicis, &c. quam in Metaphysicis atque Diuinis. Huc quadrant Prouerbia: *Labores recusans, honores recusat. Honos & onus concurrent. Qui vult sentire commoda, sentiat & onera.* Sic Prou. 10, 4. *Egestatem operata est manus remissa: manus autem fornicum diuitias parat.* Et, ibid. 14, 23. *In omni opere bono eris abundans, ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestus.* Nullus liquidem fructus prouenit, ex sermone prolato. Germani inferiores dicunt: *Es ist mit Seggen nicht gethan.* Manus sunt in nomine Domini ad mouendæ; & tunc requiritur profectus aut emolumentum. *Si impiger, &c.*] Hinc illud: *Nuff recht und ohne droffen hat sich offt genossen. Primus furcat iore Paterfamilias, ultimus caret.*

96

Qui cōgregat in aestate, filius intelligens est: qui vero dormit in messe, filius est confuadens.

Prou. 10
Vers. 5.

Qui congregat in MESSSE, filius Sapiens est: qui autem fertur in ESTATE, filius confusio-

96

In messe] Occasionis aut temporis opportuni. Nam, *Fronte capillata est post hac occasio calua.* Notetur vox Ferdinandi Imperatoris; *Sape dat unus dies, quod alius integer non dedit annus.* Tempus igitur, locum, personas, & occasionem in rebus gerendis obserua: vigetque vniuersique oblata sibi à DEO occasionem benè gerendæ rei. Paulus in eandem sententiam iubet seruire temporis, *Eph. 5, 16.* *Estas est, non anni tantum sed & iuuentutis, totius vitæ, occasionis, temporis, amicorum, præceptorum, promotionum, bonorum Corporis, Animæ atque Fortune dictorum.* Genius aut Spiritus tuus bonus potest ac vult: *Potest autem & vult, cum te impellit, quando motum in te percipis bonum.* Motus ille, illa impulsio æterna & externa, est vocatio Diuina, in qua, iuxta Apostoli doctrinam, *Orando & Laborando, fideliter permanendum.* 1, Cor. 7, 20. Vide vers. 17 & 172.

97

Mulier stulta & clamorosa, plenaque illecebris, & nihil omnino sciens.

Prou. 9
Vers. 13.

Mulier stulta tumultuatur, simplex est, & nescit quicquam.

97

Mulier stulta, &c.] Sapiencia mundana est mulier illa stulta, que propterea *stulta* vocatur, quia non est radio aliquo Sapiencie Cælestis illustrata. Summa stultitia est, quicquid humanum ingenium parturit absque illuminatione Spiritus sancti; ex qua stultitia deinde sequuntur clamorosa strepera, & tumultuosa contentiones, questiones, subtilitates, sophismata, que tandem in ventos & fumum abeunt. Nihilominus tamen

hæc fatua meretrix, fuce picta & purpurata veste induta, fraudibus suis illecebrisque inescat multos, & speciosis titulis palliat suam stultitiam, & per omnes gradus stultitiæ ducit alumnos suos, usque ad supremam larvam. De hac vide plura vers. 107. & 117.

98 Et sedet ad ostium domus suæ super sedem, in locis excelsis ciuitatis. 98

Vers. 14.

Sedet in foribus domus suæ super sellam in excelso urbis loco.

In foribus, &c.] Quemadmodum ostium Sapientiæ verè est timor Dei & assidua preces: ita ostium domus stultitiæ est Dei ignorantia, & propria phantasia, quæ in ludicris verborum tricis hæret, seseque fastuosè ostentat. Et quemadmodum vestibula domus solent esse pulchra & splendida: sic ostium stultitiæ magnis verborum ampullis est adornatum. *In excelso, &c.]* Etiam si præter fucum & lenocinia verborum inanium, mundana sapientia nihil habeat: tamen sedem in loco excelsio ciuitatis sibi extruxit, hoc est, opinionem Sapientiæ sibi conciliat, homines in admirationem sui rapit, & quasi numen quoddam ab omnibus colitur, verà Sapientiã oppressã & explosã: quemadmodum Scribæ & Pharisei & summi Pontifices in loco excelsio sedebant, id est, in magna autoritate erant, Christo Salvatore nostro, qui est vera Sapientia, profligato.

99 Ut vocet transeuntes per viam, qui dirigunt semitas suas, dicens. 99

Vers. 15.

Vt vocaret transeuntes per viam, & pergentes itinere suo.

Transeuntes per viam] Multi alliciuntur ad stultitiæ limites, vanis titulis, honoribus, stipendiis, laude eruditionis, & acquiescunt in umbratili illa & verbosa philosophia, ignari veræ Sapientiæ, quæ longè aliã viã inuestiganda & acquirenda est. Quam viam sapientissimus Rex nobis monstrat in libro Sapientiæ. Ah transeuntes per viam breuissimæ & miserrimæ vitæ huius, prudenter & piè discite dirigere semitas vestras, ut ad portam & portam Sapientiæ Æternæ perducamini.

100 Quis est paruulus, declinet ad me, & vecordi loquuta est. 100

Vers. 16.

Quisquis est simplex, declinet huc, & carenti corde dixit,

Vecordi loquuta est] Insuper & vecors & amens est, qui patitur sibi imponi à mundana sapientia, quæ inescat simplices honoribus, voluptatibus, opibus, quæ fumi instar diffugiunt & euanescent. Filii Sapientiæ querunt honores per humilitatem, voluptates per sobrietatem, opes per benignitatem, gaudium per lachrymas, scientiam per experientiam in Oratorio & Laboratorio.

101 *Aquæ furtiæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior.* 101

Vers. 17.

Aquæ furatæ dulces sunt: & panis absconditus suauis est.

Aqua

Aqua furtina, &c.] Omnes Scientiæ non diuinitus, aut Diuino-Magice, & Christiano-Cabalicè acquiruntur per preces & lachrymas sunt aquæ furtivæ, nõ Diuinitus datæ; ideo non sunt donâ perfecta à patre luminum profectâ; igitur deceptoriam, fucata, nullius emolumentum. Dulces sunt, quia acquiruntur sine carnis mortificatione, sine vera pœnitentia, sine vero timore Domini; ideo carni sunt dulces. *Panis absconditus*] Furtim acquiritus; non est panis Sapientiæ & vitæ, quo anima alitur, sed est panis voluptatis mundanæ, opum & honorum futiliũ; ideo suavis carni, at læthalis animæ.

102

Er nescit simplex, quod mortui sunt ibi, in profundis inferni sunt inuitati ab ea.

Verf. 18.

Et ignoravit quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni conuivie eius.

Ex Septuaginta.

Qui enim applicabitur illi, descendet ad inferos: nam qui abscesserit ab ea, saluabitur.

102

Exhortatio ad SAPIENTIAM, & obseruationem Præceptorum.

In profundis inferni, &c.] Hic est finis Sapientiæ mundanæ immundæ, huc quoque omnes diuertunt eâ imbuti, inflati, turgidi. Hic splendor eorum in tenebras, luxus in miseriam, voluptates in cruciatum; gaudium in ciulatum, honores in ignominiam, opes in fœditatem abominabilem conuertuntur. Qui enim in hac vita non est domicilium SAPIENTIE ETERNE, Lucis Diuinæ, & Spiritus sancti; habitaculum erit tenebrarum, & horrois infernalis, spirituum malorum: eò quòd Lucem à tenebris, Veritatem à mendacio petiit. *O Eterna Veritas, doce nos; Eterna via, dirige nos; Eterna Vita, viuifica nos; Eterna Lux, illumina nos; Eterna Salus, salua nos: ne in profundis inferni epula nostra, sed in altissimis ad Sapientiæ Eternæ mensam affideamus, satiati aspectu Diuino in æternum.*

103

(O) fili mi, custodi sermones meos, & Præcepta mea recondo apud te.

Prou. 7. Verf. 1.

(O) fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea recondo tibi.

Ex Septuaginta.

Fili, honora DOMINUM, & valebis; præter eum verò, ne timueris alienum.

103

Fili mi] Conuertat te Domini in melius, qui supercillio ignobili & mundano spernis admonitiones Sapiens, tam paternas fraternasque meas. *Præcepta mea recondo tibi.*] Multa & serè innumerable, obiciunt spiritus maligni & impostores, humanis ingenitè impedimenta, quibus viam ad Salutarem conuersionem & illuminationem intercludunt. Quot enim, obsecro, sunt Mundi illecebræ? quot voluptates, quibus quasi viscos retinentur corda mortalium, quemadmodum canit Poëta: *Filius tuus, vestra est libidinitas.* Et quemadmodum opio conuertuntur in somnum, eo qui videntur: ita stygio & infernali opio, animi mortalium conuertuntur in somnum letharum, & profundam obliuionem rerum Cælestium. Ideò mo-

net hîc Sapiens, vt filius Theosophiæ, præcepta eius in intimos cordis penetralibus recondat, & fideli iugique memoria custodiat. Obliteratis enim viuis DE I sermonibus in pectore humano, recedit Spiritus Illuminationis & Sapientiæ, & succedit spiritus tenebrarum & stultitiæ.

Adhorratur
ad contem-
plationem
VERBI DEI,
quò retrahimur à
seortatione
Mentis &
Gorporis.

104

Serua MANDATA mea,
& viues: & LEGEM meam
quasi pupillam oculi tui.

Vers. 2.

*Custodi Præcepta meâ, &
viues: & Legē meam tanquam
pupillam oculorum tuorum.*

104

Et viues] Quia vita sunt inuenientibus ea. Vide vers. 27. O præclaram sententiam, plenam Sapientiæ! Quemadmodum enim pupilla sedes est radiorum visuorum & luminis visui, ita præcepta DE I sunt lux & radii luminosi in mentibus hominum.

105

Alliga ea digitis tuis; scri-
be ea in tabula cordis tui.

Vers. 3.

*Liga Eam in digitis tuis,
scribe illam in tabulis cordis tui.*

105

Liga eam in digitis] Tanquam in annulo recordationis. Hic ANNVLVS assistentiæ Spiritus boni, Theolophorum. *Liga præcepta meâ in corde tuo inger, & circumda gutturi tuo* Prou. 6, 21. *Eruntque verba hæc, quæ ego precipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens: & ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque & mouebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine & ostiis domus tuæ,* Deut. 6, 6. Omnia, scito, nobis ad doctrinam esse scripta. Quamobrem, hîc, discè. *In tabulis cordis*] Hoc PENTACVLVM Solomonis virtuosum: non illud Nigromanticorum seu Cacomagorum phantasticum atque blasphemum: è collo Mentis tuæ suspendendum. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

106

Dic SAPIENTIÆ, soror
mea es tu: & propinquam;
INTELLIGENTIAM VOCA:

Vers. 4.

*Dic SAPIENTIÆ, soror
mea es; & PRVDENTIAM
voca amicam tuam.*

106

Dic SAPIENTIÆ, &c.] DEVS bone, quid hoc est? dicere SAPIENTIÆ Æternæ, SOROR MEA ES, & PRVDENTIAM DEI vocare Amicam meam! Ego ne mortalis hoc audebo? Quid faciam? Sapienti sapienter obtemperabo: optansque ex totis præcordiis meis, stimulo SAPIENTIÆ ipsius impulsus, lachrymasque pœnitentiales, primordiale Regenerationis vltimo, præ gaudio interno effundens, dico dicamque semper SAPIENTIÆ IEHOVÆ, sis amica mea, formosa mea, columba mea! Te eligo, cui dico, tu mihi sola places! Veni in hortum Mentis meæ! Veni, veni, veni, ô corculum meum! delitiæ meæ! O *Hhochmahel!* ô *Benahel!* ô fructuosissimum in nos SAPIENTIÆ veræ aduentum! Perplacet mihi vox, quam Socrates Atheniensis Philosophus sigillo suo gerebat insculptam, hæc: *Amicus hominis, Sapientia eius: Inimicus stultitia.* Quid, quæso, congruentius Sapientis nostri, loci citati, verbis, si de SAPIENTIA Æterna, solâ verâ, piè ac Christianè hoc intelligamus? Amicus, IHS V H

CHRISTVS, *Ἰσχυροῦς*, (SAPIENTIA DEI, nostri causa caro facta) certus, imò frater suauissimus, qui in te incerta cernitur. Amicus nonne magnus, qui moritur hostis amore? In hoc Archetypum fideliter imitantes, sapimus, possumus ac impetramus OMNIA, Christiano Cabalisticè, Physicomagicè, & PhysicoChemicè, Theosophicè. Per SAPIENTIAM conseruati sunt, quicunque placuerunt DOMINO à principio, vers. 270. Vide cap. 10. lib. Sapien. totum. Porro: Dixisti optimè frater, Matth. 8, 20. *Vulpes foueus habent, & volucres calinidos, at filius hominis non habet vbi caput reclinet.* In me, obsecro, caput reclina: totus, tibi pateo: totus sum tuus: non vt tu conquiescas, sed mihi, Corpore, Spiritu & Anima, ex te fit quies (QVI ES) æterna. Concordat cum hisce nostris D. Augustinus, Medit. cap. 7. & 8. inquit: *Amo te, DEVS meus, amore magno, magisque te amare cupio, da mihi vt amem te semper quantum volo, quantum debeo, vt tu solus tota intentio mea, & omnis meditatio mea, te mediter per dies sine cessatione, te sentiam per soporem in nocte, te alloquatur Spiritus meus, tecum fabuletur Mens mea; lumine sanctæ visionis tuæ illustretur cor meum, vt te duce, te rectore, ambulem de virtute in virtutem, tandemque videam te DEVM Deorum in Sion, nunc quidem per Speculum in anigmate, tunc autem facie ad faciem, Amen. Erue, Doctrina fili, quia volo.*

107

Vt custodiat te à muliere aliena, ab extranea quæ sermones suos lenit.

Verf. 3.

Vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.

107

A muliere extranea] De qua vers. 117. Fornicatio cum ea, ad æternum ducit perniciem: mel enim habet in ore, fel arsenicale (rodens interiora) in corde.

108

Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in semitis eius.

Ibidem
Verf. 25.

Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius.

108

Ne abstrahatur, &c.] Mundana sapientia meretrix est, illecebris suis carnalibus, utpote fastu, arrògancia, superbia, voluptatibus, honoribus, diuitiis, mentes hominum alliciens; quibus tamen Mens humanà non illuminatur, sed tenebris obscuratur, corrumpitur, fædatur. Semitæ etiam ipsius deceptoriz, non perducentes ad verum finem hominis, ad veram & æternam Sapientiam, sed ad mortem & confusionem. Diuina Sapientia virgo est, quæ non iungitur, desponsatur aut copulatur cum impuris animis, sed DEI Timore imbutis, quos puritate sua illuminat, & ad fontem SAPIENTIÆ, & ad primæuam lucem Christum Iesum perducit, & cum eodem coniungit. Vide infra vers. 117.

109

Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.

Verf. 26.

Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.

109

Malos vulneratos deiecit.] Multi qui concubuerunt cum meretrice hac, viri (quidam) ingenii alios non admodum pravi, veneno eius subtili, tanquam epidemica lue, grauter infecti, vix tandem, in mortis agone, aliquid levaminis senserunt: multi, fortissimi, hoc est, docti & sapientissimi (à sui similibus) habiti, (cum tamen erant stultissimi) in Sapientiz tam insipientis caligine, lethaliter fauciati, decumbentes, miserè expirarunt (exempla sunt in promptu innumera) & perierunt in vanitatibus suis, inque tenebrarum abyssu sepulti iacentes manent. Alacrius igitur exemplo, fili, discito. Nam *felix, quem faciunt aliena pericula cautum.*

110 **Via inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.** | *Verf. 17.* | *Via inferni, domus eius, descendentes ad cubacula mortis.* 110

Via inferi, &c.] Ducentes eos, vnde venerunt: Sapientiz Diuinæ viz re-
ctæ sunt ad cælestia æternaque perducentes, penetrantes interiora vitæ:
ad viz inferni sunt viz impietatis, ad interiores mortis acerbitates perdu-
centes. Finis Sapientiz veræ ac Diuinæ, vita est: falsæ ac mundanæ mors:
Serpentina enim illa astutia mortem in mundum introduxit: Diuina ve-
ro Sapientia (incarnata, filius Dei) vitam mundo dedit.

SAPIENTIA
ab impiorū
via & scor-
tatione cū
Sophistis
liberat &
dirigit in
viam bo-
nam.

111 **Quādo intrauerit SAPIENTIA cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit:** | *Prou. 1. Verf. 7.* | **Si intrauerit SAPIENTIA cor tuum, & SCIENTIA animæ tuæ placuerit.** 111

Si intraueris] Si necitar SAPIENTIAM gustauerit cor tuum. *Placuerit]* Ita, vt decernas ad vsum vitæ ac consuetudinem tibi adiungere eam, *verf. 307.* eique ex toto corde dicere, Soror mea es, & PRVDENTIAM vocare amicam tuam, *verf. 106.* Sponsam eam tibi assumere, *verf. 146.* & conquescere cum illa, *verf. 256.* O quanta multitudo dulcedinis diligenti-
bus te Domine?

112 **Cogitantia custodiet te, & intelligentia cōseruabit te.** | *Verf. 12.* | **Consilium custodiet te, & Prudentia seruabit te.** 112

Consilium custodiet te] Non humanum sed Diuinum, quod IEROUAH misit de altissimis. Ne in deceptionum & errorum lapidam impingat pes mentis tuæ. Et sic corriguntur viz hominum in terra, & discunt saluaria vitæ & actionum consilia.

113 **Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruersitates:** | *Verf. 11.* | **Perueris à via mala, & ab homine qui peruersa loquitur.** 113

A via mala] Hoc est, à dogmate Sapientiz mundanæ aut secularis: quæ Philosophia vt prorsus delirata, luce Veritatis, ita tota Sophistica & insipientis, stultitiaq; coram DEO, teste Paulo 1. Cor. 1, 20. Vnde ad Coloss. 2, 8.

Videte

Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. Id est, per Philosophiam, quæ caret spiraculo DEI & illustratione Diuinâ: innitentem prudentiæ suæ phantasticæ atque mundanæ, non luci veritatis, in Libris SS. Scripturæ, Naturæ & Conscientiæ Diuinitus scriptæ, traditæ ac manifestatæ. *Qui peruersa loquitur*] In quocunque vis scibili. Diabologus ille sit, aut Jureperuersus, Cacomedicus, Pseudophysicalus, Sophista, aut quivis alius, pro rectis falsa substituens, specie veritatis fucata. Adeo in quovis status genere (super quo conqueritur omnis Iustitiam amans) rerum gerendarum isti gubernacula passim hodie tenent, vt inter Sapientes, hoc seculo ferè minimè tutum sit, SAPIENTIÆ Doctrinam purè profiteri. Tantum inualuit malitiæ fumus! Nam, si qui sunt, (Diis geniti) qui VERITATI totos se dedicant, insani, ignari, irreligiosi, interdum hæretici vocantur, odio habentur, etiam periculum capitale in eos constituitur, contumeliis afficiuntur, sæpè lucis huius vsura priuantur. Hæc præmia SAPIENTIÆ amatorum, apud mundum immundum: hisce iniuriosè affecta ipsa SAPIENTIA incarnata caput: similia patienter feramus, membra. Est enim summa felicitas, propter Optimum, pati à pessimis. O tempora! ô mores! DEUS, det istis funem & finem. Amen, dicat omnis Theo-Sophiæ amator.

114

Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas.

Verf. 13.

Qui & derelinquunt semitas rectas, & ambulant per vias tenebrosas.

114

Qui derelinquunt, &c.] Nimirum, semitas SAPIENTIÆ veras: quos propterea SAPIENTIA vicissim relinquit, & iure optimo tradit (Rom. I, 28. & seqq.) in reprobum sensum, vt ambulent per vias tenebrosas, & faciant ea, quæ non cõveniunt, repleti omni iniustitia, (perpendite hæc, quæso, qui Ecclesiasticè, Politicè atq; Scholasticè, Terram iudicatis, verf. 65. & seqq.) scortatione, versutiâ, avaritiâ, malitiâ, pleni inuidiâ, cæde, contentione, dolo, malis præditi moribus, susurriones, obtrectatores, DEI osores, contumeliosi, elati, gloriosi, excogitatores malorum, parentibus immorigeri: expertes intelligentiæ, pactorum haud quaquam tenaces, alieni à charitatis affectu, nescii fœderis, immisericordes. Lapidi Lydio huic affricet vnusquisque (cuiuscunque sit ordinis, status ac facultatis) Conscientiam, examinetque acta & facta sua qui vult ac gaudet SAPIENTIÆ veræ filius esse & nominari. SIGNATA VRÆ hæ certo certius demonstrant, tales qui sunt, nihil firmi, solidi aut recte scire, opinari tantum: dum opinantur, sunt semper discentes ac disputantes, ad veritatis finem nunquam peruenientes. *Nimum enim altercando;* iuxta P. Clodii atque Varronis proverbium, *veritas amittitur.*

115

Qui letantur facere malum, exultant in peruersitatibus mali.

Verf. 14.

Qui letantur & cum malefecerint, & exultant & in rebus pessimis:

115

Cum male fecerint] Cum falsum pro vero, iniquum pro æquo, nefas pro iure, fraudulentissimi subdole substituerint atque defenderint: apud quos, Ius & Iustitia, Veritas & Conscientia, nihil est, nisi publica merces vanæque, apud vulgum imperitum & profanum, qui ex veritate pauca, ex opinione multa æstimat, gloriæ aucupium. Pereant, qui candidum vertunt in nigrum. *In rebus pessimis*] Væ autem illis: quia committunt, quod haud facile remitteretur, peccatum contra Conscientiam.

116 Quorum *¶* viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum. 116

Voc. 15.

Quorum semita peruersa sunt, & peruersi sunt in viis suis.

Via peruersa] Ah, cur non peruersæ: Cum laruas superbiæ, sophismatum, mendaciorum, litigiosarum rationum conclusiuncularumve, deceptionum & falsitatum perniciosissimas, supercilio alto malitiose præferant formosæ veritatis faciei. Ob quod verè infames gressus eorum.

Scortationem tã rationis ac mentis, quã corporis vitandam.

117 Vt eruaris *¶* à muliere aliena, & *¶* ab extranea, *¶* q̄ mollit sermones suos. 117

Voc. 16.

Vt eruat te inquam à muliere extranea, ab aliena, quæ eloquia sua emollit,

A muliere aliena] Sapiens hîc non simpliciter de scortatione agit carnali, verum quoque sensuum, rationis ac mentis, quemadmodum versu apparet 108. Vt enim corrumpunt bonos mores colloquia præua; sic bonas mentes dogmata falsa. Sapiencia mundana, vulpecularis, tumida, superba, litigiosè disputatosa, ampullosa, verborum inanum garrulitate sine mente sonos blaterans, & dialecticis præstigiis (distinguo, amice Lector, verum verum ab abusu) per sophismatum ambages, seductionum retia tendens, est illa illex, blãda & aliena & mulier (Prou. 7.) extranea, stulta & clamosa, quæ mendacissimo titulo, pro SAPIENTIA vera, se diabolicè venditat stultis: cû, iuxta Paulum, nulla verior sit stultitia apud DEVM, quàm terrena sapientia; dediscenda ei, qui verè cupiat sapere. In Philosophicis Ludouicum Viues audite Philosophum (cui, vt artifici in sua arte credendum) senem, doctrina & experientia valentem: Quæ, inquit, in iuuentute elato supercilio putabam esse thesauros in Philosophia, iam conuersus & senex, video vix stercora esse, & tantum remoras vitæ piæ, studiorumque necessariorum fuisse. Hæc ille. Sanctos etiam Patres, Hieronymum, Ambrosiũ, Augustinum, Cyprianum, Hilarium, Basilium, Cyrillum, Tertullianum, Bernhardum, Prudentium, Isidorum, multosque alios viros pios & doctos (quorum possem, si ferrent tempus & locus, prolixum instituere catalogum, scriptis illorum id abundè testantibus) non parum prenituit in sumptæ operæ, quam locarunt in tractanda Philosophia seculari, semper disputatoria, Ethnica, terrena: omnesque post multos in illa exanthlatis labores, in eo tandem conueniunt, istam pestem esse veritatis, scientiæ solidæ, Legisque DEI, & Religionis Christi. Fugite ergo, fugite, ô adolescentes, meretricem: &, exemplo Imperatoris Maximiliani I.

Ethnicè

Ethnicè aut profanè philosophantes, audite vt ranas, non vt philomelas. Qui (diabolo non impediante) potest capere, capiat & se emendet. *Ab extranea*] peregrina, Græca, mendaci, quæ non comprobatur testimonio Spiritus sancti interno. Ratio est, quia Sapientia non acquiritur fucatis & phaleratis Rhetoricæ verbis, nec syllogismorum tortuolitatibus, quibus Extranea hæc paruulos & incautos in sui (heu turpem & meretricium!) amorem pellicit: sed Lumine mentis Diuinitus illustratæ (Enthusiasticè) cadente super intellectum, & mouente liberam credendi voluntatem: quæ nobilissima est omnium rerum sciendarum via. *Qua mollis sermones suos*] Dialecticè, Rhetoricè. Seneca: *Mellitum venenum, blanda oratio. Qui facile credit, facile decipitur.* Proinde Cicero rectè dixit: *Vires & nerui sunt Sapientia, non facile credere.* Et Euripides: *Prudenti diffidentia nihil melius & vtilius hominibus.* Discite ergò nunc, ô mortales, tot tantorumque monitis, hanc cauere, non ipsorum in iuuentutis ignorantia feruore erratum imitari errorem potius, quàm ætate deinde plus sapientium pœnitentiam.

118

Et relinquit ducem
pubertatis suæ, & pacti
DEI sui oblita est.

Verf. 17.

*Qua deserit ducem adole-
scentia suæ, & pacti DEI sui
oblita est.*

118

Ducem pubertatis] Hoc est, DEVM ipsum: qui per SAPIENTIAM suam, in Libro Naturæ magno, Lege (in Micro & Macrocosmo) Diuinitus tradita, Verboque suo scripto, ab vsque initio Mundi, à malitia ad Regiam VERITATIS viam, auocauit, inuitauit: hodie inuitat, vocat. *Pacti DEI sui, &c.*] Exemplo Parentis, hoc est, diaboli, qui in veritate non permansit. Iohan. 8, 44. cuius illa filia obœdientissima. Omnes qui iungunt & coniungunt secum hanc matrimonio, perdite obliuiscuntur pacti DEI sui, & generi fiunt diaboli, socrumque habent hostem DEI, Creaturæ atque Naturæ, totiusque generis humani. *Eine chrliche Gesellschaft.* Vt caueas, monitor tibi sum, amicus.

119

 Inclinata est enim ad
mortem domus eius, & ad
inferos semitæ ipsius.

Verf. 18.

*Quia inclinavit ad mortem
domus eius, & ad mortuos se-
mitæ eius ducunt.*

119

Inclinata est] Ducit ad interitum Corporis, Spiritus & Animæ, in vita hac & in æternum, doctrina illius: at, Lex Sapientis, fons vitæ, vt declines à ruina mortis. Prou. 13, 14.

120

Omnes ingredientes ad
eam, non reuertentur, nec ap-
prehendunt semitas vitæ.

Verf. 19.

*Omnes qui ingredientur
ad eam, nõ reuertentur, nec ap-
prehendent semitas vitæ.*

120

Qui ingredientur, &c.] Qui docendo & exercendo tractant eam, delectantur ea, associantur illi, amplectuntur & sequuntur eam: qui bibunt ex cratore illius, repete ex hominibus, tanquàm aliquo Circæ poculo inebriati, incantantur, trāsformantur in beluas & sues immūdas. *Semitas vitæ*] DECEM:

quas vide Figura Amphitheatri huius secunda. Qui vestimentis Regenerationis decem Theosophicè vestitus ambulat in illis, VNITVR DEO: ad vitæ fontem, SAPIENTIAM Oceanum, feliciter deducunt Magos Cabalistarum ab Oriente (vt est vers. 170.) venientes, prælucente SAPIENTIAE stella, Micro & Macrocosmicè orta.

Cum bonis
ambula.

121

Vt ambules inquam per vitam bonorum, & semitas iustorum custodias.

Vers. 20.

¶ Vt ambules in via bona: & calles iustorum custodias.

121

Vt ambules in via bona] Via bona est via sapientiæ, iustitiæ, sanctificationis, redemptionis, veritatis, vitæ, 1. Cor. 1, 30. Et vniuersæ vitæ Domini misericordia & veritas, Psal. 25, 10. Via bona est via humilitatis, mansuetudinis, constantiæ, taciturnitatis, fidei, charitatis, spei, patientiæ. Iohan. 8, 31. dicebat SAPIENTIA incarnata ad eos, qui crediderunt ei, Iudæos, *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.* Quapropter maneat, suadeo, in SAPIENTIA sermone, vt discipulus sis SAPIENTIAE, præceptricis fidelissimæ, & fallere nesciæ: cognoscas VERITATEM OMNEM, tam in Physicis & hyperphysicis, quàm diuinis ambules, Cabalista, Magus, Physico-Chemicus, in via bona: & veritatis dogmate libereris ab errore & deuiatione. *Calles iustorum*] Sunt exempla virtutum, pietatis, & in primis imitatio vitæ Christi Saluatoris nostri. Vndè Apostolus 1. Cor. 11, 1. *Imitatores mei estote, sicut ego Christi.* Hac viâ incedendum est in Oratorio & Laboratorio. Imò hæc ipsa via tibi monstratur in hoc Amphitheatro synopticè, & in Prologo per 7 illos gradus, qui ad penetralia Sapientiæ æternæ solius veræ nos perducunt.

122

¶ Quare seduceris, fili mi, ab aliena, & foueris in sinu alterius?

Prou. 5.
Vers. 20.

Et ut quid delectaberis, fili mi, cum aliena, & amplecteris finem extraneæ?

122

Quare seduceris, &c.] Diuina Sapientia, tanquam sponsa amanda complectendaque est. Sapientissimus enim Rex decouerat sibi eandem desponsare. Et sanè libentissimè Illa coniugium inuit cum mentibus nostris. Et hoc quoque sine SAPIENTIA DNI Incarnata, per incarnationem, cum genere humano contraxit matrimonium. Vide quàm intimè se tibi coniunxit Sapientia DEI, sibi quoque ex natura humana parauit domicilium, in quo tota plenitudo Deitatis habitaret. Ah cur tu te ingeris in sinum meretricis, (sapientiæ mundanæ immundæ) cum cælestis te virgo iam dudum deperire cœperit, pura, casta, illibata, plena gratiarum, donorum, beneficiorum immortalium. Amore igitur Diuino opus est ad capiendam & desponsandam hanc virginem. Amor mundi meretricem illam ambit & lambit, mundanam & fatuam sapientiam, quæ indulget sceleratissimis affectibus.

123

Quando coram oculis JEROVAH sunt viæ viri, & omnes semitas eius pöderat.

Vers. 21.

Respicit DOMINVS vias hominis, & omnes gressus eius considerat.

123

Vias

Vias hominis, &c.] Cum animus tuus inhiat rebus mundanis, honoribus, voluptatibus, opibus; peruersæ sunt viæ tuæ, & deuias à **S V M M O B O N O**. *Gressus eius considerat.*] Studia, consilia, technæ, insidiæ, calliditates, stulta desideria tua, sunt gressus tui, quos Dominus considerat; contuentur Angeli; accurrunt & obseruat conscientia; numerant diaboli. **D E V S** qui scrutatur omnium corda & renes, & vniuersas mentium cogitationes intelligit, 1. Paral. 28, 9. abominatur cordis prauitatem, & puniendam tradit, (ni respicias) creaturis vlticibus, quæ vindictam exercent erga omnes, quos **D E V S** abominatur. Maxima autem est miseria, imò infernus ipse, à **D E O** relinqui.

124

Iniquitates suæ capient ipsum impium & funibus peccati sui tenebitur.

Verf. 22.

Iniquitates suæ capient impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.

124

Iniquitates] Omnis iniquitas sibi ipsi pœnas & plagas infligit: nullum est vitium, quod non peculiarem suum morbum pariat. Quemadmodum enim ipsa quidem virtus sibi met pulcherrima merces: ita, omne quidem vitium sibi met deterrima merces. Omne enim semet fructum suum proprium profert. Misericordiæ fructus est, misericordia: benignitatis merces est, benignitas: & è conuerso; immisericordiæ fructus est immisericordia & crudelitas. *Funibus peccatorum constringitur*] Peccatum certè est maxima seruitus atque captiuitas, impium ita constringens, vt nequeat pœnas effugere. Sapientia Diuina, ingenua est libertas, quæ animum hominis liberat à stultitiæ vinculis, à tenebrarum erroribus, à vitiis & plagis, à desperationum laqueis;

125

Ipsè morietur, quia non habuit **D I S C I P L I N A M**, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur.

Verf. 23.

Ipsè morietur, eo quod non induit eruditionem: & propter multitudinem stultitiæ suæ errabit.

125

Errabit] Animus humanus non illuminatus luce Sapientiae Diuinæ, plenus est erroribus, ita vt ne quidem minimæ eius actiones errore careant. Si **D E V M** aspicit, errat: Si Naturam, delirat: si se ipsum, fallitur: si proximum, decipitur. Summa: nec minimam Cæli stellulam, nec herbulam terræ absque errore potest intueri; quia omnes cogitationes eius sunt errores. Hæc sanè est multitudo stultitiæ, quæ nihil aliud nisi mortem & interitum secum asferre potest. Delapsus enim est homo à fonte Lucis, in tenebrarum abyssum, ex qua eluctari minimè potest, nisi Sapientiae Spiritum diuinitus fuerit adeptus;

126

Omni (igitur) custodia serua **C O R** tuum, quia ex ipso vita procedit.

Prout. 4. Verf. 23.

Præ omni custodia (ergo) serua C O R tuum: quia ex ipso sunt egressus vitæ.

126

COR.

COR tuum] In Corde SAPIENTIA sedem habet: caue igitur, ne sedem hanc occupet & impleat fatua sapientia. Serpens enim ille antiquus excæcat mentem, & instillat virus suum multis insidiis: libidine cor inquinat, superbia inflat, ira incendit, odio vastat, quæ omnia sunt opera diaboli. Tu vide, ut ab hoc veneno **COR tuum** custodias: serues autem illud & aperias Cælesti Sapientia, timori DEI, fidei incorruptæ, (quæ purificat cor) charitate infusæ, spei immotæ, patientiæ infractæ, humilitati amabilissimæ. **COR tuum** officina sit orationis & precum, instrumentum sanctissimorum gemituum, & domicilium pietatis.

127 **OS.** Remoue à te peruersitatem **ORIS**, & prauitatem labiorum elonga à te. 127

Verf. 24. | *Remoue à te Os prauum, & detrahentia labia sint procul à te.*

OS prauum] Ad constantiam & grauitatem in dictis & factis te assuefacito. Angeli enim vigiles tui sunt Spiritus constantes & graues, o fores omnis leuitatis: sunt Spiritus veraces, & veritatis amantes. Spiritus autem apostatæ sunt mēdaces, deceptores, illusores, leues, inconstantes, quando loquuntur mendacia, de proprio loquuntur, & proprium aperiunt thesaurum, quia diabolus calumniator est pater mendacii. **DEVS** est verax; Christus veritas; Spiritus sanctus, spiritus veritatis. Sola Sapientia Diuina est vera, verior, verissima.

128 **OCVLLI** tui ad rectum aspiciant, & palpebræ tuæ dirigant viam tuam coram te. 128

Verf. 25. | *OCVLLI tui recta videant, & palpebræ tuæ precedant gressus tuos.*

OCVLLI tui, &c.] Oculi mentis tuæ intenti sint semper & indefinenter ad **DEI** misericordiam, iustitiam, sapientiam, omnipotentiam, veritatem, benignitatem, & ad imitationem exempli vitæ Christi; ita rectè dirigitur vita tua. In Sole, intueri Solem Iustitiæ, in stellis electos; in floribus, Paradysum; in homine, miseriam tuam: in **DEO** Patre, gratiam infinitam; in Christo, fraternitatem amabilem; in Spiritu sancto, charitatem communicabilem; in Angelis glorificationem; in Macrocosmo Diuinam prouidentiam; in Microcosmo, Diuinam Sapientiam.

129 **PEDES,** vel Incessus. Dirige semitam **PE-** 129

Verf. 26. | *Pondera semitam PEDVM tuorum, & omnes viæ tuæ dirigantur.*

PEDIBVS tuis] **PEDES** significant officia vocationis legitimæ. Vide primùm habeas legitimam ad res gerendas vocationem: deinde, ne extra vocationem quicquam tentes; infelicissimum enim habebis successum.

Angeli, Spiritus administratorii ad certum genus vocationis nostræ Diuinitus sunt destinati. *In viis enim tuis te custodiens*, ait Psalter, Psalm. 91, 11. Ergo extra vocationis vias te deserent, & tu ad lapides ruinæ allides pedestuos.

130

Ne declines **☞** ad dexteram, neque ad sinistram, auerte pedem tuum à malo.

Verf. 17.

Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: remoue pedem tuum à malo.

130

Ad dexteram, &c.] Ad dexteram inclinant, qui prosperis rebus insolefcunt; ad sinistram, qui aduersis franguntur. Ad dexteram declinant, qui promissis; ad sinistram, qui minis à recto deflectunt. Non sis nimium animosus, nec nimium deiectus: (*medio tutissimus ibis*) nec sis auarus, nec prodigus: sed liberalis, ita vt nec profundas tua bona, nec thesaurum tuum tenacitate abscondas: vtrumque enim malum est, à quo remoue pedem tuum. Diabolus enim & mundus casses, & retia tam ad dextram, quàm ad sinistram expandunt, vt si non laqueo luxuriæ poteris capi, capiaris funibus & vmeulis auaritiæ, quibus cor hominis demergitur in perditionem.

131

Si sapiens fueris, sapiens eris tibi: si verò illusor, solus lues pœnas.

Prou. 9. Verf. 12.

☞ Si enim sapiens fueris, tibi metipsum eris: si autem illusor, solus portabis malum.

131

Si sapiens fueris, &c.] Satius igitur est obtemperare SAPIENTIÆ VERÆ, & suo sapere commodo, quàm illusoribus, & suo delirare detrimento. Frustra sapit, qui sibi non capit. Impietas seipsam vlciscitur.

S V M M A:

132

Nam qui SAPIENTIAM DISCIPLINAMQUE pro nihilo ducit, miser est, spesque talium vana: & labores infructuosi, atque opera eorum inutilia.

Sap. 3. Verf. 11.

☞ SAPIENTIAM & DISCIPLINAM qui abicit, infelix est, & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera illorum.

132

SAPIENTIAM & DISCIP.] Tu, qui excutis, respuis, pedibus conculcas ac deseris SAPIENTIAM & DOMINI TIMOREM, qui felix esse poteris: *Vacua est spes illorum*] Sunt semper querentes, in omni mysterio, scibili secreto; ad Veritatis finem nunquã peruenientes: miserimeque euanescentes in vanitatibus cogitationum, opinionũ atq; laborũ suorum:

& quia SAPIENTIAM veram, eiusque initium, Timorem DOMINI abiiciunt, Theosophicè Orare non possunt, nec sapienter & cum fructu Laborate. Cumque contra DOMINUM non valeat Consilium, etiamsi omnes mundi huius immundi sapientes insipientes manus conferret, oritur Babel, id est, confusio, in sensibus, ratione & mentibus eorum, danturque in reprobum sensum, ut (quid pro quo sumentes aut operantes) cadant de errore in errorem. Notate hoc, vos, qui quæritis Lapidem Philm. qui que affectatis Cabalisticè, Magicè, Chemicè, Theosophicè, &c. intelligere, scire possidere & præstare ea, quæ quarta huius Amphitheatri figura sapienter sunt annotata: Vosmetipfos, inquam, prius Theosophicè sic tractare discitote, ut (DEO misericorditer, dante & operante) exodimini, è peccatorum sordibus extrahamini, superfluitatibusq. impuritatibus liberemini, solvamini, separemini, depuremini, coniungamini, CÔ abyssum mysterii DEI! non est in hoc vnionis Diuinæ puncto, volentis, per se aut currentis, sed misericordis DEI. *Enfoph! Enfoph!* ad plusquam perfectionis gradum (Diuino Diuini ignis artificio) sublimemini, hoc est, exaltemini, & cum DEO ipso in Spiritu & Veritate mentaliter fermentemini; priusquam dico, Lapidem Philm. & cæteros SAPIENTIÆ thesauros, è SAPIENTIÆ Minera, quæ vera MAGNESIA est Catholica Theosophorum, effodere aggredimini: aliàs (credite veridico) Æthyopem & laterem lauabitis. Bona & Dona DEI sunt, fuerunt, eruntque semper hæc, de quibus agit Amphitheatrum hoc nostrum, à solo DEO pendentia: qui, cui vult, largitur aut subtrahit, sublimis, gloriosus, omni Iustitia ac Bonitate repletus. Nota: HOMO, Later dealbandus, & Corpus, quod stat; DEVS, Anima quæ viuificat; SPIRITVS sanctus, vinculum; cuius virtute fit VNIO; qui tingit & dat ingressum ad Regnum perpetuum. O harmoniam mirandam Macro & MicroCosmi Regeneratoriam! Non nisi regenerationis studiosus, & quidem singulari DEI ductu, Regenerationes intelliget hæc: Cæteris sunt sylvæ Bohemicæ, erraticæ ac tenebrosæ.

Figura tertii gradus hic inferatur.

III GRADVS

III.
GRADVS
PROLOGETICVS
TERTIVS
EXPOSITVS.

133

QUID SIT SAPIENTIA, & quomodo orta fuerit, referam, nec celabo vos Myſteria: ſed à prima origine inueſtigabo cognitionem eius, atque in apertum proferam, neque Veritatem præteribo.

Sap. 6.
Verſ. 24.

QUID EST SAPIENTIA, & quemadmodum facta ſit, referam, & non abſcondam à vobis & Sacramenta DEI, ſed ab initio natiuitatis inueſtigabo, & ponam in lacem ſcientiam illius, & non præteribo veritatem.

133

Facta ſit] Hoc eſt, extiterit: quomodo genita ſit æterna ab æterno, ex vtero (Pſal. 110, 3.) Diuinitatis imperſcrutabili atque æterno. *Sacramenta DEI*] Hoc eſt, myſteria DEI. Non modò illud, quod gratiæ ſignum prædicum eſt, quæ eſt præcipua Sacramenti ſignificatio: ſed omne illud, quod cognitu neceſſarium, pulchrum & vtilè eſt, de DEO, NATVRA & HOMINE, *Sacramentum* dicitur. Eſt enim vera SAPIENTIA TERTIUVNA, complectens Theologiam, Medicinam, Aſtronomiam: ſeu, vt cap. 7. & 8. Sap. traditur; Diuinorum myſteriorum cognitionem; politicæ adminiſtrationis & gubernationis prudentiam; totiuſque Naturæ rerum ordinem, cauſas, affectus, cæleſtium virtutes, & terreſtrium vitres: ex quibus mirificè emicat Creatoris Omnipotentia, Sapientia, Miſericordia, Veritas, Juſtitia & Iudicium.

134

Eſt (etenim) in SAPIENTIA Spiritus Intelligentiæ, Sanctus, Vnicus, Multiplex, Subtilis, Diſertus, Mo-

Sap. 7.
Verſ. 22.

Eſt enim SPIRITVS IN EA Intelligens, Sanctus, Simplex, Multiplex, Subtilis, Mobilis, & Illuſtris, Impollutus, Perſpi-

134

SPIRITVS
SAPIENTIA.

bilis, ☞ Incoquinatus,
Certus, Suavis, amans Bo-
num, Acutus, qui nihil vetat
Benefacere,

cus, Innoxius, Boni studiosus,
Acutus, ☞ Expeditus, Bene-
ficus,

Est in SAPIENTIA Spiritus, &c.] Est & dicitur πνεῦμα μονογενὲς καὶ πολυμερές, Vnigenus siue Vnigenitus, & Multiplex, quod ab illa simplici Vnicaque DE I Natura ortus & profectus, se per has Mundi partes innumeras, quasi per ramos diffundat. Multiplicitas huic Spiritui DE I etiam tribuitur ob varietatem virtutum ac virum Rebus infusarum, in quibus versatur. Vide vers. 223. & figura Amphitheatri huius 3. Quæst. 4. & 6. Grata DE O, rectè inquit Augustinus, *in pluribus unitas: & (addo ego) in unitate pluralitas. Subtilis*] Tenuis, nulla mole crassitieque corporea grauatus, sed leuis atque expeditus: & propterea, κίνητος, id est, Mobilis, in quo summa est celeritas. *Illustris*] Splendidus ac lucidus. vers. 137. 138. *Incoquinatus*] Incontaminatus, hoc est, purus, omni labe maculaque vacuus. Nam cum Natura sit lucidus & splendidus, splendorem habet purum: sicut Ioh. Epist. 1. cap. 1, 5. DEVS lux est, in eo nullæ sunt tenebræ. *Expeditus*] Prohiberi nescius; aut, qui non possit prohiberi: nam vi sua peruadit omnia, impedimenta que perumpit.

135 Humanus, Stabilis, Cer-
tus, Securus, omnia perspi-
ciens, atque per omnes Spi-
ritus intelligentes, puros
subtilissimosque permeans.

Ver. 23.

135 *Humanus, Benignus, Sta-
bilis, ☞ Certus, Securus, ☞ o-
mnem habens virtutem, omnia
perspiciens, ☞ qui capiat o-
mnes Spiritus, Intelligibilis,
Mundus, Subtilis.*

Certus, Securus] Tutus, sollicitudine vacuus; quietus & tranquillus. *Omnem habens virtutem*] Qui omnia potest, siue omnipotentia præditus. Est enim Spiritus DE I Omnipotentis. Qui, nisi DE I esset, Omnipotens esse non posset.

136 ☞ Nullus enim est mo-
tus, quem agilitate sua non
superet SAPIENTIA, quæ
propter suam puritatem per
omnia pertinet ac permeat.

Ver. 24.

136 *Omnibus enim mobilibus
mobilior est SAPIENTIA:
attingit autem ubique propter
suam munditiam.*

Nullus est motus, &c.] Omni motu mobilior SAPIENTIA, id est, celeritate motus sui omnem motum vincit, vaditque per OMNIA, propter suam puritatem & subtilitatem. Hic, fili, meditare, quid sibi voluerint Sapientes, de MOTU PERPETVO Philosophantes. Hic MOTVS (loquar cum Hermete, ex tabula, à VIRIDITATIS Benedictæ fecunditate, quæ VENVS Philosophorum, ob cuius tractationem conscriptio illius instituta, sic appellata *Smaragdina*) est totius fortitudinis fortitudo fortis:

Quia

Quia vincit omnem rem subilem, & omnem rem solidam penetrabit. OMNIA nūtiat, viuificat, sapienter mouet, potenter conseruat. NATVRAM (quam veteres omnes & orthodoxi Patres verissime & pientissime affirmarunt *ἡ ἐπιφάνεια*, hęc est, *voce* DEI) si Theosophicè noueris, & in abstracto, & in concreto, vniuersaliter & particulariter; nosti (crede veridico) MÔTVM PERPETVVM Sapientum. Ad versus te relege 154, & 178. Tertiâque Amphitheatri huius figuram Lapidis Philm. definitionem ac expositionem. Ibi studere memento: DEVM orans, vt Theosophicè cooperans, veritatem tibi inspiret atque ostendat. Multos noui in Aulis Dominantium, Motum perpetuum ligneum, Chalybeumvè, &c. mechanicè (ah frustra) quærentes: si SS.^m SCRIPTVRAM, NATVRAM, & SEMETIPROS indagassent Theosophicè, Physicè, Physico-Medicè, &c. vt est 2. & 3. Amphitheatri huius figuris, reuera inuenissent MÔTVM non solum perpetuum, verùm quoque Æternum, Diuinum & Naturalem, in Mundo vtroque Sapientum. Huic GATHOLICÓN, solum verum, vanus non percipit vulgus, spiritu seductionis impediens. Cæcus cæcum ducit, quapropter vani labores eorum. Motum mouendum exhibent Sophistæ, non mouentem.

137

VAPOR. n. est **V**irtutis DEI, & **E**MANATIO quædam est **C**laritatis Omnipotentis syncera: & ideo nihil inquinatū in eâ incurrit.

Verf. 35.

Est enim Vapor virtutis DEI, & defluxus gloria Omnipotentis syncerus: quapropter nihil polluti in eum cadit.

137

SAPIENTIA quid.

Vapor] Spiritus: *Ruach*, vt vocant Hebræi. *Virtutis DEI*] Essentia Diuinus. OMNIA IN OMNIBVS. Verf. 303. Ensophi! Ensophi! profunda! profunda! Obmutesco. Hoc non redicebo: Cum SAPIENTIA hac incarnata typicè confer Lapidem Philm. quis, qualis & quantus sit ille: & contra: reperies harmonia mirabili hac Seruatoris Mundi maioris cum Salvatore Mundi minoris mysterium (VAPORIS VIRTUTIS DEI EMANANTIS IN VNIVERSVM) mirandum: de quo præstat silere, quam mundo immundo margaritas proicere pedibus conculcandas. *κατ' ἐξοχλῶν* VTERQUE sic nominatur. Nam, vt scimus aliàs ex Paulo ad Coloss 1, 20. DEVM per FILIVM (*ἡ ἀγάπη*) reconciliare cuncta, & pacificare per sanguinem crucis eius (est enim Crux Sancta Christus ipse crucifixus, figura Amphitheatri huius prima, CRUCIFORMITER vincens diaboli regnum, in quo veterum Magorum caractere & nos Theo-Sophicè vincemus) quæ sunt in terris, & quæ in Cælis: Et ad Ephes. 1, 10. *Influare omnia, quæ in Cælis sunt, & quæ in terris*, hoc est, non solum Angelos, Solem, Lunam, Stellas, ætæm; sed & terrestres bestias; arbores, herbas, Terram ipsam, Mare, fluuios, fontes, & quæ in aquis viuunt: Maledicta enim terra propter hominem, Genes. 3, 17. Quamobrem etiam ingemiscit CREATURA pro liberatione, simulque nobiscum parturit in hoc tempus, &c. Roman. 8, 22. clamans voce sua: *Libera nos à malo*: (Sanguis Christi, reuera, haud finè mysterio profusus in terram) ita Experientia constat, FILIVM MUNDI MAIORIS GATHOLICÓN (*ἡ ἀγάπη*) etiam mirificè extendere

vires, & operari in genus humanum. Vtinam Theologi nonnulli, hodie-
no die parum Christianè disputantes, in hoc (vetustiores imitantes Patri-
archas, Cabalistas, Magos aut Sapientes) operam quoque collocarent su-
am, vt discerent legere, videre, tangere, cognoscere **M A S C H I A M** typo
reali in Libro Naturæ Catholico; veracius certè (lumine sic simul ducti
Naturæ, **S P I R I T V S S A P I E N T I Æ** manu) quàm verbosa disputatione
cognoscerent & deprehenderent Doctrinam de **D E O**, Christi persona,
officio, omnibusq; Christianæ Religionis articulis. Liber enim Naturæ ex-
plicat librum **S S** Scripturæ: Et contra. Discite ergò nosse **S A L S A P I E N T I Æ**
A N T I Q V I S S I M V M, **V I T R I O L V M N A T V R Æ C A T H O L I C O N**, quod Catholicè reperitur in sola **S A P I E N T I Æ M I N E R A**:
& **O M N I A I N O M N I B V S** Theo-Sophicè noueritis. Et, quamuis Se-
cundum Seculum nihil ignominius ferè, despectius, inhonoratius Mine-
ra hac; tamen, quam mundus iniquè contemnit, hanc dignè glòrificat
Theo-Sophus. Vide versf. 157. 162. 187. & Amphitheatrum hoc passim
totum. Largire mihi, **Ô I E H O V A H**, intus ne paucam, foris ne formidem
Theo Sophistarum fulmen, Amen. Scis, quod sitiam veritatem. *Ema-
natio*] Emanationes **D E I** Cabalistarum ex Sacris fontibus numerant **D E C E M**,
quas appellant **S E P H I R V T H**, siue, (vt Hebræorum multi hodie pronun-
tiant) **S P H I R V S**, hoc est, Numerationes aut Emanationes, inter quas
S A P I E N T I A M loco numerant secundo. De quibus partem consule
Amphitheatri huius primam, & passim Cabalistarum scripta. vide versf.
174. Ex **D E O** Emanans certè Diuinum; **S A P I E N T I A**, **D E I E M A N A T I O** est;
quare Diuina, æterna. Emanationes **D E I**, scintillæ & radii Diui-
nitatis. Obseruandæ phrascs: Ego ex **D E O** processi, Iohan. 8. 42. Misisti
me, Exiui à patre, Iohan. 17. 8. Ex hoc Emanationis loco firmatur defi-
nitio Philosophiæ veræ, versf. 167. *Claritatis Omnipotentis, &c.*) Hinc **S A P I E N T I A**
incarnata Iohan. 17. 4. *Pater, ego te clarificaui super terram; opus
consummaui, quod dedisti mihi, vt faciam: & nunc clarifica me tu pater; apud te met-
ipsum, claritate, quam habui, priusquam Mundus esset, apud te.* Et paulò post: *Quia
à te exiui, hoc est, emanauit.* Vide cap. 17. libr. 2. Capnionis de verbo Mirifi-
co. *Nihil inquinatum*] Antecedentia cum consequentibus, Prologum
cum Amphitheatri figuris huius, & contra, Sapienter (vt sapias) conferre
discito: ex hoc fundamento quoq; intelliges, cur **L A P I S** Phil. Catholicus
Physico Chemicus diabolicis resistat potestatibus; aliq; non minus præ-
stantia mirificè operetur innumera. Vide figuram Amphitheatri huius
quartam.

f. 150.
p. 174
p. 140

f. 99 p. 154
p. 251 p. 120

138

Etenim lucis æternæ splē-
dor est atque Speculum Vir-
tutis **D E I**, nulla macula a-
spersum, eiusque imago **B O N I T A T I S**.

V. c. 1. c.

*¶ Candor siquidem est L V-
C I S æterna, & ¶ Speculum si-
ne macula D E I M A I E S T A T I S, & ¶ imago B O N I T A T I S illius.*

138

Candor lucis æternæ] **L V X** diuina, æterna, ab æterno (certè) non fuit sine
candore: erigitur **S A P I E N T I A** (de qua agitur hinc) æterna. Hæc illa
lux in tenebris lucens, quam tenebræ non comprehenderunt, Iohan. 1. 5.

Speculum

Speculum sine macula, &c.] Super hoc SPECULO eiusque typo reali in Macro & Micro Cosmo, tam particulari, quam vniuersali, SECRETISSIMO, Harpocraticè meditare. Vide vers. 222. Fari (quamuis vellem) non omnia licet; propter Mundum immundum. Maneat igitur Mysterium hoc alta mente repositum. Quid fuerint VRIM & THVMIM, Exod. 28, 30. Christiano Caballicè, Diuino Magicè, & Physico Chemicè percontare: DEVS Cæli, qui reuelat mysteria, Dan. 2, 28. dare potest, cui vult. *Imagò bonitatis illius*] Hac imagine Theosophicè vtitur Christiano Cabalista: absint imagines ecomagorum, Hebr. 1, 1. & seqq. Multifariam multisque modis olim DEVS loquens patribus in Prophetis: nouissimè diebus istis locutus est nobis in FILIO, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & seculum. Qui, cū sit splendor gloriæ & figura (*χαρακτήρ*) *substantiæ* (*ὑποστασις, substantia*) eius, PORTANSQUE OMNIA VERBO VIRTUTIS SVÆ, (vers. 154) purgationem peccatorum faciens, sedens ad dexteram maiestatis eius, in excelsis: tantò melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit. Qui est IMAGO DEI, 2. Corinth. 4, 4.

139

Est (quoque) SAPIENTIA (hæc) ☉ speciosior SOLE, & super omnem dispositione stellarum, ☽ Luci comparata inuenitur prior.

Ibidem
Vers. 29.

Est (etiam) IPSA speciosior SOLE, supraque omnem astrorum sibi collocata, ☽ Luci comparata prior inuenitur.

139

Speciosior SOLE.] Cur non? Est enim SOL Iustitiæ, Malach. 4, 2. æternus, super Omnia lucens, & nos visitans Oriens ex alto, Luc. 1, 78. Vnde Salomon in *Schir haschirim*, hoc est, Canticò Canticorum, cap. 6, 9. Quæ est illa, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata? *Luci comparata, &c.*] De LUCE vide vers. 161.

140

Hanc enim nox excipit, SAPIENTIAM autem non vincit malitia.

Vers. 30.

Illi enim succedit nox, SAPIENTIAM autem ☽ non vincit malitia.

140

Illi, &c.] SOLI, Lumini, in Firmamento, maiori quæd præest diei. Genes. 1, 16. *Non vincit malitia*] FVIT enim, EST & ERIT SAPIENTIA hæc PETRA veritatis solida, fixa & firma, contra quam non præualebunt nec præualebunt vnquam portæ inferni: flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ, Iohan. 7, 38. Cuius typus realis Lapis Philm. in libro Naturæ magno. Felix cui indicans, & indicatum vite cognita. IHSVH CHRISTI Persona, Passio & Resurrectio: LAPIDIS PHIL. Materia, Præparatio & in corpore glorificato plusquamperfectio: Tuique ad imaginem & similitudinem DEI formati, secundum Corpus, Spiritum & Animam Regeneratio: Plurima, harmoniâ Catholica, tibi manifestabunt secreta. Harmoniâ librorum SS. Scripturæ atque Naturæ obserua: Librum vnum ex alio Sapienter legere ac intelligere discet: B blia, in Natura

& Temetipso: Naturam, in Bibliis, ac Temeipso: Te, in Bibliis atque Natura: & tunc Sapiens eris. I E H O V A M & quem misit I H S V M C H R I S T V M reperies, & in SS^a Scriptura atque Natura, vniuersaliter, in Lapide Philm. Particulariter, in toto Vniuerso creato, per singulas creaturas; in Temetipso, modo vtroque. N A T V R A M, catholicè ex & in V E R B O scripto, necnon incarnato; ex & in semetipsa, in Lapide Phil. atque Teipso; Particulariter in SS.^a Scripturæ ac Mundi partibus vtriusque T E I P S V M ex & in Teipso; Naturâ ac Creaturâ; & D E O, in C H R I S T O V E R B O que scripto; Vniuersaliter & Particulariter, vt antea: Theosophicè, Physicè, PhysicoMedicè, PhysicoChemicè, PhysicoMagicè, Hyperphysico-Magicè, Cabalicè, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius: Influentiâ, Lumine & Motu Diuino. Hoc, O M N I A I N O M N I B V S & I N O M N I A Catholicè, typicè. Hîc S A P I E N T I A.

Perseuerat
in laudibus
Sapientie.

141

Attingit ergò à fine
vsque ad finem fortiter, &
disponit omnia suauiter.

Sap. 8.
Vers. 1.

Pertingit autem ab extre-
mo ad extremum fortiter, atque
omnia utiliter moderatur.

141

Attingit à fine, &c.] Spiritus ille S A P I E N T I Æ, quo Mundi totius machina regitur, omnia quæ Cælum concludit, occupat, penetrat, replet. Atque licet is vnicus sit & simplex, tamen innumerabilibus, incomprehensibilibus, ineffabilibus proprietatibus, donis, ideis, scientiis, virtutibus, seminariis rerum rationibus, spiritualibus & viuidis vitibus præditus est, tam mirificè distinctis, vt varietatem eius Mens humana admirari & assequi satis nequeat. Hi Spiritus sunt authores & origines generationum & corruptionum, specificarum virtutum, omnium rerum, & ab his dependet totius Naturæ cognitio. Atque ita est & potest hic Spiritus S A P I E N T I Æ, O M N I A in Omnibus ac in O M N I A. *Disponit omnia*] Quia M O T V S perpetuus catholicus. Dico pauca, at (certè) plura meditationi Sapientis lubens relinquo. Ora, vt I E H O V A H tibi à consiliis, & tunc demum intelliges. S A P I E N T I Æ filium, id est, attentum, stimulo radii Solis Diuinæ illustrationis impulsus, humilem animo atque mansuetum volo, non sciolum præcocem aut arrogantem, hoc est, sophistam.

142

Præclara est, & quæ nun-
quam marcescit S A P I E N-
T I A.

Sap. 6.
Vers. 13.

Clara (etiam) est, & quæ
nunquam marcescit S A P I-
E N T I A.

142

Clara est] Reuera admodum clara: est enim Emanatio claritatis Omnipotentis D E I sincera, & candor lucis æternæ, illuminans Mundum Intelligibilem, Maiorem & Minorem: Et S O L super O M N I A lucens. Vide vers. 7 8. 137. *Nunquam marcescit S A P.*] Ratio est: quia æterna. Solum Æternum, sub corruptionem non cadit in æternum. Nota: Quod nunquam marcescit, æternum est: S A P I E N T I A est talis, ergò Æterna: &, per consequens, D E V S. Vers. 156.

Nobilita-

143

Nobilitatem Eius hoc illust-
 rat, quòd vnà cum DEO
 viuit, DOMINVSQ; omnium
 illam dilexit.

Sap. 8.
 Verf. 3.

Generositatem illius glo-
 rificat, contubernium habens
 DEI, sed & omnium DO-
 MINVS dilexit illam.

143

Generositatem illius glorificat, &c.] Generositatem illius magnificè illu-
 strat, habens Æterna cum DEO Æterno conuictum æternum. Diuinitus
 ortum, cur non familiariter viueret cum DEO? Et consequentur (suo mo-
 do) quoq; ii, quibus familiaritas intercedit cum illa? Ascendo, inquit hæc
 incarnata, ad Patrem meum, & Patrem vestrum, DEVM meum, & DEVM
 vestrum, Ioh. 20, 17. Vt vbi sum ego, & vos sitis. Ibid. 14, 3. Hinc est, quod
 Amici fiant DEI, constituanturque Prophetæ, quibus DEVS (vt amicus
 amico) mediâtè vel immediâtè reuelat arcana sua, inspirat atque commu-
 nicat Bona & Dona SAPIENTIAE thesaurorum inexhaustorum innum-
 mera. Tu igitur, ad imaginem & similitudinem DEI homo factus, imita-
 re Creatorem, SAPIENTIAM eius quoque dilige vt (Theosophicè
 sic reformatus) in puncto hoc conformis viuas Archetypo, in vitam æter-
 nam. *Omnium DOMINVS dilexit illam*] Sic SAPIENTIA incarnata, Ioh-
 han. 17, 24. *Pater dilexisti me, ante constitutionem Mundi; & ibidem verf. 26.*
vt dilectio, quâ dilexisti me, in ipsis sit, & ego in eis.

144

(Hæc) Præoccupat, qui
 se concupiscunt, vt illis se
 prior ostendat.

Anteuertens sui studiosis se
 offert cognoscendam.

144

SAPIENTIA
 se offert
 quærenti-
 bus se.

Præoccupat, &c.] Anticipat cupidòs sui, vt prænoscat; vt prius se illis
 cognoscendam exhibeat & vitrò offerat: adeò in delitiis habet esse cum fi-
 liis hominum, quemadmodum est verf. 145. 157. Est enim *Φθάνων* (quâ vo-
 ce hîc vtitur Sapiens) occupare partes in realiqua; vt in mutuo a-
 more & beneficiis, ita in studio SAPIENTIAE cognoscendæ offert se pri-
 orem SAPIENTIA illis: Quibusnam? Illis qui concupiscunt eam: qui
 diligunt eam, verf. 18. Qui optant, qui inuocant, verf. 142. & 223.

145

Quia se dignos Ipsa quæ-
 rit circumeundo, atq; in viis
 beneuolè se illis ostendit,
 in omnique cogitatio-
 ne eis occurrit.

Verf. 17.

Quoniam Ipsa dignos se, Ipsa
 ipsa circuit quærens, & in
 viis ostendit se illis hilariter, &
 in omni prouidentia occurret
 illis.

145

Dignos se, &c.] Qui verè, hoc est, ex toto corde (verf. 251.) tota anima, to-
 ta mente, totis viribus, Biblicè, Macro & Microcosmicè amant, quærun-
 t, audiunt, vident, obseruant eam; inque LEGE DEI die nocteq; Theoso-
 phicè meditantur: plerunque etiam (nam derideretur Iusti simplicitas, Iob.
 12, 4.) cum irrisione coram mundo immundo. Vx autem mundo, SAPI-
 entiam veram malitiosè spernenti; spernetur vicissim ab Ea, vt quidem
 cum damno suo æterno. verf. 198. *Qui perseverabit usque ad finem, corona-
 bitur.* Assidua enim meditatione exercetur, stabilitur & fixa redditur

Mens nostra in superis: non est (crede mihi) labor diei vnus. A malis ad Bona; à corporalibus ad Spiritualia; à sensibilibus ad Métalia; à terrenis ad Diuina nos pedetentim migrare oportet, si Bonorum, si Spiritualium, si Diuinorum velimus esse capaces. Sunt gradus ascensionum. Vide vers. 218. *Ipsa circuit, &c.*] Hoc est, Circumquaq; quærit, vbiuis terrarum, omni tempore & loco, num reperiatur cui verè cordi sit S A P I E N T I A vera, vt suam sollicitudinem & benevolentiam erga sui amatores fideles dilectos, re ipsa, hoc est, communicando ei thesauros suos infinitos, significet atq; declarat. Vide vers. 142. 144. 160. Situ quæsieris S A P I E N T I A M, quæreris & magneticè attraheris vicissim ab ea: inuenies & inuenieris. *Wie man sich gegen sie erzeigt vnd verhält, also sie auch hinwiderumb. In viis.*] Quæ sunt istæ viæ? Non aliæ, quam Libri SS. Scripturæ, Naturæ & Mentis nostræ pœnitentia Christianè purgatæ, (versu 61.) In hisce, inquã, S A P I E N T I A viis Sapienter ambulanti bus nobis, si Theo-Sophicè Oramus, si Sapienter Laboramus, mirabiliter mirificeq; ostendit se S A P I E N T I A D I V I N A. Vide vers. 48. *In omni cogitatione, &c.*] Ipsorum opinionie, sententia ac mente concepta, comprehensa atq; informata benignè. Est enim *φαντασία* (quæ vox hoc loco legitur) *imaginari, & cogitatione ac mente aliquid informare.* Ita S A P I E N T I A dicit, se in eorum mentibus ac cogitationibus sit versari, vt se amicè illis ostendat atq; communicet. Videt D E V M homo, cui apparet D E V S; cui videndum se exhibet; cui S A P I E N T I A D E I sese repræsentat: quod non vulgariter fieri solet in SS. Scriptura, Natura & Mentis speculo Theosophicè lotæ atque mundatæ. vers. 336. *Ingens est, & satis æstimari nequit Numen, quod in hominè viget; qui ratione præstans, ita (D E I voluntate ac iussu) dominatur Creaturis, vt non tantum præsentibus indigens vtatur, sed etiam remotiora & arcana peruagans, Genio & ingenio (D E I ductu) vtatur atque fruatur. Et quidem miratu dignum est, quid non experta & erudiens ætas prodat! imò, quid non illa Ratio & λόγος, in hoc mortali vermiculo condat! cui dedit omnem æternitatem totiusque machinæ mundanæ latum, altum & profundum cognoscere: vt gratis cognitis Creatorem obseruet, hoc fastigium Metaphysicum vigens principium rationalis mentis, audiat & intelligat. Hoc sui totum ratione capiat; mente colat, & sensibili vigore id ipsum spiret: huic sit, quicquid est. Et demum; sagaci relicta humana Philolophia, studeat patrizare. Cuncta enim quæ fecerat, erant valde bona. Det D E V S; dicat omnis S A P I E N T I A M amans, Amen.*

98

146

Hanc ego dilexi, & à iuuentute mea quæsiui, ac sponsam mihi studui adiungere, amoreque pulchritudinis eius, captus sum.

Sap. 8.
Vers. 2.

Hanc (S A P I E N T I A M) amavi, & exquisiui Eam, à iuuentute mea, & quæsiui Sponsam mihi Eam assumere, & amator factus sum forma illius.

146

Hanc amari] Cur non? Cum D O M I N V S I P S E (vt sequitur) amet eam. Hanc, suadeo, & tu, mi frater, ama: non Nigromantiam vel Catomagiam;

aut So-

aut Sophisticam, (verf. 118.) diaboli filiam genuinam; amo SAPIENTIAM (iussu Sapientis, verf. 106. inuitationeque SAPIENTIAE ipsius) & ego: vtque IPSA me vicissim amet, egoque nunquam deficiam ab Amore eius, benignè largire, Ô LEHOVAH, mihi, Amen. O Artem Amoris Diuini mirabilem, mundo incognitam immundo! Felix, qui poculum gustat amatorium SAPIENTIAE, felicissimus, eò qui inebriatur. *Et quasi eam, &c.*] Manè; Æstate: à prima ætatula; ab adolescentia mea, in qua amor SAPIENTIAE & studii eius in animo meo exarsit. Sed quomodo? Theosophicè, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Consilium sequere Theosophiæ amatoris fidele: In ieiunio piè orando; meditando; soliloquia exercendo; *audi, vide, observa:* Sapienterque ad Laborando, SAPIENTIAE fido promissis. Nescit fidentem deseruisse DEVS. Et, qui sic inquirunt DOMINVM, animaduertunt (intelligunt) OMNIA. Prou. 28, 5. Vide vers. 9. 96. & 170. *Sponsam mihi assum.*] Vt sponso cum sponsa coniunctio intercedit arctissime summa; ita (opto) & mihi vt sit in sempiternum (det DEVS) cù Sapientia æterna; quæ columbula mea, pulchra mea, formosa mea. Incipe, obsecro, tu mystica concubina Abyssus namites cubare in sinu meo: tu sancto feruore calèfacias mentem meam, tuis amplexibus frigentia membra confove, Animula! Corculum! *Amator factus sum forma illius*] Amaui formam eius, quia tota pulchra est Amica mea, verf. 320. Quæ (vt rectè de SAPIENTIA scripsit Cicero Ethnicus ex Platone Diuinitus illuminato) si oculis cerneretur carnalibus, mirabiles omnibus excitaret amores, Solomoni (oculis Mentis qui eam aspexit, sicuti & Nos Theosophiæ amatores decet, quales ac quantas excitauerit, ex præsentibus sufficienter patet. Omnium rerum formas SAPIENTIA Diuina complectitur, pulchritudine certantes. Quis enim quæso pulchritudinem DEI Patris cogitare satis potest? Quis speciosum illum formam præ filiis hominum satis demirari? Quis Spiritus sancti lætam flammulam, omnia viuificantem satis amare poterit? Pulchritudo Sapientiæ in Angelis splendor est, in Astris fulgor, in Cælis candor, in Aère lux, in Terra viriditas, in Aqua limpeditas, in Floribus color, in Animalibus proportio, in Homine decor & figura, in Anima ratio, in Fidelibus fides. Quis ergò sibi hanc non eligeret sponsam, nisi stultissimus omnium? quis non caperetur huius pulchritudine? Quocumque te vertis, faciem tibi suam ostendit, siue cælestia; siue terrestria contemplere. At verò internam rerum pulchritudinem & formam intueri: hoc demum Sapientiæ cubiculum est, hoc Sponsæ huius osculum est intimum. Aperi igitur mihi soror mea, speciosa mea, ostende mihi faciem tuam genuinam, non externam duntaxat formam & pulchritudinem rerum, sed internam & intimam; nec enim amas me, nisi cor tuum mihi aperias.

147

Eam sine fraude percepi,
sine inuidiâ communico,
diuitiasq; eius non abscondo.

Sap. 7.
Verf. 13.

*Hanc sine fictione didici,
& sine inuidia communi-
co; & honestatem illius non
abscondo.*

147

2. Reg. 13.

Sine fictione didici] Sine frustratione; aut non malè: non enim fuit frustratus Sapiens suâ opinione, quâ de SAPIENTIA habuit, quia Doctrinam

eius veram, vtilem fructuosamque est expertus. *Sine invidia communico*]
Vide vers. 207.

Nunc de sese,

sic inquit

S A P I E N T I A .

Sap. 9, 9.

148

I E H O V A H possedit
me principio viæ suæ, an-
te opera sua ex co-tempo-
re.

Prov. 8.
Vers. 21.

¶ D O M I N V S possedit M E,
¶ In initio viarum suarum, an-
tequam quicquam faceret à prin-
cipio.

148

D O M I N V S possedit M E] Hoc est, acquisivit siue genuit me. Verbum *Canab;* quod acquirere significat, pro possidere seu gignere ponitur Gen. 4. I. Possedi virum à I E H O V A H. Contra veritatem nonnulli legunt, *creavit me. In initio viarum suarum*] Viæ, (hoc est, Esse D O M I N I) æternæ Æterni ab æterno; æterna igitur est S A P I E N T I A eius. Initium, æternitas ipsa. Dicis mihi (calumniator) initium viarum D E I, dicam tibi initium S A P I E N T I Æ eius. Non ergò (vt patet ex toto contextu) S A P I E N T I A creatura est, sed creaturæ omnis creatrix.

Eccles. 24,
14.

149

¶ Ab æterno ordinata
sum, & ex antiquis ante-
quam Terra fieret.

Vers. 23.

A seculo ¶ principatum
habui, à principio, ante Ter-
ram.

149

¶ Ab æterno] Apage sis, diabole, S A P I E N T I Æ D E I æternitatem mali-
tiosè negans. Increpet te I E H O V A H. *Principatum habui*] Æqualem
cum D E O potestatem habui, antequam Mundus crearetur. *Nasce enim*
(quod hic legitur) Hebræis *dominari* significat. Vide Sap. II, v. 18. & seqq.

150

Nondum erant Abyssi, &
E G O iam ¶ concepta eram,
necdum fontes Aquarum e-
ruperant.

Vers. 24.

Quum nondum essent vo-
ragines, formata sum, quum
nondum essent fontes abun-
dantes Aquis.

150

Concepta eram] A quo? à solo D E O. Aliud enim, præter D E V M, erat ni-
hil. Vbinam? In vtero vel sinu Diuinitatis inperscrutabili. Psal. 110, 3; ex
vtero ante luciferum genui te. Terra, noli nimis altum sapere, sed siste gra-
dum, ne percontantem opprimat Maiestas.

151

Necdum ¶ montes gra-
ui mole constitierant, ante
colles ¶ E G O parturiebar.

Vers. 25.

Antequam montes funda-
ti essent, ante colles formata
sum.

151

Montes graui, &c.] Ad verbum, immergi essent Aquis, & in Terram de-

fixi

fixi seu collocat. *Parturiebatur*] Conceptione vt Diuina concepta, ita & partu enixa seu genita, nobis imperceptibili, quare & inenarrando; Diuinitus genita. En Soph, infinitudo, abyssus, nox, insipienter percontanti; Lux, Sol, fideli, simplicem SS. * Scripturæ veritatem sapienter credenti. Credunt thechnographi & artifices cuius in sua arte perito: Acquieuerunt Pythagorei in suo *αὐτὸς ἴσα*, ipse dixit: *Meckablim*, h. e. Cabalistræ in suo *emoru Hachamim*, dixerunt Sapientes: sequare tu, qui Christianum te profiteris, Christianorum *πιστων*, crede: cui? illi, in quem credis. Conceptum & genitum à D E O, nonne D E I filius iure esse ac dici meretur? Quidni?

152

Nondum fecerat Terram,
& plateas, & summitatem puluerum Orbis.

Verf. 26.

*Adhuc Terram non fecerat,
& flumina, & cardines orbis
Terra.*

152

Et plateas] Et quæ extra sunt. Per id intelligitur portio Terræ habitabilis, quæ extra aquam apparet, quam mox summitatem siue caput puluerum Orbis, appellat: ac si diceret, nondum discooperuerat faciem Terræ, necdum fecerat eam habitabilem.

153

Quando præparabat Cælum, illic eram: quando describebat circulum in superficie Abyssii:

Verf. 27.

Quando præparabat Cælum, aderam: quando & certa lege & gyro vallabat Abyssos:

153

Certa Lege, &c.] Cum disponeret Centrum Terræ, quod est purissimum in medio eius, & redigeret Abyssum, hoc est, Aquam & Terram, in figuram sphericam aut circularem, hoc est, globum Mundi inferiorem constitueret, certam ei indidit E L O H I M Creator Legem atque præscripsit, quam prætergredi, citra ipsius voluntatem, nec audeat, nec potest. S A P I E N T I Æ I E H O V Æ immensæ infinitæque Patientiæ argumentum luculentissimum. Nota: Terram purissimam reperiri in centro Terræ, vox est visitata Philosophis vtrisque, hoc est, tam cæcutientibus & claudicantibus, quàm videntibus, necnon via Regia incedentibus; S A P I E N T I Æ veræ Doctrinæ filiis. C E N T R U M Terræ Physicum, vbi sit, miseri isti ignorant monoculi; valeat istorum imaginatio. Cupis realiter discere? dicam. Ad Vulcanum; is ex quouis corpore terreno, obstetricante Neptuni limpidissima manu, centrum eius candidissimum Physico-Chemice manifestando, ad sensus omnes tibi demonstrabit: *videbis illud; tanges; gustabis; audies; olfacies.* Visne quid amplius? Philosophus me intelliget; non sophista. Magnum hoc quod dixi. Vide figuram Amphitheatri huius tertiam.

v' 154 p. 63
v' 162

154

Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes Aquarum:

Verf. 28.

Quando firmabat Cælum de super, quando roborabat fontes Abyssii.

154

Æthera firmabat sursum] Quando Spiritum æthereum, hoc est, Cælum, Gen. I. I. Creatum, firmabat, **FIRMAMENTVM QVE VERBO** suo solidando sic constitueret, Gen. I. 6. De Cælo, quid sit, consule tertiam Amphitheatri huius partem, Quæst. 5. & vers. 261. Euanescent igitur vanitates sciorum quorundam, fabulantium totam totius machinæ Mundanæ **NATURAM**, nostris temporibus non esse tam vegetam, sanam, incolumem atque valentem, vt erat ætate maiorum aut patrum nostrorum: Cælum cadendo demisisse se ad miliaria 8000: Solem, Lunam, Stellas multum amisisse de lumine pristino suo: Herbas, flores, fructus, &c. Animalia terrestria, Aquatica & volatilia, hodie non esse tantæ virtutis, efficaciz aut operationis, quantæ annis abhinc centum, vel mille: imò Naturam adhuc de die in diem totaliter senio debilitari, viribusq; ob nostra peccata, frangi: **Magnum verbum, si esset verum. Si intelligeretis, Domini mei, NATURÆ NATURAM**, hoc est, quid sit, quod eius Esse, quæ, quanta & qualis Lex eius, à quo indita Creaturæ, in quem vsu, aliter loqueremini. Ad Cælum quod attinet, dicatis mihi quæso, obseruastis vnquam circumfententiam firmatam circulariter cecidisse ad centrum? Nonne legitis, **VERBO DOMINI Cæli firmati sunt: & spiritu oris eius, omnis virtus eorum.** Psal. 33. 6. *Et, fiat Firmamentum: vocauitq; DEVS firmamentum, cælum,* Gen. I. 8. Si cecidisset; quale esset firmamentum? egregium, scilicet. Hæcce tam præclara **VERBO DOMINI** cælorum firmatio! ô sciolos! Dixit præterea **DEVS**, fiant luminaria in firmamento Cæli, & diuidant diem ac noctem: & sint in signa & tempora, & dies & annos: vt luceant, & illuminent terram. Et factum est ita: Fecitq; **DEVS** duo luminaria magna: luminare maius, vt præfesset diei: & luminare minus, vt præfesset nocti: & stellas. Ibid. vers. 14. seqq. Nonne hæc, virtus Cælorum, Spiritu oris **IEHOVÆ** firmata? Quis mente sanus negabit, Solem, Lunam, Stellas, diuidere diem ac noctem, esse in signa & tempora; dies & annos; lucere & illuminare terram, præfesse diei ac nocti, tam benè etiamnum hodiè, ac ante annos mille? Vbi res ipsa loquitur, quid opus est probatione prolixiore? **VOX DEI; GERMINET TERRA** herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram: **PRODVEANT** Aquæ reptile. Animæ viuientis, & volatile super Terram sub firmamento Cæli: **PRODVCAT** Terra animam viuentem in genere suo, iumenta & reptilia, & bestias Terræ secundum species suas: **Vox, inquam, DEI** hæc Genes. I. impleta; **PRODVCATA**, Benedictione Diuina, **CRESCIT & MULTIPLICAMINI**, animata roborataque, creuerunt & multiplicata sunt, ab vsque initio Mundi: crescunt & multiplicantur, hodierno die: crescent (vigore **LEGIS** semel pro semper Diuinitus inditæ) & multiplicabuntur, vsque ad Mundi totius, per **INEM**, renouationem. **VERBUM DOMINI** manet in æternum, Esaïæ cap. 40, vers. 8. Sic erit **VERBUM** meum, inquit **IEHOVAH**, Esaïæ cap. 55, vers. 11. quod egreditur de ore meo: non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. *Wechst derentwegen heutiges Tages noch gleich also gut Gras / als vor tausend Jahren.* Dic quæso quid hoc? Cælum sedes mea, Terra autem scabellum pedum meorum, Esa. cap. 66. v. 1.

Matth. 5, 35. Actor. 7. 49. JOVIS OMNIAPLENA. Ora I E H O V A M, vt tibi à consilijs. Nihil, bone foci, te iuuat locus, quem obiicis, Pauli ad Rom. 8, 22. Fit ibidem mentio duntaxat ingemiscenz Creaturæ; non defectus Naturæ. O B E N E D I C T A V I R I D I T A S, F A C I E N S R E S C Y N C T A S G E R M I N A R E. Contemplare V I R I D I T A T E M, figuris Amphitheatri huius prima, secunda, & tertia, reperies tu TheoSophie, R V A H E L O H I M: Cabalista, L I N E A M V I R I D E M, G I R A N T E M V N I V E R S V M: Mage, N A T V R A M: PhysicoChemista, L E O N E M V I R I D E M; D V E N E G H V I R I D E; A D R O P; E S S E N T I A M Q V I N T A M. Sat. Quis enim reuocante & receptui canente Harpocrate, propter frangere Cæleste Taciturnitatis sigillum? Vnicum addam singulare, Observationibus aut Demonstrationibus Mathematicis vestris respondens: Terræ globus potuit accrescere, virtute centri sui viuidi Motusque perpetui vegetatiua; propinquiorque fieri Cælo; crescendo; non Cælum Terræ; cadendo. Sed de his in præsentia satis. Doctrinam hanc loco referuo commodiori.

p. 294 p. 47

155

Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent litus suum: quando describebat fundamenta Terræ:

Verf. 29.

Quando circumdabat & mari terminum suum, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terræ,

155

Mari terminum] Vnius DE I decretum causa est, cur se intra suos certosque limites aut terminos mare contineat, in iis ludat, fluat, refluatque. Quod Psal. 104, 9. & Job. 26, 10. confirmatur: Hoc perpetuum suæ Potentiæ ac Bonitatis erga nos testimonium miraculosum proponit nobis D O M I N V S: aliter enim futurum erat, vt vniuersam Terram iterum & statim operirent aquæ. Animo igitur grato ouantes exclamemus: Misericordiæ DE I Omnipotentis est, quod non absorpti sumus.

156

Cum B O E R A M cuncta componens: & delectabar per singulos dies, & ludēs coram B O omni tēpore.

Verf. 30.

E R A M apud E V M veluti alumnus; & eram in letitiis quotidie; & ludo coram illo omni tempore:

156

E R A M] E H I E H. Notandum: Exod. 3, 14. dixit D E V S ad Moseh: E H I E H E S E R E H I E H, E R O Q V I E R O. Dixit præterea, sic dices filiis Israhel: E H I E H, E R O, misit me ad vos. L X X^a & vulgata editio hoc in præsentitranstulerunt: S V M Q V I S V M, pro, E R O Q V I E R O. Frequens enim est Hebræis futurum pro præsentit poni. Scribunt autem Hebræi; istâ locutione æternitatem significari: asseruntque ea innui summam, omnimodam & sempiternam D E I stabilitatem, qui semper fuit, est & erit. D E V S solus dicere potest: S V M & E R O. Nam omnia tempora, cum de D E O loquimur, confunduntur. Nomen hoc D E I Græcè expressit Iohannes Apocal. 1. 4. dicens: $\alpha\omega\tau\omicron\ \&\ \omega\omega\tau\omicron$, $\alpha\omega\tau\omicron\ \&\ \omega\omega\tau\omicron$, $\alpha\omega\tau\omicron\ \&\ \omega\omega\tau\omicron$, i. e. ab eo Q V I E S T, & Q V I

ERAT, & QUI ERIT. Sic quoque in Oratione Dominica: *Pater noster, QUIES in calis.* Ita alibi SAPIENTIA incarnata, IHSVH CHRISTVS, EGOSVM, *Via, Veritas & Vita.* Et, *Antequam Abraham,* ERAM EGO. Cabalisticum hoc, haud spernendum, suo, DEO volente, fufius tractabitur loco, in Amphitheatro SAPIENTIAE Æternæ, folius veræ, &c. explicato, in expositione nominis DEI, EHIEH, figurâ primâ. De fiste, nunc, calumniator, à pernitioliffimis deliriis tuis, negans SAPIENTIAE (quæ in tempore incarnata) tam Diuinitatem, quàm æternitatem. ERAM, EHIEH, id est, DEVS, DEI SAPIENTIA, cuncta componens. Notandum: Quæ hîc sapiens noster de SAPIENTIA, eadem Iohann. cap. I. de VERBO. VERBUM, igitur, caro factum, & SAPIENTIA DEI in feculo incarnata, IDEM, DEVS. DEI FILIVS, ERAT, EST, ERIT, ab æterno in æternum. Quid, impie, dicis ad hoc? Quicquid est, ante Mundum creatum, DEVS est: SAPIENTIA est, ante Mundum creatum, ergô SAPIENTIA est DEVS. Hinc Iohannes Euangelifta, cum ex Sapiente didiciffet, VERBUM in Principio iam tum fuiffe, ftatim infert, fuiffe apud DEVM, qui folus est antè Principium. Et quia, quicquid est antè Principium, neceffariò DEVS est, rectè infert etiam, DEVM ipfum effe VERBUM: ne quis duos DEOS fufpicaretur. Initium fiuè Principium creationis, excludit omne prius Creatum. Est enim creati, Principium. DEVS autem, cuius est VERBUM, VERBUM fuum, (per quod in Principio creauit omnia) non creauit, alioquin non fuiffet antè Principium. Quid igitur? ex feipfo genuit DEVS DEVM de DEO, æternum ab æterno: nihil enim iam cogitari potefit aliud. Efferet & euaneſcat, nunc, redeatq; in nihilum, quæ fuit antè nihil, fanatica, hæretica, blasphema peffilentiffimaq; vox Arianorum hæc: Fuit aliquando (fcilicet tempus, fiuè æternitas, aut quicquid Arius ſubintelligere vel volet vel potuerit) quo (filius DEI) nondum erat. Adamantinum hoc, contra Antitrinitarios omnes, ex Libro Naturæ, Macro- & Micro-Cofmicè, defumtû: CREATOREM TRIVNVM IGNIS, omnia ſublunaria probantis & iudicantis, DEI Profefſoris phyfici in hoc Mundo inuictiffimi, doctрина tibi oftendit; Phyfico Chemicè explicando Librum Naturæ magnum; ita, vt CREATURAM triunam ſentias vniuerſaliter & particulariter confiteri, repræſentare, docere ELOHIM (qui in Principio creauit Cælum & Terram, &c. Gen. I.) TRIVNVM. Deinde: CORPVS, SPIRITVS, ANIMA, ex quibus conſtat HOMO, ſimilitudinem ſatis exprimunt Diuinam triunam, ad quam Homo triunus factus. Inter ſimilitudinem & Imaginem diſtinguo. SVMMA: TRIUNA OMNIA; quia à TRIVNO facta. Vox DEI mirabilis, in Natura per Creaturam, hæc. Vide figuram Amphitheatri huius tertiam, propoſ. I. diſtinct. 7. *Delectabar*] Delectabatur & delectatur viciffim IEHOVAHEA, hoc eſt, filio; cui IPSE (HV, id eſt, IDEM, IPSE; quod inter nomina DEI recenſet Capnio lib. 2. de verbo Mirifico, cap. 16.) ab æterno in æternum in delitiis. De hac incarnata extat Patris teſtimonium, Matth. 17. 5. HIC EST *Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; ipſum audite.* Audiamus igitur DEI Filium, quid (voluntate & mandato Patris, qui noſtri cauſa miſit eum) dicat de feipſo in verbo ſuo Biblicè, Macro ac Micro Cofmicè ſcripto; non Arium, non Swer-

meros, diaboli squamas. Si ergò SAPIENTIA antè secula; si Filius DEI; si Patri Mundum creanti præstò fuit; si & nunc societate hominum delectatur, & manet in æternum; quis religione sanus dubitet illam æternam esse & pronuntiare? *Ludens*] Ludo (ab æterno) Diuino; quare ineffabili & inenarrando. Quid dicam? In Diuinis humana fragilitas ignorantia atque nox est: imò, merum NIHIL. Habeat ergò locum Christianorum illud, CREDE; Cui? ei, in quem credis. Credendo subiugaris DEO; subiugatus, times DEVM; quem timens, rectè viuis; rectè viuendo, cor mundas; mundo corde, quod credis, videbis.

157

Ludo in orbe Terræ eius, & delectationes meæ cum filiis hominum.

Vers. 31.

Ludens in orbe Terrarum: & delicia mea esse cum filiis hominum.

157

Ludens in orbe, &c.] Voce suâ mirificâ, (quemadmodum quarta Amphitheatri huius figura annotatum) mirificisq; operationibus, Macro & MicroCosmicè: varia virtute & efficacia, Donis ac Bonis, tam Spiritualibus quàm corporalibus, Seipsam, & Patris Infiniti Omnipotentia Bonitatemque inexhaustâ, innumerabiliter nobis exponēs: mirabiliter dicendo atq; docēdo in Libris Naturæ, SS. & Scripturæ, Mentibusq; nostris prenitentia-liter lotis atq; mundatis. Ipsa ludit quoq; in orbe Terrarû; quia regit, seruat, terret, consolatur, viuificat, adfert vitam æternam, defendit aduersus Sathanam & portas inferni. *Esse cum filiis hominum*] Adeo etiam, vt illa ipsa in plenitudine temporis facta sit homo, habitârit & versata sit inter homines corporaliter: atque ita suam erga homines beneuolentiam declarauit. Quid dicam? Gaudio & admiratione magnitudinis miraculi perusus, obmutesco. Obseruandum: Filium DEI, propter immensum & ineffabilem suum erga genus humanum amorem, incarnandum fuisse, etiam si peccatum non introiisset in Mundum, Alexander de Ales, Iohannes Scotus cum aliis Scholasticis Theologis affirmauerunt; de amore SAPIENTIAE Diuinæ erga Hominem, ad imaginem & similitudinem DEI formatam, tam benè sperantes. Thomas de Aquino, etsi diuersum sentit, nihil tamen certi se habere satis confitetur, cum dicit, hoc se solum scire, quod oblatus sit, quia voluit. Quinetiam Gabriel Biel inter recentiores Sententiariorum facilè dexterrimus, clarè dicit, hac de re probabiliter in vtramque partem disputari, donec altera reueletur. Iudicet de hoc Ecclesia. Denique, sanctas hominum mentes (confirmauit experientia crebra) sic SAPIENTIA Æterna inter delicias habet, vt eas in seipsam transformet; ita, vt Homo mentaliter migrat in consortium & sanctuarium Angelorum DEI bonorum; imò, in DEVM (etiam in hac vita) ipsum, & DEVS habitet in homine; sedens Rex in throno suo Microcosmico, triuno, renato, verè catholico. Vide vers. 132. O Diuinissimum in DEVM transitum hunc! Qui fit, non nisi reiectione Binarii. Phy Diabolo, qui dissensionem aut dissimilitudinem introduxit DEI & Hominis voluntatem. Hoc VNUM (DEVS) quod nunquam à se discordauit, vult VNUM; estque omnibus binis dissentientibus contrarium: Vtque me ad Monadis simplicitatem plenariè perducat, dies noctesque Christianâ humilitate suspiro, inuoco, oro,

ploro. Nec frustra. Mentirer, si negarem aliquid Numinis Diuini (absit tamen glorier) mihi vel vigilantibus, vel dormientibus, aliquando non adfuisse aut adesse, modò ipse Theosophicè voluerim. Hallelujáh. Reductio ad Monadis Simpliciteriam (de qua in secunda Amphitheatri huius figura) est Methodus siue via, quâ debeat ac possit H O M O regenerari; in integrum restitui; ad D E V M, à quo dissensione propria defecit, Diuinitus reuerti; fieri nouus homo; coniungi, illuminari, atque vniri D E O, & quasi D E I F I C A R I. Sumus enim secundum Animam adeò Diuinitatis capaces, vt ipsas etiam Angelicas mentes liceat præteruolare, & vnum cum D E O fieri. Hoc redire ab omni dissidente, hoc est, Binario, in v n v m, Theosophicè potest atque oportet fieri amissione tantum eius, quod v n i contrarium non est: alioquin non potest. Si lapis, Regenerationem Lapidis Philm. Catholici harmonicè inde discas: competesque in veritate harmoniã mirandam Macro & Microcosmi regeneratoriã, S A P I E N T I Æ ductu, PhysicoChemicè laborando. Hæc T H E O L O G I A triuna, Biblica, Macro & MicroCosmica, Catholicaplusquam perfecta. Hic & sic studeat omnis homo: intelliget Biblicè, Macro & Microcosmicè, SS.^m Scripturã; cognoscat Naturam & semetipsum; agnoscat D E V M, vt Creatorem, Redemptorem, Sanctificatorem: (O M N I A I N O M N I B V S) quem agnoscere, & notum imitari, S A P I E N T I A. Et sic homo in thronum suum reponitur, qui est ipsa M E N S, à qua Homo D E V S dicitur, iuxta Oraculum, DIXI, *Dis esus, & filii Excelsi omnes.* Psal. 82 6. Hoc verissimè verum est. Sunt quidam Theosophistæ, nasutuli, mundani immundi, locutulei, orationis huius nostræ vim aut nucleum consequi nescientes, & propterea calumniantes: nec mirum; carent enim S A P I E N T I Æ Spiritus illuminatione; cuius ipsi Doctrinæ medullã (diaboli obsessione spiritali excæcati & impediti) nec percipere neque degustare queunt. Sit istis respõsionis loco D. Pauli I. Corinth. I. hoc: scriptum est, *Perdam Sapiẽtiam sapiẽtium, & prudentiam prudentium reprobo.* Vbi sapiens? Vbi scriba? Vbi disputatores seculi huius? nonne stultam fecit D E V S Sapiẽtiam huius mundi? Quod stultum est D E I, sapiẽtius est hominibus; & quod infirmum est D E I, fortius est hominibus. Quæ stulta sunt mundi, elegit D E V S, vt confundat Sapiẽtes: & Infirma mundi elegit D E V S, vt confundat fortia; & Ignobilia & contemptibilia mundi elegit D E V S, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt, destrueret: vt non glorietur omnis caro in conspectu eius. Hæc est Theosophia vera, germana, triuna, efficax, quæ olim & Philosophorum supercilia, & Principum inuicta scepra veritati subegit, hodieque subigere potens est: de qua caro iudicare nequit. Verum, cum nusquam in sacris legamus, Christum (quamuis multa eius sint annotata miracula) ex stulto fecisse sapiẽtem, *Warumb solte ich mich dann dessen vnderstehen?*

158

E G O (חכמה) H O C H - M A C H) S A P I E N T I A habito in Consilio, & eruditus intersum cogitationibus.

Ibidem
Verf. 12.

E G O (חכמה) C H O C H - M A C H) S A P I E N T I A habito in astutia: & scientia cogitationum inuenio.

158

Eruditus intersum cogitationibus.] Nõ cogitationibus aut sermonibus scur-
rilibus,

ribus, obscœnis, impiis, blasphemis, turpibus, stultiloquio, aut scurrilitati, qui ad rem non pertinet, Ephes. 5, 4. nec verbis maledicis, rabiosè ac scabiosè in proximū debacchantibus. Sapientiam qui quærit veram, hæc fugiat, sitque ab iis prorsus alienus. Iacet, inquit, pia mente, doctus Erasmus, in sepulchro pectoris putre cadauer, vnde eiusmodi exhalant fœtores, & proximum quemq; inficiunt. Nihil spirant de Sophiæ Cælestis balsamo. Piorum corpora templa sunt benevolentia & benedocentia Spiritus SAPIENTIÆ sancti; impiorum, sepulchra cadauerum. Neque vllum corpus mortuum tam est destitutum anima, quam mortua est anima relicta à DEO; cuius signatura, phy, tanti fœtores. Neq; vllum corporeum cadauer sic obolet naribus hominum, vt fœtor animæ sepultæ iam quatri-duum offendit nares Diuinos omniumq; Cælitum, hoc est, Spirituum bonorum. Viua verba DEI loqueretur lingua, si illie adesset vita, DEVS. TERNARIUM, reiectione Binarii, per Quaternarium; vt est secunda Amphitheatri huius figura, ad Monadis simplicitatem, in nomine SAPIENTIÆ manifestatæ in carne, hoc est, IHSVH CHRISTI crucifixi, pro viribus Diuinitus tibi concessis, Theo-Sophicè reducere stude; siq; sic corpus, Spiritus & Anima tua (tu totus) congregata fuerint in nomine IHSVH; iam de SAPIENTIA Christiano ieiunio in Oratorio meditare; soliloquia in spiritu & veritate religiosè exerce; tuis profecto, HOC HMA-EL (quod de Hebræo DEI SAPIENTIAM sonat) intererit cogitationibus, orationibus, soliloquiis, meditationibus; mundum in te creabit & conseruabit cor; Spiritum innouabit rectum in visceribus tuis; Sanctos, sapientes & artificiosos, in te inueniet cogitatus; prudentiæ spiritu te replebit (Exod. 28.3. Ἁποτυπωσις, hoc est, Diuinitus inspirando, te instituet deducetque in veritatem Agnitionis, Cognitionis, Cognationis, Vnionis atque Fruitionis (quemadmodum habet operis huius inscriptio) IEOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, necnon TVI IPSIVS; erisque DEO optimo id, quod homini bono sua est manus: me iuuat esse DEO, quod iubet esse DEVS. SVMMÆ: Theosophicè (Crede, Viue, Ora, & Labora, certò certius, quæ dixi, vt alii, sic & tu experieris. Qui autem hæsitat fide, non æstimet se quicquam impetraturum à DEO, attestante Iacobo, in sua Canonica prima, c. 1. v. 6. & 7. Quemadmodum contra negantem Principia non est disputandum, nisi de Principiis; ita carenti Fide, de nullo alio incumbit Orandum & Laborandum, nisi de Fide vera: vt, nimirum, Fides (quæ DEI Donum) Diuinitus sibi inspiretur, in se oriatur, augeatur ac conseruetur. Qua habita, OMNIA tibi necessaria vtiliaque Theosophicè impetrabis à DEO, prospereque & Orando & Laborando tibi succedent.

159

TIMOR DOMINI
odit malum, arrogantiam,
& superbiam; & viam prauā,
& os bilingue detestor.

Vers. 19.

TIMOR JEOVÆ est odio
habere malum, superbiam & ar-
rogantiam, & viam malam, &
os loquens peruersitates, odi.

159

TIMOR DOMINI *odit malum, &c.*] Quare, quia DOMINVS, quem (vt DOMINVM) timet, BONVS: odit arrogantiam & superbiam; quia timet Maximum, Æternum, Terribilem, Fortem: odit viam prauam; quia timet omnia videntem, Zelotem, Iustum: os bilingue detestatur; quia timet Optimum, solum Sapientem, Veracem: & sic TIMOR DOMINI INITIVM SAPIENTIAE, quod est, frui IEHOVAH Longanimi, Misericordi, multoq; Benignitate. Vide figuram Amphitheatri huius secundã. Hæc nostra ad Archetypi exemplar, ad cuius imaginem & similitudinem (Gen. 2.) fumus formati, reformatio. Benè homini; qui timet DOMINVM. Huic enim credenti nihil impossibile, quia DOMINVS facit voluntatem timentium eum, Psalm. 145. 19.

160 Ego diligentes me diligo; & quærentes me inveniunt me. | *Verf. 17.* | Ego ¶ diligentes ME, diligo: & qui ¶ manè vigilant ad ME, inveniunt ME. 160

Diligentes me, diligo] Lege talionis; qui amat, est dignus amari: Vide *verf. 145. Qui manè vigilant*] Quia primã iuuentute, die ac noctu, tempore ante lucano, priusquam cubitu surgat, meditando in Lege mea triuna, videlicet Naturæ, SS^æ Scripturæ & conscientiæ, vigilanter me quærit, me inueniet. *verf. 28.* sic Elcana cum vxoribus suis surrexerunt manè, & adorauerunt Dominum, 1. Reg. 1. 19.

161 Per semitas IUSTITIÆ | *Verf. 20.* | ¶ In viis IUSTITIÆ ambulabo, & in medio semitarum iudicii. 161

In viis IUSTITIÆ] Quam primum anima fidelis sibi desponsauit Sapientiam Diuinam, & illa mentem piam sibi copulauit cælesti matrimonio, ornat Sapientia sponsam suam amore Iustitiæ, & implet illam odio iniustitiæ, hoc est, iniuriarum in DEVM & proximum; donatq; animam illuminatam; iudicio dextro, recto, sincero, incorrupto, de omnibus, quibus aut DEI Gloria illustratur, aut salus proximi promouetur. In Iustitia enim & iudicio Gloria DEI & salus populi consistit.

Audiamus iterum

Sapientem.

162 ¶ DOMINVS SAPIENTIA fundauit Terram, ¶ stabiliuit cælos PRVDENTIA. | *Prou. 3. verf. 19.* | IEHOVAH in SAPIENTIA fundauit Terram, stabiliuit Cælos in INTELLIGENTIA. 162

DOMINVS SAPIENTIA fundauit, &c.] Quapropter, si rectè cupis institui de Mundi creatione; de Chao; de TAH primordiali, siuè Materia prima: de Mundi Anima, dicta Natura: de Medio, hoc est, Spiritu Æthereo, (qui cælum) duo extrema, Materiam puta & Formam; Corpus

ac Ani-

ac Animam, in globo sublunari (DEI nutu) copulante & vniente: de Cælo, hoc est, Spiritu æthereo, superius firmato, vnde Firmamentum: de Principiis, Elementis, eorumque Fructibus: de omnibus quæ à supremo Cælo ad infimum Terræ Centrum continentur: deque toto ornatu Macroac Microcosmi: (quod Cabalisticè est Opus de Beresith, hoc est, SAPIENTIA NATURÆ,) si cupis, inquam, in Beresith, (vt certò scias, non operis) erudiri, institui ac informari; SAPIENTIAM IEHOVÆ (DEI VERBUM, per quod omnia facta sunt, & sine eo factum est nihil, quod factum est, Ioh. 1, 3.) iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Theosophicè adito; hanc audi, vide, observa in SS.^a Scriptura, Libro Naturæ, & Mente tua Diuinitus illuminata, mirabiliter docentem; inuenies eam solam & vnicam præceptricem veracem, teque ducentem in veritatem Naturalem, hyperphysicam atque Diuinam; OMNEM. Tu Christiano Cabalista, Physico-Mage, & Physico-Chemista, Orando & Laborando (quemadmodum docet Amphitheatrum hoc) sapienter ingrediendo per quinquaginta Intelligentiæ portas, circa quas studia tantopere defudant Cabalistarum, Diuinitus à Moïsh DEI seruo receptas, & Gen. 1. ordine miro annotatas, olei Spiritus sancti vnctione imbutus, ascendes (veluti per scalam Iacob) ad Opus de MERCAVVA, quod est, SAPIENTIA Diuinitatis, de sublimioribus contemplationibus, scientia verè spiritualis; vt fruaris DEO Paterno, Fraterno atq; Amico, quod est Sabbathum Sabbathorum, Iobel vltimus, æternus. Hæc via ad LAPIDEM (quem anxii multi sinistrè quæsiuerunt, & adhuc quærent) inueniendum Philosophorum Regia, eaque Catholica, à IEHOVAH Saturninè collocatum in Centrum Mundi. Cæteræ, ambages Labyrinthæ, omnes. Tu, qui scis SAL SATVRNI Catholicon, cuius mysterium in Denario Philosophicè fulgens, sile. Dandum est fœnum boui, psittaco saccharum tantum. ð stulti & impii, qui posthabentes vnctionem Spiritus sancti, laboratis à perfidis nonnullis Ethnicorum Philosophis (spiritibus malignis, errorumque magistris) discere ea, quæ à SAPIENTIA Æterna, in seculo inætatata, sola vera, Spiritus sancti afflatu in verbis ipsis sancto, ingressi, (ductu manu DEI) in vosmetipsos, suscipere possitis, cognoscereque deberetis. SAPIENTIA IEHOVÆ vnica & sola nos sapienter docere debet, potest ac vult in Libro suo triuno, videlicet, SS.^a Scriptura, Natura, & speculo Mentistux. Vide vers. 260. *Stabilinit Celos*] Id est, Spiritum æthereum, qui Cælum est & dicitur, firmavit. Hinc Firmamentum, Gen. 1. VERO DOMINI Cæli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis ornatus eorum. Psal. 33, 6. Vide vers. 261. & figuram Amphitheatri huius tertiam: Quæst. quinta.

v: 52.
p: 297 p: 175

v: 153
p: 297 p: 177
p: 154 p: 6

163

SAPIENTIA illius eruperunt Abyssi, & nubes rore concresecunt.

Vers. 260.

In SCIENTIA eius abyssi ruperunt sese, & Cæli, illant rorem.

163

Sapientia illius] Cuius? IEHOVÆ. Si DEI, qui æternus, cur non & illa æterna. *Abyssis*] Notanda hic venit Doctrina insignis de ABYSSIS. Abyssus est rerum Naturalium, supernaturalium, Spiritualium, Diuina

rum, Æternarum, & Infernalium, profundissima, abstrusissima, occultissima, imperscrutabilis & ineffabilis, **CAVSA**, Origo, Sedes, Fons, Recessus, producens effectus admirandos, nullo humanæ rationis acumine compræhensibilis. Est autem Abyssus Creationis, de qua Moyses, Gen. 1. 2. Et tenebræ erant super faciem Abyssi: Est Abyssus Scripturæ sacræ, de qua Ezechiel cap. 47. Ecclesiastic. 1. 2. & 24. 8. Est Abyssus Prouidentia, de qua Psalmus 139. totus. Est Abyssus Omnipotentia & Sapientia Diuinæ, de qua Esaias cap. 40. Est Abyssus prædestinationis, de qua Diuus Paulus, Ephes. 1. 4. & Rom. 9. Est Abyssus Dilectionis, Redemptionis & meri Christi, de qua Ioh. 3. Rom. 5. Est Abyssus iudiciorum **DEI**, de qua Psalm. 36. 7. iudicia tua abyssus multa. Eccl. 38. Consilia eius in abyssu. Est abyssus humanæ miseræ & peccati, & prauis cordis, Ier. 17. 9. Ezech. 26. 19. Est abyssus inferni, Apoc. 9. 1 & 2. Est denique abyssus vitæ & gaudii æterni, vbi omnia carent fine & termino. Ezech. 31. 4. Exaltauit illum abyssus, id est, infinita beatitudo & prosperitas. Ex his, quantum ad præsens institutum attinet, explicabimus tantum Abyssum Creationis & Prouidentia. Abyssus Creationis & rerum Naturalium, sunt Fontes, Origines, Thesauri, Scaturigines inuisibiles, purissimi, perpetui, Reconditissimi, in Elementorum purissimorum, simplicissimorum Centris: Terræ scilicet, Aquæ, Aëris & Firmamenti, in quibus occultissimis thesauris, seminariæ rerum Rationes, conseruatrices specierum, perpetuò, vsque ad Mundi Resolutionem custodiuntur: vt pote, Animalium, Vegetabilium, Mineralium, fluminum, ventorum, tempestatum, serenitatum, temporum, ætatum, rerumque omnium, figuræ, proportio & habitus, quibus in hanc Mundi scenam visibilem, statis temporibus prodeunt; totius vitæ humanæ Rempublicam, totiusq; Naturæ cursum, fluxum & refluxum administraturæ. Hanc Abyssum naturalem vocat Orpheus Noctem, Tenebras, Nebulam, Dianam inconspicuum, à nemine mortalium visam, nudam scilicet, in hymno qui sic incipit, *Νύξ Ἰστέος μίμνρον*. Abyssus Prouidentia est ordo Conciliorum Diuinorum abstrusissimus: totius Naturæ & humanæ vitæ administrator, qui tempora, ætates, mutationes, annos, menses, dies, horas, minuta. Rerum Naturalium & humanarum actionum, officiorum, vocationum, studiorum, periculorum, calamitatum, afflictionum, Liberationum, vitæ & Mortis Humanæ est auctor, moderator & dispensator. Abyssus Sapientia delineatur lib. Sap. 7.

164

Quis ascendit in Cælum
atque descendit? Quis con-
tinuit Spiritum in manibus
suis? Quis colligauit Aquas
quasi in vestimento? Quis
fuscitauit omnes terminos?
Quod NOMEN EST E-
IUS, & quod NOMEN FI-
LII eius sit, nosti?

Prou. 30
vers. 4.

*QVIS ascendit in Cælum
& descendit? QVIS collegit
uentum in pugillis suis? QVIS
cōgregauit Aquas in vestimen-
to? QVIS stabiliiuit omnes ter-
minos Terræ? Quod NOMEN
eius, & quod NOMEN FI-
LII eius, si nosti?*

164

Quod

QVOD NOMEN EST, &c.) DE SAPIENTIA incarnata vaticinatur Sapiens: & de NOMINE ineffabili & admirabili I E H O V A. Quomodo sapienter Nominibus DEI vti debeamus in Oratorio, docet nos Psaltes, Psalmo 18. 2 & 3. *Domine fortitudo mea, rupes mea, propugnaculum, liberator meus, DEVS meus, petra mea, protector meus, cornu salutis mea, refugium meum.* Et, Moses Exod. 34. 6. D O M I N E, D E V S noster, Bone, Benigne, Misericors, Clemens, Longanimis, multæ Misericordiæ & Bonitatis. Nomen verò I H E S V S est nomen supra omne nomen, in quo omne genu flectitur illorum, quæ sunt in cælo & terra, & infra tertam. H O C N O M E N omnium diuinorum miraculorum causa effectrix est, si ritè Theo. Sophicè & Mysticè Mens sit præparata fide & inuocatione. Huic fidei, quæ sele coniunxit, copulauit, & rectè V N I V I T, cum Nomine I H S V H, cedunt omnes virtutes Cælorum, omnes vires terrenæ, omnis vis diabolica, omnia quæ ex regno peccati & diaboli, hominum corpora & animos infestant.

165

Comede, fili mi, mel, quia bonum est: & fauum, qui dulcis est palato tuo:

*Prou. 24
Verf. 13.*

Comede (itaq;) fili mi M E L, quia bonum est, & fauum dulcissimum gutturi tuo:

165

Mel] Melle solo dies aliquot vixisse Democritum ægrotantem, quo cum caruisset, mortuum, scribit Athenæus: odore panis calidi, morti propinquum; vitam per triduum extraxisse, Diogenes Laërtius. Mellita S A P I E N T I Æ Æternæ (quæ panis vitæ, Iohan. 6. 35.) doctrina, te, peccatorum morbo lethaliter decumbentem, cordis ore puri ac mundi piè comesta, reficiet non tantum, sed & à morte præseruabit æterna. Quemadmodum enim apiculæ ex rore & floribus mel conficiunt: ita ex Rore Cælesti, Spirituali, Diuino, videlicet, S P I R I T V S A N C T O; & ex flore Mentis tuæ, hoc est, fide, amore, spe & inuocatione paratur mel Sapientiæ Diuinæ; cuius vel minimus gustulus ab anima pia & fideli perceptus omnem rotius mundi dulcedinem, delectationem & voluptatem superat. Hinc Psaltes, *Eloquia tua*, inquit, *sunt mihi melle & fauo dulciora*: Psal. 19. verf. 11. & 119. 103. *Tua, ô D O M I N E, dulcedo, & mihi dulcia faciat amara omnia Mundi.* Comede igitur M E L de P E T R A, C H R I S T O, vt Balsamo eius saluberrimo, corpore, Spiritu & Anima; à corruptione libereris annihilatiua: (Deut. 32. 13.) cuius carentiâ, te mori sinet. Latet in melle hoc suauissimo S A L S A P I E N T I Æ, à sapientibus sapienter sic nominatum. Mirum, certè, Diuinæ Benignitatis documentum; phrasin hanc ad nostram vsque ætatem, permansisse superstitem, etiam inter prophane philosophantes; cum miseri isti homunciones (per D E V M) non intellexerint, quid dixerint. Secreta vis locutionis huius. Disce fili.

166

Sic & D O C T R I N A S A P I E N T I Æ Animæ tuæ, quam cum inueneris, habebis in nouissimis spem, & spes tuæ non peribit.

Verf. 14.

Sic & cognitio S A P I E N T I Æ suauis erit anima tuæ, si inueneris eam: & erit merces: & expectatio tua non excidetur.

166

Sic & Doctrina, &c.] Est enim Flos Mellis Diuini; Mannaque Roris supercælestis: Mel in ore, Mel in corde IHS V H SAPIENTIA Patris facta caro, P E T R A, I. Corinth. 13, 4. supra quam ædificata Ecclesia, Matth. 16, 18. *Cognitio SAPIENTIAE, &c.]* Cognitio SAPIENTIAE veræ est L V X in Mente, dispellens tenebras ignorantia, & omnes opiniones falsas ac incertas. Et hæc Cognitio differt ab opinione & incertis coniecturis, tanquam lux à tenebris, & corpus ab umbra. D E V S, vt mentes nostras illuminet, exorandus est. Caue, igitur, caue, ne Lucem à tenebris petas, à spiritibus malis, qui sunt apostatæ & mendaces. Caue, ne Lucem veram petas ab umbra, hoc est, ab hominibus, vera Luce non illuminatis, qui propriâ sapientiâ tument, & phantasias speculatiuas, atque somnia sua tibi pro Sapientia obtrudunt & vendunt. *Habebis in nouissimis, &c.]* Vide infra vers. 224.

Inferatur hic figura quarti gradus.

I V.
GRADVS
PROLOGETICVS
QVARTVS
EXPOSITVS.

169
167 I E H O V A H dat S A P I E N -
T I A M, ex ore eius egreditur C O -
gnitio & Intelligentia.

Prou. 1.
Vers. 6.

169
167 D O M I N V S dat S A P I -
E N T I A M, & ex ore Eius P R V -
D E N T I A & S C I E N T I A.

D O M I N V S dat, &c.] Hinc D. Iacobus in sua Epistola cap. I. vers. 5. *Si quis vestrum indiget S A P I E N T I A, postulet à D E O, qui dat omnibus affluenter, & non improperat (exprobrat,) & dabitur ei. Postulet autem in fide, nihil hæsitan. Qui enim hæsitat, similis est fluctus Maris, qui à vento mouetur & circumfer-tur.* Non ergò æstimer homo ille, (summus ille sit, vel minimus, nobilis aut plebeius, *Groß oder klein Hans*) quod accipiet aliquid (quicquam) à D O M I N O. Vir duplex animo, est inconstans in omnibus viis suis. Vide vers. 216. 251. Si igitur, quod verum, I E H O V A H dat S A P I E N T I A M, frustra innitimur prudentiæ nostræ soli, laborando arte aliqua humanitus eam addiscere. Liber, sine clauē Spiritus sancti, non prodest quicquam. Rectè ergò I. C. Scaliger Exercit. 359, I. inquit: *Nostra hæc in literarum studiis peregrinatio, sine superna luce, miserabilis quadam erratio est.* Apud I E H O V A M T H E O S O P H I C E, hoc est, Christiano-Cabalicè, Diuino-Magicè, & Physico-Chemicè, in Oratorio ac Laboratorio, Micro & Macrocosmicè, quaerenda est: à D O M I N O, qui eam inspirat atque largitur, impetranda. Donum D E I est. Vnde doctissimus Capnio (cuius ob Cabalisticæ exercitationis diuinam peritiam memoria sit sempiterna) lib. de verbo mirifico I, cap. 7. Philosophiam (quæ à S A P I E N T I A amore nomen habet) rectè definit, Spiraculum D E I, & Illustrationem Diuinam. Vt autem Sapiētia vera Spiraculum D E I & Illustratio Diuina: ita sapiētia mundi immundi (reuera stulta & inspiens) spiraculum diaboli, (qui, teste Apostolo, princeps mundi huius: *cuius ad exemplar totus componitur orbis*) & excæcatio mentis. Quare & stulticia coram D E O, hominibusque D E I Spiritu illustratis Ex Oceano S A P I E N T I A E, per Libri eius tertrijunius Catholici siphones,

Sapientia,
Scientia &
intelligētia
Dona D E I
sunt.

De 157: p. 70
V. 251 p. 123
De 216 p. 104

gratiæ diuinæ ductu, deriuandum est, in Paradysum mentis nostræ, veræ SAPIENTIA flumen; non ex putidis principis mundi huius immundi, squamarumque istius, per sophismatum errorumque canales, fetidis lacunis. Ille, rerum Diuinarum & humanarum dat Scientiam veram & salutarem: hic, vitiosam, turgescentem, vulpecularem, sophisticam, sterilem & mundanam sapientiam immundam. Vide verl. 187.

168	Custodiet & rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,	Verl. 7.	Recondet rectis essentiam, scutum enim ambulantis per fessæ,	168
-----	--	----------	--	-----

Rectorum salutem] Fructus Diuinæ Sapientiz sunt infiniti: Summus autem est animæ Salus; quæ diuinitus custodita, & tanquam thesaurus æternus reposita est iusto. Et, vt Hebræus textus innuit, ipsum esse rei, seu quod omnibus rebus dat esse, est thesaurus iusti: quod nihil aliud est nisi DEVS IPSE, qui est OMNIA IN OMNIBVS. IHOVAH igitur IPSE Salus iusti: IPSE est clypeus iusti, aduersus tela diaboli, hominum inimicorum, aduersus malignas impressiones MacroCosmi. Hæc est umbra Altissimi, & protectio Omnipotentis, aduersus horrores noctis, aduersus volantia tela interdiu, aduersus dæmonium meridianum, aduersus pestem ambulantem in tenebris. Psal. 91. Hæc mala omnia, non tangunt illos, qui ambulant in integritate; hoc est, in DEO IPSO, & filio eius IHVSU CHRISTO.

169	Vt custodiant semitas iudicii: & viam misericordium eius custodiet.	Verl. 8.	Seruans semitas IUSTITIE, & vias sanctorum custodiens.	169
-----	---	----------	--	-----

*	Tunc intelliges iustitiam & iudiciū, & Rectitudines, & omnem semitam bonam.	Verl. 9.	Tunc intelliges Iustitiam, & iudicium, & equitatem, & omnem semitam bonam.	*
---	---	----------	--	---

Vias sanctorum custodiens] Egregius hic est Diuinæ Sapientiz fructus. Fautore namque & gratia DEI custodiuntur pii, ne à Iustitiæ semitis aberrant. Sapientia Diuina est Lux perpetua, monstrans viam in tenebris, animum ab erroribus reuocans, à consiliis stultis liberans, à cogitationibus vanis coercens. EGO te docebo, inquit SAPIENTIA, quæ sunt vtilia: Intellectum tibi dabo, & instruam te in viâ hac, quâ gradieris: firmabo super te oculos meos. Psal. 32, 8. O SAPIENTIA Æterna doce nos, æterna norma dirige nos, æterna regula informa nos:

*Me DEVS informa, quæ sit tua sancta voluntas,
Morigerasque manus præsta gressusque sequaces:
Namque eris ecce DEVS semper mihi, tramite recto
Spiritus ille tuus diuinaque virgula doceat.*

170

Vt notum omnibus ef-
fēt, quoniā oportet ꝑ præ-
uenire SOLEM ad BENEDI-
CTIONEM TVAM, & ꝑ ad
Orientē LVCIS TE adorare.

Sap. 16.
Vcrf. 18.

*Quo notum esset, Solem ad
gratias tibi agendas præueni-
endum esse, atque te sub lucis
ortum saluandum.*

170

Præuenire Solem] Anteuertere Solem; oculum (iuxta Hermetem) non tantum visibilem illum, hoc est, lumen in Firmamento maius, verum quoque DIVINUM: & ad ortum lucis eius, in nobis, tibi, IEHOVAH, obuiam procedere, occurrere, te adire, cōuenire, supplicationibus, 1. Timoth. 2, 2.) orationibus, postulationibus: & gratiarum actionibus (siquidem gratiarum actio est ad plus dandum inuitatio) ad benedictionis tuæ radios, tam mentibus quàm actionibus laboribusvè nostris, benignè influendos, locoque ac tēpore opportunis, te præuenire: aut, super negotiis omnibus Theosophicè te consulere, tecumque agere. Hinc Prouerb. 19, 11. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius. **NOTA:** Quemadmodum Manna cibus populi Iudaici, in deserto, antè Solis ortum colligendū erat, ne radiis Solis liquefactum difflueret: ita Diuinæ Sapientię Manna, matutinarum precum vasculis colligendum: &, vigilandum est manè ad fores SAPIENTIÆ. Sol noster, qui in nobis est, præueniat Solem MacroCosmicum: oriaturque citius Cæli internī Micro, quàm externi MacroCosmi. Nam vigiles ætherii, qui sunt vehicula Lucis & Sapientię, adsunt simul depulsuri tenebras interiores. Solem in nobis exorientem describit Canticum: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Non immerito Psal. 78, 25, manna vocatur panis Angelorum. Manna siquidem supernaturaliter generatū per Sapientiam Diuinā, Diuinæ Sapientię fructus est. Igitur Sapientia, quæ ex ore DEI procedit, est verus panis Angelorum, quo ipsi aluntur suaviter. Et quia Iesus Christus, verbum Patris est, & Sapientia Patris: igitur verum manna est Christianorum credētium. Hoc, iugi corde, animo peruigili est suscipiendum; antequam mens nostra, afflictionibus quassetur & diffluat curis, quas singuli secum vehunt dies nostri. *Ad orientem Lucis*]

hoc est, summo manè, in crepusculo matutino, (nam benè consurgit diluculo, qui quærit bona. Prou. 11, 27.) sub exortum Solis, in aurora, quæ grata Musis, & verè aurea hora, non duntaxat diei naturalis, sed & ætatis tuæ, piæ deuotionis, conceptuum mentis bonorum, &c. confestim, cum tale quid in te exoritur, (qui exortus in schola Cabalæ aurora dicitur) quando impulsu Spiritus boni bonum in te sentis motum, dum cor inflammatur, dilataratur ac gliscit, ad opus tale perficiendum; tunc micro & macrocosmicè ingredi Oratorium, & Ora, meditare, soliloquia Theosophicè exerce Christiana: (scias iam tibi fauere & inseruire Tempus, Locum, Cælum, Sidera, Genium, Cælestis exercitus militiam, DEVM, hoc est, OMNIA:) audi, vide, obserua, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, quidnam IEHOVAH, in TE IPSO, in NATVRA, in SS^a. SCRIPTVRA, suggerit responderetq; tibi, Ingredere quoq; Laboratorium, secundumq; Cabalisticam, i.e. Receptoriam institutionem prædictam Diuinā, verè Sapientibus antiquitus vñtatū, *Sapienter Labora:* Sic DEVS dabit sine mora.

Exercitia hæc, quando Spiritus sancti vel boni stimulum sentis, noli differre: Nam *frons capillata, que post occasio calua.* Omnia enim, Solomone & Experiencia testibus, tempus habent suum. Quapropter, quando & quò Fata trahunt, obœdienter sequendo, eundem. Hodie, fuzdet Palmographus Regius, cum audieritis vocem I E H O V A E, nolite fieri sicut mulus & equus, quibus non est intellectus. Psalm. 32. vers. 9. Inuoca igitur D E V M, sole (macro & microcosmicè) oriente, non occidente. Vide vers. 96.

171 Tu (DOMINE) es, qui liberas ab omni malo.

Sap. 16.
Vers. 8.

Tu (I E H O V A H) docuisti hostes nostros, te eum esse, qui omni ex malo eripis.

171

Qui liberas, &c.] Mirificè D E V S Opt. Max. Sapientiz suæ radios disposuit, illosq; in salutem & auxilium hominum, variè dispensat. Est namq; Diuina Sapientia, non inanis & vana scientia, sed virtus auxiliatrix, infinitas possidens vires auxiliatrices, quas in salutem hominum conuertit. Et cum genus humanum variis (proh dolor) imò innumerabilibus (ob commissum peccatum) obnoxium sit calamitatibus; totidem Sapientia D E I, tam Spirituales, quàm Naturales, continet medelas: quas per famulas suas fidas pedissequas, ex abyssu sua, fideliter nobis distribuit.

172 Tu (I E H O V A H) vitæ & mortis potestatem habes, ad portasque inferorum deducis & reducis.

Vers. 13.

Tues, DOMINE, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis atque reducis.

172

Deducis ad portas mortis, &c.] Ecce hæc est Diuinæ Sapientiz Schola & *ipsum ier.* Ita mortificat cultores suos, vt eosdem viuificet; ita ad portas mortis deducit, vt, eadem viâ, ad portas Cæli euehat. Cor contritum & humile postulat S A P I E N T I A: in hoc ipso magnificum sibi extruit domicilium. Dum igitur hominem frangit, eundem ædificat; dum destruit, renouat; dum humiliat, exaltat; dum obtenebrat, nouam lucem infundit; dum hominem, ab hominum consortio auertit, in Cælestium commercium introducit.

173 Benedictio I E H O V A E dicitur, nec apponit I E H O V A H dolorem ei benedictioni.

Prou. 10
vers. 22.

Benedictio DOMINI diuites facit, nec sociabitur eis afflictio.

173

Benedictio DOMINI, &c.] Fructus Diuinæ Sapientiz sunt omnis generis Dona & Bona Corporis, Animi & Mentis: Omnes enim creaturæ vitrò seruiunt, & vbertim affluunt illis tantum, quorum mentibus, tanquam Regio Solio (Regina & Domina creaturarum) S A P I E N T I A inhabitat. Quandoquidem hæc est creaturarum libertas, & præcipuus ac proprius finis, seruire Gloriz D E I & hominibus D E O dilectis, vitæ æternæ hæredi-

bus. Qui-

bus. Quibus cum vltro seruiant, administratori Spiritus Angeli, ex DE I ordinatione: cur non & reliquæ creaturæ, Angelorum ministerio subiectæ idem præstarent? Et quemadmodum maledictionis causa est Protoplasti inobœdientia, quæ secum tulit omnis generis calamitates, Elementorum sterilitates, & rerum penuriam: ita Benedictionis causa est PIETAS, & TIMOR DEI. Hæc Benedictio nihil aliud est, quàm virtus quædam, progrediens ex ore DEI, viuifica, multiplicans & fecundans rerum Naturam, vt se quasi in agmina vbertim diffundat. Accedunt huc exempla Patriarcharum, Regum aliorumq; Sanctorum. Insuper hæc diuitiæ, quæ fontem habent veram Sapientiam, non afferunt secum dolorem, cum affluunt; nec pariunt dolorem, cum recedunt: Fontem enim diuitiarum possident pii, & fideles DEI dilecti, Sapientiam ipsam. Hæc melior est auro, vers. 30. cunctis opibus pretiosissimis: vers. 5. auro & lapide pretioso, vers. 327. Ratio est, quia dat OMNIA, vers. 291.

174

Turris fortissima NO-
MEN DOMINI: ad ipsum
currit iustus, & exaltabitur.

Prou. 18
vers. 10.

*Vt turris fortis est NO-
MEN IEHOVÆ: ad ipsum cur-
ret iustus, & exaltabitur.*

174

Turris fortissima NOMEN DOM.] Psal. 91. 14. Protegam eum. Quare? Quia cognouit NOMEN meum. NOMEN DEI est Omnipotentia, Sapientia & misericordia DEI. Huic magno & mirifico nomini qui sese committit, & ab eo solo pendet, nã ille munitissimo propugnaculo circumseptus est. Nomen DEI omnes virtutes & potentias complectitur. Qui igitur NOMINI IEHOVÆ & IHSVH confidit, is omnibus virtutibus ac potentiis munitus est. Præsentem diuino hoc præsidio, castrisque Angelicis; omnis humana potentia, quæ aduersus pios militat, dissipatur, & in vmbra soluitur: quo recedente, corruunt & vastantur fortissima quoque moenia & regna. Rex Dauid in fuga & auxilio, nullo visibili præsidio instructus, non castris aut propugnaculis externis munitus erat: in rerum sub præsidio, protectione & vmbra Altissimi, tutior erat, ac si urbem munitissimam, occupasset. Discito ergo NOMEN DEI inuocare cum Seth, Gen. 4. vers. vlt. cum Abram, Gen. 12, 8. 13, 4. & (Abraham) 21, 33. cum Moseh, Exod. 34, 5. cum Aaton & filis eius, Num. 6. v. vlt. cum populo Israelitico, Deut. 26, 2. 28, 10. & 32, 3. cum Dauid & toto Israel, 1. Paralip. 13, 6. & 16, 2. & 8. Psal. 115, 4. cum Solomone, 3. Reg. 8, 23, & 43. 2. Paral. 6, 20. cum Elia, 3. Reg. 18, 24. cum Eliseo, 4. Reg. 5, 11. cum Rege Asa, 2. Paral. 14, 11. cum Iosaphat iudice, 2. Paral. 20, 6. & 9. cum Iesu Syrach, 51, 14. cum Ieremia, Thren. 3, 55. cum Azaria, in medio flammæ, Dan. 3, 26. cum tribus viris, Sidrach, Misach, Abednago, in camino ignis ardentis, ibid. vers. 52. cum Sacerdotibus, 1. Maccab. 7, 37. cum discipulis Christi & omnibus sanctis ac piis, Oratione Dominica, Matth. 6, 9. Item Iohan. 14, 13. & 15, 16. & 16, 23. O DOMINE DEVS, quàm Admirabile est Nomen tuum in Vniuersa Terra, Psal. 8, v. 1. & vlt. Psallam Nomini DOMINI Altissimi, Psal. 7. v. vlt. Letabor & exaltabo in te, psallam Nomini tuo Altissime, Psal. 9, 3. IEHOVAH est Nomen illi, Iudith 9, 10. & 16, 3. IEHOVAH

ZEBAOth, DOMINVS EXERCITVVM est Nomen meum, Esa. 51, 15. *Omnis quicumq; invocauerit Nomen DOMINI* (manifestatum hominibus in SAPIENTIA Æterna incarnata, IHSVH CHRISTO, Iohan. 17, 6.) *saluus erit*, Ioël. 2, 32. Actor. 2, 21. Rom. 10, 13. Huc referenda est Doctrina Cabalistarum de nominibus DEI, & Decem SPHIR OS (vers. 137.) siue EMANATIONIBVS aut Numerationibus (vt vocant) DEI, quibus totus ELØHIM TRIVNVS in vniuersitatem rerum progressus est, quasi ornamentis & vestibus tanta maiestate dignis, circumdatus; quarum fimbrias quoties ipsa Mens beatorum Theo-Sophice attigerit, toties respondet DEVS; terigit me aliquis: nam & Ego sensi virtutem de me exiisse, vers. 222. & 252. Egimus de hisce prima Amphitheatri huius figura: &, DEO concedente, in explicatione illius, suo tempore, fusius tractaturi sumus. Querat aliquis, cur introduxerim in Amphitheatrum hoc HEBRÆA? At certè si sibi esset cognita vis Sacerdotii Decreti Zoroastri (sacrorum Principis) huius, IN SACRIS NOMINA BARBARA (Hebræa intelligens) NVNQVAM MVTAVERIS; id sinistrè haud interpretaretur.

214

Homo
proponit,
DEVS dis-
ponit.

175

Multæ cogitationes sunt
in corde viri: consilium au-
tem I E H O V A E permanet.

Prou. 19
vers. 21.

¶ *Multæ cogitationes in
corde viri, voluntas autè D O -
M I N I permanebit.*

175

Multæ cogitationes, &c.] Sic, Hominis est animam præparare, & DOMINI gubernare linguam, Prou. 16, 1. *Sortes mittuntur in sinum, sed à DOMINO temperantur.* Ibid. vers. 33. Homo præparat animam, hoc est, sibi proponit, ordinat in suo cerebello deliberatque animo; DEVS autem disponit, datq; consiliorum & laborum euentum. Cum igitur I E H O V A H solus sit, qui fortunet ac regat theorias & praxes, actiones atque labores nostros sensuum rationis, mentis manuumque debemus mente supplici (in spiritu ac veritate) implorare auxilium ipsius, vt in omnibus det atq; inspiret benè velle, nosse, esse & posse. Quo volente, omnia dextrè succedunt: nolente, sinistrè. Non est enim in studio SAPIENTIÆ Laboribusq; illius volentis aut currentis per se, sed miserentis & præcurrentis DEI, cuius nomen sit benedictum in secula, Amen. Reuela, ô DOMINE, oculos mentis, intellectus, rationis ac sensuum meos; & considerabo mirabilia de lege tua (Psal. 119, 18.) triuna, Catholica, videlicet, Naturæ, SSæ Scripturæ atque conscientiæ meæ. Beatus homo, Psal. 94, 12. quem tu erudieris DOMINE, & de LEGE tua (triuna, Catholica prædicta) docueris eum. *Non nobis DOMINE, non nobis, sed Nomini tuo danda est gloria.* Psal. 115, 1. Custodi, ergò, cogitationes tuas, & Disciplinam labia tua conferuent: ne lingua tibi præcurrat mentem, iuxta Chilonis consilium, ἡ γλῶσσα σου μὴ ἀσπράξει τὰ ἔνδ, inquentis. Lingua quasi flabellum est seditionis: quare omnibus quàm diligentissimè continenda. Hinc Zenon, linguâ in mentem intinctâ, differere iussit. Semper cogita, lingua quò? Audi citus, dic lentus atque cautus.

Multi

176

Equus paratur ad di-
embelli, **DOMINVS** autem
salutem tribuit.

*Prou. 21.
Vers. 31.*

*Equus paratus est ad diem
belli: sed **J E H O V A** est ipsa
salus.*

176

Equus paratur, &c.] Sapiētia Diuina victrix est mundi, & omnis munda-
danæ potentiz, quin etiam diabolicæ. Cedunt enim Diuinæ Sapiētiæ &
manum dant omnes creaturæ. Huic etiam ministrant stellæ Cæli, quæ
aduersus hostes militant. Huic militat æther, & coniurati veniunt ad præ-
lia venti. Quisquis igitur legitimè vti scit Sapiētia Diuina, is hostes potē-
tissimos ligare, & vincere compedibus potest, Pſal. 149, 8. Hanc artem si
quisquam alius, certè Dauid fortissimus ille bellator egregiè calluit. Is in-
quit: *Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini **D E I** nostri inuo-
cabimus*, Pſal. 20, 8. *Dominiis confringit potentias arcuum, scutum, gladium & bel-
lam.* Pſal. 76, 4. Hic quoties solis precibus exercitui suo robur addidit, &
insignes obrinuit victorias? Iosaphat hymno fudit exercitum innumera-
bilem. 2. Paral. 20, 22. & seqq. Angelus Domini exoratus ab Ezechia, vnica
nocte percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia,
4. Reg. 19, 35. Hæ victoriæ omnes sunt Diuinæ Sapiētiæ, quæ Rerum &
Imperiorum totius Mundi sola gubernatrix est. Licet etiam multæ ruinæ
& confusiones regnorum, urbium, principatuum, Imperiorum accidant,
tamen Sapiētia Diuina omnia secundum æternam **D E I** Opt. Max. iu-
stitiam prudentissimè dispensat.

177

Multi quærent faciē Do-
minantis: & à **J E H O V A** pro-
ficiscitur iudiciū vniuscuiusq;.

*Prou. 19
Vers. 6.*

*Multi requirunt faciem
Principis, & iudicium à **D O**-
M I N O egreditur singulorum.*

177

Multi requirunt faciem Principis] Hoc est, ambiunt familiaritatem & gra-
tiam Principis. At consiliū audi Prophetæ Regi, etiam Aulici, *Nolite
confidere in Principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus.* Pſal. 146, 3. Et,
*Bonum est confidere in **D O M I N O**, quàm confidere in homine: Bonum est sperare in
D O M I N O, quàm in Principibus,* Pſal. 118, v. 8, & 9. Quia voluntas humana
est mutabilis: **D E I** verò voluntas firma, constans ac perpetua. Esai. 54, 10.
Montes enim commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia au-
tem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit mise-
rator tuus Dominus. Dominus **D E V S** est, qui dedit Danieli gratiam &
misericordiam, in conspectu Principis Eunuchorum; potest etiam, si vult,
dare tibi. Quare,

*Tutius est præstatque **D E O** confidere soli,
Quàm se Principibus credere mille viris.*

178

Sicut diuisiones aquarū,
ita **C**or Regis in manu
D O M I N I: quocunque vo-
luerit inclinabit illud.

*Prou. 22
Vers. 1.*

*Velut riuuli aquarum est
cor Regis in manu **J E H O V A**:
ad omne quod vult inclinabit il-
lud.*

178

Ita cor Regis, &c.] DEVM, promouere & annihilare cogitationes, actiones atque labores hominum, pro lubitu suo, quotidiana testatur experientia. Verum igitur illud:

Ludit in humanis Diuina potentia rebus.

Inspirat I E H O V A M tam benedictionem, quam maledictionem, & operi & homini, cui ac quando vult. I P S E constituit Reges, atque deponit; exaltat, humiliat, ædificat, destruit; Benedicit, maledicit; OMNIA in manu sua omnipotente. Si ergo habes, quod agas coram Principibus personis, in honorem DEI, Proximi aut Tuipsum vtilitatem vergens, Theosophicè Ora atque Labora, vt sis in Amore DEI, (O ARTEM AMORIS DIVINI DIVINAM hanc, quam docet Amphitheatrum hoc nostrum) DEI amicus; amicus erit & Princeps, (si DEO placuerit, quod quæris) clemens, gratosus atque benignus. DOMINVS enim quocunque volet, defleat eos. Semper addendum: *Fiat DOMINE voluntas tua.* Nota est historia de Alexandro Magno, Tyrum oppugnante, cumque exercitu, Hierosolymam, ob negata subsidia, contédente, quomodo ipsius animum flexerit laddus summus Pontifex, obuiam ipsi procedens cum habitu sacerdotali. Idem de Attila quoque legitur, Romam petente. Ahasuerus ab Esther flectitur, ne vno die Iudæos deleteret. Vide igitur, disce, iudica, an quemadmodum Sapiens astris dominatur, ita etiam possit animis & mentibus hominum dominari? *Flectitur iratus, voce rogante, DEVS:* Cur non homo? Sed quomodo, quâ arte, quâ industria, quo Radio? Sapientiæ Diuinæ. Noli esse tam simplici animo, vt putes, sine arte, & sine singulari Sapientiâ Diuinâ factum, quod Laban in somniis audiuerit vocem illam: *Cave, ne aliter loquere cum Iacobo, quam humaniter.* An putas casu factum, quod Alexander Magnus in somniis viderit summum Sacerdotem sibi obuiam, in habitu suo, procedere? Arrige aures, & inquire hanc Sapientiâ. Si enim potestatem Christiani acceperunt à DEO supra omnem vim, hostis nostri insensissimi, diaboli; cur non supra animos hominum, qui à diabolo reguntur.

179

Omnis via recta est in oculis eius: ponderat autem corda I E H O V A.

Vers. 2.

¶ Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda DOMINVS.

179

Omnis via viri, &c.] Tam profundæ animos hominum occupant tenebræ, vt præ illis intimos cordis sui recessus intueri & examinare nequeant. Quâ intentione quispiam actiones & consilia sua exequatur, solus DEVS spirituum ponderator nouit, etiam si ab oculis hominum illam abscondat. DOMINVS enim I P S E, qui omnium corda scrutatur, & vniuersas mentium cogitationes intelligit, 1. Paral. 28, 9. Psal. 7, 10. *αφρογνώστης*, solus corda nouit omnium, Actor. 1, 24. Multæ actiones humanæ, fucio adeo subtili pictæ sunt, vt quis rectas esse iuraret, & ex fonte rectitudinis ac iustitiæ, amoris & caritatis emanasse, quorum tamen finis est amor proprius, honor proprius, commodum proprium. Lumen autem veræ Sapientiæ, hæc nebulas diabolicas omnes dispellit, & Diuinæ Iustitiæ statera appendit, easque

in Lumine

in Lumine coram facie DEI sistit & manifestat. Etiam si enim actiones nostræ ad Lumen rationis humanæ adhiberentur, videantur bonæ, legitimæ, iustæ: tamen Diuinæ Sapientiæ Lumini admotæ, ineptissimæ, falsissimæ, iniustissimæ apparent.

180

SORTES mittuntur
in sinum, sed à **DOMINO**
temperantur.

PROV. 16
Vers. 33.

*In sinum proicitur SORS,
& à JEHOVAH est omne iudicium eius.*

180

Sortes mittuntur in sinum, &c.] Si sortes mittantur de rebus secretis, abstrusis, nobis absconditis, dubiis atque arcanis interim tamen utilibus, salutaribus, & (in summis angustiis ac necessitatibus) maximè necessariis: tunc, tantum abest, vt sint illicitæ atque in sacra pagina prohibita, vt eadem etiam à **DOMINO** temperentur, hoc est, Diuinâ Providentiâ regantur, sintq; verâ Diuina responsa. Cuius rei luculentissima in sacrarum literarum codice, tum mandata, tum testimonia & exempla expressa habemus ferè innumera. Testimonia hæc sunt: Esa. 34. 17. **IPSE (DOMINVS)** misit eius (in diuidenda populo Israëlítico terra Canaan) *sortem*, & manus eius diuisit eam illis in mensuram. Et, Prou. 18. vers. 18. inquit Sapiens: *Contradictiones comprimit fors, & interpretantes quoq; diiudicat.* Rectè ergò Diuinus ille Yates sortes suas Domino commendat, dicens: *In manibus tuis, DOMINE, sortes mee*, Psalm. 31. 16. Exempla in factis passim reperiuntur multa: Aaron Moyse frater iubetur à **DEO** super duos hircos coram Domino in ostio tabernaculi testimonii sortes mittere, vnâ **DOMINO**, & alterâ capro emissario: cuius exierit fors **DOMINO**, offerret illum pro peccato, &c. Leuit. 16. 8. cum Israel pactum **DEI** præuaricatus esset, tulissetque de anathemate, vt propterea ab hostibus suis, viris vrbis Hai percussus, torq; vertere cogeretur: Iosua peccatum anathematis sorte explorauit, primò tribum, ex tribu cognationem, ex cognatione domum, ex domo virum seu ipsum anathematis auctorem inuestigando, Iosu. 7. vers. 14 & seqq. Samuel Propheta cum in eligendo & per sortem Israelitis designando Rege occuparetur, applicuit omnes tribus Israel, & cecidit fors super Tribum Benjamin: & applicuit Tribum Benjamin & cognationes eius, & cecidit supra cognationem Metri, & peruenit vsque ad Saul filium Cis. 1. Reg. 10. 20. Et paulò post vers. 24. ait Samuel ad omnem populum: *Certe videtis, quem elegit (PER SORTEM) DOMINVS, quoniam non sit similis illi in omni populo.* Vt Regius Propheta Dauid Leuitas (quomodo secundum ministeria sua Domini domum ingredi deberent) sortibus diuiserit, ipse poteris legere 1. Paral. 24. Sic Ionas per sortem deprehensus est causa esse tantæ tempestatis, vt etiam nauis periclitaretur. Ion. 1. vers. 7. Sors coram Haman in urnam missa, prodit, duodecimo mense, qui vocatur *Adar*, gentem Iudæorum debere interfici. Esther. 3. 7. Et sanè, nisi facis induti, cineres capiti inspergentes, alta voce ad **DEVM** clamantes; ardentèque eum orantes, ieiuniis, vlnlatu, fletuque penitentiam agentes Iudæi (vt est cap. 4. vers. 1. & 2.) gratiam atque misericordiam à **DEO** impetrassent; procul omni dubio sententia (de interficiendo Iudæos) sortis (voluntatis Diuinæ interpretis) nunquam mutata vel retractata fuisset.

Si quoque noui Testamenti exempla intueri libet: Nonne Matthiæ locus ministerii & Apostolatus, (de quo przuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum,) sorte contigit? Act. 1. vers. vlt. Hunc in finem DEVS respiciens, iussit terram Canaan Israelitis sorte distribui. Ita, enim, inquit, Num. 26. vers. 56. *Quicquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.* Et 33. cap. vers. 54. Diuidetis vobis Terram (quam dedi vobis in possessionem) sorte: pluribus dabitur latior, & paucioribus angustior; singulis, vt fors ceciderit, ita tribuetur hæreditas, per tribus & familias possessio diuidetur. Et hic sortiendi ritus in vsu semper fuit. Ita enim Romani olim per tesserarum sortes Dictatores suos, Consules, Senatores, Tribunos plebis elegerunt. Ita etiamnum hodie plerisque in locis & fere vbique officia in quouis statu, domus, hæreditates, &c. per sortes distribuntur. Vndè Ecclesiastic. 14. vers. 15. dicitur: *Nonne alius relinques dolores & labores tuos in diuisione sortis?* Sed hæc dixisse sufficiat. Omnia enim hic in medium afferre, quæ ad artem hanc diuinandi diuinam Geomanticam confirmandam & stabiliendam faciunt, non est nostri instituti. Ex his itaque, quæ à nobis iam dicta sunt, luce meridiana clarius euadit, sortium Moderatorem, Rectorem, Auctorem, Fautorem, Defensorem & promotorem esse ipsum DEVM.

Deo conf.
dendum.

181

Fide I E H O V A E toto corde tuo, & intelligentiæ tuæ ne innitaris.

Prou. 3.
Vers. 5.

(Quocirca) *Habe fiduciam in D O M I N O ex toto corde, & ne innitaris prudentiæ tuæ.*

181

Habe fiduciam, &c. Tibi ipsi diffidas; tometipsum derelinquas, ac DEOTE negotiaque tua committas. Iacta curam tuam in D O M I N O, & ipse te enutriet, Psal. 55. vers. 23. Ipse directorium tuum erit. Sit tibi Symboli loco: *Auxilium meum à D O M I N O, qui fecit calum & terram, Psal. 121. 2. Qui sperat in D O M I N O, subleuabitur, seu (vt Hebraicè sonat) impinguabitur, corpore, Spiritu & Anima: ita, vt sit mens sana in corpore sano: Macro & Micro-Cosmicè; internè & externè. In summa summarum: I E H O V A H in omnibus actionibus laboribusque tuis, sit prora & puppis; Alpha & Omega. Vide vers. 329. Tu, absq; DE inspiratione, auxilio & ductu, noli altum sapere. In solo DEO, qui O M N I A in Omnibus, Theo-Sophicè poteris O M N I A. *Ne innitaris prudentiæ tuæ.* Qui innititur Prudentiæ suæ; imaginationibus, consiliis laboribusque fanaticis suis, superciliosè postpositâ LEGE SSÆ Scripturæ, Naturæ conscientiaq; suæ rectæ stultus est: quare stultè ambulabit in omnibus viis suis. Mundus Ethnicè iudicat, quod fortuna semper sit comes prudentiæ nostræ. Vndè prouerbia; *Sui cuiq; mores fortunam fingunt. Et, unusquisq; (ex sua prudentia) sua fortuna faber.* Vndè Seneca. *Sequere rationem, & fer casum.* Iuuenalis: *Nullum Numen abest, si sit prudentia.* At sapiens noster contrarium docet, quod I E H O V A H (auctor & D O M I N V S fortunæ) fortunam mittat, & prudentiam atque successum vel detrahat, vel largiatur. Obseruandum hoc quoque est in laboribus Physico Chemicis, qui, nisi orando impetremus à D O M I N O bene nosse, esse & posse, non queunt secundum veritatis in Natura lineam re-*

etiam,

ctam, instrui & absolui. In Oratorio igitur TheoSophicè sudandum, vt DEVS nos informet; ne Spiritum suum sanctum auferat à nobis; vt nobis laboribusque nostris benedicat; mentem, sensus & rationem custodiat, ne diabolicis ludibriis & phantasias seducantur; manus & pedes, ne destruant opus. Cicero Ethnicus prudens, consiliis multis suis partim, & rationibus frustratus est, partim verò fiducia suæ, in sapientiam atque industriam suam, pœnas dedit grauissimas: Quidque effecerit cum prudentia mundana, tristes & tragicæ multæ ab exilio suo voces rescriptæ testantur, quæ in Epistolis libri tertii ad Atticum insunt, & vltimæ suæ ad Octauium. Ideò interficiendus exclamat, ô me nunquam Sapientem. Rectè igitur Psalmus 33, 17. *Fallax equus ad salutem.* Et Psal. 127. *Nisi DOMINVS custodierit ciuitatem, &c.* Eccles. 11, 5. Quomodo ignoras quæ sit via Spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis: sic nescis opera DEI, qui fabricator est omnium. Non igitur ratio nostra, aut temeritas ingenii arroget sibi prudentiam tantam, vt se (soli sibi comparans seipsam) sine singulari & specificâ Benedictione Diuinâ posse gubernare vitam, actiones, laboresque existimet, aut fortunam & successum sibi ipsi fabricare, suaque esse in voluntate ac potestate boni aliquid efficere: Verùm in manu DEI Omnipotentis ac Misericordis Christianè collocet atque constituat OMNIA, habeatque in DOMINVM (vt Sapiens sapienter suadet) fiduciam suam, ex toto corde, ab initio vsque ad finem viarum suarum, hoc est, actionum atque laborum omnium, in Oratorio atque Laboratorio. Si in hoc non delinquendum Theosopho; multò minus sophistæ in suo Labyrintho. JEHOVÆ voluntas dux certior est filò Ariadnæ, nobis palpitantibus in labyrintho mundi huius immundi magno. Obtempera igitur Tu Cabalæ, Mageiæ & Alchimie studiose, & ad Lapidem Lydium hunc te examina: si erit in DOMINO fiducia tua, hauries voluntatis salutem à DOMINO, & omnia prosperè tibi succedent; terq; quaterq; felix tam in praxi quàm theoria eris; neque in æternum (quemadmodum cum SS.ª Scriptura attestatur Experientia ipsa) cõfunderis. Hinc 2. Machab. 8, 36. prædicabat Nicanor protectorem DEVM habere Iudæos, & ob ipsum INVULNERABILES esse, eò quòd sequerentur Leges ab ipso constitutas. Hoc idem sibi vult versus sequens, scriptus in aulæo veteri, in quo depicta fuit mulier fila ducens, in arce quadam Gallica, de cuius sententia sæpè disputavit Rex Gallie Franciscus:

Nentifila DEVS mentem coniungit Olympo.

Id est, DEVS adiuuat laborem vocationis, *Süget der Spinnerin den fadem zusammen/* Et auxilium illud etiam, quod laborantibus nobis, iubet à se peti, coniungit mentem Olympo, *Heißt uns hinauff gehn Himmel dencken/ vnd beten.* Non frustra adduxi locum Hermetis, vers. 317. *Qui anima sua non pepercit, &c.* Secretum ibi latet CONIUNCTIONIONIS & VNIONIS, in Lapide suo PhysicoChemico Catholico, Diuinæ, de qua plura palam loqui, non omninò consultum. Vide vers. 132.

182

Revela DOMINO opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.

Prov. 16
Vers. 3.

Devolve ad JEHOVAM opera tua, & firmabuntur cogitationes tuæ.

182

Psal. 37. v. 5.
1. Pet. 5. v. 7.

Revera DOMINO opera, &c.] Notet hoc diligentissimè Theosophicè studiosus omnis; & tu qui Oras, quique Laboras in Scibili quouis. In omnibus, priusquam incipis, Theo-Sophicè consule DOMINVM, & I-
R S E erit directorium tibi. vers. 181, 329.

183

¶ In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognosce DOMINVM: & IPSE diriget semitas tuas.

Prou. 3.
Vers. 6.

In omnibus viis tuis recognosce Eum, & IPSE diriget semitas tuas.

183

In omnibus viis, &c.] In omnibus negotiis ac laboribus tuis, cogita, pro præceptore tibi propone, & sequere IPSVM, qui SAPIENTIA Patris, nobis factus SAPIENTIA, in quo (tanquam in Minera) sunt omnes thesauri SAPIENTIÆ & SCIENTIÆ reconditi. Coloss. 2, 3. Et ibidem, cap. 3, 17. præcipit Apostolus; omne quodcunq; facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri IHSVH CHRISTI facite. Apud IEHOVAM igitur per SAPIENTIAM eius incarnatam, SAPIENTIÆ Dona ac Bona Theo Sophicè quærat omnis homo: solus IPSE (HV) dirigat gressus cogitationum laborumq; manuum mearum: Ratio est, quia solus ipse felicem largitur successum. O Hhochmahél, SAPIENTIA DEI! ô Binahél, Prudentia DEI! IHSVH SAPIENTIA IEHOVÆ incarnata, miserere mei, & doce nos veritatem: in Oratorio & Laboratorio, Amen. Vide figuram Amphitheatri huius secundam, & vers. 106.

Rom. 12, 16. 184

Ne sis sapiens in oculis tuis: time IEHOVAM, & recede à malo.

Vers. 7.

¶ Ne sis sapiens apud te matrisum: **¶** TIME DEVM, & recede à malo.

184

Religio Catholica, hoc est, Vniuersalis.

Ne sis sapiens] vt solent facere sapientes mundani academici, qui timent præscientia, *Sie stecken voller dumse und funse.* TIME DEVM.] Hoc est omnis homo, Eccles. 12, 13. Hæc religio verè catholica aut vniuersalis, Sap. 7, 1. Actor. 10, 35. vide vers. 299, 301. & 342. Hoc penitentiam agere Christianè.

185

¶ Mihi dedit DEVS **¶** dicere ex sententia, **¶** & præsumere digna horum quæ mihi dantur: quoniam **¶** IPSE SAPIENTIÆ dux est, & Sapientum emendator.

Sap. 7.
Vers. 15.

DEVS mihi dedit ex sententia dicere, ac pro dignitate eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipse & Sapientia dux est, & Sapientum moderator.

185

Mihi autem dedit DEVS.] Non diabolus. Donum DEI est, vers. 187. Dat DEVS æquè hodie ac ante annos mille, mihi, tibi, aliis: videamus modo, ne impediamus nos ipsos, & desimus nobis ipsis. DEVS semper promptior est ad dandum SAPIENTIAM, quàm nos ad accipiendum.

Dicere

Dicitur ex sententia] Hoc est; commoditatem ac facultatem orationis, quæ concepta animi ac cogitata facillimè exprimitur. Hæc vis orationis, Patetita ad Eloquentia appellatur. *Præsumere, &c.*] Cogitare dignè de his; quæ dantur à DEO. Est enim singulæ DEI Donum; addere, videre, obseruare, quæ DEVS sapienter suggerit SAPIENTIAE amatori, respondet quæ studio fidei dilecto. Multos alloquitur DEVS, qui tamen dum alloquentem vel respondentem nec intelligunt, neq; obsecrant: immo (imul!) admoniti præceptorum peruersorum propriaque malitia seducti, Theo-Sophicè obseruare & intelligere nolunt ac respuunt. DEVS vbiuis locorum, & omni tempore nos alloquitur, in Cælis, Aëte, Terra, imò in nobis ipsis proponit clara specula nos commonefacientia. At perpauci (dolendum) vocem audiunt DEI Catholicè loquentis. Nec est multitudine, DEI audire sermones: quapropter clamabat ad Moysen: (Exodi. 20, 19.) loquere tu nobis; & audiemus: non loquatur tibi DOMINVS: ne forte moriamur. Hinc etiã, *factorum plena sunt omnia.* Vide verſ. 35, 37, & 190, & 197. Porro: nec cogitare tantum, verum etiã loqui: sunt enim aliqui, qui rectè sentiunt, & tamen illud quod sentiunt, non possunt perire dicereque dicere: Vnde videmus etiam ea, quæ per se bona sunt; si non bene quoque tractentur, boni gratiam amittere. IPSE SAPIENTIAE dux est.] HV; IPSI; DOMINVS (verſ. 156) tribuens hominibus SAPIENTIAM; eloquentiam & moderationem orationis: Sapientem est director, gubernator, prora & puppis. Nam statim subiungit, quod in manu ipsius sumus & nos & sermones nostri.

186

Nam in manu Ipsius sumus tum nos, tum sermones nostri, omnis etiã prudentia, scientiaque opificiorum.

Verſ. 16.

In manu illius & nos, & sermones nostri, & Omnis SAPIENTIA, & OPERUM SCIENTIA PRÆDICTIONE.

186

In manu illius, &c.] Quamobrem etiam afflictiones ac tribulationes nostras, quas patimur, certo DEI consilio nobis accidere sapienter & patienter statuendum. Vnde Paulus I. Corinth. 11, 32. *Dum iudicamur à DOMINO (non temere, casu) corripimur, ne cum hoc mundo damnemur.* Et Christus Matth. 10, 29. Luc. 12, 6. negat pasceros mori sine voluntate Patris: quanto minus homines, ad imaginem & similitudinem DEI (Archetypi) formati. Magnum solatium hoc Christiano afflicto, tentato ac tribulato. Vide verſ. 84. *Omnis sapientia, & operum, &c.*] Omnis Prudentia, theoria & praxis: actiones omnes, acque labores nostri, in Oratorio & Laboratorio, imò in tota vita, pro SAPIENTIA vera fructibusq; illius adipiscendis, Theo-Sophicè instituti: Ergo & lapis Philm. Summum Naturæ & Artis BONVM, DEI Altissimi DONVM. Vnde Auctor coniugii maris Solis & Lunæ: Hanc scientiam necessarium est habere mentes purificatas DEO: cum sit Donum & secretorum secretum DEI, & soror Philosophiæ & Philosophorum: Quia habere esse à DEO per inspirationem. Hic & sic, Alchemista, disce Lapidem quætere Sapientum Benedictum; Cathol-

con; Catholicè, Theo-Sophicè; non particulariter, Sophisticè: in Catholicismo, non particularismo, qui solœcismus. Idem de Cabala veraq; Magia iudicium esto. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum, Iacob. 1. 17.*

187

I P S E mihi dedit
horum quæ sunt **S** C I -
E N T I A M veram.

Verf. 17.

*Mibi autem dedit D E V S,
eorum quæ sunt in Natura ve-
ram cognitionem.*

187

I P S E mihi dedit.] Quis? D E V S: non diabolus, non spiritus malignus, nigromanticis familiaris. *Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum, Iac. 1. verf. 17.* non à principe tenebrarum. Obtenebrat nebulo iste mentem, non illuminat: excœcat, & videre non facit Veritatem: quia pater est mendacii, & spiritus diuisionis, non Vnionis, vide verf. 167. & 185. *Horum quæ sunt]* Entium, quæ reuera sunt & extant, hoc est, Rerum Diuinarum & humanarum: Operis de Mercava, & de Beresith, vt loquuntur Hebræorum Mecubalim, id est, qui acceperunt à D E O. *Scientiam veram.]* Non opinionem, sed scientiam; à mendacio erroreque omni longè remotam. Est enim omnium rerum (vt statuunt viri docti) sub Cælo commorantium, non humanitas (verf. 142.) quam verè Scientiam vocamus, sed opinio potius. Quapropter apud solum D E V M (Legeatque Doctrina Amphitheatri huius) quærenda, ab eo solo expectanda. Opinantur plerique; sciunt paucissimi. Non scit, qui opinatur.

Hæc, porro, quam dat D E V S.

SAPIEN-
TIA DO-
MUS

188

S A P I E N T I A ædificauit
domum suam, excidit colu-
mnas suas septem:

Prov. 9.
Verf. 1.

*S A P I E N T I A ædificauit
sibi domum, excidit co-
lumnas septem,*

188

Domum] Quænam est illa? T R I V N A, videlicet. Primò, N A T V R A atque C R E A T V R A, hoc est, Mundus maior totus, cum creaturis Spiritualibus; & Corpus ac Spiritus Hominis, id est, Mundi minoris: Secundò, M E N S, siue A N I M A homini Diuinitus inspirata: Tertiò S S. Scriptura; quod est V E R B V M D E I Biblicè scriptum. *Columnas septem.]* Super quas fundauit atque extruxit S A P I E N T I A domum suam triumam: quæ sunt

CORPVS
SPIRITVS
ANIMA

CORPVS
SPIRITVS
ANIMA

} Columnæ
tres, in } Macro
                  } Micro

} Cosmo. En columnas, S E X

L I T E R A, quibus V E R B V M in B I B L I I S scriptum, columna vna & septima. Ecce, S E P T E N A R I V S facer.

Immo-

189

Immolauit victimas suas, miscuit VINUM, & proposuit mensam suam.

Verf. 2.

Immolauit victimam suam, miscuit vinum suum, etiam preparauit mensam suam.

189

CONVI-
VIUM.

Immolauit victimas.] Id est, sponte sua & ex mera Liberalitatis suae gratia, inuitatis omnibus obtulit & offert, clementer largiri gaudet; potest ac vult, Bona & Dona sua inexhausta, tam spiritualia quam corporalia, temporalia atque aeterna: Vt, nimirum, repleti Nectare Diuino, & saturati Manna Sophiae Caelestis, thesaurorum SAPIENTIAE inexhaustorum fiant participes Theo-Sophiae amatores veri, fideles dilecti omnes; in quorum numero (laus DEO) & me esse verè scio. Halleluiah; Halleluiah: Halleluiah. Phy diabolo:

190

Misit puellas suas, vocauit super summitates excel-
forum ciuitatis, dicendo,

Verf. 3.

Misit Ancillas suas, vt vocarent ad Arcem, & ad mœnia ciuitatis.

190

ANCIL-
LA.

Misit ancillas.] Ancillae SAPIENTIAE verè sunt SCIENTIAE; & Artes bonae omnes, per exercitationem cognita, experientiamque probatae, ad finem honestè vtilem vitae humanae. In bonis enim Artibus bonam de DEO & SAPIENTIA eius sparsam esse famam docta rectè censuit Antiquitas: per illas enim nobiscum agit de mysteriis, secretis atque arcanis suis. verf. 74. & 261. Annumerandae sunt autem SAPIENTIAE verè ancillis, vltra maximè vtilitatem multis passim cognitae atque vulgatae, adhuc aliae exque secretiores, & quasi virgines cubiculares quaedam, (quamuis pro dolor! ferè vt per originis peccatum in homine DEI imago, foedissimo sophisticæ coëno à diabolo & organis eius sint asperae ac summè defoedatae) haec videlicet, CABALA, (non literalis illa, vulgatae Iudeis, puta *Notarieken, Gimetria, Teuosrasche*, verf. 5. quae inferior; sed reconditior illa & longè superior, solis Diuini tantum Influentia, Lumine & Motu cognita Theo-Sophis) MAGIA, & huic cognatae, PHYSIOGNOMIA, METEOPOSCOPIA, CHEIROMANTIA, atque Doctrina de SIGNARTYRA Rerum Naturalium omnis: ALCHEMIA; ASTROLOGIA quoque cum filia sua GEOMANTIA, & ALIAE nonnullae, DOMINAE suae mirificè mirabiliter & quasi miraculosè fabulantes ac administrantes. Caue tamen, oro mi frater, mendacia principis Mundi huius immundi, vitiaque; siue errores pseudo artificum, quaesitoribus VERITATIS mundanis nondum Theo-Sophicè lotis atque purgatis, hoc est, fatuellis, iussu ac voluntate SAPIENTIAE verè, pro VERITATE (in peccatis iustam ac dignam) sese libenter prostituentes, Scientiis & Artibus ipsis, per se non immundis, falso imputes. Sic enim pro vitio virtus crimina saepe tulit. Sacra, verè dicitur, prophanantur, quoniam à prophanis prophanè vsurpantur. Etiam bonum, conuersum in abusum, fit malum. *At mundis omnia munda*, Tit. 1, 15. Rom. 14, 20. *Et scimus, quod diligentibus DEVM, omnia cooperantur in bonum*, Rom. 8, 28. verf. 261. Omnia bona sunt ac mala,

respectu vsuq; diuerso. Nominet mihi, quæso, aliquis vnicā siue scientiam siue Artem, in tota rerum Natura, quæ non tam abusus habeat suū, quàm vsū legitimum ac probū. Et quo, obsecro vos, privilegio exemptæ fuissent præfatæ? Fiat ergò Iustitia; vnicuiq; quod suum est, tribuatur, nemo lædatur. Reformat D E V s hominem ex peccato defœdaturum; reformandæ sunt quoque Scientiæ & Artes secretiores conspurcatæ: I P S Æ, tanquam Media Theosophica, retinendæ, iisque in D E I Timore sapienter vtendum; sophistica & impia reiicienda. *Man muß das besudelte Kind waschen/und nicht mit dem unreinen bade hinweg schütten.* Nec tu, Calumniator, si quid nescis, reliquis id scire negatum est. Scio plaustra obiectionum proferri posse ex sacris, ex iure canonico atque ciuili, ex patribus: sed distinctione vsus veri atque legitimi ab abusu, sufficienter respondebimus ad obiectiones garrulorum omnino omnium omnes. Miseris ignorantibus peccatum est condonandum, resipiscentia optanda. Vide verff. 157, 187, & 294. *Vt vocarent, &c.*] Vt deducerent, vt mediantibus illis peruenirent Theosophiæ amatores fideles dilecti, in Agnitionem, Cognitionem, Vnionem ac Fruitionem D O M I N Æ suæ Diuinæ, fierentque participes thesaurorum S A P I E N T I Æ inexhaustorum, in domus suæ triuius (Biblicæ, Macro & MicroCosmicæ) arce, mœniis ignorantæ ac superfluitatum, propter hominum peccata altissimis fortiter munitorum & absconditorum. Affirmant Sapientes, vix vnquam extitisse in operibus de Mercaua & de Beresith Sapientem, qui non obseruauerit D E V M colloquentem secum, respondentem sibi siue docentem, medio aliquo secreto, cuius interuentu methodo Theosophica humanitus sensisset Diuina.

SAPIENTIA
ad se inui-
tat Omnes.

191

Quisquis est simplex, declinet huc. Carenti corde dixit quoque

Verf. 4.

Si quis est ¶ paruulus, veniat ad ME: & insipientibus loquuta est,

191

Paruulus] Simplex, vt est verf. 3.

192

Venite comedite panem meum, & bibite de vino quod miscui.

Verf. 5.

¶ Venite, comedite panem meum, & bibite V I N U M, quod miscui vobis.

192

Venite, &c.] Sic S A P I E N T I A incarnata: *Venite ad me omnes, qui laboratis, ego reficiam vos.* Matth. II, verf. 28. *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, lohan. 7, verf. 37.*

193

Relinquitte (ergò) infantiam, & viuite, & ambulatē per vias P R V D E N T I Æ. (Quas Ego fideliter monstravi & paternè commendo vobis.

Verf. 6.

Relinquitte simplices viam vestram, & viuetis: & inceditē per viam Intelligentiæ.

193

Per vias

Per vias Prudentia] Vias PRVDENTIAE & INTELLIGENTIAE, hoc est, Gradus COGNITIONIS ac SCALAM cum DEO VNIONIS, per quam IEHOVA SAPIENTIA (cui delitiæ esse cum filiis hominum) benignæ voluntatis suæ clementiâ descendente, Nobis contra vestitu Regenerationis Denario (perfectionis SIGNATVRA) pœnitentialiter amictis, Theosophicè ascendentibus, Spiritus sancti interuentu approximamus, coniungimur, & vnimur DEO, vt hic & in æternum IEHOVAH fruamur; vias, inquam, has vide figura Amphitheatri huius secunda.

Hic inseratur figura gradus quinti.

V.
 GRADVS
 PROLOGETICVS
 QVINTVS
 EXPOSITVS.

194

Bonus hauriet beneplacitum à I E H O V A, & virum malarum cogitationum condemnabit D E V S.

Prou. 12
 Verf. 2.

Qui B O N V S est, & hauriet gratiam à D O M I N O: qui autē confidit in cogitationibus suis, inspiens est.

194

Hauriet gratiam, &c.] Quemadmodum Gratia D E I homines efficit bonos; ita illos qui pietatis & timoris diuini sunt domicilia, gratia D E I fouet, multisq; gratiæ Donis adornat. Sunt enim Donorum varii gradus. Sicut radii solares vitrum obscurum obscure etiam illuminant; si verò paulò fuerit clarius, plus illuminant; si clarissimum & pellucidum, clarissimè illuminant: sic animus humanus, si aliquo modo purgatus est, illuminatur quidem radio æternæ Sapientiæ, sed subobscurè; si magis à vitiis purgatus est, clarius illuminatur; & si purgatissimus est, oblitus fermè omnium rerum, clarissimè illuminatur, visione quadam intima D E I, teste Saluatore, Matth. 5. verf. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi D E V M videbunt:* Et Hebr. 12, 14. *Sequimini sanctimoniam, sine qua nemo videbit D E V M.* Qualis autem hæc visio? Cognitio scilicet mysteriorum Diuinorum, quam vocat Psaltes occultam D E I Sapientiam, Psa. 51, 8. Hanc nullus malarum cogitationum vir hauriet à D E O; sed tenebris interioribus & exterioribus replebitur: id quod vera est condemnatio.

195

Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt D O M I N V M, animaduertunt O M N I A.

Prou. 28
 verf. 5.

Viri mali & non intelligunt iudicium: & quærentes autem I E H O V A M, intelligunt omnia.

195

Non in-

Non intelligunt iudicium] Multa in vita communi accidunt, quæ verè sunt iudicia D O M I N I: at impii hæc non intelligunt, sed casu quodam fieri putant, non aduertentes admirandam D E I Prudentiam. Qui autem Sapientia Diuinæ Spiritu præditi sunt, etiam illa diiudicant, quæ hominum aut salutem aut perniciem portendunt: quin omnes omninò hominum actiones iudicant, quem exitum seu finem illæ sint habituræ. Iudicia D E I abyssus multa. *Quærentes autem I E H O V A M, &c.*] Magna, (proh dolor!) humanæ rationis caligo est, quæ sine Diuinis Reuelationibus nullius operis D E I rationem, causam & finem perspicere potest. Quo medio verò, quaque via ad istiusmodi reuelationes sit perueniendum, luculenter Sapiens noster aureo axiomate docet: *Quærentes D O M I N V M, intelligent O M N I A.* Exemplo est Ioseph Patriarcha, Daniel Propheta, & alii permulti. Memorabile est illud Iobi cap. 32. vers. 7. & 8. Sperabam, quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret Sapientiam. Sed ut video, Spiritus est in hominibus, & Inspiratio Omnipotentis, dat Intelligentiam.

196

Benedictiones sunt super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.

*Prou. 10
Vers. 6.*

*Benedictio D O M I N I
super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas:*

196

Benedictio D O M I N I, &c.] Olim Balsamo inungebantur Reges, & summi Sacerdotes, & conuiuæ amabiles: imponebatur etiam manus capiti benedicendo: ita Sapientia Diuina Balsamo Spiritus inungit cultores suos, ornat conuiuas donis, & manus imponit salutare capiti iustorum. Quemadmodum enim caput ornamentum & decus est hominis: ita Diuina S A P I E N T I A (quæ est corona capitis augustissima) ornatum homini addit longè pulcherrimum. Assiste igitur ad thronum S A P I E N T I A E, flexis genibus, & Benedictionem Spiritualem ore & mente humili indefinenter & constanter efflagita: & descendet super caput tuum benedictio, instar Balsami stillantis. Sed os impiorum, quod nil nisi arrogantiam, superbiam, contumelias & immunditiam spumat, operiet confusio.

197

Abominatio I E H O V A E est peruersus: & cum Re-ctis secretum Eius.

*Prou. 3.
Vers. 32.*

*Abominatio D O M I N I est
omnis *¶* illusor, & *¶* cum S I M-
P L I C I B V S *¶* sermocinatio eius.*

197

Impiis ma-
ledicetur,
Puis, bend.

illusor] Peruersus corde & bilinguis, declinans à D E O, deserens Timorem D E I. Propterea quidam verterunt, abominatur I E H O V A H desertorè, hoc est, qui ab altitudine Diuinarum contemplationum actionumq; auersus, vergit ad declina mundi huius immundi, quantumuis cum Spi-ritus S A P I E N T I A E bonus crexerit in altum. *Cum simplicibus*] Cum rectis, integris, incontaminatis, probis, nihil simulati aut dissimu-

lati habentibus, cum his, inquit Sapiens, Theo. Sophicè loquitur I E H O V A H, V E R B O suo Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè Diuinitus scripto, vsque in Oratorio & Laboratorio, Cabalisticè, Physicè Mágicè & Physico Chemicè reuelat atque communicat mysteria & secreta sua. Hinc Philosophus: Si D E V S reperiret cor fidele, vtique reuelaret ei veritatem secretorum suorum. Felix cui sic I E H O V A H à Consiliis. Consule quartam Amphitheatri huius figuram. *Sermocinatio eius*] O mirabilem D E I mirabilis sermocinationem! vox D E I in omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Loquitur D E V S nobiscum semper & vbique. Placuit D E O Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè fari: incumbit nobis, ad imaginem & similitudinem D E I formati, I E H O V A M (ne surdo canat) in S S Scriptura, Natura, & Nobismetipsis audire, videre, obseruare sonantem, tonantem, loquentem & respondentem, vt est figura Amphitheatri huius quarta ordine annotatum. Vide veiff. 35, 37. & 342.

198

I P S E deludet illu-
res, & mansuetis dabit
gratiam.

Vesl. 34.

*Profecto illuſoribus I P S E
illudit, & humilibus dat gra-
tiam.*

198

Deludet illuſores] Certè sanniones ipse ridiculos reddit Lege talionis pari pari eis referens. *Derident isti S A P I E N T I A M*; deridentur vicissim ab E A. L E X hęc S A P I E N T I A E incarnata: æquissima: Eadem mensurâ, quâ mensurabitis, metientur vobis. Cum sanctis sanctus est I E H O V A H, & cum viro immaculato innocens; cum electo, electus; cum peruerso, peruersus, vt est Psal. 18, 25. *Mansuetis*] Humilibus: hos enim exaltat; superbos deponit. Humilitas siue mansuetudo, & sui in Timore D E I (coram D E O) abiectio, est sui, cum fructibus S A P I E N T I A E in D E O gloriosa inuentio, exaltatio & sublimatio. Nam humiles corde D E V S exaltat sublimisque seddit. Vide veiff. 202.

184

*

Abominabile I E H O V A E
sine peruersi corde: & perfe-
cti via beneplacitum eius.

Prou. 11.
Vesl. 20.

*Abominabile D O M I N O
est cor prauum, & voluntas eius
in eis qui simpliciter ambulat.*

*

Cor prauum] Hoc est, stultus, vt veiff. 51, 201. & 205. *Simpliciter ambulans*] Immaculatè, innocenter, in integritate, probitate, incorruptè, non vitiose; sed iuxta beneplacitum D O M I N I, S A P I E N T I A incarnata in dati. Archetypum, ad cuius imaginem & similitudinem formati, imitantes. De quibus Psalmus 147, 11. *Beneplacitum est D O M I N O super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.* His bonum velle, posse, esse & posse, in omnibus actionibus suis inspiratur à I E H O V A H; non pelle dualitatis tactis. Simphaiser igitur ambulatu qui Oras, quiq; Laboras.

199

 Qui peruersi cordis
est, non inueniet B O N U M,

Prou. 17
Vesl. 20.

*Peruersus corde, non inue-
nit bonum: & qui uertitur in*

199

& qui

& qui vertit linguam, incidet in malum.

lingua sua, cadet in malum.

Qui peruersi cordis est] Peruerso cordi coniuncta est quoque peruersa lingua, quæ cordis thesaurum aperit, & exitii foueam sibi parat. Lingua enim peruersi, patratix est proprii exitii, ita perit impius linguâ suâ. Et hinc eruditi illi peruersi, de quibus natum prouerbium, *die gelehrten/ die verferten/* h. e. qui meretricem illam fatuam, stolidam, de qua supra nobis sermo fuit, deperditè amauerunt, & ceu idolum etiamnum adorant. Qui verò Recti sunt corde & Simples, hi Sponsam sibi assumunt SAPIENTIAM Diuinam, Arcanam, Throni DEI assistricem, Mysteriorum DEI, SSÆ Scripturæ, Naturæ, & Artis OMNIUM veram fidemque Doctrinam, & ita hauriunt Bonâ ac Donâ SAPIENTIÆ Aeternæ. Vide vers. 187, 294.

100

Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam diues in prauis itineribus suis.

*Prou. 28
Vers. 6.*

Præstantior est pauper, qui ambulat in perfectione sua, quam peruersus viis, & ipse diues.

100

Melior est pauper, &c.] Pauper adhæret soli DEO & SAPIENTIÆ, si de simplici, & in simplicitate sua sapientissimè ambulat, quia DEO placet: placere autem DEO, summa est felicitas, & veræ diuitiæ. Contentum esse suâ sorte, habere mentem alienam ab auaritiâ, à superbiâ, à vanis honoribus, à voluptatibus: in simplicitate & integritate ambulare, magna sapientiæ pars. *Quam diues, &c.*] Mundus immundus ajarus est terrenarum opum, quæ sunt irritamenta malorum, corruptelæ animorum, folles arrogantia, & vanæ gloriæ, puluilli voluptatum, & tandem, præmii loco, in exitium æternum præcipitant omnes, qui adherent illis.

201

Vt quid est pretium in manu stulti, vt emat SAPIENTIAM & cor non est ei.

*Prou. 17
vers. 16.*

Quid prodest stulto habere diuitias cum SAPIENTIAM emere non possit?

201

O diuitem stultum?

Stulto, &c.] Stultum vocat hoc loco Sapiens non tantum vacuum timore DEI, vt vers. 205. Verum etiam superbum, arrogantem, & sine causa iracundum, *Einen starkpöffigen eigensinnigen Phantasten/ vnd vnbilligen polsterer/* quantumuis etiam opibus valentem, *Es ist doch ein Narr vnd wenn er noch so reich vnd hoch von seines gleichen geachtet were.* Paulus inquit Gal. 6, 3. *Si quis existimat, se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Hoc faciunt stulti,* (inquit Cato) *quos gloria vexat inanis.* Præterea qui cogitat malum facere, stultus vocabitur, Prou. 24, 8. *Vt & reuera stulti sunt, in conspectu DEI, impii irrisores, quibus nec DEVS ipse; nec LEGIS Diuinæ, nec VERBÛ DEI (scripti & incarnati) mysteria, nec Naturæ secreta, verè cordi sunt. Isti, quantumuis eminentes aut Nobiles existant coram mundo immundo, in iudicii tamen die non consistent, sed (quia stulti) ignominia afficientur æterna.* Vide vers. 205. *Cum SAPIENTIAM emere, &c.*] SA-

PIENTIA non venditur pecuniâ; neque hereditate transit ad liberos: precibus ex toto corde ad I E H O V A M fusis oportet nos eam à Benignitate Benigni (Benignè ut mittat) petere ac impetrare. S Y M M A: In Spiritu & Veritate pro Ea est Orandum: proque thesauris Ipsius feliciter consequendis, sapienter Laborandum. O R A T O R I V M igitur & L A B O R A T O R I V M, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, sapienter ingredienda. Vide vers. 87. Nota: stultus hoc loco potest etiam intelligi prophane doctus: Et diuitiarum, ingenii dotes, sine Timore D E I: Ein Sprachgelehrter Narr / Ein nârrischer Sprachgelehrter / literatus stultus, non doctus.

202

☞ TIMOR DOMINI Disciplina S A P I E N T I Æ: & gloriâ præcedit ☞ H V M I L I T A S.

Prou. 15.
Vers. 33.

TIMOR I E H O V Æ, cruditio S A P I E N T I Æ: ☞ ante gloriam humilitas.

202

Timor DOMINI, &c.] Ut vers. 159, 210. Humilitas.] Animi. Mansuetudo, quæ lenitas & facilitas morum: quemadmodum superbia casum. Contritionem præcedit superbia, Prou. 16, 18. Hinc in Cantico Beata virgo: D O M I N V S dispersit superbos, mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Luc. 1. vers. 51. & 52.

203

Quum venit superbia, venit & ignominia: & cum humilibus S A P I E N T I A. Prou. 16. vers. 5. Abominatio I E H O V Æ est omnis elatus corde.

Prou. 11.
Vers. 2.

☞ Vbi fuerit superbia, ibi fuerit ☞ contumelia: vbi autem est Humilitas, ibi ☞ S A P I E N T I A. Prou. 16. vers. 5. ☞ Abominatio enim DOMINI est omnis arrogans.

203

Vbi fuerit superbia, &c.] I E H O V A H abominatur superbos; superbi enim resistunt maiestati Diuinæ; ideo D E V S superbis quoque resistit, 1. Pet. 5, 5. Quia humiles tantum pendent à Gratia Diuina: ideo humilibus D E V S dat gratiam. Superbi quia affectant solum D E I, ideo D E V S punit eos aut errore consiliorum, aut infelicitate euentuum, ita ut omnia consilia eorum & euentus conuertantur in ipsorum ignominiam, confusionem & ruinam: è contra verò humiles ornat Luce, & Dono Spiritus Intelligentiæ, consilii, fortitudinis, roboris, cognitionis, quæ dona sunt fontes felicium successuum in gubernatione & actionibus humanis. Abominatio DOMINI, &c.] Vult D E V S ut noscamus & confiteamur ore & corde, esse D E I Bona & Dona, quibus fruimur in vita omni: nec quicquam adscribamus prudentiæ aut viribus nostris. Non nobis Domine, non nobis; sed Nomini tuo da gloriam. Psalm. 115, 1. Melior est patiens arrogante. Eccles. 7, 9.

☞ In

204 **In corde Prudentis** requiescit SAPIENTIA: & indoctos quosque erudiet.

Prou. 14.
Verf. 33.

204 *In corde intelligentis requiescit SAPIENTIA: at in medio stultorum ipse cognoscitur.*

In corde.] Animo: qui a *γαστήρ* vel Sanctuarium SAPIENTIAE; Minetuz templum MicroCosmicon. Ita Prou. 17. verf. 24. Sapiens inquit: *In facie prudentis lucet Sapiencia.* Et, Eccl. 8. verf. 1. Sapiencia hominis lucet in vultu eius: videlicet physiognomonicè, metapsopopicè.

205 **Qui cum sapientibus** graditur, sapiens erit: **Amicus stultorum** similis efficietur.

Prou. 13.
verf. 20.

205 *Qui graditur cum sapientibus, sapiens erit: sed qui est amicus stultis, conteretur.*

Qui cum sapientibus, &c.] Hoc est, cum iis, qui sequuntur doctrinam Librorum Naturæ, & SS^æ Scripturæ, conscientiaque testimonium propria: qui hoc facit, is fideliter Orando, sapienterq; Laborando, rectâ & certissimâ via ascendit ad summam Diuinarum atque humanarum rerum scientiam vereque sapit. Ad leges & testimonia horum; OMNIA: sine quibus erubescimus loqui VERITATIS studiosi. Quod si animus tuus, ô fili, SAPIENTIAE Æternæ radio, sic Cabalicè fuerit illuminatus; (est enim, secundum Mercurium Trismegistum, DEVS IPSE nostræ oculus Mentis, sine cuius lumine (dico) manet cœca tam in Physicis quàm hyperphysicis atque Diuinis; nec vnquam videbitur suæ SS^æ Scripturæ, suæ Naturæ Nostrique ipsius cognitionis lumen (tunc huius tam ineffabilis luminis ductu per omnes errorum tenebras securè ambulabis: tunc citra læsionem liberè omnia disciplinarum genera, bona & mala (suo modo) fructuosè penetrare poteris: tunc Vlyssis instar (H. C. Agrippæ vtar verbis, quem, ex scriptis suis genuinis, noui bonum & Euangelistam philosophicum, quia verba præsupponunt mentem Theo-Sophicam, non nigromanticam) si Cyclopum specus ingrediamini, & ad inferos descenderitis, remigrabitis illæsi: si ad Lotophagos, ad Syrtis accesseritis, regrediemini securi: si Circes poculum biberitis, non permutabimini: si Scyllam præternaugaueritis, non periclitabimini: si Sirenes audieritis, non obdormietis, sed eritis de omnibus iudicantes, vt ait Apostolus, & à nullo iudicati.

Amicus stultorum.] Ex omni omnium vitiorum genere contracta colluties, à Sapiente nostro & Stoicis, grauissimis assertoribus virtutis, stultitia vocatur; in factis literis Malitia & Stulticia dicitur: itidem, vt omnibus suis numeris absoluta Probitas, vtrique SAPIENTIA nominatur. Stultorum, id est, vitiosorum aut malorum (vt est verf. 201. quorum, proh dolor, pleni status, scientiæ & artes ferè omnes) consortia fuge: nullum enim venenum, nulla pestis perinde nocet, atque istiusmodi stultorum diabolicorum familiaritas. In Cabalæ & Magiæ studio, nigromanticos, (tanquam Diabolum ipsum, cuius isti organa) deuita; in Alchemiæ, Sophisti-

cè & differentes & laborantes : quia stulti sunt. Noli dicere eis, aue; nedum familiares sint tibi. Contrahit pestem vicinus à vicino,

*Fide DEO fiduo, mortali fidiso caute;
Et belle ante vide, dignus an ille fide.*

Nam fidere multum, & vidisse parum, maxima damna patat. *Vna*, inquit Iuuenalis, *conspicua liuorem ducit ab vna*. Magna vis consuetudinis aut conuersationum in partem vtramque. Cum paucis iisque bonis ambulandum. Talis vnusquisque est, qualium conuersatione delectatur. Nam *noscitur ex comite, qui non cognoscitur ex se*. Socius locit umbra. Malitiam autem (Sapient. 7. vers. 30.) vincit SAPIENTIA: IN SAPIENTIA igitur DEI, caro facta, de malitia triumphum referre queamus, si modò in ea sapuerimus, in qua & vincemus. VNVS igitur esto tecum, at non solus; quia in VNO: Triunus in TRIUNO. Dicit SAPIENTIA incarnata, vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, EGO SUM in medio illorum. Mas & foemina, DVO: Corpus, Spiritus & Anima, TRES essentiae distinctae, in persona TheoSophiae studiosi vna congregatae in nomine IHSVH CHRISTI crucifixi, SAPIENTIAE Patris incarnatae, VNVM sunt: in medio huius horum QUIERAT, QUIEST, QUIERIT, DEVS; DEI SAPIENTIA; SPIRITVS SAPIENTIAE DIVINAE. Tunc rectius & verius (quam Scipio) dices, nunquam te minùs otiosum, quàm cum otiosus: nec minus solum, quàm cum solus. Et: Otiosum, te plura facere. ô otium beatum, haudquaquam ignauum: quod mundus non capit immundus. Hoc otio fruitur solus amicus DEI, non stultorum, qui mundanè & prophanè sapientes. Hæc non capiet homo perfrictæ frontis.

206 Etiam absque Scientia, desiderium non est bonum. *Proo. 19 Vers. 2.* *¶ Vbi non est SCIENTIA ANIMAE, non est BONVM.* 206

Vbi non est SCIENTIA, &c.] Vbi non sunt moderata consilia, ibi causa malè agendo corrumpitur. Docet igitur Sapientia amatorem & cultorem sui fidelem, omnia consideratè, prudenter, piè & moderatè agere, & finem semper respicere. Econtra: Vulgus Sapientiae expers, ruit in negotia, sinè omni timore DEI, DEO non consulto, & rapiuntur stulti stultis consiliis, tanquam à torrente & rapido flumine. Festinatio enim improuida est & cæca, quàm malè regit & ad pessimum exitum deducit DEI obliuio.

Malitiosè inuidus, Sophiæ Diuinæ non particeps. 207 Neque verò cum eo qui inuidia contabescit, iter habebit: quoniam huiusmodi non erit Sapientiae particeps. *Sap. 6. Vers. 25.* *¶ Neque (etiam) cum inuidia tabescente iter habebit (inquit Sapiens:) quoniam talis homo non est particeps SAPIENTIAE.* 207

Neque

Neque cum inuidia tabefcente, &c.] Non communicabo; nihil commune habebō; non verfabor cum inuido. Nam mos Philosophorum est, non inuidere. Ideo apertas esse debere Musarum ianuas, voluit pia vetustas. Non tamen sinè discrimine omnibus: At quibus? Solis Doctrinæ & Disciplinæ filiis. DE I enim Dona candidè ac liberaliter, non nisi candidis ac liberalibus ingeniis (ne margaritæ proiciantur porcis diabolo obsessis, vers. 344.) sunt communicanda. Rectè doctissimus Zwingerus in tabulis Hippocraticis, pag. 37. Vetus hæc artium, inquit, fuit maiestas, vt non nisi initiatis communicarentur, vel viva voce, quos ἀποκρυφῶς dixere, vnde Cabala Hebræorum nomen habet; vel scripto, sed eo obscuro, quo profanum vulgus arceretur, & solis intelligentibus (vers. 43.) arcanum communicaretur. Ipsa nimirum prostitutio Artibus & auctoritatem, & propter contemptum efficaciam quoque suffurari videtur. Flagris perindè digni sunt, qui artium arcana exteris temerè patefaciunt: vti propter inuidiam meritò repræhendendi, qui ne initiatis quidem communicare volunt. Hæc ille. Ad hunc sensum prudenter interpretanda sunt verba Sapientis nostri citata, & ea, quæ vers. 147. Obiicies fortassis, nasute, inuidiam Physico Chemicè Philosophantium, super summo in Natura & Arte Bono. Audi Rosinum Philosophum: DE I iudicium est, hanc rem scientibus inuidiam inuenire, non propter mundi auaritiam, sed ne mali percipientes hoc, ad prophana agenda fiant promptiores, & de eorum peccatis redditori sint Philosophirationes. En, habes quoque verbis Zwingeri iam citatis, responsum satis honestum, sufficiens, iustum & æquum.

208

Derisorem efficit vinum,
tumultuantē efficit Séchar:
& omnis qui se oblectat in
ea, non erit sapiens.

Prou 20
Vers. 1.

Luxuriosa res est VINUM,
tumultuosa ebrietas:
quicumque his delectatur,
non erit sapiens.

208

Luxuriosa res est VINUM, &c.] Heraclitus dixit: *stultitiam celare difficile est; in vino verò impossibile.* Cato: *Vno excepto, nemo vnquam ad euertendam Rempub. sobrius accessit.* Plato: *In vita parum sobria Sapiens nemo efficitur vnquam, moderatus verò multò minus.* Seneca: *Consuetudine insania durata vitia vino concepta, etiam sinè vino valent.* Sapientia igitur haurienda non est ex poculis. Ex poculo verò Iosephi Patriarchæ, Gen. 44, vers. 5. argenteo, in quo prophetabat & vaticinabatur de futuris, vt bibere tibi liceat, peroprabis. Sanè, summo artificio Diuino-Magico, ex Electro philosophico, Astronomicè conflatum fuisse hoc poculum, quis ibit inficias? Extant quæ Aufeolus ab Hohenheim Mysteriarcha, de Electro illo posteritati reliquit. Tale poculum propinat Sapientia in Cantico cap. 8, 2. suis amatoribus, & inebriat eos Nectare Cælesti. Influentiæ illæ Cælestes, & thesauri syderei, qui sunt custodes omnis naturalis Sapientiæ, libentissimè influunt & dimittunt sese in animas sobrias, sapientiæ sitientes. *Die wollen wir den Narren aber lesset der Himmel vnfler und Tölpel bleiben.*

209

Cor Sapiētis quærit DOCTRINAM: & os stultorum pascitur imperitia.

Prou. 15. Verſ. 14

Cor intelligens quærit SCIENTIAM: Os stultorum pascetur ſtultitia.

209

Pascitur Imperitia] Vete Ethnicus; *Hominē imperito naſquam quicquam inuſtius, Er bleibt ein Narr/wie er gewachſen iſt.*

TIMOR DOMINI Eccl. 1, 16. Pſal. 119.

210

Timor DOMINI principium SAPIENTIÆ: SAPIENTIAM atq; DOCTRINAM Stulti deſpiciunt.

Prou. 1. Verſ. 7.

Timor JEHOVÆ principium SCIENTIÆ: SAPIENTIAM & Eruditionem ſtulti deſpiciunt.

210

Timor DOMINI] Non eſt hic is TIMOR, quo nocentes cruciatum formidant; Theologi dictus *SERVILIS*, qui furor & nocentis conſcientiæ vermis, rodens quotidie, atque vrens malam mentem, animumvè mali ſibi conſcium: ſed diuinus & ſalutaris à DE oipſo proueniens, dictus *FILIALIS*, ſuperior & excellentior amore, vt loquar cum Cabaliſtis. Sic quoque verſſ. 212. & 232. *Stulti deſpiciunt*] Stulti igitur ſunt, qui deſpiciunt *AMPHITHEATRYM* hoc noſtrum, ratio eſt, quod ex fontibus *SAPIENTIÆ* (reſ ipſa loquitur) *DOCTRINA* Eius emanauit.

211

TIMOR IEHOVÆ velut velut vena vitæ, vt recedatut à laqueis mortis.

Prou. 14 Verſ. 27.

TIMOR DOMINI ſons vite, vt declinet à ruina mortis.

211

Fons vite] Quemadmodum inobœdientiâ & contemptus DEI, amor proprius & ſuperbia, initium & ſons eſt mortis, omniumque calamitatum, & verè ruina & laqueus mortis atque inferni: ita Timor IEHOVÆ, coniunctus cum fide & amore diuino, qui dicitur filialis, verè eſt ſons & vena vitæ; propterea quod Spiritus ſanctus, Spiritus eſt Timoris DEI, hoc eſt, author Timoris DEI, in quo ſancto Timore, DEVS ſingularem ſuam *bonitatem* & beneplacitum habet, ita vt delectetur illo, tanquam pater filio vñico: reuelatque ipſi arcana Sapientiæ: requieſcente ſuper ipſo Spiritu Scientiæ, Intelligentiæ & Cognitiōis.

212

Principium SAPIENTIÆ, Timor IEHOVÆ: & ſcientia Sanctorum, intelligentia.

Prou. 9. Verſ. 10.

PRINCIPIUM SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & ſcientia Sanctorum PRVDENTIA.

212

PRINCIPIUM SAP.] Vide verſſ. 210. & 232. Iob. 28, 28. Ecce TIMOR DOMINI ipſa eſt SAPIENTIA, & recedere à malo, INTELLIGENTIA. Timor DEI filialis ipſiſſimus eſt AMOR: Timere DEVM amare eſt. O fruictuoſiſſimam ARTEM AMANDI hanc! quam fideliter

docet

docet Amphitheatrum hoc nostrum. DIVINA hæc; mundana, illa Quiddiana immunda.

213

☞ Non (igitur) æmuletur cor tuum peccatores, sed in TIMORE DOMINI esto ☞ tota die.

Prou. 23
Verf. 17.

Ne æmuletur cor tuum peccatores, imò potius in TIMORE IEHOVÆ esto tota die.

213

Non æmuletur, &c.] καὶ ἠλίκα & stulta imitatio morum prophanorum, scurrilium, voluptatum, libidinum, deliciarum, superbix, ambitionis, luxus, vsurarum, iracundiæ, dominationis, &c. multis attraxit extremum exitium. Noli transformari in eiusmodi mundanam larvam, sed indue Iesum Christum, & transformare in ipsius imaginem. *Totâ die]* Totâ vitâ: omnibus diebus vitæ tuæ; & TVNC (non prius) SAPIENTIÆ desuper torantem mannam, (vt est secunda huius Amphitheatri figura) supercælestisque nectaream & aquæ (mentis vellere) & ignis (cordis ardore) pluuiam concipies, gustabisque Animæ, sitientis veritatem, lingua, quàm suavis & iucundus sit DOMINVS: erisque totus (Corpore, Spiritu, & Animâ) tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dat in tempore suo, cuius folium non defluit: & OMNIA quæcunque facies (orabit enim & Laborabit IEHOVÆ SAPIENTIA tecum, verf. 261.), prosperabuntur. (& sic peruenies quoque ad Lapidem Philosophorum) Psal. 1, 3. Experieris quoque verissimum esse, quod Pietas ad omnia sit utilis. i. Tim. 4, 8.

214

☞ Quia reuera est merces: ☞ & spes tua non succidetur.

Verf. 18.

Quia ☞ habebis spem in nouissimo, ☞ præstolatio tua non auferetur.

214

Habebis in nouiss.] Quia habitas in adiutorio altissimi, & in protectione DEI Cæli commoraris. Dicit DOMINO, susceptor meus es tu, (asylum meum) & refugium meum, DEVS meus, sperabo in eum. Vide psal. 91. totum: Psalmus hic quemadmodum alii pœnitentiales; Benedictorii; Maledictorii; Liberatorii; Vindictorii, &c. ita, hic, dico, Antidotarius & defensorius contra aduersitates omnes. Obseruarunt hoc Hebræi; probauerunt Christiani; experieris tu ipse, si Psalmos Davidis, singulis diebus, Davidicè oraueris. At magnum & rarum, Davidicè orare! Non intelligunt nisi in schola crucis ac tribulationum probè exercitati: his solis PSALTERIVM est promptuarium precationum instructissimum, Catholicon. Laus DEO, quod aliquantulum didicerim. De hoc secreto, loco commodiore, plura. *Spes tua non succidetur]* Non decipiet te SAPIENTIA; caret enim omni fraude: sed verissimos, dulcissimos, æternos fructus ab illa percipies. E conuerso, mundana sapientia, quia est fraudibus, erroribus & incertitudinibus plena; nullum salutarem fructum post se relinquit; sed miseriam, dolores animi, errores, cruciatus, desperationem & mortem.

174

215

Sentite (ô mortales) de DOMINO in bonitate & in simplicitate cordis quærite illum.

Sap. 1.
Vers. 1.

Sentite (ô homines) de DOMINO in bonitate, atque in simplicitate cordis eum quærite:

215

De DOMINO] Et de Operibus, Bonis ac Donis eius, iuxta voluntatem veritatis suæ in SS. Scriptura, Libro Naturæ, testimoniisque conscientiarum vestrarum. *In simplicitate*] In simplicitate columbæ, hoc est, in integritate, imitando Archetypum: non in astutia aut calliditate diabolici serpentis. Simplicitas Sancta Veritatis SAPIENTIÆ Æternæ amica. Nunquam simula, nec mala te malum esse cogant. Sis Bonus, auxilio Optimi, in te: etiamsi omnia mala circumcirca te. Esto prudens, ne fallaris, & simplex, ne fallas, Matth. 10, 16. *Consilium malum consultori pessimum.*

Deut. 4, 29,
2. Paral. 15,
4
Quomodo
DEVS quærendus, &
a quibus
inueniatur.

216

Quoniam inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem iis, qui fidem habent in illū.

Vers. 2.

Quoniam inuenitur ab iis qui non tentant eum, & illis patet, qui ei non diffidunt.

216

Qui non tentant illum] Haud frustra monet Lex Diuina: *Non tentabis DOMINUM DEVM tuum*, Deut. 6, 16. Matth. 4, 7. Luc. 4, 12. Non potest ferre iocum IEHOVAH, qui Zelotes. Huc refer canonem decimum, partis Amphitheatri huius quartæ, in Mageiæ reformatione instauratoria ac renouatoria; & contra, Nigromantiæ extirpatione eradicatoria. Vbi de PROPOSITIONE agitur, *Tunc me intelliges*. Vide vers. 142, 217. & 251. Non tentat DEVM qui Theo Sophicè consulit; sed qui temerè, iocosè arroganter. *Apparet autem*] *Εμφανίζω*, patet: quod verbum cognitionem significat, qua DEVS piis se patet ac declarat, aut cognoscendum exhibet, quocunq; id fiat modo, mediatè, vel immediatè, Macro vel Micro-Cosmicè. Sic SAPIENTIA æterna, manifestata in carne, IHS VHC HRISTVS, apud Iohan. 14, 21. dicit, *εμφανίσω ἑαυτὸν, manifestabo ac declarabo meipsum*. Vide vers. 142. & 195. Estoque intelligens. *Qui fidem habent, &c.*] Docet Sapiens, *τὴν ἀπιστίαν*, incredulitatem, impedimento esse, quo minus cognoscatur veritas, & DEI DONA nanciscamur. Incredulitas (experientia edoctus constanter affirmo) est quasi sinistra manus, qua DEI DONA, quæ sponte suâ nobis benignè offert, peruersè excutimus. Quemadmodum enim ianua miraculorum, impetrandique à DOMINO Bona & Dona mirabilia manus, est Fides; ita diffidentia siue incredulitas, miraculorum amissio aut expulsio, ac ad magna & mirabilia à IEHOVAH impetranda, & per nos (est enim Theo-Sophus DEO id, quod homini sua manus) perpetranda, impedimentum. Rectè igitur vir nunquam satis laudatus Capnio lib. de verbo mirifico 2. cap. 6. *Fædus cum homine*, inquit, *DEVS percussit, non quocunque, sed cum eo, qui Sanctimonia, Pietate, Religione,*

p. 167: p. 277
p. 251: p. 123
p. 187 p. 70

potissimum

potissimum verò CREDVLITATIS fiducia clarescat. Et alius de VNIONE cum DEO mentali: Non DEVS hanc nobis, crimina nostra negant. Crimen inter cætera, non infimum, incredulitas. Vt iustus viuit sua fide; ita videns videt fide. Nescit fidentem deseruisse DEVS; canit poëta Christianus. Morienus Philosophus: *Omnis qui timuerit, in veritate non est perfectus*: Et maximò perè Sapiensem aliquid timere non decet. Nam si timuerit, citò desperabit. Quod si desperauerit, eius animus vacillabit, nec vllatenus suæ intentionis consequetur effectum. Vide vers. 167. Hæc mentem exerce. Clamemus igitur cum Christi discipulis; omnes: DOMINE, *auge nobis FIDEM*. Fidas, vt videas. Sat dixi.

217

¶ Peruersæ enim cogitationes separant à DEO: probata autem virtus corrigit insipientes.

Vers. 3.

Cogitationes namque peruersæ separant à DEO, ¶ eiusque potentia dum tentatur, insipientes arguit.

217

Peruersæ cogitationes separant, &c.] Casta DEVS Mens est, casta vult mente (Corpore, Spiritu, Anima) vocari, quæri, inueniri ac retineri. Non potestis, dicit Paulus, simul esse membra scorti & Spiritus sancti. Ora DEVM, vt, sua gratia, cum odio vitiorum, amor in te oriatur ac confirmetur virtutum: hoc est, TIMOR DEI. *Eiusque potentia, &c.]* DEI videlicet; cuius Potentia sine maximo periculo Corporis, Spiritus & Animæ, tentari non potest. Sunt autem hæc duo vitia (& signaturæ quasi indicantes) infidelium; Vnum diffidentia, alterum audacia ac temeritatis in DEVM, sic tentando eum. Hinc discito, I E H O V A M ne tentes quæstionibus friuolis; petitionibus superbis, tibi aut proximo nocentibus, &c. Vide vers 216.

218

Quoniam in animam malitiosam non introibit Sapiencia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit.

Vers. 4.

Quoniam ¶ in maleuolam animam non introibit SAPIENTIA: nec habitat in corpore ¶ subdito peccatis.

218

In maleuolam animam non, &c.] Ratio est, quod dissimilium nulla fit VNIO. Quid conueniret Luci cum tenebris: beneuolò cum maleuolò; veritati cum mendacio; bono cum malo? Non fit ad Monadis simplicitatem reductio, nisi reiiciatur Binarius: non cum I E H O V A H VNIO, nisi prius à Teipso deuiatio, & tui abnegatio. Diuertere à malo & fac bonum, Psal. 34, vers. 15: Discede à teipso deformato, & iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, reformare ad Exemplar Archetypi; patienter sequere, & Theosophicè imitare SAPIENTIAM incarnatam; tunc habitabit in te Spiritus SAPIENTIAE Hhochmahél: Tunc I E H O V A H Pater: I H S V H CHRISTVS crucifixus, Frater; SPIRITVS SANCTVS Amicus, introibit in te, habitabit atque sedebit; R E X, in palatio aut throno suo MicroCosmico, T E M E T I P S O, tri-

Fig. Amphit
7

uno, renato, verè catholico, vt est figura Amphitheatri huius secunda. Lotione pœnitentiæ, Esaiz 1,16. in melius transmutatus, coniungèris atque vnieris DEO: radio Solis supercœlestis illuminaberis. Videbisque, mundus corde, DEVM in te, & te in DEO; OMNIA IN OMNI. Terrena patitur, terrenus: mundana, à Principe mundi immundi, mundanus: Spiritualia, à Spiritibus bonis, sub modo delegata: à DEO administrationis, Macro & MicroCosmicè, Spiritualis: Diuina, à DEO ipso, Diuinus. Qui minus purus est, quomodo audeat ille purum attingere? De Spiritualibus atque Diuinis, tu terrene & mundane, censere abstine. Iudicas de iis, quorum dulcedinem nunquam gustasti, vt excus de coloribus. Vide vers. 46. & 157. Censuisti me & librum hunc mundanum immundum; Vide ne nimis mundanè. Quære vers. 46. *Subdito peccatis*] Ne igitur pecces, ô fili SAPIENTIÆ, nam DEVS ipse videt (in omni enim loco oculi DOMINI contemplantur Bonos & malos, Prouerb. 15,3.) cur non videret? qui finxit oculum: cur non audiret? qui plantauit aurem, Psal. 94, vers. 9. Angelus custos tuus, Psal. 91, vers. 11. DEI minister, Psal. 104, vers. 4. adstat: Conscientia (mille testes) reclamatur: diabolus (hostis generis humani acerrimus) accusat. Proponito tibi, quæso, mi frater, qui ad peccatum sollicitaris, ante oculos Angelum tui custodem, omnium, quæ vel facis vel cogitas, assiduam spectatorem ac testem; DEVM inspectorem, cuius oculis omnia patent, qui sedet supra cœlos, & intuetur abyssos: Et rem adeo scdam, vt homuncione teste palam facere pudeat, non vereberis coram Angelo tibi proximo, DEO, totoque cœlitum Choro spectante & execrante facere? Phy quò laberis?

219

Imò, si ad intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam:

Prou. 2.
Vers. 3.

Si enim SAPIENTIAM inuocaueris, & inclinaueris cor tuum PRUDENTIÆ,

219

Inuocaueris] Vt pium est Misericordiam implorare Diuinam, auxiliumque Omnipotentis DEI: sic ipsissima Christianitas, pro SAPIENTIA TheoSophicè impetranda, inuocare SAPIENTIAM IEHOVÆ (H H O C H M A H E L) ipsam, in vltimo seculo incarnatam: quam Sapiens noster inuocauit incarnandam.

220

Si quæsieris eam tãquam argentum, & sicut thesauros scrutatus fueris eam:

Vers. 4.

Si quæsieris Eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam:

220

Si quæsieris] Si SAPIENTIÆ Christianè postposueris mundi immundi vanitates, quantumuis etiam splendoras atque pecuniosas, & quæsieris SAPIENTIAM. At, dices, Vbi, quibus Auxiliis, Cur; Quomodo, Quando: Audi: pulsato fores SOPHIÆ supercœlestis, vers. 48. annotatas, in Oratorio & Laboratorio, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, & eam, DEO annuente, inuenies. *Sicut thesauros, &c.*] E

terra

terra Mundana, montiumque saxosorum profunditatibus effodiuntur opes, irritamenta bonorum. SAPIENTIAE terra est LIBER triunus, Catholicus, pura, SS. SCRIPTURÆ atque NATURÆ, & MENTIS nostræ Diuinitus illuminatæ: huius ditissimæ venas, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri præsentis, rimare, SAPIENTIAM, IEROVAH largiente, inuenies: hanc inde, sicut thesaurum, Christiano-Cabalisticè, Diuino-Magicè, & Physico-Chemieè, effode, inque pectoris scrinio prudenter reconde: ausim tibi polliceri, qui hæc rectè scribo, quod placebis DEO, hauries voluntatem à DOMINO, impetrabisque ab Eo, per Eam, in negotiis, consiliis ac laboribus tuis, benè velle, nosse, esse & posse, corporisque, Spiritus & Animæ sic elicies salutem. Nulla, crede veridico, vnquam calamitas aduersitatumvè hyems, sic extinguit fiducia, adhaerentis DEO, fructuose impetrantem ardorem, quin, ex SAPIENTIAE Lapide, quem reprobauerunt ædificantes, Psal. 118, vers. 22. posset restitui. Petra, SAPIENTIA caro facta. IHSVH CHRISTVS, seminarium habens ignis cælestis, & venas aquæ viuæ, salientes in vitam æternam. A DOMINO factum est istud, & est miraculum in oculis nostris, dico cum Psalmista.

221 Tunc intelliges TIMOREM JEROVÆ, & COGNITIONEM DEI inuenies.

Verf. 5.

Tunc intelliges TIMOREM DOMINI, & Scientiam DEI inuenies.

221 Scientia Dei.

Tunc] Posteaquam methodo præfata Theosophicè quæsieris, & scrutatus fueris SAPIENTIAM. Mentēs & manus sapienter admoventes, Dii (ELOHIM) adiuuant. *Non datur ad Musas currere lata via*, hoc est, mundanè: nam lata via mundi via est, Academica. *Cognitionem DEI*] Tu sciote, qui parum Christianè negas, DEVM à nobis cognosci non posse, litiga super verbis hæc cum Sapiente nostro, ô capita diabolica!

222 Nam nosse TE, consummata est Iustitia: & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis.

Sap. 13. Verf. 3.

Nosse enim TE (ô DOMINE) consummata IUSTITIA est, & scire IUSTITIAM & VIRTUTEM tuam radix est immortalitatis.

222

Nosse te, &c.] Agnitio DEI, solida, integra, vera & perfecta est iustitia, qui in sese virtutes complectitur omnes. Est autem NOSSE DEVM, non solum de Natura Diuina (liceat mihi cum Petro Epist. 2. cap. 1. vers. 4. naturam Diuinam dicere) sapienter differere, verum quoque voluntatem eius, quæ in LEGE (voce Iustitiæ Diuinæ) & VERBO IPSIVS *μακρόν κη μακρόν νοσημας* scripto, est declarata, intelligere ac facere, hoc est, timere DEVM, & credere misericordiæ eius. Sic enim Hieremias cap. 9. vers. 24. In hoc gloriatur vir, nosse me, quod sim DOMINVS faciens Iudicium & Iustitiam, & misericordiam, hoc est, puniens peccatores, & ignoscens (propter SAPIENTIAM incarnatam, hoc est,

IHSVM CHRISTVM crucifixum) agentibus pœnitentiam; & misericordiam præstans erga eos, qui me timeat, mihi que credunt. 1. Iohan. 2, 3. & 4. In hoc scimus, quoniam cognouimus eum (DEVM) si mandata eius obseruamus. Qui dicit se nosse DEVM, & mandata eius non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est. Sic complexus est summam Doctrinæ huius Psalmus 147, 11. *Beneplacitum est DOMINO super timentes eum, & super his, qui sperant super misericordia eius.* Et Christus apud Iohannem 17, 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum DEVM verum, & quem misisti, IHSVM CHRISTVM.* Hic solus immortalitatis radix. SAPIENTIÆ reuera pars maxima, nosse Creaturam atque Naturam; maior, seipsum; maxima & summa, DEVM. Rectè sanè, verè ac sapienter dictum ab Augustino: Da, DOMINE, nosse me & nouerim te. Sit quoque à me repetitum. Ô IEHOVAH, adiuua & perfice meum velle! Amen. Addo: TE IPSVM autem cognosces, quando collucente luce DEIFICA, in speculo maiestatis DIVINÆ triunius triuno (quod est, VNIVERSVM creatum, VERBUM scriptum & incarnatum, ANIMA que Diuinitus nobis inspirata) oculis & corporis & mentis; TheoSophicè, Physicè, PhysicoMedicè, PhysicoChemicè, PhysicoMagicè, HyperphysicoMagicè, Cabalicè conspicis, intueris, contemplaris Teipsum. Tunc videbis qualis sis, videbis næuos, menda & maculas corporis, spiritus & animæ: Habebis cur cum Psalmographo Regio Psalm. 51. pœnitentialiter clames ad IEHOVAM: *Miserere mei DEVS, secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me; & quæ sequuntur. Laua, Ô DOMINE, quod est sordidum: riga, quod est aridum: lava, quod est faucium: rege, quod est deuium. Tunc lauaberis & mundaberis: tunc, TheoSophicè sic lotus atque purgatus, nosces DEVM: quia beati mundi corde; hi enim videbunt DEVM. Matth. 5, vers. 8. Tunc quæsiuisti inuenisti que Regnum DEI, & iustitiam eius: tunc cætera OMNIA (Bona ac Dona Spiritus SAPIENTIÆ, versu sequenti annotata, si Theosophicè Oraueris, & sapienter Laboraueris) adiicientur tibi: (μακρόν ἔργον κεραιώσῃς) Bestus ergò & sapiens, qui se rectè cognouit. Qui se atque DEVM Nouerit, huic OMNIA nota esse possunt. Vide figuram Amphitheatri huius secundam. Scire] Vndenam? Ex Libris SS. Scripturæ, Naturæ, & Temetipso, Diuinitatis radio illuminato.*

223

Quapropter optavi, & prudentia mihi data est: inuocaui, & Spiritus Sapientiz obuenit mihi.

Sap. 7.
Vcr. 7.

Propter hoc OPTAUI, & datus est mihi sensus: & INVOCAUI, & venit in me SPIRITVS SAPIENTIÆ.

223

OPTAUI] Non dedit operam literis in Academijs, nec audiuit Græcos, Dialecticos, Rhetoricos, &c. nec vsus est methodo studendi, hodierno die vsitatissimâ. Qui philosophandi modus ab Apostolo Paulo reiicitur, 1. Corinth. 1. v. 19, &c. & Coloss. 2. v. 8. Sed Optauit & inuocauit, qui S O-

PHIAM super Caelestem omnibus praetulit Mundi huius solennitatibus atque thesauris. Sapuit certè. Augustinus tria vidisse sibi optavit: *Paulum in ore, Romam in flore, Christum in corpore*. Ego opto mihi possidere Lapidem Philosophorum, eoque frui perfectè per annos viginti, cum omnibus fructibus atque utilitatibus suis: tunc verè fortunatus atq; beatus essem, tam in futura, quàm in hac vita, Theo-Sophicè eo si vterer. **Observandum:** Animi primùm in eo oritur desiderium ardens, quomobrem: (vers. 144.) deindè sequitur inuocatio, siuè precès. Tu fac similiter; recurre in Teipsum, nihil supponas (ex & in DEO) in te (auxiliaturi atque auxiliantis DEI promissiones habes, vers. 10.) impossibile: Confidas in DOMINO, (Christiano Cabalisticè observando) intelliges; velis Theo-Sophicè, & consequeris. Ex hoc fundamento extractum ORATORIVM Amphitheatri huius nostrum; confirmatum Matth. 6, 6. Vigilantiæ ac confidentiæ est hoc Christianæ, non temeritatis audacis. Firmiter crede; in Timore DEI vive; in Spiritu & Veritate ieiunans Ora, sapienterque Labora; dabitur tibi sinè mora: amicus DEI constituèris, & SAPIENTIAE fructuumque illius particeps fies. Mens inebriata DEO videt, tanquam in speculo, DEVM in se, & se in DEO; imò, quæ vult aut optat OMNIA. vers. 138. Hæc Luna Cabalistarum Micro-Cosmica crescens, plena, decrescens; accessu, oppositione diametrali, declinatione SOLIS Diuini. Luna crescente, iussu DEI, aderunt Spiritus boni; Tempore Plenilunii, DEVS ipse: decrescente, ora DEVM, ne tenebrarum potestatibus tenearis ac seducaris à semita Veritatis recta. *Venit in me.*] Quando? Non nisi prius optauerat & inuocauerat. Non labor hic noctis atque diei vnus. Sudandum pro præmio (DEI gratia adipiscendo. vers. 142. & 145. Hic siste gradum, & super hoc Harpocraticè meditare: est vnum ex illis, quæ silentio potius, quàm sermone assequuntur, laudantur, commendantur. SAPIENTIA vera, non ex libris per se & humanitus vers. 142. discitur caracteis, sed Diuinitus illabitur nobis, & venit in nos: à nostris studiis non, vt cæteræ Scientiæ, lucem recipit, sed secum affert, & quasi de suo IPSA promptuario in viros non indignos (vers. 145.) radiat atque lucet. **Litera per se non prodest quicquam: SPIRITVS SOPHIÆ super Caelestis, Diuinitus in nos veniens, est qui instruit, qui docet, qui viuificat, qui illuminat, qui librum explicat, interpretatur, exponit. Dignus IHSVH-CHRISTVS, hoc est, SAPIENTIA Patris, solus accipere LIBRVM, (puta SS^a Scripturæ, Naturæ & Mentis Diuinitus nobis infusæ) & soluere signacula eius. Halleluiah. Rectè dicitur: *Vbi Spiritus sancti gratia operatur, ibi nihil proderit occultatio Philosophorum: nec manifestatio eorum, vbi eadem deest.* Verissimum hoc esse, Experienciâ edoctus, non semel comperi. Memini me, iudicio adhibito, ponderantem singula verba & emphases locutionum, aliquoties legisse Philosophos secteriores, aut oretenus contulisse cum quibusdam, & tamen non percepisse mentem eorum veram, quamuis dixissent veritatem: postea autem, suo tempore, detracto mihi (Misericordia Diuina procul dubio omni) per SAPIENTIAE SPIRITVM ignorantia velamine, in quadrante horulæ, imò in momento,) suspicor institutione Genii mei boni gratia DEI mihi adstantis) me plus intellexisse, quàm antea spatio anni totius. Spiritus enim, Vbi & Quando vult,**

spirat. Omnem superat rationem humanam, quod DONA DEI humilibus & obedientibus (captiuato intellectu, vers. 307.) per Spiritum SAPIENTIAE conferantur; detrahantur & abscondantur argutis atque subtilibus mundanis immundis. *Es ist ja wahr! es verdrieße auch welchen es wolle.* Haurit aquam cribro, qui sine SPIRITVS SAPIENTIAE reperatione (mediata vel immediata, vers. 32, 74. & seqq. 187.) vult discere ex libro. Liber est index duntaxat ostendens, pro quibus fundendæ sint nobis preces ad IHOVAM, vt (iuxta liberrimam suam voluntatem) reuelet mysteria, communicet Naturæ arcana, doceat secreta, inspiret veritatem OMNEM Manet igitur firmum ac ratum hoc, vers. 167. positum, 65. repetitum, *quod Philosophia sit spiraculum DEI, & illustratio Diuina: Quia DOMINVS dat SAPIENTIAM.* Quapropter nemo vnquam (quod etiam Cicero obseruauit & annotauit lib. 2. de Nat. Deorum) vir Magnus, sine afflatu Diuino. Felix igitur, terque quaterque felix, qui IHOVAM habet à consiliis, quemadmodum est in Oratorio nostro: is hauriet voluntatem, hoc est, benè velle, nosse, posse & esse in omnibus actionibus atque laboribus suis, à DOMINO. vers. 329. Precor (cum Iohanne Chrysostomo) ardentem, & ex imo pectore, vt misericors & benignus DEVS exaudiat preces & gemitus meos, aperiat aures cordis, & obsignet in me fidem, det mentem mysteriorum diuinorum capacem, sobriam ratiocinationem, & vitam plenam officiorum & virtutis, mihi, & omnibus veræ Sapientiae studiosis sectatoribus, vt semper cogitemus, meditemur & curemus ea, quæ DEI sunt, & nobis in omni vita salutaria, Amen, dicat omnis Sapientiae amans, Amen. SPIRITVS SAPIENT.] Hhochmaél, vers. 52. & 106. Qui Mirabilis, & verè Diuinus. Nam creat, Iob. 33, 4. Spiritus DOMINI fecit me. Psal. 104, 30. *Emittes Spiritum tuum, & creabuntur.* Sustinet, vegetat, viuificat & perficit omnia vbiq; diffusus, Psal. 138, 7. Rom. 8, 11, 1. Cor. 2, 4. Sap. 1, 7. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum. IOVIS OMNIA PLENA. vers. 154. Sapientiam & loquendi facultatem largitur, Matth. 10, 20. Hinc Cyprianus: *Non difficile est DEO, confessori suo inspirare constantiam & loquendi fiduciam, qui, in Numeris, aduersus Bileam etiam asinam loqui fecit.* Miracula facit, Rom. 15. In virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti. Inuestigat profunda DEI, 1. Corinth. 2, 10. *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda DEI.* Bona distribuit, 1. Corinth. 12, 11. Vndè, omnium Bonorum atque Donorum distributor cum sit benignus, apud hunc vnum & solum quæramus ea, non apud spiritum malignum. vers. 185, 205, 251. & 298. Phisit diabolo, Amen. Filios DEI facit, Rom. 8, 14. Quicumque spiritu DEI aguntur, ii sunt filii DEI. Sanctificat, Rom. 1, 4. Ecclesiam regit ac ministros designat, Act. 13, 4. Esa. 48, 16. DOMINVS DEVS misit me, & Spiritus eius. Gratiam & pacem largitur, Apocal. 1, 4. Iustificat, 1. Cor. 6, 11. Iustificationes in nomine DOMINI nostri IHSVH CHRISTI, & in Spiritu DEI nostri. Liberos facit, 2. Corinth. 3, 17. Vbi Spiritus DOMINI, ibi libertas. Regenerat, Mouet corda ad bona opera & inuocationem. Hinc & Spiritus precum dicitur, Zach. 12, 10. Eduxit populum ex Ægypto, Esa. 63, 13 & 14. Spiritus DOMINI duxit eum quasi iumentum. Remittit peccata, Iohan. 20, 23. *Accipite Spiritum sanctum, quorumcumque remiseritis, quasi dicat, Spiritus remit-*

tus remit-

tus remittet, non vos. Reuelat mysteria, Iohan. 16, 13. Vnde omnis sanctæ reuelationis ac visionis est & dicitur auctor; absconditarumque rerum magister. Fidem largitur, I. Corinth. 6, 11. Pios motus excitat, Rom. 8, 26. Docet fideles, Iohan. 16, 13. S V M M A: Virtute & assistentia S P I R I T V S huius poteris O M N I A. Seruias tu ei Theo-Sophicè; & I P S E præcirit tibi tuisque Catholicè: in O R A T O R I O & L A B O R A T O R I O. S P I R I T V S S A P I E N T I Æ cur Multiplex aut Multiformis dicatur, vers. 49, & 134. ex iam dictis satis superque probari potest. Quare Paulus I. Corinth. 12, 4. &c. *Diuisiones*, inquit, *Gratiarum sunt, idem autem Spiritus*. Et diuisiones ministrarionum sunt, idem autem D O M I N U S. Et diuisiones operationum sunt, idem verò D E V S, qui operatur O M N I A in O M N I B V S. Vnicuique autem datur manifestatio Spiritus, ad vtilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo Sapientiæ: alii autem sermo Scientiæ, secundum eundem Spiritum: alteri Fides in eodem Spiritu: alii gratia sanitarum, in vno Spiritu, alii operatio virtutum, alii Prophetia, alii discretio Spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens singulis prout vult. Et I. Corinth. 7, 7. *Vnusquisque proprium donum habet ex DEO: alius quidem sic alius verò sic: Sit Nomen IEHOVÆ benedictum in secula seculorum, Amen.* Addo: Hic D E I S P I R I T V S sapientibus tripliciter F A M I L I A R I S. I. Diuinitus, immediatè; Influentiâ, Lumine & Motu: Mediatè, Biblicè, nec non in carne humana assumptâ. 2. Macro-Cosmicè Naturâ (quæ R V A C H E L O H I M, Gen. 1. aut Anima Mundi) Catholicè, hoc est, vniuersali virtute ac operatione, in Lapide Philosophorum; Particulariter, in singulis Creaturis, tam spiritualibus quam corporalibus, & quæ ex hisce sunt, per totum vniuersum creatum, 3. Micro-Cosmicè, in Homine, & quidem *omni-umque*, hoc est, corporaliter, siue in concreto, in corpore ac Spiritu, ratione Essentiæ quintæ, simpliciter, Animâ siue mento, quæ particula auræ Diuini. Accuratè perlustra Amphitheatrum hoc totum, reperies (more Philosophico) de hisce plura hinc inde. Phy diabolus, cum sua familiaritate perniciosissima fœdissimaque. Iterum Phy: In D E O viuimus, mouemur & sumus, vt docet Paulus ex Arato, Actor. 17, v. 28. cuius & genus sumus: non igitur profanemus Tempa D E I, quæ C H R I S T V S sanguine suo sibi consecrauit, sed Spiritus D E I habitet in nobis. I. Corinth. 3, 16.

224

Et ¶ præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione Illius.

Vers.

Sceptra ac solus illam anteposui, præ eaque diuitias pro nihilo estimavi.

224

Quantopere laborandum pro Sapientia. Iob. 28, 18

Præposui illam Regnis, &c.] Vide vers. 45, 317, 318. & 327. S A P I E N T I A vera rebus atque negotiis mundanis iure est anteponenda; quippe quæ vna sola Naturæ secreta pandat; thesauros largiatur inexhaustos: Angelis societ beatis; D E O coniungat, verèque felices efficiat atque beatos. Dat O M N I A: Bonis bona; malis (quia digni) mala.

225

Nec verò ei Lapidem pretiosum comparavi, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca: & lutum æstimabitur argentum, cum illa comparatum.

Verf. 9.

Nec comparavi illi ¶ lapidem pretiosum: quoniam omne aurum, in comparatione Illius, arena est exigua, & tanquam ¶ lutum æstimabitur argentum in conspectu Illius.

225

Lapidem pretiosum] Posset hîc aliquis non ineptè suspicari, Sapientem nostrum loqui de Lapide Philm. propterea quod sequitur coniunctio causalis, *Quoniam omne aurum*, &c. Cuius Lapidis ritè applicati virtus inter alias multas quoque est, transmutare metalla inferiora in superiora, hoc est, Argentum & Aurum. *Lutum*] Propriè: quid enim (sublato hominum errore) aliud est argentum, quàm limus, ex terra & aqua, albus: & aurum, ex aqua & terra ruber; congelatus fixusque redditus. Sapiens sapientis dictum hoc: Odit virtutis indolem, odit honestas artes, quisquis admirator est auri.

226

Supra sanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam: atque ea malui quàm luce frui, vt cuius splendor non possit supprimi.

Verf. 10.

Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui ¶ pro LUCE habere illam: quoniam inextinguibile est LUMEN illius.

226

Pro luce habere illam, &c.] Est enim Lux lucens in tenebris, veniens in Mundum, quam mundus non cognouit, Iohan. 1. Sapit cum Sapiente, qui pro luce proponit habere illam: Vndè Syrach cap. ultimo: Manus meas extendi in altum, & in sapientia eius luxit anima mea, & ignorantias meas illuminavit. Sis oro Hhochmaél, SAPIENTIA DEI lux & lucerna menti, manibus ac pedibus meis; in Oratorio utroque, (Micro ac Macro-Cosmico) & Laboratorio, meis. Tu ó lux gentium, lumen cordium, radio illuminationis tue dignare illustrare cor meum, tenebras abigete ignorantiarum mentis mee; disponere actiones atque labores meos, influere iis benedictionem felicitis successus, atque in omnibus ostendere mihi & impertiri veritatem, Amen. Vide verf. 78.

227

Facile (equidem) videtur ab his, ¶ qui diligunt Eam, & ¶ inuenitur ab his, ¶ qui quærunt illam.

Sap. 6.
Verf. 13.

Facile perspicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam quærunt.

227

Facile videtur, &c.] O Visionem beatissimam, imò DEIFICAM, hanc, videte SAPIENTIAM in LibRO SS Scripturæ; in Natura; mentaliter in semetipso! Quid iucundius? quid beatius? Non tamen hoc nisi mundis corde contingit. Soli Diis geniti potuère. Vide verf. 52, 195, 218. *Qui di-*

ligunt

ligunt eam] Nam DEVS currentem trahit. Vide versf. 145, 160. *Inuenitur*] Ideo Solomon Ecclef. 7, 25. ingemiscens ait: Alta profunditas, seu, profunda, profunda, (ita enim Hebraicè legitur) quis inueniet eam? quasi diceret, ô quàm difficile est inuenire SAPIENTIAM, inter tot ac tantas stultitias mundi huius immundi, à veritatis viæ linea recta, seducentes. Inuenitur SAPIENTIA: quia Diuinitus magis illabatur, quàm quòd humanitus, (hoc est, humana prudentia, ratiocinatione, phantasia, aut speculatione) acquiratur. DOMINVS dat SAPIENTIAM, Prou. 2, 6. & *Beati qui inueniunt eam*, Prou. 3, 13. Paucorum est igitur inuenire illam. Quorumnam, dic quæso? Sequitur Sapiens sapientis responsum. *Qui querunt illam*] Quomodo? In Timore DEI ieiunantes Orando, Theo-Sophicè viuendo, sapienterque Laborando, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Inuenitur ab his qui manè vigilant ad eam, versf. 160. & qui nontentant eam, versf. 216. DEVS enim OMNIA (vt habet Prouerbiū) vendit laboribus. Manus Theo-Sophicè admoentes, Di (Elohim) adiutant, versf. 92. cum aliquot sequentibus. Nec tamen super nos nostris meritis aut nostra sanctitate, sed DONO DEI Misericordis coruscat tam venerandi Numinis & Luminis splendor. Huc refer caput Iesu Syrach vltimum totum, quod tibi de meliori nota commendo.

228

Anteuertens suis studio-
sis se offert cognoscen-
dam.

Verf. 14.

*Præoccupat qui se concu-
piscunt, vt illis se prior osten-
dat.*

228

Præoccupat, &c.] Huius explicationem vide supra, versf. 144.

229

*Qui de LUCE vigila-
uerit ad illam non labora-
bit, & assidentem enim il-
lam foribus suis inueniet.*

Verf. 16.

*Qui manè surrexerit ad il-
lam, non laborabit: assidentem
enim suis foribus eam inueni-
et.*

229

Qui de luce vigilauerit] Vt est versf. 96. & 170. & alibi passim in Prologo hoc annotatum. *Assidentem foribus, &c.*] Quibusnam? Sensuum tuorum, Rationis, Intellectus ac Mentis. Præsto est enim Mediatè & immèdiatè omnibus, qui optant ac student eam audire, videre, obseruare loquentem atque doceantem, in Libris SS-Scripturæ, Naturæ & semetipsis, lege Amphitheatri huius. Vtinam omnes sapientiam sibi assidentem, seque eis offerentem sentirent ac nossent, ô quàm benè esset eis!

230

*Cogitare ergo de illa,
sensus est consummatus: &
qui vigilauerit propter illā,
citò securus erit.*

Verf. 16.

*Nam de illa suscepta cogi-
tatio, prudentia est perfectio:
& qui propter eam vigilaue-
rit, continuò securus erit.*

230

Cogitare de illa, &c.] Vide versf. 18. & 142. Quemadmodum qui coniu-

gium inire volunt, à colloquio amico initium faciunt: ita qui sapientiz Æternæ coniugium ambiunt, pias, sanctas, pulcherrimas, amabilissimas de ea suscipiunt cogitationes, & ante oculos mentis proponunt sibi imaginem illam sapientiz formosissimam, qualem sapientissimus Regum, in prioribus Prouerbiorum capitibus depingit, & in lib. Sap. 7. Hæ cogitationes de sapientiz plenitudine susceptæ, sunt vinculum & copula, virtute magnetica cælesti prædita: sunt seminaria alloquiorum & soliloquiorum Diuinæ Sapientiz: vsque adeo enim blanda, familiaris & humana est vera sapientia, vt nunquam sinè suauissimo responso amatorem dimittat: sed voce interna, occulta, intellectuali & mentali respondeat; interdum etiam osculo iucunditatis, & motu diuinissimo, vt est Cant. 1. vers. 1. osculetur me osculo oris sui: nam fructus eius dulcis gutturi meo.

231

Quia se dignos ipsa quaerit circumeundo, atque in viis beneuolè se illis ostendit, in omni que cogitatione eis occurrit.

Vers. 17.

¶ Quoniam dignos SE, Ipsa circuit quærens, & in viis ostendet SE illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.

231

Quoniam dignos se, &c.] Huius explicationem vide supra vers. 145.

232

Initium enim ipsius est verissima eruditionis cupiditas: cura verò eruditionis ¶ amor.

Vers. 18.

Initium enim illius verissima est ¶ DISCIPLINÆ concupiscentia.

232

DISCIPLINÆ concupiscentia.] Qui enim diligit disciplinam, hoc est, admonitionem, correctionem, reprehensionem, & dehortationem à via mala, à vita vitiosa, diligit scientiam; qui autem odit increpationes, insipiens est. Prou. 12, 1. Talis est quoque DISCIPLINA DEI, per tribulationem & crucem: quas ideo nobis Diuinitus immittit ac permittit, vt vocent nos ad pœnitentiam: experimur in his consolationem Diuinam, ex qua videmus nos à IEHOVAH diligi, doceri atque defendi, *Das vexatio intellectum.* Esa. 28, 19. Vnde Paulus: *Tribulatio patientiam efficit, patientia probationem, id est, agnitionem DEI erga nos voluntatis.* Non tentatus, pia re-ctè dixit Antiquitas, qualia scit? Exules Oratorio & Laboratorio nostro, tu qui respis castigationem, annuntio tibi, quod nunquam euades in Christiano Cabalista, Physico Magum, aut Physico Chemistam, manebis sophista. Crucem patienter ferens suam, baiulat & Christi; quo indutus, eundem imitatur: huic ianua aperitur virtutum, hic intromittitur ad REGNUM SAPIENTIÆ PERPETVVM: Disciplinam fugiens, excluditur. Ad augusta, per angusta. Oportet nos prius esse cum CHRISTO in Orco, antequam cum eo ascendimus in Cælum. *Amor.]* Non potest fieri coniunctio & copulatio, nisi interueniente amore, sanctoque

desiderio.

desiderio. Nam qui meretricio amore sunt imbuti, hoc est, mundano, & vano, indigni sunt coniugio cælestis Sapientia: Crede mihi qui terrena volunt, cælestia nolunt. Et, quisquis amat, fit dignus amari. Iste verò sanctus amor Sapientia est flammula Spiritus sancti, incensa precibus assiduis. Hac in cordibus nostris micante, patefit aditus ad Sapientiam cælestem primus. Nam Sapientiam amasse, propè parasse est. Adeò fidelis est in amore Sapientia Divina, ut sanctum sui amorem ferre nequeat, quin amantem redamet, & sanctum amoris desiderium impleat.

233 Amor autem obseruatio legum ipsius : rursus legum obseruatio est immortalitatis conseruatio.

Verf. 19.

¶ Cura ergo DISCIPLINÆ, dilectio est : & dilectio custodia LEGVM illius est : custodia autem legum, consummatio incorruptionis est.

233

[Cura ergò DISCIPL.] Hinc apparet, quæ, quales & quantæ sint TIMORIS DOMINI Utilitates fructuosissimæ.

234 Porro immortalitas facit ut proximè ad DEVM accedamus.

Verf. 10.

¶ Incorruptio autem facit proximum esse DEO.

234

[Incorruptio facit, &c.] DEO, qui ENS æternum & immortale, Homo reiectione Binarii (verf. 118.) regeneratus, fit proximus atque amicus, (verf. 299.) iungitur atque vnitur; tam in vita hac, quàm futura. *Beati quippe mundo corde : quoniam ipsi DEVM videbunt.* Matth. 5, 8.

235 CONCVPISCENTIA itaque SAPIENTIAE deducit ad REGNUM PERPETVVM.

Verf. 22

¶ Sapientia igitur cupiditas ad regnum perducit.

235

[Ad REGNUM PERP.] Hoc est, DEI. Quod (cuius initium in vita hac, complementum in futura) si primum quaesieritis, & Iustitiam eius, cætera OMNIA, hoc est, SAPIENTIAE thesauri immensi & fructus infiniti, adicientur vobis. Regnum hoc Sabbathum est Sabbathorum, Iobel vltimus, (de quibus ex Cabalistarum doctrina, nos in secunda Amphitheatri huius figura) & Terra viuentium, hoc est, immortalitas, quæ vita æterna; vbi dulcissimis & strauissimis perfruamur gaudiis, videndo de facie ad faciem gloriam DEI, fruendo de DEO ab æterno in æternum. Summa: Catholicè quære primum Catholicon Triunum (ut docet Amphitheatrum hoc nostrum) hoc est, Agnoscere DEVM, cognoscere Temetipsum, summumque in Natura & Arte bonum; hoc est, Lapidem Philosophicum ausim affirmare, quod tunc, si Christianè oraueris, sapienterque (pro diuersis diuersimodè) Laboraueris, specialia & particularia OMNIA, in scibili quouis, (si DEO placuerit, verf. 1.) adicientur tibi. Accipies Regnum decòris; & diadema speciei de manu Domini: quoniam

dextra sua teget te, & in brachio sancto suo (ψ) defendet te. Sap. 5, 17. *Habitabis in adiutorio Altissimi, in protectione DEI cali commoraberis.* Psalm. 91, 1 regêris DEI manu, visurus mirabilia DEI. Sap. 19, 8. In omni tempore, & in omni loco DEVS AD SISTET tibi. Ibid. v. 20.

236

In hac domum meam ingressus conquiescam : nullam enim acerbitatē habet cōsuetudo ipsius, nec vllam molestiam eius conuictus, sed lætitiā & gaudium. (Vers. 18.) Circumeundo quærebam, vt eam apud me reciperem.

Sap. 8.
Vers. 16.

Intrans (naque) in domum meam, conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tedium victus illius, sed lætitiā & gaudium. (Vers. 18.) Circuibam querens, vt mihi eam assumerem.

236

Intrans in domum meam, &c.] Sic & Daniel ingressus est domum suam, Dan. 2, 17. & cap. 6, 10. Notandum: Omnia SAPIENTIÆ adiumenta, aut sunt publica aut priuata; de publicis egit hactenus, nunc de priuatis: indicans priuatam delectationem, quam habet domi cum SAPIENTIA, exercendo Meditationes suas & soliloquia, Theosophicè in Oratorii domo, tam externi aut visibilis, quod Sacellum Monasticum, à Monade, h. e. Vnitatis sic dictum, quàm interni ac inuisibilis, quod est cordis penitentialiter depurati, mentisque Diuinitus illuminatæ. vers. 223. Intrans quoque in domum Laboratorii Physico-Chemici. Monemur hîc, quo pacto mēs nostra, à terrenarum rerum contagio secreta, per arcanas contemplationes DEO penitus adhærescat, ita vt intra cubiculi sui penetralia super Cælestibus, Macro & MicroCosmicis delitiis: Christiano Cabalisticè, Diuino Magicè, & Physico-Chemicè, perfruens, secretum meum mihi, secretum meum mihi cum Esaiâ 24, 16. ore ac corde (ouans) clamitare possit. *Latitiā & gaudium]* Gaudium internum, gaudium arcanum, gaudium solis iis cognitum, quibus contingit: quod denique cum Mundi gaudiis nec euanescit, nec aufertur, sed cumulatur in gaudium æternum. *Circuibam querens, &c.]* Vbinam? in LEGE DOMINI, Libro Naturæ & Metipso. At quomodo, quæso? *Diligendo eam.* vers. 18, 142, & 146. *Timendo DEVM,* vers. 210. *vigilando ad fores eius, & obseruando ad postes ostii illius,* vers. 48. *Fidem habendo in illam,* vers. 216. *Concupiscendo eam,* vers. 260. *de Luce vigilando ad illam,* vers. 229. *Optando, inuocando,* vers. 223. & 251. *Proponendo mihi, pro luce habere illam,* vers. 226. & adducere eam mihi ad conuiuendum, vers. 307. Idem, Idem Nobis facientibus, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, quoque aderit SAPIENTIA vera. Quæramus modo Theosophicè Hanc; præoccupabit qui eam concupiscunt. vers. 144.

Non temerè apud DEVM pronuntiandū.

237

Ne festines ore tuo, neque cor tuū acceleret pro-

Eccles. 5
Vers. 1.

Ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad pro-

237

ferre

ferre verbum ante DEVM:
quia DEVS est in Cælo &
tu super Terram, iccirco sint
verba tua pauca.

*ferendum sermonem coram DEO:
DEVS enim in Cælo, & Tu
super Terram; iccirco sint pau-
ci sermones tui.*

Ne temerè quid loquaris] Alloquium puri intimi & sinceri cordis, scrutator cordium amat, vt est Psal. 19, 15. Et erunt, vt complacent tibi Eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, Domine adiutor meus & redemptor meus. Nascatur igitur sermo tuus, quo DEVM alloqueris, in intimo corde, non in labiis: & fatius est te suspiriis loqui cum DEO ex intimo corde profectis, quàm verbis temerariis. Suspiria enim piorum ex Spiritu sancto procedunt, quando ille in nobis gemit, verba, vt plurimum ex humana phantasia: & magnum est discrimen inter verba Spiritus & verba oris.

238

Quum voveris votum
DEO, ne tardes reddere il-
lud: quia non est benepla-
citur DEO in stultis: quæ
igitur voveris redde.

Vers. 3.

*(Et) Si quid vovisti DEO,
ne moreris reddere; displicet enim
ei infidelis & stulta pro-
missio: sed quodcumque voue-
ris redde.*

238

VOTVM.
Deuter. 23.
Vers. 21.

Si quid vovisti DEO, &c.] Loquitur Sapiens more Veteris Testamenti. Solebant enim pii in angustiis constituti, DEO Sacrificia & χάρισμα promittere. Sicut Hanna i. Sam. 1. vers. 11. cum filium à DEO rogaret, vouet & promittit, se illum ipsum Domino redditurum: sicut & Iephtie. Iudic. 11, 30. Vouete & reddite Domino DEO vestro, inquit Psalmographus, Psal. 76, 12. Et, quod semel egressum est de labiis tuis, obseruabis, Deut. 23. v. 23. Talia vota ex summo DEI amore, sanctissimo desiderio, & sincera animi gratitudine proficiscuntur: & reddenda sunt DEO sine cunctatione. Sic Patriarcha Iacob cū in somnis vidisset scalam cælestem, euigilans vouet DEO, se in illo loco constructurū Domum DEI, hoc est, se ibidem propagaturum agnitionem & verum cultum DEI: & doctrinam de Messia. Gen. 28, 20. Nos in Nouo Testamento, vovimus DEO votum obedientiæ filialis in Baptismo, & reddimus hoc votum DEO, in sanctitate & iustitia, fide, patientia, humilitate. Definimus igitur, votum Noui Testamenti sic: Votum est obligatio ad præstandos cultus primæ tabulæ, qui sunt Timor DEI, fides, dilectio, patientia, inuocatio, gratiarum actio, confessio, prædicatio Nominis Diuini. Hæc vota omnino ab omnibus Christianis DEO reddenda sunt. Specialia autem vota sunt, cum præter solitã erga pauperes liberalitatem, obligamus nos ad peculiare aliquod & singulare beneficium, quo aut honor DEI aut salus hominum promouetur: idque sine omni hypocrisis, nec temerè, sed ex intima & sincera animi gratitudine in hunc finem, vt acceptum à DEO beneficium, quod precibus impetrauimus, redundet quoque in proximum.

239

Melius est vt non voue-
as, quam vt voueas, & non
reddas.

Verf. 4.

*Multoque melius est non VO-
V E R E , quàm post V O T V M
¶ promiffa non reddere.*

239

Promiffa non reddere] Quo affectu vota sint facienda, in verfu præcedenti dictum est. Iam hoc addo: si voueris D E O aliquid, siuè sit cultus primæ tabulæ, vt pſal. 22. verf. 23. Narrabo nomen tuum fratribus meis. Item Pſal. 51, 15. docebo iniquos vias tuas: siuè sint opera Miſericordiæ ſecundæ Tabulæ, ita vouendum & reddendum tanquam testimonium tuæ gratitudinis erga D E V M , & ſigillum orationis tuæ , quo fidem & gratitudinem tuam D E O obstringis. Hoc ſi fregeris & fidem non ſeruaueris; nã D E V M ad retractandam ſuam erga te Beneficentiam & liberalitatem , & ad reponenda ſua bona , commouebis.

Eccleſ. 34.
verf. 13.

240

Sacrificium impiorum
eſt abominatio I E H O V E :
O R A T I O autem rectorum
beneplacitum Eius.

Prou. 15.
Verf. 8.

*¶ Victima impiorum abo-
minabiles D O M I N O : V O T A
iuſtorum placabilia.*

240

Victima impiorum abominab.] Notatur hîc diſcrimen verorum & falſorum cultuum. Hypocritæ offerunt D E O externos ſuos cultus, verbi auditum, celebrationem feſtorum, ſacramentorum uſum, præces prolixas, ſuperbas & putatitias eleemoſynas, ſinè omni fide & integritate bonæ conſcientiæ. Igitur omnia ipſorum opera coram D E O abominabilia: quia ex corde peruerſo & non purificato proficiſcuntur. Veri autem D E I cultores, qui ex fide ſincera faciunt opera ſua, uſque adeo in omnibus & minimis operibus D E O placent, vt hauſtus aquæ frigidæ, ex charitate porrectus, ingentis theſauri loco à D E O habeatur, & ſcrinio ac gazophylacio D E I reponatur.

241

¶ Eruditus in V E R B O
reperiet Bona: & qui S P E-
R A T in D O M I N O , beatus
eſt. Prou. 28. verf. 15. ¶ Qui S P E-
R A T in D O M I N O ſanabi-
tur.

Prou. 16
Verf. 20.

*Intelligens rem, inueniet bo-
num & conſidens in I E H O-
V A , beatus eſt. Prou. 28. verf. 25.
¶ Qui fidit I E H O V E , impin-
guabitur.*

241

Eruditus in V E R B O] Scilicet Doctrina Sapientiæ, quomodo per Ti- morem D E I inueſtiganda: quomodo præcibus aſſiduis comparanda: quomodo Amore & deſiderio copulanda & vnienda. O præclara doctrina, & verbum Sanctum, plenum beatitudine, plenum pinguedine & adipe omnium bonorum temporalium & æternorum. *¶ Qui ſperat in Domino*] Hu- ius ſpei fructus eſt perpetua felicitas, Pſal. 146, 5. Beatus cuius D E V S Iacob adiutor eius, ſpeſ eius, in Domino D E O ipſius: qui fidem ſeruat in

æternum

æternum. Stultissimus & infelicissimus est, qui tumet fiducia propriæ sapientię, industrię, dotum & opum: recedente enim Spiritu sapientię à rebus mortalibus, ruunt in interitum & fiunt pestes possidentium.

242 Qui fiduciam suam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanebunt: quoniam gratia & misericordia erga Sanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.

Sap. 3.
Vers. 9.

242 Qui CONFIDVNT in illo, & intelligent VERITATEM: & fideles in dilectione acquiescunt Illi: quoniam donum & pax est electis eius.

Intelligent VERITATEM] Sic SAPIENTIA hæc incarnata, Iohan. 8. vers. 31. Si vos manseritis in sermone meo, verè Discipuli mei estis, & cognoscetis Veritatem. Veritatem, inquam, OMNEM; in Theo-Sophicis, Iuridicis, Phisicis, Phisico-Medicis, Phisico-Chemicis, Phisico-Magicis, Hyperphisico-Magicis & Christiano Cabalisticis; ex & in SS.^a Scriptura, Libro Naturæ, ac Temetipso, oleo Spiritus SAPIENTIÆ Diuinitus vncto: Orando & Laborando. Ora DOMINVM, vt à DOMINOROret desuper atque destillet in receptaculum Mentis tuæ, pœnitentialiter lotæ atque mundatæ, guttulas SPIRITVS SOPHIÆ super-Cælestis: quo inebriatus, oblitus TVI, (hoc est, prudentiæ tuæ insipientis) sapienter sequaris ea, quæ IPSE suggerit tibi: Vt, eo adistente tibi, maneat in veritate, & Veritas maneat in te. Nam sinè veritatis ductu æternæ, veritatem rerum Humanarum & Diuinarum nunquam gustabis, nec sapiens eris.

243 Longè est DOMINVS ab impiis, & ORATIONES iustorum exaudiet.

Prou. 15.
Vers. 29.

243 Longinquus est I EHOVAH ab impiis: sed orationem iustorum exaudiet.

Longè est DOMINVS, &c.] Summa miseria est, DEI præsentia non frui: summa beatitudo, DEVM habere præsentem atque propitium. Impii frustrantur exauditione precum suarum, quo nihil est miserius & infelicius. Quemadmodum subditorum extremus est despectus & perditio, quando à facie Regis repelluntur cum suis supplicationibus: ita extremum est exitium à DEO non audiri. E conuerso summa est consolatio, quod Sapiens noster hic cum Psalmo 155, 18. cantat: propè est DOMINVS omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

244 Qui remouet aurem suã, ne audiat legem, etiam oratio Eius erit abominabilis.

Prou. 28
Vers. 9.

244 Qui declinat aures suas, ne audiat LEGEM, & ORATIO eius erit execrabilis.

Qui verò declinat, &c.] Qui aures habet ad audiendum, audiat, quid dicat filius hominum Spiritus VERITATIS; *declinet à malo, & faciat bonum;* Timeat DEVM, & operetur iustitiam; obtemperetque benè morienti, aliàs nihil impetrabit aut efficiet boni, siuè in ORATORIO siuè in LABORATORIO. Qui enim declinauerit aures suas, ne audiat SAPIENTIAM loquentem, docentem & admonentem in SS.^a SCRIPTURA, Libro NATVRÆ, & SEMETIPSO. *Oratio eius, &c.]* Oratio quæ DEO acceptum debet esse sacrificium, proficiscatur ex corde penitente, contrito & humili; aliàs DEO est abominabilis. Si enim arbor displicet, quomodo fructus placere possit. Quia vita sancta immaculata, tota est apud DEVM oratio, sacrificium acceptabile, cultus DEO gratissimus. Opere ipso coram DEO loqui debes, non verbis: si secus, oratio nostra fit in peccatum, Psalmo 109, 7.

245

Qui tegit scelera sua, nunquã aget prosperè: qui verò confitetur, & derelinquit, misericordiam consequetur.

Verf. 13.

Qui abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit, & relinquit ea, MISERICORDIAM cõsequetur.

245

Et relinquit ea.] Omninò necesse est, in conuersione, & veræ Sapientiz inuestigatione, deponere delicta contra conscientiam, purificare cor, animam, spiritum, corpus: si debeat fieri vas Misericordiz & Gratiz DEI, habitaculum Spiritus sancti, Organum salutare DEI. LAVAMINI; mundi estote; procul este prophani; nemo pollutus introeat; nemo contaminatus ad montem DEI propinquet: sanctificate vos, cras videbitis gloriam Domini. Sic Esaias non sine causa incipit suam prophetiam cap. 1, 16. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, & discite benefacere, tunc tandem venite ad me: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix & lana dealbabuntur. τὸ ὄλο κληρὸν ὑμῶν, ait Apostolus, τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ πνεῦμα. 1. Theff. 5. verf. 23. & iterum, Rom. 12. verf. 1. *Obsecro vos per DEI misericordiam, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam, DEO placentem, &c.*

246

Misericordia & veritate redimitur iniquitas; & in TYMORE DOMINI declinat à malo.

Pròv. 16
Verf. 6.

Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore ITHOVÆ receditur à malo.

246

Misericordiã & veritate.] Misericordia significat, cum DEI misericordiam erga nos, tum al. b. nostram, erga proximum, Charitatem. Estq; veritas hoc loco cor verax, de DEO rectè sentiens, veritatis laudem ei soli tribuens, quod iuxta promissiones suas nobis, in spiritu & veritate inuocantibus eum, ignoscat, adsit, opem ferat, secreta communicet; mysteria

reuelat:

reuelet: Bona & Dona largiatur innumera & infinita. Declinare à malo docet Solomon illos, qui timent DEVM; (timore filiali, qui ipsissimus amor, vers. 210.) qui credunt ei & in eum: qui ex corde diligunt proximum. Sis ergò misericors & verax erga proximum, vt Misericordia implearis ac veritate à DEO diuina.

247 Nonne errant cogitan-
tes malū? misericordia au-
tem & veritas cogitātibus
bonum.

Prou.14
Vers.21.

Errant (igitur) qui operan-
tur malum, MISERICORDIA
autem & VERITAS preparāt
bona.

247

Qui operantur malum.] Fructus non potest esse præstantior suo semine: Quicquid seminauerit homo, hoc etiam metet. Archelaus Rex Macedonicus, cū tres legitimos hæredes interfecisset, & regnum inuassisset, tandem interfectus est ab adolescente, qui gladium ipsius epati infixit: ideo versus de eo factus est: Struens alteri malum, struit suo epati malum. Misericordia & veritas duz sunt pedesquæ & comites fideles, omnibus qui pietatem & Timorem DEI colunt.

248 Qui (ergo) sequitur IUSTITIAM & MISERICORDIAM, inueniet vitam, iustitiam & gloriam.

Prou.21.
Vers. 21.

Qui sebetur iustitiam &
misericordiam, inueniet vitam,
iustitiam & gloriam.

248

Qui sequitur iustitiam, &c.] Qui seminat iustitiam, iustitiæ fructus metet; qui sunt, gloria, honor, felicitas, gaudium bonæ conscientie, & vita: Ex iniustitia verò & impietate, nihil nisi ignominia, infelicitas, morsus conscientie, & fœda mors nasci possunt. Id quod & Comicus Ethnicus scriptum reliquit: Virtus præmium est optimum: Virtus omnibus rebus anteit: profectò Virtus omnia in se habet bona.

249 Puer autem eram ingeniosus, & fortitus sum animam bonam.

Sap.8.
Vers. 19.

Eram autem puer, eximia ingenii indole præditus, bonamque animam sortitus.

249

Ingeniosus, &c.] Bonâ indole natus, siuè Naturâ non malâ præditus, & vocatione internâ ad SAPIENTIAM studium vocatus, & Quia (quæ vox hoc loco legitur) naturalem significat ingenii animique bonitatem, quæ indoles à Latinis solet appellari. Non enim ex quouis ligno fit Mercurius, sed conueniente aptoque nato. Obœdentissimè sequatur, suadeo, qui sic Diuinitus vocatur, quò Fata trahunt, ne, repugnando ordinationi Diuinæ, excitet contra se furorem DOMINI Vide vers. 96. & 170.

250 Imò verò cum essem bo-

Vers. 20.

Et cum essem magis bonus,

250

Q

nus, in corpus introiti impollutum.

Veni ad corpus incoquinatum.

Veni ad corpus incoquinatum] Studui Corporis, Spiritus ac Animæ puritati: quæ nos maximè facit familiares Angelis; & spiritus Sancti capaces. Et enim à nullo prorsus vitio sic resistit Spiritus ille *Hochmael*, puritatis amator, vt impudicitia: nusquam æquè conquiescit ac delitiatur, vt in mentibus, lotione Theo-Sophica, virgineis. Est enim IPSE SAPIENTIÆ Spiritus incoquinatus. vers. 134. Vide vers. 158. & 218. Manè vestiti faciem abluimus, ne quid sordidum hæreat: quanto maiore est cura abluendus animus, vt hunc amabilem & formosum offeramus DOMINO.

Sapientia, scire cuius donum sit SAPIENTIA.

Sapientia ergo vera precibus & votis assiduis cælitus est accersita.

251

Quum autem intellexissem, *me non aliter eius compotem fore, quàm si DEVS eam daret, quod ipsum erat Prudentiæ, intelligere cuius hoc esset beneficium, adii DOMINVM eumq; oravi, ac dixi toto corde meo;*

Vers. 21.

Et vt sciui, quoniam aliter non possem esse continens, nisi DEVS det; & hoc ipsum Erat Sapientia, scire cuius esset hoc donum: Adii DOMINVM, & deprecatus sum Illum, & dixi ex totis precordiis meis.

251

Me non aliter eius compotem fore, &c.] Quòd non aliter potirer SAPIENTIA; quòd viis, mediis, modis aliis (cuiuscunque nominis) consequeretur, adipisceretur aut possiderem eam nullis. Non ex libris Ethnicè philosophantium, nec Nigromanticorum coniuratoris; non à diabolico spiritu familiari; nec humanitus, ingenii acumine, ratiocinatione superciliosa, aut ab vlllo aliquo homine mundana sapientia insipiente turgente: sed apud vnicum DEVM OPT. MAX. qui solus (vt docet Amphitheatrum hoc totum) Theo-Sophicè, quando & cui vult, dat SAPIENTIAM; à quo omne donum perfectum; Iacob. I. vers. 17. Notate hoc qui sinistrè quæritis Lapidem Philm. MOTVM PERPETVVM, cæterosq; SAPIENTIA veræ thesauros; & (toties moniti) respiscite aliquando. Fraternaliter in seruiam filiis Doctrinæ Amphitheatro hoc meo: sit vicissim apud eos memoria mei semper in benedictione. *Erat SAPIENTIAE, scire cuius, &c.*] Reuera SAPIENTIA est, scire vbinam quærenda SAPIENTIA, apud quem, quibus auxiliis, cur, qua methodo aut via: Quod tamen (DEI ductu) à nobis (absit vanè gloriæ) in Amphitheatro hoc nostro (rumpantur ilia Momis) Theo-Sophicè atque sufficienter est demonstratum. Sit nomen IEOVÆ benedictum in seculorum secula, qui post longas innumeras, laboriosas sumptuosasque vanitatum & tædiorum ambages, vers. 187.) à falsitatum & errorum tenebris tandem in portum me aliquantulum deduxit cognitionis DEI, Naturæ, Meique ipsius; normâ veritatis SS= Scripturæ, Libri Naturæ, & testimonii conscientia propriæ rectæ, secundum Corpus, Spiritum & Animam; in Oratorio, Theo-Sophicè Orando; in Laboratorio, sapienter Laborando: Diuinitus, Macro & Mi-

cro Co-

cro Cosmicè. Halleluiah, Halleluiah, Halleluiah. Phy diabolo, & squamis eius. Sapiens nihili facit mundum immundum. Spiritum sanctum tuum ne auferas à me, ò D O M I N E, redde mihi lætitiã salutaris tui; & Spiritu Principali confirma me, Cabalisticè, Magicè & Phylisicochemicè, vt semper videam lumen veritatis in lumine tuo, Psal. 51, v. 13. *Adi D O M I N Y M.*] Non homines, non Pseudophilosophantium scholas, nec Spiritus malignos, quantumuis quali in Angelos lucis sese transfigurantes, non diabolum vllum, *Astaroth, Berish, Floron,* (phy) *Mephostaphilos, Barro, Remisses,* non sotores fœtidæ Fœdæ fœdas; bestias pestilentissimas, eiusdemque farinæ nequissimæ omninò omnes, non (per se & simpliciter) Creaturam vllam, siue corporea ea sit, vel Spiritualis, sed vnicum & solum E N S illud S P I R I T V A L E, Æ T E R N Y M, S A P I E N T I S S I M Y M, O P T I M Y M: P O T E N T I S S I M Y M, I N F I N I T Y M, I E H O V A M E L O H I M Z E B A O T H, Creatorem Sp̄rituum, Cæli, Terræ, Maris, O M N I Y M, quæcunque in se continet Vniuersum creatum. Huius S P I R I T V S vnici atque solius ab initio Mundi F V I T, nunc & semper E S T ac E R I T dare S A P I E N T I A M, nullius alterius; nisi sub modo delegatæ à P R I M O administrationis. Gloriam enim suam alteri non dat I P S E, Esai. 42, 8. quia Fortis, Zelotes: non potest ferre parem. *Et deprecatus sum illum*] Conuenit D O M I N Y M Theosophiæ amator studiosissimus: D E V M, inquam, Altissimum, totius Vniuersi Creatorem Omnipotentem accessit vnicum & solum, alium neminem. At quomodo, dices, quâ methodo, quâ viâ? Orando; non nigromanticè, hoc est, diabolicè & supersticiosè consecrando, exorcizando, ad aut coniurando, vt pseudocabalisticæ faciunt. Oratio in Spiritu ac Veritate sufficiebat sola. Abeat in malam rem, cum suo magistro, discipulis, totaque schola pestilentissima, Nigromantia: cuius abolitionem extirpatoriam veræque Mageiæ miserrimæ deformatæ reformationem ac instaurationem duratoriam, Amphitheatri huius figura quarta posui Christiano Cabalisticam; quam accuratè contemplare. Nota: S P I R I T V M quidem optat, citat, vocat ad assistentiã atque familiarem S A P I E N T I A E veræ studiosus: sed quem aut qualem? Reuera haud alium, quam Hhochmahél, hoc est, S A P I E N T I A E D E I I E H O V A E ipsius vers. 223. Tu fili, fac similiter, & sapiens eris, vide vers. 28. & 106. *Et dixi ex precordiis meis*] Non superficialiter, non transcursoriè aut oscitanter, (ore solo, corde longè remoto, vt solet blaterare mundus immundus) verum in Spiritu ac Veritate (totus, hoc est, Corpore, Spiritu & Anima reformatus ad exemplar Archetypi, sermone ac vita eum repræsentans) corde toto, mente eleuata ac sublimata in D E V M, aliud nihil cogitans, præter D E V M & S A P I E N T I A M eius. Modum hîc & ritum obserua Theosophicum Orandi, Sapienti nostro aliisque sui similibus (vt possum probare ex sacris) in magnis & arduis vsitatum; quo in I H S V H C H R I S T O crucifigendo, & crucifixo non frustra adoriebatur I E H O V A M pia vetustas: is innotescet tibi, si acutè intueberis & picturas & scripturas figurarum Amphitheatri huius primæ, secundæ & quartæ. C L A V E hîc opus esset secretissima. Dicam tamen quid: cap. 19. & 20. lib. 3. de verbo Mirifico doctissimi Capnionis mente contèmplare Theosophicè purgata, te non pœnitebit. Noluit vir pius & doctus (ob derisorum & stultorum le-

2157

2299p:157
2107. 377

uitates) arcana velamenta & secretissima symbola in auram spargere, sed magis doctrinæ filiis in aurem infusurrare. Sunt cettè adumbratæ superorum imagines, signa, notæ ac symbola, quibus mouemur ad cogitandum desuper Cælestib. & Spiritualibus substantiis, virtutibus & operationibus quodam tramite abstractionis, vel assimilationis via, vel alia quadam ratione ac modis, nobis carne indutis, possibili. Sufficiant hæc Sapienti.

ORATIO
Salomonis
pro Sapien-
tia habenda à D^{no}.

252

DEVS Patrum meorum,
& ☩ DOMINE Misericordiae,
qui fecisti OMNIA
VERBO TUO,

Sap. 9.
Vers. 1.

DEVS Patrum ac DOMINE Misericordiae, qui omnia creasti verbo tuo,

252

DOMINE Misericordiae.] DEVM Misericordiae implorat Misericordia egens; Iustitia, Iustum, Potentia, Omnipotentem. Vos igitur, quibus est ea sollicitudo, ea cura, & qui mirabilium conficiendorum auidi estis, oculis & animo perlustratè NOMINA DEI, fig. Amphitheatri huius prima à me annotata, (possunt ex Sacris colligi plura) eligiteque ex hoc conuentu, de tali exercitu, ex hac fermè Nominum Sacrorum legione, quo sit potissimum in eiusmodi operationibus, quibus operam datis, piè vtendum: Theo-Sophicè enim potest illa Diuinitatis symbola Cælestium ingens chorus sequi. Quia nullus Deorum ausit, iuxta Homeri versus, in suis sedibus permanere, moto IOVE. Diuina Nomina, quanquam Hebraica, & propterea nonnullis parum cognita, tamen multum prodesse, credendum est, à quibus simplici & sincera fide puroque affectu vel dicuntur vel audiuntur: Angelosque qui adsunt atque intelligunt, ad opem ferendam iis inuitari. Vide vers. 174. Plura de hisce (DEO annuente) loco etiam suo.

253

Atq; hominem tua Sapientia effecisti, vt rebus abs te conditis dominaretur,

Vers. 2.

Et SAPIENTIA tua constituisti hominem, ☩ vt dominaretur creatura, que à te facta est.

253

Vt dominaretur creatura, &c.] Etiam Elementis, vt testè & Physicè loquuntur Chemicis. Ita enim fieri oportuit, vt qui ad DEI imaginem (in iustitia & sanctitate vera, Ephes. 4, 24.) & similitudinem (vnus, personâ; trinus, Essentiis, Corpore, Spiritu, Anima, tribus distinctis) Homo formatus, multi potentia dominationis suæ repræsentaret Archetypum Omnipotentem.

254

Et administraret Mundû in Sanctitate ac Iustitia, rectitudineque cordis Iudicium exerceret.

Vers. 3.

☩ Vt disponat orbem Terrarum in Æquitate & iustitia, & in directione cordis iudicium iudicet.

254

Vt disponat

Vt disponas orbem terrar.] Non tantum iuxta Legem DECALOGI scriptam, verum quoque Conscientiæ (quæ scintilla Iustitiæ Diuinæ) hominis Diuinitus inditam, ab E L O H I M conditore Iusto. Testimonium Imaginis DE I.

255 Da mihi *℞* sedium tuarum assistricem S A P I E N T I A M, & noli me reprobare *℞* à pueris tuis:

Verf. 4.

. Da mihi assidentem thronis tuis S A P I E N T I A M, & ne me numero seruorum tuorum summoncas:

255

3. Reg. 3. Verf. 9.

Sedium tuarum assistricem S A P.] Si quis habet laboribus suis adfidentem sedium DE I assistricem S A P I E N T I A M, quomodo, quæso, poterit is errare? Est autem sedes I E H O V A E ab æterno, quare & solii gloriæ eius assistrix; hoc est, S A P I E N T I A, (de qua in Prologo hoc Sapiens noster) æterna: aliàs, (vt redundatur, sic loqui cogor) D E V S, quem (diabole) non negas æternum, ab æterno fuisse insipiens, stultus, & malè sanus. Si hoc, quomodo potuit insipiens aliquandò creare S A P I E N T I A M? Increpet te I E H O V A H, qui ansam præbes hæc cogitandi, ne dum loquendi. *A pueris tuis*] Cupit numerari inter DE I pueros, Regis filius; seruos, S A P I E N T I A E amans; ministros, Rex, vt in omnibus sapienter seruiat DE O: quare & S P I R I T V M postulat S A P I E N T I A E.

256

Quoniã seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & *℞* minor ad intellectû iudicii & Legum.

Verf. 5.

Quoniam ego seruus tuus sum, ac filius ancillæ tuæ, homo imbecillus, ac vitæ brevis, & minor quàm vt iudicium ac Leges possim intelligere.

256

Psalm. 115. Verf. 16

Minor ad intellectam, &c.] Omnis homo stultus, nisi S A P I E N T I A præsit ei. Omnis homo mendax, nisi veritas Diuina illustret ac regat eum: quantumuis etiam magnus coram mundo immundo. Cura, vt I E H O V A H tibi à consiliis.

257

Nam etiam si quis fuerit perfectus inter filios hominum, tamen si Sapiencia absit tua, nihili æstimabitur.

Verf. 6.

℞ Et si quis consummatus inter filios hominum, si ab illo absuerit S A P I E N T I A tua, in nihil computabitur.

257

Et si quis erit consummatus, &c.] Quasi dicat: quamuis sit aliquis (siuè in aula siuè in caula natus) mundana sapientia summè præditus, vulpecula aulica astuta & fallax, aut sophista fallacibus contentiosisque conclusiunculis, sciens & contra conscientiam ludens; attamen stultus & nullus esset, imò *σκύβαλον*, in conspectu DE I; cum absit ab eo S A P I E N T I A D O M I N I. Vide quæ supra de muliere extranea & aliena.

1. Paral. 28, 5.
2. Paral. 1, 9.

258

Tu me elegisti regem populi tui, & iudicem filiorum tuorum, ac filiarum.

Verf. 7.

Tu elegisti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum.

258

Tu elegisti me Regem, &c.] Ad imitationē Orationis huius, quiuis THEOSOPHIÆ amans & studiosus, mutatis tamen (pro vocationis vniuscuiusque diversitate) mutandis, formare quoque potest ac debet suas preces: V.g. Tu, DOMINE, constituisti me Theologum, Iureconsultum, Medicum, Physicum, Governatorem, Scholasticum, Mechanicum, &c. & iussisti me ædificare Ecclesiam tuam; docere iusta; sanare ægros; percontari Naturæ librum: ius & iustitiam administrare; informare iuventutem; præparare hoc vel illud, &c. da mihi SAPIENTIAM, VT, &c.

259

Et dixisti me ædificare Templū in monte sancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare, ad similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio.

Verf. 8.

Fussisti me ædificare templum in monte sancto tuo, & in urbe habitationis tuæ altare instar tabernaculi sancti, quod præparasti ab initio.

259

In monte sancto tuo] Olim non sine mysterio in monte, nunc in Spiritu vult adorari Pater Spirituum. Sursum corda, in TE vt habeamus, benignè largire nobis ô DOMINE! vtque per VERBUM tuum Biblicè, Macro & MicroCosmicè scriptum, tanquam per scalam Iacob ad & in te mentaliter ascendere queamus. Amen.

260

Et tecū SAPIENTIA tua, quæ nouit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum fingeres, & sciebat quid esset placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis.

Verf. 9.

At tecum est Sapiencia, quæ tua nouit opera, quæque tunc affuit cum Mundum efficeres, quæ scit quid in oculis tuis gratum sit, ac rectum in præceptis tuis.

260

Prou. 8, 22.
Ioh. 1, 3.

Quæ nouit opera tua] OMNIA enim per VERBUM (SAPIENTISSIMUM, vers. 156. & 162.) facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Iohan. 1, 3. Nota: Cum cuius artificis sit credendum in sua arte; OMNIA autem per SAPIENTIAM facta sint: Quapropter eam pro præceptrice in OMNISCIBILI bono, tibi eligito; huius vnus ac solius DOCTRINÆ fidem adhibeto. Hæc, Lege & Doctrina Amphitheatri huius, te deducet in veritatem PhysicoChemicam, Magicam, Cabalisticam, OMNEM. *Quid esset placitum*] Cur non? Est enim SAPIENTIA PATRIS, sedium eiusdem affistrix, & consiliaria Aeterni ab æterno.

Hanc

261

Hanc demitte è sanctis
Cælis, atque à folio gloria
tuæ eam mitte, vt præsens
mecum laboret, atque in-
telligam quid acceptum sit
apud te.

Verf. 10.

Mitte illam *de Cælis*
sanctis tuis, & à sede Ma-
gnitudinis tuæ, vt *mecum*
SIT & mecum LABORET, vt
sciam quid acceptum sit apud
TE.

261

Mitte illam.] Dat & mittit SAPIENTIAM DEVS; non homo, aut liber (humanitus) vllus: inuenitur apud DEVM, non homines, vel creaturam aliam vllam. verf. 167. & 187. Influentia, Lumine & Motu Solis Diuini nobis communicatur. Clamemus igitur ex toto corde omnes: Rorate Cæli Diuini desuper, & nubes SAPIENTISSIMI pluant SAPIENTIAM: aperiatuŕ terra Mentis meæ, & germinet hominem nouum; qui reformatus ad exemplar Archetypi viuat in æternum.

De Cælis sanctis tuis.] MOSEH, Veracissimus totius Naturæ historicus: à solo enim VERACE, influentiâ, lumine & motu SOLIS VERITATIS ductus & ductus, inquit Gen. I, I. *In principio creauit ELOHIM CÆLVM.* Hoc, à Natura & substantia sua, Hebraicè appellationem propriè habet SCHAMAIM, quasi E SCHVA MAIM; IGNIS & AQUA; Ignis Aqueus vel Aqua ignea: Græcè ΑΙΘΗΡ, quasi αιθρη, ex αιθα, ardeo & αιη, spiritus; SPIRITVS ARDENS: Ein Geistfewriges wasser; Ein wasferiger feweriger Geist; Ein feweriges Geistwasser; LATEX ÆTHEREVS: quicquid Aristoteles ineptissimè repræhendens alios, vt suas de mundi æternitate stabiliret falsitates, contra garriat. Hoc in totum VNIVERSVM Mundanum tripliciter distribuit ELOHIM.

Primò, INFERIUS, indidit TERRÆ & AQUÆ; vtibi esset non tantùm sedes & vehiculū ANIMÆ Mundi, verum quoq; MEDIUM coniungens & VINCVLVM copulans atque vniens duo extrema, quæ sunt, MATERIA prima, & FORMA, hoc est, HYLE nec non ANIMA MVNDI, NATVRA, RVACH ELOHIM: vt latius videre est verf. 162. & 187. & figuræ Amphitheatri huius tertix Quæstionibus 5. & 6. Totus globus inferior plenus est SCHAMAIM, Cælo, Spiritu Æthereo; omnia enim corpora penetrauit massæ sublunaris, voluntate DEI diffusum per & in OMNIA; nec quicquam (Experientia teste) reperitur in toto orbe Terrarum ambituque; Oceani totius, quod eius scintilla careat: Mixtum hîc habitat, reperitur atque versatur cum Elementis fructibusque eorundem; coagulatum & congelatum; in nonnullis etiam fixum. Hoc, Ignis Gigas Naturæ iudicans singula, à vinculis coagulationum fixationumque Physico-Chemicè relaxat atque resoluit in SPIRITVM ad spectabilem sensibusque obuium omnibus; separando, à superfluitatibus ei admixtis, depurat, & primordiali sic restituit libertati. Hoc, CÆLVMINFERIUS, PRIMVM: cuius scintilla Alkohol vini, quod Spiritus, Aqua & Ignis. Ex re omni, quam dare potes, Laboratoria Physico-Chemicorum manifestant & exhibent SCHAMAIM siuè CÆLVM, artificio Physicosophistis haudquaquàm cognito. Frenum, sophista, qui legis vel audis hæc, linguæ iniucito tuæ petulanti, & Physico-Chemicè (priusquam repræhendas quid) studere memento; ne (quod

non est Sapiens) dicas aliquando, *non putarum*. Non pudeat te carbonum. Nec enim DEVM IPSVM pudebit Ignis, tempore ultimi iudicii; in quo Cæli magno impetu transient, Elementa verò calore soluentur, Terra autem, & quæ in illa sunt opera, exurentur. 2. Pet. 3, 10. MVNDVS PHYSICO-CHEMICE hodie IVDICATVR à philosophis, & THEOSOPHICE IVDICABITVR IGNE die ultimo, à DEO IPSO.

Secundò, SUPERIVS, non mixtum Elementis eorundemque superfluitatibus, sed per & in se (animatum tamen NATVRA) congelavit, solidavit, corpus durum ac solidum constituit atque effecit, hoc est, firmavit. Nam VERBODOMINICÆLI firmati sunt, & SPIRITVORIS eius (*Ruach Elohim*, Emanatione Divina, vers. 137.) omnis virtus eorum, Psal. 33, 6. Spiritus eius ornauit Cælos, Iob. 26, 13. Dixit enim DEVS, Gen. 1, 6. FIAT RACHIA (hoc est, extensio siue expansio solida, firma & compacta;) Vndè Latini FIRMAMENTVM, Germani eine *Beste* rectè dixerunt: nam quous ære & adamante est durior & durabilior; Cæli solidissimi, quasi ære, fusi sunt, Iob. 37, 18. quare nec Lucis aut ignis sui calore, nec motus pernitate imminutionem patitur, nedum, antè diem nouissimum DOMINI, consumatur. Extendit IEHOVAH Cælos solus, Esa. 44, 24. & 45. 12. *Qui extendit velut nihilum calos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.* Es. 40, 22. Propriè Esaias 34, 4. Et tabescet, inquit, omnis militia (ornatus) Cælorum, & COMPLICABVNTVR, *werden zusammen gerollet* / sicut LIBER, hoc est, cortex interior ligno adherens, CELI: & omnis militia eorum defluet, (sicut defluit folium de vinea & de ficu) in medio aquarum, (quoddam interstitium & discrimen inter aquas) & diuidat aquas ab aquis. Et fecit DEVS Firmamentum, (vt sit tanquam firmissima fornix, quam DEVS subiecit aquis, & per quam retineret eas in sublimi) diuisitque aquas, quæ erant sub Firmamento, ab his quæ erant super Firmamentum. Et factum est ita. Vocauitque DEVS Firmamentum (RACHIA, Extensionem, Expansionem) CÆLV M. (hoc est, *Schamaim*; à Natura & substantia aquarum ignearum: sicut Rachia, à quantitate & qualitate externa, hoc est, extensione & firmatione materiæ.) Dubitet nunc ergò omnium nemo, Aquas veras esse supra Firmamentum. *Benedicite aqua omnes, quæ super CÆLOS sunt, DOMINO.* Dan. 3, 60. Extendens CÆLV M (Schamaim, dictum Firmamentum) sicut pellem: qui tegis aquis superiora (superficiem extimam) eius, Psalm. 104, 3. Laudate DOMINVM Cæli cælorum: & Aquæ, quæ sunt super cælos (videlicet primum & secundum) laudent NOME N DOMINI, Psal. 148, 4. Quales sint autem AQVÆ SUPER CÆLESTES; cuius generis, substantiæ atque naturæ, nobis Theosophicè perconrandum. Influentiâ, igitur, Lumine & Motu SOLIS DIVINI doctus ac ductus, in NOME N DOMINI dico, AQVAS SUPER CÆLESTES esse vnus eiusdemque generis & substantiæ, cuius erat LAT EX ille æthereus incombuftibiliter ardens, repertus, patrum nostrorum memoria, Patavii in Italia, in monumento vetustissimo, intra vrnulam fictilem, intra duas; altera ex auro, altera ex argento ampullas, eius liquoris purissimi virtute per plurimos annos lucerna hæc arsit, vt annotarunt in suis antiquarum inscriptionum collectaneis Petrus Apianus & Bartholomæus Amantius. Meminit

huius

huius rei etiam Hermolaus Barbarus in corollario in Dioscoridem, vbi de Aquis in commune agit: Est & Cælestis aqua, inquit; siue potius Diuina Chemistarum, quam & Democritus & Mercurius Trismegistus nouere; modò *Diuinam aquam*, modò *Scythicum laticem* appellantes, modò *νέκυρα*, hoc est, Spiritum ex ætheris Natura, & Essentia rerum Quinta: Vndè Aurum potulentum, & iactatus ille necdum inuentus (à Chemiæ-Sophistis puta, quorum pro dolor, plena ferè sunt omnia, nec in perpetuum ab istis inuenietur: de Theo-Sophis contrarium sufficienter demonstratum est in Amphitheatro hoc) Philosophorum Lapis, & sabulum constat. Hoc genus laticis, vt arbitror (inquit idem) significat Epigramma nuperrimè in agro Patauino, iuxta oppidulum Atestæ inuentum, opere lateritio ac perinde fragili, per imprudentiam manus rusticæ proscindentis ibi terram, corrupto. Hæc ille. Conradus Gesnerus Medicus Tigurinus pag. 5. de Lunariis herbis & rebus noctu lucentibus Epigramma præfatum, Ethnicissimum vetustissimum redolens, sic refert:

*Plutoni sacrum munus ne attingite fures,
Ignotum est vobis hoc, quod in urna latet.
Namque Elementa graui clausit digesta labore
Vase sub hoc modico Maximus Olibius.
Adsit secundo custos sibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.*

(Quatuor Elementarius quatuor elementariè loquitur)

Intra hanc urnam altera urnula reperta fuit, cum inscriptione versuum horum: de quibus vide quoque præfationem Libri de secretis Remediis Euonymi Gesneri Philiatræ:

*Abite hinc pessimi fures.
Vos quid vultis cum vestris oculis emissistis?
Abite hinc vestro cum Mercurio petasato caduceatoque,
Maximus Maximo donum Plutoni hoc sacrum fecit.*

Hæc ibidem. Grauius huius aquæ veritatem confirmat Auctor vetustus in Apocalypsi SPIRITVS MVNDI SECRETI, sanctè inter alia affirmans, spiritum hunc (*Schamaim, Calum,*) æthereum in corpore aquoso plusquamperfectè glorificato existentem, sensibiliter ardere in lampade artificiose, sinè diminutione aut consumptione sui, in perpetuum. Nostra quoque ætate huiusmodi lampades, sinè affusione nutrimenti noui perpetuò ardentes latice æthereo fragrantissimo refertas, in monumentis & antris vetustissimis Germaniæ Inferioris ac Græciæ fuisse repertas, scimus testari historias & viros fide dignos. Tantæ & tam mirabilis, imò quasi superNaturalis conditionis est Ignis laticis huius super Cælestis, vt ardeat vase artissimè clauso, extingatur flamma eius ab & in aëre nostro, vase aperto. *Es ist gar ein ander wasser vnd fener / als vnser gemeine wasser vnd fener.* Hinc Philosophi Physico-Chemici: Aqua nostra ignis est; (Est enim *Schamaim*, de aqua ignea super-Cælesti) corpora magis comburens, quàm ignis vulgi. Hanc aquam verè mirabilem & mirificam CREATOR ELOHIM Omnipotens ordinauit atq; concessit (cui? soli Sapienti; haud quaquam Physicosophistis) inuenire, etiam in regione hac Elementari. Vbinam verò? In Vnica certè solaq; SAPIENTIA Mineræ, quæ Magnesia Sapientū, & Materia Lapidis Phil. debita ac genuina; in quam I E H O V A H

D E V S non tantum posuit, sapienterque reseruauit Cælum, verum etiam Terram & Aquam, hylin nimirum aut semina Mundi huius totius, in statu primordiali catholico adhuc hodie existentia, animata **A N I M Æ M V N D I** scintilla Catholica; (fig. Amphit. huius 3. Quæst. 7.) vt indè, tanquam in & ex subiecto MacroCosmico Catholicè synoptico, PhysicoChemicè præparando, necnon Christiano Cabalisticè tractando eam, Catholicè indagaret erueretq; cognitionem Creatoris, & quem misit **J H S V H C H R I S T I** crucifixi; Naturæ & Creature omnis, ac per consequens (est enim veritati consentaneum, eorum quoq; quæ sunt supra Cælos (primum videl. atq; secundum) hoc est, Aquarum superCælestium, Schamaim, Aquarum ignearum vel Cæli tertii, tabernaculi **D E I** & Sanctuarii Angelorum; nec non sui ipsius: innotesceretque sic, ex Libro Naturæ synopticè Catholico, TheoSopho, quæ nã sit mira Creatoris Sapientia, Potètia, Bonitas. Causas **V S V S** Lapidis Philosophici Christiano Cabalisticè **D I V I N I** (fig. Amphit. huius quarta, vbi de **V R I M** & **T H V M I M**) ex hisce facillimè ostendere possem sufficientes, si fas esset sigillū frangere Cæleste & occultæ reuelationis, mysteriaque diulgare **D E I**. Sufficiant filio Doctrinæ (cuius meditationi Theosophicæ etiã aliquid indagandū relinquere celsui) in præsentia ea. quæ passim suppeditat Amphitheatrum hoc, & quod ostenderim (nō enim de Cælorum tantum **V S V**, verum etiam Substantiã, Essentiã, & Naturã philosophari Theosophum decet, **A Q V A S S V P E R C Æ L E S T E S** esse, (repeririq; à Sapiente in rerum Natura inferiorū) purissimas, subtilissimas, igneas; lucidissimas, plusquam perfectas, quare incorruptibiles, perpetuo in se fixas, hoc est, permanètes, liquidas tamen & fluidas, inflãmabiles, minimè combustiles: in **V S V M** hunc, vt in regione supersuprema sint atq; constituent Schamaim, siue Cælum Tertiū; quod in superficie citima aqueum est; extima, igneum, ignis flagrans, aqua ardens. Quid? Hicce, in hisce puta inferioribus (quãuis in solo MacroCosmico synopticè Catholico) Aqua contra communem stylum ac rationem extat tam nobilissima, ignis vè aqueus tam mirandus, superCælestis substantiæ atq; Naturæ, reperiturq; à solo Sapiente sapienter; quãto magis in regione supersuprema, hoc est, supra Firmamentum, in Mundo (ob vsū sic dicto Diuinum) hyperphysico. Ni hoc; Minera **S A P I E N T I Æ** typo reali haud repræsenteret Catholicon MacroCosmicon. Absit, inter PhysicoChemicè Sapientes contrarium cogitare, nedum statuere vel loqui. **P E R G O**: In **C Æ L I**, **V E R B I E H O V Æ** virtute tanquã præhensione quadam & cochlea, in altū subleuatione **F I R M A M E N T I Q;** (vt dictum) constitutione, confestim, mox & è vestigio atq; simul extitit spatium quoddam magnum altumve interuallum, inter Cælum & Terram, quod est & dicitur **L O C V S**: vt enim nec mons sine vallè; aut manus primum iunctæ, postea verò disiunctæ & separatæ, sinè spatio inter eas medio; ita nec Cælum & Terra, facta hac separationis, deductionis, & secretionis à se inuicem sublimatione, absq; interstitio & distantia esse poterunt. Ezech. 8, 3. Eleuauit me Spiritus inter Terram & Cælum. Locum **V A C V V M** quidem primum extitisse oportuit, postea verò humoribus aqueis, & vaporibus exhalationibusq; continuis (meteororū variorum materiis) è regione inferiore dietim euaporantibus sursumque tendentibus, necnon terrenis corporibus innumeris, vt ibi essent, in longum & latum

crescerent,

creſcerent, ſpirarent & mouerentur, impleri. Mirabile DE I Mirabilis Laboratorium Macro Coſmicon, Naturá præſidente aut Laborante, perpetuum, Catholicon. DIXIT prætereà DEVS: *Fiant Luminaria in Firmamento Cali*, (hoc eſt, *Rachia Schamaim*, in expansione Cæli, ſiue ſpiritus ætherei aquei firmati) & *diuidant diem ac noctem: & ſint in ſigna & Tempora, & dies & Annos: Ut luceant in Firmamento Cali, & illuminent Terram. Et factum eſt ita. Fecitque DEVS duo luminaria magna: luminare maius, ut præſſet diei: & luminare minus, ut præſſet nocti, & ſtellas. Et poſuit ea in FIRMAMENTO CÆLI* (hoc eſt, in *Rachia*, extensione, ſiue expansione *Schamaim* firmata) ut lucerent ſuper Terram, & præſſent diei ac nocti, & diuiderent lucem ac tenebras. NOTA: Quomodo, ASTRÆA ſint in ſigna, (Heb. AOT) hoc eſt, ſigna indicantia, & Alphabetum quaſi in tomo Libri Mundi maioris Cæleſti, quibus DEVS (noſtri curam paternè habens) de variis ac magnis nobiſcum loquitur; futura quæ ſunt & imminent, antequam eueniant; oſtendit, prænuntiat, prædicit; alibi (DEO concedente) latius declarabo. Vide verſ. 35. & 353. HOC, CÆLVM SECUNDVM; ſublime; Regio purè ætherea. HOC, Solem, Lunam & Stellas habet; reuera etiam PRIMVM & Inferius (ſuo modo) aſtra ſua: id quod ſciunt atque teſtantur Sapientes. Motu harmonico ſiue ſympathico (erga ſe inuicem) mouetur vtrunque: id quod inferius, ſicut id quod eſt ſuperius, & contra: Qui motus, certitudinem ſuadet (quam dixi) indicationum. DEVS Mirabilis in operibus ſuis. Sūma: Confluxibilia, conſpirabilia, conſentientia, OMNIA, Micro & Macro-Coſmicè. Deniq; Firmamentum Cæli, teſte Eſaia 51, 6. (reſolutis IENE coagulationum vinculis) ſicut fumus liqueſcet. Reduce tur enim in id, quod erat antè ſui congelationem, ſolidationem ac firmationem, hoc eſt, ſit SPIRITVS liber.

Tertiò, SÛMME, ſupra RACHIASCHAMAIM, hoc eſt, Firmamentum Cæli, SCHAMAIM non Elementis (vt Primum) miſcuit, multò minus ſuperfluitatibus eorundem excrementitiis inquinavit; neq; in corpus ſolidum (vt Secundum) ac durum congelauit atque firmavit; verùm (virtute ſua Omnipotente) per & in ſe pluſquam perficiendo, AQVASSUPERCÆLESTES conſtituit tales, quales paulò antè docuimus, & in perpetuum PERMANENTES; manifendoque ignem earum, in ſuperficie extrema citra conſumptionem ſui ſemper ardentes, & ſinè fumo luce candidiſſima ſplendentes: HOC, CÆLVM Empyreum, lucidiſſimum; imò, LVX, quam (tanquam rem Diuinitati conſentaneam) DEVS inhabitat inaccessibilis, I. Timoth. 6, 16. QVEM idcirco in ignea eſſe Eſſentia Diuinitus Plato ab Indorù Brachmanis didicit, Quintamq; Eſſentiam Diuinitatis ſtatuit manſionem. Eodem, fortalliſ, ſenſu Thomas de Aquino, quamuis Auctor Auroræ Philoſophorum contrarium cenſeat cap. 19. abſque blaſphemia dixit, DEVM & Angelos ſuos carere non poſſe igne aquæ ardentis, ſed eo indies vti. Carere non poteſt, quia noluit; Voluit Summè, Superiùs, Inferiùs ea vti, pro ſede ac throno Maieltatis ſuz, Medioq; in vſus varios conueniente. Placuit ſic DOMINO; placeat idem tibi. HOC, CÆLVM vel CÆLI (Schamaim) CÆLORVM, Deut. 10, 14, 3. Reg. 8, 27. Pſal. 115, 16. Nehem. 9, 6. reſpectu duorum, inferioris & infimi, TERTIVM, ad quod Paulus 2. Corinth. 12, 2. tractu Magnetis

Diuini Mente raptus, in quo arcana audiuit verba, quæ non licet homini loqui: *Immensum, summum*, Deut. 4, 32. *Vltimum*; non enim vltioris aut superioris meminit SS.^a Scriptura. Ἁγίασιον h. e. Sanctuarium Angelorum nostrorum, faciem DEI PATRIS nostri semper videntium, Matth. 18, 10. Paradysus felicitatis summæ; sedes & Thronus beatarum mentium. Opæclarum diem (Christianè vtar verbis Ciceronis de Senect.) cum ad illud animarum concilium cœtumque proficiscar! Quid? DOMINVS DEVS IPSE (HV) in Cælo sursum, Deut. 4, 39. Ad quod & super quod D. N. IHS VH CHRISTVS crucifixus quadragesimo à Resurrectione diè ascendit, ὑψηλότερον ἐβαν, *sublimior Cælis factus*, Hebr. 7, v. 26. *Ascendens supra omnes Cælos*, Ephes. 4, v. 10. *Sedens ad dexteram DEI Patris, inde venturus est*, Actor. 1, 10. Matth. 26, 64. *iudicare viuos & mortuos*. Matth. 25, 31. Actor. 10, 42. & Seculum per I G N E M. Esaia 66, 15. 2. Pet. 3, 7. De hisce CÆLIS SANC TIS, Psalm. 102, 20. in quibus DOMINVS DEVS IPSE sursum, Deuter. 4, 39. Iosuz 2, 11. Eccles. 5, 1. de hoc Sanctuario suo, de excelsò hoc Cælorum habitaculo, Deuter. 26, 15. 2. Paralip. 30, 27. Sancto, Solio gloriæ suæ, Esaia 63, 15. de Domo sancta sua, Baruch. 2, 16. de Templo sancto gloriæ suæ, de Throno regni sui, Daniel. 3, 53. petit à I E H O V A H sibi mitti SAPIENTIAM Theosophus noster Regius: Petamus ab eo & nos, in ORATORIO THEOSOPHICO nostro, in Spiritu ac Veritate, mitteretur reuera, modo Theosophico, etiam nobis. COROLLARIUM: SCHAMAIM, hoc est, CÆLV M, Doctrinâ hac nostrâ genuinè expositum, saluberrimè te docebit, vndè quid sit LVX, (Hebraicè, A O R) Gen. 1, 3. Authrix splendoris atque illuminationis, nec non (dispositionis modo) DIEI. vers. 139. Quomodo à TENEBRIS, 2. Cor. 4, 6. (erat enim *Schamaim*, siuè Cælum, & per consequens, CHAOS vniuersum, ob Lucem suam igneam internam Diuinitus nondum manifestatam, tenebrosam & non conspicuam) viussi Diuini rati ac firmi, splendet (non secus atque in tenebroso loco ex Spiritu vini manifestatur ignis) Diesque exortus; ob cuius LV C I S absentiam vel carentiam ignotum & obscurum nobis futurum erat Vniuersum DEI opus hoc immensum: Quomodo quotidie naturaliter fiat & arte manifestetur VR siue I E N I S; Qui, cum absque calore esse nequeat, Effectum suum semper exhibet atque demonstrat CALOREM: hic, certè, in Omnibus (extrat enim in Omnibus Schamaim animatum NATVRA) totius Formæ ac Speciei est custos, Naturaliumque in Rebus actionum & Rerum gerendarum ac producendarum stimulus, ὁργανικόνque (tam externè quàm internè) Naturale & Artificiale Principiū, & impulsuum, seu κινήσεων, aut ἐνεργητικόν à DEO constitutum, ac ANIMÆ, quæ sic (mediante Schamaim) dotes suas (vt infini) multiformiter largitur Rebus, instar obstetricis cuiusdam fidelissimæ Micro & Macro Cosmicè attributum: Cur, vel quo respectu CALOR sit atque dicatur Diuinus; Cælestis; Elementaris; Naturalis, insitus siue innatus, proportione quadam soli siderumque calori respondens; Vndè actiones horum (IPSIVS) tam diuersæ; Quo sensu (minimè vulgari, attribuendo vnicuique suum) interpretandæ phrasæ, Philosophorum hæ: CÆLV M est animatum; Influentia, Lumine & Motu agit in inferiora; Cælum est potissima causa, cur Elementa, quamuis suapte Naturâ cōtraria, permiscean-

curatque

tur atque inuicem coniungantur; Ad primam materiam eandem, quam vir ad sibi dilectam coniugem, obtinet rationem; Res adamat inferiores; in Terram non secus ac Mas in foemina semen transfundit suum, Corpora gignit inferiora; Omnium est parens; Instrumentum est, quo DEVS agit nobiscum; Est causa omnium, quae gignuntur; Confert Formam & Speciem in materiam apparatus immittit; Regit omnia, quae hic continet Mundus; foecundat femina; Omnis foecunditas à CÆLO spargitur; ALIÆ que hisce similes: TVNCRECTE PHILOSOPHARI POTERIS DENATURÆ SECRETIS. Benè docet & discit, qui benè distinguit. *A sede magnitudinis tuae.*] Dicit DOMINVS Esa. 66, 1. Cælum sedes mea. Psal. 103, 19. DOMINVS in Cælo parauit sedem suam. Psalm. 123, 1. *Ad te lenabo oculos meos, qui habitas in caelis.* Psal. 10, 4. DOMINVS, in Cælo sedes eius. Matth. 6, 9. Pater noster qui es in caelis. Notandum: A throno celsitudinis Diuinæ, nil nisi Diuinum, æternum; SAPIENTIA (Emanatio Diuina, v. 137.) igitur non creata, non formata, nō orta aut facta ut creaturæ, sed genita ab Æterno Patre Diuino Diuina Æterna; modo nobis mente fideli potius Christianè credendo, quàm fanatica imaginatione comprehendendo. *Mecum sit, &c.*] Vt mihi sit præsto SPIRITVS FAMILIARIS; v. 223. Ora DEVM OPT. MAX. vt Tu, qui ad exoptatum operis tui PhysicoChemicum finem peruenire cupis, vt tibi assistat SPIRITVS ASSISTENTIÆ bonus, qui opus non tantum ab insensissimo hoste diabolo, omnis confusionis auctore, quàm fidelissimè custodiat; verum quoque ad sapienter Laborandum te adhortetur; & ne in aliquo delinquas, vnde operi nocumentum accidere possit, dehortetur. Non certè scurrile existimari debet, præesse Laboratorio Sapientum; sed illud, velut *ἀγαθήν* reuerenter ingrediendum, inque eo ita laborandum est, ne genium tuum bonum, Te, & Opus tuum custodientem offendas. Sues mundani hōc minimè intelligunt; Philosophi mentem meam & sensum percipiēt soli, eumque sequentur. Vt & mihi sit SPIRITVS ASSISTENTIÆ mecum Oret, mecū Laboret: Mentem, Intellectum, Rationem, Cogitationes & sensus, Actiones atq; Labores omnes sapiēter instituat, dirigat, disponat, adiuuet, promoueat, fortunet, bect, vers. 28, 145, 158, 181, & 292. Mysterium hoc magnum, à perpaucis obseruatū, sine quo Lapidem Philosophorum ad finem optatū (quamuis in & ex Principiis Naturalibus, iuxta Naturæ methodum, artificialiter rectè progrediaris (tu qui Christianum te profiteris, nunquam perduces. vers. 132. Esto, vita & factis, qui vis videri, dici ac esse Philosophus Christianus. Donum DEI est; cuius secretum Hermes & alii habuerūt ex inspiratione Diuina; MacroCosmicè cōstans Corpore, Spiritu & Animā: super quo etiā Nobis MicroCosmicè, secundū Leges atque Doctrinā Amphitheatri huius, Corpore, Spiritu & Anima, Theosophicè Orandum, Cabalicè, Magicè, PhysicoChemicè sudandū vel laborandum. Vt IEHOVAH Triunus, cooperando Tibi triuni tuisq; Laboribus, in Opere PhysicoChémico Catholico triuno consequendo, inspirare, dare atq; largiri dignetur benè velle, nosse, esse & posse, Theosophicè operari memeto. Qui potest capere, capiat, sat dixi. *Obserua:* Scientiæ & Artes quædā bonæ interdū sunt & vocantur INCERTÆ, non quòd per & ex se incertæ illæ sint, aut nonnūquā malè noscent eas tractare sibi hoc præsumētes; Verum quod DESIT

artifici operanti VOLUNTAS DEI. An Gottes Segen istts alles gelegen. Man muß auch das Glück von Gott haben. Cur enim, obsecro te, I E H O V A H Omnipotens, si vellet maledictione sua diuina te punire, aut detrahere (ob peccata) donum illud suum, vel thesauris & fructibus Sapientiae te priuare, cur, inquam, non posset Ille, qui Omnia creauit, qui etiam inuertit, cum vult, ordinem Naturae; quemadmodum ad voluntatem Iosuz Sol stetit in medio Caeli, & non festinauit occumbere spatio vnus diei. Ios. 10, 13. Ad petitionem Ezechiae, D E V S reduxit vmbra per lineas, quibus iam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus. 4. Reg. 20, 11. Viri tres Hebraei, Sadrach, Mesech & Abednego, missi in medium fornacis (Baby:onicae) ignis ardentis, igne non tacti fuerunt. Daniel. 3, 21. & seqq. Et haec fiunt per Omnipotentiam D E I, qui habet Naturam in manu sua omnipotente, eamque regit sicut vult. V E L L E igitur D E I nobis est impetrandum. Idē sibi voluit magnus ille Pater Miradulæ Comes, (quamuis propter hanc vocem iniquè laceretur à viro quodam magnae auctoritatis) cum dixerat: *Frustra Naturam adis, qui PANA* (hoc est, D E V M totius Naturae) *non attraxerit*: Quod secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, D E O annuente, in Oratorio TheoSophicè fieri potest, vers. 190. S Y M M A: Incertae sunt & manent Scientiae ac Artes secretiores, nisi subdelegatè à S Y M M O iuncta nobilioris operationis virtute; nisi inquam, V I R T V T E D I V I N A aimentur aut roborentur. Hoc idem est, quod dixit Solomon, (v. 329.) haurire voluntatem à D O M I N O, & inhabitare cum S A P I E N T I A, vers. 300.

262	Nouit enim ac intelligit omnia, ac me deducet in actionibus meis moderatè, atq; in gloria sua custodiet.	Vers. 11.	¶ Scit enim illa O M N I A, & intelligit, & deducet me in operibus meis ¶ sobriè, & custodiet me in sua Potentia.	262
-----	--	-----------	---	-----

Scit enim illa O M N I A] Quare, facta amica, soror & sponsa tua, de omnibus te sapienter instituere potest ac vult: quia promittit v. 187. Cuius iusti sermones omnes: non est in eis prauum quid, neque peruersum, vers. 42. *Sobriè*] Non solum sinè ebrietate; sed etiam dextrè; sapienter; super linea veritatis recta.

263	Et erunt accepta opera mea, ac rectè populū tuum diiudicabo, eroque dignus folio Patris mei.	Vers. 12.	¶ Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iuste, & ero dignus sedium Patris mei.	263
-----	--	-----------	--	-----

Et erunt accepta, &c.] Quando, Non nisi S A P I E N T I A sit, Orauerit, Laborauerit secum. Sic & nos in D E O sapientes, possumus O M N I A quae volumus; volumus autem, TheoSophiae studiosi, quae D E V S I P S E. Quapropter, quaecunque, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, faciemus, prosperabuntur, vt est Psal. I.

¶ Quis

264

¶ Quis enim hominum poterit scire Cōsiliū DEI? aut quis poterit cogitare, quid velit DEVS?

Verf. 13.

¶ Quis enim homo consiliū DEI intelligit? aut quid velit DEVS animo comprehendet?

264

Esa. 40, 13.
Rom. 11, 34.
1. Cor. 2, 16.

Quis hominum, &c.] Obiectio eadem, quæ infra verf. 297. Ad quam vide verf. 268. responsionem.

265

¶ Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentia nostræ.

Verf. 14.

¶ Nam cogitationes mortalium timidæ sunt, ac nostræ opinionones fallaces.

265

Cogitationes nostræ, &c.] Quatenus nostræ per se, & absolutè, ex nobis, quoad nostræ duntaxat innitimur Prudentiæ, opinamur, non scimus. Cogitationes, speculationes, ratiocinationes, inuentiones & operationes nostræ omnes incertæ sunt, nisi veritatis atque virtutis Diuinæ inspiratione animentur ac roorentur. *Sonst seyndes phantasiæ.*

266

¶ Corpus enim corruptioni obnoxium aggrauat animam, ac terrenum domicilium plenum curarum mentem deprimit.

Verf. 15.

¶ Corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat Animam; ¶ & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.

266

Corpus quod corrumpitur, &c.] Sic etiam Paulus externum hominem φθαρτός dicit, qui cum desiderijs suis corrumpit & corrumpitur. BINARIUS ergo reiiciendus. Vide fig. Amphitheatri huius secundam. *Terrena inhabitatio deprimit, &c.*] Mens nostra in corpore hospitans propter peccatum corruptibili atque mortali, quasi in carcere quodam tenebroso tenetur reclusa, ita, vt nec DEVM rectè agnoscere, Naturam & seipsum cognoscere queat ex & per se homo. Quamobrem orandus DEVS, vt exercitio in DEI amore Theo-Sophico (pœnitentialiter victis ac superatis affectibus carnis) ad Diuinarum, Spiritualium & Naturalium rapiatur contemplationem atque tractationem, & quasi de profundo carceris Diuinitus extracta sursum, in cacumine domicilij collocetur: hinc quæ prius in imo posita videre non poterat, cernere iam incipiat, & suo modo colloquio secretè fruatur dulcissimo I E H O V Æ spirituumque bonorum à DEO subdelegatorum, inebrietur Nectare Diuino, sicque perueniat ad cognitionem & fruitionem totius VNIVERSI. verf. 145. Hoc, non nisi studiosus Amoris Diuini fidelis intelligit.

267

¶ Et difficile æstimamus, quæ in Terris sunt: & quæ in conspectu sunt inueni-

Verf. 16.

¶ Ac vix quæ in terra sunt, coniectura assequimur; & quæ in manibus versantur, cum

267

mus cum labore, quæ autem in Cælis sunt quis inuestigabit?

labore inuenimus : quis autem ea peruestigabit quæ sunt in Cælis?

Difficile estimamus, &c.] Vide vers. 187.

SPIRITVS
SAPIEN-
TIA MITTI-
TUR.

268

Sensum autem Tuum quis sciet, **NISI TU DEDERIS SPIRITUM SANCTUM DE ALTISSIMIS:**

Vers. 17.

Consilium autem tuum quis nouit, nisi tu dederis SAPIENTIAM, ac de altissimis Spiritum sanctum tuum miseris?

268

Nisi tu dederis SPI.] Ad obiectionem vers. 264. & 297. sapientis ipsius sapiens responsio. Solus enim DEI SPIRITVS, & cui IPSE patefacit suæ reuelat, nouit arcana DEI, inquit Paulus I. Corinth. 2, II. DEVS IN Cælo est reuelans mysteria, profunda & abscondita, Dan. 2, 28. SYMMA: IN SAPIENTIA DEI scimus, intelligimus & possumus (IHOVAH volente) OMNIA. Et, cum vnusquisque sit optimus verborum suorum interpres, vnde quæso certius & verius Naturæ, SSæ Scripturæ, & Tui ipsius cognitionem verissimam hauries, quàm ab ipsa veritate. Quomodo autem DEVS (qui ipsissima est Veritas) fiat nobis à Consiliis, Theo-Sophicè docet Amphitheatrum hoc nostrum. Ibi Pythagoricè studere memento; ne sis filius ante patrem: fraternè moneo. *Miseris.*] Huc refer verba figuræ Amphitheatri huius secundæ: decebit vos igitur prius piè lotos, &c. & quæ sequuntur. *Spiritum tuum sanctum.*] SPIRITUM SAPIENTIAE, vers. 223. & 261. Non diabolicum, malum; de altissimis, non inferni profundis; MEDIATÆ etiam, & quidem vel per Angelum lucis, non bestiam tenebrarum; vel per ORGANA Naturalia aut Artificialia, (agit enim DEVS per varia MEDIA nobiscum, eaque mirabilia, quia ipse Mirabilis) SAPIENTIAE veræ in scena Mundana hac fideliter ancillantia, quò commodius DIVINA humanitus percipiamus, noscamus & intelligamus. Sunt enim Scientiæ & Artes bonæ ministræ aut Apostolæ (licet mihi docendi causa sic loqui) quædam SAPIENTIAE, quas misit in Mundum, vt prædicarent de DOMINÆ suæ mirifice thesauris inexhaustis Euangelium, id est, nuntium lætum ac bonum, filiis Disciplinæ atque Doctrinæ, SAPIENTIAE hæredibus fidelibus dilectis.

269

Et si correctæ sint semitæ eorum qui sunt in Terris, & quæ Tibi placent, didicerint homines:

Vers. 18.

Nam ita via eorum qui Terram incolunt, directæ fuerunt, ac quæ tibi placent, didicerunt.

269

Nam ita via eorum] Vide vers. 28, 74, 157, 158, 187. & 294. Quod cum ita sit, vltima, hoc est, hac methodo, hac via didicerint alii, V. G. Sapiens

noster,

noſter, imò verò Sapientes omnes, (nemo enim vnquam vir magnus ſine afflatu Diuino) etiam Nobis erit inſiſtendum veſtigiis eorundem, vt eodem modo ſapienter diſcamus ab eodem SAPIENTIAE SPIRITV, à quo illi, ſapientesque ſiamus. Quæcunque enim ſunt ſcripta, ad Doctrinam ſcripta ſunt nobis.

270

Nam per SAPIENTIAM ſanati ſunt & quicunq; placuerunt tibi D O M I N E à Principio.

Verſ. 19.

Et ſunt SAPIENTIA conſeruati.

270

Quicunque placuerunt tibi, &c.] Cum autem nemo placeat D E O, niſi qui cum SAPIENTIA inhabitat. Verſ. 300. Theo-Sophicè nobis ſtudentum, vt cum Ea inhabitemus: Et tunc placebimus D E O, diligemur ab E O, impetrabimusque, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando & Laborando, in fide vera, O M N I A. Efficaciſſima reſ mente pura Fides firma.

271

Duo poſtulauì à te, prohibeas à me, antequam moriar. Vanitatem & verbum mendax remoue à me: Pauupertatem & diuitias ne dederis mihi: ale me cibo qui conuenit mihi;

Prou 30
Verſ. 7.

& D V O (inſuper) rogami T E, ne deneges mihi antequam moriar: & vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribuet autem virtui meo neceſſaria.

271

272

Verſ. 8.

272

D V O rogami T E.] Interiorem & exteriorem hominem & vitam conſiderans Rex ſapientiſſimus, vtriuſque gubernationem à D E O petit. Animæ, cuſtodiam à vanitate & mendacio: corpori, verò, mediocritatem fortunarum optat & precatur. Sibi enim ſoli relictus homo, labitur in tenebras & errores mentis, & externam quoque felicitatem & ſucceſſus amittit. Ex pietate enim & timore Domini, qui ſons eſt Sapientiæ, fluit totius corporis & exterioris vitæ incolumitas. Hinc fit homo lignum illud, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo, cuius folium non deſluet, & omnia quæcunque faciet, proſperabuntur, Pſalm. 1, 3. *Vanitatem.*] Quid eſt vanitas, niſi ſapientia mundana immunda, quæ eſt farua, cæca, temeraria, ſuperba, ignara D E I, ſuperſtitioſa, idololatrica, contemptrix D E I, ſeditioſa, crudelis, ſanguinolenta, audax, inhumana, epichærecaca, inquieta, hypocritica, philonica, impudens, incontinenſ, truculenta, auara, calumniatrix, mendax, deceptrix, fallax, arrogans, bilinguis, dololoſa; & in ſumma, nihil niſi ſerpentina illa aſtutia & malitia homini naturali congenita: & lapſus ille protoplaſti deplorandus, & ruina horribilis ad exitium æternum ſemper vergens & pergens. *Verba mendacia.*] Mendacium opponit veræ D E I Agnitioni & Inuocationi: Agnitio enim & Inuocatio D E I ſunt fontes æternæ benedictionis & beatitudinis: mendacium verò, id eſt, ignorantia

DEI, idololatria, superstitio, contētus DEI & inuocationis, abyssus est maledictionis, téporalis & æternæ. Diuitias & paupertatem non optat: nam

Luxuriant animi rebus plerumque secundis:

Fulgida lux Mundi pauper Iesus erat.

273

Ne fortè satiatus illicitar ad negandum, & dicam, quis est DOMINVS? aut egestate compulsus, furer, & periurè NOMEN DEI mei.

Vers. 9.

Ne fortè satier, & abnegem, dicamque quis est I E H O V A H? & ne fortè efficiar pauper, & furer, assumamque in vanum nomen D E I mei.

273

Ne fortè satiatus, &c.] Mediocria comoda vitæ Sapienti optanda sunt. Diuitias & opes, *irritamenta malorum*, vocat Poëta. Pharao in summa sua opulencia & potentia imprudenter & arroganter hâc vocem edidit, *Quis I E H O V A?* Diuitiæ igitur nimis ipsum pessumdedere; quia superiores, & potentiores Dominum in mari rubro expertus est, quem tot prodigiis supernaturalibus & planè diuinis, induratus mente, reuereri, timere & agnoscere noluit. Errant igitur, qui in philosophia nostra secretiori tantum aureos montes quærent; Insipientis, non Sapientis, hoc est. Sapientia enim DEI cultrix & amatrix est, non auri. Expers hæc Sponsa Cælestis est omnis auaritiæ, luxuriæ, superbiæ, fastus, & incedit habitu simplici, vili, honesto tamen & mundo, vriturque rebus secundis modestè, & præparat se ad ferenda aduersa: imò, vt thesaurum colligat Mysteriorum Diuinorum & Naturalium; paupertatem, onera, labores sustinet, nec facillè aduersis cedit:

*Namque bonos nec blanda inflant, nec aspera frangunt;
Sed fidei inuicta gaudia vera inuant.*

274

At Ne excellentia rectificationis est Sapientia.

Ecc. 10.
Vers. 10.

Post I N D V S T R I A M (hanc verè tadem) sequitur S A P I E N T I A!

274

Excellentia rectificationis, &c.] Quàm distorta & deprauata sit Natura humana; quotidianæ infirmitates, hallucinationes, tenebræ, errores, satis testantur: ideo rectificatio & emendatio naturæ peruersæ, singulis momentis, instituenda: cuius *ἐπινοήσιμος* & rectificationis nostræ finis est Sapientia. Omnium malorum summum nobiscum nascitur, cui omnes veniant, nec eius emendationem desiderant; philautia scilicet & amor proprius, quo vnusquisque sibi amicus est naturâ, & suis opinionibus delectatur. Sed reuera hic morbus, quo singuli nimium sibi placent, fons est omnium errorum & delictorum in vita. Proinde reedificatio naturæ & amoris proprii summè est necessaria, si ad S A P I E N T I A M verè L V M E N aspirare cupis, Sapientiæ cultor.

- Verum, tu DOCTRINÆ fili, qui I E H O V A gratiâ, sic adeptus es S A P I E N T I A M Eiusve DONA quædam singularia.

275 Da (quoque) Sipienti occa-
sionem, & addetur ei SAPI-
ENTIA: doce iustum, &
festinabit accipere.

Prou. 9.
Vers. 9.

Da Sipienti increpationem, &
Sipientior erit: doce iustum, &
addet Doctrinam.

275

Es festinabit accipere.] Etiam cum gratiarum actione ingente, debitaque laborum remuneratione. Hæ SIGNATURÆ hæredum SAPIENTIÆ fidelium dilectorum. Qui autem obliuiscuntur benefactorum, aut filii ineptæ volunt esse ante patrem, daß das Ey will flüger seyn denn die henne / ii ingrati sunt, à quorum domo non recedet malum.

Signatura
Sipientis.

276 In auribus stulti ne loqua-
ris: quia contemnet Pru-
dentiam eloquiorum tuo-
rum.

Prou. 23
Vers. 9.

In auribus (auem) insipi-
entium ne loquaris: quia despi-
cient Doctrinam eloquii tui.

276

Vbi & cor
Sipienti
non loque-
dum.

In auribus insipientium, &c.] Præcepti huius ne obliuiscaris, fraternè mo-
neo. Non enim apud omnes, nec omni tempore, nec omnia, de DEI, Ho-
minis, Spirituum, Naturæque Mysteriis, arcanis atque secretis fari ac phi-
losophari conuenit ac par est, nec omninò tutum; sed est (quemadmo-
dum iam sæpius dictum) quibus, quando, & quantum. Loquendum in-
terdum vt multi, statuendum vt pauci. Inseruiendum tempori, loco &
personis. Caue quoque, vt benè monuit vir quidam Religiosus, Saturnus
aliquis adspiciat libros tuos arcanorum testes; ne bonum calcibus (quod
plerisque præcepti huius immemoribus contigit) ignominiosè subiicia-
ris & conculceris. Vtinam ipse semper memor huius! Margaritas, porcis
diabolò obsessis non obicito. In tempore & loco tacuisse sæpè profuit.

277 Exultat gaudio Pater iu-
sti: & qui Sipientem genu-
it, lætabitur in eo.

Vers. 24.

Exultando exultabit Pater
iusti: & generans Sipientem,
letabitur in eo.

277

Qui Sipientem genuit, &c.] Non solam ex semine suo filium genuinum
corporaliter, verum etiam Doctrina, institutione, præceptis salutari-
bus, Doctrinæ & Disciplinæ filium, Sipienter, Vide vers. 34. Hinc phra-
sis, apud Sipientes vsitatissima, hæc: o fili mi, mi fili.

278 Auris quæ audit incre-
pationes vitæ, in medio Sa-
ipientum commorabitur.

Prou. 15.
Vers. 31.

Auris qua audit increpa-
tionem vitæ, in medio Sapien-
tum commorabitur.

278

Auris qua audit, &c.] Sicut per ostium aurium intrauit inobcedientia
& malitia in cor hominis: ita audiendo vocem admonitionis & castigatio-
nis, Sipientia intrat in mentem. Et, sicut audiendo vocem diaboli, rotum
cor hominis corruptum & inquinatum est, ita audiendo vocem DEI, in

Libro SS^e Scripturæ, Naturæ, & semetipso, cor hominis à corruptione, fœditate diabolica & ignorantia liberatur. DEVS enim ornat & compen-
sat studium sapientiæ, in hac vita, maiori luce, intelligentia, scientia, co-
gnitione rerum spiritali & naturali, consilio, robore fidei, consolatione,
succellu, in gubernatione publica & domestica, & post hanc vitam præ-
miis immortalibus.

279

Qui negligit Discipli-
nam, spernit animam su-
am: sed qui audit increpa-
tionem, possidet cor.

Verf. 32.

Qui abiicit *DISCIPLI-*
NAM, despicit Animam suam:
qui autem acquiescit increpationibus,
possessor est cordis.

279

Disciplinam, &c.] Quemadmodum qui negligit medicinam, odit & sper-
nit sanitatem corporis, & hostis est vitæ huius corporalis: ita qui negligit
disciplinam, quæ est medicina animæ, est hostis & homicida animæ suæ.
Et, quemadmodum sanitas umbilico, & irrigatio ossium, eis qui timet Do-
minum, & à malo declinant, Prou. 3, 8. ita in contrario, inueteratio, lan-
guor & tales, vermis conscientie rodens, eis qui Timorem Domini & di-
sciplinam despiciunt. Psal. 32, 3. *Possessor est cordis.*] hoc est, dominus est suorum
affectuum, iræ, odii, gaudii, tristitiæ, metus, voluptatis: quos affectus
si regere & moderari rectè quis didicerit; nã ille in omnibus rebus agat
prudenter, & cum possessione & moderatione cordis sui, gloriam & ho-
norem possidebit.

280

Paupertas & ignominia e-
rit deserenti correctionem:
sed qui custodit increpationem,
honore afficietur.

Prou. 13
Verf. 18.

Egestas & ignominia ei,
qui deserit DISCIPLINAM:
qui autem acquiescit arguenti,
glorificabitur.

280

Egestas & ignominia, &c.] Hominem naturalem, qui à veræ Sapientiæ vi-
is planè exorbitauit, innumeris correctionibus corrigit indefinenter Ipsa
Sapientia, vt in viam eum reducat, & ab innata & congenita stultitia libe-
ret. Si correctionem hanc admittit homo Sapiens, ornatur à correctrice
Sapientia multis præmiis, inter quæ etiam sunt opes honestæ ac legitimæ,
item honores: si verò respuit homo fatuus Disciplinam, recedit ab illo Sa-
pientia, & succedit paupertas & ignominia, filie impietatis.

281

Qui enim erudit de-
risorem, ipse sibi iniuriam
facit: & qui arguit impium,
maculam sibi generat.

Prou. 9.
Verf. 7.

Corripiens derisorem, acci-
pit sibi ipsi ignominiam: & in-
crepans impium accipit macu-
lam suam.

281

Qui erudit derisorem, &c.] Cautè igitur circumspectendum, quales sint ii,
quibus concedimus mysteria, arcana, secreta: ne diabolus suscitet cu-
culum ingratum.

 Noli

282

Noli arguere derisorē,
ne oderit te; argue Sapien-
tem, & diliget te.

Verf. 8.

*Ne increpes igitur derisorem,
ne forte odio habeat te: increpa
Sapientem, & diliget te.*

282

Signatura
Sapientis.

Noli arguere derisorem, &c.] Laterem enim vel Æthiopem lauabis. Co-
gita Germanorum illud: *Hat mich den der Teuffel mit Narren beschiffen. Es
müſte auch einer viel zuthun haben / der alle Narren ſolte Flug machen.* Hos de-
uita. Nolite sanctum dare canibus. Epicurei & athei fiunt furiosiores in-
crepando: at pii dociles & timentes **DEVM**, proficiunt in Sapiaentia &
multis aliis excellentibus donis.

283

Quærit derisor Sapien-
tiam, & non inuenit: at Scientia
intelligenti est facilis inuentu.

Prou. 14
Verf. 6.

*Quærit (quidem) derisor
SAPIENTIAM, & non inue-
nit: Doctrina prudentiũ facilis.*

283

Quærit derisor, &c.] Ingenium scoticum & nasutulum, nequaquam ve-
ræ Sapiaentia capax est. Simplicem enim, & discendi cupidum animum
SAPIENTIA amat, fauo & melle cibatur, & nectare Sapiaentia inebriatur. A-
nima ad cognitionem apta, ait Ptolomæus, veri plus assequitur, quàm qui,
supremum in modum, se in Scientia exercet. Aptitudo verò hæc ingenii
cæleste donum est, & Orando acquiritur.

284

In conspectu intelligentis
apparet **SAPIENTIA**: & oculi
stulti sunt in extremo terræ.

Prou. 17
Verf. 24.

*In facie prudentis lucet
SAPIENTIA; oculi stultorum
in finibus Terræ.*

284

In facie prudentis, &c.] Hoc est, vultus Sapiaentis est modestus, at oculi
stultorum circumuagantur inconstantes, & sunt leuitatis indices: vultus
enim est animi pictura. Quomodo in aquis resplendet vultus prospicien-
tium, corda hominum manifesta sunt prudentibus, Prou. 27, 19. Et, dili-
genter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. Ibid. verf. 23.
Sapiaentia hominis lucet in vultu eius, & potentissimam faciem illius comu-
tabit, Eccles. 8, 1. Ergo, Metoposcopicè, Physiognomonicè, Cheiroman-
ticè, explora homines, discipulos, vti Pythagoras, per dies aliquot. Quem-
admodum enim omnes res condita, certis à Natura notis & signis, pictæ
& exornatae sunt, diuinisque Naturæ characteris in signata; certa nimi-
rum proportione, figurâ & habitu: vnde de interno & latente spiritu oc-
cultisque rerum proprietatibus iudicium fieri potest: imò ipsa proprie-
tas rerum occulta & spiritus latens seipsum prodit certis quibusdam no-
tis & signis externis, & pro natura ac indole sua, talem effingit signatu-
ram, figuram, proportionem & habitum, qualis à Sapiaentibus vult co-
gnosci: quæ Signatura Magiæ Naturalis initium, & quasi alfaberum
primumque elementum est. Ita præcipuè hæc pictura in hominis vultu
& habitu cognoscenda est. Concurrunt enim totius Naturæ signatura in
Micro-Cosmo. Hic characteres Naturæ, & notæ hieroglyphicæ, certum

efficiunt sensum & sententiam, quæ à Sapientibus & huius scripturæ ac literaturæ naturalis gnaris probè intelliguntur. Nec enim mentitur Natura, aut falsum de se ipsa præbet testimonium: non decipit indagatores suos, modò Scripturam hanc probè discant intelligere. Cælum habet sua signa, Ignis, Aër, Aqua, Terra; Vegetabilia, Animalia, Mineralia, Metalla, suas habent signaturas: Angeli habent suas notas: omnes Prophætæ, omnes Apostoli, omnesque Sancti: imò Saluator ipse habet signum Filii Hominis Crucis figuram.

285

Etenim operibus suis cognoscitur puer, an mundum & an rectum sit opus eius.

Prou 20.
Vers. 11.

Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius.

285

Ex studiis suis] Ex actionibus, tanquam charactèris naturalis, vel signatura. Nota: Tribus modis viri magni & præclari excitantur. I. insiti sunt præclaris ingeniis igniculi Diuini, quibus impelluntur ad res præclaras agendas, qui subinde sese exerunt & emicant ab ineunte ætate, vt in Iosepho Patriarcha apparet, in Dauide, Solomone, Daniele, Iosia, &c. Hi ab utero materno selecti sunt prouidentia Diuinæ instrumenta, & operum DEI organa. II. Naturalis astrorum influentia, & astrorum fructus, quodcumque ad maturitatem peruenerunt, mundo beneficium aliquod naturale exhibituri, & ex thesauris suis producturi, (est enim omnis naturalis sapientia in astris) tale ingenium à prima conceptione inclinatur, vnde varii, variis in rebus & facultatibus, prodeunt artifices. Hinc canit Poëta:

Ingenium caeleste suis velocius annis

Surgit, & ingrata fert male damnata mora.

Tertiò Cælum aliquod est internum in Homine, quod illuminatur S. Sancto, & Donis Spiritus sancti singularibus, FIDE & ORATIONE acquisitis. Hic latet Spiritus Cabalisticus & schola philosophiæ sagacis Theophrastiæ.

286

Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: Qui autem fidelis est, celat amici commissum.

Prou 11.
Vers. 13.

Qui ambulat fraudulenter, reuelat secretum: fidelis autem spiritu, celat rem.

286

Qui fidelis est, &c.] Fide, oratione & taciturnitate multa acquiruntur mysteria caelestia & arcana naturalia. Propterea Esaias Propheta canit cap. 24. vers. 16. *Secretum meum mihi, secretum meum mihi.* Et Dauid Psalm. 51, 8. *incerta & occulta Sapientiæ tuæ manifestasti mihi.* Hinc etiam Apostolus Paulus, *In Christo Iesu omnes thesauri Sapientiæ & Scientiæ sunt absconditi.* Coloss. 2, 3. Igitur petite, quaerite, pulsate. Hæc sunt verba illa ἀποκρυφῶν, ineffabilia paradysi & tertii Cæli, de quibus Apostolus, 2. Cor. 12, 4.

Eximia est virtus, præstare silentia rebus

At contra grauis est culpa, tacenda loqui.

Qui reue-

287

Qui reuelat secretum, in-
cedit fraudulenter: & cum eo
qui allicit labiis suis, ne mi-
sceas te.

Prou. 20
Verf. 19.

¶ Qui reuelat mysteria, &
ambulat fraudulenter: & di-
latat labia sua, ne commiscea-
ris.

287

Qui reuelat mysteria, &c.] Quicumque ad secretiora siue diuina, siue na-
turalia aspirat, necesse est, vt ad Constantiam, Grauitatem & Taciturni-
tatem se assuescat. Tales cum sint Mysteriorum reuelatores Angeli boni,
procul fugiunt omnes inconstantes, leues & garrulos: extremè inimici
sunt omnis inconstantiz, leuitatis & garrulitatis. Igitur tu quoque, fili Sa-
pientiz fugias eiusmodi homines leues & garrulos, ne tibi ipsi exitium
accerras.

288

¶ Multi homines mi-
sericordes vocatur, virum
autem fidelem quis (facile)
inueniet?

Verf. 6.

*Multitudo hominum prædi-
cat vniuscuiusq; misericordiam:
virum autem veracem quis inue-
niet?*

288

Multi homines misericordes, &c.] Hoc est multi homines & habentur &
vocantur sancti, sed verè bonum & fidelem quis inueniet? Solus enim Deus
intuetur corda hominum & discernit omnia fucata & simulata à sinceris
atque veris. Cautissimè igitur cum hominibus versandum. Nulla etiam
in amicitia pestis est maior, quàm adulatio, blanditiz & assentatio. Quam-
uis enim multis nominibus, hoc vitium est notandum: leuium hominum
atque fallacium, ad voluptatem loquentium omnia, nihil ad veritatem.
Cic. in Lælio.

289

¶ Ne (igitur) moliaris ami-
co tuo malum, cum ille in-
te habeat fiduciam.

Prou. 3.
Verf. 29.

*Ne cogites contra amicum
tuum malum, quum ipse habi-
tet securè tecum.*

289

Ne moliaris, &c.] Mens verà imbutà Sapientià, & Sophiz filius, Medi-
cus est humanz societatis, non euerfor. Animus enim generosæ Sapien-
tiz capax, amans veritatis & iustitiz est, inimicus verò omnis sophisticæ
& iniustitiz. Inprimis autem vitur omni *Amicitia* in tegendis & emen-
dandis arcanis delictis proximi, tantum abest, vt nouis insidiis, noua ma-
la eidem struat. Nullum est crudelius vulnus, inquit Sophocles, quàm fal-
li ab amico: *Offt seynd die nechsten die schädlichstien.*

290

Est conflatorium argento, &
caminus auro, ¶ at probat
corda I E H O V A H.

Prou. 17
Verf. 3.

¶ Qui (entem) reddit mala
pro bonis, non recedet malum
de domo eius.

290

Qui reddit mala, &c.] Sicut gratitudo complectitur veritatem & iustiti-
am, quas DEVS amat; ita ingratitude conflata est ex mendacio & iniu-
stitia. Has pestes cum DEVS acerrimè oderit, maximèque detestetur,

non dubium est, ingratos à DEO puniri. Est & illa vox Xenophontis memoria digna: *Hominēs non assuefacti ad gratitudinem erga bonē meritos, postea sunt ingrati aduersus DEVM.* *At probat corda I E H O V A H.]* IGNE quoque crucis ac tribulationum scrutatur corda & renes. Nam IGNI S probat OMNIA. Et si DEVS reperiret cor fidele, utique reuelaret ei secreta sua, ac largiretur ei Dona ac bona sua: *Er weiß wohl wenn und wo er soll segnen oder hinderen.*

Hic inferatur figura sexti gradus.

VI.
GRADVS
PROLOGETICVS
SEXTVS
EXPOSITVS.

291

VENERVNT mihi
(Vir sapiens attestatur) OMNIA
BONA pariter cum (SAPI-
ENTIA) illa, & innumerabi-
lis; honestas **E** per manus
Illius.

Sap. 7.
Vers. 11.

*Accesserunt autem mihi
bona simul omnia cum illa, di-
uitiaque per manus illius innum-
merabiles.*

291

Venerunt autem mihi, &c.] Vide vers. 314. 315. 334. & 338. *Per manus il-
lius]* Per labores SAPIENTIAE manuales Theosophicos in Oratorio &
Laboratorio, secundum Leges atq; Doctrinam Amphitheatri huius: non
negotiatione mundana immunda. vers. 317: Vnde Psalmus 128, 2. *Labores
manuum tuarum manducabis.* Torrens redundans vena, seu fons SAPIEN-
TIAE, Prou. 14, 4.

292

Et letatus sum in omni-
bus: & quoniam antecede-
bat me ista SAPIENTIA, &
ignorabam quoniam **M** ho-
rum omnium mater est.

Vers. 12.

*Letatus autem sum in omni-
bus, quoniam eorum author est
Sapientia: ego vero ignorabam
eorum ipsam esse matrem.*

292

Quoniam antecedebat me, &c.] Quasi diceret, Quoniam mecum erat theo-
ricè & practicè: mecum Orabat, mecum Laborabat, vers. 261, & 302. *Ho-
rum omnium mater est.]* Summa summarum: Qui filius DISCIPLINAE
non est, hoc est, TIMORIS DOMINI, is SAPIENTIAM veram (ma-
trem omnium Bonorum atque Donorum DEI) non habet sororem, non
sponsam: Cui hæc non amica, frustra Orat, frustra Laborat; quia non hau-
sit salutem & voluntatem à DOMINO, vers. 329. & per consequens, non

erit hæres Theſaurorum SAPIENTIAE infinitorum. Quare in reductio-
ne ad Monadis ſimplicitatem eſto totus: tunc conſequeris. Vide Verſſ.
157. 158. & 213. & ſecundam huius Amphitheatri figuram.

Amicitia
cum DEO.

293 Inexhauſtus enim homi-
nibus theſaurus eſt: quo qui
ſunt uſi amicitiam cum DEO
coierunt, propter Dona Di-
ſciplinæ commendati.

Verſſ. 14.

¶ Inſinitus enim theſaurus
eſt hominibus: quo qui uſi
ſunt, participes facti ſunt ¶ A-
micitiæ DEI, ¶ propter DI-
SCIPLINÆ dona cōmendati.

293

Inſinitus theſaurus, &c.] Quia ipſa æterna, Immenſa, Omnipotens, Infi-
nita; cuius propterea theſauri inexhauſti & infiniti. Ab initio Mundi ſem-
per dedit, dat hodie, nec deficit ei vndè in omne ævum largè dare vult ac
poceſt. *Amicitia DEI*] Ita, vt frui ſint, DEO Paterno, Fraterno, A-
mico; BONO Summo. Vide ſecundam Amphitheatri huius figuram. Ad
hoc enim creati ſumus, vt ſummum illud BONVM, ex ſacroſancta Scri-
ptura, Libro Naturæ Conſcientiæque propriæ teſtimonio cognoſcamus,
contemplemur, amemus & veneremur: in hoc redempti ſumus, vt eo
ſemper fruamur. Hoc vnicum, hominis animum aliàs inſatiabilem, ab-
unde explere poceſt. O amicitiam fruſtuoliſſimam hanc! Nota: Ami-
corum omnia enim ſine communia, quid non impetraret à DEO homo fa-
ctus DEI amicus? Theoſophicè annitere, vt DEI ſias amicus; tunc in
Spiritu & Veritate ieiunans Ora, tunc ſapienter in iis quæ docet Amphi-
theatrum hoc Labora: & IEHOVAH aderit tibi, dabitque ſine mora.
Hauſiſti enim ſalutem & voluntatem ab amico, DEO: ab amica, SAPI-
ENTIA. Eſt SAPIENTIA conciliatrix amicitiz cum DEO inſtituen-
dæ: quia hominem in Timore DEI iungit DEO: quo facto, impetrat in
myſteriis Diuinis Naturæque ſecretis (Diunitus, influentia, lumine &
notu; aut per Magiſtrum Sapientem, quem tibi mittit DEVS, aut te ei,
verſſ. 32.) benè velle, noſſe, eſſe & poſſe à DEO. Vide verſſ. 299. *Propter Diſci-
plinæ, &c.*] Propter TIMOREM DEI: qui initium SAPIENTIAE, verſſ.
210. commendans nos DEO.

v. 299.

294 Mihi enim dedit DEVS,
eorum, quæ ſunt in Natu-
ra veram cognitionem, vt
Mundi cōſtitutionem, vim-
que Elementorum intelli-
gam.

Verſſ. 17.

IPSE enim dedit mihi bo-
rum, quæ ſunt SCIENTIAM
veram; ¶ vt ſciam ¶ diſ-
poſitionem Orbis Terrarum, &
¶ virtutes Elementorum.

294

IPSE dedit mihi] Vide ſupra verſſ. 187. *Vt ſciam*] Quæ, Qualia, &
Quanta? Non Diuinorum duntaxat myſteria, verum etiam OMNIA,

ſicuti

ficuti ex sequentibus patebit. At quomodo? iterum quæres. Immediatè; respondeo, & mediatè, iuxta DE I liberrimam voluntatem; Et quidem; TheoSophicè; Physicè; PhysicoMedicè; PhysicoChemicè; PhysicoMageicè; HyperphysicoMAGICè; Cabalicè; Lege atque Doctrina. Amphitheatri huius totius. Sunt vocabula, quæ recensui, pauca, attamen eorum sensus latissimè sese diffundit. Definitiones petis: rectè: do. THEOSOPHIA est Theologia, in ternario, (hoc est, Biblicè, Macro & MicroCosmicè) Catholica, I E H O V Æ Mirabilis mirifica, (vers. 157. VOX DE I in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. (vers. 35.) PHYSICE est Mundi utriusque, hoc est, Maioris totius, & Minoris, (secundum Corpus & Spiritum, quæ habet ex Macrocosmo) Traditione, Natura & Arte, Vniuersaliter, ex & in sacrosancta Scriptura, Lapide Philm. & Nobisipsis; Particulariter ex & in partibus utrorum; cognitio & tractatio. PHYSICOMEDICINA est ars cognoscendi Librum Natura (Macro & MicroCosmicè) magnum: ita, vt legere possis (tã vniuersaliter, quàm particulariter) Temetipsum in Mundo maiore; & contra Mundum maiore in Teipso: ad humani corporis sanitatè tuendã, morbosque profligandos (v. 297.) PHYSICOCHEMIA est ars, methodo Natura Chemicè soluendi, depurandi & ritè reuiniendi Res Physicas; Vniuersalè (MacroCosmicè, Lapidè Philm. MicroCosmicè corporis humani partes: absit tamè calumnia de pristina figura reddenda) & particulares, globi inferioris, OMNES. MAGEIA Vetusissima Sapientiũ (qui Persis Magi, Græcis Philosophi, Latinis Sapientes, Indis Gymnosophista, Græcè & Brachmanes, Ægyptiis Sacerdotes & Mekubales, Hebræis Prophetæ & Cabalistsæ, Babylonis, necnõ Assyrii Chaldaei, Gallis Celtis Druidæ, & Bardi & Semnothei appellabatur) VNIVERSALITER sumpta, idem quod studium apud Hebræos Cabala summè perfectum & absolutum; cum in Diuinorum cultu, Spiritualium tractatione atque cum iis conuersatione, & Naturalium inuestigatione, piè ac sapienter consisteret: Quamuis hi, in vno eodemque stadio, Duce benigniore, longè præcurrerent illos. At, PHYSICOMAGEIA (opus tantum de Beresith, hoc est, Sapientia Naturæ, vers. 162.) est Naturali artificio (Macro & MicroCosmicè) mirifica practicandi ratio. HYPERPHYSICOMAGEIA (respectu Naturalis & Doctrinæ causa, sic dicta) est cum Angelis bonis, flammis DE I ministris, sub modo delegatæ à DE O administrationis, tam vigilado quàm dormiendo, mediatè & immediatè, pia & utilis conuersatio. CABALA est Diuinæ reuelationis, ad salutiferam DE I, & Maschiah agnitionem; Formarum separatarum, Naturæ (in Macro & MicroCosmo) nostriq; ipsius cognitionem, vnionem, & fruitionem; necnon SS. Scripturæ intellectum verum; vel immediatè, aut mediò conueniente) quo Diuina humanitus sentire possimus) tam Vniuersaliter quàm Particulariter, TheoSophicè sortita, Symbolica RECEPTIO. En habes. Expositionès necessarias & sufficientes, suo (DE O iuuante) tempore, filiis Doctrinæ abundanter exhibet Amph. hoc nostrum Philosophicè explicatum. Hisce, in præsentia, contentus esto: nec calumniare, quæ nescis. De Mageia, Alchemia, Cabala, Vir aliàs in Disciplinis communioribus satis doctus, (nomen reticeo, vt honori ipsius consulam) admodum ieiunè censuit in suis poematibus. Ein jeder iudicirt von einem dinge wie er es versteht. Tales misericordiam potius merentur, quàm reprehensionem. Nihil enim scom-

Huc pertinet Signatura.

Diuinum Cabalæ studium.

mata illorum derogant veritati; cum potius tangant abusum (qui non tollit rei substantiam) quàm usum legitimum ac verum, quasi opificis defectus tendere debeat in artis indignitatem. Eodem modo posset etiam (sed quonam iure?) inuri nota hæresium SS^a Scripturæ. **A D D O**: Quærat aliquis: Vndenam habes, quæ in Amphitheatro hæc tuo nobis proponis? Cum Sapiente nostro ingenuè respondeo, (& quidem eò lubentius, ut satisfaciam Aristarohis quibusdam, nec tamen quicquam à me arroganter dictum volo, de quo in optima & solenniori iuris forma protestor) **MIHI**, (omnium Philosophorum minimo) **DEDIT DEVS: A DOMINO ACCIPI**: tam immediatè, quàm mediatè. At quomodo quæso, iterum inquires? Dicam. Audisti antea, nimirum, Theo Sophicè, Physicè, Physico-Medicè, &c. vt supra. Nam Ego, ad scrutandas res altissimas ardore ingente, igne Diuino inflammatus, Philosophorum variorum populorum, tam vetustissimorum & veterum, quàm Neotericorum monumenta, Symbolicè aut mysticè, hieroglyphicè, figuratè, ænigmaticè, parabolicè, allegoricè, arcanè, secretè vel manifestè, sculpra, picta, scripta (domi & foris) ego ipse & per alios (emptione, commutatione,) &c. prout fieri potuisse tempus & occasio concedebant, conquisiui, perlustrauit: Libros Theo-Sophorum, Cabalistarum, Magorum, Physico-Chemicorum, hoc est, verè Sapientum, nec non Ethnicè Philosophantium non illuminatorum aut Sophistarum euolui, relegi & iterum legi: suspiriis votisque Christiano licitis atque concessis optaui, inuocaui, oraui, aperuit (res ipsa loquitur) qui solus dignus **IHSVH SAPIENTIA PATRIS**, non solum hosce, quos dixi, verùm etiam Librum **DEI** in ternario Catholicon, qui est, SS.^a Scriptura, & Mundus vterque, maior & minor, remouitq; signacula eius, (vers. 223. & figura Amphitheatri huius secunda) ita, vt Liber Librum adhuc de die in diem explicet atque interpretetur. In officina Vulcani, ab anno inde vsque ætatis meæ decimoquinto, indefessè laboraui, sumptibus (certè) non exiguis, tamen (gratia **DEO**) propriis, solus & cum focis, fidelibus mihi ac infidelibus, iam dextrè, iam sinistrè: quomodo enim benè, qui nunquam malè? Docuerunt, quæ nocuerunt. Obseruaui, quæ Natura (obstetricante Arte) docebat: ô fructuosissimam Cabalam Physico-Chemicam hanc! sermones, labores, cum meos tum aliorum mentisque prælagæ conceptus, sedulo annotaui. Quando vos pigri patres stertistis, ego laborans vigilauit. Meditatus sum gnaviter die ac nocte super hisce quæ videram, legeram, audieram, didiceram; stans, sedens, deambulans, recumbens, ad Solem, ad Lunam, ad ripas, flumina, in pratis, montibus, syluis, nemoribus, etiam ad lampadem siuè candelam ceream, in camera (ad recreandum spiritus animales cerebri) suffumigata, patheticè me mouentem: vixi ac contuli (à quouis enim descendum non ineptè rebar) cum senibus, iuuenibus; Religiosis & laicis; (non loquor pueriliter, aut aniliter, sed scientificè) cum Principibus, & alto stemmate natis; doctis atque indoctis; simplicibus, & pelle vulpinâ tectis; prudentibus; insipientibus; rusticis ac idiotis; cum diuitibus, pauperibus, cum Theo-Sophis atq; Theo-Sophistis; bonis, malis; albis, nigris: (obscientiam faltem cognitionis, non approbationis: non enim scientia mali, sed vsus damnat (cum theoreticis aut contemplatiuis exercitatis, practicisque exper-

tis; cum

tis; cum mechanicis, quorum officinas frequenter visitavi; *So wol mit den weit vnd tieffgelehrten*, hoc est, nautis atque montanis. (credendum enim vnicuique in suo arte perito) *als hochgelehrten*: cum Iudæis, Christianis, sectariis, imò atheis; audiui omnes, spernebam nullum: Bonum feci vultum (iuxta Raimundi consilium vtilissimum) iis, qui vadunt per mundum; nam non pauca bona reperi apud nonnullos: sub purpura, serico, & holoserico (fatear veritatem) interdum latuisse stultitiam, contra, sub pallio fordido nonnunquam Sapientiam, non semel sum expertus. Non pudeat te pauperis Sapientis, aut malè vestiti, suadeo: Succurre egeno, te non pœnitēbit. TheSophicè consului DEVM, & obseruaui eum loquentem ac respondentem in SS.^a Scriptura, Naturâ, Memetipso. cuius SPIRITVS sancti mōitis ac ductu habebam donum discretionis Spirituum, (1. Corinth. 12, 10.) & sensum ac discretionem boni ac mali, (Hebr. 5, 14.) vt Bonum (quod propono) retinueram, malum (quod expurgauī) reieceram. Sum diu peregrinatūs; inuisi alios, quos experiētiâ aliquid scire ac iudicio valere confirmato autumabam, nec semper frustra: nam IEHOVAH, mihi benigno, corda eorum sic mouente, disponente ac inclinante, de mysticis, arcanis, secretioribus (ouantes nonnulli se nactos Doctrinæ filium, attentum, & veritatem sitientem) absque velamine mecum amicè disputarunt ac contulerunt: Musæa & Bibliothecas perlustrare, Laboratoria contemplari, labores aspiciere, non inuiti concesserunt; quæ sumptibus magnis laboribusque Herculeis plurimos per annos indagassent, fraternè manifestarunt: Præparata, (inter quæ DEI, DEVM testor, ordinatione mirabili, ab vno habui LEONEM VIRIDEM Catholicon, & SANGVINEM LEONIS, hoc est, AVRVM non vulgi, sed PHILOSOPHORVM; oculis vidi meis, manibus tetigi, linguâ gustauī, naribus olfeci: ô quam mirabilis DEVS in operibus suis!) præparata, inquam, dono dederunt, quibus apud proximum meum egenum, in casibus desperatissimis, fructuosissime sum vsus; & modos præparandi (IEHOVÆ instinctu misericordis) sincerè reuelarunt. Ita oportuit, iuxta Pauli. 1. Thess. 5, 21. doctrinam, *omnia probare; quæ bona tenere.* Ita oportuit me discere, addiscere, philosophari: nam pars minima horum in Vniuersitatibus Academicorum docetur & discitur. In Vniuersitate DEI Peripatheticè, hoc est, circumambulatoriè nobis studendum atque discendum. Hæc methodus mirabilis; quâ, dedit Mihi DEVS Mirabilis; hæc viâ, quâ, (vt scirem, non opinater) ambulauī. (vers. 28, & 157.) Quis dedit? Solus, inquam, DEVS, immediatè & mediatè: subdelegatè tamen Natura, Ignis, Ars, Magistri tam viuī, quàm muti; corporales & spirituales boni, vigilando ac dormiendo. (vers. 32, & 157.) Quapropter in humilitate Christiana, cum Virgine beata animo grato iure cano: *Fecit mihi magna, qui potens est, Luc. 1, 49. Dicoque cum Propheta Regio: Miserator & Misericors DOMINVS, Longanimi & multum Misericors. Non in perpetuum irascetur, nec in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem Cæli à Terra, corroborauit Misericordiam suam, super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo misereatur pater filiorum, misericors est DOMINVS timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Recordatus*

0: 157. p. 67
21 15. p. 67
21 162 p. 73

est, quoniam pulvis sumus. Psal. 103. v. 8, & seqq. Verum & certum esse hoc firmiter crede, quod timentes DEI nomen non amittatis, qui per pœnitentiam Christianam (quæ est, timere DEVM, & recedere à malo, vers. 159.) à peccato semper resurgit. Si quem, forte, offendunt, quæ hic scribo doceoque, is se conferre poterit ad Laboratoria Philosophicè instructa, ac videre labores Artis atque Naturæ, & inde formas, essentias ac proprietates rerum intueri, priusquam, inuidiâ crepans, ineptissima quæque contra Arcana DEI, & Lucem veritatis, scribat.

COROLLARIUM: Rex Geber (vt videre est ex eius libro Diuinitatis) post multos & varios in Alchimia frustra ac variè exanthlatos labores, tandem Lapidis Philosophici Catholici vnici (possunt quidem esse tot Lapidés, quod Res, attamen particulares: ex speciali, non nisi speciale; ex particulari, non nisi particulare; Vniuersale ex vniuersali: particularismus est solæcismus:) materia vnica, in triunitate catholica, vera, Præparandique modo legitimo, visione somni vnici (quod facere DEO facillimum, & impetrare credenti Theosophicæque Oranti & Laboranti non impossibile) Diuinitus fuit institutus. *Auctor Rosarii* magni depinxit totum opus vsque ad complementum, licèt tum temporis vltèrius non viderit, nisi vsque ad L E O N E M : scio, inquit. (Influentiâ doctus Diuina, Lumineque ductus Naturæ) quia de necessitate Opus ad talem perueniet Naturam. Et impossibile est hoc sciri, nisi à DEO sciatur, aut à Magistro, qui eam doceat. *Bernhardus Comes Treuisanus* vsus eadem discendi methòdo, quâ ego, artem callebat biennio antequam laboribus absolueret eam. *Bonus Lombardus Ferrariensis Margaritam* scripsit pretiosam nouellam, priusquam Lapidem Catholicon Benedictum plenariè præparasset, dicens cap. 15, operis citati: Sapientum plurium libros vidimus, & iuxta posse nostrum & modicum ingenium studuimus, quamuis operationi & labori fuimus rarò dediti, &c. Vide ipsum. Sic, *Dionysius Zacharius*, aliique plures in eodem stadio currentes, *Beghôn*, (Diuinâ fauente Clementiâ) acceperunt. Oportet enim, vt in hoc studio doctrina experimentum præcedat, non contra: *Exempla Rhasis, Auicennæ & aliorum philosophorum* sequamur, qui scripto nobis prodiderunt, hæc ipsi cognita fuisse, ante experimentum, cum cogitatione subtili vehèmentè & longa. Methòdo qua dixi (veritatem absque gloriacione cur non faterer?) dedit mihi, quæ scio & scribo, DEVS: ILLI, qui operatur OMNIA in Omnibus, dedit mihi SAPIENTIAM, vt sciam aliquid de mysticis, arcanis atque secretis SSæ Scripturæ, Mundique vtriusque: & quamuis non in gradu summo, tamen in eo, pro quo habeo cur humiliter gratias agam DEO. (vers. 4.) *Vnicuique enim*, inquit Paulus, Rom. 12, 7. *datur manifestatio spiritus ad vtilitatem*, &c. Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens singulis prout vult: cuius NOMEN sit Benedictum in seculorum secula. *Omnia habent tempus suum*, Eccle. 3, 1. Tempus hætenus fuit, methòdo præfata, discendi: Tempus nunc est, vt inseruiam memoriæ meæ, scribendi, pingendi, annotandi: Tempus (DEO volente & dante) in posterum erit, OMNIA in Oratorio & Laboratorio ad finem completum perducendi, vsuque triumum, videlicet Diuinum, Macro & Micro-Cosmicum, perfectè transferendi. Phÿ diabolo. Faxit DEVS. Amen. *Dispositionem orbis terrarum.*] Mundi constitutionem;

quomodo

quomodo factus sit Mundus, Vide vers. 150. cum aliquot sequentibus. Si EN S Catholicon triunum primum, de quo fig. Amph. huius tertia, ritè considerares, eiusque reliquias, quas DE V S Catholicè posuit atque concludit in massam peculiarem, reseruauitque in vsus Theo-Sophicos Sapienti, Physico-Chemicè scires tractare in Laboratorio, ad sensus (sic enim voluit & ordinauit DE V S, experientia teste) tibi appareret Mundi E L O-HIM CREATORIS artificium constituendi, (non dico, creandi) mirabile totum. Hinc nosse discito, quæ sit M A G N E S I A Phil. Physico-Chemicorum Catholici sui Catholica. Vnum si per totum noueris, etiam alterum. Tunc intelliges, quæ annotaui vers. 28, 157, 162. & quarta Amphitheatri huius figura; vbi de Lapidis Philosophici egi vsu triuno. Hæc videre, est non nisi Sapientis. Propter mundi ingratitude inuitus cogor (DE V M testor) digito compescere labellum. Attamen filiis doctrinæ figuris Amph. huius secunda & tertia fideliter inseruiui, inseruiamq; sequentibus hisce. Nam ** *Virtutes Elementorum*] Et fructuum eorum, quos produxerunt, Gen. 1. Hos te quoque docebit vius Physico-Medicus; analysi Physico-Chemica præparatoria præmissa.

295

Initium, exitum, mediumque temporis, ☿ solstiorum vicissitudinem, ac ☿ tépestatum varietatem,

vers. 18.

☿ Initium & consummationem & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & consummationes temporum,

295

Initium & consum.] Hoc ex Astris, tanquam Alphabeto Cælesti, à Magistro exercitato Astromon. & Astr. legi ac sciri potest. Sunt enim in signa, Tempora, Dies & Annos, Gen. 1, 14. *Solstiorum vicissitudines.*] Versionum mutationes, h. e. Solis conuersiones, quæ sunt duæ; vna hyberna, quâ ad nos accedere incipit: altera æstiuæ, quâ non vltra progreditur, sed ad inferiores circulos (docendi causa excogitatos) recedere incipit. Solstitia duo appellantur ἡλίω τροπῆς, *Solis versiones*, & tropici nuncupantur. *Tempestatum varietatem.*] Commutationes temporum. Huc refer Ephemerides Aëris perpetuas Mizaldi; & Prognosticon Meteorographicon perpetuum Sculteti. Item, *Baubern* practica & obseruationes. *Sie fehlen nicht allezeit.*

296

☿ Anni cursus, & stellarum dispositiones,

vers. 19.

☿ Morum mutationes; & diuisiones temporum, Annorum circuitus, ac situs stellarum:

296

Morum mutationes; &c.] Temperamentorum humanorum corporum, quæ ad dispositionem & constitutionem Cæli & constellationum variantur, mouentur, inclinantur. Imò actiones hominum aut redduntur iisdem difficiliore aut faciliore: quia omnia, quæ sub Sole sunt, suum habent peculiare tempus certis destinatum actionibus. *Anni cursus.*] Annorum circuitos, siue circuitus, ac siderum positiones. Eam Solis repetitam conuersionem, quæ annos conficit, vulgè annorum reuolutionem appellant.

Naturas animalium, & iras bestiarum, & vim ventorum, & cogitationes hominum, & differentias virgultorum, & virtutes radicum.

Verf. 20.

Naturas Animalium, irasque bestiarum, ventorum vim, & cogitationes hominum, differentias plantarum, radicumque facultates.

Naturas animalium,] Consule sequentia. *Iras bestiarum,*] Impetus ferarum iracundos. Quidam affectus vertunt, accipientes genus pro specie. Nam *ἡ ἰρασκή*, est illa pars in bestiis atque hominibus, in qua est sedes iracundiæ, itaque vim irascibilem in bestiis intelligit. *Vim ventorum*] Generationes, proprietates, virtutes ac operationes ventorum: Aëris salubritatem, & insalubritatem. *Cogitationes hominum*] Hoc etiam nostra ætate (testor SAPIENTIAM ipsam) à SAPIENTIA vera, per pedisse quas suas fideles dilectas, hoc est, Scientias & Artes bonas secretiores (verf. 74. & 190.) Theosophicas, concessum fuisse hominibus nonnullis piis & bonis inter quos columna Imp. Rom.) mihi non ignotis, sed admodum familiaribus, probare possem testimoniis veris ac certis, nisi loco referuarentur commodiori: *CLAVI* fortassis secretissimæ Amphith. huius. At, inquis, (vt etiam v. 264.) *DEVS* solus, qui *καρδονομίας*, talia scit? Verū est. Sapiens ipse sapienter tibi respondet, verf. 268. *Differentias virgultorum, &c.*] Doctrina de *SIGNATURA* Rerum Naturalium (quæ *ARS SIGNATA*) plurimum hinc locum habet: Signis enim indicantibus Diuinitus iis impressis atque annexis cum hominibus colloquantur, vires facultatesque declarant, seque quales sint, magnificè exponunt. Hac scientiâ ductus Adam, primus omnium nostrorum parens, imposuit cunctis animantibus Terræ & vniuersis volatilibus Cæli, nomina sua Essentialia & propria, Genes. 2, 19. Ancillante hac Salomon (luce Naturæ in se exorta) disputare potuit super lignis à Cedro, quæ est in Libano, vsque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete, & differere de iumentis & volucribus & reptilibus, & piscibus. 3. Reg. 4, 33. Hoc *ALPHABETVM* in Naturæ libro *PHYSICOMEDICVM*, quod qui discere respuit, monoculus manebit & claudicans in Medicina. Hoc Philippus Theophrastus Paracelsus (reuera *Germanicus Asclepiades*, vti verissimè de eo testatur *Petrus Ramus*) à tenebris obliuionis in lucem fructuosissimè reuocauit: Iohan. Baptista Porta Neapolit. in Phytognomonicis aliquo modo explicuit: Ego (post Paracelsum primus omnium, Phytognomonicis Portæ in Germania nondum extantibus nec visis (ex consilio & decreto amplissimi Collegii Medici in Basiliensium Academia pro Doctoris gradu in Medicina consequendo, IANOVAH summo iuante, Thesis affixis viginti octo, publicè docui atque defendi, Anno Christi 1588. die 24. Augusti; defendamque pro viribus in gloriam atque honorem DEI Mirabilis (auxilio eiusdem) donec vixero. Non sunt nugæ, quæ Physicus de rerum Naturalium *SIGNATURIS* profiteretur: nugæ sunt, quæ augiendulas quidam contra nugatur. *Virtutes radicum*] *Analysis Physico-Chemica* multum in hoc adiumenti prestare potest.

Faint, illegible text covering the upper and middle portions of the page, possibly representing a list or a series of entries.

APPENDIX

Faint, illegible text covering the lower portion of the page, likely containing supplementary information or a list of items.

*
TRIA sunt, quæ primordialia
 vt docet

1.	2.	3.
<p style="text-align: center;">MOSEH:</p> <p>1. TERRA ET AQUA: Terra vinctuosa, lenta, tenax & glutinosa; Aqua circum & superfusa; vt ex duobus hisce Elementis (sic dictis, quasi <i>Hylementis</i>) Aquæ illa moles, vnum tantum COR- PVS tunc extaret.</p> <p style="text-align: center;">2. CALVM:</p> <p><i>(Vers. 261. & Quæst. 6. fig. Am- phit. huius tertii.)</i></p>	<p style="text-align: center;">HERMES, & antiquissimi SAPIENTES:</p> <p>1. CORPVS: dictum, Inferius.</p> <p style="text-align: center;">2. SPIRITVS;</p> <p>Mundi; æthereus, qui est corpus Spirituale, & Spiri- tus corporalis; omnia per- means. Superius.</p>	<p style="text-align: center;">PHILO- antic 1. MAT- TIAH: PE-</p> <p style="text-align: center;">2. MEDI-</p> <p>Quod est, quæstio sed quasi iam anima iam corpus, cõm extrema. Huc, lo pii posuit Aristot uatus lumine ven <i>Primationem.</i> Eã causa.</p>
<p>3. RVACH ELOHIM; h. e.; Spiritus DEI incubans A- quis, Gen. 1. (vide Vers. 261. & Quæst. quartam, figuram Amph. huius tertii.)</p>	<p style="text-align: center;">3. ANIMA;</p> <p>Mundi: quæ viriditas bene- dicta, res cunctas faciens germinare. Leo viridis: DV- enecli viride.</p>	<p style="text-align: center;">3. FORM- <i>Meq̄Φη, qua dat</i> <i>Agem.</i></p>

Hæc, EN S primum; creatum; triumum; catholicum;

C O R O L L I

*Sì horum trium PRIMORVM conditiones diuerso Physicè, Physico
 vel per se, aut inuicem mixta; 2. In abstracto, vel in concreto
 pingue, faliginosum: Sali, terra furda; Meq̄
 xili; in coagulato, sine fixo: tunc exl
 extricare. Suffic
 Doi*

*
ter constituunt MUNDVM,

ent

ΠΟΦΗ
qui:
ΕΡΙΑ;
ΑΙΧΗΣ:

ΧΑΟΣ

IVM;

non corpus,
anima, siue
na, & quasi
ungens duo
loco Princi-
oteles (pri-
eritatis) suā
fectum pro

MA.
ESSE reit

5)

ARIVM.

ædicè, Physico-Chemico, &c. consideraveris respectu, & quidem primo
o: 3. Pure, impure: (Est enim Sulphuri excrementum
scurio; phlegma.) 4. Insoluto, volatili, aut flu-
abyrintho obiectionum feliciter poteris te
iant hæc in presentia filio

TRINÆ.

4.
PHYSICOCHE-
MICI.

1. SULPHVR & SAL
NATURÆ:
h. c.

Terra pinguis, Aqua sicca, non
unctuosa madefaciens
mansu,
Sol & Luna Hermetis.

2. MERCVRIVS.
h. c.

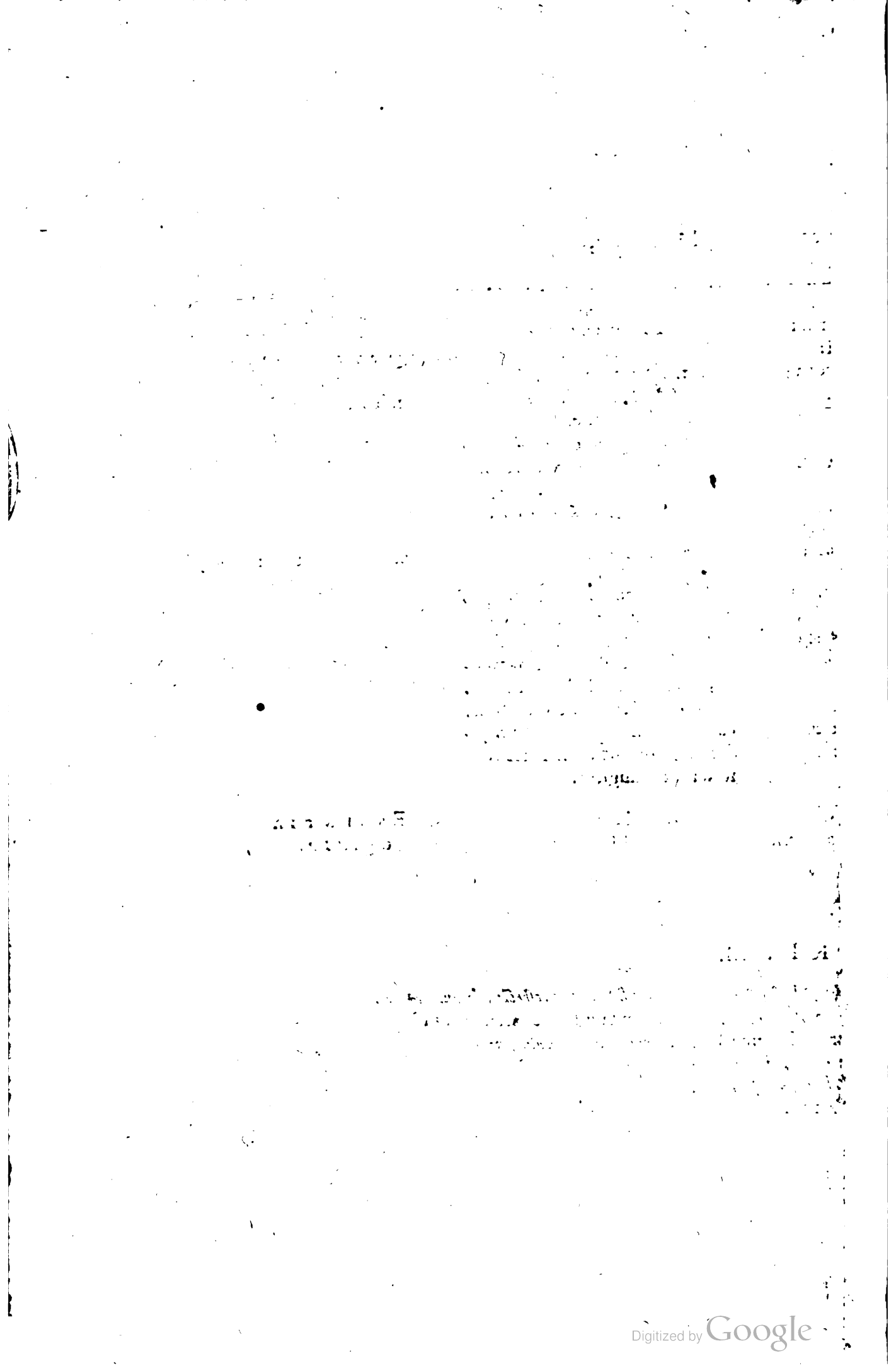
Spiritus æthereus, operans pro
Natura scintillarum NATURÆ
quibus coniungitur: ad similitu-
dinem Planetæ Quiri in firmamen-
to, qui Naturam habet variam &
omnino versatilem; cum calidis,
calidus, cum frigidis etiam frigi-
dus est, sequitur enim Naturā c-
ius, cui coniungitur.

3. NATVRA.
Essentia,

5.
Hisce accommodari possunt
QVATVOR ELEMEN-
TISTARVM
1. TERRA & AQUA

2. AER & IGNIS.

3. ESSENTIA
QVINTA.

298

Omnia denique quæ sunt
recondita & aperta cogno-
ui : nam omnium Artifex
Sapientia me docuit.

Verf. 21.

*Et quæcunque sunt abs-
consa & improuisa didici: Om-
nium enim Artifex docuit
me SAPIENTIA.*

298

Myſtica ar-
cana, & ſe-
creta reue-
lat SAPIEN-
TIA DEI.

Quæcunque sunt absconsa, &c.] Myſticè, arcanè, ſecretè, in SS.^a Scripturâ,
in Natura, & denique in vita communi. *Omniùm enim artifex docuit, &c.]*
Tam mediatè quàm immediatè, per ſpecula; & dormiendo ac vigilando,
etiã per ſortes. At quibus, quæſo auxiliis, vel quomodo? Reſponſum ſuf-
ficiens accipis paſſim in Prologo hoc, figuraque Amphit. huius quarta.
Doce me, obſecro, *Ruach Hhochmahel*, Spiritus SAPIENTIÆ DEI
verſſ. 1. & 223.) à te ſolo (in poſterum, ſicut hætenus) erudiri, inſtitui ac in-
formari cupio, ſitio, opto. Vos qui eſtis myſteriorum DEI percontatores
ſecretorumque Naturæ reconditorum inueſtigatores, imò omnium quæ
ſunt absconſa & improuiſa, vos, inquam, fraternè ad moneo, vt nequaquam
accedatis Nigromanticos, Spiritus malignos, familiares diabolicos in An-
gelos lucis ſe tranſfigurantes, 2. Corinth. II, 14. fugite, fugite (tuadeo) iſtos:
cum SAPIENTIÆ veræ ſtudio venient vobis OMNIA Bona (verſ. 291.)
Hanc Lege & Doctrina Amphitheatri huius quærite vnicam, hanc audite
ſolam: Nigra cum ſuo magiſtro orco linquite. Danielicè diſcitate rerum
absconditarum reuelationes quærere apud DEVM, cuius methodum re-
perietis Dan. 2, 17. & ſequentibus. Item, Fig. Amphit. huius quarta.

299

Et cum (SAPIENTIA) ſit
vna & OMNIA poteſt: &
in ſe permanens omnia in-
nouat: & per nationes in
Animas Sãctas ſe trãſfert.
& Amicos DEI & Pro-
phetas conſtituit.

Verf. 27.

*Quum autem Unica ſit, o-
mnia poteſt: in ſeipſaque ma-
nens innouat omnia, ac ſingu-
las per etates in ſãctas ſe trãſ-
ferens animas, amicos DEI,
Prophetasque efficit.*

299

Vna] Vnius DEI omnipotentis vnica, verè catholica, hoc eſt, vniuerſa-
lis; quamobrem OMNIA poteſt in OMNIBVS, & in OMNIA. Res mi-
ra, obſeruatuque digna, quod propterea poſſit OMNIA, cum ſit VNA,
vel vnica. ô mirum ſuper omni mirum, TRIVNUM OMNIA, verſ. 303.
Per Nationes, &c.] Non eſt DEVS acceptor perſonarum, ſed in omni gen-
te, populo aut Natione, qui timet eum & operatur Iuſtitiam (hoc eſt, de-
clinat à malo, & facit bonum, *Plalm. 37, 27.*) acceptus eſt illi. *Actor. 10, 34.*
& 35. Hæc Religio Catholica, verſ. 184. Hoc omnis homo, *Eccl. 12, 13.* Huic
qui nomen dederit ſuum, etiã ſi olim non circumciſus, nec hodie bap-
tiſatus (de iis loquor, qui vixerunt & viuunt extra cœtum Eccleſiæ viſibi-
lem: non enim priuatio Sacramentorum damnat, ſed contemptus: eſtque
Baptiſmus non tantum fluminis, verùm & flaminis, hoc eſt, Ignis Spiritus
DEI Mirabilis, cuius viæ imperſcrutabiles, admirandus: nullique ad Ima-
ginem & ſimilitudinem DEI formato inuidendus) Amicus ſit DEI, & par-

ticeps SAPIENTIAE veræ; efficacia SAPIENTIAE Æternæ, Omnipotentis, Misericordis (olim) incarnandæ, & (in plenitudine temporis) incarnatæ, hoc est IESVH CHRISTI crucifigendi & crucifixi, Saluatoris Catholici in Omnes. Exemplo sunt non Ethnicè, non impiè, quatuor inter Ethnicos seu impios viuentes innumeri. Qui, si DEI amici non fuissent, haud quaquam SAPIENTIAE thesauros inexhaustos (quotam passim in hoc Prologo fit enumeratio) ex gratia Diuina possedissent. *Se transfert*] Rectè igitur est (vt supra ex Capnione allegauimus) Spiraculum DEI & Illustratio Diuina datur à DEO, mittitur, non discitur arte quâdam humanâ, seu humanitus: quamuis pro ea à DEO impetranda ceremonias quasdam Theosophicas, non damno, h. e. Diuino-Magicas, de quibus publicè fari nefas summum. *Amicos DEI*] Amicus cum sit, quemadmodum rectè dixit Cicero de Amicitia, tanquam alter idem, verum quoque est Capnionis, lib. de Verbo Mirifico, hoc, quod homo vnitus DEO, fiat quasi DEVS humanus, vel quasi homo Diuinus. Vide vers. 293. Poteris, mi frater, amicus factus DEI, Influentiâ, Lumine & Motu Spiritus SAPIENTIAE repletus, illustratus & ductus, fieri atque esse (absit inuidia dicto) tuus ipsissimus vel Hermes Trismegistus, aut Bezeleel, Achaliab, Pythagoras, Socrates, Plato, Democritus, Hippocrates, Geber, Calid, Haly, Morienus, Parmenides, Homerus, Virgilius, Ouidius, Raymondus, Arnoldus, Isaac, Vlmannus, Bernhardus, Paracelsus, Zacharius, &c. ita, vt haudquaquam egeas auxilio vel consilio librorum chartaceorum eorum, quos antea, ob ignorantiam tuam, fueras admiratus. Bibis enim ex vno eodemque SAPIENTIAE Oceano, è quo Sapientes omnes: vnde, sicuti tu haftenus secutus fuisti alios, ita posteri te sint secuturi. A Pimandro, h. e. Mente Diuinæ potentia (Geodidaukôn) instituêris, vt dicere possis cum Dauide ex cap. 23. lib. 2. Sam. vers. 2. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Non sunt Philosophi auctores, sed interpretes duntaxat Naturæ, librique illius magni, *Einer aber hat es besser getroffen / dann der andere / Ein jeder nach seinem dono.* Etiam si amissi essent libri chartacei omnium omninò omnes; tamen scientiæ & artes Methodo possent restitui hac Theosophicâ. Nam qui primum docuit, is & te, amicum sibi factum, amicè docebit; quia vult, promisit enim: semper dedit, nec ei deficit, vnde semper dare potest. Et si, vt scripto quodam peculiari docuit vir doctus & pius Michael Neander, iuuenis vel homo sedecim annorum, methodo suâ humanitus potest institui, vt euadat in Philosophum perfectum Academicum: quantò magis hoc præstare poterit ille, à quo omne bonum, qui est donorum largitor, methodo suâ Christiano Cabalistica, ac Diuino-Magica, vt euadas (quemadmodum docent exempla multa) in Theosophum perfectum seu absolutum. Vide vers. 10. 187. 342. O IEHOVÆ SAPIENTIA, *Hochmahel*, cui delitiæ esse cum filiis hominum, vers. 157. *Laua me* (vers. 222.) & *mundabor*; esto mihi; in me lætare mentique te iunge meæ, vt amicus sim DEI, læter in te, & transmigram totus in DEVM. *Prophetas constituit*] Reuelationes Diuinas patientes, earundemque interpretes futura prædicentes, propriè Prophetæ aut Vates dicuntur. Imbuuntur autem Prophetæ ad prophetandum, per Angelorum apparitiones & institutiones; per visiones; ænigmata, figuras;

verbo

v. 251 p. 123
y. 157 p. 58
9. 2. 23.

verbo claro & expresse; interno afflatu Spiritus DEI, tam vigilantes quam dormientes, immediatè & mediatè, oracula DEI accipiendo. Vide cap. Numeri 12. & figuram Amphitheatri huius quartam. Dices: *Spiritus quomodo discernam?* Audi: Donum DEI est discretio Spirituum, I. Cor. 10, 10. SPIRITVS Boni notæ sunt VERITAS, quâ omnia sua sigillat DEVS. (Est enim EMES, VERITAS, DEI sigillum, fig. Amph. huius prima) & PIETAS, cum ad obseruantiam vnus DEI & veræ pietatis studium quous inducit: Mali, MENDACIVM & SEDVCTIO à DEO VERO: & quamuis interdum suadeat, dicat vel faciat vera, non tamè pugnent (quod ad vsum & finem) cum lege Diuinitus tradita in SS^a Scriptura, Natura & Conscientiis nostris. De hoc vide & lege cap. 13. Deuteronomii. Quicquid agis, Theo-Sophicè agò, & respice DEVM, Proximi Charitatem, & conscientiam propriam: hoc prudenter agere, respicereque finem. Obiicis; Bonis semper sese immiscet nequam ille versutus, qui se transformat in Angelum Lucis, & seducit incautos & simplices. Respondeo, Scimus ex verbo DEI, officiorum Angelorum DEI Bonorum esse, defendere pios suè DEVM timentes ab hostibus suis, ac custodire ab omni malo. Psal. 34. vers. 8. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.* Psal. 35. vers. 4, 5. & 6. *Confundantur & reuereantur, quærentes animam meam. Auertantur retrorsum & confundantur, cogitantes mihi mala. Fiant tanquam puluis ante faciem venti; & Angelus Domini coarctans eos. Fiat via illorum tenebra & lubricum: & Angelus Domini persequens eos.* Et Psal. 91. vers. 10. & seqq. *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* Hisce confusus agrodior DEVM orando, obseruans DEVM mihi respondentem.

300

Neminem enim diligit DEVS, nisi qui cum Sapientia consuetudinem habeat. | Verf. 28.

Neminem enim diligit DEVS, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitat.

300

Ut diligit nos DEVS, quæramus SAPIENTIAM.

Neminem diligit DEVS, nisi, &c.] Percussit (DEVM testor) animum meum, dum legebam, Vox hæc Sapientis. DEVS bone, quid hoc est? neminem diligere DEVM, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitet: Inhabitat autem cum SAPIENTIA, non nisi in viis eius qui ambulat; qui DEVM extoto corde amat, & Proximum sicut seipsum; qui primùm & ante omnia quærit regnum DEI; qui timet DEVM, & operatur iustitiam, hoc est, TEOSOPHVS, qui solus veræ SAPIENTIÆ incola, dominæ suæ mirificæ obediens, eique soli totus (Corpore, Spiritu & Animâ) deditus ac seruiens: aut saltem ita studens, vers. i. Totum requirit hominem. Non potest quis dominis inferuire duobus; SAPIENTIÆ Æternæ, & mundo immundo. Es heist in studio hoc tam pio tam sancto, tam honestè fructuoso, & proximo, & nobismetipsis: Mundus Freund / DEVS Feind / & contra. Iacob. 4, 4.

301

Cum placuerint DO- | PROV. 16 |

Quæ placuerint IHOVÆ

301

MINO viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem.

Verf. 7.

viæ viri, etiam inimicos eius pacatos reddet ei.

Cum placuerint, &c.] Ut placeas DOMINO, in viis SAPIENTIÆ (verf. 7.) àmbula: neminem enim diligit DEVS, nisi qui cum SAPIENTIA inhabitat, verf. 300. Et tunc coget DOMINVS inimicos tuos pacem inire tecum: aut eosdem disperget per Spiritum virtutis suæ, vt est Sap. II. verf. 21. Quare Achor dux filiorum Ammon, Iudith. 5, 17. & 19. *Non fuit, inquit, qui insultaret populo isti, nisi quando recessit à cultu DOMINI DEI sui. Quotiescunque autem pœnituerunt se recessisse à culu DEI sui, dedit eis DEVS virtutem resistendi.*

Est enim perita Scientiæ DEI, atq; ei initiata, eiusq; operum electrix.

Sap. 8.
Verf. 4.

Doctrix (etiam) est DISCIPLINÆ DEI, & electrix operum illius.

Doctrix, &c.] Doctrix, electrix, & inuentrix Scientiæ operum DEI, & quasi quædam Sacerdos atque Magistra artificiosissima, tam mysteriorum SS Scripturæ, Naturæque secretorum inuestigandorum & inueniendorum, quam DISCIPLINÆ, h. e. TIMORIS DEI. verf. 14, 5. & 15 8.

Quod si diuitiarum est in vita possessio desiderabilis: quid SAPIENTIA, omnia operante, locupletius?

Verf. 5.

Et si diuitia appetuntur in vita; quid SAPIENTIA locupletius, quæ operatur OMNIA?

Si diuitia appetuntur, &c.] Non tamen vt inde superbias, aut rem faciàs mundanè mundanam; sed vt honestè viuas, sisque Eleemosynarius DEI, in hospitali hoc magno, subueniens Proximo tuo egeno. Si in hunc finem optas diuitias, sapienter ad SAPIENTIAM veram: dabit ex laboribus manuum tuarum SAPIENTIÆ in LABORATORIO Sapientibus, vnde tu quoque dare poteris, vice DEI. Vide verf. 291. 317. & 319. Diuitiæ, per SAPIENTIÆ labores, Donum DEI, verf. 326. *Quæ operatur OMNIA.]* Quia est OMNIA in Omnibus, & in Omnia. verf. 299. verborum horum paucorum sensus est latissimus, imò infinitus. Mentis labores, iuxta Amphitheatri huius doctrinam, hîc Theo Sophicè exerce; experièris mirabilia. Vide verf. 137. Ex cognitione, possessione & fruitione horum, Philosophi veri mundum contempserunt immundum. Hinc vox Morieni Romani: *Omnes qui OMNIA secum habent, alienis auxiliis non indigent.* Et Philippi Theophrasti Paracelsi: *Alterius non sit, qui suus esse potest.* Aurea libertas.

Si autem sensus operatur: quis horum quæ sunt,

Verf. 6.

Si autem Prudentia agit, atque opera efficit: quid illa in

magis

OMNIA
dat SAPIENTIA.

magis quàm illa est *¶* arti-
fex?

rerum natura artificiosius est?

Si autem sensus, &c.] Si sensu, ratione, prudentiâ, intellectu, arte aliquid præstari aut effici potest, quid ILLA (quæ dat, scit, intelligit & operatur OMNIA) in rerum Natura artificiosius est, aut reperiri potest? *Artifex.]* Est enim (comprobante Experientia) effectrix eorum omnium; quæ sunt ac fiunt Bona, aut in Natura, aut vita: Hanc, igitur, præcias Tibi ipsi, nec non Oratorio ac Laboratorio tuo: vt tibi prælit Spiritus familiaris, te doceat, ducat, custodiat, benèque nosse, velle, esse & posse largiatur in OMNIBVS.

305 Si verò Iustitiam quis diligit: labores huius virtutes sunt: Temperantiam enim docet, & Prudentiam, iustitiam ac fortitudinem quibus nihil est hominibus in vita utilius.

Verf. 7.

305 Et *¶* si IUSTITIAM quis diligit; labores huius magnas habent virtutes: *¶* Sobrietatem enim & PRUDENTIAM docet, & *¶* IUSTITIAM & VIRTUTEM, *¶* quibus utilius nihil est in vita hominibus.

Si Iustitiam quis diligit, &c.] Si amat quis id, quod est iustum ac æquum (verf. 81.) mediante SAPIENTIA possidebit; vt verf. docetur 39. & aliquot sequentibus. Versatur enim ILLA in conformandis quoque hominum moribus atque virtutibus comparandis, Decalogo eos conformes viuere studentes faciens. *Sobrietatem.]* Quæ ianua est omnium virtutum. Anima sicca, prudentissima. Mens obœta, tendens deorsum non sursum. Crapula (quam Diabolus concacat in bibulorum cerebella) fœdius quid omnibus latrinis. verf. 79. Audi Paulum ad Ephes. 5, 18. *Nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismet ipsis in psalmis, & hymnis, & canticis Spiritualibus in cordibus vestris DOMINO: gratias agentes semper pro omnibus in nomine DOMINI nostri IHSVH CHRISTI, DEO & Patri.* Hæc ille. Jeunium Christianè institutum cum abstinentiâ à nimio cibo & potu illicitisque voluptatibus, cum luctu & humilitatè animi; peccatorum confessione & precatione Diuinam Clementiam simpliciter ambiente, est instar scoparum, quibus euerrimur atque purgamur pro aduentu SS^{ti} hospitis, in templum suum Catholicon (figura Amphitheatri huius secunda, & verf. 218.) triumphum, Microcosmicon, renouatum. Domat enim IEIUNIUM carnem; humilitatem parit, fugans temeritatem; Castitatis lumen accendit; Intellectum acuit; eleuat Mentem; salubria consilia administrat; fugat morbos; & impetrat (ex gratia) gratiam Diuinam. *Iustitiam.]* Illam, quæ virtutes in se complectitur omnes. *Quibus nihil utilius, &c.]* Nam ita viuentes; amici constituimur DEI; aliâs nequaquam: quoniam in maleuolam animam non introibit SAPIENTIA, verf. 218. Nec vllum diligit DEVS, nisi qui cum SAPIENTIA inhabitat. verf. 300.

306

Præterea si quis multarum vsum rerum desiderat, hæc antiqua nouit, & futura coniectat, sermonum versutias atque ænigmatum explicationes intelligit, signa & prodigia prænoscit, euentusq; tempestatum ac temporum.

Verf. 8.

Et *si multitudinem SCIENTIÆ desiderat quis: scit præterita, & de futuris æstimat: si scit versutias sermonum, & si dissolutiones argumentorum: si signa & monstra scit antequam fiant; & si euentus temporum & seculorum.*

306

Si multitudinem Scientiæ, &c.] Si autem etiam Scientias reconditas, Artes secretas, & Experientiam multarum rerum desideret quis, scit *I L L A* præterita, præsentia & futura: neque solum Ipsa talia scire vult, verum quoque suæ studioso germano, id est, fideli dilecto, mediantibus ancillis suis fidelioribus aut virginibus quasi cubicularibus, (versf. 74. & 270.) Scientiis puta & Artibus secretioribus bonis, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius Theosophicè reuelare, communicare, dare & fortunato inspirare successu Labores eius, virtuosè potest, libenter vult, atque amicè gauder. *Scit versutias sermonum]* Fallacias orationis, & solutiones ænigmatum; quæ sunt obscuræ atque implicatæ sententiæ, quales Solomoni proponebat Regina Austriaut Saba, 3. Reg. 10, 1. & 2. Paralip. 9, 1. Item Parabolarum, Allegoriarum, Metaphorarum & figurarum aliarum, versf. 5. *Dissolutiones argumentorum]* Quia *VERITAS* est; cui adstipulatur Experientia, refutans syllogismum sophisticum omnem. *Signa & monstra, &c.]* Non tantum Ipsa scit, sed etiam (vt iam dictum) hominibus aperit. Quomodo? Annuntiatione virginum suarum cubicularium, & mihi (fatear veritatem) quoque nonnunquam familiarium: Christianè Christiano. *Euentus temporum & secul.]* Propterea Prophetas (v. 305.) constituere potest atque constituit.

307

Proposui ergò HANC adducere mihi ad conuendendum; *sciens* quoniam *si* mecum communicabit de bonis, & erit allocutio tædii mei.

Verf. 9.

Itaque hanc decreui mihi ad vsum vitæ ac consuetudinem adiungere, certò sciens eam bonorum consultricem mihi fore, curarumque ac molestiæ consolatricem.

307

Proposui, &c.] Diuinum propositum hoc, & summè beatum. Proposui istud idem in me mihi, ð Hhochmahel, inque eo firmum & fixum me vt teneas, oro. Amen. *Adducere mihi ad conu.]* Sororem, Amicam, versf. 106. Sponsam, versf. 146. eam assumere mihi: associare mihi, vt veniat in me Spiritus eius familiaris, versf. 223. In hortum deliciarum vel Paradysum mētis mez. *Sciens]* Certò sciens, non opinans. Diffidentia, de *S A P I E N T I A* sibi assistenda, non cadat in *S A P I E N T I A* studiosum: aliàs frustrabitur sine pro-

positi

positi boni optato. vers. 1. & 216. *Mecum communicabit de bonis, &c.*] Sciens SAPIENTIAM assidricem sedium DEI (vers. 255:) iam factam Amicam meam, mihi (DEI Amico) futuram in meditationibus & soliloquiis (vers. 28, 158, 162, 170, 336. &c.) de SAPIENTIA laboribus sapienter & fructuosè instituendis, Consiliariam Sapientissimam, & consolatricem simul curarum atque molestiarum: fidelissimam. Est enim in labore requies, in æstu temperies, in fletu solatium, dulce refrigerium, quemadmodum rectè canit Ecclesia. Sciens, quod in dubiis & consilium bonum datura sit, & solatium in curis molestiisque gratum. Intelligent hæc non nisi fideles & experti; quibus, sopitis sensibus affectuosis & ratione nudè humana, LUMEN MENTIS Diuinitus accensum cadit super Intellectum, mouens liberam credendi voluntatem: quæ NOBILISSIMA NOTITIÆ VIA. Quod de literis scripsit præclare M. Tullius, Oratione pro Archia, longè æquiore ratione ad SAPIENTIAE veræ studium trãsserri debet ac potest, vbi sic inquit; *Hæc studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis perfugium ac solatium præbent: delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur. Quod si ipsi hæc nec attingere, neque sensu nostro gustare possemus, tamen ea mirari debemus, etiam cum in aliis videmus.* Hæc ille. Felicissimus, igitur, qui cum SAPIENTIA inhabitat, & cum quo ILLA.

308

Habebo propter HANC claritatè ad turbas, & honorem apud seniores iuuenis.

Verf. 10.

Gloriam in vulgus propter hanc adipiscar, & honorem apud seniores iuuenis.

308

Habebo propter hanc claritatem, &c.] Ratio est, quod ignorantia sit mater admirationis; admiratio autem parit claritatem, gloriam, honorem. Ignorant enim illi, quod tu noris. Deindè: cum SAPIENTIA ipsa sit clara, vers. 142. Præclaros quoque reddit Doctrinæ & Disciplinæ filios hæredes suos fideles dilectos, (quorum initia in vitâ, complementum in futura) siuè iuuenes ii sint, siuè ætate senes; vers. 21. & 25. tam apud plebem, quàm populi seniores: ob Dona ac Bona SAPIENTIAE, benignè iis concessa. Sunt enim hi in DEO IP SO, QUI ERAT, EST, ERIT OMNIA in Omnibus, vera GLORIA & victoria nostra.

309

Acutus inueniar in iudicio, in conspectuq; potentum ero admirabilis.

Verf. 11.

Et acutus inueniar in iudicio, & in conspectu potentium admirabilis ero, & facies principum admirabuntur me.

309

SAPIENTIA fructus.

Acutus inueniar, &c.] Quis iustius, quis acutius iudicabit? quàm is cui SAPIENTIA IHOVÆ à consiliis. *In conspectu potent.*] Felices terque quaterque felices Potentes, si mirentur, audiant, ament Sapientes, obediuntque eis. *Als dann stehet es wol vmb sic.* Nam Sapientes fiunt Reges Sapientum consuetudine. vers. 74.

310

Me tacentē expectabunt, loquentemq; attentē audient, atq; dum pluribus differam, ori suo manus apponent.

Vers. 12.

¶ Tacentē me sustinebunt, & loquentem me respicient, & sermocinante ne plura, ¶ manus ori suo imponent.

310

Tacentem me sustinebunt, &c.] Cum expectatione summa attendent, vt ego loquat, spectantes aliquid singulare. Noli cogitare, quid ego proferam singulare, cum nihil possit dici, quod non sit dictum prius: o te miserum! diffidentia tua atque pigrizia insigne hoc est argumentum. Quasi Spiritus SAPIENTIA esset exhaustus, vt non æquē in te, ac in aliis veteribus etiam hodie possit aut velit inuenire noua & antea inaudita. Quamdiu vis esse alterius ingenii mancipium? *Manus ori imponent.*] Significat hæc manus ad os appositio atq; admotio summum studium voluptatemque, quæ Φιληργία, Græcis appellatur: faciunt enim audientiam, qui ita silent, & silentium summum.

311

Præterea ¶ habebo per HANC immortalitatem; & memoriam æternā his qui post me futuri sunt relinquam.

Vers. 13.

¶ Propter hanc, immortalitatem obtinebo, ac relinquam memoriam posteris sempiternam.

311

Habebo propter hanc immortalitatem.] Dat enim SAPIENTIA claritatem æternam. Et, si verum, quod dixit Ethricus, *Dignum laude virum Musa vetat mori*, quantō magis hoc Sapientis nostri? Memoria enim iusti cum laudibus: nomen impiorum putrescet. Pro. 10, 7. *Memoria Sapientis semper in benedictione.* Sunt enim libri vasa memoriae, & fama perpetua sapientum. Amphitheatro hoc (laus DEO) & ego *Henricus Khunrath*. Lips. Med. Doct. TheoSophiæ amator memoriam posteris relinquam honestam & bonam apud bonos: etiam in despectum diaboli squamarumque ipsius. Et quamuis fucum dicendi non sim secutus, sciatis, causæ veritatem potius, quàm locutionis ornatum me quæsiuisse. Gratias autem ago DEO meo, quod hoc virtutis signum voluerim (DEI gratia) ostendere. Sap. 5, 14.

312

Populos gubernabo, nationesque mihi subditæ erunt.

Vers. 14.

¶ Disponam populos: & nationes mihi erunt subditæ.

312

Disponam populos, &c.] Tam doctrinaliter, quàm politicè. *Nationes mihi erunt subditæ.*] Quia Rex.

313

¶ Timebunt me audientes Reges horrendi; ¶ in

Vers. 15.

¶ Tyranni formidabiles quum audierint, me extimescent, in

313

multitu-

multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

multitudine bonus videbor, in bello strenuus.

Timebunt me, &c.] Hostibus & inimicis meis formidabilis ero; & terrorem eis SAPIENTIA (quæ mecum) iniiciet, à DOMINO pro sponsa mihi concessa. *In multitudine, &c.]* In vulgus bonus apparebo tempore pacis, propter IUSTITIAM, ex qua viri boni appellantur: & fortis, tempore belli, propter SAPIENTIAM, quæ melior quàm vires. vers. 63.

314

Hæc cogitās apud me, & commemorans in corde meo, quoniam immortalis est in cogitatione SAPIENTIAE.

vers. 14.

Hæc apud me reputās, summaque animi cura perpendens, esse immortalitatem in cogitatione Sapienia,

314

Fructus & Vtilitates SAPIENTIAE VETÆ. ●

Hæc cogitās apud me, &c.] Non obiter, non superficialiter, sed studiosè ac sollicitè in corde meo hæc, id est, SAPIENTIAE thesauros, labores, fructus & vtilitates, animi lance perpendens. Meditationem & studium coniunxit Sapiens noster, cum laboribus de SAPIENTIA susceptis, in quo etiam à nobis studiosè imitandus: Orando & Laborando simul. Non laborandum absque studio & meditatione in Oratorio. *Quoniam immortalis est, &c.]* Synopsis hinc instituit vtilitatem SAPIENTIAE, de quibus in præcedentibus prolixè.

315

Et bonam in amicitia illius delectationem, diuitiasque inexhaustas in laboribus manuum eius, atque in cōgressione colloquationeq; eiusdem Prudentiam, atq; in communicatione sermonū gloriam.

vers. 18.

Et in amicitia Illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectiōe, & in certamine loquela Illius SAPIENTIA, & præclaritas in communicatione sermonum IPSIVS.

315

Et in amicitia illius, &c.] Tria hinc Sapienzæ filio commendantur. 1. Amicitia Sapienzæ Æternæ; deinde Labores eius, demum colloquium. Laborum verò eius & colloquii nemo potest fieri particeps, nisi contractâ prius firmâ & inuiolabili cum eadem amicitia: quod non nisi relicta & repudiata mundanâ Sapienzâ immundâ fieri potest. Tum demum vera & sincera ἀγάπη delectatio ex Amicitia Æternæ Sapienzæ hauriri potest. Ex laboribus eius, honestæ diuitiæ: ex colloquio, prudentia & gloria.

316

Beatus homo qui inuenit SAPIENTIAM, & qui affluit PRUDENTIA. (Legitur & effluit Prudentiam.)

Prou. 3.

Beatus homo, qui inuenit Sapienziam, & homo qui producit in lucem intelligentiam.

316

SAPIENTIAE laus.

Beatus homo, qui, &c.] Quid, quæso, beatus eo, qui inuenit SAPIENTIAM? Cum in toto Vniuerso nihil sit præstantius, excellentius, vtilius SAPIENTIA. Ratio est, quia dat DEVM; Semetipsam; Amicos facit DEI; Prophetas constituit; dat longitudinem dierum; honores; diuitias; OMNIA. Vide vers. 314. & 315. Quis ergo, mortalium non quæreret, totaque vita amaret eam? Occupet vltimum magna scabies, exuletque è limine Mundi.

SAPIENTIA dona, & fructus.

317

Melior est acquisitio Eius negotiatio auri & argenti, & primi & purissimi fructus eius.

Vers. 14.

Quia melior est negotiatio eius negotiatio argenti: & auro melior est prouentus eius.

317

Negotiatio auri, &c.] Negotiatio mundana, quæ finanziaria, funeraria, partitena/ deceptoria, &c. omni; instituta, exercitio indefesso, propter solas diuitias pecuniarias, aurum & argentum. SAPIENTIA acquiritur praxi tantum TheoSophica mentali, ex inspiratione Diuina, in Oratorio vtroque; SAPIENTIAE fructus non infimi nanciscuntur negotiatio laborum manualium Sipienti, in Laboratorio. Hermès cap. 1. *In tam longa atate, inquit, non desisti experiri, nec Anima à labore peperci, artem & hanc scientiam solius DEI vini inspiratione habui, qui mihi famulo suo pandere dignatus est.* Et paulò post: *DEO gratias agite, qui hanc scientiam vos docuit* (mediate & immediate) *gratos enim diligit. Primi & puriss., &c.*] BONVM enim SYMMVM, (DEIDONVM) Homini ad Monadis simplicitatem reducto, reducere TheoSophicè studentem, confert, videlicet, Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem & Fruitionem IEHOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, HOMINISQ; IPSIVS, hoc est, Catholicè OMNIA: in quo tertriuno, plusquãperfecta, vera, summa, Catholica, hic & in æternum fructuosè duratura, consistit BEATITUDO. Omnia namque DEI mysteria (quæ nos scire vult) Naturæque secreta, omnis morum & Legum ratio iustarum, omnis præteritorum, præsentium & futurorum notitia, ex SAPIENTIAE æternæ, solius veræ, fonte inexhausto, scaturiunt, emanant & deriuantur in nos, per eloquia eius Librorum SS. Scripturæ, Macro & MicroCosmi mirabilia, mirabiliter reuelantur & traduntur nobis, audiuntur, videntur, obseruantur, à Doctrinæ & Disciplinæ filiis. Non cuius facile adire Corinthum, nedum SAPIENTIAE gazam! TheoSophicè Orandū, sapienter Laborandū: Christiano Cabalisticè, Diuino Magicè, & PhysicoChemicè, iuxta Leges atq; Doctrinam Amph. huius, currendū sudandum in Oratorii & Laboratorii stadio. Victori *BeaCân*, quod est, victoriz præmium, decernitur; non somno vitiorum dormienti aut pigro.

318

Preliosior est cunctis opibus; & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari.

Vers. 15.

Preliosior est margaritis, & omnia desiderabilia tua non æquantur ei.

318

Omnia] Mundana, quorū gloria vana: Sipientia enim propter se ipsam cognoscitur atque inuestigatur; quia in ea est res interna, Aurum & Argentum,

gentum, & non externa, & simul veritatis inquisitio. Laboribus enim Sapientia, h. e. Christiano Cabalisticis, Diuino-Magicis, & Physico-Chemicis acquiritur Lapis Philosophorum, qui dat Solem & Lunam per & ex se: cum cæteræ artes omnes addiscantur non propter seipsas, sed propter, aurum & argentum, extranea. Quare SAPIENTIA ex sese, ex fonte Benignitatis suæ perenni, largissimè donat (modo, quo dictum) opes innumeras, thesaurum infinitum: Bona & Dona Animi, Corporis atque Fortunæ, dicta. Vide vers. 45, 224. & 327.

319

Longitudo dierum in dextera illius: & in sinistra illius, diuitiæ & gloria.

Vers. 16.

Longitudo dierum in dextera Eius, & in sinistra Illius diuitia & gloria.

319

Longitudo dierum, &c.] Mediante enim PHYSICO-CHEMIA, (quæ SAPIENTIAE veræ, in hoc seculo, pedissequa est fidelis, & virgo quasi Cubicularis à secretis Naturalibus) filio Disciplinæ industrio, DOMINA benignè largitur Vegetabilium, Animalium partiumque eorundem, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum Essentias prætiosas, subtilitatesq; salutariter efficacissimas: imò, & LAPIDEM PHILOSOPHORVM, restorationis ac conseruationis nostræ verissimam Medicinam Catholicam: ex quorum vsu legitimè Medico, longitudo dierum. DIVITIÆ verò, ex Lapidis catholici præfati benedicti vi mirifica, qua Metalla inferiora in superiora, hoc est, in Argentum & Aurum, reuera conuertuntur, & in esse & in forma fructuosissimè transmuntur. GLORIA denique, ex vsu Lapidis plusquamperfecti Christiano Cabalisticè Diuino. Vide figuram Amphitheatri huius quartam. Obseruandum: quò dextera dignior sinistrâ, eò longius præferendus diuitiis pecuniariis sanus & longæuus vitæ status. Vide vers. 326.

320

Via eius pulchræ, & omnes semitæ Illius pacificæ.

Vers. 17.

Via eius, via delectabiles; & omnes semitæ eius pax.

320

Via eius pulchra.] Tota pulchra est SAPIENTIA, soror mea, ob veritatem in Doctrina & Laboribus, vtilitatemq; ex fructibus: *Pacifica*, siuè *Pax*; quia animi irrequietudinem à DEO ipso homini tramissam, etiam super Physico artificialibus (de qua tertia huius Amphitheatri parte, sub numero 1. Probat. 5.) fructuosè sedat, desiderium ardens sufficienter implet; & hominem totum tranquillum, quietum ac vera pace (vers. 23.) internè & externè, pacificum reddit.

321

Lignum vitæ est his qui apprehenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.

Vers. 18.

Hæc lignum vitæ est apprehendentibus eam: & qui tenent eam, beati.

321

Lignum vitæ.] Secundum corpus, Spiritum & Animam: in vita hac atque futura. Potest etiam hîc per Lignum vitæ intelligi cognitio DEI, sui ipsius, & Naturæ: sunt enim hæ tres cognitiones fructus SAPIENTIÆ. Ab effectu ergo & consequenti (tanquam signatura indicante) iudicandum quoque & concludendum, quod Theo-Sophi, SAPIENTIÆ Laborès (pura, Christiano-Cabalisticos, Physico-Magicos, & Physico-Chemicos) sapienter exercentes, (hi enim SAPIENTIAM cum fructibus Eius apprehendunt tenentque,) sint etiam immatriculati in album iustorum. Nam fructus iusti lignum vitæ. Prou. 11, 30. Passiue & Actiue. Magnum solatium hoc Cabalæ, Magiæ & Alchemiæ Theo-Sophicè operam danti. Certificatio vocationis diuinæ.

322

Quoniã Sapiencia os mutorum aperuit, linguasq; infantium fecit disertas.

Sap. 10.
Vers. 21.

¶ SAPIENTIA (Etenim) aperuit os mutorum, & linguas infantium facit disertas.

322

SAP. aperuit os, &c.] Eloquentia vera cum Sapiencia coniuncta est; & nascitur ex multarum rerum infallibili cognitione. Vbi enim res ipsæ deficiunt, ex veris Sapiencie thesauris, Spiritualibus, Diuinis aut Naturalibus depromptæ, ibi hæc rerum inopia, aut obmutescere facit hominem in rebus arduis, aut effundit se animus, in ineptam, vanam & stultam garrulitatem & vaniloquentiam, DEO, Angelis & hominibus inuisam. Falsa eloquentia nascitur ex serpentina illa astutia, & opus habet multis verborum lenociniis, coloribus & persuasionibus, ad fallendos animos hominum.

323

Mecum (vterius inquit SAPIENTIA IPSA) est CONSILIUM & ÆQUITAS, mea est PRUDENTIA, mea est FORTITUDO.

Prou. 8.
Vers. 14.

¶ Penes me est consilium & Sapiencia, Ego sum Intelligentia, mea est fortitudo.

323

Penes me est Conf. & SAP.] Non penes sapientes huius mundi immundi insipientes, passim in statu Ecclesiastico & Politico, diabolica astutia, impiè regnantes: aut in scholis quibusdam Ethnicè, hoc est, contra SAPIENTIAM veram (in & ex SS^a Scripturæ, Naturæ & Mentis puræ libris, aut Theo-Sophicè, vel Physicè, Physico-Chemicè, Physico-Magicè, &c. vt supra annotatum, simplici veritate veracique simplicitate docentem) secundum Ethnicorum quorundam deliria superciliosè & (proh dolor) impunè iuuentutem seducentes. SAPIENTIÆ Eternæ soliusest Consilium, Sapiencia, Prudentia, Fortitudo: sine cuius Spiritus afflatu nemo vnquam verè Sapiens, Philosophus, Consilio valens, Prudens, Fortis: sine cuius inspiratione, & illustratione, doctrina nulla vera, solida aut sana.

324

Per me Reges regnant, &

Vers. 15.

¶ Per me reges regnant, &

324

Principes

Principes decernunt iustitiam.

Legum conditores iusta decernunt.

Per me, &c.] Per Legem meam, quæ scintilla SAPIENTIÆ iustitiæque meæ: & propterea conformis mihi met ipsi. Ego ipsa Lex mea, Iustitia, Veritas, Salus & Anima Regni. Ego instituo Magistratus, & muto imperia; pro mea voluntate.

325 Per me Principes dominatur, & principes & omnes iudices Terræ.

Verf. 16.

Per me ¶ Principes imperant, & potentes iusta decernunt.

325

Principes imperant.] Ad verbum, *principabunt*, id est, officio Principum, Dominorum aut Imperatorum funguntur. Hebræi, inter Germanos hodierno die viuentes, Germanicè vertunt, *Rex regnavit, der künig hat gefüniget.* An verò Principes omnes per SAPIENTIAM regnant? Non, sed ii saltem, qui (vt est verf. 160.) diligunt eam, & qui manè ad eam vigilant: non qui diligunt comessationes & potationes, quorum DEVS venter est: qui Deos simulant, & Bacchanalia viuunt.

326 Mecum sunt ¶ diuitiæ & gloria, opes superbæ & iustitia.

Verf. 18.

Diuitia & gloria mecum sunt, substantia stabilis, & iustitia.

326

Diuitia & gloria, &c.] Substantia multa & magna: opes non tantum semper & in æternum duraturæ, verum quoque pecuniariæ & temporales. Undè patet, etiam diuitias non simpliciter esse damnandas; cum ex SAPIENTIÆ laboribus, singulare SAPIENTIÆ sint Donum. Contemplamini, quæso, vnus saltem operis Physico Chemici, Catholici, (de Cabalisticis & Magicis iam lubens taceo) vsum fructumvè transmutatorium; tertia & quarta Amphitheatri huius partibus veraciter annotatum; mirabimini SAPIENTIÆ in Natura (per artem) vjres atque secreta, & confirmemini in veritate de veritate Thesaurorum SAPIENTIÆ æternæ. Naturalium, vos SAPIENTIÆ veræ theoreticè ac practicè stüdentes. Vide verff. 30, 314, 315. & 319.

327 Melior est fructus meus auro & obrizo: & prouetus meus argento electo;

Verf. 19.

¶ Melior est fructus meus auro & Lapide pretioso: & gemina mea argento electo.

327

Melior est, &c.] Testimonio DEI ipsius, lib. 3. Reg. 3, ii. Vbi sic legitur: *Dilexit autem Solomon DOMINVM; ambulans in preceptis David patris sui, ex cepto quod in excelsis immolabat, & accendebat thymiama. Apparuit autem DOMINVS Solomoni in Gabaon per somnium nocte, dicens, postula quod vis, vt demo stris tibi. Et ait Solomon; Dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populum suum iudicare possit,*

& discernere inter bonum & malum. Placuit ergo sermo coram DOMINO, quod Solomon postulasset huiusmodi rem. Et dixit DOMINUS Solomoni, quia postulasti verbum hoc, & non petiisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi Sapientiam, ad discernendum iudicium: ecce, feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum, ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit: sed & hac, qua non postulasti, dedi tibi, diuitias scilicet, & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in Regibus, cunctis retro diebus. Si autem ambulaueris in viis meis, & custodieris precepta mea, & mandata mea, sicut ambulauit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur exigitur Solomon, & intellexit quod esset somnium: cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca fœderis DOMINI, & obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande conuiuium vniuersis famulis suis. Omnis SAPIENTIAE Aeternæ fructus bonus: Optimus, qui Diuinus: perdurans in omne æuum. Vide vers. 45. & 224.

328

¶ Vt ditē diligentes me,
& ¶ thesauros eorum repleam.

Vers. 21.

Vt diligentes me hereditare
faciam esse perpetuum, & the-
sauros eorum repleam.

328

Finis Sapi-
entia.

Vt ditem] Corpore, Spiritu & Anima; Bonis ac Donis Corporis, Animi & Fortunæ, communi voce dictis: In tempore, & in æternum duraturis. *Thesauros*] Corporis, Spiritus, Mentis, dictosque Fortunæ: Internos, & externos: corporales ac spirituales.

329

Qui me inuenerit, ¶ in-
ueniet vitam, & ¶ hauriet
salutem à DOMINO.

Vers. 35.

Nam qui inueniet me, in-
uenit vitam: & haurit volun-
tatem à IEHOVAH.

329

Inueniet vitam] Est enim fons vitæ, si quis sitit, veniet ad eum, & bibat, Johan. 4, 14. Esa. 55, 1. Apoc. 21, 6. Nec æternam solum inueniet; verum & in hoc mundo temporalem longiorem, ex fructibus SAPIENTIAE laborum Physico-Chemicorum. Nam longitudo dierum, in dextera eius. Vide vers. 319. *Hauriet salutem, &c.*] Gratus erit DOMINO, ut fauore eum prosequatur, & impleat, in omnibus actionibus laboribusque suis, benedictione: ita, ut obtineat siue assequatur voluntatem à IEHOVAH, hoc est, Benè velle, nosse, esse & posse; iuxta voluntatem suam in omnibus, quæ Orando & Laborando Theo-Sophicè vult aut oprat. Summa: DOMINUS ei erit promptuarium, ex quo accipiet, quicquid sibi placuerit. Vide v. 181.

330

Qui autem peccat contra
me, spernit animam suam:
omnes qui odio habent me,
diligunt mortem.

Vers. 36.

Qui autem ¶ in me pecca-
uerit, ledet animam suam. Om-
nes qui me oderunt, diligunt
mortem.

330

In me peccauerit.] In SAPIENTIAM æternam grauitè peccat, crimenque læsæ Maiestatis Diuinæ committit, qui Legem, Doctrinam & admoni-

tiones

tiones eius tam fideles atque amicas, scurriliter deridet, contraque conscientia testimonium securè spernit: estque (diabolo excecatus) iniuritis sibi ipsi; quia opprimit se totum, expolians Corpus, Spiritum & Animam (Macro & Micro-Cosmicè) Benedictione Diuinâ.

331 Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.

Prou. 9.
Verf. 11.

Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.

331

Per me, &c.] Per Benedictionem meam, fructusque laborum manuum (meo ductu) tuarum, in Oratorio & Laboratorio, de quibus in Prologo hoc passim.

332 Fili mi, (iterum paternè admonet Sapiens noster) ne effluat hæc ab oculis tuis. Custodi LEGEM atq; CONSILIUM.

Prou. 3.
Verf. 11.

Fili mi ne recedant hæc ab oculis tuis: custodi Legem & cogitationem.

332

Sequentibus verbis DEI, & eius consilium, omnia prosperè pollicetur.

Ab oculis tuis.] Ante oculos non tantum corporis, verum & Mentis diu noctuq; tibi obuerfentur. *Legè.]* In qua doctrina sana veritasq; ipsa quiescit.

333 Et erunt vita animæ tuæ, & gratia gutturi tuo.

Verf. 22.

Et erit vita Anima tuæ, & gratia faucibus tuis.

333

Vita animæ tuæ.] Lege verboq; DEI, animæ morienti Christianè restituitur vita; DEVS: quam mori, infelicitatis extremæ. Quare vt Anima tua sit semper viuens; custodi Legem atque Consilium SAPIENTIÆ viuæ. Quid aliud est vita animæ, quam DEVS fons vitæ, verbum Patris, Lux & vita hominum, & patris & filii Spiritus; fide viuificans animam nostram. Quid aliud est mors animæ, quam separatio à DEO, fonte vitæ, amissio verbi viuificantis, priuatio Lucis spiritualis, cui succedunt tenebræ spirituales, in quibus habitant spiritus tenebrarum, secum vehentes errores, & horrores infernales: qui sunt carceres animæ, & vincula mortis æternæ.

334 Tunc intelliges iustitiam, & iudicium, & rectitudines, & omnem semitam bonam.

Prou. 2.
Verf. 9.

 Tunc intelliges IUSTITIAM & IUDICIUM, & ÆQUITATEM, & omnem semitam bonam.

334

Fructus & Veritas SAPIENTIAE.

Tunc.] Cum videlicet SAPIENTIAM Sapienter quæsieris quasi pecuniam, & sicut thesauros sollicitè Eam scrutatus fueris & effoderis. v. 220. Solem præueneris, & ad Orientem lucis adoraueris. v. 170. *Omnem semitam bonam]* Tam in corporalibus, Naturalibus, humanis & secularibus; quam spiritualibus, hyperphycis, Diuinis atque æternis. *Venerunt mihi OMNIA bona pariter cum illa,* inquit Sapiens. verf. 291.

335

*Tunc ambulabis fiducia-
litate* Tunc ambulabis fiducia-
litate in via tua, & pes
tuus non impinget.

Prou. 3.
Prou. 33.

*Tunc ambulabis cum fidu-
cia* Tunc ambulabis cum fidu-
cia viam tuam, & pes tuus non
impinget.

335

Tunc ambulabis fiduc. &c.] Si DEVS, vita nostra, pro nobis, quis contra nos? Si ille sustinet, quis deiiciet? Tu modo victoriæ votum toto pectore Christianè concipe. Tu modo cura, vt membrum sis SAPIENTIÆ DEI incarnatæ viuum, TheoSophicè imitans Archetypum iuxta Legem ac Doctrinam Amphitheatri huius: & sic Tu in corpore, omnia pateris in capite. In teipso quidem nimis es imbecillis, in illo nihil non vales. Hæc gloria, hæc victoria nostra. Hæc via TheoSophica impetrandi benè velle, nosse, esse & posse, à IEHOVAH, in Cabalisticis, Magicis, Chemicis, OMNIA IN OMNIBVS.

336

*Si dormieris, non time-
bis* Si dormieris, non time-
bis: quiesces, & *suavis*
erit somnus tuus.

Verf. 24.

Si accubueris, non timebis:
quum quiesces, suavis erit so-
mnus tuus.

336

Suavis erit somnus] Et dormiens, in Mentis virgineæ, hoc est, à peccatorum sordibus, pœnitentiæ lotionem mundatæ, speculo, Visionibus Diuinitus admoneberis, doceberis, instituêris, doctrinâ lætiferâ plenè refertis. Mens secura quasi iuge (perpetuum) conuiuium. Prou. 15, 15. Hinc Augustinus: *Dives in conscientia, securior dormit in terra, quam dives in purpura.* De Visionibus hypnoticis, aut Reuelationibus somnialibus, suè in insomniis præfagientibus atque Diuinis, hoc tibi Laconicè habeto: ANIMA, à curarum vituperandarum mole libera, sobria ac sana in corpore sano, vitiatorum Domina affectuumque Regina, sui compos ac sibi sese TheoSophicè insinuata, totius Vniuersi creati (quia DIVINÆ, CREATORIS Vniuersi, particula auræ) iure aggreditur assequi & exponere secreta; iungi Spiritibus bonis; vetera recensere; Noua contemplari; præfagire futura: denique parentem parentisque (irradiatione parentis) tanquam in speculo, Diuinitus repræsentare mysteria. Summa: SPIRITVS SAPIENTIÆ DEI iuncta Mens nostra, pœnitentialiter lota atque mundata, TheoSophice eleuata alis, & sublimata, igne amplexus Diuini, in ἀγίασμα, hoc est, *Sanctuarium Spirituum bonorum*, suè DEI Angelorum, (quod fieri potest homine tam vigilante, quam dormiente) Spiritualia, Caballicè recipiendo, patitur; supercælestia contemplatur, Physica, ex & in hyperphysicis (non solum per se, verum etiam sensibus & sensibilibus intermediantibus) videt multa: Viribus autem sopitis & absorptis inferioribus, hoc est, in exstasi, suè excessu aut raptu in DEVM summo, patitur summa, hoc est, Diuina; videt apprehenditque ineffabiliter OMNIA. Mercurii Trismegisti (qui Spiritu afflatus Diuino) exordium Pymandri, ob Doctrina excellentiam, hinc lubuit apponere: *Cum, inquit, de rerum Natura cogitarem, ac Mentis aciem ad superna erigerem, sopitis iam corporis sensibus, quem admodum accidere solet iis, qui ob saturitatem, vel defatigationem, somno grauati sunt: subito mihi visus sum cernere quendam immedisa magnitudine corporis, qui me nomine vo-*

cans, in

cans, in hunc modum clamaret: Quid est, ô Mercuri, quod discere & intelligere cupis? Sum ego Pymander, Mens Divina Potentia, vide quid velis: nam tibi ubique adero. At ego, cupio rerum Naturam discere, DEVM QVE cognoscere. Ad hac Pymander, tua me Mente complectere, & ego in cunctis, qua optaris, erudiam. Cum hac dixisset, mutavit formam, & uniuersa subito reuelauit. D. Cyprianus lib. Epist. 9. Epist. 9. Memini, inquit, quid mihi sit ostensum, & quid mihi inter cetera reuelare dignatus sit DOMINVS, nec ridicula illa, & visiones ineptæ sunt habende, sicut de Ioseph fratres sui dixerunt, ecce, somniator venit. Hæc ille. Et fratrum de fratre iudicium hoc? Sat scommaticum! Non mirum, si iudicium fratres mundani de me idem præposterè ferant. Vt sit, certum tamen manet, inter vanos somniatores non habendos, quibus (siuè mediare, siuè immedia- tère) DEVS reuelat. Cicero: Est quiddam in nobis præfagiens & Diuinans. Quid illud? Mens; præfaga boni vel mali. Exempla tam ætatis nostræ, quàm vetustatis plura, in locum reiicio commodiorem; cui multa, cum fusiore deductione, studiosè reseruauimus. Colophonis loco Iulii Cæsaris Scaligeri, ex lib. Epidorpidum addam hoc, de somniorum veritate:

*Qui vera negat somnia, somnians profatur:
Nam non semel inuenimus, & nimis frequenter.
Per raraque nox præterit absque sessione.*

Hæc veritatis scientissimus, non mei; sed Thomistarum causa, adduxi. O quid solutis est beatius curis!

337

Non timebis à pauore re-
pētino, & à desolatione im-
piorum, quum venerit.

Verf. 25.

Ne paueas repentino ter-
rore, & irruentes tibi potentias
impiorum.

337

Ne paueas] Non terreberis, & dormiens & vigilans, spectrorum laruis, quod viris coram mundo immundo magnis & multis (etiã nostro tempore) accidisse scio: nec Conscientiæ malæ furiis stimulaberis. Magna vis Conscientiæ. Bona, dulcis nutricula senectutis; mala, medullitus vorat misellos. Nulla deest voluptas, vbi hæc adest tranquilla: nulla tristitia, vbi ea mala. Animæ tranquillitate homini nihil dulcius. Lege Sap. cap. 17. vers. 10. & 11. cap. 18. vers. 17.

338

DOMINVS enim erit
in latere tuo, & custodiet
pedem tuum, & ne capiaris.

Verf. 26

Quia IEHOVAH erit fidu-
cia tua, & custodiet pedem tu-
um à captione.

338

DOMINVS eris, &c.] *Et* enim IEHOVAH murus, hoc est, CIRCV-
LVS Theo-Sophorum igneus, (valeat ille pseudomagorum fictus & pi-
ctus) inclusione defensoria circundans timentes eum: excludens hostium
terriculamenta, fugansque procul partes aduersas omnino omnes. Ange-
lus DOMINI in circuitu timentium eum. Psalm. 34. vers. 8. *Ne capiaris.*
Aduersariorum vi, astutia, aut doctrina falsa: nec seducèris sophisticis dia-
boli captionibus à veritatis linea recta. Quapropter DOMINI DEI O-
mnipotentis consilium & auxilium implora, vt te faciat Opera de Beresith

& Mercaua, id est, rerum humanarum & diuinarum cognitionem, (quæ Philosophia atque Theologia) in Oratorio & Laboratorio, super lineam rectam, (cum Morieno loquor) hoc est, viam veritatis linearem absque omni deuiatione feliciter adipisci. Rectè fiet; modò ipse rectè velis. Prout ipse credis, Oras & Laboras; tibi fiet. Dices tandem, Misericordiæ DE I fuit, quod non absorpti sumus.

339

☞ Cultores suos Sapia-
ærumnis liberauit.

Sap. 10.
Vers. 9.

SAPIENTIA hos qui se ob-
seruarunt, à doloribus liberauit.

317

Ærumnis liberauit] Primùm enim multarum rerum diuinarum & humanarum cognitione Sapiaentia mentem imbuit & ornat, vnde animus suauiter reficitur gaudio: Quò enim altius mens hominis in cognitionem DE I, Naturæque ascendit & exurgit, eò maiore lætitia, & suauitate perfunditur: vnde & amore Creatoris animus magis magisque inflammatur, DE OQUE VNITVR: vnde tranquillitas & serenitas oritur conscientia. Deinde cultorem sui Sapiaentia ex ærumnis ita liberat, vt Iosephum ex carcere, ex quo cum radii Sapiaentia, per interpretationem & expositionem somnii Regii emicarent & effulgerent, carcere liberatus, in regiam dignitatem erectus & euectus est.

Tob. 4, 7.
Luc. 14, 13.

340

☞ Honora (ergò) DOMI-
NVM de tua substantia, & de
primitiis omnium frugum
tuarum.

Prou. 3.
Vers. 9.

Honora JEHOVAM de di-
uitiis tuis, & de primitiis om-
nium prouentuum tuorum.

340

Honora DOMINVM, &c.] Non diabolus, mundanè viuendo. Animo grato; agnosce esse DE I Dona ac Bona, quæ tibi proueniunt, quæ accipisti, accipis, accepturus es. Nam id significatum ritu offerendarum primitiarum, Deut. 26. Et sic gratiarum actio est ad plus dandum inuitatio; tam in Spiritualibus, quàm secularibus. Hoc ex fundamento Corollarium extruitur figuræ Amphitheatri huius tertiæ secundum, de DECIMA. Honoras DOMINVM, si, Eleemosynarius existens DE I in hospitali hoc magno, de Bonis ac Donis, Diuinâ fauente Clementiâ tibi concessis, Opera cum gratiarum actione hilarique & vultu & animo exerces Misericordiæ in Proximum egenum. Da omni: si non Christianitati aut Religioni, saltem humanitati: in hoc imitaberis Archetypum Opt. Max. qui tam malis quàm Bonis exoriri facit Solem, datque victum & amictum OMNIBVS, cunctis, singulis ac vniuersis. Hilarem datorem diligit DEVS, 2. Cor. 9, 7. Pios ama in Christo, impios propter Christum: qui nos adhuc inimicos sic dilexit prior, vt se totum nobis redimendis impenderit. Illos complectere, quod boni sint; hos nihilominus, vt bonos reddas. Vitia odisse oportet, non hominem. Qui obturauerit aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Prou. 21, 13. Qua enim mensura mensurauerit, eadem & ei mensurabitur. Matth. 7, 2.

341

Et implebuntur hor-
rea tua, & vino torcularia
tua redundabunt.

Vers. 10.

Et implebuntur horrea tua sa-
turitate, & vino nouo torcula-
ria tua seferumpent.

341

Horrea

Horreatua, &c.] Descendere faciet DOMINVS ad te Benedictionis imbrem serotinum, & rorem matutinum, vt impleantur aræ horreorum tuorum Macro & Micro-Cosmicè; secundum corpus, Spiritum & Animam; Externè & Internè. Constituetque te DEVS, sicuti Israël, super excelsam terram: vt comedas fructus agrorum, vt sugas mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Butyrum de armento, & lac de ouibus cum adipe agnorum & arietum, & hircos cum medulla tritici, & sanguinem vuz bibas meracissimum. Deut. 32, 13. & 14.

342 *Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta putei tui.* | Prov. 5. Verf. 15. | *Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta de medio putei tui.* 342

Proptiis laboribus vult nos viuere eosq. aliis imperitari.

Bibe aquam, &c.] Quasi dicat, vtere Bonis ac Donis tuis, non tantum externis, verum quoque internis, à DEO benignè tibi concessis: nec sis mancipium aut simia, opinio aliterius, vt iurare velis in verba & sententias alicuius Magistri, à veritatis semita recta deuiantis, hoc est, insipientis; Theologi, Iureconsulti, Medici, Physici, Chemicus, Magi, Cabalisticæ, &c. vt ut etiam vel antiquitate vel auctoritate coram mundo valentis. Magni, crede, viri, magnos committunt errores. *Ein ungelehrter Mann / richt keine Lehren an / die bößgelehrten / die verkehrten. So hilffte auch Alter für Thorheit nicht.* Cum cuius Diuinitus illuminato, libertatis Philosophicæ potestate, concessum sit Theo Sophicè philosophari; vtatur & fruatur quiuus Genio ac ingenio suo: audiat, videat, obseruet vnusquisq; I E H O V A M loquentem, docentem & respondentem in SS.^a Scriptura, Libro Naturæ, & semetipso. Vt nemo vnquam verè Pythagoricus fuit, testante viro quodam doctissimo, qui non Deo (*Elohim*) senserit: Sic, dico, nemo Dauidicus, qui non audierit DOMINVM loquentem in se, Psalm. 85, 9. nemo verè Christianus, qui non gustauerit in se vnctionem Spiritus S A P I E N T I Æ Sancti. Non DEVS acceptor est personarum, sed (iuxta Religionis Vniuersalis doctrinam, vers. 184. & 304.) ex omni gente acceptus est illi, qui timet eum, & operatur iustitiam. Actor. 10, 35. Non igitur diffidas, fili mi, in spiritu & veritate Orans, Theo Sophicèq; viuens, de T V I, hoc est, personæ tuæ, à Spiritu sancto vnctione. vers. 10. Vnusquisque nostrum, Diuina Gratia operante, influente, dante, cognoscere debet ac potest (modò Christianè ipse velit, vers. 157.) Doctrinam veritatis, vt admonere atque docere ex DEO seipsum & alios possit, nec alienis tantum videat oculis, auribusque audiat. Vtque prodest vnumquemque, pro corporis sui & familiæ sustentatione, domi habere repositum victum, ita conducit vnumquemque in penum mentis suæ Diuinitus illuminatæ habere in promptu Veritatis Doctrinam, vnde sibi & aliis consulere queat. Ecce vellet mihi aurem Genius, de lacerationibus & vellicationibus me præmonens stultorum nasutorum. Quid faciam? Reticerene debeo veritatem? absit: Scio enim, eam esse veritatis conditionem, vt semper habeat antagonistas, à diabolo suscitatos, veritatem prementes, at non opprimentes. *Α' λ' ο' υ' s' t' u' l' t' o' s' m' a' g' i' s' i' n' f' a' t' u' a' b' i' t.*

343 Dispergant sese fontes | ^{Verf. 16.} | *Deriuentur fontes tui fo-* 343
tui foras: in plateis, riuu a-
quarum. | | *ràs, & in plateis aquas tuas di-*
 | | *uide.*

Deriuentur fontes, &c.] De fructibus laborum tuorum opera Charitatis in Proximum Christianè exerceto egenum. Lazari ne obliuiscaris. Date & dabitur vobis. Quid habetis, quod non accepistis?

344 *Habeto eas solus, nec* | ^{Verf. 17.} | *Sint tibi soli, & non alienis* 344
sint alieni participes tui. | | *tecum.*

*Habeto eas solus.] Omne Bonum quidem communicatum, sed non, si-
nè discrimine, cuius communicabile: quia omnibus omnia non conue-
niunt, est quibus, quando & quantum, vt ex Nazianzeno iam sæpè & re-
ctè allegamus. Obseruandum Talmudicum hoc: *Sint tibi amicorum plures,
arcanum verò tuum vix è millibus vni reuela.* Etiam à recubante in sinu tuo,
ostia custodioris tui: ne contristeris in crastinum, quod nescis, quid ve-
hat dies. CHRISTVM imitare, qui dicit discipulis (discipulis dico) suis:
*Vobis datum est nasse mysterium regni DEI, ceteris autem in parabolis, vt videntes
non videant, & audientes non intelligant,* Luc. 8, 10. Præcepti huius memor
Moriens Romanus, Philosophus Christianus, discessurus à Rege Ca-
lid, Naturæ & Artis Bonum summum quidem perfecit perfectumque reli-
quit; Scientiam verò & Artem ei non reuelauit. Hinc Alanus: *Sohn/ seße
dir einen hüter / deines mundes / für die bitter.* Quapropter si & ego de secre-
toribus quibusdam secretè loquar, noli irasci mihi: non decet Philoso-
phum præcepta transgredi Sapientum, ne vilescant arcana, neque exci-
tet contra se maledictionem Diuinam.*

345 Bonorum enim laborum | <sup>Sap. 3.
Verf. 15.</sup> | *Bonorum (enim) laborum* 345
gloriosus est fructus: nec ra-
dix Prudentiæ decidit. | | *gloriosus est fructus, & que non
cōdidit radix, SAPIENTIÆ.*

*Bonorum] Hominum, puta eorum, qui ad Monadis simplicitatem, SA-
PIENTIA I E H O V Æ ducente ac docente, reduci pro virili student. Hi
sunt tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod
fructum suum dat in tempore suo, & folium eius non defluet: & O M N I A,
quæcunque faciet, prosperabuntur. Vide Psalm. i. totum. Horum (non
stultorum) actionibus, laboribus atq; operibus inspiratur benè velle, nosse,
esse & posse, à D E O: quemadmodum (de opere Physico-Chemico Ca-
tholico agens) paucis innuit senior Zadith filius Hamuel: nos autem ali-
quantò clarius explicuimus, passim in huius Prologi expositione. Qui po-
test capere, capiat. Ingens hinc latet arcanum, à paucissimis
obseruatum. Vtinam admonitione meâ, tam fideli,
saperent stulti.*

Hic inferatur figura septimi gradus.

VII.
GRADVS
PROLOGETICVS
SEPTIMVS
EXPOSITVS.

346 *¶* Ne delecteris in semi- | Prou. 4. | *Per semitam impiorum ne*
tis impiorum, nec tibi pla- | Verſ. 14. | *ingrediaris: & ne ingrediaris*
ceat malorum via. | | *in via malorum.* 346

Ne delecteris, &c.] Quando tandem ad hunc septimum Sapientię gradum conscendiſti, vide ne rapiaris malorum hominum moribus & affectibus tanquam torrente: Conſtantiam Angelicam affectabis, nec inclinent cor tuum mundanz illecebrę, quemadmodum mulieres idololatricę cor Regium Solomonis inclinant.

347 *¶* Deſere eam, ne tranſeas | Verſ. 15. | *¶ Fuge ab ea, ne tranſeas*
per eam; declina ab illa; & | | *per illam; declina & deſere*
tranſi. | | *eam.* 347

Fuge ab ea] Fugiebat Iosephus, caſtitaſ amoris, meretriculam, relicto pallio. Fuge tu mundum hunc immundum; nec, propter vanam gloriam, fędas voluptates & turpem auaritiaſ immortalẽ tuam animam, gloria ſua æterna, voluptatibus & delitiis immortalibus, & diuitiis æternis, ſpoliato ſeu exuito.

348 *¶* Eſt via recta coram vi- | Prou. 14. | *Eſt (enim) via, que videtur*
ro: & exitus eius, via mor- | Verſ. 12. | *homini recta; & nouiſſima eius*
tis. | | *¶ deducunt ad mortem.* 348

348 *Deducunt*] Si enim Sapientiam deſerueris, ipſa viciffim te deſeret, & in caliginem profundam te deiiciet, in errores conſiliorum, in infelicitatem ſucceſſuum, in præcipitium mortis. Etiaſi enim via voluptatis & hono-

rum recta videatur; exitus tamen est calamitosus: voluptates enim breues sunt & momentaneæ, nec vnquam sinceræ; sed semper commistæ molestiis & moribus conscientiæ, relinquuntque post se mœrorem animi & morbos corporis.

349 Iustorum autem semita | Prou. 4. | *Semita autem iustorum ve-* 349
quasi Lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectum diem. | Verf. 18. | *luti & lux luciferi: progreditur & illuminatur vsque ad perfectum diem.*

Lux Luciferi.] Phosphoros ille in cordibus piorum exoriens est Christus Iesus, lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum: hic caliginem mentis expellit; accendit lumen fidei, flammam charitatis, spei radium, humilitatis sydus, mansuetudinis fulgorem, pietatis splendorem, timoris diuini igniculum, orationis Lucem, paciētiae inuictæ iubar, misericordiæ stellam, iustitiæ fulgur, donec nox illa tenebrosa carnis euanescat, & dies siue lux noui Ierusalem illucescat tota.

350 Via autem impiorum sicut | Verf. 19. | *Via impiorum tenebro-* 350
caligo: nesciunt in quid impingant. | | *sa, nesciunt ubi corruant.*

Via impiorum tenebrosa.] Sicut igitur lux in piis crescit: ita in impiis crescunt tenebræ & furores. Tota enim vita impiorum est nox plena ignorantie DEI & permanentium bonorum, adeoque totius vitæ illius nouæ, qua homo Lux fit in Christo Iesu. Ex his igitur tenebris, erroribus & furoribus impiorum nil nisi perpetuæ ruinæ, & inopinatæ quidē sequi possunt, vsque ad extremum exitium.

351 Honorata enim est senectus, non diuturnam adeptam vitam, neq; numero annorum definita: verf. 9. Sed canities hominibus Prudentia est, & ætas senectutis vita nulla labe maculata. Prou. 16. verf. 31. Corona gloria est canities: in via iustitiæ inuenietur. | Sap. 4. | *SENECTVS (quidem) ve-* 351
 | Verf. 8. | *nerabilis est, non (tamen) diuturna; neq; annorum numero computata. Canities autem sunt sensus hominis. verf. 9. Et ætas senectutis vita immaculata. Prou. 16. verf. 31. Corona dignitatis senectus, que in viis IUSTITIÆ reperitur.*

Senectus
quæ hono-
randa.

Senectus autem venerabilis, &c.] Dignitas auctoritalisque senectutis diuturnitate vitæ aut longo annorum spatio haudquaquam æstimanda venit, verum potius Sapientiã atque Prudentiã, in quibus illius ætatis ornamentum constitutum: & vita criminum nulla enormium macula deformata, hoc est, pura & integra, purè castæque acta. Ita duo sunt, quæ senectutem veram constituunt, & senectutis annorum ornamenta, videlicet,

PRVDENTIA & VITÆ INTEGRITAS, siuè puritas. Neque verò iunior ipsa ætas prohibet, quin possemus æquè bene, vel meliusculè interdum, quàm seniores aliqui ineptientes discernere: siquidem non ætatè, sed ingenio inspirationeque Diuina prouenit Intelligentia. Non numerus annorum & multitudo dierum dant Scientiam veram, sed Ingenium, cælitùs infusum à Spiritu DOMINI, præstat SAPIENTIAM, etiam paruulis: quod in libro Iob c. 32. v. 8. pluribus rationibus attestatur Helii filius Barachiel Buzytes. Samuel cum esset pusillus, accepit Spiritum DOMINI, 1. Sam. 3. Heroica Sapiencia, virtus ac felicitas in Dauide, erant effectus specialis præsentia Spiritus SAPIENTIAE, peculiare operationes Spiritus sancti. Non enim Naturæ tantùm dona fuerunt; sed erat in mente Lux Filii DEI, & in voluntate ac corde ardens motus Spiritus sancti. Qui necdum annos natus viginti, iussu DEI à Samuele vngitur, & Spiritu sancto impletur; (1. Sam. 16. v. 13.) vbi, si adstitissent Samueli omnes mundi huius immundi sapientes, haud dubiè iudicassent, maiores natu inter filios Isai ad gubernationem magis idoneos fore, quemadmodum Samuel ipse externa specie initiò deceptus fuit: sed DEVS nec ætatis, nec naturæ, nec alterius prærogatiuæ carnalis rationem habens, Dauidi adolescèti regnum tradidit, hunc euexit, muniuit, custodiuit, adiuuit, cæteris fratribus posthabitis, quorum æmulationem Dauid patienter tulit. Hic de seipso inquit 2. Sam. 23, 2. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Et Psalm. 119. v. 99. & 100. *Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua, meditatio mea est. Super senes intellexi, quia mandata tua quaesiu.* Et vers. 130. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Solomon in iuuentute accepit SAPIENTIAM. 3. Reg. 3, 12. Daniel puer duodecim annorum, Spiritu repletus est sancto. Pueris quatuor, Danieli, Ananiz, Misaeli, & Azariæ, (Daniel. 1, 17.) dedit DEVS Scientiam & Disciplinam in omni libro & Sapiencia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Et omne verbum Sapientiæ & intellectus, quod sciscitatus est ab eis Rex, inuenit in eis decuplum super cunctos atiolos & magos, qui erant in vniuerso regno eius. Dicit Syrach, cum adhuc iunior eram, priusquam aberrarem, quaesiu SAPIENTIAM palàm in oratione mea; à iuuentute inuestigabam eam. Eccl. vlt. v. 18. Paulus Apostolus non vult Timotheum (quia iuuenis) sperni propter iuuenturem, 1. Corinth. 16, 11. Et Ieremias audiuit à DOMINO, noli dicere, quia puer sum ego: quoniam ad omnia, quò mittam te, ibis: & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loquèris, Ierem. 1, 7. Et Eccles. 4, 13. dicitur: *Melior est puer pauper & sapiens rege senes & stulto, qui nescit prouidere in posterum.* Et hæc quidè ex fonte SS. Scripturæ petita sunt exèpla. Quod si ad alia quoque expatiare liberet, DEVS bone, quantus hîc sese nobis dicendi campus aperiret? Sed aliqua duntaxat in medium proferamus. In Alexandro (re & nomine) Magno iuvene adhuc mirandam Naturæ vim fuisse, quâ sapientissimos quoque senes consilio vincebat, propter ingenii sagacitatem, quâ & diiudicare res præsentis optimè poterat, & prospicere euentus futuros. Veneti cum ad Imperatorem Orientis imberbes misissent, & indignaretur Tyrannus, quasi in opprobrium missi essent, eorum alter intrepidè respondit: Ex sola ætate de hominibus & eorum doctrina iudicium non esse ferendum: hoc enim si

fieret, hircorum quàm hominum conditionem meliorem fore. Quem autem virtus extollit, eo ipso quod est iuuenis, non est abiiciendus. Quæ & quanta etiam nostris temporibus magni illi bellorum duces, *Mauritius Nassouius, Sigismundus Transsylvanus, Domb Iohanna Austria, &c.* ex singulari influenza ad id nati, præstiterunt iuuenes contra senes, nemini obscurum esse potest, nisi qui cognitionis historicæ profus ignarus existit. Summus enim Mundi Monarcha DEVS Optimus Maximus, quando aut stabilire aut transferre constituit mundana regna, eiusmodi organa excitat, quibus auctoritatem addit, hoc est, Timorem, Iustitiam, Sapientiam, consilium, felicitatem successuum: quorum conatus nemo mortalium, licet potentissimus, impedire potest. Induuntur enim & armantur illi heroes, robore inuictò & supernaturali. Horum autem res gestæ & Nomina cælo duntaxat corruptibili inscribuntur: vnde periti Astronomi (non vulgares illos calculatorios circulatorios puto; sed qui Magorum ex Oriente callent artem) omnes res verè & præclare gestas, petere, & literis denuò, multò maiori fide, mandare possunt, etiamsi omnes libri historici interiissent, quod ignaris incredibile videri potest. Cõtra verò Nomina & res gestæ Heroum Ecclesiæ, quorum virtus in iuuenili ætate & corpore sese potenter exercuit, vt Iosephi, Samuelis, Dauidis, Solomonis, Danielis, non in cælo corruptibili, sed æterno, scribuntur; vbi ab omnibus electis legi poterunt. Non ergò requiritur numerus annorum ab indole bona: nec expectatur ætas in eo, qui & virtutibus fulget, & manibus pollet. Huc appositè quadrat illud Valerii Max. lib. 3. cap. 1. *Iniquum est cum honori nondum tempestiuum videri, quia iam virtuti maturus est.* Et nostra ætas exemplis nõ profus destituitur. Sunt enim (DE olaus) & reperiuntur etiamnum hodie nonnulli, quibus ingenium & rerum prudentia velox ante pilos venit, vt cecinit Persius Satyr. 4. *Iuuenes corpore mente, senes.* E contra Germani dicunt: *Man findet alte Thorren auch/ præsertim cum stultorum plena sint omnia.* Item, *Alter hilffte für thorheit nicht.* Et, *his pueri senes:* quare? quia crescit cum senio delirium, vt est in proverbio. *Canities autem sunt sensus, &c.* Aurea sunt verba hæc, & notatu digna, proiciendaque in barbas senibus stultis prolixas iuuentutem TheoSophicè Sapientem & Prudentem seurriliter despicientibus. Qui donis heroicis instructi sunt, ante annos animum & curam virilem gerunt. *Corona dignitatis senectus, &c.* Verissimum hoc, etiam apud Ethnicos: nam, vt inquit Ouid. 6. Fastor.

*Magna suis quondam capitis reuerentia cani,
Inque suo pretio ruga senilis erat.*

Cuiusnam? Respondet Sapiens: Illius quæ in viis iustitiæ reperitur. Duo illi, apud Danielem in viis iniustitiæ reperti, quamuis senes, dignè lapidabantur. Quid commodi affert senium? nisi probitatem & constantem vitæ integritatem adderet: ni homines cum probitate & Sapientiâ senescerent. Est quidem, fateor, rara avis, iuuenis verè sapiens; attamen repertus est, reperitur hodie & reperietur.

352

Proverbiũ est , A- | Prou. 22 | *Imbue puerum iuxta viam*
dolescens iuxta viam suam, | Verf. 6. | *suam, etiam quum senuerit, non*

352

etiam

etiam cum senuerit, non recedat ab ea. Ibid. 27. v. 22. Si contuderis stultum in pila quasi pisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Siquidem Eccles. 1. v. 15. peruersi difficilè corrigantur, & stultorum infinitus sit numerus.

recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. At si contuderis stultum in mortario in medio triticorum contusorum pistillo, non recedat ab eo stultitia eius. Siquidem Eccles. 1. v. 15. peruersum non potest dirigi, & defectus non potest numerari.

Adolescens iuxta viam] Spiritus nequitiarum, versutiarum, doli, peruersitatis, mendacii, superbiz, libidinis, iracundiz, blasphemiz, inuidiz, calumniz, astutiz, infestant puerilia ingenia ab incunte etate. Nisi igitur bona disciplina, in pietate & timore Domini, educentur, retinent spiritus illi maligni imperium & sedem suam in animo insipienti. Imò per ipsa scandala & offendicula migrant & transeunt in animos puerorum: Vnde Saluator noster Matth. 18, 6. diris deuouet, qui offendicula præbent pusillis. Sicuti enim certissimè vi orationis abiguntur maligni Spiritus ex obsessis, præsertim si in intimo corde vnà oret & suspiret obsessus: (nec enim talem vim & spiritum precantem diu ferre potest spiritus tenebrarum:) ita reuera exercitio pietatis & timoris diuini, pueri præmuniuntur ab infestatione hostili spirituum malignorum. Igitur obnixè & solis viribus operam dant, vt sedem in homine primam occupent spiritus impostores & impuri, & in voluntate, naturali vitio & labe originali corrupta, atque in impuris affectibus radices agant, antequam vis superior, cælestis & pia educatio accedat. Deindè sicut semina in agris quotidie crescunt & adolescent, donec in flores & fructus abeant: ita semina vitiorum naturalium, ni cohibeantur, diutim crescunt & cum etate coalescunt. Eodem quoque modo, si semina pietatis & timoris DEI, rectâ educatione, animis inseruntur, illa quoque crescunt, & in flores pietatis & fructus bonorum operum abeunt.

353

Illusor non audit cum arguitur.

Prou. 11. Verf. 1.

Derisor non audit increpationem.

353

Illusor, &c.] Sublannator, sciolus præcox, mundanus immundus, qui securus Timorem spernit DEI, DEIQVE amantium correctiones fideles, leuiter præferens iis (contra Leges Scholæ Theo Sophorum) mundanè viuentes. Ratio, quia viri mali non cogitant iudicium DEI, quod tamen horrendè & sat citò (quia sat benè) apparet illusoribus, iustitiamq; administrat, etiam in hac vita, conscientiz verme eos acriter rodente.

354

Responde igitur stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.

Prou. 26. Verf. 5.

Responde stulto secundum stultitiam suam, ne fortè sit sapiens in oculis suis.

354

Responde stulto, &c.] Cum probabiles causæ suadent ut respondeas, modestè opponi potest refutatio, quæ res utiles, piis lectoribus & auditoribus salutare contineat, ut aliqui vel confirmentur vel sanentur. Conuitiis autem cum aduersariis non est concertandum, & ita non respondeas stulto de stultitia eius, ne similis ei videaris: nec enim victoria in calumniis sita est, sed in veritate.

355 Occurrere vrsæ orbatæ | Prou. 17 | *Expedit (certè) magis vrsæ* 355
fatius est viro, quàm stulto in | Verf. 12. | *occurrere factibus raptis, quàm*
stultitia sua. | | *fatuo cõfidenti sibi in stultitia sua.*

Expedit magis, &c.] Contentionis quam veritatis cupidores, sententiam suam pertinaciter defendunt, & dissentientes odiosissimè criminantur. Memineris ergò inferuire temporì:

*Dum furor in cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.*

356 Via stulti recta est in oculis eius: & qui obtemperat consilio, sapiens est. | Prou. 19 | *Via stulti recta in oculis* 356
 | Verf. 15. | *eius: qui autem sapiens est, audit consilia.*

Via stulti recta, &c.] Einem jeden gefellt sein kolben wol / darumb ist die welt Narren voll. Was solcher leute vnderstandt nicht gemeß ist / muß kezerer vnd vnrecht seyn. Ja scilicet. Sapiens absque testimonio SS^æ Scripturæ, Libri Naturæ, & conscientie rectæ, erubescit loqui. Quisque suis blanditur vitiis, & opiniones suas animo conceptas, ut simia catulos suos, amplectitur.

357 Qui (iuste) corripit hominem, (merito) gratiam (quandoque) postea inueniet apud eum magis, quàm ille qui per linguæ blandimenta decipit. | Prou. 28 | *Qui increpat hominem re-* 357
 | Verf. 23. | *trocedentem, gratiam inueniet*
 | | *magis quam is qui blanditur lin-*
 | | *gua.*

Qui per linguæ blandim. &c.] Alexander Magnus discernens adulatorem à fidei ministro, dixit: Hephæstionem esse Φιλαλίανδρον, amatorem Alexandri; Craterum verò Φιλοβασιλέα, amatorem Regis. Et quanquam Hephæstionem dilexit, tamen Craterum in maiori honore & pretio habuit. Ille enim propter blanditias diligebatur: hic verò propter virtutem dignus honore iudicabatur.

358 Viro, qui cotripientem dura ceruice cõtemnit, | Prou. 19 | *Vir increpatus qui indurat* 358
 | Verf. 1. | *ceruicem, repente conteretur,*

repentinus

repētinus ei superueniet in-
teritus, & cum sanitas non
sequetur.

nec eris illi sanitas.

Qui corripientem, &c.] Liius lib. 2. Decad. 3. *Sepe ego audiui, inquit, cum primum esse virum, qui ipse consulat, quid in rem sit; secundum, eum, qui bene momenti obediās: qui nec ipse consulere, nec alteri parere scis; eum extremi ingenii esse. Nobis quoniam prima animi ingenii que negata fors est, secundam ac mediam teneamus, & dum imperare discimus, parere prudentem animum inducāmus.*

359

Qui ambulat in rectitudi-
ne sua, timet I E H O V A M, sed
peruertens vias suas, despi-
cit eum.

*Prou. 14.
Vers. 2.*

*¶ Ambulans recto itinere,
& timens D E V M, despicitur
ab eo qui infami graditur via.*

359

Ambulans recto itinere, &c.] Hoc est, timens Dominum, rectè & sapien-
ter instituit viam & vitam suam, contemptor verò D E I viam & vitam suam
perdit, & extremo periculo obiicit. Cum paret Telamon Aiaei dixisset,
vt pugnaret quidem strenuè, sed victoriam à D E O peteret: respondit A-
iax, vt homo amens & superbus, *etiam ignauos adiutore D E O vincere posse; se
verò vel sine D E O: ita autem peruertit viam, & euertit vitam suam, vt pro-
prio incubuerit desperabundus studio.*

360

Abominatur iusti virum
¶ Impium: & abominantur
impii eos qui in recta sunt
via.

*Prou. 19
Vers. 27.*

*Abominatio iustorum est vir
iniquus: abominatio autem im-
pii est rectus via.*

360

Impium.] Impius est, qui à cognitione D E I alienus est, contemptor D E I
aut hypoerita, inconstans in fide. Esa: 57. vers. 20. Impii quasi mare fer-
uens, quod requiescere non potest. Impius est, qui fide, vita & moribus at-
que animo à verbo D E I alienus est. Hunc abominatur vir iustus & pius,
donatus & illuminatus vera fide; transformatus in imaginem Christi, vi-
tâ, mente & animo. Quemadmodum enim extremè pugnant sibi que ad-
uersantur Imago D E I, & imago diaboli: ita vir iustus, qui gerit Imaginem
D E I & Christi, aduersatur impium; in quo est imago sathanæ: & è con-
uerso.

361

Perfectio rectorum dedu-
cit eos: peruersitas autè præ-
uaricatorum perdit eos.

*Prou. 11.
Vers. 3.*

*¶ Simplicitas iustorum di-
riget eos: & supplantatio per-
uersorum vastabit illos.*

361

Simplicitas iustorum, &c.] Huius sententiæ explicatio luculenta est Psal-
mus 37. quem lege integrum.

362

Fortitudo perfecta est via
I E H O V A E : & pavor operan-
tibus iniquitatem.

Proverbia 10
Vers. 29,

Fortitudo simplicis via Do-
MINI: & pavor illis, qui
operantur malum.

362

Pavor illis, qui, &c.] Habes hic discrimen bonae & malae conscientiae. Cic. pro Milone: *Magna vis est conscientia in utramque partem, ut neque timeant, qui nihil commiserint, & peccato semper antipoculos versantur cupiant, qui peccaverint.* Vis conscientiae & vis veritatis, sicut & iudicium in homine, nunquam ex animo deleri aut penitus extingui possunt.

363

Qui timet hominem,
citò corruet: qui sperat in
D O M I N O, subleuabitur.

Proverbia 29
Vers. 25,

Timor hominis ponet laque-
um: & qui sperat in I E H O V A E, ex-
altabitur.

363

Qui timet hominem, citò, &c.] Lege Psalmum 146. totum.

364

Omnis sermo D E I
ignitus clypeus est speranti-
bus in se.

Proverbia 18
Vers. 17,

Omnis sermo D E I veritatis
purgatus, clypeus est speranti-
bus in se.

364

Omnis sermo D E I, &c.] Hic observa, discere & intimo in corde reponere: Sermonem D E I tibi esse clypeum, & fidem tibi veritate & promissis Diuinis. Diserte autem inquit, sermonem D E I ignitum seu purgatum esse, hoc est, esse sine dolo, sine fallitate, & certo prestare victoriam credentibus. Exempla habet Hebr. 1. Hinc Psalmus & in fine docentat Elogium Verbi Diuini, vers. 9. *Iustitia Domini est, letificans corde preceptum Domini lucidum, illuminans oculos.* 10. *Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi, iudicia Domini vera, iustificata sunt.* vers. 11. *Desiderabilia super aurum multum & lapidem pretiosum, & dulciora super mel & fauuum.* vers. 12. Etiam seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.

365

Ne addas verbis eius, ne
forte inopes te, & mendax
deprehendaris.

Verba 6

Ne addas quicquam verbis
illis, & arguaris, inuonariisq;
mendax.

365

Ne addas quicquam, &c.] Ratio est, quia omnis homo mendax: solus D E V S veritatis fons illimis: ideo Lex D E I immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele, Sapientiam praestans parvulis. Psalm. 19. vers. 8. *Verbum D E I aeternum, ab aeterno, verum & veritatis ipsa, inoperabile, & recreat animas credentium.* Complectitur enim Agnitionem D E I & Saluatoris, quae agnitio est vita aeterna, Iohan. 17, 3. Estque recte viuendi Regula & norma, immaculata, sincera, integra, perfecta, nihil iniqui, neque vani continens, conuertens animas ab erroribus, auocans a malo, in-

frustrans Imaginem DEI, est fidele, non fallens, quia DEVS stat promissis: rudibus, indoctis; & iuxta mundum, stultis (1. Cor. 2.) præstat Sapientiam; & conscientiam tranquillat: monstrat veros DEI cultus, promissiones infallibiles, cum suis Sacramentis, fidem, spem, dilectionem, humilitatem; patientiam; inuocationem & Nominis Diuini glorificationem.

Scito: Quoties legebam, à prima statim ætatula, verba Prologi præfati in libris Regii sapientis, semper animum meum (proculdubio monitu vocis DEI in me loquentis) subiisse cogitationem hanc: Sunt quidem magna & ferè non credenda hæc, quæ de SAPIENTIAE fructibus atq; thesauris hîc legis; minimè tamen falsa, ficta, aut eumentita. Ah! quomodo ad horum cognitionem peruenies? DEVS scit, dicere non possum, quantum sciverim veritatem. Inuocaui igitur DEVM, mihi ut ostenderet VERITATEM; deduxit me RYACH, HHOCHMAEL, SPIRITVS SAPIENTIAE DIVINÆ, methodo, quâ dixit vers. 294, in veritatem Eorum OMNEM, de quibus ago in Amphitheatro hoc Vniuerso, Gloria DEO in excelsis, quod manifestauerit talia TheoSophiæ amatoribus, SAPIENTIAE Eternæ, solius veræ; hæredibus fidelibus dilectis.

COLOPHONEM hîc pauculis,
 DE SAPIENTIAE DOCTRINÆ
 IMPONERE

Et amplius his, fili mi, caue quæras: faciendi libros plures nõ est finis: & doctrina multa, afflictio est carnis.

Ecc. 12.
 Ver. 11.

His amplius, fili mi, (inquit Rex Sapiens) ne requiras; faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est.

Nisi verba ista audieris, offe DEVS irascet, & MANDATA Eius custodisti, qui hoc est omnis homo.

Ver. 13.

Fines (inquit) loquendi pariter omnes audeamus. DEVM time, & MANDATA Eius observa: hoc enim est omnis homo.

Quia omne opus DEVS adducet in iudicium, quod erit super omni occulto, siue bonum sit, siue malum.

Ver. 14.

Et omnia quæ sunt; adducet DEVS in iudicium pro omni occulto, siue bonum; siue malum sit.

Quamobrem, o mortalis,

Melius est ire ad domum
luctus, quam ad domum cō-
uiuui in illa enim finis cun-
ctorum admonemur homi-
num: & viuens homo cogi-
tet, quid futurum sit.

Ecc. 7.
Vers. 3.

*Melius est ire ad domum lu-
ctus, quam ire ad domum con-
uiuui: eo quod est finis omnium
hominum, & videns ponet il-
lud super cor suum.*

○

Vanitas (igitur) vanitatum
rectè dixit ECCLESIASTES:
vanitas vanitatum & OMNIA
vanitas;

Ecc. 1.
Vers. 2.

*Vanitas vanitatum, verè
dixit Ecclesiastes: vanitas va-
nitas vanitatum, omnia va-
nitas:*

Dico, cum filiis DOCTRINÆ fidelibus omnibus, cunctis & singulis, et-
iam Ego HENRICVS KHVNRATH LIPSENS. THEOSOPHIÆ
amator fidelis, & MEDICINÆ vtriusq; DOCTOR, EA, nimirum, O-
MNIA, quæ citra SAPIENTIAM ÆTERNAM, solam veram, Eiusq;
DOCTRINAM orthodoxam, & STVDIVM Theo-ac Philo. Sophicū
HOC, vsquam gentium sunt, reperiuntur, extant, leguntur aut fiunt.

DIXI.

ADDO.

NVnc, igitur, CORONIDIS loco, hisce sic prefatis, Vos, ô
mortales, vos inquam obsecro, qui IEHOVAM colitis, quibus SA-
PIENTIA aliquantulum cordi est, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius
veræ, DOCTRINAM, in SS^a Scriptura Biblica, Libro Naturæ Ma-
croCosmico, & Lege in cordibus nostris Diuinitus scripta, fundatam,
cum sanam tum salutarem, à MËTHEOSOPHIÆ amatore ac filio (ab-
sit invidia dicto) fideli dilecto, instinctu & gratiâ DEI (cui huc vsque sui,
& Laus IEHOVÆ, adhuc sum, ad Opus præsens id, quod homini manus)
in AMPHITHEATRO hoc, Catholicismo VERITATIS Simplicis &
simplicismo VERITATIS Catholico, CHRISTIANO-KABALICE,
DIVINO-MAGICE, nec non PHYSICO-CHEMICE, in Scriptura
& pictura, non sophisticè ficta aut impudenter ementita, sed talibus, quas
sanctè, graviter atque irrefragabiliter confirmant SS^a Biblica Scriptu-
ra, Naturæ liber vniuersus, & Conscientia homini Diuinitus infusa,

methodo

methodo triuna tali, qua haecenus ante me à nullo, (sinè gloriatione inani cur VERITATEM fateri mihi non liceret?) orthodoxè ac graphicè exhibitã, toties moniti haud temnite; sed AD & IN AMPHITHEATRVM IPSIVS SAPIENTIAE ipsum, huiusque PORTAM, per SCALAM Graduum septem suam, nunc Theosophicè ascendite; in illud, LEGVM ibidem affixarum SEPTEM obseruantissimi, deuotione non hypocritica ingredimini, & EAM, oculis tam Mentis quàm Rationis ac Corporis cum pœnitentialiter sum à ruditatum phantastiarumque spiritus seductionis sordibus ritè repurgatis, accuratè contemplamini; inque salutem vestram, & temporalem & aeternam, Sapienter sequimini, AMEN:

D I X I.

BONAM ITINERIS PERPLEXI PARTEM
 CONFECIT, QUI VIAM RECTAM
 PROBE DIDICIT.

Cic. pro
 Milone: &
 Orat. 3. in
 Salut.
 Magna est
 vis conscien-
 tia. Quintil.
 lib. 5. Confr-
 ontia mille
 setes.

A D. M O M V M & Z O I L V M.

In den Naseweisen Meister Klügling :

*Μορσιδαυ facile est cuius, durumque μρσιδαυ,
Quaeque sequi nescit, carpere quisque potest.*

Kanstu es besser / ey so mache es besser / vnd zenge es auff:
So du es dann recht / wol vnd noch besser trof-
fen hast / alsdann tadele. erst das mei-
ne: Vnd dessen solstu mich ge-
gen dir noch danckbar
finden.

Inciuile est, ex vna libri alicuius particula iudicare de
toto, nisi prius toto libro benè perpe-
cto, & ritè cognito.

HENRICVS KHVN-
RATH Lips. THEOSO-
PHIE amator fidelis, &
MEDICINÆ utriusque
DOCTOR.

קדוש קדוש קדוש

יהוה צבאות

QUI ERAT; QUI EST;
QUI ERIT.

PLENI SVNT CÆLI, PLENA EST
OMNIS TERRA MAIESTATE
GLORIÆ EIUS:

הללויה: הללויה:

הללויה: הללויה:

הללויה: הללויה:

הללויה: הללויה:

הללויה: הללויה:

LAVAMINI, MVNDI
ESTOTE.

HI.

יהוה V N V M

OMNIVM EFFECTOREM; CÆTERAS
POTESTATES MINISTRAS
HABETEOTE.

III.

AD

PRIMUM

VOTA PRECESQUE

AD

INFERIORES

HYMNI SVNTO.

IV.

QVOD, SI FORTE,

PETITIO AD INFERIORES,

PROCESSERIT, NISI

SVB MODO DELEGATÆ,

à PRIMO

ADMINISTRATIONIS,

INTENTIO NON

ESTO.

ISAGOGÆ,
 siue
 INTRODVCTIO
 IN FIGVRAM
 AMPHITHEATRI

secundam, breuis:

DECERIT Nos, igitur, prius piè lotos atq; pœnitentia-
 liter purgatos, offerre, supplicesque, fide sincere,
 commendare Deificæ Luci, & tunc, illam S A-
 PIENTIÆ Æternæ, desuper rorantem mannam,
 supercælestisq; nectaream, & aquæ & ignis, pluuiam, sicut stil-
 licidia stillantia super terram, in corda, animas, vires mentesq;
 nostras, hoc est in Corpus, Spiritum & Animam, siuè TERN-
 NARIVM MICROCOSMICVM renatum descendentem, præ-
 clusis sensibus seditiosis, mente quieta affectuque omni puro,
 fixè durantibus, tam immediatè quàm mediatè, iuxta & dor-
 mientes ac vigilantes, patienter expectare: & sic, DIVINITVS,
 accendi; illustrari; illuminari; sanctificari; ⲙⲏⲣ FRUI; DI-
 VINA PATI; immò, in DEVM, ineffabiliter, rapi; & quasi DEI-
 FICARI. Laudantes interdum & adorantes (in SOLILOQUIIS
 præsertim, iisque quotidianis, atque, vt plurimum, matutinis)
 id PELAGVS MISERICORDIÆ immensum, OCEANVM QVÆ
 BONITATIS omnis infinitum; ex quo, non tantum VERBI
 mirifici ⲙⲏⲣ XPICTOY CRVCFIXI, & sacrorum ⲙⲏⲣ no-
 minum atque verborum omnium (quæ, quoad nos, mansiones
 sunt sensibiles Diuinitatis, nec non memoracula nos docentia:
 stimulantia quoque, adiuuantia & eleuantia appetitum ANI-
 MÆ, MENTISQVÆ IN NOBIS, operationem admirandam, in

nosmetipsos & extra nos, virtuosè promouentia) NVMEN de-
 signantium & simul exhibentium; verùm etiam mirabilium o-
 mnium (facit enim יהוה mirabilia solus) ad nos vsque deriuantur
 radii, destillant fluenta, & diuinissimi emanant riuui. O felix
 terque quaterque felix, in admirationem, meditationem, amo-
 rem & perceptionem HORVM, qui rapitur, NVMEN, sic, sum-
 mum, realiter præsens sentiemus, יהוה mirabilem, & in NO-
 BIS, & in NATVRA, & in SCRIPTVRA, mirificè loquentem,
 veridicè audiemus, sufficienter videbimus, fructuosè observa-
 bimus; ANGELVS bonos, nobis amicè assistentes, nos fide-
 liter monentes, יהוה iussu benigno familiariter docentes, atque
 in viis nostris tutò ducentes, sinè fallacia experiemur. Humi,
 igitur, præcidentibus NOBIS, hic hymnus, aliq; huic non ab-
 similes, Ionico modulamine & accentu, sacris animi concitan-
 di causa, debito, proferendus est:

*Rei omnis generatorque opifexque,
 Superum rex, genii lux, hominum spes,
 Tremor vmbri tenebrofi Phlegethonis,
 Amor incredibilis calicolarum,
 Pauor inuincibilis tartareorum
 Celebris religio terrigenarum,*

$\text{יהוה אלהינו יהוה אחד}$

$\text{Βασιλεως, Πασιγενετας, Προπηγεθδης}$

DEVS vnus, DEVS idem, DEVS alme,
 Veniens desuper, illabere NOBIS.

TV, TV, TV,

*Huc sedeto;
 Immota commoueto;
 Qua falsa sunt moneto;
 Qua vera sint, doceto;*

LEX INTRODUCTORIA

V.

ΑΓΓΕΛΟΙ,

A NOBIS, AD יהוה

ET INDE, AD NOS, VOLITANTES;
REVERENTIA TREMORQUE
SVNT O.

VI.

ERGA ILLOS

SECUNDVM NOTAM PROBATIONEM,
IUCVND A OBOEDIENTIA
ESTO.

VII.

SACRA,
QVORVM MYSTERIA,
SIC TRACTATVRI
VENITIS,
PALAM DIGNIS
CLAM PROPHANIS.
SVNT O.

Porro;

יהוה; NOSCE,

ex

SS.^a SCRIPTVRA; CREATVRA;
etiam ex SEIPSO; & quidem,
luce suâ, in mente tua, immediatè oborta;
Theosophicè; Naturaliter; Cabalicè.

TE IPSVM NOSCE,

EX LIBRO

*SS.^a Scriptura; Natura totius Vniuersi, qui est & παντασμου totus, & παντο-
ρισμου, sine tuipse, secundum & corpus & Spiritum tuum;
denique & MENTIS tua, DEO coniuncta
Theosophicè; Physicè; Physicomedicè; Physicochemicè; Physicomagicè;
Hyperphysicomagicè; Cabalicè.*

ISAGOGE,
 siue
INTRODVCTIO
 IN FIGVRAM

AMPHITHEATRI

tertiam, breuis.

NATVRAM NOSCE

VNIVERSALITER

&

PARTICVLARITER;

EX LIBRO

SS.^æ SCRIPTVRÆ: NATVRÆ IPSIVS,

qui est, & Mundus maior, totus: & Mundus minor,
 h.e. homo, puta, secundum & corpus &
 spiritum suum:

denique

aut mediatè, ex ANGELIS bonis; aut immediatè,
 in speculo mentis tuæ purgatæ,

ex

DEO IPSO;

Theosophicè; Physicè; Physicomedicè;
 Physicochemicè; Physicomagicè;
 Hiperphysicomagicè;
 Cabalicè.

I. LAPIS

I.

LAPIS PHILOSOPHORVM.

EST: HVNC, enim,

XPERIENTIA, rerum omnium, etiam sola, sufficiens, magistra infallibiliter attestatur: cui refragari, nonne esset plusquam stultum? Hunc (ab aliis tamen præparatum) virtuosè efficacem vidit, & **PONTIFEX ROMANVS**, & **CÆSAR EA MAIESTAS**: viderunt & Reges, orbis terrarum, non pauci: nec non Imperii Romani Electores nonnulli: viderunt & Principes aliquot, Comites, Barones, Nobiles, & (propter virtutem atque doctrinam) à nobilibus proximi, Doctores: immò ex omni gente, Iudaica, Ethnica, & Christiana, etiam Turcica, statuque ac ordine, passim, multi; tam Ecclesiastici quàm Politici, literati pariter atque illiterati, oculis (obstupescentes Naturæ, per artem, miraculo) viderunt, manibusq; tetigerunt, suis. Sciens loquor. Hos omnes cito testes: tu physicochemiæ mastix, eos interroga, in subsidium veritatis, veritatis amantes, rem ita habere, testabuntur libentes.

2. **RATIO**, vera & certa, dux fida Sophorum, grauitè confirmat: quam, angustia loci huius addere impedit; alius & amplior, promissimam, admisit.

3. **SAPIENTES**, totac tantu, auctores grauissimi, (quorum hac de re, passim extant monumenta) vno, harmonicè, ore, etiam iureiurando Sanctissimo, non temerè asseuerarunt: qui omnes veridici (quia viri docti & boni) tamdiu & sunt & habentur, donec de eis contrarium, sufficienter, fuerit probatum. at quando? Cumq; artificii cuius in sua arte sit credendum, cur non potius, ea in re, fides erit adhibenda illis, quàm ignorantibus? omnium enim artifices, & optimè & verissimè, de sui operis ratione, differere, loqui & iudicare sciunt.

4. **NATURA, DEI**, in huius machina Mundi, nunquam otiosa ministra, multis, in operationibus suis, (vt tradiderunt

TheoSophi & confirmarunt experti) viis ac modis, diu noctu- que nobis fideliter suadet, fidemque, de eo, facit firmam. Na- tura parens, de filio *Catholico, catholicè* testatur, suo.

5. MENS, humani animi scintilla altior & lucidior, Diui- na ac immortalis, quam DEVS id generis dotauerit conditio- ne, vt ex insito sibi Naturæ suæ desiderio; quibuscunque possit viribus, ad summa & optima tendat, indefinenter appetit: quæ appetitus boni (est enim à DEO) stimulum, quam animi (sciunt non nisi experti) irrequietudinem, quod desiderium ardens, LAPIDEM PHIL.^m habendi, si in rerum, natura non esset, DEVS IPSE, etiam iis, (de vitiosis sermo hîc non est) qui pru- dentiores, sapientiores & religiosiores aliis sunt, aut fuere, fru- strâ indidisset. Atqui nihil frustra!

6. CONSENSVS TYPICVS, verè admirandus, (in Natu- ra) LAPIDIS huius, cum SS.^a Triunitate Diuina; cum toto V- niuerso creato; nec non λογος DEI incarnato, h. e. Maschiah promisso & misso, religionisque Christianæ Sacramentis atque mysteriis tam altis & profundis, verum esse, credere ac fateri, omnes sanæ mentis, iustè compellit. Sino quor absque veritate, erubescam. Iudicent, non nisi scientes. Amen, amen, dico vo- bis; si vnum, etiam alterum.

7. Denique, (cum CREATOR, etiam ex CREATURA, ec- ste D. Paulo, ad Rom. i. velit cognosci) DEVS & potuit & vo- luit (velle testatur experientia) organis suis, quibusdam, (non enim vni dat cuncta DEVS) inde vsque à Mundi initio, benignè largiri, & adhuc vult, (quoniam in æternum misericordia eius) vt nimirum, quænam sit mira CREATORIS Sapiencia, poten- tia infinita, benignitas immensa, &c. h. e. qualis sit DEVS IPSE, typo mirifico, ex CREATURA, non quidem, ex Mundo maie- re, per se solum vel simpliciter, & partibus eius, passim, parti- culari cognitione; verum quoque, ex Mundi maioris FILII, (artis, h. e. P H Y S I C O C H E M I E interpretamento) in subiecto catholico, catholicè, abundantius & explicatius, in humano ge- neri, coram, innotescant: indeq; πππ Triunum, auctorem tant- ti boni ac doni, clarius discat agnoscere, admirari & venerari solum, animo collaudare grato, profundius meditari, ipsique inseparabiliter coniungi, & reuniri. Ε ἄ γ ο, quemadmodum πππ Sapiientissimi erat, viam hanc, quam iudicauit esse, ad se

patrefaci-

patefaciendum, maximè commodam, eligere & inuenire: ita nostrum est, quam ipse elegit, comprobare, amplecti & sequi; atque ex naturæ filio, stylo PhysicoChemico hoc, DEO sic ordinante, in Libro & Speculo NATVRÆ (quod, certè, catholicon habemus, in LAPIDE Phil.^m ac splendidissimum) nobis à DEO propositis, IPSVM (sicuti & in Filio suo, interpretamento SS. Scripturæ) salutariter agnoscere; MVMDVM quoque, sicuti in fine seculi huius, per ignem renouandum, ita, & quomodo, & à quo, in principio, constructus sit, per ignem vtiliter videre ac intelligere, denique & NOS METIPROS fructuosè cognoscere.

II.

Q V I D E S T L A P I S
PHILOSOPHORVM?

LAPIS PHIL.^m est אלהים רבא ח' ELOHIM, (qui incubabat aquis, Gen. i.) Cælo mediante (יהוה solo, ex mera bonitate sua, ita volente) conceptus, & corpus, verum ac sub sensus cadens, factus, in vtero πρωτοτύπου (ΧΑΕΟΣ creati) Mundi maioris virgineo, TERRA, nimirum, vacua atque inani, & AQUA: natus in lucem μακροκόσμου filius, aspectu (coram insipiente) vilis, deformis, & quasi in nouissimis: consubstantialis, tamen, similisq; parenti, Mundus parvus, (de homine, aut aliquo sumto, ex vel ab eo, nihil tibi imaginare) catholicus, triunus, ἰσχυροφύλακτος, visibilis, tactu, auditu, olfactu & gustu sensibilis, localis atque finitus: manifestatus, regeneratoriè, à semetipso, artis physicochemicæ obstetricia manu, in corpore, suo, semel assumto, glorificato: ad commodum siue vsvs, propemodum infinitos, & microcosmo & macrocosmo, in triunitate catholica, mirificè salutare. Apage sis, fili perditionis, tu, tute, ὑπάκουσον, & omnia tecum, quæ ex tete, vt ut etiam, mangonicè, præparata. Peccatoris es typus, non Saluatoris: seruari potetis ac debes, non seruare. Figura es mediatoris ad errorem, interitum & mortem, non boni illius, ad veritatem, incrementum & vitam. Regnavit, regnat & regnabit in naturalibus, naturaliter & vniuersaliter, Na-

turæ filius, catholicus, SAL (scito) SATVRNI; fusibili modo suo; semper & vbique, in Natura ex semetipso, permanens; & ortu & virtute, VNIVERSALE. Audi atque attende: SAL ANTIQVISSIMVM LAPIS. Myſterium! Cuius nucleum, in DENARIO, Harpocraticè, ſile. Qui poteſt capere, capiat; Dixi. SAL, non ſine cauſa graui, à Sapientibus, cognomine, ornatus eſt, SAPIENTIÆ: QUO, & SOLE, nihil vtilius dixerunt eſſe in Mundo. Hic ſtude.

III.

QVARE DICITVR LAPIS, ET CVR PHILOSOPHORVM?

LAPIS, cur propriè dicatur, quodque nomen eius, quò apud vulgus, oculis videntibus cæcum, auribusque audientibus surdum, nominatur. DEVS IPSE, ob cauſas certas, in ſcriptis Sapientię antiſtitum traditas, grauitè prohibuit cuius reuelare. Quamobrem & cuncti philoſophi citius mori voluerunt, quàm hoc diuulgare. Eſt enim, iuſto DEI iudicio, ſemper fuit, & (777) Ipſo, cuſtode forte atque zelote) erit, (ſimul & ſolutio eius) *Secretum ARTIS ſecretiſſimum*, anathematis fulmine, à Sapientibus, erga indignos, meritò inuidis, iure ſigillatum. Adducam, tamè, ipſos philoſophicè loquentes: quia, inquiunt, vt lapidum, eſt quoque generatio & regeneratio eius: ex humido, nimirum, viſcoſo & glutinoſo, & terreo ſicco. Et: quod coctione ſua (quæ incrassando procedit) in lapidem permanentè fixum (quique, vt lapis, teratur) induretur. Alphidius: Si lapis proprium nomen haberet, lapis eſſet nomen eius. Alii: lapis non lapis. Hæc, philoſophicè, philoſophi. Reſponſum clariùs, maneat, alta mente, reſpoſtum; ne diuinum, contra nos, excitemus furorem. PHILOSOPHORVM, Lapis occultus, eſt, non inſipientum & idiotarum; non impiorum, ac, contra conſcientiam, vitioſorum. Philoſophus, autem, h. e. Sapientię veræ amator, qui ſit, ex parte, Amphit. huius, ſecunda perfectè doceris. Axiomata, duo, hæc, tibi cõſiderãda, fraternè relinquo: Ex ſine cuiusq; intencionis reſultat principiũ eius. Et, cum, alicuius rei, latent cauſe, à ſignis & effectibus, ad earũ inueſtigationem, itur. Hiſce, contētus eſto.

I V.

Q V I D E S T **רוח רבאח** R V A C H
E L O H I M, Q V I I N C V B A B A T

A Q V I S? Genes. I.

רוח רבאח R V A C H E L O H I M, est S P I R I T V S, Spiraculum, anhelitus **רוח** sancti, sanctus; Vapor virtutis D E I omnipotentis atque omni tenentis, & E M A N A T I O quædam, emissiove, fecunditatis vitalis, primi summique motoris, viuifica atque virtuola, e profundissimo, Diuinitatis suæ recessu; I D E A R V M, videlicet, siue, Exemplarium, Specierum, Rationum feminarium, primordialium & radicalium, voluntatum opificum & causarum effectricum, in A R C H E T Y P I, opificis summi, mente (**רוח** Hochmah in S A P I E N T I A, Bonitate eius, causante eas) conceptarum atque præexistentium, rerum omnium, in Mundo, postea futuro, producendarum & fiendarum. Q V Æ (E L O H I M, creatore & conditore, V E R B O suo, dicente ac præcipiente. Genes. I.) res omnes, quas extare voluit, in hoc Theatro Mundano, produxerunt, esseq; fecerunt: in globo sublunari, vestitæ T E R R A & A Q V A, **איל** siue Materia prima, communi & vniuersali, C Æ L I, interuentu. Addo: R V A C H E L O H I M est **μορφη** siue F O R M A, rerum omnium, interna, **εσσις** & essentialis: Mundi A N I M A vniuersalis: Virtus substantialis, per se subsistens, causa omni creaturæ, Mundi huius subsistendi: E S S E N T I A (quia increatus) verè Q V I N T A: & (vt voce dicam vsitatissima) ipsissima substantificaque rerum N A T V R A. D E I N V M E N, & Diuina Ratio, toti Mundo eiusque partibus, insita, parens rerumque harum opifex. V N V S (essentia & numero) hic D E I Spiritus est; vna; Vniuersitatis conspicuæ & corporeæ huius vnus, Anima catholica, **πλυσικίλη** tamen, h. e. multiformis (Sap. 7, 22. Ephes. 3, 10.) & variæ eius radii atque S C I N T I L L Æ, per totius ingentem, materiei primæ massæ, molem, hinc inde dispersæ ac dissipatæ: inque mundi partibus, disiunctis etiam, & loco & corporis mole, necnon circumscriptione, postea separatis, disiunctim

& separatim innumeræ, vnus Animæ vniuersalis scintillæ, nunc etiam inhabitantes.

V.

QVID EST CÆLVM?

CÆLVM, est SPIRITVS ÆTHEREVS corporalis, vel corpus æthereum spirituale, corruptioni non obnoxium, totius Mundi machinam permeans: superius, VERBO DOMINI, firmatum, hinc FIRMAMENTVM; inferius, massæ sublunari, totum incorporatum: Vnius eiusdemque & essentiæ & substantiæ Cælum vnum, id quod inferius, & id, quod superius. Illud, tamen, labore Physicochemiæ sagaci, in vsum hominum, ad sensum potest manifestari atque tractari.

VI.

QVOMODO רַחֵם אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, CÆLO MEDIANTE, CONCEPTVS,

& corpus verum, ac sub sensu cadens factus est, in utero παρθενοῦ

(ΧΑΕΟΣ, puta creati) Mundi maioris virgineo, TERRA

nimirum vacua atque inani, & ΑΩΥΑ?

EXTREMA, sine medio, eoque conueniente, coniungi, copulari atque vniri non posse, est vnanimis verè philosophantium vox atque consensus. RVACH ELOHIM, Spiritus (essentiâ) Diuinus, increatus, simplicissimus, omnis corporeæ molis expers, spôte & per se mobilis, ἑτερομυής, h. e. multiformis aut formarum plenus, immò ipsissima rerum FORMA: Et ABYSSVS tenebrosa, triuna, videl. CÆLVM, TERRA inanis & vacua, & ΑΩΥΑ, ENS, à DEO IP SO (cuius solius est proprium κτίζειν, creare) ex nihilo, h. e. de nullo substantiali, aut per se existente materiali principio, primum CREATVM, corporeum, confuse mixtum, MATERIA ad motum, per se, inefficax: reuera, si quid, extrema

sunt.

sunt. CÆLI, igitur, M E D I I, extremorum amborum, suo modo (quia corpus Spirituale & Spiritus corporalis) participis, (ΠΙΠ? solius voluntate benigna) interiectu, R V A C H E L O H I M (descendendo demittendoque se p̄r cūcumferentias partesq; abditissimas omnes, & dispergendo inimum vel meditulliū, Scintillas radiosve fœcunditatis suæ) ad C E N T R V M vsque penetrabat, in E N S illud C R E A T V M, totū: massamque illam seu molem ingentem, rudem (ΧΑΟΞ) confusam atque informem, Mundi futuri seminarium, ἄλλω siue materiam lutosam, V I R G I N E A M, (nondum enim neque conceperat, neque produxerat antea) F O R M A (semetipso) sic informavit, & A N I M A animabat, imprægnabatque purissima: permeabat, replebat, calorē infundeat, viuificabat & fœcundabat, quod erat T o h u v á B o h u, vacuum atque inane: illuminabat, quod erat tenebrosum; distinguebat, confusum: ornabat, rude ac impositum: ordinabat indigestum ac incompositum: inque eius V T E R O, h. c. C E N T R O (cuius & totum adhuc hodie mouet, sustentat atq; conseruat) intromovē (Spiritu æthereo, CÆLO, videl. vt dictum, intermediente) cōcipiebatur, & corpus, siue corporeus factus, atq; concretus est. Mysterium iam observa & admirare typicum; conceptionem, inquam, Seruatoris & Saluatoris vtriusque & Mundi maioris & Mundi minoris, siue generis humani. De hoc, scriptum, legimus: V E R B V M caro factum est: de illo, Cabalá, scimus: R V A C H E L O H I M, corpus factus est. Et; D E V S manifestatus in carne: S P I R I T V S D E I manifestatus in corpore. Hic, filius Mundi maioris, D E V S & creatura, catholicus: ille, filius D E I, Θεοῦ γέννησθαι, h. c. D E V S & homo: Vnus, in vtero Mundi maioris; alter, in vtero Mundi minoris: vterque V I R G I N E O, conceptus. Ensoph! Ensoph! profunditas profunditatum & altitudinum altitudo! Absq; blasphemia dico: I H S V H C H R I S T I crucifixi, Saluatoris totius generis humani, id est, Múdi minoris, in N A T V R Æ L I B R O, & ceu S P E C V L O, typus est, L A P I S P H I L. ^m Seruator Mundi maioris. Ex lapide, C H R I S T V M, naturaliter cognoscito & ex C H R I S T O, Lapidem, Theosophicè discito. Libro SS. S C R I P T V R Æ hîc nihil detraho. Placuit, D E O mirabili, mirabilis docendi & discendi modus; placeat idem & mihi & tibi. Christiana, quæso, iudicet fraternitas: Et ego Christianus sum, Deique gratia, & esse, & permanere, volo.

VII.

QVOMODO, ET VBINAM
NATVS IN LVGEM, ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟΥ

FILIVS, *aspectu (coram insipiente) vtilis, deformis, & quasi in nouissimis: consubstantialis similisque parenti, Mundus Paruus (non homo,) catholicus, triuinus, igna & aqua, & sensibilibus, tactu, auditu, olfactu & gustu sensibilis, localis atque finitus?*

VBI? In terra catholica sancta, quam etiam nunc feliciter inhabitat, in Saturnio regno. ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟΥ FILIVS, & semine & sanguine parentis formatus, & ex utero eius in lucem, naturaliter, exclusus. **A**SPECTV (coram insipiente) **V**ILIS, **D**EFORMIS, & **Q**VASI INNOVISSIMIS: mundoque ludibrium: in conspectu tamen Sapientis est pretiosissimus. **I**HVSVH **C**HRISTVS non alium, in Natura, requirebat typum. **C**ONSVBSTANTIALIS SIMILISQVE PARENTI: quia e semine & substantia parentis. **C**ATHOLICVS: secundum corpus, Spiritum & Animam: etiam virtutes ac operationes. **C**ORPVS habet **C**atholicon, quia est de semine Mundi, de essentia & substantia Materie primæ catholice, particula de ὕλη, primordiali & vniuersali, terra videl. & aqua, in principio creatarū: in statu adhuc vniuersali, non vt (Deo sic volente) rerū cæterarum globi sublunaris corpora omnium speciali aut particulari, à radiis atque scintillis Animæ Mundi specialibus, h. e. specialis particularisve proprietatis siue Naturæ, specificata, & (vt ita dicam) particularisata. **V**niuersalis quoque conditionis est eius **S**PIRITVS, **V**niuersalis & **A**NIMA, quæ scintilla Animæ Mundi catholice, Catholica, h. e. **V**niuersalis Naturæ, proprietatis & operationis. **C**atholicismus hîc solus locū habet, particularismus est solæcismus. **C**ATHOLICON **P**hysico **C**hemicorum, non nisi ex catholico. **O**mnne enim simile à suo simili producit. Et, **Q**uale semen, tale germen. **V**aleant igitur & discedant procul hinc (vltra montes Caspios vsque) materie speciales siue particulares omnes, cuiuscunque sint ordinis nominis atque virtutum. **C**atholicon re-

quiri-

quiritur, particulare reiicitur. Frustrà, igitur, & falso quærimus in multitudine particulari id, quod habemus in triuno Vniuersali. Verum est, quod dicunt; **TOT LAPIDES QUOT RES**: subintelligendum, **PARTICVLARES**: Ex solo, Mundi maioris, filio Vniuersali, Lapis solus Vniuersalis. **LAPIS**, quoque, **EX OMNI RE**; particularis, scilicet, ex particulari: Vniuersalis, ex Vniuersali. **IN OMNIBVS**, (suo modo) particulariter: in chao nostro **VNO**, **CATHOLICO**, catholicè. **ADDO**: Hanc vnicam solamque ob causam, quod videlicet constat ex iis, nudè & simpliciter catholicis, ex quibus, in prima creatione, totum hoc conspicuum atq; corporeum **VNIUERSVM**, cum partibus suis; ideoque per & ex se, potens est, & solus sufficiens, (regeneratus, tamen, post passionem suam) in fructus, huius **ENTIS** creati primi, speciales atq; particulares tanquam in consanguineos (suo modo) suos, vires exercere mirificas, catholicè, suas, & numero, simul, omnes. Quæ virtus tam mirè efficax, scintillæ, Animæ Mundi, Catholicæ, vniuersalis, propria & peculiaris, in corpore, non nisi catholico, à verè Sapientibus, benè censetur. Quapropter & **CATHOLICI**, **LAPIS** noster, iure meruit nomen: **OMNIAQVE** ritè appellari potest ac debet. **TRINVS**: **VNVS**, in composito, siue in toto: Et, quod, extrà vel citra hunc, non sit alius, in virtute mirifica, huic similis. **TRIVNVS**, in essentiis & subsistentiis: constat enim Terra & Aqua, corpore vno: Spiritu æthereo, quod Cælum est, medio copulante: & Anima, Animæ Mundi scintilla animatus catholica: hypostasibus aut subsistentiis tribus, distinctis atq; diuersis. Vnde Lapis noster Trinus existit & Vnus, h. e. Triunus, videlicet, Terrestris, Cælestis atque **DIVINVS**. **VEGETABILIS**, quoque, **ANIMALIS** & **MINERALIS** est & dicitur; quia est illud idem, in substantia & in esse, ex quo Vegetabilia, Animalia & Mineralia, h. e. Terrena, Aquatica, & subterrena omnia, ortum traxêre suum, quemadmodum & paulò ante est ostensum. Et, quod propterea, in illa, mirificè operari possit. Et, quod illa nutriantur ac conseruentur iisdem, ex quibus Lapis: Lapis, contra, (suo modo) ex quibus ipsa. Deniq; **TRIVNVS** est, quod **SAL**, **MERCVRIO** & **SULPHVRE**, substantiis tribus diuersis atque distinctis, in Lapidem, sit compositus, **TRIVNUM**. Summariter: Vna est & Trina, Lapidis huius, tam mirabilis, materia certa & propria; ex qua o-

mnēs Philosophi, magisterium certum, veraciter præparant: in trinitate catholica, (non particulari) sua, non peregrina aut speciali siue specificata) vnita: in vnitāte, vniuersali, tripartita. Porro: Rectè veteres censuerunt & collegerunt, vnum esse DEVM, quia vnus est mundus: contra; vnum esse mundum, quia vnus est DEVS: neque SS.^a Scriptura alterius meminit; qui si essent, certè commemorasset. Inde, non absurde, colligo: si vnus est Mundus, etiam vnus est Lapis Phil.^m catholicus, catholicè repræsentans Mundi vnus vniuersum vnum, eiusque creatorem ac conditorem vnum. Si quæris, cur vnus tantum sit Mundus, & cur vnus tantum Phil.^m catholicus Lapis: Respondeo; Quia DEVS plures noluit. Ratio est; quæcunque voluit, fecit; Psal. 115, 3. Cur verò noluerit, tu quære ab eo, ipse solus nouit. ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΟΣ: figuram acutè contemplare præsentem, responsionem leges & videbis sufficientem. Cætera, quæ sequuntur, per se sunt satis clara & manifesta. De cæteris, in definitione, verba præsupponunt mentem.

VIII.

QVARE MANIFESTATVS, REGENERATORIE A SEMETIPSO,

et quomodo artis PhysicoChemica obstetricia manu, in corpore suo, semel assumpto, glorificato?

RESPONSIONEM, de primo, ex præcedentibus, petere poteris, plenariam. Hoc restat: *Quomodo, artis Physicochemica, obstetricia manu, in corpore, glorificato?* IN REGIMINE, scito, TRIVNO. I. IN PRIMO, namque, operis PhysicoChemici catholici REGIMINE, diuersis & laboribus & instrumentis, manuumque & Ignis arte varia, ex ADROP, (quod, in sua lingua, Saturnum sonat,) h.e. PLUMBOSAPIENTVM, SATVRNICOR: vinculis coagulationum dextrè relaxatis, DVNECHVIRIDE, & VITRIOLVM VENERIS (debita, Lapidis Benedicti, materia) aderit nostrum. LEOVIRIDIS, absconfus & latens, è montis sui Saturnini cauerna, illecebris ac blandimentis, natu-

ra sua

ræ suæ conuenientibus, eliciendo manifestatur. SANGVIS, è
 vulneribus Leonis, lancea acuta transfossi, crassus, & copiosè
 effluens, diligenter colligitur, omnis. TAH & LILI, LIMVS,
 TERRA, madida, humida, vliginosa & lutosa, ADAMICA, pri-
 ma creationis Mundi maioris, nostri ipsius, & Lapidis vigorosi
 nostri, materia, conspicua redditur. VINVM, (quod sanguinem
 terræ nominarunt Sapientes,) ex Vna Phil^m Catholica, Ray-
 mundi R V B R V M, ob ruborem (colorem virtutis) crassum, den-
 sum & atrum, nigrum nigrius nigro dictum, erit præstò. VIN-
 C V L V M, quo Anima cum corpore est colligata, & in vnam mas-
 sam coadunata, relaxatur & dissoluitur. SPIRITVS & ANIMA
 (spiritus animatus) à corpore sensim discedunt & pedetentim
 separantur: hoc dum fit, fixum redditur volatile, & corpus im-
 mundum, de die in diem, corrumpitur, destruitur, moritur,
 nigrescit atque incineratur. Cinerem hunc, ô fili, ne vili pen-
 das, est enim diadema corporis tui; latet sub eo pygmæus no-
 ster, vincens ac vinciens gigantes. II. In R E G I M I N E S E C V N-
 D O, (quod opus est mulierum, & ludus puerorum) in V A S E
 cristallino, circulari, & materiei quantitati iustè appropor-
 nato, vno, artificio physicomagico, Hermetice, nec non à
 Theosopho, caballicè sigillato; F V R N O Athanoris vno; & I G N E
 vno. C O R P V S, S P I R I T V S & A N I M A, diligentia accuratissi-
 ma, Herculeisque laboribus, externè lota, mundata & purgata,
 iterumque composita, commiscetur, per se putrescunt, & sine
 manuali cooperatione, solius Naturæ laboribus, soluuntur, de-
 stillantur, separantur, sublimantur, coniunguntur, remiscen-
 tur, copulantur & reuniuntur: fixumque, sic, plenariè, fit vo-
 latile: per se quoque coagulantur, diuersimodè colorantur, cal-
 cinantur, figuntur; Et, ita, volatile, redditur fixum, Mundus-
 que renouatus & nouus constituitur. In horum, in superficie,
 siuè externè, depuratorum, iuxta Naturæ & pondera & propor-
 tionem, mixtione, secretum C O M P O S I T I O N I S triplex, pau-
 cissimis notum, quàm diligentissimè obseruare, & adhibere
 memento: aliàs spiritus animatus corpori nõ potest coniungi;
 nec, contra, corpus spiritui reuniri. Quo ritè peracto, C H A O S,
 Naturæ catholicæ, aderit, ex priorè, Mundi noui futuri, no-
 uum: explicatur, separatur: separata exornantur, h. e. Naturæ,
 interni & radicalis atque centralis, Diuina: manuum labore

adhibito nullo: hanc factam esse, cum perceperis, motum, in te, experieris internum, & oh, gaudio lachrymabis! Quia peccatum originis, igne Diuini amoris, in regeneratione, & corporis, Spiritus & Animæ, diuinitus auferri & separari, certò intelliges. Non scribo fabulas. Manibus tractabis, oculisque videbis tuis, AZOTH, h. e. Φ .^m Phil.^m Catholicon: qui cum Igne interno & Externo, harmonia tamen sympathica, cum Igne Olympico, ob necessitatem inuitabilem, Physicomagicè vnito, ad Lapidem nostrum consequendum, solus tibi sufficit. Quod, Vulcani, secretum, profundissimè, absconsum, nisi probè sciueris; eoque, aut ab artifice, aut vsu crebro, aut DEOIPSO, more Cabalístico, te instruente, in furno triuno, sphericè rotundo, ritè vti didiceris, frustra & in vanú (quamuis in debita materia) laborabis. TENEBRÆ apparebunt, super faciem abyssi: Nox, Saturnus, & Antimonium aderunt Sapientum: Nigredo, & caput corui, Alchimistarum in hora, coniunctionis, varia, & omnes Mundi colores, apparebunt: Iris quoque, DEI nuncia; & cauda pauonis. Mystéria nota, quæ de iride, & in veteri, & in nouo Testamento. Denique, posteaquam transierint color cineritius, albedo & fluedo, videbis, LAPIDEM PHIL.^m REGEM nostrum, & DOMINVM Dominantium, prodire, ex sepulchri vitrei sui thalamo ac throno, in scenam mundanam hanc, in corpore suo glorificato, hoc est, REGENERATVM & PLYSQUAM PERFECTVM, videl. Carbunculú lucetem, splendore Temperatissimú, & cuius partes subtilissimæ, ac depuratissimæ, còcordi mistionis pace, in VNVM, inseparabiliter sunt ligatæ, summæq; æqualem: Diaphanon, vt Cristallus; compactum & ponderosissimum; facillimæ fusionis, in igne, vt resina, & ante hydrargyri fugam, sicuti cera, attamen absq; fumo, fluentem; corpora, solida & clausa, ingredientem ac penetrantem, sicuti oleum papyrum: in liquore quouis dissolubilem & liquefcentem, eique commiscibilem, friabilem, vt vitrum: in puluere croceum, in massa verò integra, instar rubini, rubentem: (quæ rubedo, perfectæ fixationis, & fixæ perfectionis, est SIGNATURA) permanenter colorantem aut tingentem: in tribulationibus examinum quorumuis, etiam sulphuris adustiui & aquarum comedentium tentationibus, ignisque persecutione vehementissima, fixum, semper durantem, & incremabilem, ac Salamandri instar, PERMANEN-

TEM, OMNIAQVE (est, enim, suo modo, OMNIA in omnibus) iuste iudicantem: clamantem; Ecce, Renouabo omnia. III. In REGIMINE TERTIO, fit LAPIDIS Phil.^m cum Mundo maiore in partibus eius inseparabilis VNIO: quæ est & dicitur, FERMENTATIO, Mysterium harmonicum nota: Quod, in Cabala, est hominis ad Monadis simplicitatem reducti, cum DEO, VNIO: id in Physico Chemia ad Lapidis nostri plusquamperfecti & gloriosi, cū Macrocosmo, in partibus eius, FERMENTATIO. Et: Sicuti homo, vnitus DEO, ratione DEI, fit quasi Deus humanus, aut homo Diuinus, h. e. quasi DEIFICATUR; & propterea potest, quæ vult; vult, autem, quæ DEVS IPSE: Ita & LAPIS PHIL.^m Mundo maiore, in partibus illius, fermentatus, ratione fermenti, transformat se, in quodcunque voluerit, operaturque, pro naturis omnium diuersis, diuersimodè, omnia, in omnia, & coæquat se omnibus, cūctis, singulis ac vniuersis. Hinc, fili doctrinæ, aliquantulū nosse poteris, cur Philosophi AZOTH suo, nomen imposuere, MERCURII, qui corporibus adhæret. Quod si, perfectè, noris, es ille, de quo verè potest dici; Dimidium facti, qui benè cœpit, habet. Fermentatur autem LAPIS Phil.^m, non solummodo simpliciter cum Terra vel Aqua, verum etiam cum harum fructibus, vegetabilibus, puta Animalibus & Mineralibus, hoc est, cum Medicinis; ex Vegetabilibus, Animalibus & Mineralibus, arte Spagyrica, præparatis: vt, nimirum, exaltentur in virtute, & à Diuino LAPIDIS huius Benedicti igne Catholico, ad & in actum, à potentia sua, etiam plusquamperfectè deducuntur. Fermentatur, quoque, cum Metallis, videlicet, LAPIS, in albedine existens summa, cum argento puro, ad album: LAPIS, verò, sanguineus, cum auro obryzo, ad rubrum.

Estque, opus hoc, trium dierum.

IX.

QVOD EST COMMODVM
ILLVD, ET, QVINAM VSVS, PROPE-

*modum infiniti, & Microcosmo & Macrocosmo, in
triunitate catholica, mirificè salutare?*

LAPIS regeneratus & plusquam perfectus, operatur in TRI-
VNITATE CATHOLICA, h. e. secundum Corpus, Spiritum
& Animam, (catholica) in Corpus, Spiritum & Animam (ca-
tholicè) Mundi & Minoris & Maioris, quemadmodum tradi-
derunt sapientes, & artis huius (qua, in percontandis NATVRÆ
secretis, non sagacior vlla) artifices (quibus credendum) exper-
tissimi: tam immediatè quam mediatè. Vt Virtus, in actione, sic
VSVS, LAPIDIS huius, in PROIECTIONE (termino vtar, de
physicochemicis, physicochemicorum) consistit.

Estque

DIVINVS;
Est enim **וְרִיבֵן** V-
RIM, per quod, presen-
te, & **תְּחִימִים**, תְּחִימִים
TER MAX. de maximis
& abstrusis, Cabalicè
dat TheoSopho respō-
sa, loquitur & vocem e-
mittit suam: Et simili-
tudo aptissima CREA-
TIONIS MVNDI; FOR-
MATIONIS quoq; HO-
MINIS, maris ac fœmi-
næ: LAPSVSq; eorū-
dem miserè deplorādi:
Exemplar MATRIMO-
nii pulchri, pudici, pii,
luculentissimum: TY-
PVS INCARNATIO-
NIS ΛΟΓΟΥ DIVINI,
Redēptoris & Saluato-
ris totius humani gene-

MICROCOSMICVS;
FAK Catholica NA-
TVRÆ LV MEN (&
externè & internè ritè ad-
hibitus) in hominis men-
te, mirificè accendit. Cur
non? Cum ipse ipsa sit lux
Natura, coruscans in tene-
bris Mundi. Quo in se-
orto, Creatorem ex creatu-
ra cognosces, nec non Mes-
siah promissum pia ac reli-
giose antiquitati; intelli-
ges, quid MOTVS sit Sa-
pientum PERPETVVS,
ab insipientibus iamdiu
insipienter quæsitus, at nō-
dum inuentus, nec in omne
aevum, ab eis, aut sic, inue-
niendus. SPIRITVS
malignos, ab obsessis, ex-
pellit & arceat. Quid ni?

MACROCOSMICVS;
METALLA, ritè fer-
mentatus, transmutat
inferiora in superiora,
& in forma & in esse, se-
cū dum veritatem, cum
lucro ingente. Hinc di-
uitiæ immensæ, pauper-
tatè fugantes, & omnia
quæ auto atque argento
parātur, haberi possunt.
GEMMAS ex silicibus
non sophisticas, sed ge-
nuinas ac veras facit: &
ex crystallo, rubinū car-
bunculumvè lucentem
splendore magno: V I-
R V M malleabile & po-
tabile reddit: Ex marga-
ritis multis vnam artifi-
ciosè cōstituit. AZOTH
Lapidis huius, h. e. ☿

ris, h. e.

ris, h. e. Mundi minoris, qui cōceptus est de Spiritu sancto, in vtero beate Virginis, inenarranda PASSIONIS innocentissima, MORTIS SALVTIFERÆ, SEPULTURÆ honoranda; DESCENSVS ad inferos solatii pleni; RESURRECTIONIS victoriosæ; cum corpore in vtero virgineo internis assumpto, in cælum ASCENSIONIS gloriosæ: denique SESSIONIS ad dextram DEI Omnipotentis. Experimentum IVDICII Vltimi, atque tremendi in viuos & mortuos, & in Mundum totum, perignem infallibile, Exemplum REMISSIONIS PECCATORVM, & liberationis à tenebrarum impuritatibus, clemētissimum. Testimoniū RESURRECTIONIS CARNIS NOSTRÆ, & quidem cum magna inno-uatione ac gloria, viuum. Necnon CONIUNCTIONIS vnus- cuiusque ANIMÆ, cum suo & SPISITV & CORPORE proprio, in æternū indissolubilis, veracissimum. Formula REGENERATIONIS & Spiritualis & corporalis nostræ, perfectissimū Speculū SABBATHI SABBATHORVM, quod est, beatitudinis æternæ, clarissimū: IMAGO mysterii indiuiduæ vnionis SSÆ TRINITATIS DIVINÆ viuæ.

Sunt in Natura potentia particulares, quibus cedunt maligna potestates: cur non & vniuersali? Nec potest auctor confusionis ferre symmetriam. INGENIUM (vsu medico) acuit & nobilitat: sic & MEMORIAM sublimem, ac PRVDENTIAM conciliat. HILARITATEM perpetuam, (absente violentia externa) & AVDACIAM honestam (que Animi Fortitudo est) mirè excitat. RESTAURATIONIS ac CONSERVATIONIS nostra est verissima MEDICINA, catholica: MORBOSQUE tam externos quàm internos. siue corporis sint, siue Spiritus, siue Mentis, DEO cooperante, omnes etiam illos, qui pseudomedicis sunt incurabiles, virtuosè propellens, & hominem totum (prædispositum) vsque ad vitæ terminum à DEO sibi prædestinatum, & ingenio & corpore vegetum ac valentem, conferuans.

Philos. CORPORA in primam materiam reducit; (est enim materia prima forma catholica animata) & METALLA, (vt ipse vidi) CRISTALLVM, GEMMAS, PERLAS, SILICES, ac LAPIDES (etiā Microcosmi) omnes, necnon MINERALIA, verè potabilia reddit. ANIMALIA à morbis liberat; inque vigore virtutis suæ conseruat. VEGETABILIA, ferè emortua, essentia simplicium specificā fermentatus, & methodicè eisdem applicatus, vinificat, refocillatque humidum illis (humido permanente catholico) corroborando natuum, & ab interitu (in hac instantia) vindicat imminente. In lampade conueniente, aqua eius permanens artificiosè accensa, in perpetuum permanēter ardet. Et (vt paucis multa concludam) efficax est, in fructus globi inferioris, necnon Spiritus sublunares, miraculosè, OMNES. Omnia enim hæc; LAPIDI huic, ob causas suas graues, naturaliter obædiunt.

SVMMARITER.

LAPIS PHIL.^m Materia, obiectum & subiectum est mirabilis omnis, quæ in Cælis & in Terris est, magnificū. Nec non THEATRVM miraculorum ac secretorum, totius Vniuersi, amplissimum atque miraculosum, Libros SS.^z Scripturæ & Naturæ realiter exponens. Ex cuius contemplatione, accurata, tanquam per gradum supinum atque altum, in $\eta\eta\eta$ Agnitionem; prouum & obuium in NATURÆ & NOSTRI IPSIVS cognitionem penitiorum, veram atq; perfectam, Theosophice condescendimus, & Naturaliter ac Sensibiliter trahimur. Pelagus est enim Bonitatis æternæ, Sapientiæ atq; Omnipotentia DEI Iusti ac Misericordis, immensum, magnum Benignitatis suæ in nos testimonium. En; habes vsvm, catholice Triunum, DIVINVM, videlicet, Microcosmicum, & Macrocosmicum: qui subdividuntur in physicum, physicomedicum, nimirum, pro hominibus, Vegetabilibus, Animalibus, Mineralibus, Metallis; Aquaticis atque Subterraneis, omnibus: Physicomagicum quoque; Hyperphysicomagicum, Theosophicum & Cabalisticum.

POTEST NE LAPIS PHIL.^m

(vt tradunt) MULTPLICARI:

POTEST. Et quidem, in qualitate ac in quantitate. Estque LAPIDIS PHIL.^m MULTPLICATIO, nihil aliud, quam operis Physicochemici, Catholici, cum lapide glorificato, ante fermentationem, in fontina sua catholica, h.c. А з о т н, iterum soluto, per regimen secundum, reiteratio. Quoque sapius reiteratur Multiplicationis opus, eò citius quoque & perfectius opus in virtute absoluitur: idque sic in infinitum.

COROL-

COROLLARIA QVATVOR.

1 **E**X P E N S E totius operis huius usque ad fermentationem completi (victu & amictu exceptis) ad summum non excedunt valorem 30 talerorum : sciens loquor, à sciente fraternè edoctus. Errant secus statuentes.

2 Quemadmodum bonorum mundanorum pars decima solet impendi DEO, in causis piis ; nouem verò vsui mundano : ita, in contrario, Theosophum decet, decimam duntaxat Lapidis huius partem, vsibus impendere mundanis ; nouem verò reliquas, soli DEO, in proximis, egero. Quod eleemosynarii DEI, in hospitali hoc magno, est proprium.

3 J H S V H CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis, id est, Mundi minoris, in Natura libro & ceu speculo, typus est seruator Mundi maioris, hoc est, Phil^m. LAPIS : Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoscito ; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil^m. Theosophicè discito : Ita, Antiquitas pia & religiosa, de Maschiah promisso, etiam ab, in & ex Natura, est certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.^m Scripturam (DEVS !) nihili estimans, ex Natura libro, ad sensum & rationem potest conuinci veritatis, atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Christianismum. Sic & Iudeus.

4 Qui mysteria SS.^a Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Natura, ac Semetipso ; & contra : Is SAPIENTIE Æternæ thesaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus : placeat idem & mihi, & tibi. Ensoph ! Ensoph ! Ensoph !

ENIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNIA tertio tradidit (ex OMNIA primo secundo) OMNIA in OMNIBVS primum secundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnosceret, cognosceret, ac possideret. Quod nomen eius, si nosti ? Consilium audi : Ambula in viis Doctrinæ atque Legum Amphitheatri huius,
& הַיְיָ OMNIA paternè
docebit.

SIGILLVM NATVRÆ ET ARTIS SIMPLICITAS.

Dixi.

ISAGOGE,
sive
INTRODVCTIO
IN FIGVRAM

AMPHITHEATRI

Quartam, breuis.

Homo

TOTO CORDE, TOTA ANIMA,
OMNIBVS VIRIBVS, ET OMNI MENTE,

DIVINA GRATIA

STIMVLANTE ET MOVENTE,

(est enim DEI misericordis donum)

STVDENS

יהוה, AGNOSCERE,

SE IPSVM (*cognitione sui*) ABNEGARE,

ET MVNDVM

(*cognitione quoque luminis nature*)

CONTEMNERE IMMVNDVM.

I.

S TOLA integritatis Christianæ CANDIDA, hoc est, simplicitate, recto & probitate, sanctè amictus; veritatisq; Diuinæ ZONA lumbis succinctis AVREA, & SCEPTRO CHRISTIANÆ libertatis imperatorio, mundo videlicet, diabolo ac carnis concupiscentiis atque affectibus dominando, in hanc scenā mundanam progrediens:

2. ANNV-

2. ANNVLO ASSISTENTIÆ gratiæ Diuinæ admonitio, virtuosæ videlicet, catholicæque promissionis, ab IP SO, in cuius ore non inuentus fuit dolus, datæ, dicentis, Amen, amen dicovobis, si quid petieritis P A T R E M I N N O M I N E M E O, dabit vobis, petite & accipietis: digito annulari decoratus.

3 n, verè catholici signatura, MITRÆ, aut LAMINÆ AVREÆ SACERDOTALIS, CORONÆVE REGIÆ loco, hominis interioris fronte, diuinitus notatus, & ceti obtectus atque ornatus.

4 AQUA lachrymarum pœnitentialium & nouæ obœdientiæ BENEDICTA, ASPERSORIO crucis ac tribulationum verè hyssopico, Christianè aspersus.

5 Cui antè mentis suæ, DEO coniunctæ atque vnitæ, oculos è collo dependet, in TABVLIS cordis sui, à lethiferis peccatorum sordibus puri ac mundi, verè AVREIS, flagrantissimi amoris Diuini CINABRIO, fidei sinceræ PENICILLO indelebiliter depictus, nec non MALLEO spei firmæ fortiter impressus $\text{יהוה} \text{XPICTOS}$, DEVS & HOMO crucifixus; נלעגעמבס ; היהוה נלעגעמבס ipsissimus CHARACTER, & FIGVRA paternæ צווארט , siue subsistentiæ: SIGILLVM Patris, IMAGO non tantû, vel ΕΙΚΩΝ, sed & απαύχασμα , & verus gloriæ Patris splendor, DEI VERBVM, DEI VIRTVS, & DEI SAPIENTIA incarnata. ENSIGNACVLVM, vincens ac fugans partes aduersas! PENTACVLVM & quinque literarum ac vulnerum, VERBI mirifici mirificum! ALM AL DEL virtuosum!

6 CIRCULO יהוה igneo, GLADIO verbi Diuini ancipiti, candidæ & viuæ fidei in Christum MANV, DEO eam mouente & regente, ducto, inclusus; eoque contra portas inferni, tutore ELOHIM ZĒBAOTH omnipotente, inuictissimè munitus.

7 IVRAMENTVM, ob FOEDVS & PACTVM conuentionis, cum SPIRITV Sapiientissimo, Optimo, Potentissimo, Infinito, Zelote, quo ei triuni, se triunum totum, corpore, spiritu & animâ, mancipauit, in perpetuum indissolubile, CEREMONIIS sanctissimis, in baptisinate Christiano, iuxta & fluminis LOTIONE sacri aquosa, & flatus VNCTIONE sacrosancti oleosa, semel sanctè præstitum, fideliter seruans: datamque illi ipsi fidem, qui sanguine eum redemit suo (cui tu, inquam, chiro-

grapharius debitor sanguine vicissim obligatus tuo) nefariè non soluens.

8 LAMPADĒ atque CANDĒLIS, luminis de lumine æterno, semper ardentibus, in mente sua Diuinitus accensis, illuminatus.

9 HOLOCAUSTVM, quod $\eta\eta\eta$ SPIRITVM OPT. MAX. non despiciet, spiritum contribulatum videlicet, & cor contritum, illi eidem, piæ deuotionis orationisque ardentis, ad DEVM volantium, SVFFVMIGATIONE, lotis & animi & linguæ MANIBVS, patienter sacrificans.

10 PROPOSITIONE denique, non temerè quauis, leui, scurrili aut inani, verùm licita, honesta, & propterea DEO non aduersa, sibi que ipsi, aut proximo suo, maximè utili necessariæ, menti supplici & à lethiferis peccatorum sordibus penitentialiter defæcata, (quæ vera CHARTA VIRGINEA, pura & munda, Theosophorum, non cacomagorum) CALAMO cogitationum integrarum imaginationumque reclarum, ex desiderii sciendi CINABRIO ardentissimi, firmiter inscripta, & ALTISSIMO, eleuationis in EVM annuntiatione, submissè oblata: in IEIUNIO Christiano, tam à concupiscentiis affectibusvè vitiosis, quàm à superfluo corporis cibo, GENVBVS & cordis & corporis humiliter FLEXIS, deque optato (Diuina clementiâ) beatè impetrando, indubitanter sperans: in SACELLO siue ADYTO, ORATORII, monastico, aut quasi eremitico, ad $\eta\eta\eta$ pro SAPIENTIA sancta, MANE vigilans, & ore accorde $\chi\epsilon\iota\sigma\tau\phi\omicron\rho\delta\epsilon\varsigma$, CRUCIFORMITER, hoc est, in SPIRITV & VERITATE, sine intermissione.

ORANS,

AVDIT, VIDET, OBSERVAT,

וְהוֹרָא, MIRABILIS,

vocem mirificam, mirabiliter sonantē, tonantem & loquētem,

IN

SS. SCRIPTURA; NATURA; SEMETIPSO;

<i>Historicè; siue</i>	<i>Μακρὸν καὶ μικροσκοπικῶς;</i>	<i>Secundum animam, in</i>
<i>Literaliter;</i>	Theosophicè;	<i>mentis, DEO iuncta, aut</i>
<i>Moraliter;</i>	Physicè;	<i>luce Divina illuminata,</i>
<i>Tropologicè;</i>	Physicomedicè;	<i>speculo: idque tam dormi-</i>
<i>Anagogicè;</i>	Physicochemicè;	<i>endo, quàm vigilando: ut</i>
<i>Physicè;</i>	Physicomageicè;	<i>testes quoque conscientie</i>
<i>Typicè;</i>	Hyephrphysicoma-	<i>proprie mille, veritatem</i>
<i>Cabalicè;</i>	gicè;	<i>perhibentes, iuxta Legem</i>
<i>Theosophicè;</i>	Cabalicè;	<i>in cordibus nostris, Divini-</i>
		<i>tus scriptam.</i>

per CÆLVM, per TERRAM, per AQUAS, per AEREM, stellas, ignes, nubes, ventos, saxa, gemmas, lapides, mineralia: per Animalia, terrestria, aquatica & volatilia: per vegetabilia omnia, per herbas, semina, lingua, virgulta, fructus: per numeros, literas, puncta: per HOMINEM, secundum CORPVS & corporis partes, & SPIRITVM, qui (& in corpore & sine corpore) naturaliter FAMILIARIS, HOMUNCVLVSQUE Sophorum est per LAPIDEM Phil.^m & dum præparatum, & quando regeneratione glorificatus est. Imò, per CREATURAS OMNES, etiam inuisibiles, hoc est, non phycas, vt sunt totæ cælestis & infernalis exercituum spiritualium militiæ, ANGELI videlicet boni ac mali: & per OMNIA, quæ à visibilibus, hoc est, phycis orta sunt creaturis, siue per se ea sunt naturalia, siue artificis manu industriosa affabrè elaborata: tanquam per MEDIA, nobis aptè inseruentia, quibus Diuina humanitūs sentiamus. O quàm mirabilis VOX DEI in omnibus, per omnia, ad omnes! In vsvm huic, vt וְהוֹרָא voluntatem, de præteritis, præsentibus atque futuris (iuxta DEI voluntatem) quibuscunque, sine fallaciâ rectè sciamus, cognoscamus ac præuideamus: Et, in Natura constituti, supra

Naturam (DEO duce) nos ipsi dominemur: Resque ipsas haud difficilè efficiamus & peragamus, quarum causæ (sæpissimè etiam naturales) à Sapien- tibus mundi huius ignorantur, ob idque peritissimis in prophana philosophia viris etiam admirandas, & non credèdas, SAPIENTIÆ Æternæ cultoribus atque alumnis fidelibus dilectis, solùm cognitas & dignas. In summa: potest Theosophus, quæ vult; vult autem, quæ DEVS IPSÈ. In DEO potest omnia. En Secretum, vbi, quibus Auxiliis, cur, quomodo, quando CREDENTI nil impossibile!

ET,

THEOSOPHVS;

1 CUI est MENS sana, nec negotiorum curarumque mundanarum immundarum mole oppressa, in CORPORE sano:

2 Cum Sophistis quibuscunque non ambulans, sed SAPIENTIÆ Æternæ & SS.^æ VERITATIS catholicæ semitæ firmiter insistens, inque ea, animo constanti, ad finem usque impetrationis, perseverans, DEI enim zelotis donum hoc.

3 Curarum temporalium vanitatibus & phantasiis splendidisvè mundi huius immundi sapientiæ miseræ miseris, & verè nugis ac fabulis citò transitoriis, haud implicitus, verùm in SAPIENTIÆ æternæ meditationibus & laboribus diu noctuque totus.

4 Amicus ׀׀׀ factus: ab hocq; solo præceptore omnium sapientum catholico: dierum Antiquissimo, candidissimo, nec non fidelissimo, iuxta voluntatem suam liberrimam, rectè edoctus, idq; vel immediatè, vel mediatè, quod est, per Magistrum, spiritualem aut corporeum, nuntium ׀׀׀ bonum: Et, per libros, puta, SS.^æ Scripturæ, atque Naturæ, etiam Naturæ interpretum chartaceos, quorum, quinam authentici sint, solus, cum Ignis examine, DEI Spiritus, in eo, dextrè iudicans, sit censor omnium æquissimus.

5 Mancipium aliorum, præsertim hisce bonis ac donis indignorum, arbitrii & pecuniæ non existens, verum per se utcunque diues, vt de victu & amictu non sit sollicitus honesto. Nam impossibile, indigentem, aut non liberum, posse philosophari. Ars libera, liberum & totum vult hominem.

6 Practicus manualis in Physicochemiæ laboribus, mul-

tum

tum exercitatus atque expertus. 7. Naturam, maiestatis æternæ ac ineffabilis, in huius mundi theatro speciosissimo, ministram nunquã otiosam, ducem Sophis omnibus fidam à DEO benignè cõstitutam, vt TheoSophiæ amator, h. e. philosophus, noscens, & obœdienter obseruans.

8 Eamque blandè, (quia minister) & lentè (quia actio eius lentissima) ducendo, non violentiã iracundâ (vt hostis) cogendo, in principiis naturalibus, arte studiosa, prudenter imitans.

9 Constantia industriosa & patientia laboriosa, laborum, SAPIENTIÆ veræ fructus, qui non nisi mentibus diuinis dantur, proposito firmo Sapienter eis & piè vtendi, hoc est, riuulos fraternè emittendi, fontem, in timore DEI, solus retinendi, (quod eleemosynarii DEI, in hospitali hoc magno, est officium) hilarique & animo, & vultu sereno (𐤒𐤓𐤍 nutu) patienter expectans.

10 Non secretarius publicus, sed Harpocrates existens; DEO-que immortalis, pro bonis ac donis tantis ac tam paternis, quieto & gaudio & silentio (ne sibi ipsi periculum accersat, aliisque maleficii ansam præbeat, & propterea ira 𐤒𐤓𐤍 miserè consumatur) gratias immortales agens.

COROLLARIA DVO.

1 *IHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis id est, Mundi minoris, in Nature libro & seu speculo, typus est seruator Mundi maioris, hoc est, Phil^m. LAPIS: Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoscito; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil^m. Theosophicè discito: Ita, Antiquitas pia & religiosa, de Messchiah promisso, etiam ab, in & ex Natura, est certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.^m Scripturam (DEVS!) nihili estimans, ex Nature libro, ad sensum & rationem potest conuinci veritatis, atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Christianismum. Sic & Iudeus.*

2 *Qui mysteria SS.^a Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Nature, ac Semetipso; & contra: Is SAPIENTIÆ Æternæ thesaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus: placeat idem & mihi, & tibi. Ensoph! Ensoph! Ensoph!*

ÆNIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNI tertio tradidit (ex OMNI primo secundo) OMNIA in OMNIBVS primum secundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnosceret, cognosceret, ac possideret. Quod nomen eius, si nosti? Consilium audi: Ambula in viis Doctrinae atque Legum Amphitheatri huius, & אֱתֵּינָה OMNIA paternè docebit.

OMNIA,

ad

יהוה DEI OPT. MAX. SOLIVS HONOREM, LAUDEM ac GLO-RIAM, POTENTIAMq; SAPIENTIAM & BONITATEM

agnoscendam atque celebrandam:

PROXIMI EGENTI, & PROPRIOS VSVS,

*& in tempore & in aeternum innumera-
biliter salutare:*

DIABOLI verò, istiusque squamarum putidarum
despectum summum ac detestatio-
nem æternam.

Hallelu-jáh : Hallelu-jáh : Hallelu-jáh :

Phi, Diabolo.

EPILOGVS,
 siue
 CONCLUSIO
 OPERIS
 TOTIVS.

V D I V I S T I S nunc ô mortales, Spectatores optimi, per Regium S O P H I Æ S V P E R C Æ L E S T I S præconem sapientissimû, eiusq;, M A, interpretem T H E O S O P H I Æ Amatorem fidelem, imò à S A P I E N T I A Æterni Æterna I P S A, sola vera, Quid sit S A P I E N T I A; Qualis & Quanta; Quæ cum Ea pugnantiâ; Qui Theſauri, Vſus, Effectus, Fructus, Quantopere, Vbi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando, Omnibus, Cunctis, ſingulis ac vniuerſis, pro I P S A Theſaurisque Illius inexhaustis feliciter conſequentis, Orandum & Laborandum; Qua quærenda Methodo aut via; Cui, Cui non, à Quo, & in Quem finem detur. Vidistis A M P H I T H E A T R V M iplum. O vtinam (legendo D O C T R I N A M Amphitheatri in Prologo, Prologi videndo in Amphitheatro) ludos Amphitheatrales ſpectaculaque Amphitheatrica S A P I E N T I Æ V E R Æ Chriſtiano Cabaliſtica, Magica & PhyſicoChemica ſapienter cõttemplati fuiſſetis, dextrè intelligeretis; in O R A T O R I I S & L A B O R A T O R I I S v e ſ t r i s fideliter vos ipſi quoq; ageretis, exerceretis, Theoſophicè imitari-
 mini. At vereor è millibus vix vnum. Non enim contingit cuius, credite veridico, portum appellere veritatis; nec eſt cuiusvis Bibliçè, Macro & Microſmicè in C A T H O L I C I S M O T R I V N O, Noſſe D E V M, & quem miſit I H S V M C H R I S T V M, S E M E T I P S V M, & M V N D V M maiorem, & quem dedit, eius

SUMMAO-
 PERISTO-
 TIVS.

*A quo intelligatur
Amphitheatrum
hoc: à qua
non.*

*Qualis hic
requiratur
Lector, Auditor,
Contemplator,
Iudex.*

*Quibus communican-
dum Amphitheatrum
hoc, quibus
non.*

FILIVM, MAGNESIAM Philosophorum. Soli Diis (ELOHIM) geniti potuere: hoc est, ii, qui (vt est figurâ secunda) reiiciendo Binarium, Ternarium per Quaternarium reducerunt reducere ad Monadis simplicitatem (Diuina cooperante gratiâ) ex animo student. Non fatuum; sed vatem vobis dixisse scitote, cum, qui pœnitentialiter nondum lotus atque purgatus; qui non Ignis, partem Libri NATVRÆ inferiorem PhysicoChemicè explicantis, DEI professoris in Vniuersitate Mundi huius auditor indefessus; qui non Biblicè, Macro & Microcosmicè Catholicus; qui SPIRITVS SAPIENTIÆ non illuminatus; illum, inquam, medullam & Nectar Amphitheatri huius haud gustaturum. Impurus; in schola crucis ac tribulationum piè non exercitatus; non PhysicoChemicè vulcanicus; sophista; pseudo-physicus; cacomedicus; labyrinthicus; circumfrentialis; deceptorie particularista, præstigiator seu diabolicus, de DEI mysteriis Naturæque secretis quid veri intelligeret, solidi sciret, quid fructuose tractaret? Qui minus DISCIPLINÆ atq; DOCTRINÆ huius tam sanctæ filius, abeat, & TheoSophicè discat, priusquam de Amphitheatro hoc censeat. Lectorem posco, Auditorem volo, Contemplatorem desidero, Iudicem requiro in TheoSophicis, Physicis, PhysicoMedicis, PhysicoChemicis, PhysicoMAGICIS, HyperphysicoMAGICIS, Cabalisticis, Biblicè, Macro & Microcosmicè Exercitatum, Orthodoxum, Catholicum; Influentiâ, Lumine & Motu SOLIS DIVINI irradiatum, illuminatum, accensum & stimulum in charitate ad Bonum; Pythagoricum; non filium, ante patrem, præcocem; TheoSophicè, hoc est, ad Legem & Testimonium SS.^æ Scripturæ, Libri Naturæ Conscientiæque rectæ, non Ethnicè aut prophanè disputantem atque philosophantem. Talis adsit lector, auditor, contemplator, iudex; non alius. Procul hinc abeste prophani. Vigilanter ergò circumspiciendum, Qui, Quales & Quanti sint proci Amphitheatri huius, & I EHOVAH TheoSophicè consulendus, quibus concedamus PHILOSOPHIAM VERAM, Catholicam, Tertriunam, PHILOSOPHANDIQUE Methodum verè & Catholicè Sapientibus vsitatam. Non, certè, in omnem aurem peregrinam, aut conscientiam pollutam, hæc temerè sunt proferenda. Nam sicuti, dicente Gregorio Nazianzeno, non licet semper & publicè de DEO disputare; ita

nec

nec tutum prorsus, de DEI Naturæque mysteriis, arcanis atque secretis: sed est Cui, Quibus & Quantum. Neque enim ita vilis est SAPIENTIÆ sermo, vt IDIOTIS (alio quamuis stemmate natis) mundanè immundè viuèntibus, etiã si Christiano nomine censeantur, ineptè pateat, cum nihil omninò sapienter sublime intelligant, capiant aut sapiant; cum indociles sint, & per terram repentes homunculi, suoque cerebello phantastico omnia peruersè metiantur. Perinde esset, ac si quis stercorei Nectar infunderet, aut margaritas obiiceret porcis, seu asino substerneret rosas. Arcana publicata vilescunt; & gratiam prophana amittunt. LEVIBVS, & hominum vocabulo minus dignis, inconstantibus, vita sordidis, sermone obscænis, mendacibus, histrionum, morionum, equorum canumve curam SAPIENTIÆ Legiatque Doctrinæ præferentibus, quibus Secretum omne fabula est, nec non alia mundana immunda admirantibus, Gazophylacium pandere Arcanorum, honestumne factu sit nec ne, iurè quæro? Categoriçè respondete, quæso, Domini mei. Sacrilegium, mea sententia, committit, qui hoc facit. PROPHANIS, hoc est, à studio & Amore SAPIENTIÆ VERÆ prorsus alienis, qui captionibus vanis quasi araneorum telis se, metipso cū aliis infirmioribus simplicioribusque illaqueant; qui Dialecticorum obseruationes contra veritatem pueriliter effutiunt; qui, garrulitate sua superba, ingenia impediunt bona, ne ritè inuestigent percontenturque reconditiora; qui, sicut feruentès equi & inquieti facere solent, ceruices submittere nolunt VERITATI duras, sed auriga nostro, hoc est, TIMORE DEI in Charitate Christiana, lasciue ac petulanter excusso, procul à SAPIENTIÆ semitis deuiant, lineaq; VERITATIS recta centro ve VERI ad circumferentiam mendacii lubentes euagantur; ad hoc vnum spectantes atque prospicientes, si quid fortè in quæstionibus seductoriè captiosis alligent, aut simpliciter ac fideliter dicta peruersè dissoluant: His, inquam, SAPIENTIÆ offerre thesauros, nonne esset turpissimum simulque inutile? Præsertim, cum PHILOSOPHIÆ VERÆ Christianæque Charitatis non tam ignari sint, quàm inimici acerriimi. Quid fieret si accusatores atque adeo Iudices, hoc in negotio, constituerentur tales? nonne de scintillis DOCTRINÆ sanæ non rectæ intellectæ, aut sinistrè interpretatæ, statim ingen-

IDIOTA.
Was sol-
ten der kuh
Roscha-
ten.

LA VBS.

PROFANA.
NI.

DISCIPLI-
NÆ atque
DOCTRI-
NÆ filii.

VVLGVS.

tia niterentur inflammare calumniarum incendia, quæ ad extremos vsque Indos disseminarentur Cælumque raperentur? Rapiat eos GENIVS bonus ad mentem meliorem. Impossibile, hos pura mente ac vero sensu vel verbum vnum de mysteriis DEI, Naturæque secretis audire, iudicarevè posse. Quoniam igitur, me conuertam? apud quos talentum hoc meum dignè deponam? Non nisi apud solos DISCIPLINÆ atque DOCTRINÆ filios, hoc est, eos, apud quos studium SAPIENTIÆ VERÆ Hoc, in Triunitate Catholico, in pretio est; Quibus ex animo in deliriis. Floreas modò, Ô AMPHITHEATRUM, partus (Diuinâ obstetricante gratiâ) ingenii mei Diuinitus infusi, inter verè Sapientes. Vulgum non curo prophanum. VVLGVMEGO non loco, sed pectore metior. Vulgus sunt, quicunque inanes rerum imagines pro verissimis rebus demirantur; sint etiam cuiuscunque velint Status, Ordinis, Conditionis. Non ideo aliquid vel verum vel rectum puta, quia seniores, quia primores, quia maxima pars hominum statuit vel facit, sed ita demum aut verum aut rectum est si quadret ad regulam VERITATIS Catholicam, Triunam, videlicet, Legem atque Doctrinam SS.* Scripturæ, Naturæ, & Conscientiæ testimonium puræ ac rectæ. Imò, hoc ipso tibi, mi frater, suspectum quid esse oportet, quod plurimis placet. Pessimus enim iam olim tum viuendi tum sentiendi auctor vulgus est. Neque enim vnquam, proh dolor! ita bene actum est cum rebus humanis, vt non pessima placuerint plurimis; interdum, etiam contra Conscientiam, eminentioribus. Caue sic cogites: hoc nemo non statuit; his vestigiis maiores mei sunt ingressi; hac in sententia est ille tantus Philosophus, tantus Theologus, tantus Gubernator, &c. Sic docetur in Academiis; hoc Professorum omnium dogma; ita docet Ecclesiastici; sic sentiunt & iudicant Politici; hi, profectò vulgus non sunt. O Satanicum illum philosophandi modum, qui sese extollit supra VERITATEM SAPIENTIÆ DEI omnem, qui sanè dignus est catenis in tartarum præcipiteretur. Omnino nihil te moueant ingentia nomina. Pestilentissimum, auctoritate inniti hominum. Ad Legem & Testimonium SS.* Scripturæ, Libri Naturæ & Conscientiæ rectæ examinat, probat, iudicat, Theosophus OMNIA. Hoc qui non faciunt, auroram non videbunt VERITATIS, in quocunque vis scibili. Hic Lapis Ly-

Lapis Ly-
dius VERI-
TATIS.

dius VE-

dius VERITATIS VNICUS; hæc norma Veritatis Triuna; hoc Archetypum siue Exemplar Catholicon, Triunum, solum authenticum; vnde quisquis vel vnguem discesserit minimum, à recto, à vero discedit, curritque extra viam. Animus igitur tuus, mi frater, qui ad VERITATIS culmen anhelas, à vulgi tum factis tum opinionibus quàm maximè dissentiat. Fallitur & fallit, vulgi qui pendet ab ore. Solus mihi placet Sapiens; placebit eidem Amphitheatrum SAPIENTIÆ VERÆ nostrum: præsertim verò lectione eiusdem crebrò repetita, contemplationeq; de eo TheoSophicè suscepta, nec non Doctrina illius, in Oratorio & Laboratorio, ad vsum sapienter translata. Quòd, si PARTICVLARIA me omisisse conqueratur quidam multa, sciat ille velim, AMPHITHEATRUM hoc esse CATHOLICON siue VNIVERSALE: secundum Leges atq; Doctrinam eius TheoSophicè ingrediatur ORATORIVM, sapienter LABORATORIUM; reuelabit atq; docebit DEVS (si placuerit sibi, & proderit tibi) Christiano Cabalisticè, Diuino Magicè, & Physico Chemicè, PARTICVLARE OMNE. Hui! nonne crabrones irrito, & fortassis cuculos ingratos? *Sürwahr ich mache die Narren tollt vnd jage die Phantasten wider mich in Harrius.* Atqui, SAPIENTIÆ SPIRITV auxiliante, non deerit mihi aliisque PHILOSOPHIÆ veræ alumnis, claua VERITATIS Catholica, Triuna, quâ assultus istorum, tam publicè quam priuatim, repellamus coerceamusque petulantes. Quantum verò UTILITATIS habeat Amphitheatrum hoc nostrum, non tantum ex oratione mea, sed re ipsa, (quæ per se sufficienter loquitur) æstimari volo. Martialis: Victurus Genium debet habere liber. GENIUM habet AMPHITHEATRUM, BONVM. *Dieses Werk lobt (Gott sey dank) seinen Meister / das weiß ich.* Ridiculum & ferè arde-
 lionicum Ciceronis illud lib. 4. Tuscul. Quæstion. Quid enim ei, dicentis, videatur magnum in rebus humanis? cui æternitas omnis, totiusque Mundi notâ sit magnitudo? CONTRA TheoSophicum hoc nostrum: Quid non ei videatur magnum, in lucis huius vsura, cui Biblicè, Macro & MicroCosmicè notus DEVS IPSE Æternus, notaque NATVRA & CREATVRA OMNIS; cui non solum Mathematicè (quemadmodum fortassis Ciceroni) notâ sit totius Mundi vtriusque magnitudo, verum quoque Physicè, Physico Medicè, Physico Chemicè, Physico-

*Soli Sapien-
ti placebit
Amphithe-
atrum hoc.*

PARTI-
CVLARI-
VM cogni-
tio quomo-
do adipiscē-
da.

UTILITAS
Amphithe-
atri huius.

Mageicè, HyperphysicoMageicè, Cabalicè, Theosophicè, Natura, Proprietas, & Qualitas omnis. Ad hoc enim, ô homo, Creator te plasmavit, Saluator redemit, Spiritus sanctus sanctificavit, SACROSANCTVM TRIVNVM VNOSCAS CATHOLICON, eoque in Triunitate Theosophica, hîc & in æternum fructuosa, Sapienter fruaris; Creatorem Mirificum & Creaturam eius mirabilem in humilitate admireris. Quô profundius in contemplationem creaturæ, nedum Creatoris descendit Sapiens, eô plus ansæ sibi præbetur, cur SAPIENTIAM, BONITATEM & OMNIPOTENTIAM JEHOVÆ dignè miretur. Hôc, Amphitheatrum nostrum. Hîc, Catholicè OMNIA. *Pernestu hieraus nichts/ so istis in secretioribus mit dir vergebens.* Moneo autem vos, fratres charissimi, Doctrinæ filios, vt sancta, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, sanctè tractetis; ne apud vulgus imperitum, vel in publico, mysteria prophanentur, vosq; ipsi bouum calcibus conculcemini. Vetuit DOMINVS & Magister noster Sacrum dare canibus: & tantum Discipulis dixit, VOBIS (non vulgo) datum est nosse mysterium regni DEI, CÆTERIS autem (vulgo) in parabolis, Luc. 8, v. 10. Inter vos de magnaliis DEI fraternè conferatis; in cœru Theosophorum, hoc est, VERITATEM SAPIENTIÆ VERÆ ex animo amantium, sitientium atque sequentium, etiam in despectum diaboli squamarumque istius. Bone DEVS! quot & quantis impedimentorum machinis annis multis me aggressus est diabolus; hostis VERITATIS (JAH testor Summum, ferè innumeris) quibus deterrerer à proposito meo tam pio, ab opere laboriosè sumptuoseque suscepto, ne scilicet extruerem AMPHITHEATRUM hoc, erigeremque in eo SAPIENTIÆ, OMNIPOTENTIÆ & BONITATI JEHOVÆ, Monumentum honoris, laudis, gloriæ insignis; PROXIMO *Μηδιδουρον* Charitatis; MIHI IPSI Memoriale, labili inseruiens memoriæ meæ; DIABOLO Testimonium odii publici, & phy sempiternum; DEVS bone, inquam, quot me seductionum & tentationum machinamentis aggressus est tenebrio iste! obiiiciens modò summitatem Doctrinæ; iam ingenii imbecillitatem; mox, sumptuum copiam laborumque difficultatem; nunc, notam affectatæ nouitatis aut singularitatis; iterum, calumnias prophanè philosophantium; obloquia propter Scientias &

*Admonitio
fraterna.*

*Machine
diaboli im-
pedimento-
rum.*

*Amphithe-
trum hoc
cur extru-
ctum.*

Artes

Artes reconditiores ferè infamia; inuidia fratrum in facultate & studio simili falforum; imò aliquot myriades horum: attamen roboratus & animatus SPIRITV SAPIENTIÆ & FORTITVDINIS Diuino, qui mentem, vt meditatus fuerim, illuminauit; confidentiam veram, vt scripserim, dedit; os, vt loquutus fuerim, aperuit, & vt iam loquar, aperit; sequutus sum quò Fata vocabant; ductuque & virtute SPIRITVS huius in zelo perseuerans pio, machinas illas TheoSophicè superauit omnes, ita vt suppeditante JEHOVAH facultates ac vires, tandem per tædia, impedimenta, infortunia, tanquam per mare rubrum, feliciter transgressus, ex labyrintho errantium saluus & incolumis euaserim. Ecce, TERRAM video! Quapropter ò JEHOVAH, ENS SPIRITVALE, TRINVM, Æternum, Sapientissimum, Optimum, Potentissimum, ЕНІЕНЕСЕРЕНІЕН, JAH, JEHOVAH, ELOHIM, EL, ELOHIM GIBOR, ELOHAI, JEHOVAH ZEBAOth SCHADAI, ADONAI MELECH, Terribilis, Verax, Fortis, Zelotes, Juste, Longanimis, Misericors; multa Benignitate, omnia videns, PATER, FILI, SPIRITVS SANCTE, Creator Cæli, Terræ, Aquarum & OMNIUM quæ totum continet VNIVERSVM Conditor; ego HENRICVS KHVNRAth in Sapientia, Bonitate, Justitia, Veritate, Sanctitate, Multipotentia, Immortalitate (in ADAM protoplasto, sicuti homines omnes) ad Imaginem; VNus verò in persona, Trinus in Essentiis, ex Corpore nimirum terreno, Spiritu Cælesti (SCHAMAIM) & Anima Diuinitus inspirata, ad similitudinem tuam, HOMO formatus; ex gratia in CHRISTO, reformatus; gratias ago tibi Altissimo humillimè ingentes & summas, quòd clementer exaudieris preces, lachrymas, vota & suspiria mea, ab iuuentute prima pro SAPIENTIA VERA impetranda, ad TE pœnitentialiter sæpissimè fusa; & quòd ex mera benignitate tua mihi ostenderis VERITATEM eorum, de quibus agit Amphitheatrum Tertriunum, Catholicon, præsens. Oro ex toto corde MISERICORDIAM tuam, vt mittas mihi de Cælis sanctis tuis RVACH HHOCHMAH-EL, SPIRITVM SAPIENTIÆ tuæ, qui mihi familiaris semper adsistat, me dextrè regat,

Sapienter moneat, doceat: mecum sit, Oret, Laboret; mihi de bonè velle, nosse, esse & posse in Physicis, Physicomedicis, PhysicoChemicis, PhysicoMageicis, HyperphysicoMagicis, Caballicis, TheoSophicis quibuscunq; OMNIBVS. in omni vitæ meæ actione; ne erram à via Veritatis, & Iustitiæ Lumen luceat mihi, & SOL Intelligentiæ oriatur mihi in mente ac corde meo. Vt tibi, Ô I E H O V A H, in Bonis & ad Bona sim id, quod homini sua est manus; SAPIENTIÆ tuæ vnicè sequar VERITATEM Catholicam, Tertriunam, Biblicam, Macro & MicroCosmicam; inque Gazophylaceo eius Catholico, Tertriuno, Libris nimirû SS^æ. Scripturæ, Naturæ & Consciëntiæ puræ ac rectæ, SAPIENTIAM & PHILOSOPHIAM VERAM PHILOSOPHANDI QVEMODÛ legitimum (amicus factus DEI) legitimè vener. Influentiâ, obsecro, Lumine & Motu SOLIS TVI SUPER CÆLESTIS me totû bea. Benignè mihi concede, quæso, vt mente sana in corpore sano mihi suppetant & facultates & vires perducēdi ad finem perfectè completum ea, quorum Theoriâ & Praxin veras mihi mirabiliter notas fecisti; cum fructu atq; liberrimè, donec vixero, iis utar, in Tui honorem, laudem & gloriam; Proximi (iuxta vocum meum Christianum) Meiq; ipsius utilitatē honestam, diaboli verò squamarumq; illius phÿ æternû. Sit, Ô DOMINE, mihi à dextris & sinistris, ante, retro, sursum atq; deorsum, imò circulariter, ANGELVS meus, minister tuus flammeus, bonus, qui sub modo delegatæ à TE administrationis, latrones in aeris regione latitantes seu spiritus fuget malignos, malitiam illorum coerceat, meque à leone rugiente circumcunte defendat, ne me deuoret, & malo deniq; circumdatum, ne peream, moneat, custodiat. Libera me, Ô DOMINE, à malo OMNI; vtq; sic, concede, transcam per temporalia, ne interim amittam BONA Æterna; fruamq; I E H O V A H Paterno, Fraternali atq; Amico, ad salutē Catholicam, hîc & in omnem Æternitatem fructuosissimam: Per & propter SAPIENTIAM PATRIS incarnatâ, D. N. I H S V M CHRISTVM CRVCIFIXVM; qui in TRIVNITATE viuis & regnas DEVS in secula seculorum, AMEN. Ex Musæo nostro anno æræ Christianæ 1602.

HENRICVS KHYNRATH
LIPS. THEOSOPHIÆ A-
MATOR fidelis, & Medic.
vtriusque Doctör.

CANDIDO LECTORI S.

*IN calce expositionum cuiuslibet gradus, candidè Lector, per errorem irreperunt
hæc verba; Inseratur figura primi 2. 3. 4. 5. 6. septimi gradus. Nec enim singuli
gradus singulas habent figuras. Sed Amphitheatrum ipsum suis constat figuris, &
suas habet Introductiones, quod te monere volui, ne operi d:esse aliquid putos. Vale.*

HANOVIAE
Excudebat Guilielmus Antonius,
MDCIX.

Cum S.^a Cæsareæ Maiestatis Pri-
uilegio ad decennium à prima
impressionis die.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

